નાદબ્રહ્મ

(રામકબીર ભક્ત ભજન સંગ્રહ)

સંપાદક

શ્રી રામકબીર ભક્ત સમાજ, અમેરિકા

Shree Ramkabir Bhakta Samaj
12311 Firestone Blvd,
Norwalk, CA 90650
(562) 868-8200

https://bhakta.com

https://ramkabirbhajans.org

ભક્ત ભજનિકો ના ઉપયોગ માટે PDF File with Link ટાઇપ કરેલ છે,

QR Code with Links To : http://ramkabirbhajans.org આપેલ છે.

“ભાષાની પૂરતી જાણકારી ન હોવાથી,

ટાઇપિંગમાં વ્યાકરણ અથવા શબ્દની ભૂલ માટે ક્ષમા કરશો”.

Rajesh G Bhakta. (Midland – Texas)

અનુક્રમણિકા Link

નાદબ્રહ્મ

[રામકબીર ભક્ત ભજન સંગ્રહ]

સંપાદક

શ્રી રામકબીર ભક્ત સમાજ, અમેરિકા

કબીર કહે કમાલકો, દો બાતાં શીખ લે,
કર સાહેબકી બંદગી, ભૂખે કો કુછ દે .

bago na ja re na ja
Do not go to the garden of flowers !

O Friend ! go not there ;
In your body is the garden of flowers.
Take your seat on the thousand petals
of the lotus, and there gaze on the
Infinite Beauty.

Shree Ramkabir Bhakta Samaj

1816 w Main Street
Alhambra, CA 91801
213-241-2242

Library of Congress
Catalog Card No. : 82-80102
St.Kabir et al
Nadbramh-Shree Ramkabir Bhakta Bhajan Sangrah
Alhambra, CA : Shree Ramkabir Bhakta Samaj
600 p.
8204 82108

પ્રથમ આવૃતિ :
ભક્ત સમાજ ,શ્રી રામકબીર મંદિર
બેગુમપુરા ખાંગડશેરી, સુરત,
પ્રત : ૧૨૩૦
શ્રી કૃષ્ણ અષ્ટમી, વિ.સં. ૨૦૧૪
ઈ. સં. ૧૯૫૮

First Edition :
Shree Ramkabir Bhakta Samaj
Begampura,
Khangadsheri, Surat, (INDIA)

બીજી આવૃતિ, પ્રકાશન અને પ્રાપ્તિસ્થાન
શ્રી રામકબીર ભક્ત સમાજ
૧૯૧૬,વેસ્ટ મેઇન સ્ટ્રીટ,
અલ્હામ્રા, કેલિફોર્નિયા-૯૧૮૦૧
પ્રત : ૨૦૦૦
શ્રી કૃષ્ણ અષ્ટમી, વિ.સં. ૨૦૪૦
ઈ. સં. ૧૯૮૪

Second Edition : (Revised)
Shree Ramkabir Bhakta Samaj
1816 , W. Main Street,
Alhambra, CA 91801, (U.S.A.)

ત્રીજી આવૃતિ
શ્રી રામકબીર મંદિર ટ્રસ્ટ
બેગુમપુરા ખાંગડશેરી, સુરત,
પ્રત : ૧૦૦૦
શ્રી કૃષ્ણ અષ્ટમી, વિ.સં. ૨૦૫૭
ઈ. સં. ૨૦૦૧

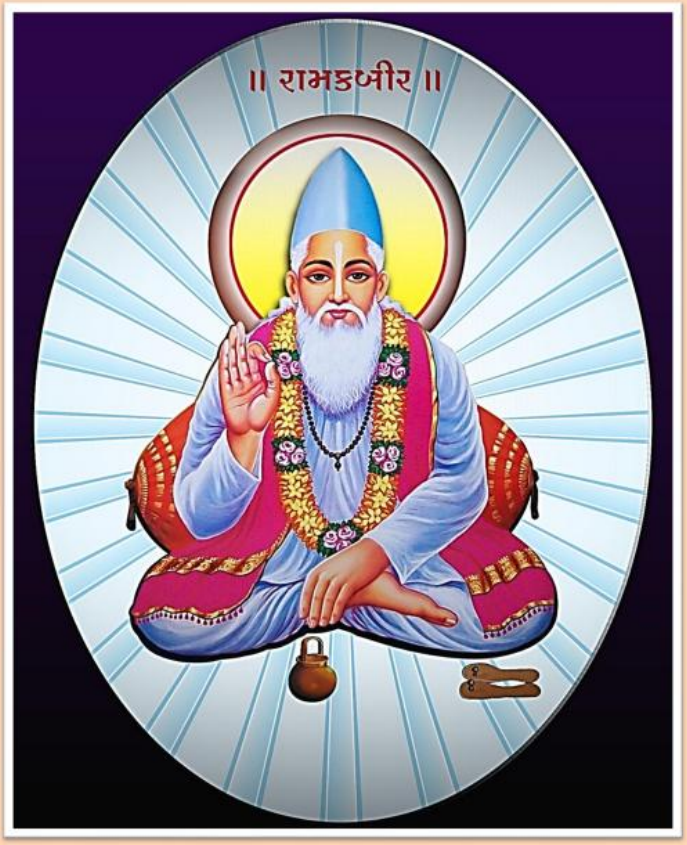
Third Edition
Shree Ramkabir Mandir Trust,
Begampura,
Khangadsheri, Surat,
INDIA

મુદ્રક :
નટુભાઈ ગો. પટેલ
રોનક પ્રિન્ટર્સ,
સકીના ચેમ્બર્સ, સુરતી જકાતનાકા પાસે,
બારડોલી – ૩૯૪૬૦૧
ભારત

Printed By :
Natubhai G. Patel
Ronak Printers,
Sakina Chambers, Near Surti Jakat Naka,
Bardoli – 394601
INDIA

This file is indexed and linked with QR codes to Ramkabirbhajans.org
updated on (1) August 2026 By : Rajesh Bhakta Midland Texas.

॥ સત્યનામ ॥

સદ્‌ગુરુ કબીર સાહેબ

આભાર.....

◎ શ્રી રામકબીર ભક્ત સમાજ ના ટ્રસ્ટીઓનો જેમણે અમને આ પુસ્તક ના પ્રકાસનમાં સહાય આપવાની તક આપી તે બદલ.....

◎ અમારાં માતપિતાને જેઓના અમૂલ્ય માર્ગદર્શન વગર આ કામ શક્ય ન હતું....

◎ સૌ ભક્તજનોને.....

મનુ લ. ભક્ત
મહેન્દ્ર ભી. ભક્ત
ના
રામકબીર

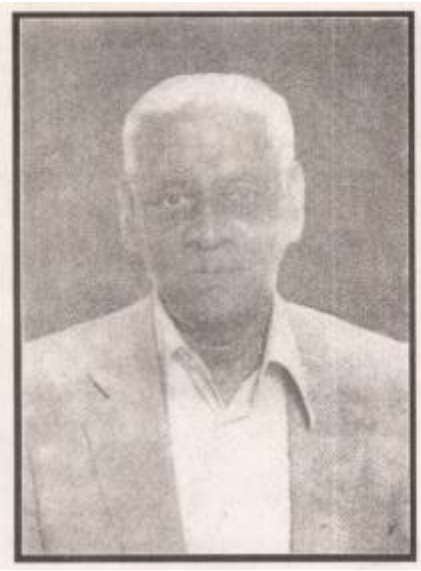
શ્રી ભીખાભાઈ રણછોડભાઈ ભક્ત સ્વ. સીતાબેન ભીખાભાઈ ભક્ત
બાજીપુરા બાજીપુરા

શ્રી ભીખાભાઈ રણછોડજી ભકત

બાજીપુરા ગામની અને ભકત સમાજની આગેવાન ગણાતી વ્યક્તિ તે શ્રી ભીખાભાઈ રણછોડજી ભકત, તેમનો જન્મ સુખી ને લબ્ધપ્રતિષ્ઠિત કુટુંબમાં વાલોડ તાલુકાના બાજીપુરા ગામમાં થયેલો. તે જમાનામાં બાજપુરા ગામ રાષ્ટ્રીય ચળવળનું કેન્દ્ર ગણાતું. મુ. મકનજી સોલાના નેતૃત્વથી યુવકોમાં રાષ્ટ્રીય ભાવનાનું સિંચન થયેલું. આ લાભ શ્રી ભીખાભાઈને પણ મળેલો. રાષ્ટ્રીય ભાવનાથી રંગાયલા તેઓ મૂક સેવક તરીકે મકનજીકાકાને મદદરૂપ થવા હમેંશ પ્રયત્નશીલ રહેતા. આઝાદી પ્રાપ્ત થયા પછી તેમણે ગામની અને ભક્ત સમાજની સમુચિત સેવા કરવાની તક જવા દીધી નથી. ભકતાશ્રમ કેળવણી મંડળ, નવસારીના અનેક વર્ષો સુધી ટ્રસ્ટી તરીકે નોંધપાત્ર સેવા બજાવી હતી.

શ્રી રામકબીર મંદિર ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટી તરીકે આજે પણ તેઓ પોતાની કુનેહ ને કાર્યદક્ષતા પુરવાર કરી રહયા છે. તમના ધર્મપત્ની સીતાબહેન સ્વભાવે સરળ, સાદા ને વ્યવહાર પ્રિય હતા. ઘરની જરા પણ ચિંતા ન કરવી પડે તેવી તેમની સુવ્યવસ્થા હોવાથી ભીખાભાઈને મન મૂકીને સવા કરવાની તક તેમણે પૂરી પાડી હતી. તેમનાં ત્રણ બાળકોમાં બે હાલ અમેરિકામાં સ્થિર થયાં છે અને અહીં રહેનાર ચિ. દિલીપ રાજકીય ક્ષેત્રે આગળ પડતી સેવાની સુંગધ પ્રસરાવી માતપિતાને તૃપ્ત કરી રહયા છે. સમયાનુકૂળ પરિવર્તનમાં તેમને શ્રદ્ધા છે. તેથી જ તેઓ કબીરવડના પરિવર્તનના પ્રવાહને વેગવાન બનાવવા અગ્રેસર બન્યા છે. મુંબઇ મંદિરની શાખા ઊભી કરવા તેમણે ખૂબ પરિશ્રમ લીધો હતો. જમીન ખરીદી હિંમતપૂર્વક કરીને મંદિરના નિર્માણ કાર્યને ઝડપી બનાવવાનું શ્રેય તેમને ફાળે જાય છે. પરદેશમાં સ્થિર થયેલા ભક્ત પરિવારોને મંદિરની અગત્યતા સમજાવી તેમને પણ મંદિરના નિમણિકાર્યમાં સહભાગી બનાવવાનો તેમનો પુરુષાર્થ હંમેશ થાદ રહેશે. શક્તિનો સમુચિત ઉપયોગ કરવાની ટેવ સર્વ કોઈને પ્રેરણાદાયી બને એવી અભિલાષા.

શ્રી લલ્લુભાઈ પ્રભુભાઈ ભક્ત
સુરત

શ્રીમતી લક્ષ્મીબહેન લલ્લુભાઈ ભક્ત
સુરત

શ્રી લલ્લુભાઈ પ્રભુભાઈ ભકત

શ્રી રામકબીર ભક્તસમાજનું અનક વર્ષો સુધી અવેતન મંત્રીપદ શોભાવનાર લલ્લુભાઈ પ્રભુભાઈ ભક્તનો જન્મ ૧૦-૧૨-૧૯૧૯માં પલસાણા તાલુકાના ધલુડા ગામમાં થયલો. તે જમાનામાં આર્થિક ભીંસથી ભીંસાતા ભક્ત કુટુંબોમાં રૂઢિચુસ્તતા પણ વિશેષ પ્રમાણમાં હતી તેથી ભણતરમાં રસ નહિવત્ જણાતો. છતાં તમણે મેટ્રિક સુધી અભ્યાસ પૂર્ણ કરવાની નિષ્ઠા દાખવી હતી. ઈ.સ. ૧૯૩૭માં મેટ્રિક પાસ કરી તેમણે એક કુશળ શિક્ષક તરીકે સેવા બજાવી હતી. ત્યાર પછી જ તેમણે લગ્નજીવનમાં પ્રવેશ ક્યો હતો. તેમનાં ધર્મપત્ની શ્રીમતી લક્ષ્મીબહેન સ્વભાવે શાત ને ધૈર્યશીલ હોઈ તેમના સહકારથી સુરતને કાર્યભૂમિ બનાવી તેમણે નાના પાયા પર ધંધાનો પ્રારંભ કર્યો હતો. સમય જતાં કાપડના ધંધામાં ઝંપલાવી તમણે પોતાના ગૃહસ્થ જીવનના આર્થિક માળખાને સ્થિર બનાવી દીધું હતું.

તેથી જ તેઓ પોતાનાં બાળકને ઉચ્ચ કેળવણી અપાવી શકયા. તેમના ત્રણ પુત્રો ને બે પુત્રીઓ આજે અમેરિકામાં પોતાના પગ પર ઊભાં રહી સ્વતંત્રપણે નિજી વિકાસ કરી રહ્યાં છે. પાછલી વયમાં પણ શિક્ષણ પ્રત્યેનો તેમનો અદમ્ય રસ આ ક્ષેત્રમાં તમને કાર્યાન્વિત રાખે છે. ભકત જ્ઞાતિના શિક્ષણ સહાયક ટ્રસ્ટના ઉદ્ભવથી જ ટ્રસ્ટી તરીકે તેમ જ એક દસકા સુધી સાધના વિધાભવન, સુરતના ટ્રસ્ટી ટ્રેઝરરને કમિટી સભ્ય તરીકે તમણે અમૂલ્ય સેવા આપી છે. સમાજના એક જાગ્રત સભ્ય તરીકે ધંધાના વિકાસની સાથે સાથે સમાજસેવા પણ કરતા રહ્યા છે. ઈ.સ. ૧૯૬૮થી ૧૯૮૨ સુધી સમાજના ઉત્થાનના અને નવઘડતરનાં વિકાસ કાર્યોમાં આગળ પડતો ભાગ લઈ તેમણે પોતાની આગવી સૂઝબૂઝનો ને અનેરી કાર્યદક્ષષાનો પ્રત્યક્ષ પરિચય કરાવ્યો હતો. સુરત તથા મુંબઈમાં ટ્રસ્ટ સંચાલિત મંદિરની નવી શાખાના આયોજન, નિર્માણ ને વ્યવસ્થાના કાર્યમાં તેમણે નોંધપાત્ર સેવા બજાવી હતી. કબીરવડના પવિત્ર ધામનો સમયાનુકૂલ વિકાસ થવો જોઈએ એવી તેમની મહત્વકાંક્ષા સાકાર થઈ રહી હોવાના અણસાર પ્રાપ્ત થઈ રહયા છે તે તેમની આપ બુદ્ધિની પ્રતીતિ કરવે છે. આ રીતે અવેતન સેવા કરી સમાજનું ઋણ અદા કરવાનો તેમનો પવિત્ર સંકલ્પ સહુ કોઈનો જીવનમંત્ર બની રહો એવી અભિલાષા.

આમુખ

નાદરૂપી પરમેશ્વર તે નાદબ્રહ્મ, ધ્વનિ-અવાજ-ધૂન એ બધું નાદ સાથે સંકળાયેલું છે. અંતરનો અવાજ ધ્વનિરૂપે પ્રવાહિત થાય ત્યારે સચરાચરમાં વ્યાપેલા પરમાત્માને તે સ્પર્શે અને ચોકકસ પ્રકારનું પરિણામ પણ સર્જે. જડ ચેતનમાં બધે વ્યાપક રૂપે ગર્ભિત રહેલા પરમાત્માના સ્વરૂપને બ્રહ્મ પણ કહેવામાં આવે છે. અંગ્રેજી માં Divine Being કહી શકાય. નાદ દ્વારા બ્રહ્મ સુધી પહોંચવા માટે આપણે સજાગ બન્યા તે પરમાત્માની કૃપા જ ગણાય. આ રીતે ભારતનો સમૃદ્ધ વારસો આપણે અમેરિકામાં પણ જાળવ્યો તે નાનીસૂની વાત ન ગણાય. આવો ગ્રંથ દરેક ઘરે સ્થાપવામાં આવે તો ભાવિ બાળકોને તે પ્રયત્ન કરવામાં આવે ત્યારે જરૂર સંસ્કાર સિંચન માટે ઉપયોગી ઠરે. સારા સંસ્કારથી ઉત્ક્રાંતિને વેગ મળે છે તે આપણે ખ્યાલ રાખવો જોઈએ.વળી ભવિષ્યમાં આપણાં બાળકો ધાર્મિક અભ્યાસમાં સંશોધન કરવા વિચારે ત્યારે પણ આપણું આ પ્રકાશન અત્યંત ઉપયોગી નીવડશે. આ દ્રષ્ટિએ રામકબીર-ભકત પ્રણાલિકા અમેરિકામાં પણ નદીના પ્રવાહની જેમ સતત જીવંત રહેશે.

આ સ્થળે ભક્ત પરિવારોને ખાસ વિનંતિ કરવા ચાહું છું. આપણું ધાર્મિક સાહિત્ય ગુજરાતી ભાષામાં જળવાયેલું છે. તે ધાર્મિક સાહિત્ય સાથે આપણા વંશપરંપરાગત સંસ્કારો સંકળાયેલા છે. તે સંસ્કારોને ભાવિ બાળકોમાં જીવંત રાખવા માટે આપણે સંગઠિત થયા છીએ. ગુજરાતી ભાષા બાળકો શીખશે તો જ આ સંસ્કારો તેમના હૃદયમાં ઊતરશે. માટે અમેરિકામાં આપણે સાવધાન રહીશું તો જ તે વ્યવસથા કરી શકીશું. આપણે બાળકોના ભાવિનુ ઘડતર કરવા માટે જ તન, મન અને ધનનો ભોગ આપવો પડશે. માત્ર અંગ્રેજી

શિખવાડશો તો તે બાળક અંગ્રેજી ભાષામાં પ્રગટ થયલી ધાર્મિક ભાવનાનો જ પરિચય કેળવશે. ભવિષ્યમાં તે બાળક આપણું રહેશે નહિ. માટે દરેક માત-પિતાએ ખાસ યાદ રાખવું કે બાળકના જન્મ પછી બાળક ને ઘડનાર સૌથી મોટું પરિબળ હોય તો તે તેની માતૃભાષા છે. માતૃભાષા માટે વધારે સમય ફાળવી બાળકને કેળવવા પ્રયત્ન કરીશું તો જ આપણું સત્વ જળવાશે.

બે ત્રણ વર્ષ પહલાં મારી પાસેથી શ્રી હરેકૃષ્ણના એક ભક્તે 'વૈષ્ણવજન તો તને રે કહીએ' નામનું નરસિહ મહેતાનું ગુજરાતી ભજન, જે પૂજય મહાત્મા ગાંધીજીને ખબ પ્રિય હતું અને ભારતમાં ખૂબ જાણીતું છે તે મેળવ્યું. આ ભક્તે બે હજારની મેદનીમાં જયારે ગાયું ને મેં સાંભળ્યું ત્યારે મને થયું કે ધન્ય છે આ અમેરિકનને ! જે આપણે નથી સમજી શકયા તે આ અમેરિકન સમજી શક્યો!, મને પ્રેરણા મળી અને 'નાદબ્રહ્મ' નાદ પ્રકાશન માટે તૈયાર થયો.

હોળી, ધૂળેટી, રામનવમી, જન્માષ્ટમી, રથયાત્રા, કબીર જયંતી, બેસતું વર્ષ, અખાત્રીજ, વસંતપંચમી, મહાશિવરાત્રિ તેમજ જન્મ ને મરણના પ્રસંગોમાં ઉપયોગી થાય તેવાં ભજનોનો આ સંગ્રહ વારતહેવારે, ડગલે ને પગલે, આપણને ઉપયોગમાં આવશે એવી ખાતરી થઈ છે. આપણે હવે ભક્ત સમાજની ઢબે ભજનો ગાતાં શીખ્યા છીએ અને એ ફૂલેફાલે, ભક્તિયોગની જયોત લોકો સમજીને અખંડ જલતી રાખે એવી પ્રભુ પ્રાર્થના.

શ્રી રામકબીર ભક્ત ભજન સંગ્રહની પ્રથમ આવૃત્તિ ઈ.સ. ૧૯૫૮માં ભારતમાં પ્રગટ થયેલી. આ બીજી આવૃત્તિ આપણે **'નાદબ્રહ્મ'** ના પવિત્ર નામથી પ્રકાશિત કરીએ છીએ. પ્રથમ આવૃત્તિમાં સિંહફાળો આપનાર મૂળ તરસાડીના પી. પી. ભગત, કપુરાના વલ્લભભાઈ ગોવિંદજી ભકત, રામભાઈ ગોપાળજી ભકત, ભૂલાભાઈ ગોકળભાઈ ભકત, શ્રી ગોકળભાઈ ભગવાનજી ભકત અને શ્રી નટુભાઈ વલ્લભભાઈ ભક્તને યાદ કરી સપ્રેમ રામકબીર

પાઠવીએ છીએ. તેઓ સહુ સંગ્રાહક તરીકે વંદનના અધિકારી છે. બીજી આવૃત્તિ પ્રકાશિત કરવાની સંમતિ મેળવી આપનાર ભકત સમાજના મંત્રી શ્રી લલ્લુભાઈ પ્રભુભાઈ ભક્તની સાભાર નોંધ લઈએ છીએ. શ્રી ગોકળભાઈ કરસનજી દેસાઈ, ચીખલી, 'નાદબ્રહ્મ' ને વ્યવસ્થિત સ્વરૂપ આપનાર તરીકે મહત્વની સેવા આપી છે. ભારતમા આ પુસ્તકના મુદ્રણ કાર્યમાં મદદરૂપ થવા માટે શ્રી ચંપકભાઈ ધીરજભાઈ ભકત, સ્યાદલા તથા શ્રી સન્મુખભાઈ ડાહ્યાભાઈ ભક્તની અમે હૃદયપૂર્વક કદર કરીએ છીએ.

ખાસ કરીને શ્રી ઈશ્વરભાઈ પ્રભુભાઈ પટેલ, કપુરા જેમણે પદોનાં અમને અઘરા લાગતા શબ્દોના સરળ અર્થ કરી આપ્યા છે અને અમેરિકાના એમના પ્રવાસ દરમિયાન કેટલીય સમજૂતી અને માર્ગદર્શન આપવામાં મદદરૂપ થયા છે તેની સાભાર નોંધ લઈએ છીએ.

અમેરિકામાં જીણીતા થયેલાં ભજનોને મેળવી આપવામાં મદદરૂપ થનાર શ્રી ગોવિંદભાઈ લલ્લુભાઈ ભકત, દેગામા તેમજ શ્રી રમણભાઈ ડાહ્યાભાઈ ભક્ત, ઓરણાનો આપણે આભાર માનીએ છીએ. આ મહાન ગંથ સુઘડ અને વ્યવસ્થિત રીતે ખૂબ કાળજીથી અને સમયસર છાપી આપનાર સુરુચિ છાપશાળા બારડોલીના કાર્યકરો શ્રી મોહનભાઈ પરીખ અને શ્રી નટુભાઈ પટેલ વગેરેનો પણ અમે હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ.

કવિવર રવીન્દ્રનાથ ટાગોરે કબીર સાહેબનાં સો પદોને અંગેજીમાં ઉતાર્યા હતાં. તેમાંથી કેટલાંક આપણને મેળવી આપનાર શ્રી નર્મદાશંકર એમ. દવેના આપણે આભારી છીએ.

અને છેલ્લે આ ગ્રંથ ને પ્રગટ કરવામાં દાન આપનાર આપણા અમેરિકાવાસી શ્રી મનુભાઈ લલ્લુભાઈ ભક્ત (સૂરત) અને આપણા ટ્રસ્ટીશ્રી મહેન્દ્રભાઈ ભીખાભાઈ (બાજીપુરા)ના આપણે ઋણી છીએ. નામી અનામી

સીધી કે આડકતરી મદદ કરનાર સહુ કોઈનો આ તબક્કે આપણે આભાર માનીએ છીએ.

કેલિફોર્નિયા સ્ટેટના સેનેટરશ્રી Mr.Alan Cranston (શ્રી એલન ક્રનસ્ટન) જેમણે લાયબ્રેરી ઓફ કોંગ્રેસના કેટલોગ કાર્ડ નંબર મેળવી આપવામાં બહુમૂલ્ય મદદ કરી છે. તેમને આપણે હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ.

અલ્હામ્બ્રા — શ્રી છગનભાઈ ભૂલાભાઈ ભક્તના

કેલિફોર્નિયા — રામકભીર

જાન્યુ ૧, ૧૯૮૨ — પ્રમુખશ્રી, શ્રી રામકબીર ભકત સમાજ વતી.

પ્રસ્તાવના

(જૂની આવૃતિમાંથી)

વિશ્વના દેશોની સરખામણીમાં આપણા ભારતમાં એક વિશિષ્ટતા જણાઈ આવે છે. એ વિશિષ્ટતા એ આપણી સમગ્ર આમ જનતામાં ઓછેવત્તે સ્વરૂપે રહેલી ધર્મપરાયણતા અને ઈશ્વરાભિમુખતા.

આમ જનતામાં આ ધાર્મિક સંસ્કારિતાનું બીજારોપણ અને પોષણ ભારતના સંતોએ તેમની ભજનરૂપ સંતવાણી મારફત કર્યું છે, જમાં શાસ્ત્રીય ઊંડી ધર્મવિચારણા વિશદ રીતે થઈ હોય એવા ગીતા, ભાગવત, ઉપનિષદ વગેર અમૂલ્ય ગ્રંથો વિદ્વદ્‌ભોગ્ય અને ઊંડા તત્વજ્ઞાનથી ભરેલો હોઈ તેનો સંદેશો આપણા દેશમાં વસતી નિરક્ષર કે અર્ધનિરક્ષર વિશાળ આમ જનતા સુધી સમ્યકપણે પહોંચી ન શકે એ સ્વાભાવિક છે.

જેમ માતા અપાચ્ય, સુપાચ્ય, ભારે-હલકું ગમે તેવું ભોજન પચાવીને તેનું સુપાચ્ય દૂધમાં રૂપાંતર કરેછે અને પોતાના બાળકોને એ અમૃત જેવા પયનું પાન કરાવે છે, તેમ આ સંતસમાજે ઉપલા ધર્મ ગ્રંથોનું વિદ્વદ્‌ભોગ્ય જ્ઞાન-વિજ્ઞાન જીવનમાં પચાવીને લોકભાષામાં સાદા, સરળ ગેય ભજનો રૂપે તેનું ભારતની આમ જનતાને પાન કરવી તેની માનવતાને પોષીને અને ઈશ્વરાભિમુખ કરીને સમૃદ્ધ કરી છે.

ઐહિક સુખ અને દુ:ખ બંને લાંબે સરવાળે માણસજાતને આંતરિક શાંતિ આપી શકતાં નથી. માનવમાત્રને આંતરિક શાંતિની ઝંખના રહે છે. સંતનાં ભજનોમાં તો એવી વિવિધતા છે કે તેમાંથી પોતાની કક્ષા અને રુચિ પ્રમાણે માનવી પોતપોતાને જોઈતી આંતરિક શાતિ મેળવી શકે છે.

ઉનાળાના પ્રખર તાપમાં ઝાડપાન વગરના ધોરી દાનવીર નાત, જાત, ઉમર અને મતસંપ્રદાયના ભેદભાવ વિના સાર્વજનિક પરબ માંડે અને એ

પરબના ઠંડા જળથી કોઈ પણ પ્રવાસી પોતાની તરસ છિપાવી શકે છે, તેમ સંતોની આ ભજનરૂપ પરબ સંસારના બળ્યા ઝળ્યા કોઈ પણ માનવીને ભેદભાવ વિના આંતરિક શાંતિ અર્પે છે. આમ ભક્તો અને સંતો આપણા ભારતીય સમાજનું અમૂલું ધન છે. ઓછું ભણેલા કે નહિ ભણેલા કરોડો લોકો આપણા દેશમાં વસે છે. તેઓ મોટેભાગે લાખો ગામડાંઓમાં પથરાયેલા છે. એ સહુને ઈશ્વરમાં શ્રદ્ધાવાળા બનાવનાર, સંસારના બળતા બપોરે 'સતોષ-સુર-તરુ' નો છાયડો ચીંધનાર, અધ્યાતમના આનંદની ઝાંખી કરાવનાર, ભક્તિ રસની છોળોથી ભીજવી પાવન કરનાર અને પરસેવાના લૂખાસુકા સાત્વિક રોટલામાં રહેલી મીઠાશનાં મૂલ્ય સમજાવી તેમના જીવનને સંસ્કારધનથી અલંકૃત કરનાર અગર કોઈ મોટામા મોટું બળ હોય તો તે ભકતિરસમાં જ બનેલું, ભક્તો તથા સાધુસતોનું પ્રેરક બળ છે.

તુલસીદાસ, કબીર, ભક્ત નરસૈંયો, મીરાં, સુરદાસ, રોહીદાસ, નિષ્કુળાનંદ, પ્રીતમ, દયારામ, ધીરો ભગત, ભોજો ભગત, ઋષિરાજ, જીવણદાસ, વલ્લભ, બ્રહ્માનંદ, રાધામોહનદાસ, અને એવા. જાણીતા અને ઓછા જાણીતા ભકતોની પ્રાસાદિક વાણીનો મોટો અને છલોછલ રામકબીર ભરેલો આ રામકબીર ભજન ગ્રંથનો થાળ કૃષ્ણજન્માષ્ટમીના પવિત્ર દિવસે ગુજરાતનાં ભક્તિ પ્રેમી-ભાઈ બહેનો આગળ સાદર થાય છે, એ કેટલા બધા આનંદની વાત છે.

બાપુજીએ સત્યાગ્રહ આશ્રમના ભજનિક પંડિત નારાયણ મોરેશ્વર ખરે પાસે તૈયાર કરાવેલી "આશ્રમ ભજનાવલિ' ખૂબ ખૂબ જાણીતી છે, અને તે ઉપરાંત સુરતના પાટીદાર વિધાર્થી આશ્રમની 'બાળ પ્રાર્થના' સસ્તા સાહત્યિનો 'ભજન સાગર' અને સો (૧૦૦) ભજનોનો સંગ્રહ, જુગતરામભાઈની 'ગ્રામ ભજન મંડળી' ગુજરાત સમાજ શિક્ષણ સમિતિનો 'ગ્રામ ભજન સંગ્રહ' અને એવા બીજા પણ અનેક ભજન સંગ્રહ લોકોની

ભક્તિરસ માટેની તરસને છિપાવી રહ્યા છે; પરંતુ સુરત જિલ્લામા વસતા કબીર સાહેબના અનુયાયી ભક્ત પાટીદારોના પંચ કે સમાજ તરફથી 'બૃહત કાવ્ય દોહન'ની યાદ આપે એવા આઠસો સત્તાવન ભજનોના, મજબૂત કાગળ ઉપર સુંદર રીતે મોટા ટાઈપથી છાપેલા ૫૫૦ જેટલાં મોટાં પાનાનો આ સંગ્રહ, આ સંગ્રહ તો સૌ સંગ્રહમાં જુદી જ ભાત પડે છે. અને તેથી જ મને આવકાર આપતા આનંદ થાય છે. આપણા ગુજરાતી સાહિત્યના પ્રસિદ્ધ વિવેચક અને જાણીતા વિદ્વાન શ્રી વિષ્ણુપ્રસાદ ત્રિવેદી આ સંગ્રહની હસ્તપ્રત જોઈ ગયા, તમને સંગ્રહ ગમ્યો અને આમાંનાં કટલાંક દુર્લભ અને કંઠ પરંપરાથી જળવાયેલાં ભજનો ભુલાઈ જાય તે પહલાં, જેવા સ્વરૂપમાં છે તેવા જ સ્વરૂપમાં પ્રગટ કરવાની શાણી સલાહ આપી. હતી. સંગ્રાહક અને પ્રકાશકોને આ કામ ત્વરાથી કરવાનુ જોમ મળ્યું છે. આ માટે આપણે શ્રી વિષ્ણુભાઈ, તે જ રીતે 'પ્રતાપ'ના સહતંત્રી શ્રી ઈશ્વરલાલ દેસાઈ,વ્યારાના શ્રી ચંપકભાઈ અને શ્રી દયારામ શૂરા અન શ્રી. મકનજી પુ પટેલના પણ ઋણી છીએ.

કબીર સાહેબના અનુયાયી 'રામકબીર' મંત્રના ઉપાસકો 'ઉદાપંથી' ભકત પાટીદારોના આ જિલ્લામાં આશરે ૮૦૦ અને કાનમમાં આશરે ૪૦૦ કુટુંબો વસે છે. ભરૂચથી દશેક માઈલ દૂર નર્મદા તીરે આવેલા શુકલતીર્થ ગામમાં વસતા તત્વાજી અને જીવાજી નામના બે મુમુક્ષુ ભાઈઓ કબીર સાહેબના શિષ્ય બન્યા, ત્યારથી આ સંપ્રદાય અસ્તિત્વમાં આવ્યો ગણાય. સાધુ સંતોને તુલસીદાસે 'જંગમ તીરથ રાજુ' ઉપમા આપી તે યર્થાથ છે. તીર્થયાત્રા માણસના મનમાં પવિત્રત્તાની ભાવના વિકસાવવામાં સહાયભૂત થાય છે. પણ તે માટે માણસે તીર્થક્ષેત્રમા જવું પડે છે. જ્યારે સાધુસંતો તો 'ચલતા ભલા' હોવાથી પોતાની પદયાત્રાથી ગામેગામ અને શહેરે-શહેરના માનવસમુદાથને સત્સંગથી પાવન કરતા અને ભક્તોમાં નવી દષ્ટિ અને

નવા પ્રાણો પૂરતા જાય છે. સુરત અને કાનમ પ્રદેશનો આજનો ભક્ત પાટીદાર સમાજ આ વાતની શાખ પુરે છે. શુકલતીર્થનાં તત્વા અને જીવાની પેઠે જ્ઞાનીજી મહારાજ અને તેમના શિષ્ય જીવણજી (જેમનાં ઘણાં ભજનો આ સંગ્રહમાં લેવાયાં છે.) વગેરે પણ કબીર સાહેબના જંગમ તીરથના પવિત્ર જળથી વિશેષ પુનિત બન્યા અને ગુજરાતનો એક ધાર્મિક અને નિર્મળ કબીરપંથી ભકતસમાજ અસ્તિત્વમાં આવ્યો. નર્મદે જેનું એક યોદ્ધા તરીકે ભવય વણન કર્યું છે એવો એ કબીર સાહેબના પવિત્ર હાથે પલ્લવિત બનેલો 'કબીરવડ' આજે પણ 'ગણાયે સત્સંગે પવિતર કબીરા ભગતમાં' તીર્થક્ષેત્ર તરીકે ઊભો છે.

રામકબીર સંપ્રદાયના ભકત પાટીદારોમાં આજે પણ અનેક અનુકરણીય લક્ષણો કબીર સાહેબના સત્સંગના પ્રતાપે વિદ્યમાન છે. એમની શારીરિક સ્વચ્છતાં અને માનસિક સ્વચ્છતાં અને શુદ્ધિ નિર્વ્યસનીપણું, શ્રમજીવન, બિનજરૂરી ઝઘડા કે કલહો ઊભા ન કરવાની વૃતિ. સંપીલાપણું, સારા-માઠા પ્રસંગે એકબીજાને હાર્દિક સહકાર આપવાની સ્વાભાવિક મનોવૃત્તિ, સાદું જવન અને કોર્ટ-કચરીએ ન ચડતાં શકય હોય ત્યાં સુધી ઘરમેળે કજિયા પતાવવાનું વલણ, ગમે એવા ઝઘડા કે મતભેદો માત્ર 'રામકબીર' કહેવાથી જ મટી જય છે એવી આ, સમાજમાં પરાપૂર્વથી ચાલી આવેલ પ્રણાલિકા, સંતસમાગમ અને ભજનકીર્તન પ્રત્યેનો અનુરાગ, આ બધા પ્રશસ્ય લક્ષણો છે. અને તથી જ ગાંધીજી જેવા સંતની વાણી, આબાલવૃદ્ધ ભક્તકંપથી સ્ત્રી-પુરુષો ઝટ સમજી શકયાં અને મોટાપ્રમાણમાં તેમના પણ ભકત બની શકયા. ગાંધીજીના પરમ ભક્ત અને સરદારના બારડોલીના સ્વાતંત્ર્ય જંગના અણનમ યોદ્ધા મોરાર પટેલ અને તેમનુ ત્યાગવીર અને અતિથિપ્રેમી પ્રસિદ્ધ કુટુંબ એ આ ભક્ત સમાજનુ પાણીદાર

મોતી છે અને એવાં કેટલાંયે મોતીની માળાઓ એ સમાજે આપણને આપી છે.

બારડોલીનાં મલેકપોર, અંભેટી અને પથરાડીઆ, વ્યારાના કપુરા અને ઘાટા, વાલોડનાં સ્યાદલા અને બાજીપુરા; નવસારીના ધામણ, સરઈ, અને સિસોદ્રા, પલસાણનું ઘલુડા ,વાસદાનાં સીતાપુર અને નવતાડ, કામરેજનાં ઓરણાં, નનસાડ, વાવ, સામપુરારૂઢી અને દેરોદ, વાલીઆના ચાસવડ, કબીરગામ, કેલ્વીકુવા, ચીખલી, રાજપરા, દોલતપુર,બેડોલી અને પાંચસીમ વગેરે તેમજ કાનમનાં કાવિઠા, દેશાણ, ગણપતપરા અને જિથરડી ગામો ભકત પાટીદારોના પુરુષાર્થ, સુવાસ અને વહેતાં પાણીનાં સાક્ષી છે. ભકત પાટીદારોના ગામોમાં એક સ્થાનિક ભક્તના ઘરમાં જ એક 'થાનક' રાખવામાં આવે છે.તે ઘરના વડાને 'મા'નત' (મહંત) કહવામાં આવે છે. અને એક મોટા ગોખલામાં કબીરવાણીનું પુસતક હોય છે. ત્યાં ધૂપદીપ થાય, અને ખાસ કરીને વારપર્વે ભકતો ભેગા થાય છે. પખાજ, કાંસા અને મંજીરા સાથે ભજનની ધૂન મચે છે અને દિવસભરનો ખેતીવડીનો શ્રમ ભૂલી તેઓ રામ અને કબીરમાં તલ્લીન થઈ જય છે. એ દૃશ્ય આપણી આંખ અને આત્માને ઠરે એવું હોય છે.

ભોજન વગેરેમાં વપરાતા શબ્દોમા પણ એ કોમનું ભવિકપણું વરતાઈ આવે છે. “ભાત'ને તેઓ 'પરસાદ', 'વાલ' ને સકરિયા', જમવા ઊઠવાને બદલે 'પરસાદ લવા ઊઠો,' ‘સાંજના ભોજન'ને બાળ ભોગ' અને હાથપગ ધોવાને ‘હાથપગ નવડાવવાનું’ કહે છે. બજારુ ખાવાનું તો એમનામાં “સુધારાનો પવન' આવ્યો ત્યાં સુધી નિષિદ્ધ મનાતું. ઘરના બનાવેલાં ઢેબરાં, ભાખરો, પૂરી, ગોળપાપડી, લાડુ, મૂઠિયાં વગેરે સાત્વિક, શુદ્ધ અને પૌષ્ટિક ભાથાંની પોટલી અને પાણી માટે દોરીલોટો દરેક ગામ-ગામતરે જતાં ભકત પુરષ કે સ્ત્રી સાથે લેતાં જ. આથી અસ્વચ્છ, ભેળસેળવાળો અને અનારોગ્ય બજારુ

ખોરાક ખાવાથી થતા રોગથી ભક્તો મોકળા રહતા. દાર તો શું પણ બીડી સુધ્ધાં ભક્તને સ્પર્શતી નહિ !

ભકત કોમમાં હર્ષ અને શોકના પ્રસંગોમાં પણ ભજન કીર્તન કરવાનો રૂડો રિવાજ છે. લગ્નપ્રસંગે ફટાણાને બદલે ભજનો અને મરણ પ્રસંગે પણ રૂદન અને રાજીઆને બદલે ભજનો ગવાય છે. લગ્નની ક્રિયા પણ સાદી અને ઓછામાં ઓછી ખર્ચવાળી હોય છે. સુરતની ગાદીના "મહારાજની સાક્ષીએ અને આશીર્વાદથી લગ્નો થાય છે અને માત્ર સવા રૂપિયો કે સવા પાંચ રૂપિયાની ભેટ મહારાજને ધરવી પડે.

ધરતીનું ધાવણ ધાવેલી આ કોમમાં સાચા સાહસિક ખેડૂતોનું ખમીર છે. વ્યારા, રાજપીપળા, વાંસદા અને ઈડરનાં જંગલોમાં વાઘ, દીપડા અને ઝેરનાં પાણી સામે ઝઝૂમી અનેક લીલીસૂકીમાં પણ અડીખમ ઊભા રહીને જંગલો કાપી, ત્યાં નવા ગામો બાંધી, નવી વસાહતો સ્થાપીને આ સાહસિક ખેડૂતોએ જંગલમાં મંગલ ઊભું કર્યું છે.

આ સંપુટમાના પહેલી જ વાર છપાતા કેટલાક ભજનો સંગ્રહિત કરવાનું કામ કઠિન હતું. જૂના જમાનાની ન વંચાય તેવી હસ્તવિપિમાં લખાયેલી અને પાઠફેરવાળી અને જૂની ચોપડીઓમાંથી ભજનો ઉકેલી તેનું શુદ્ધ રીતે સંકલન કરવાનં અત્યંત કઠણ કામ, સંગ્રહકર્તાઓએ ભારે ખંત અને પરિશ્રમથી કર્યું છે. વળી આ કામ અંગે નિમાયેલી સમિતિના પ્રમુખ કપુરા નિવાસી શ્રી વલ્લભભાઈ ભકત અને શ્રી રામભાઈ ભક્ત, જેમને વંશપરંપરાગત ગવાતાં અનેક ભજનો તેમની અદ્ભુત સ્મરણ-શક્તિને લીધે કંઠસ્થ હતાં જે પૈકી કટલાંક છપાયાં તો ન હતાં જે પણ લિપિબદ્ધ ન હતાં એ એમણે પ્રેમથી આ સંગ્રહમાં ઉતરાવ્યાં છે જો આ મહાનુભાવોએ આ ભજનો સ્મરણ શક્તિથી પેઢી-દર-પેઢી જાળવ્યાં નહિ હોત તો આપણને તેનો લાભ કદી પણ મળી શકત નહિ એટલા માટે આપણે એ બંને ભકતોના ઋણી છીએ.

શ્રી નટુભાઈ અને શ્રી ગોકુળભાઈએ આ સંગ્રહમાંનાં પદો સંશોધિત કરી સંગૃહીત કરવાનો જે ભારે શ્રમ લીધો છે. તે માટે એ યુવાનોને ધન્યવાદ ઘટે છે.

આ સંગ્રહમાં ભક્તિભાવથી સભર એવું વૈવિધ્ય રજૂ કર્યું છે. ભક્તિ નાં પદો, શ્રી રામકૃષ્ણની લીલાનાં પદો, એક સૂર્યોદયથી બીજા સૂર્યોદય સુધી અખંડ ચોવીસ કલાક ગાવાનાં બારમાસી પદો અને લગ્ન-મરણ પ્રસંગે ગાવાનાં-પરંપરાથી બહેનોમાં ગવાતાં રાસગરબા બહનો પાસેથી મેળવી આ સંગ્રહમાં આપવામાં આવ્યાં છે તેથી ઉપયોગિતા અને વૈવિધ્યમા પણ ઉમેરો થયો છે.

આવો દળદાર ગ્રંથ પ્રગટ કરવા માટે થતો સારો એવો ભારે ખર્ચ શ્રી પી. પી. ભગતે સ્વેચ્છાએ ઉપાડી લીધો છે. તેમની આ ભજન-ભક્તિપ્રેરી દાનવૃત્તિ પણ અભિનંદનને પાત્ર છે.

મને વિશ્વાસ છે કે આ ભજન-સગ્રહ એકલી ભક્ત કોમની જ નહિ પણ સમસ્ત સમાજને માટે કીમતી ભાથું થઈ પડશે અને આપણી તમામ જનતામાં ધાર્મિક પરાયણતાનું પોષણ સંવર્ધન કરી આપણી આ વિશિષ્ટ ધાર્મિક સંસ્કૃતિને સમૃદ્ધ કરશે.

કસ્તૂરબા સેવાશ્રમ — કબીરપંથી ભકત ભાઈ બહેનોના ગુણપૂજક
મરોલી સ્ટેશન — **કલ્યાણજી વિ. મહેતાના**
જિ. સુરત — રામકબીર
(પ્રથમ આવૃત્તિ)

નાદબ્રહ્મ

મંગલાચરણ

ઓ ઈશ્વર ભજીએ તને

ભજન-ધૂન

કબીરસાહેબની સાખી

કબીર સાખી – ૨

તુલસીદાસની સાખી

તુલસીદાસજીની સાખી – ૨

તીસાજંત્ર મૂલ

રામકબીર-ભજન પ્રેરણા-ગીત

ભક્ત ભજનિકો ના ઉપયોગ માટે PDF File with Link ટાઇપ કરેલ છે,

QR Code with Links To : http://ramkabirbhajans.org આપેલ છે.

"ભાષાની પૂરતી જાણકારી ન હોવાથી,

ટાઇપિંગમાં વ્યાકરણ અથવા શબ્દની ભૂલ માટે ક્ષમા કરશો".

Rajesh G Bhakta. (Midland – Texas)

અનુક્રમ પદ

૧	૨૬	૫૧	૭૬	૧૦૧	૧૨૬	૧૫૧
૧૭૬	૨૦૧	૨૨૬	૨૫૧	૨૭૬	૩૦૧	૩૨૬
૩૫૧	૩૭૬	૪૦૧	૪૨૬	૪૫૧	૪૭૬	૫૦૧
૫૨૬	૫૫૧	૫૭૬	૬૦૧	૬૨૬	૬૫૧	૬૭૬
૭૦૧	૭૨૬	૭૫૧	૭૭૬	૮૦૧	૮૨૬	૮૫૧
૮૭૬	૯૦૧					

અનુક્રમ ક ખ ગ

અ	આ૧	આ૨	એ		
ક	કા	કો	ખ	ગ	ઘ
ચ	છ	જ	જા	જો	ઝ
ત	દ	ધ	ન	ના	
પ	પ્ર	પ્રા	બ	ભ	ભુ
મ	મા	મે	ર	રા	રૂ
લ	વ	વ્ર	શ	શ્રી	
સ	સ૧	સા	હ	હ૧	હું

અનુક્રમણિકા ૧

૧	જ્ઞાન ગુડડી	ધર્મદાસ વિનવે કર જોરી
૨	શબ્દ પારખુ	અનહદ શિંગી નિશદિન બાજે
૩	ગોડીની સાખી	સાંજ પડે દિન આથમે
૪	પૂર્વી ગોડી	નર નામ ન જાણ્યો રામકો
૫	"	ઐસે દલ રાખો રામસેરે
૬	"	રાજા રામ સ્નેહ ન છાંડિયે
૭	ગોડી	શ્રી ગુરુને પાયે લાગું
૮	"	બહુત ભલો હૈ ભાઈ
૯	"	કાહે ન મંગલ ગાયે
૧૦	"	ભક્તિ સતગુરુએ આની
૧૧	"	ઐસે હી બની આઈ
૧૨	"	રમી રહ્યો ભરપૂર રંગીલો
૧૩	"	સહજસમાધિ ભલી હો
૧૪	"	નામ સુમર મેરે ભાઈ
૧૫	"	લગન કઠિન હૈ ભાઈ
૧૬	"	નામ ધજા ફહરાઈ દાસ પર
૧૭	"	વાદ વદે સો જૂઠા પંડિતો
૧૮	"	આયે જ્ઞાનકી આંધી
૧૯	"	આયે જ્ઞાનકી વર્ષા સંતો
૨૦	"	રામનામ જબ જાની સંતો
૨૧	"	હરિજન ભક્તિ ન છાંડે
૨૨	"	એક પલક જો રહીએ
૨૩	"	ગૌચારી ઘેર આવે
૨૪	"	જોવા વ્રજનો વ્હાલો ચાલો
૨૫	"	ખેલત ચારો ભાઈ શ્રી આંગનામેં

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૨

૨૬	ગોડી	સીતારામ ઉપાસી
૨૭	"	નયણે નારાયણ નિરખું
૨૮	"	કલિયુગમેં હરિ કીર્તન સાર
૨૯	આરતી	આરતી હો દેવ શિરોમણિ તેરી
૩૦	"	આરતી કીજે નરસિંહ પ્રભુકી
૩૧	"	આરતી કીજે રાજા રામચંદ્ર રીઝે
૩૨	"	ઐસી આરતી કરો મનજ્ઞાની
૩૩	"	ઐસી આરતી ત્રિભુવન તારી
૩૪	"	જૈ જૈ આરતી રામજી તુમ્હારી
૩૫	"	આનંદ આરતી હરખ અપારે
૩૬	"	આરતી કીજે ગુરુ રામાનંદકી
૩૭	"	આરતી બંદી છોડ સમર્થકી
૩૮	"	સંધ્યા આરતી રામજી તુમ્હારી
૩૯	"	શ્રી પદ્મનાભ પરિબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ
૪૦	બેઠક નાં પદો	લાડકડા મનવા તું હરિ ભજ
૪૧	"	મેરે પિયુ તો બસે રે અગમપુરી
૪૨	"	રામરસ પીજો રે નરનાર
૪૩	"	અબ ક્યોં ન ચેતો રે નરનાર
૪૪	"	જોને વિચારી તું જીવડા
૪૫	"	મારું મન માન્યું રમતા રામશું
૪૬	"	જનુની જીવો રે ગોપીચંદની
૪૭	"	ત્યાગ ન ટકે રે વૈરાગ્ય વિના
૪૮	"	જંગલ વસાવ્યું રે જોગીએ
૪૯	"	હું બલિહારી જાઉ વૈરાગ્યને
૫૦	"	ભુલ્યો મન ભમરા તું કયાં ભમ્યો

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા 3

૫૧	બેઠક ના પદો	જે કુલમેં કોઇ ભકત ન કહાવે
૫૨	"	જે ઘર કથા નહિ હરિ કીર્તન
૫૩	"	તુચ્છ જીવનકે કારણે તું
૫૪	"	રામનામ તત્વ સાર જગતમેં
૫૫	"	આનંદ મંગલ કરું આરતી
૫૬	"	આયે હુકમદાર છોડો નગરી
૫૭	"	હરિના ભજન વિના ધિક્ નરનારી
૫૮	"	હરિનો મારગ છે શૂરાનો
૫૯	"	સંત કૃપાથી છૂટે માયા
૬૦	"	હરિ મહિમા મોટા જન જાણે
૬૧	"	મારી નાડ તમારે હાથે
૬૨	"	અમને અંત સમયે લેવા આવજો રે
૬૩	"	હરિ ભજ હરિ ભજ હીરા પરખ લે
૬૪	"	ભજો મન રે પંખીડા મત પડ પાંજરે
૬૫	"	મન તોહે કેહિ વિધ કર સમજાઉ
૬૬	"	શૂર સંગ્રામકો દેખ ભાગે નહિ
૬૭	"	મન લાગો મેરો યાર ફકીરીમેં
૬૮	"	મો સમ કૌન કુટિલ ખલ કામી
૬૯	"	સબસે ઊંચી પ્રેમ સગાઈ
૭૦	"	અંતર મમ વિકસિત કરો
૭૧	"	મેરી જાત બરન કુલ હીણ
૭૨	"	બંગલા અજબ બનાયા રે
૭૩	"	ગાફેલ મત રહેના બેટા
૭૪	"	ઘૂંઘટકા પટ ખોલ રે
૭૫	"	ગુર બિના કૌન બતાવે બાટ

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૪

૭૬	બેઠક ના પદો	ઝીની ઝીની બિની ચદરિયાં
૭૭	"	ભજો રે ભૈયા રામ ગોવિંદ હરિ
૭૮	"	અખિલ બ્રહ્માંડમાં
૭૯	"	અબકી ટેક હમારી
૮૦	"	ઉઠ જાગ મુસાફિર ભોર ભયી
૮૧	"	એક જ દે ચિનગારી
૮૨	"	પાયો જી મૈંને રામ રતન ધન પાયો
૮૩	"	મેરે તો ગિરધર ગોપાલ
૮૪	"	માયી મૈંને ગોવિંદ લીનો મોલ
૮૫	"	મેરે રાણાજી મૈં ગોવિંદ ગુણ ગાના
૮૬	"	હરિ ! તુમ હરો જનકી ભીર
૮૭	"	મ્હને ચાકર રાખો જી
૮૮	"	જૂનું તો થયું રે દેવળ
૮૯	"	બોલ મા બોલ મા રે
૯૦	"	સુંદીર શ્યામ શરીર
૯૧	"	નહિ રે વિસારું હરિ
૯૨	"	મુખડાની માયા લાગી રે
૯૩	"	પગ ઘુંઘરુ બાંધી મીરાં નાચી રે
૯૪	"	દિલમાં દીવો કરો રે દીવો કરો
૯૫	"	મંગલ મંદિર ખોલો દયામય
૯૬	"	હે જગત્રાતા વિશ્વ વિધાતા
૯૭	"	રઘુવર ! તુમકો મેરી લાજ
૯૮	"	હે પ્રભુ ! આનંદદાતા
૯૯	"	નામ જપન કયોં છોડ દિયા
૧૦૦	"	પ્રેમળ જ્યોતિ તારો દાખવી

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૫

૧૦૧	બેઠક ના પદો	ભજ મન દુઃખ ભંજક ભગવાન
૧૦૨	"	ભૂલી પંથ ભમું દિન રાત
૧૦૩	"	તારાં સ્વજન તને જાય મુકી તો
૧૦૪	"	ધન્ય જેણે હરિ ગુણ ગાયાં
૧૦૫	"	ચિત્ત તું શીદને ચિંતા ધરે
૧૦૬	"	જે કોઈ પ્રેમ અંશ અવતરે
૧૦૭	"	ફૂલ્યો શું ફરે છે રે
૧૦૮	"	હરિ જેવો તેવો હું દાસ તમારો
૧૦૯	"	ભક્તિ મહા બળવંતી રે
૧૧૦	"	જેને રામ રાખે રે
૧૧૧	"	તરણા ઓથે ડુંગર રે
૧૧૨	"	તેરે ઘટમેં સરજનહાર
૧૧૩	"	સમજ ભોજ મન ખોજ
૧૧૪	"	સદા રહો અલમસ્ત ભજનમેં
૧૧૫	"	હાં રે રથ ફેરો ગોકુલ
૧૧૬	"	હરિ ગુણ ગાવામાં હૂંશીલા
૧૧૭	"	ઠરશે કંચનના થાળમાં
૧૧૮	"	માયા માયા કરતો મૂરખ
૧૧૯	"	માયામાં મનડું મોહ્યું રે
૧૨૦	"	માને છે મારું મારું રે
૧૨૧	"	વીરા વસ્તુ વિચારીને વ્હોરિયે
૧૨૨	"	સદા સુખિયાં જગતમાં સંત
૧૨૩	"	ધીરજ ધરને અરે અધીરા
૧૨૪	"	વ્હાલો મારો સાચાનો સંગાથી
૧૨૫	"	રામ સમર મન રામ સમર લે

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૬

૧૨૬	બેઠકના પદો	મારો બાલપણાનો બેલી રે
૧૨૭	"	મારા બાલપણાની પ્રીતું રે
૧૨૮	"	જયાં લગી આત્મા અંગમાં છે
૧૨૯	"	મૂરખો રળી રળી કમાણો રે
૧૩૦	"	ભક્તિ શીશ તણું સાટું રે
૧૩૧	"	દુનિયા દિવાની કહેવાશે રે
૧૩૨	"	મૂરખો કાલની વાતું કરે રે
૧૩૩	"	ભક્તિ શૂરવીરની સાચી રે
૧૩૪	"	જીવ તેં હરિ ન સમર્યા
૧૩૫	"	પ્રેમની વાત છે ન્યારી
૧૩૬	"	રામ અમલ રંગ રાતે
૧૩૭	"	ઝુલત કુંજ વિલાસી શ્યામરો
૧૩૮	"	એ ઘડીકી મોહે કોન બતાવે
૧૩૯	"	એક ઘડીકે સુખ કારન
૧૪૦	"	ધણી અમારા પ્રેમ પ્યારા
૧૪૧	"	મારો સાથીડો રીસાણો
૧૪૨	કાનડો-સાખી	રાગનકો પતિ કાનડો
૧૪૩	"	હરિ નામ હીરા
૧૪૪	"	રામ નામ જબ લીયો મન તેં
૧૪૫	"	કોઈ તોલો રે હરિનામ
૧૪૬	"	જે કુલ ભકત ભાગ્યવાન હોઈ
૧૪૭	"	કર્હાં કમી જા કો રામજી ધણી
૧૪૮	"	અકલ કલ ખેલે નર જ્ઞાની
૧૪૯	કાનડો	હરિ ન ભજે સો બડો હત્યારો
૧૫૦	"	શ્રી રામચંદ્ર પદ ભજને લાયક

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૭

૧૫૧	કાનડો	હમ ચાકર રઘુવરનાથ કુંવરકો
૧૫૨	"	ગ્રહી ટેક ગોપાલકી ગાયે
૧૫૩	"	તેરો જન કાહે કો ઘર ઘર જાચે
૧૫૪	"	હરિ જનુની મૈં બાલક તેરો
૧૫૫	કલ્યાણની સાખી	ગુરુ જ્ઞાન ગ્રહ્યો જબ
૧૫૬	"	સંત સમાગમ કીજે રે ભાઈ
૧૫૭	"	ધન ગુરુદેવ અમારા હો
૧૫૮	"	અજ રાયલ રામજી અમારા હો
૧૫૯	"	હરિકો ભજન કર હો મન પ્યારે
૧૬૦	"	તુમ કીર નાવ લઈ આવ રે
૧૬૧	"	પગ ધોઉ નાવ પધારો રામજી
૧૬૨	"	પાવન પદ રજ રઘુવીરકી
૧૬૩	"	રામજીકો નામ નવનિધ મેરે
૧૬૪	"	ઐસે મન લઈ લો રામ રસના
૧૬૫	"	ભૂલ્યો મન સમજાવે
૧૬૬	"	નિર્ગુણ જરા લક્ષ આવે
૧૬૭	"	નીરખ પરખ ગુરુ કરના અવધુ
૧૬૮	"	શી ગતિ થાશે અમારી
૧૬૯	"	ના ચઢીએ રઘુનંદન નાવ પર
૧૭૦	"	જ્ઞાની કા ઘર ન્યારા સંતો
૧૭૧	"	નેક શ્યામકો બાનુ
૧૭૨	અમીર કલ્યાણ	અહો મહારાજ ગરીબ નિવાજ
૧૭૩	"	ગોપાલ લાલ પ્યારે
૧૭૪	"	લાગત રામ પ્યારો
૧૭૫	સોયાણી	મને ન બોલાવે વ્હાલો

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૮

૧૭૬	સોયાણી	પાણી લેવાને ગઈ'તી સાગર
૧૭૭	કાફીની સાખી	કાફી કંઠ કર
૧૭૮	"	સાધુ કી સંગત પાઈ રે
૧૭૯	"	જે હરિ નામ સુનાવે રે
૧૮૦	કાફીનાં પદો	આનંદ મંગલ ગાઉ રે
૧૮૧	"	કયોં હરિ નામ વિસારા
૧૮૨	"	કોઈ દિલ હી વિચારો
૧૮૩	"	સાધુજનનો સંગ રે
૧૮૪	"	પ્રભુજી વિષે લાગ્યો મને સ્નેહ
૧૮૫	"	કાનુડો કામણગારો રે
૧૮૬	"	સાધુજનનો સંગ
૧૮૭	"	પુરા નર કયાંથી પાઈએ
૧૮૮	"	દર્દ ન જાણે કોઈ રે
૧૮૯	"	કઠણ લગન કી પ્રીત લગી
૧૯૦	"	હું તારો સંગ ન મેલું રે
૧૯૧	"	રંગી તેં તો જૂઠા રંગ બનાયા
૧૯૨	"	કોણ કરે જંજાલ જુગમેં
૧૯૩	"	ઊઠી ચાલ્યો અવધ્ધૂત મઢીમેં
૧૯૪	"	હરિ બિન જીએ નર કૈસે
૧૯૫	કાલેરાની સાખી	કીટ મુગટ ધર્યો શિશ
૧૯૬	"	વૈષ્ણવ જન તો તેને કહીએ
૧૯૭	"	ભૂતળ ભક્તિ પદારથ મોટું
૧૯૮	"	નારાયણનું નામ જ લેતાં
૧૯૯	"	હરિની ભક્તિ વિના જે જન
૨૦૦	"	આવો રે અલબેલા વ્હાલા

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૯

૨૦૧	કાલેરાની સાખી	કહો સજની એને કેમ મૂકું
૨૦૨	"	કોઈ જુઓને જુગતે વિચારી
૨૦૩	"	મેહુલો રે ગાજે માધવ નાચે
૨૦૪	"	આજ વૃંદાવન આનંદ સાગર
૨૦૫	"	સાંભળ રે શ્યામળિયા વ્હાલા
૨૦૬	"	શા માટે શ્યામળિયા વ્હાલા
૨૦૭	"	નુગરા જનનો સંગ ન કરીએ
૨૦૮	"	મને ગમે ગોપીનો વ્હાલો
૨૦૯	"	પોતે પોતાનું ઘર જાણવું જોઈએ
૨૧૦	"	હું તને પૂછું મારી વેરણ નિદ્રા
૨૧૧	રાગ કાલેરો	પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વ્હાલા
૨૧૨	"	વટલ્યો નાગર નરસૈંયો
૨૧૩	"	અમદોંકા ગામ સંતો
૨૧૪	"	રામ ભજન અહર્નીશ કર હો
૨૧૫	"	આજ સોનાનો સૂર્ય ઊગ્યો
૨૧૬	રાગ મારૂ-સાખી	મારું મસ્તક બેડલું
૨૧૭	"	રામજી પ્યારા હો
૨૧૮	"	આરતી તેરી હો પિયુ મોહે
૨૧૯	"	ભજી લે ગોવિંદ પ્યારા હો
૨૨૦	"	શ્યામને કહેજો સંદેશો હો
૨૨૧	"	ભૂલવણી ભારી વ્હાલા તારી
૨૨૨	"	સ્નેહ ન કરીએ રે
૨૨૩	"	શાપ ન મુને લાગે રે
૨૨૪	"	વૈકુંઠ ઢુંકડું મહારાજ
૨૨૫	"	આવ્યા રે આશ ભર્યા

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૧૦

૨૨૬	રાગ મારૂ-સાખી	રૂડું રે રમતાં વૃંદાવન
૨૨૭	"	નહિ મળે ભગવાન વૈરાગ્ય વિના
૨૨૮	"	ક્રોધ અહંકાર કાહે ન છાંડિયે
૨૨૯	"	અદકુ સો લોભ નિવાર
૨૩૦	"	વ્હાલે મને માર્યા રે મોહના બાણ
૨૩૧	"	ઘેલા મન કાલનો શું ઉધારો રે
૨૩૨	"	પ્રેમ બિના ફોગટ નખરાં
૨૩૩	"	વિઠ્ઠલ રહ્યો રે વસી
૨૩૪	"	હરિનામ કદિ ન મૂકું રે
૨૩૫	રાગ બિહાગ	ચલના રે મેરે ભાઈ
૨૩૬	"	ઘર કર દરિયા માંહે
૨૩૭	"	કેસે કરું તોહે રાજી
૨૩૮	"	આજ રહો મેરે પ્યારે રઘુવર
૨૩૯	"	કહાં જો પઢાઈ મેરી માતા
૨૪૦	"	તુમ ઘર જાઓ મેરે વીર
૨૪૧	"	બાજત યમુના તીર મોરલી
૨૪૨	"	હરિને મનાવી ઘર લાવે રે
૨૪૩	"	શ્યામળિયા સાથે રમીએ રે
૨૪૪	સોરઠની સાખી	સોરઠ રાગ સોહામણો
૨૪૫	"	એક વર્યો ગિરિધારી રે
૨૪૬	"	વ્યવહારના છો વારૂ નાથજી
૨૪૭	"	ગિરિધર પ્રિતમ પ્યારો
૨૪૮	"	ખેલે રાત અંધારી રે
૨૪૯	"	પત્તિઆમેં કૈસે લિખું
૨૫૦	"	પતિત ઉદ્ધારણ ગાયો રે

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

૨૫૧	સોરઠની સાખી	જૂઠા જૂઠો વેષધારી
૨૫૨	"	કાળાના કઠણ હૈયાં રે
૨૫૩	"	નહિ આવ્યા રે
૨૫૪	"	દેખી દેખી શ્રી રામજીકો રૂપ
૨૫૫	"	લઈ ચલો ગોવિંદને દેશ
૨૫૬	"	રાધે તારા ડુંગરિયામાં બોલે ઝીણા મોર
૨૫૭	"	ઘડી ના સ્હેવાયે ઉદ્ધવ મુને
૨૫૮	"	બેની મેં નહિ જાણ્યુ
૨૫૯	"	મને કાનજી જોયાના કોડ
૨૬૦	"	મારો પિયુ પરઘેર જાય
૨૬૧	"	ઐસે તુમ કહીયે હરિ પે
૨૬૨	"	ઓધવજી અમ સાથે છળ કીધાં
૨૬૩	"	તુલસીને પત્રે તોલાયાં
૨૬૪	કેદારની સાખી	કેદારો જબ કીજીયે
૨૬૫	"	ધન ધન રે ગોકુલિયું ગામ
૨૬૬	"	એવા ગર્વી ત્રિભોવનનાથ
૨૬૭	"	તમે કેમ આવ્યા વ્રજનાર
૨૬૮	"	તમો આવો વૃંદાવન રે
૨૬૯	"	તારી મોરલીયે મોહ્યા રે
૨૭૦	"	હરિએ માર્યા મોહના બાણ
૨૭૧	"	આવે આવે રે નંદજીનો લાલ
૨૭૨	કેદારો	હરિ તારા લટકા ઉપર વારી
૨૭૩	"	હું તો વારીને બલિહારી સુંદર
૨૭૪	"	આરોગો નૃસિંહ મહાપ્રભુ
૨૭૫	"	આરોગો રઘુવીર મહાપ્રભુ

અનુક્રમણિકા ૧૨

૨૭૬	કેદારો	વ્હાલો મારો લાકડે લાડવા કરે
૨૭૭	"	ભોજન કીજે ભાવતાં
૨૭૮	"	જો રે બેની ગૌવાલામેં ગોવિંદજી
૨૭૯	ધન્યાશ્રી	કોઈ મેરે કામ ન આયો
૨૮૦	"	કોન અપનો સંસારા હરિ વિના
૨૮૧	"	ભક્તિ કબ કર હો જન્મ શિરાનો
૨૮૨	"	રાખો તૈસે રહું રે
૨૮૩	"	હરિતારા બાનાની પત રાખ
૨૮૪	"	વૃંદાવનમાં રમત માંડી
૨૮૫	"	બહુત અપરાધ કિયો મેં માધવ
૨૮૬	સામેરીની સાખી	સામેરી સાહેર ઉલટયો
૨૮૭	"	મેલી નવ જાશો રે મીઠડા માવજી
૨૮૮	"	સુખના સિંધુ વહી ગયા રે
૨૮૯	"	કુબ્જાને કહેજો ઓધવ એટલું રે
૨૯૦	"	જુવાનીને દહાડે હરિને ભજયા નહિ
૨૯૧	"	ગોકુળિયું ગામ રે અતિ રળિયામણું
૨૯૨	"	તટ યમુનાનો રે અતિ રળિયામણો
૨૯૩	"	હરિ નામ લેતાં રે વિલંબ ના કીજીયે
૨૯૪	"	શ્યામળિયા સ્નેહી રે અમ ઘેર આવો
૨૯૫	"	અવગુણ કહોની કંથ અમે શા કર્યા
૨૯૬	"	રૂડી ને રસાળી રે વ્હાલા તારી વાંસલડી
૨૯૭	"	સાધને સુખી રે રાજા ભરથરી
૨૯૮	"	દ્વારિકાના વાસી રે અવસરે આવજો
૨૯૯	"	વાતલડી કરતાં રે વ્હાણું વાઈ ગયું રે
૩૦૦	પંચમનાં પદો	રાતલડી રમીને રે કયાં થાકી આવ્યા રે

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

૩૦૧	"	ફરી ફરી પડશે રે શીદ આ ફંદમાં રે
૩૦૨	"	ભજન ભરોસો હરિ તારા નામનો રે
૩૦૩	"	અમૃત પીતાં રે આળસ નવ કીજીયે
૩૦૪	"	વાતલડી કરતાં રે વ્હાણું વહી ગયું રે
૩૦૫	"	મનષા દેહનું ટાણું રે કાલે તારું મટી જશે રે
૩૦૬	"	ઓધવ કહેજો રે અમારી વિનંતિ
૩૦૭	"	ઓળખીને લેજો રે અનુભવી આત્મા રે
૩૦૮	મેવાડના પદો	આધાર હતો રે પ્રભુ મને તમ તણો રે
૩૦૯	"	દામોદર દીનને રે દર્શન દીજીયે રે
૩૧૦	"	દિવેલ ખુટયું રે કુસકા ખાંડતા
૩૧૧	"	સમાને સાંભળો રે સંગી સહુ ચાલ્યા રે
૩૧૨	"	ભાગતી ભવાઈ રે શું તું મોહી રહ્યો રે
૩૧૩	"	હરખ હવો રે હરિ મનમેં મળ્યા રે
૩૧૪	"	વિરહ કેરી રે ઐસી વિનતી રે
૩૧૫	"	વિદાય કરીને રે વેગળા મુક્યા વિઠ્ઠલે રે
૩૧૬	રમૈણીનાં પદો	ધન સતગુરૂને રે જેણે દિયો ઉપદેશ
૩૧૭	ચરચરીનાં પદો	ઘડી રે ઉપર ઘડીઆરાં વાગે
૩૧૮	"	જોબનિઆને જોરે તું તો ગોવિંદ ગુણ ન ગાયા
૩૧૯	વિભાસ	પ્રભાત સમે સ્મરે પરમેશ્વર
૩૨૦	"	આયો મોરે અંગના રે
૩૨૧	"	મારે ઘરેણું સાચું નંદજીના લાલ રે
૩૨૨	હાલેરું	સંસાર રૂપી પારણું રે
૩૨૩	"	જ્ઞાન સ્વરૂપ તું આત્મા રે
૩૨૪	પ્રભાત	જાગિયે રઘુનાથ કુંવર પંછી વન બોલે
૩૨૫	"	એક ઘડી દિન ઉગ્યાં પહેલાં

અનુક્રમણિકા ૧૪

૩૨૬	પ્રભાત	સરજુકો જલ ભરન જાત
૩૨૭	"	પ્રાત સમે કૌશલ્યા રાની અપનો પુત્ર જગાવે
૩૨૮	"	પ્રાત સમે ઊઠ જનક નંદનિ
૩૨૯	"	બિગરી કોન સુધારે નાથ બિના
૩૩૦	"	જશોદા તારા કાનુડાને
૩૩૧	"	જેને ઘેર હરિજન હરિજશ ગાય
૩૩૨	"	મારા વ્હાલાજી તું તારા બિરુદ સામે જોજે
૩૩૩	"	સારમાં સાર અવતાર અબળાતણો
૩૩૪	"	ભૂતળ ભક્તિ પદારથ મોટું
૩૩૫	"	બળિતણે દ્વારે હરિ વિપ્ર વામન હુવા
૩૩૬	"	તું તારા બિરુદ સામે જો જે શ્યામળાં
૩૩૭	"	પ્રાત સમે સુર ઊગ્યા પહેલાં
૩૩૮	"	પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વહેલાં
૩૩૯	"	નંદના નંદ શું નેહ જેને નહિ
૩૪૦	"	ભોળી રે ભરવાડણ હરિને વેચવા ચાલી
૩૪૧	"	સંતો અમે રે વે'વારિયાં શ્રી રામના
૩૪૨	"	જાગને જાદવા કૃષ્ણ ગોવાળિયા
૩૪૩	"	રાત રહે જાહ રે પાછલી ખટ ઘડી
૩૪૪	"	ઊઠ ઉતાવળો ચાલને વિઠ્ઠલા
૩૪૫	"	હરિ હરિ રટણ કર કઠણ કળી કાળમાં
૩૪૬	"	બાપજી પાપ મેં કવણ કીધાં હશે
૩૪૭	"	તારા દાસના દાસની નિત્ય સંગત વિના
૩૪૮	"	ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર નંદના કુંવરનું
૩૪૯	"	હરિ તણું હેત તને કેમ ગયું વિસરી
૩૫૦	"	જે ગમે જગતગુરુ દેવ જગદીશને

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

૩૫૧	પ્રભાત	જયાં લગી આત્મા તત્વ ચીન્યો નહિ
૩૫૨	"	ભક્તિ વિના જે જન જીવે
૩૫૩	"	વાસ નહિ જયાં વૈષ્ણવ કેરો
૩૫૪	"	રામ સભામાં અમે રમવાને ગ્યાં'તાં
૩૫૫	"	નીરખને ગગનમાં કોણ ધુમી રહ્યો
૩૫૬	"	અખિલ બ્રહ્માંડમાં એક તું શ્રીહરિ
૩૫૭	"	જાગીને જોઉં તો જગત દીશે નહિ
૩૫૮	"	ધન્ય ધન્ય રે જીવતર વૈષ્ણવનું
૩૫૯	"	તમારો ભરોસો મને ભારી રે
૩૬૦	"	વ્હાલો પ્રેમને વશ થયા રાજી રે
૩૬૧	"	ધ્યાન ધર હરિતણું અલ્પમતિ આળસુ
૩૬૨	"	તારા દાસની ચરણની રેણુ મસ્તક ધરું
૩૬૩	"	સમરને શ્રી હરિ મેલ મમતા પરી
૩૬૪	"	પ્રેમ રસ પાને તું મોરના પીચ્છધર
૩૬૫	"	ઓ ભાઈ રે શાંતિ પમાડે
૩૬૬	"	સંસારનો ભય નિકટ ન આવે
૩૬૭	"	પઢો રે પોપટ રાજા રામના
૩૬૮	"	કૃષ્ણ કહો કૃષ્ણ કહો આ અવસર છે
૩૬૯	"	દેવા દેવ પડી તૂજને દીન પ્રતિ પાળવા
૩૭૦	"	વૈષ્ણવ જનને વિરોધ ન કોઈશું
૩૭૧	"	કૃષ્ણ કીર્તન વિના નર સદા સૂતકી
૩૭૨	દેવગંધાર પ્રભાત	કયાં રમ્યા રજની રસીઆ
૩૭૩	"	મોગરીએ છાયો મંડપડો
૩૭૪	"	શાને હીંડો ભમતા રે ભૂધરજી
૩૭૫	"	ઘેલી કીધી રઘુનાથે બાઈ મને

૩૭૬	દેવગંધાર પ્રભાત	સીતા કોણે હરી ભોળા લક્ષ્મણ
૩૭૭	"	ભૂલી મોતીનો હાર જમુનાને તીર
૩૭૮	"	જમુનામેં જઈ પડ્યો કનૈયો મારો
૩૭૯	પ્રભાત આરતી	આરતી હો નાથ નિરંજન રાયકી
૩૮૦	"	આરતી શ્રી જગન્નાથ મંગલા કરી
૩૮૧	"	આરતી ગોપાલ રાયકી કરો હો
૩૮૨	"	શ્રી રામમંત્ર રામમંત્ર આરતી કીજે
૩૮૩	બિલાવલ	તુમ જો દયાલ મોંસે બહુત કરી રે
૩૮૪	"	રામ કહો પિંજર કે સુવા
૩૮૫	"	તુમ મેરી પ્રભુતા બહુત કરી રે
૩૮૬	"	રામ ભજનસે કુશલ પડી રે
૩૮૭	"	મત જાનો ગૃહે રૂડો રે
૩૮૮	"	જાનકી પરમ સુહાગ ભરી રે
૩૮૯	"	રામનામ વિના ના છૂટે મલ
૩૯૦	"	ચરણ કમલ તજી અવર કયાં જાઉં
૩૯૧	"	અમર દેવ મોરારિ રે
૩૯૨	"	જન્મ પદારથ બાદ જાત રે
૩૯૩	"	કહાં જો ભયો મૂખે રામ કહ્યો
૩૯૪	"	રામનામ મ્હોંસે ક્યોં વિસરો
૩૯૫	"	જબ તેં મન પ્રતીત ભયી
૩૯૬	ટોડી	હરિ ચરણે ચિત્ત લાવો રે
૩૯૭	"	પતિતન કે તુમ પાવન માધુ
૩૯૮	"	બહુત અપરાધ કિયો મેં માધવ
૩૯૯	"	દેખો રે આ લોકની ચાલ
૪૦૦	આશાવરી	જેને બાનુ શામળિઆનું

અનુક્રમણિકા ૧૭

૪૦૧	આશાવરી	પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વ્હાલા
૪૦૨	"	કહાન મારે ઘેર આવો તો
૪૦૩	"	આજ સોનાનો સુરજ ઊગ્યો
૪૦૪	"	કહાન મારે ઘેર આવો તે એણીપેરે આવો
૪૦૫	"	વાસ નહિ જયાં વૈષ્ણવજનનો
૪૦૬	"	કબીર હરિ રંગ લાગા હો
૪૦૭	"	રામરાય જાનકી આશા પાઉ
૪૦૮	"	રામરાય આદિ ચાકર તેરા
૪૦૯	"	રાજા રામ જપો મેરે
૪૧૦	"	બન્દે નામ ધણીકા લે
૪૧૧	"	જંત્રી જંત્ર અનુપમ બાજે
૪૧૨	"	ક્યોં ચમકાવે નયનાં સુંદરી
૪૧૩	"	હરિકા જ્ઞાન નિચાર ન પાયા
૪૧૪	"	વૈષ્ણવજનને વાદ ન કરવો
૪૧૫	"	વૈષ્ણવજનને વિરોધ ન કોઈશું
૪૧૬	"	પંડિત પૂછ પીઓ જલપાની
૪૧૭	"	પરમગુરુ સોહી કૃપા કર દીનો
૪૧૮	"	હરિજન હંસ દશા લઈ ડોલે
૪૧૯	"	દેહડી થશે મિટ્ટી
૪૨૦	સારંગ	રામકો નિત્ય કીજે સુમરણ
૪૨૧	"	રામજન વિસરી હો ગયા
૪૨૨	"	કાહેકો દેહ ધરી રે ભજન બિના
૪૨૩	"	કાહેકો રહેત અચેત રે
૪૨૪	"	કાહે ન ભજે રે ગોપાલ મન તું
૪૨૫	"	કાહેકો માયા જોડી નર તેં

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૧૮

૪૨૬	સારંગ	મંદિર દેખ ડરે સુદામાજી
૪૨૭	"	રામ સ્નેહી આવહી
૪૨૮	"	ગોવિંદ નામ ધર્યો કીન તેરો
૪૨૯	"	રામચરણ ચિત્ત લઈએ
૪૩૦	"	કિત્તે ગયે જખમાર
૪૩૧	"	ઐસી હી જો જીવે જીવન
૪૩૨	"	ના કછુ રામ બિના રે
૪૩૩	"	હરિ નામકા વેપારી અમો હરિ નામકા રે
૪૩૪	"	દેખત શ્યામ હસે સુદામાજી કો
૪૩૫	"	ચલત વિદુર ઘેર જઈએ રે
૪૩૮	"	ચલત પ્રાણ કયોં રોઈ રે
૪૩૭	"	સંત શું અંતર નાહિ નારદ મેરે
૪૩૮	"	ઘેલા કે'વું તે વારો વહાણું
૪૩૯	"	શરણ રામજીસે આયો કુટુંબ
૪૪૦	"	રામ ભજન કર આળસુ મન
૪૪૧	"	નિર્ધન કે ધન રામ હમારે
૪૪૨	"	ગોવિંદ કયોં ન સંભાર્યો
૪૪૩	ઋતુનાં પદો વસંત	મેરે સદગુરુએ બક્ષ્યા રામનામ
૪૪૪	"	નહિ છાંડુ બાવા શ્રી રામનામ
૪૪૫	"	હરિ તત્વ ત્રિલોક સાર
૪૪૬	"	હરિ બોલ સુવા વારંવાર
૪૪૭	"	ચલ ચલ રે ભ્રમર કમલ પાસ
૪૪૮	"	માધુ મોહ મૃગ માર્યો ન જાય
૪૪૯	"	માધુ દારુણ દુઃખ સહ્યો ન જાય
૪૫૦	"	વંદુ રઘુપતિ કરુણા નિધાન

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

૪૫૧	વસંત	મનુષ્ય તન પાયો બડો હૈ ભાગ
૪૫૨	"	જહાઁ બારે માસ વસંત હોય.
૪૫૩	"	ઐસે સેજ શુન્યમેં નિત્ય વસંત
૪૫૪	"	બનવારી જાણે બનકી આદ
૪૫૫	"	સુખસાગર જીવ કરો સ્નાન
૪૫૬	"	કહાં જઈએ રે ગૃહે લાગો રંગ
૪૫૭	"	જહાઁ સદગુરુ ખેલે ઋતુ વસંત
૪૫૮	"	સત સુકૃત ખેલે ઋતુ વસંત
૪૫૯	"	બુઢ્ઢિઆ હસી બોલે વારંવાર
૪૬૦	"	ભજ ભજ રે જીવડા સુકૃત હોય
૪૬૧	"	બાવા ગૃહમેં બઢી હૈ રાઢ
૪૬૨	"	હરિ ભક્તિ વત્સલ ખેલે વસંત
૪૬૩	"	હરિ પતિત ઓદ્ધારે સોહી સંભાળ
૪૬૪	"	હરિ ભક્ત કરત ઉદ્ધરે અનેક
૪૬૫	"	મેરી સુરતિ સુહાગન ખેલે ફાગ
૪૬૬	"	સખી આજ અનુપમ બન્યો વસંત
૪૬૭	"	રસ હોરી ખેલે શ્રી જનરાય
૪૬૮	"	રસ હોરી ખેલે શ્રી રામચંદ્ર
૪૬૯	"	ભણો ભણો રે વિદ્યા શ્રી રામની
૪૭૦	"	એવી વિધા ભણ્યા પ્રહલાદજી
૪૭૧	"	કોઈ હૈ રે હમારા ગાઁવકા
૪૭૨	"	મેરે હૃદયે લાગ્યો ગુરુશબ્દબાણ
૪૭૩	"	ભૈયા ઐસો નગર મેં છોડું નાહિં
૪૭૪	"	કોઈ સંત વિવેકી મન હી જાણ
૪૭૫	"	ભ્રમિત નર ખોજે ડાર ડાર

અનુક્રમણિકા ૨૦

૪૭૬	વસંત	મન ભ્રમર રે રત વસંત જાય
૪૭૭	"	મધુકર માધવ શું કહ્યો જાય
૪૭૮	"	આવ્યો માસ વસંત વધામણા
૪૭૯	વસંતની વધાઈ	અઘટ વસંત ઘટત નહિ કબહું
૪૮૦	"	મુદ ભયોં કરુણાનંદ મિલ્યા
૪૮૧	"	પ્રેમ જાગ્યો પરમાત્મા પર્યે
૪૮૨	"	રામનામ પ્રહલાદ ઉચ્ચારે
૪૮૩	"	રામનામ પ્રહલાદ પુકારે
૪૮૪	"	આરત રૂડી રૂડી મારા વ્હાલા
૪૮૫	"	આવો મારા વ્હાલા અતિ રઢિયાળા
૪૮૬	"	રાતી મોડ ધરો મારા વ્હાલા
૪૮૭	"	ગુલાલે ભર્યા ગોવિંદજી રે
૪૮૮	"	ગુલાલે વધાવે રે હો ગોપી
૪૮૯	"	ચાલો મારી સૈયર રે સૈયર
૪૯૦	"	કહો કેમ વસિયે રે મારા વ્હાલા
૪૯૧	"	વસંત વધાવવા ચાલો અવધધામ
૪૯૨	"	પ્રથમ સમાજ આજ વૃંદાવન
૪૯૩	"	પ્રથમ વસંત પંચમી શુભ દિન
૪૯૪	"	પ્રથમ દિવસ વ્રજ વસંત પંચમી
૪૯૫	"	નવલ વસંત નવલ અયોધ્યા
૪૯૬	"	બ્રહ્મરસ અજર નજરે મારા વ્હાલા
૪૯૭	વસંત ધનાશ્રી	મન ખેલો વિમલ વસંત પ્યારે
૪૯૮	"	હમ ઘર સંત સુજાણ
૪૯૯	"	મન કરી સુમરણ કો રંગ
૫૦૦	"	હરિ આયેંગે તેરે આજ ખેલન ફાગ

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૨૧

૫૦૧	વસંત ધનાશ્રી	ઐસે નિત હી ખેલત ફાગ
૫૦૨	"	હરિ ભજ સાગર ચાલ સ્નેહી રામકા
૫૦૩	ધુમારનાં પદો	અવિનાશી દુલ્હો કબ મિલે હો
૫૦૪	"	રામૈયો મેરે સાહેબ કો હો
૫૦૫	"	તુમ ખેલો દિન દશ સાજન હો
૫૦૬	"	નિત મંગલ હોરી ખેલીએ હો
૫૦૭	"	ઐસે મનસંગ હોરી ખેલીએ હો
૫૦૮	"	હરિ પિયુ સંગ હોરી ખેલીએ હો
૫૦૯	"	ઐસે મનસંગ હોરી ખેલીએ હો
૫૧૦	"	રઘુનાથ પધારે જાનીયે હો
૫૧૧	ધુમાર	વસંત આયો સાજન હો
૫૧૨	"	હરિ સંગ હોરી ખેલીયે હો
૫૧૩	"	દશરથ નંદન વર વરું હો
૫૧૪	"	બ્રહ્માનંદ સરોવર ઝીલીયે હો
૫૧૫	"	નવરંગી દુલ્હો ગાઈએ હો
૫૧૬	"	રઘુવર જાનકી ઝુલત હો
૫૧૭	"	ખેલત માય મોહની હો
૫૧૮	"	કોઈ રામ રંગીલો રંગે હો
૫૧૯	"	માયા તું કાલી નાગણી હો
૫૨૦	"	વસંત વિવાહ આદર્યો હો
૫૨૧	સારંગની ધુમાર	પ્રભુજી ખેલત હોરી દશરથ સુત
૫૨૨	રંગ રસિયો	રંગ રસિયો હોરી ખેલવા રે
૫૨૩	રાયસોના પદો	રઘુવર રાજકુમાર લાલ રંગ ભીની હો
૫૨૪	"	મનરાજા ખેલન ચલે રંગ હો
૫૨૫	ગરબી	દિન દશ હોરી ખેલી લો નહિ આવે

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

૫૨૬ " ગોરસ વેચે ગોવાલણી ચિત્ત ચતુરા
૫૨૭ " નંદકુંવર કેડે પડયો કેમ ભરીએ
૫૨૮ " રંગ જડયો રે રંગ જડયો રે
૫૨૯ " ગોકુલ ગામને ગોંદરે
૫૩૦ " લોક રસિયા રે લોક રસિયા
૫૩૧ " મત મારો રે મત મારો
૫૩૨ " કેમ વસિયે રે કેમ વસિયે
૫૩૩ " બરસાને ઘેર ખેલે હોરી
૫૩૪ રામનવમીનાં પદો નોમી કે દિન નોબત બાજે
૫૩૫ " ચૈત્ર માસ નોમી અજવાળી
૫૩૬ " ચલો દેખો સૌ બાજત બધાઈ
૫૩૭ " બડો ભાગ્ય કૌશલ્યા રાની
૫૩૮ " આજ ચલો દશરથ ઘર જઈએ
૫૩૯ " પ્રગટ ભયે શ્રી રામ અયોધ્યા
૫૪૦ " દશરથ ઘેર ભયો કુલદીપક
૫૪૧ " પ્રગટે રઘુરાય આજ પ્રગટે
૫૪૨ " અયોધ્યા રામ લિયો અવતાર
૫૪૩ " સાહેલી આજ મંગલ હો
૫૪૪ " રઘુનંદન ઝુલે પારણે હો
૫૪૫ જાનકી નોમી આજ જનકપુર મંગલ માય
૫૪૮ " જે દિન સીતા જન્મ ભયો રે
૫૪૭ અક્ષય તૃતીયા પદો અક્ષય તૃતીયા અક્ષય લીલા
૫૪૮ (રાગ-કાલેરો) અક્ષય તૃતીયા સો ગોવર્ધન બૈઠે
૫૪૯ " બન્યો હૈ વાગો ચૂવા ચંદનકો
૫૫૦ નૃસિંહ ચતુદશીનાં પદો પ્રગટે શ્રી નૃસિંહ રૂપે મોરારિ

અનુક્રમણિકા ૨૩

૫૫૧	(રાગ-ગોડી)	પ્રગટે નૃસિંહ દેવ મોરારી
૫૫૨	(રાગ-કલ્યાણ)	શ્રી નૃસિંહ પ્રગટે હૈ આજ
૫૫૩	(રાગ-કાનડો)	જબ લગી વૈકુંઠ ન જઈએ
૫૫૪	"	પઢયો મૈં રામ ગોવિંદ મોરારિ
૫૫૫	"	જૈ જૈ શ્રી નૃસિંહ સ્વરૂપ
૫૫૬	રથયાત્રાના પદો	વિશ્વકર્મા રથ લાયો વ્રજમેં
૫૫૭	(મલાર)	રથકી બાનક બરની ન જાઈ
૫૫૮	"	આજ માય રથ બૈઠે ગિરિધારી
૫૫૯	"	જય શ્રી ઘનશ્યામ દેવા
૫૬૦	"	તુમ દેખો માય રથ બૈઠે નંદલાલ
૫૬૧	"	વ્રજમેં રથ ચઢી ચલે રે ગોપાલ
૫૬૨	જલયાત્રાનાં પદો	મંગલ જયેષ્ઠ જયેષ્ટી પુનમ હી
૫૬૩	(રાગ-બિલાવલ)	કરત ગોપાલ યમુના જલ ક્રીડા
૫૬૪	જન્માષ્ટમીનાં પદો	વ્રજકે આંગન રચ્યો હિંડોળે
૫૬૫	(ગોડી)	ઝુલત હૈ ગિરધારી હિંડોળે
૫૬૬	"	ઝુલત હૈ વનમાલી હિંડોળે
૫૬૭	"	ઝુલત ભામીની હિંડોળે
૫૬૮	"	બેઉ સરખે સરખી જોડ રે
૫૬૯	રાગ-મલાર	ભક્તિ હિંડોળેના રે
૫૭૦	"	ભર્મ હિંડોળેના રે
૫૭૧	"	ચર્મ હિંડોળેના રે
૫૭૨	"	સંત હિંડોળેના રે
૫૭૩	(સામેરી)	હનિહાંરે સુભગ સાવન આયો
૫૭૪	"	હનિહાંરે સાવન સુદ તીજ અજવાળી
૫૭૫	"	હનિહાંરે ગિરધરલાલ સંગે ગોપી જાહી

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૨૪

૫૭૬	(સામેરી)	હનિહાંરે કુંજ ભુવંનમેં ૨ચ્યો હિંડોળો
૫૭૭	"	હનિહાંરે ગોપી ઝુલાવન આયી
૫૭૮	"	હનિહાંરે ૨ઘુવ૨ જનક કુમારી ઝુલત
૫૭૯	"	હેમ હિંડોળેના રે
૫૮૦	"	સજલ ઘનઘોર હી
૫૮૧	"	કવઁલ નયન કી ૨સ કેલ
૫૮૨	"	ઝુલત જોરી ઝુલત જોરી
૫૮૩	"	૨ઘુકુલવંશી વનિતા વૃન્દ
૫૮૪	"	૨ંગ હિંડોળેના રે
૫૮૫	"	ઝુલત શ્યામ ઝુલત શ્યામ
૫૮૬	(રાગ-મલા૨ છપ્પે)	સોરંગ હિંડોળેના રે માંહી ઝુલે શ્રી મદનગોપાલ
૫૮૭	"	સ૨સ હિંડોળેના રે માંહી ઝુલત કૌશલ્યા રાય
૫૮૮	"	જગત હિંડોળેના રે
૫૮૯	"	સોરંગ હિંડોળેના રે માંહી ઝુલત ગોકુલચંદ
૫૯૦	"	સ૨સ હિંડોળેના રે માંહી ઝુલે શ્રી ભિખુભાન
૫૯૧	"	બિમલ હિંડોળેના રે
૫૯૨	"	ઝુલન કે દિન આયે હિંડોળે
૫૯૩	(રાગ-કાનડો)	ભક્તિ હિંડોળે સંત ઝુલે
૫૯૪	"	ભક્તિ હિંડોળો પ૨મ સુખકા૨ી
૫૯૫	"	ઝુલન હિંડોળે ઝુલત ૨ઘુરાય
૫૯૮	જન્માષ્ટમીનાં પદો	સોરંગ હિંડોળો સ૨સ બનાયો
૫૯૭	(રાગ-કાનડો)	હિંડોળો કુલનકો કુલનકી દો૨ી
૫૯૮	(રાગ-કાફી)	ઝૂલે નવલ બિહા૨ી
૫૯૯	"	ઝૂલત હૈ પિયુ પ્યા૨ી હિંડોળે
૬૦૦	"	ઝૂલત હૈ નંદલાલ પિયુ પ્યા૨ી

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમિકા ૨૫

૬૦૧ (રાગ-કાફી) પિયુજીને પ્રેમ હિંડોળે ઝુલાવું

૬૦૨ (રાગ-કાલેરો) હિંડોળો નવરંગ્યો રે સજની

૬૦૩ " પરમ ચતુર ઝુલે નાથ અમારો

૬૦૪ " હિંડોળે હીંચે રે સજની

૬૦૫ " જુગજીવન જશોદાની કુંવર

૬૦૬ " લડસડતી ને લાડકડી ગોપી

૬૦૭ " આજ હરિ હિંડોળે બેઠા

૬૦૮ " હિંડોળે ઝુલે નંદ નંદન

૬૦૯ " આજે રે સખી અદ્‌ભુત શોભા

૬૧૦ (રાગ-મારૂ) ઝૂલત નવલ બિહારી હિંડોળે

૬૧૧ " ઝૂલત નવલ ગિરધારી હિંડોળે

૬૧૨ " ઝુલાવન આયી ગોપી

૬૧૩ (રાગ-સામેરી) સજની જઈએ રે જમુના

૬૧૪ " સજની જુઓ નાથ નિહાળી

૬૧૫ " સજની આ શોભા રૂડી રે

૬૧૬ " સજની ઝરમર ઝરમર વરસે

૬૧૭ " સજની વાંસલડી વાયે વ્હાલો

૬૧૮ (રાગ-મેવાડો) આજનો હિંડોળો રે અતિ રળિયામણો

૬૧૯ બિહાગ બેઉ રસિયે રસિયા ઝુલે છે

૬૨૦ વધાઈ, જન્મ સમયની દેખ હો વાસુદેવ હરિમુખ દેખ હો

૬૨૧ (રાગ-બિહાગ-ફેર) મધ્ય રાત્રિ રાત્રે પ્રગટે મોરાર

૬૨૨ " નીરખી નયન અઘાયે હરિમુખ

૬૨૩ વધાઈ(રાગ-મેવાડો) પાલણું સોનલા કેરું રે સુંદર પારણું

૬૨૪ (રાગ-માલવ ગોડો) આનંદ વાધ્યો અતિઘણો રે

૬૨૫ " જશોદાજીને આંગણિયે સુંદર શોભા

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૨૬

૬૨૬	(રાગ-માલવ ગોડો)	આજ આનંદ નંદતણે ઘેર
૬૨૭	"	આજનો દિવસ અતિ શોભાગી
૬૨૮	(રાગ-સામેરી)	શિવ વિરંચિ સબ સુખ ભયો
૬૨૯	"	જાકી ગંત બ્રહ્મા ના લિખે
૬૩૦	"	કૃષ્ણ જનમ જશ જે સુને
૬૩૧	દેશી ફેર	કૃષ્ણ જનમ જબ આયો
૬૩૨	"	દેવકી જાયો કુમાર
૬૩૩	"	દેવકી કહે હરિમુખ દેખો
૬૩૪	દેવગંધારનાં પદો	ગોકુલ આયે જાદુરાય
૬૩૫	"	જશુમતિ કે સુત જાયો
૬૩૬	"	સાવન માસ સુહાયો
૬૩૭	(રાગ-પ્રભાતી)	તું પઢી નંદ રીઝાયો ઢાઢી
૬૩૮	"	આજ શ્રી ગોકુલમેં આનંદ
૬૩૯	"	નિરખો નંદકુમાર નયનભરી
૬૪૦	"	ગ્વાલ દેત હૈ હેરી ઘર ઘર
૬૪૧	"	ભલી બાત સુની આયી હું તો
૬૪૨	"	વધાઈ કો દિન નીકો
૬૪૩	"	આજ ગૃહે નંદ મહરકે વધાઈ
૬૪૪	"	જશોદા સુવર્ણે ફૂલ ફૂલી
૬૪૫	"	આજ વધાવો નંદ કે દ્વાર
૬૪૬	"	આંગન નંદ કે દધી કાદવ
૬૪૭	ઢાઢીઓ (રાગ-મારૂ)	ઢાઢીઓ રઘુનંદજી કો
૬૪૮	દધી ઓચ્છવનાં પદો	આજે મહામંગળ ગોકુલમાં
૬૪૯	(રાગ-આશાવરી)	દેખો અદ્‌ભુત અવિગત કી ગત
૬૫૦	"	નંદજી મેરે મન આનંદ ભયો

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૨૭

૬૫૧	(રાગ-આશાવરી)	નંદજી મેરે મન આનંદ ભયો હૈ
૬૫૨	"	હું ઢાઢી વૃષભાન રાયકો
૬૫૩	"	આજ નંદજી કે દ્વારે ભીર
૬૫૪	"	આજ નંદજી કે મન આનંદ ભયો
૬૫૫	છઠ્ઠીનાં પદો	હરિજી છઠ્ઠી વિદોગત રાત
૬૫૬	(રાગ-સારંગ)	મંગલ દિવસ છઠ્ઠી કો આયો
૬૫૭	"	હરિજીકી છઠ્ઠી શુભ દિન આયી
૬૫૮	"	હરિજીકી છઠ્ઠી કો દિન આયો
૬૫૯	દશાવતારનો ઢાઢીઓ	એક અયોધ્યા પુરકો ઢાઢી
૬૬૦	રાધા-અષ્ટમીની વધાઈ	જન્મ લિયો વૃષભાન ગોપકે
૬૬૧	આશાવરી	ભાદોકી આઠમ ઉજિયાલી
૬૬૨	"	મૈં ઢાઢી વૃષભાન ગોપકો
૬૬૩	ધનાશ્રી	શ્રી વૃષભાન રાયકે આંગન
૬૬૪	"	બરસા ને વૃષભાન ગોપકે
૬૬૫	"	શ્રી વુષભાન કે આજ વધાઈ
૬૬૬	"	આંગન આજ વધાઈ બાજે
૬૬૭	(રાગ-મારૂ)	શોભા પ્રગટ ભયી ત્રિભુવનકી
૬૬૮	"	આજ બરસાને આનંદ ભયો
૬૬૯	બિલાવલ	પ્રગટ નાગરી રૂપનિધાન
૬૭૦	"	આજ વધાઈ હૈ બરસાને
૬૭૧	"	આજ બરસાને બાજત વધાઈ
૬૭૨	"	વધાઈ બાજત રાવલ આજ
૬૭૩	જલઝુલની એકાદશીનાં પદો	મોહ મિલની ભાવત બલવીરકી
૬૭૪	(રાગ-સારંગ)	બૈઠે ઘનશ્યામ ખેલત હૈ નાથ
૬૭૫	(માલવ ગોડો)	વિચિત્ર વાહન રચ્યો વિશ્વકર્મા

અનુક્રમણિકા ૨૮

૬૭૬	(માલવ ગોડો)	ઝુલે રે જમુના જલ માંહે
૬૭૭	(રાગ-ગોડી સાંજી)	સબ મિલી આયી લાડલી
૬૭૮	વામન દ્વાદશીનાં પદો	પ્રગટે શ્રી વામન અવતાર
૬૭૯	(રાગ-સારંગ)	બલિકે દ્વારે ઠાડે વામન
૬૮૦	"	રાજા એક પંડિત પડોર તુંહારે
૬૮૧	"	ભાજત આજ બધાઈ કશ્યપ જહાં કે
૬૮૨	"	પ્રગટ ભયે હરિ વામન જગમેં
૬૮૩	"	શ્રી પ્રભુકો મહા પરમ જશ પાવન
૬૮૪	"	પ્રગટે શ્રી વામન જૈ જે કારી
૬૮૫	ધનાજી	પ્રગટે શ્રી વામન પુરુષ પુરણ
૬૮૬	વિજીયા દશમીનાં પદો	કોપે ચઢે રઘુવીર લંકા પર
૬૮૭	(રાગ-સારંગ)	શરણે આયો બડભાગી વિભિષણ
૬૮૮	"	રામ ધજા ફરકાઈ અબ દેખો
૬૮૯	"	સમજયો નહિ અભિમાની દશાનન
૬૯૦	"	કોન દિશાસે આયો પવન સુત
૬૯૧	"	આજ દશરા કો દિન નીકો
૬૯૨	"	કહો કપિરાજ કહાં કયોં કીજે.
૬૯૩	ચોકનું પદ	હનિહાંરે વ્હાલા મારા વૃંદાવનને ચોકે
૬૯૪	કૃષ્ણદાસનો રાસ	મોર મૃગટ શિર ધર્યો
૬૯૫	તુલસીદાસનો રાસ	કહે તુલસી રંગ ઉપન્યો
૬૯૬	પધ્ધ અધ્યાયનો રાસ	શ્રી ગુરુને ચરણે નમું
૬૯૭	પંથીડો	પંથ નિહાળતી રે હો,
૬૯૮	"	વન વન શોધતી રે
૬૯૯	"	હરિ નહિ આવ્યા રે
૭૦૦	રાગ-બિહાગ	રાસ રચ્યો વનમાલી વનમાં

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૨૯

૭૦૧	પંથીડાનું પદ	નૂત્યત દોઉ કુંજ ભુવન કે આંગનમેં
૭૦૨	(રાગ-બિહાગ)	આયે ગોપી પાયે પરન
૭૦૩	(રાગ-માલવ ગોડો)	શ્રી વૃંદાવનમેં વેણુ બજાઈ
૭૦૪	કાલેરો	વૃંદાવનમેં રચ્યો અખાડો
૭૦૫	"	શાને કાજે તમે સહુ મળી આવ્યા
૭૦૬	"	વૃંદાવનમેં વેણુ વગાડી
૭૦૭	દિવાળીનાં પદો	આજ દિવાળીના દહાડા
૭૦૮	(રાગ-કેદારો)	રંગભરી રઢિયાળી દુર્લભ દિવાળી
૭૦૯	"	ધન ધનતેરસની રાત ધનતેરસનો દહાડો
૭૧૦	ગોવર્ધન રાસ	શ્રી ગુરૂને ચરણે નમું
૭૧૧	(રાગ-કેદારો)	રાત મધ્ય કે સમય
૭૧૨	"	કુંવર કહે માતા વાત
૭૧૩	"	જશોદા કહે કુંવર કો વાત
૭૧૪	"	પુજી હો હમ આયી ગોવર્ધન
૭૧૫	(રાગ-સારંગ)	પૂજન ચલે ગોપાલ ગોવર્ધન
૭૧૬	"	પૂજી સબ રંગ ભીને
૭૧૭	ગરબીનાં પદો	સુખદાયી સુલુભા સંત છે જો
૭૧૮	"	મારે આજ રે આનંદનો દિન છે જો
૭૧૯	"	મારી શેરીએ આવો શ્યામળિયા
૭૨૦	"	ફરી નહિ મળે રે ફરી નહી મળે
૭૨૧	"	આજનો લ્હાવો લીજી ચે રે
૭૨૨	"	નંદના છોરું રે ખેલત કાંકરી
૭૨૩	અધ્યારૂજીનાં પદો	સ્વામી મારા આદિ અનાદિ એક તું
૭૨૪	બિડવું	પરિબ્રહ્મા રાય વખાણીએ
૭૨૫	કડવું ૧લું	હરિ હરિ પરિબ્રહ્મ ભક્તિ સોહામણી એ

૭૨૬	કડવું ૨જું	હરિ હરિ કોટિ બ્રહ્માંડપતિ એક કાનુડો એ
૭૨૭	કડવું ૩જું	હરિ હરિ જદુકુલ તિલક પ્રશંસ્યો
૭૨૮	કડવું ૪થું	હરિ હરિ શ્યામલ વર્ણન ગાઈએ એ
૭૨૯	સાહેલડી	ગાઈએ તે પરમાત્મા સાહેલડી
૭૩૦	હેલી	હેલી રે પરિબ્રહ્મ અવિગન જેહ
૭૩૧	ઘોડલી	ઘોડલી પરિબ્રહ્મ લાગ્યું ધ્યાન
૭૩૨	બ્રહ્માઋષિ	રાજા તે પરિબ્રહ્મ ગાઈએ
૭૩૩	પૃથ્વી ઘોળ	વિઘ્ન હરણ ગુણ નાયક
૭૩૪	વડું ઘોળ	દેવ અનુપમ એક પરમાત્મા
૭૩૫	ટીકા	રાત દિવસ ઐસો જાણીને અનુસરો
૭૩૬	વડી કારજ	જયાં એ સત્ય અસત્ય નહીં
૭૩૭	લોઢી કારજ	પામ્યા શરણ હરિ પરિબ્રહ્મા
૭૩૮	હરખ ભુવન	શ્રી પદ્મનાભ જુગ અવતર્યા રે
૭૩૯	શોક ભુવન	પરિબ્રહ્મા તમો તો સીયલ ઘણી રે
૭૪૦	વેદ પુરાણ	વેદ પુરાણ સ્મૃતિ ષડ દર્શન
૭૪૧	સોરંગી	જી રે સરસ્વત શ્યામ ને વિનવું
૭૪૨	સોહાગો	ગોવિંદના ગુણ અતિ રે અનુપમ
૭૪૩	ગુરવા ગણપતિનો રાસ	ગુરવા ગણપતિ દેવ હો
૭૪૪	ચતુર્વદનનો રાસ	ચતુર્વદન સુમરો જુગ આદે
૭૪૫	અહનિશનો રાસ	પ્રાણ મન એક અભેદ
૭૪૬	વાડીનો રાસ	પ્રથમ દ્વારકા પાટણ માંહીએ
૭૪૭	લઘુરાસ	શ્રી પદ્મનાભ પરિબ્રહ્મ એમ મળ્યા
૭૪૮	પસાવલો	અમો મન વારોજી રે આપ સ્વાર્થ
૭૪૯	ખાંડણા	ગાઈને વાહીને કાંઈ નવ જાણું
૭૫૦	હિંડોલા	હરિ અમૃત ધાઈએ આરાધીએ

અનુક્રમણિકા ૩૧

૭૫૧	ઉમાવલો	રૂંવડલો રૂંવડલો રે લહીઓ
૭૫૨	વાણી	પરિબ્રહ્મ વાણી રે પરણીએ
૭૫૩	પદમ ધોળ	શ્રી ગુરુ સ્વામીજી તમો પાયે લાગું એ
૭૫૪	આરતી	શ્રી પદ્મનાભ પુરુષોત્તમ
૭૫૫	કીર્તનનો સાર	સઘળે એક સ્વામી એક તું
૭૫૬	વિવાહનાં પદો	જી રે પગરણ વ્હેલા પધારજો
૭૫૭	(રાગ-ધોળ)	માતા જશોદાજી સાંભળો વાત
૭૫૮	"	રાવલમાં એક શ્રી વૃષભાન કન્યા
૭૫૯	"	ગોર શ્રી ગર્ગાચાર્ય બોલાવો
૭૬૦	"	નંદ જશોદા હરખે અપાર
૭૬૧	"	ગંગા જમુનાના નીર મંગાવો
૭૬૨	"	ગોવિંદજી પરણે ને નંદજી પરણાવે
૭૬૩	"	રાધાજી ઘણું હરખ્યાં છે મન
૭૬૪	"	ચાલો સખી નંદ ભુવન જઈએ
૭૬૫	"	રાધા ને કૃષ્ણ બન્ને ચઢયા વરઘોડે
૭૬૬	"	ઉઠો વૃષભાન વરાવો ની જાન
૭૬૭	"	ગોકુલમાં એક નંદજીનું ધામ
૭૬૮	"	ગોકુલમાં એક નંદજીનું ધામ
૭૬૯	"	સતગુરુજી રે લગન લઈ આવ્યા
૭૭૦	"	ગુરુ ચરણે કર જોડી લાગું પાય
૭૭૧	"	પ્રભુજી વિના મારે પલક ના ચાલે
૭૭૨	"	હેતે હરિ ભજીલોની પ્રાણી
૭૭૩	"	સતગુરુ સંતે દયા કરી મને
૭૭૪	"	મન તું આધું કયાં અથડાઈ
૭૭૫	"	સંત પારસ ચંદન બાવલા

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૩૨

૭૭૬	વિવાહનાં પદો	મળ્યા પરમ સ્નેહી પરિબ્રહ્મ
૭૭૭	"	હું તો હરિજી જોવાને નીસરી
૭૭૮	"	જી રે આ રે લીલા દીનાનાથની
૭૭૯	ધોળ	તું તો રામ રટણ કર રંગમાં, તારા અંગમાં
૭૮૦	"	તું તો રામ રટણ કર રંગમાં, હવે રાખો
૭૮૧	"	તું તો રામ રટણ કર રંગમાં, તારું જાય
૭૮૨	"	ભજન કરી લ્યોની ભાવે રે
૭૮૩	"	જા સતગુરુને શરણે રે
૭૮૪	"	જે પરમારથ પ્રીછે રે
૭૮૫	"	કર હરિ સુમરણ સાચું રે,
૭૮૬	સજની	સજની તે સ્વપ્નાન્તર મને લાગ્યું રે
૭૮૭	"	સજની તું શું બેઠી છે જમવા
૭૮૮	"	સજની તું સાંભળને કહું વાત રે
૭૮૯	"	સજની તને હૈયે હરખ અપાર રે
૭૯૦	"	સતગુરુ સહાય કરો એક વાર રે
૭૯૧	"	સતગુરુ જગાડે તમો જાગો રે
૭૯૨	"	ચાલો ભાઈ આપણે ભણવા જઈએ
૭૯૩	"	આજ ગયાં તો સખી રામ સભામાં
૭૯૪	"	ગુરુના વેણનો રાખો વિશ્વાસ
૭૯૫	મંગલનાં પદો	સતગુરુ શરણે જાય કે
૭૯૬	"	ચલો સતગુરુજી કે હાટ
૭૯૭	"	અખંડ સાહેબજી કો નામ
૭૯૮	"	મનષા દેહી પાઈ
૭૯૯	"	છાપા તિલક બનાઈ
૮૦૦	"	જીવ તું કહાંસે આયે

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા 33

૮૦૧	મંગલનાં પદો	પિયર રહી લોભાયા કો
૮૦૨	"	દેખો માયાકો રૂપ
૮૦૩	"	હરિને ભજતા હજી કોઈની લાજ
૮૦૪	"	સતગુરુ દીન દયાળા
૮૦૫	બહેનોના ધોળ	જી રે એકાદશી મધુસૂદની
૮૦૬	"	સખી રે આજ આનંદ મારે ઉલટયો
૮૦૭	"	કંકુ છાંટી કંકોત્રી મોકલે
૮૦૮	"	રૂકમણિ લખી કાગળ મોકલે રે
૮૦૯	"	શુકન થઈ આવ્યા રે
૮૧૦	"	વ્રજની શોભા શું કહીએ રે
૮૧૧	"	સંતો જ્ઞાન ગલીમેં ગુરુ મળ્યા
૮૧૨	"	અનહદ ગડગડિયાં નિશાન રે
૮૧૩	"	સંત સાથમેં તુલસી સાથમેં
૮૧૪	"	રાજા જનકને માંડવે
૮૧૫	"	ત્રંબક તોરણ બાંધ્યા રે
૮૧૬	"	નવલંકી રે નવલ શાને કાજે
૮૧૭	"	જી રે સખીઓ તે સૌ ટોળે મળી
૮૧૮	"	એના વિરલા કોઈ વાંચનહાર
૮૧૯	"	રામ લક્ષ્મણ વનમેં સીધાવ્યા
૮૨૦	"	એવું સાંભળી સીતાજી કહે
૮૨૧	"	સરસ્વતી શ્રીપુર લંકા સોહામણું
૮૨૨	"	લખે લંકા થકી રે સીતા સુંદરી
૮૨૩	"	સતી સીતાજી સાસરે પધારતાં
૮૨૪	"	મંડપ સ્તંભ સોનાતણાં રે (આરતી)
૮૨૫	"	પરણ્યા પરણ્યા સીતાને શ્રીરામ

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૩૪

૮૨૬	બહેનોના ધોળ	રાતી પીળી ગોરમટી મંગાવો રે
૮૨૭	"	હરિ તમે દાસતણા દુઃખ મોડયાં રે
૮૨૮	અંતિમ સમયનાં પદો	કહે ભાઈ રૂડું તે શું કર્યું
૮૨૯	"	પ્રાણી કયાં ફરે રે ઉદાસ
૮૩૦	"	પામ્યા શરણ હરિ પરિબ્રહ્મા રાય
૮૩૧	પધરામણી	આવું રૂડું ને રસાળું રે
૮૩૨	(રાગ પ્રભાત)	દશરથ રાય વાણી બોલ્યા (પ્રભાત)
૮૩૩	"	પ્રભાતે દાસી ઉઠયાં ફૂલ વીણવાને કાજે
૮૩૪	"	વનફુળ અંગે ધર્યા
૮૩૫	"	પંચવટીમાં જઈ રહ્યાં
૮૩૬	"	નોતરું મારે નારાયણનું
૮૩૭	"	સ્વર્ગ ભુવનથી ઉતર્યા રે હંસા
૮૩૮	"	અંતર્યામીને નથી રે અજાણ્યું
૮૩૯	"	કયાં થયો પ્રાણી આંધળો
૮૪૦	"	પ્રાણી એક દિન એવો આવશે
૮૪૧	"	કયાં ગયો રે પંખીડો બોલંતો
૮૪૨	"	વ્હાલાંને અકરૂર આવ્યાં તેડવા રે
૮૪૩	"	મથુરાની વાટે રે હરિ રસ વહી ગયો
૮૪૪	ગરબા	હમચી ચઢી રઢિયાળી રે હરિ તારી
૮૪૫	"	રૂડી રામકથા શુકદેવને
૮૪૬	"	પ્રપંચ કરી સીતાને હરવા ને
૮૪૭	"	ચેતી લો ચેતાનો અવસર
૮૪૮	"	પ્રથમ પહેલો શામળિયોને
૮૪૯	"	સરસ્વતિ શ્યામને લાગુ પાય
૮૫૦	"	નળરાજાનું આખ્યાન

અનુક્રમણિકા ૩૫

૮૫૧	ગરબા	ધન ધન ગોકુળ આઠમની રાત
૮૫૨	દાણલીલા	પાલવડો મેલો મોહનજી
૮૫૩	કલ્યાણદાસ	ભક્તિ એવી રે ભાઈ એવી
૮૫૪	વાત્સલ્ય	શરદ સુધાભરી રે
૮૫૫	"	મીઠા મધુને મીઠા મેહુલા રે
૮૫૬	મોસાળ	મહિયરથી મોંઘા રે મહિયર માતાના
૮૫૭	"	મનષા દેહ પામીને સાધન શું કર્યું
૮૫૮	શ્રી હરિ શરણ	ભગવાન આપ દયાલુ હો
૮૫૯	"	ભગવાનને નિજ ભકતકો
૮૬૦	પ્રાર્થના	સર્વથા સૌ સુખી થાઓ (મંત્ર)
૮૬૧	"	ઓમ તત્ સત્ શ્રી નારાયણ
૮૬૨	"	ઈશનું રાજય છે આખું (સવારની પ્રાર્થના)
૮૬૩	"	જને દિવ્ય સ્તવો વડે (સાંજની પ્રાર્થના)
૮૬૪	"	પૂર્ણ એ છે પૂર્ણ આ છે (ઈશઉપનિષદ મંત્ર)
૮૬૪A		માણભટ્ટની ભારતકથાનો ઢાળ
૮૬૫	ગીતા અધ્યાય-૧૨	નિત્ય યુકત થઈ આમ જે ભકત તમને ભજે
૮૬૬	તથા ભજનો	છોડીને સઘળા ધર્મો (ધ્યાન)
૮૬૭	"	પહેલા સમરીએ રે ગણપતિ દેવને
૮૬૮	"	શ્રી રામકબીર ભગવાન પ્રભુ રામકબીર ભગવાન
૮૬૯	"	સત્યનામ કબીર સત્યનામ કબીર
૮૭૦	"	નંદ ઘેર આનંદ થાય ગોકુળમાં
૮૭૧	"	પગ મને ધોવા દ્યો રઘુરાય
૮૭૨	"	પંઢરપુરને પાદર રહેતો
૮૭૩	"	કોઈ આજ જશે કોઈ કાલ
૮૭૪	"	કોઈ કોઈનું નથી રે
૮૭૫	"	કોણ તને શામળો કીધો રે

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૩૬

૮૭૬	ગીતા અધ્યાય-૧૨	પારણે ઝુલાવું ઝુલો નંદલાલા
૮૭૭	તથા ભજનો	અમે મહિયારાં રે ગોકુળ ગામના
૮૭૮	"	મારાં આજે સૌને રામકબીર
૮૭૯	"	રામ તમે આવો ઘનશ્યામ તમે આવો
૮૮૦	"	હેરી મેં તો પ્રેમ દિવાની
૮૮૧	"	ભક્તિ કરતાં છૂટે મારા પ્રાણ
૮૮૨	"	સુખ દુઃખ મનમાં ન આણીએ
૮૮૩	"	સુણાવો ગીતા સાર
૮૮૪	"	તૂ દયાલુ દીન હો
૮૮૫	"	યે મારગડા જુદા કબીરકા
૮૮૬	"	આઠ કૂવાને નવ વાવડી રે
૮૮૭	"	રામૈયાનું ભજન તમે ભૂલશો રે નહિ
૮૮૮	"	તારી એક એક પળ જાય લાખની
૮૮૯	"	રોજ રોજ આનંદ થાય ભકતોની ન્યાતમાં
૮૯૦	"	હે પ્રભુ હે પ્રભુ શું કહું દીનાનાથ દયાળ
૮૯૧	"	અહો અહો શ્રી સદ્‌ગુરુ
૮૯૨	"	પ્રથમ નમું ગુરુરાજને જેણે આપ્યું જ્ઞાન
૮૯૩	"	શુભ શીતળતામય છાંય રહી
૮૯૪	"	બિના નયન પાવે નહીં
૮૯૫	"	બહુ પુણ્યકેરા પુંજથી શુભ દેહ
૮૯૬	"	નીરખીને નવયૌવના
૮૯૭	"	યમનિયમ સંયમ આપ કિયો
૮૯૮	"	વાંક નથી કંઈ મારો કે લક્ષ્મણ
૮૯૯	"	મને વહાલા ઘણા રણછોડ
૯૦૦	"	જય કાના કાળા - આરતી

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અનુક્રમણિકા ૩૭

૯૦૧ " હું તારી બોલાવું જે - પ્રાર્થના

૯૦૨ " સરસત શ્યામને લાગું પાય

૯૦૩ " Songs Of Kabir

૯૦૪ " Our History and Background

અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

અંતર મમ વિકસિત કરો
અંતર્યામીને નથી રે અજાણ્યું
અકલ કલ ખેલે નર જ્ઞાની
અક્ષય તૃતીયા અક્ષય લીલા
અક્ષય તૃતીયા સો ગોવર્ધન બૈઠે
અખંડ સાહેબજી કો નામ
અખિલ બ્રહ્માંડમાં
અખિલ બ્રહ્માંડમાં એક તું શ્રીહરિ
અઘટ વસંત ઘટત નહિ કબહું
અજ રાયલ રામજી અમારા હો
અદકુ સો લોભ નિવાર
અનહદ ગડગડિયાં નિશાન રે
અનહદ શિંગી નિશદિન બાજે
અબ ક્યોં ન ચેતો રે નરનાર
અબકી ટેક હમારી
અમને અંત સમયે લેવા આવજો રે
અમર દેવ મોરારિ રે
અમર્દોકા ગામ સંતો
અમૃત પીતાં રે આળસ નવ કીજીયે
અમે મહિયારાં રે ગોકુળ ગામના
અમો મન વારોજી રે આપ સ્વાર્થ
અયોધ્યા રામ લિયો અવતાર
અવગુણ કહોની કંથ અમે શા કર્યા
અવિનાશી દુલ્હો કબ મિલે હો
અહો અહો શ્રી સદ્ગુરુ

અહો મહારાજ ગરીબ નિવાજ
આંગન આજ વધાઈ બાજે
આંગન નંદ કે દધી કાદવ
આજ આનંદ નંદતણે ઘેર
આજ ગયાં તો સખી રામ સભામાં
આજ ગૃહે નંદ મહરકે વધાઈ
આજ ચલો દશરથ ઘર જઈએ
આજ જનકપુર મંગલ માય
આજ દશરા કો દિન નીકો
આજ દિવાળીના દહાડા
આજ નંદજી કે દ્વારે ભીર
આજ નંદજી કે મન આનંદ ભયો
આજ બરસાને આનંદ ભયો
આજ બરસાને બાજત વધાઈ
આજ માય રથ બૈઠે ગિરિધારી
આજ રહો મેરે પ્યારે રઘુવર
આજ વધાઈ હૈ બરસાને
આજ વધાવો નંદ કે દ્વાર
આજ વૃંદાવન આનંદ સાગર
આજ શ્રી ગોકુલમેં આનંદ
આજ સોનાનો સુરજ ઊગ્યો
આજ સોનાનો સૂર્ય ઊગ્યો
આજ હરિ હિંડોળે બેઠા
આજનો દિવસ અતિ શોભાગી
આજનો લ્હાવો લીજી યે રે

આજનો હિંડોળો રે અતિ રળિયામણો
આજે મહામંગળ ગોકુલમાં
આજે રે સખી અદ્‌ભુત શોભા
આઠ કૂવાને નવ વાવડી રે
આધાર હતો રે પ્રભુ મને તમ તણો રે
આનંદ આરતી હરખ અપારે
આનંદ મંગલ કરું આરતી
આનંદ મંગલ ગાઉ રે
આનંદ વાધ્યો અતિઘણો રે
આયે ગોપી પાયે પરન
આયે જ્ઞાનકી આંધી
આયે જ્ઞાનકી વર્ષા સંતો
આયે હુકમદાર છોડો નગરી
આયો મોરે અંગના રે
આરત રૂડી રૂડી મારા વ્હાલા
આરતી કીજે ગુરુ રામાનંદકી
આરતી કીજે નરસિંહ પ્રભુકી
આરતી કીજે રાજા રામચંદ્ર રીઝે
આરતી ગોપાલ રાયકી કરો હો
આરતી તેરી હો પિયુ મોહે
આરતી બંદી છોડ સમર્થકી
આરતી શ્રી જગન્નાથ મંગલા કરી
આરતી હો દેવ શિરોમણિ તેરી
આરતી હો નાથ નિરંજન રાયકી
આરોગો નૃસિંહ મહાપ્રભુ

આરોગો રઘુવીર મહાપ્રભુ
આવે આવે રે નંદજીનો લાલ
આવો મારા વ્હાલા અતિ રઢિયાળા
આવો રે અલબેલા વ્હાલા
આવ્યા રે આશ ભર્યા
આવ્યો માસ વસંત વધામણા
ઈશનું રાજય છે આખું (સવારની પ્રાર્થના)
ઉઠ જાગ મુસાફિર ભોર ભયી
ઉઠો વૃષભાન વરાવો ની જાન
ઊઠ ઉતાવળો ચાલને વિઠ્ઠલા
ઊઠી ચાલ્યો અવધ્ધૂત મઢીમેં
એ ઘડીકી મોહે કોન બતાવે
એક અયોધ્યા પુરકો ઢાઢી
એક ઘડી દિન ઉગ્યાં પહેલાં
એક ઘડીકે સુખ કારન
એક જ દે ચિનગારી
એક પલક જો રહીએ
એક વર્યો ગિરિધારી રે
એના વિરલા કોઈ વાંચનહાર
એવા ગર્વી ત્રિભોવનનાથ
એવી વિધા ભણ્યા પ્રહલાદજી
એવું સાંભળી સીતાજી કહે
ઐસી આરતી કરો મનજ્ઞાની
ઐસી આરતી ત્રિભુવન તારી
ઐસી હી જો જીવે જીવન

ઐસે દલ રાખો રામસેરે
ઐસે નિત હી ખેલત ફાગ
ઐસે મતસંગ હોરી ખેલીએ હો
ઐસે મન લઈ લો રામ રસના
ઐસે મનસંગ હોરી ખેલીએ હો
ઐસે સેજ શુન્યમેં નિત્ય વસંત
ઐસે હી બતી આઈ
ઐસે તુમ કહીચે હરિ
ઓ ભાઈ રે શાંતિ પમાડે
ઓધવ કહેજો રે અમારી વિનંતિ
ઓધવજી અમ સાથે છળ કીધાં
ઓમ તત્ સત્ શ્રી નારાયણ
ઓળખીને લેજો રે અનુભવી આત્મા રે
કંકુ છાંટી કંકોત્રી મોકલે
કઠણ લગન કી પ્રીત લગી
કબીર હરિ રંગ લાગા હો
કયાં ગયો રે પંખીડો બોલંતો
કયાં થયો પ્રાણી આંધળો
કયાં રમ્યા રજની રસીઆ
કયોં હરિ નામ વિસારા
કર હરિ સુમરણ સાચું રે,
કરત ગોપાલ યમુના જલ ક્રીડા
કર્હાં કમી જા કો રામજી ઘણી
કલિયુગમેં હરિ કીર્તન સાર
કવઁલ નયન કી રસ કેલ

કહાં જઈએ રે ગૃહે લાગો રંગ
કહાં જો પઢાઈ મેરી માતા
કહાં જો ભયો મૂખે રામ કહ્યો
કહાન મારે ઘેર આવો તે એણીપેરે આવો
કહાન મારે ઘેર આવો તો
કહે તુલસી રંગ ઉપન્યો
કહે ભાઈ રૂડું તે શું કર્યું
કહો કપિરાજ કહાં કયોં કીજે.
કહો કેમ વસિયે રે મારા વ્હાલા
કહો સજની એને કેમ મૂકું
કાનુડો કામણગારો રે
કાફી કંઠ કર
કામ ક્રોધ અહંકાર કાહે ન છાંડિયે
કાહે ન ભજે રે ગોપાલ મન તું
કાહે ન મંગલ ગાયે
કાહેકો દેહ ધરી રે ભજન બિના
કાહેકો માયા જોડી નર તેં
કાહેકો રહેત અચેત રે
કાળાના કઠણ હૈયાં રે
કિત્તે ગયે જખમાર
કીટ મુગટ ધર્યો શિશ
કુંવર કહે માતા વાત
કુબ્જાને કહેજો ઓધવ એટલું રે
કૃષ્ણ કહો કૃષ્ણ કહો આ અવસર છે
કૃષ્ણ કીર્તન વિના નર સદા સૂતકી

કૃષ્ણ જનમ જબ આયો
કૃષ્ણ જનમ જશ જે સુને
કેદારો જબ કીજીયે
કેમ વસિયે રે કેમ વસિયે
કેસે કરું તોહે રાજી
કોઈ આજ જશે કોઈ કાલ
કોઈ કોઈનું નથી રે
કોઈ જુઓને જુગતે વિચારી
કોઈ તોલો રે હરિનામ
કોઈ દિલ હી વિચારો
કોઈ મેરે કામ ન આયો
કોઈ રામ રંગીલો રંગે હો
કોઈ સંત વિવેકી મન હી જાણ
કોઈ હૈ રે હમારા ગાઁવકા
કોણ કરે જંજાલ જુગમેં
કોણ તને શામળો કીધો રે
કોન અપનો સંસારા હરિ વિના
કોન દિશાસે આયો પવન સુત
કોપે ચઢે રઘુવીર લંકા પર
ક્યોં ચમકાવે નયનાં સુંદરી
ખેલત ચારો ભાઈ શ્રી આંગનામેં
ખેલત માય મોહની હો
ખેલે રાત અંધારી રે
ગંગા જમુનાના નીર મંગાવો
ગાઈએ તે પરમાત્મા સાહેલડી

ગાઈને વાહીને કાંઈ નવ જાણું
ગાફેલ મત રહેના બેટા
ગિરિધર પ્રિતમ પ્યારો
ગુર બિના કૌન બતાવે બાટ
ગુરવા ગણપતિ દેવ હો
ગુરુ ચરણે કર જોડી લાગું પાય
ગુરુ જ્ઞાન ગ્રહ્યો જબ
ગુરુના વેણનો રાખો વિશ્વાસ
ગુલાલે ભર્યા ગોવિંદજી રે
ગુલાલે વધાવે રે હો ગોપી
ગોકુલ આયે જાદુરાય
ગોકુલ ગામને ગોંદરે
ગોકુલમાં એક નંદજીનું ધામ
ગોકુલમાં એક નંદજીનું ધામ
ગોકુળિયું ગામ રે અતિ રળિયામણું
ગોપાલ લાલ પ્યારે
ગોર શ્રી ગર્ગાચાર્ય બોલાવો
ગોરસ વેચે ગોવાલણી ચિત્ત ચતુરા
ગોવિંદના ગુણ અતિ રે અનુપમ
ગોવિંદ કયોં ન સંભાર્યો
ગોવિંદ નામ ધર્યો કીન તેરો
ગોવિંદજી પરણે ને નંદજી પરણાવે
ગૌચારી ઘેર આવે
ગ્રહી ટેક ગોપાલકી ગાયે
ગ્વાલ દેત હૈ હેરી ઘર ઘર

ઘડી ના સ્હેવાચે ઉદ્ધવ મુને
ઘડી રે ઉપર ઘડીઆરાં વાગે
ઘણી અમારા પ્રેમ પ્યારા
ધન સતગુરુને રે જેણે દિયો ઉપદેશ
ઘર કર દરિયા માંહે
ઘૂંઘટકા પટ ખોલ રે
ઘેલા કે'વું તે વારો વહાણું
ઘેલા મન કાલનો શું ઉધારો રે
ઘેલી કીધી રઘુનાથે બાઈ મને
ઘોડલી પરિબ્રહ્મ લાગ્યું ધ્યાન
ચતુર્વદન સુમરો જુગ આદે
ચરણ કમલ તજી અવર કયાં જાઉં
ચર્મ હિંડોળેના રે
ચલ ચલ રે ભ્રમર કમલ પાસ
ચલત પ્રાણ કયોં રોઈ રે
ચલત વિદુર ઘેર જઈએ રે
ચલના રે મેરે ભાઈ
ચલો દેખો સૌ બાજત બધાઈ
ચલો સતગુરુજી કે હાટ
ચાલો ભાઈ આપણે ભણવા જઈએ
ચાલો મારી સૈયર રે સૈયર
ચાલો સખી નંદ ભુવન જઈએ
ચિત્ત તું શીદને ચિંતા ધરે
ચેતી લો ચેતાનો અવસર
ચૈત્ર માસ નોમી અજવાળી

છાપા તિલક બનાઈ
છોડીને સઘળા ધર્મો (ધ્યાન)
જંગલ વસાવ્યું રે જોગીએ
જંત્રી જંત્ર અનુપમ બાજે
જગત-હિંડોળેના રે
જનુની જીવો રે ગોપીચંદની
જને દિવ્ય સ્તવો વડે (સાંજની પ્રાર્થના)
જન્મ પદારથ બાદ જાત રે
જન્મ લિયો વૃષભાન ગોપકે
જબ તેં મન પ્રતીત ભયી
જબ લગી વૈકુંઠ ન જઈએ
જમુનામેં જઈ પડયો કનૈયો મારો
જય કાના કાળા – આરતી
જય શ્રી ઘનશ્યામ દેવા
જયાં એ સત્ય અસત્ય નહીં
જયાં લગી આત્મા અંગમાં છે
જયાં લગી આત્મા તત્વ ચીન્યો નહિ
જશુમતિ કે સુત જાયો
જશોદા કહે કુંવર કો વાત
જશોદા તારા કાનુડાને
જશોદા સુવર્ણે ફૂલ ફૂલી
જશોદાજીને આંગણિયે સુંદર શોભા
જહાઁ બારે માસ વસંત હોય.
જહાઁ સદગુરુ ખેલે ઋતુ વસંત
જા સતગુરુને શરણે રે

જાકી ગંત બ્રહ્મા ના લિખે
જાકી પરમ સુહાગ ભરી રે
જાગતે જાદવા કૃષ્ણ ગોવાળિયા
જાગિયે રઘુનાથ કુંવર પંછી વન બોલે
જાગીને જોઉં તો જગત દીશે નહિ
જી રે આ રે લીલા દીનાનાથની
જી રે એકાદશી મધુસૂદની
જી રે પગરણ વ્હેલા પધાર જો
જી રે સખીઓ તે સૌ ટોળે મળી
જી રે સરસ્વત શ્યામ ને વિનવું
જીવ તું કહાંસે આયે
જીવ તેં હરિ ન સમર્યા
જુગજીવન જશોદાની કુંવર
જુવાનીને દહાડે હરિને ભજયા નહિ
જૂઠા જૂઠો વેષધારી
જૂનું તો થયું રે દેવળ
જે કુલ ભકત ભાગ્યવાન હોઈ
જે કુલમેં કાઇ ભકત ન કહાવે
જે કોઈ પ્રેમ અંશ અવતરે
જે ગમે જગતગુરૂ દેવ જગદીશને
જે ઘર કથા નહિ હરિ કીર્તન
જે દિન સીતા જન્મ ભયો રે
જે પરમારથ પ્રીછે રે
જે હરિ નામ સુનાવે રે
જેને ઘેર હરિજન હરિજશ ગાય

જેને બાનુ શામળિઆનું
જેને રામ રાખે રે
જૈ જૈ આરતી રામજી તુમ્હારી
જૈ જૈ શ્રી નૃસિંહ સ્વરૂપ
જો રે બેની ગૌવાલામેં ગોવિંદજી
જોને વિચારી તું જીવડા
જોબનિઆને જોરે તું તો ગોવિંદ ગુણ ન ગાયા
જોવા વ્રજનો વ્હાલો ચાલો
જ્ઞાન સ્વરૂપ તું આત્મા રે
જ્ઞાની કા ઘર ન્યારા સંતો
ઝીની ઝીની બિની ચદરિયાં
ઝુલત કુંજ વિલાસી શ્યામરો
ઝુલત જોરી ઝુલત જોરી
ઝુલત ભામીની હિંડોળે
ઝુલત શ્યામ ઝુલત શ્યામ
ઝુલત હૈ ગિરધારી હિંડોળે
ઝુલત હૈ વનમાલી હિંડોળે
ઝુલન કે દિન આયે હિંડોળે
ઝુલન હિંડોળે ઝુલત રઘુરાય
ઝુલાવન આયી ગોપી
ઝુલે રે જમુના જલ માંહે
ઝૂલત નવલ ગિરધારી હિંડોળે
ઝૂલત નવલ બિહારી હિંડોળે
ઝૂલત હૈ નંદલાલ પિયુ પ્યાર
ઝૂલત હૈ પિયુ પ્યારી હિંડોળે

ઝૂલે નવલ બિહારી
ઠરશે કંચનના થાળમાં
ઢાઢીઓ રઘુનંદજી કો
તટ યમુનાનો રે અતિ રળિયામણો
તમારો ભરોસો મને ભારી રે
તમે કેમ આવ્યા વ્રજનાર
તમો આવો વૃંદાવન રે
તરણા ઓથે ડુંગર રે
તારા દાસના દાસની નિત્ય સંગત વિના
તારા દાસની ચરણની રેણુ મસ્તક ધરું
તારાં સ્વજન તને જાય મુકી તો
તારી એક એક પળ જાય લાખની
તારી મોરલીયે મોહ્યા રે
તું તારા બિરુદ સામે જો જે શ્યામળાં
તું તો રામ રટણ કર રંગમાં, તારા અંગમાં
તું તો રામ રટણ કર રંગમાં, તારું જાય
તું તો રામ રટણ કર રંગમાં, હવે રાખો
તું પઢી નંદ રીઝાયો ઢાઢી
તુચ્છ જીવનકે કારણે તું
તુમ કીર નાવ લઈ આવ રે
તુમ ખેલો દિન દશ સાજન હો
તુમ ઘર જાઓ મેરે વીર
તુમ જો દયાલ મોંસે બહુત કરી રે
તુમ દેખો થાય રથ બૈઠે નંદલાલ
તુમ મેરી પ્રભુતા બહુત કરી રે

તુલસીને પત્રે તોલાયાં
તૂ દયાલુ દીન હો
તેરે ઘટમેં સરજનહાર
તેરો જન કાહે કો ઘર ઘર જાચે
ત્યાગ ન ટકે રે વૈરાગ્ય વિના
ત્રંબક તોરણ બાંધ્યા રે
દર્દ ન જાણે કોઈ રે
દશરથ ઘેર ભયો કુલદીપક
દશરથ નંદન વર વરું હો
દશરથ રાય વાણી બોલ્યા (પ્રભાત)
દામોદર દીનને રે દર્શન દીજીયે રે
દિન દશ હોરી ખેલી લો નહિ આવે
દિલમાં દીવો કરો રે દીવો કરો
દિવેલ ખુટયું રે કુસકા ખાંડતા
દુનિયા દિવાની કહેવાશે રે
દેખ હો વાસુદેવ હરિમુખ દેખ હો
દેખત શ્યામ હસે સુદામાજી કો
દેખી દેખી શ્રી રામજીકો રૂપ
દેખો અદ્‌ભુત અવિગત કી ગત
દેખો માયાકો રૂપ
દેખો રે આ લોકની ચાલ
દેવ અનુપમ એક પરમાત્મા
દેવકી કહે હરિમુખ દેખો
દેવકી જાયો કુમાર
દેવા ટેવ પડી તૂજને દીન પ્રતિ પાળવા

દેહડી થશે મિટ્ટી
દ્વારિકાના વાસી રે અવસરે આવજો
ધન ગુરુદેવ અમારા હો
ધન ધન ગોકુળ આઠમની રાત
ધન ધન રે ગોકુલિયું ગામ
ધન ધનતેરસની રાત ધનતેરસનો દહાડો
ધન્ય ધન્ય રે જીવતર વૈષ્ણવનું
ધન્ય જેણે હરિ ગુણ ગાયાં
ધર્મદાસ વિનવે કર જોરી
ધીરજ ધરને અરે અધીરા
ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર નંદના કુંવરનું
ધ્યાન ધર હરિતણું અલ્પમતિ આળસુ
નંદ ઘેર આનંદ થાય ગોકુળમાં
નંદ જશોદા હરખે અપાર
નંદકુંવર કેડે પડયો કેમ ભરીએ
નંદજી મેરે મન આનંદ ભયો
નંદજી મેરે મન આનંદ ભયો હૈ
નંદના છોરું રે ખેલત કાંકરી
નંદના નંદ શું નેહ જેને નહિ
નર નામ ન જાણ્યો રામકો
નયણે નારાયણ નિરખું
નવરંગી દુલ્હો ગાઈએ હો
નવલ વસંત નવલ અયોધ્યા
નવલંકી રે નવલ શાને કાજે
નહિ આવ્યા રે

નહિ છાંડુ બાવા શ્રી રામનામ
નહિ મળે ભગવાન વૈરાગ્ય વિના
નહિ રે વિસારું હરિ
નળરાજાનું આખ્યાન
ના કછુ રામ બિના રે
ના ચઢીએ રઘુનંદન નાવ પર
નામ જપન કયોં છોડ દિયા
નામ ધજા ફહરાઈ દાસ પર
નામ સુમર મેરે ભાઈ
હરિ નામકા વેપારી અમો હરિ નામકા રે
નારાયણનું નામ જ લેતાં
નિત મંગલ હોરી ખેલીએ હો
નિત્ય યુકત થઈ આમ જે ભકત તમને ભજે
નિરખો નંદકુમાર નયનભરી
નિર્ગુણ જરા લક્ષ આવે
નિર્ધન કે ધન રામ હમારે
નીરખ પરખ ગુરુ કરના અવધુ
નીરખને ગગનમાં કોણ ઘુમી રહ્યો
નીરખી નયન અધાયે હરિમુખ
નીરખીને નવયૌવના
નુગરા જનનો સંગ ન કરીએ
નૂત્યત દોઉ કુંજ ભુવન કે આંગનમેં
નેક શ્યામકો બાનુ
નોતરું મારે નારાયણનું
નોમી કે દિન નોબત બાજે

પંચવટીમાં જઈ રહ્યાં
પંડિત પૂછ પીઓ જલપાની
પંઢરપુરને પાદર રહેતો
પંથ નિહાળતી રે હો,
પગ ઘુંઘરુ બાંધી મીરાં નાચી રે
પગ ધોઉ નાવ પધારો રામજી
પગ મને ધોવા દ્યો રઘુરાય
પઢયો મૈં રામ ગોવિંદ મોરારિ
પઢો રે પોપટ રાજા રામના
પતિત ઉદ્ધારણ ગાયો રે
પતિતન કે તુમ પાવન માધુ
પત્તિઆમેં કૈસે લિખું
પરણ્યા પરણ્યા સીતાને શ્રીરામ
પરમ ચતુર ઝુલે નાથ અમારો
પરમગુરુ સોહી કૃપા કર દીનો
પરિબ્રહ્મ વાણી રે પરણીએ
પરિબ્રહ્મા તમો તો સીયલ ઘણી રે
પરિબ્રહ્મા રાય વખાણીએ
પહેલા સમરીએ રે ગણપતિ દેવને
પાણી લેવાને ગઈ'તી સાગર
પામ્યા શરણ હરિ પરિબ્રહ્મા રાય
પામ્યા શરણ હરિ પરિબ્રહ્મા
પાયો જી મેંને રામ રતન ધન પાયો
પારણે ઝુલાવું ઝુલો નંદલાલા
પાલણું સોનલા કેરું રે સુંદર પારણું

પાલવડો મેલો મોહનજી
પાવન પદ રજ રઘુવીરકી
પિયર રહી લોભાયા કો
પિયુજીને પ્રેમ હિંડોળે ઝુલાવું
પુજી હો હમ આયી ગોવર્ધન
પુરા નર કયાંથી પાઈએ
પૂજન ચલે ગોપાલ ગોવર્ધન
પૂજી સબ રંગ ભીને
પૂર્ણ એ છે પૂર્ણ આ છે (ઈશઉપનિષદ મંત્ર)
પોતે પોતાનું ઘર જાણવું જોઈએ
પ્રગટ નાગરી રૂપનિધાન
પ્રગટ ભયે શ્રી રામ અયોધ્યા
પ્રગટ ભયે હરિ વામન જગમેં
પ્રગટે નૃસિંહ દેવ મોરારી
પ્રગટે રઘુરાય આજ પ્રગટે
પ્રગટે શ્રી નૃસિંહ રૂપે મોરારિ
પ્રગટે શ્રી વામન અવતાર
પ્રગટે શ્રી વામન જૈ જે કારી
પ્રગટે શ્રી વામન પુરુષ પુરણ
પ્રથમ દિવસ વ્રજ વસંત પંચમી
પ્રથમ દ્વારકા પાટણ માંહીએ
પ્રથમ નમું ગુરુરાજને જેણે આપ્યું જ્ઞાન
પ્રથમ પહેલો શામળિયોને
પ્રથમ વસંત પંચમી શુભ દિન
પ્રથમ સમાજ આજ વૃંદાવન

પ્રપંચ કરી સીતાને હરવા ને
પ્રભાત સમે સ્મરે પરમેશ્વર
પ્રભાતે દાસી ઉઠયાં ફૂલ વીણવાને કાજે
પ્રભુજી ખેલત હોરી દશરથ સુત
પ્રભુજી વિના મારે પલક ના ચાલે
પ્રભુજી વિષે લાગ્યો મને સ્નેહ
પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વહેલાં
પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વ્હાલા
પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વ્હાલા
પ્રાણ મન એક અભેદ
પ્રાણી એક દિન એવો આવશે
પ્રાણી કયાં ફરે રે ઉદાસ
પ્રાત સમે ઊઠ જનક નંદનિ
પ્રાત સમે કૌશલ્યા રાની અપનો પુત્ર જગાવે
પ્રાત સમે સુર ઊગ્યા પહેલાં
પ્રેમ જાગ્યો પરમાત્મા પર્યે
પ્રેમ બિના ફોગટ નખરાં
પ્રેમ રસ પાને તું મોરના પીચ્છધર
પ્રેમની વાત છે ન્યારી
પ્રેમળ જ્યોતિ તારો દાખવી
ફરી નહિ મળે રે ફરી નહી મળે
ફરી ફરી પડશે રે શીદ આ ફંદમાં રે
ફૂલ્યો શું ફરે છે રે
બંગલા અજબ બનાયા રે
બડો ભાગ્ય કૌશલ્યા રાની

બનવારી જાણે બનકી આદ
બન્દે નામ ધણીકા લે
બન્યો હૈ વાગો ચૂવા ચંદનકો
બરસા ને વૃષભાન ગોપકે
બરસાને ઘેર ખેલે હોરી
બલિકે દ્વારે ઠાડે વામન
બહુ પુણ્યકેરા પુંજથી શુભ દેહ
બહુત અપરાધ કિયો મેં માધવ
બહુત અપરાધ કિયો મેં માધવ
બહુત ભલો હૈ ભાઈ
બળિતણે દ્રે હરિ વિપ્ર વામત હુવા
બાજત યમુના તીર મોરલી
બાપજી પાપ મેં કવણ કીધાં હશે
બાવા ગૃહમેં બઢી હૈ રાઢ
બિગરી કોન સુધારે નાથ બિના
બિના નયન પાવે નહીં
બિમલ હિંડોળેના રે
બુઢ્ઢિઆ હસી બોલે વારંવાર
બેઉ રસિયે રસિયા ઝુલે છે
બેઉ સરખે સરખી જોડ રે
બેની મેં નહિ જાણ્યુ
બૈઠે ઘનશ્યામ ખેલત હૈ નાથ
બોલ મા બોલ મારે
બ્રહ્મરસ અજર નજરે મારા વ્હાલા
બ્રહ્માનંદ સરોવર ઝીલીયે હો

ભક્તિ એવી રે ભાઈ એવી
ભક્તિ કબ કર હો જન્મ શિરાનો
ભક્તિ મહા બળવંતી રે
ભક્તિ વિના જે જન જીવે
ભક્તિ શીશ તણું સાટું રે
ભક્તિ શૂરવીરની સાચી રે
ભક્તિ સતગુરૂએ આની
ભક્તિ હિંડોળે સંત ઝુલે
ભક્તિ હિંડોળો પરમ સુખકારી
ભક્તિ કરતાં છૂટે મારા પ્રાણ
ભક્તિ હિંડોળેના રે
ભગવાન આપ દયાલુ હો
ભગવાનને નિજ ભકતકો
ભજ ભજ રે જીવડા સુકૃત હોય
ભજ મન દુઃખ ભંજક ભગવાન
ભજન કરી લ્યોની ભાવે રે
ભજન ભરોસો હરિ તારા નામનો રે
ભજી લે ગોવિંદ પ્યારા હો
ભજો મન રે પંખીડા મત પડ પાંજરે
ભજો રે ભૈયા રામ ગોવિંદ હરિ
ભણો ભણો રે વિદ્યા શ્રી રામની
ભર્મ હિંડોળેના રે
ભલી બાત સુની આયી હું તો
ભાગતી ભવાઈ રે શું તું મોહી રહ્યો રે
ભાજત આજ બધાઈ કશ્યપ જહાં કે

ભાદોકી આઠમ ઉજિયાલી
ભુલ્યો મન ભમરા તું કયાં ભમ્યો
ભૂતળ ભક્તિ પદારથ મોટું
ભૂતળ ભક્તિ પદારથ મોટું
ભૂલવણી ભારી વ્હાલા તારી
ભૂલી પંથ ભમું દિન રાત
ભૂલી મોતીનો હાર જમુનાને તીર
ભૂલ્યો મન સમજાવે
ભૈયા ઐસો નગર મેં છોડું નાહિં
ભોજન કીજે ભાવતાં
ભોળી રે ભરવાડણ હરિને વેચવા ચાલી
ભ્રમિત નર ખોજે ડાર ડાર
મંગલ જયેષ્ઠ જયેષ્ટી પુનમ હી
મંગલ દિવસ છઠ્ઠી કો આયો
મંગલ મંદિર ખોલો દયામય
મંડપ સ્તંભ સોનાતણાં રે (આરતી)
મંદિર દેખ ડરે સુદામાજી
મત જાનો ગૃહે રૂડો રે
મત મારો રે મત મારો
મથુરાની વાટે રે હરિ રસ વહી ગયો
મધુકર માધવ શું કહ્યો જાય
મધ્ય રાત્રિ રાત્રે પ્રગટે મોરાર
મન કરી સુમરણ કો રંગ
મન ખેલો વિમલ વસંત પ્યારે
મન તું આધું કયાં અથડાઈ

મન તોહે કેહિ વિધ કર સમજાઉ
મન ભ્રમર રે રત વસંત જાય
મન લાગો મેરો યાર ફકીરીમેં
મનષા દેહનું ટાણું રે કાલે તારું મટી જશે રે
મનરાજા ખેલન ચલે રંગ હો
મનષા દેહ પામીને સાધન શું કર્યું
મનષા દેહી પાઈ
મનુષ્ય તન પાયો બડો હૈ ભાગ
મને કાનજી જોયાના કોડ
મને ગમે ગોપીનો વ્હાલો
મને ન બોલાવે વ્હાલો
મને વહાલા ઘણા રણછોડ
મહિયરથી મોંઘા રે મહિયર માતાના
મળ્યા પરમ સ્નેહી પરિબ્રહ્મ
માણભટ્ટની ભારતકથાનો ઢાળ
માતા જશોદાજી સાંભળો વાત
માધુ દારુણ દુઃખ સહ્યો ન જાય
માધુ મોહ મૃગ માર્યો ન જાય
માને છે મારું મારું રે
માયા તું કાલી નાગણી હો
માયા માયા કરતો મૂરખ
માયામાં મનડું મોહ્યું રે
માયી મૈંને ગોવિંદ લીનો મોલ
મારા બાલપણાની પ્રીતું રે
મારા વ્હાલાજી તું તારા બિરુદ સામે જોજે

મારાં આજે સૌને રામકબીર
મારી નાડ તમારે હાથે
મારી શેરીએ આવો શ્યામળિયા
મારું મન માન્યું રમતા રામશું
મારું મસ્તક બેડલું
મારે આજ રે આનંદનો દિન છે જો
મારે ઘરેણું સાચું નંદાજીના લાલ રે
મારો પિયુ પરઘેર જાય
મારો બાલપણાનો બેલી રે
મારો સાથીડો રીસાણો
મીઠા મધુને મીઠા મેહુલા રે
મુખડાની માયા લાગી રે
મુદ ભયોં કરુણાનંદ મિલ્યા
મૂરખો કાલની વાતું કરે રે
મૂરખો રળી રળી કમાણો રે
મેરી જાત બરન કુલ હીણ
મેરે તો ગિરધર ગોપાલ
મેરે પિયુ તો બસે રે અગમપુરી
મેરે રાણાજી મૈં ગોવિંદ ગુણ ગાના
મેરે સદગુરુએ બક્ષ્યા રામનામ
મેરી સુરતિ સુહાગન ખેલે ફાગ
મેરે હૃદયે લાગ્યો ગુરુશબ્દબાણ
મેલી નવ જાશો રે મીઠડા માવજી
મેહુલો રે ગાજે માધવ નાચે
મૈં ઢાઢી વૃષભાન ગોપકો

મો સમ કૌન કુટિલ ખલ કામી
મોગરીએ છાયો મંડપડો
મોર મૃગટ શિર ધર્યો
મોહ મિલની ભાવત બલવીરકી
મ્હને ચાકર રાખો જી
યમનિયમ સંયમ આપ કિયો
યે મારગડા જુદા કબીરકા
રંગ જડયો રે રંગ જડયો રે
રંગ રસિયો હોરી ખેલવા રે
રંગ હિંડોળેના રે
રંગભરી રઢિયાળી દુર્લભ દિવાળી
રંગી તેં તો જૂઠા રંગ બનાયા
રઘુકુલવંશી વનિતા વૃન્દ
રઘુનંદન ઝુલે પારણે હો
રઘુનાથ પધારે જાનીયે હો
રઘુવર ! તુમકો મેરી લાજ
રઘુવર જાનકી ઝુલત હો
રઘુવર રાજકુમાર લાલ રંગ ભીની હો
રથકી બાનક બરની ન જાઈ
રમી રહ્યો ભરપૂર રંગીલો
રસ હોરી ખેલે શ્રી રામચંદ્ર
રસ હોરી ખેલે શ્રી જનરાય
રાખો તૈસે રહું રે
રાગનકો પતિ કાનડો
રાજા એક પંડિત પડોર તુંહારે

રાજા જનકને માંડવે
રાજા તે પરિબ્રહ્મ ગાઇએ
રાજા રામ જપો મેરે
રાજા રામ સ્નેહ ન છંડિયે
રાત દિવસ ઐસો જાણીને અનુસરો
રાત મધ કે સમય
રાત રહે જાહ રે પાછલી ખટ ઘડી
રાતલડી રમીને રે કયાં થાકી આવ્યા રે
રાતી પીળી ગોરમટી મંગાવો રે
રાતી મોડ ધરો મારા વ્હાલા
રાધા ને કૃષ્ણ બન્ને ચઢયા વરઘોડે
રાધાજી ઘણું હરખ્યાં છે મન
રાધે તારા ડુંગરિયામાં બોલે ઝીણા મોર
રામ અમલ રંગ રાતે
રામ કહો પિંજર કે સુવા
રામ તમે આવો ઘનશ્યામ તમે આવો
રામ ધજા ફરકાઈ અબ દેખો
રામ નામ જબ લીયો મન તેં
રામ ભજન અહર્નીશ કર હો
રામ ભજન કર આળસુ મન
રામ ભજનમસે કુશલ પડી રે
રામ લક્ષ્મણ વનમેં સીધાવ્યા
રામ સભામાં અમે રમવાને ગ્યાં'તાં
રામ સમર મન રામ સમર લે
રામ સ્નેહી આવહી

રામકો નિત્ય કીજે સુમરણ
રામચરણ ચિત્ત લઈએ
રામજન વિસરી હો ગયા
રામજી પ્યારા હો
રામજીકો નામ નવનિધ મેરે
રામનામ જબ જાની સંતો
રામનામ તત્વ સાર જગતમેં
રામનામ પ્રહલાદ ઉચ્ચારે
રામનામ પ્રહલાદ પુકારે
રામનામ મ્હોંસે ક્યોં વિસરો
રામનામ વિના ના છૂટે મલ
રામરસ પીજો રે નરનાર
રામરાય આદિ ચાકર તેરા
રામરાય જાનકી આશા પાઉ
રામૈયાનું ભજન તમે ભૂલશો રે નહિ
રામૈયો મેરે સાહેબ કો હો
રાવલમાં એક શ્રી વૃષભાન કન્યા
રાસ રચ્યો વનમાલી વનમાં
રૂંવડલો રૂંવડલો રે લહીઓ
રૂકિમણી કાગળ મોકલે રે
રૂડી ને રસાળી રે વ્હાલા તારી વાંસલડી
રૂડી રામકથા શુકદેવને
રૂડું રે રમતાં વૃંદાવન
રોજ રોજ આનંદ થાય ભકતોની ન્યાતમાં
લઈ ચલો ગોવિંદને દેશ

લખે લંકા થકી રે સીતા સુંદરી
લગન કઠિન હૈ ભાઈ
લડસડતી ને લાડકડી ગોપી
લાગત રામ પ્યારો
લાડકડા મનવા તું હરિ ભજ
લોક રસિયા રે લોક રસિયા
વંદુ રઘુપતિ કરુણા નિધાન
વટલ્યો નાગર નરસૈંયો
વધાઈ કો દિન નીકો
વધાઈ બાજત રાવલ આજ
વન વન શોધતી રે
વનકુળ અંગે ધર્યા
વસંત આયો સાજન હો
વસંત વધાવવા ચાલો અવધધામ
વસંત વિવાહ આદર્યો હો
વાંક નથી કંઈ મારો કે લક્ષ્મણ
વાતલડી કરતાં રે વ્હાણું વહી ગયું રે
વાતલડી કરતાં રે વ્હાણું વાઈ ગયું રે
વાદ વદે સો જૂઠા પંડિતો
વાસ નહિ જ્યાં વૈષ્ણવ કેરો
વાસ નહિ જ્યાં વૈષ્ણવજનનો
વિઘ્ન હરણ ગુણ નાયક
વિચિત્ર વાહન રચ્યો વિશ્વકર્મા
વિદાય કરીને રે વેગળા મુક્યા વિઠ્ઠલે રે
વિઠ્ઠલ રહ્યો રે વસી

વિરહ કેરી રે ઐસી વિનતી રે
વિશ્વકર્મા રથ લાયો વ્રજરમે
વીરા વસ્તુ વિચારીને વ્હોરિયે
વૃંદાવનમાં રમત માંડી
વૃંદાવનમેં રચ્યો અખાડો
વૃંદાવનમેં વેણુ વગાડી
વેદ પુરાણ સ્મૃતિ ષડ દર્શન
વૈકુંઠ ઢુંકડું મહારાજ
વૈષ્ણવ જન તો તેને કહીએ
વૈષ્ણવ જનને વીરોધ ન કોઈશું
વૈષ્ણવજનને વાદ ન કરવો
વૈષ્ણવજનને વિરોધ ન કોઈશું
વ્યવહારના છો વારૂ નાથજી
વ્હાલે મને માર્યા રે મોહના બાણ
વ્રજકે આંગન રચ્યો હિંડોળે
વ્રજની શોભા શું કહીએ રે
વ્રજમેં રથ ચઢી ચલે રે ગોપાલ
વ્હાલો મારો લાકડે લાડવા કરે
વ્હાલાંને અકરૂર આવ્યાં તેડવા રે
વ્હાલો પ્રેમને વશ થયા રાજી રે
વ્હાલો મારો સાચાનો સંગાથી
શરણ રામજીસે આયો કુટુંબ
શરણે આયો બડભાગી વિભિષણ
શરદ સુધાભરી રે
શા માટે શ્યામળિયા વ્હાલા

શાને કાજે તમે સહુ મળી આવ્યા
શાને હીંડો ભમતા રે ભૂધરજી
શાપ ન મુને લાગે રે
શિવ વિરંચિ સબ સુખ ભયો
શી ગતિ થાશે અમારી
શુકન થઈ આવ્યા રે
શુભ શીતળતામય છાંય રહી
શૂર સંગ્રામકો દેખ ભાગે નહિ
શોભા પ્રગટ ભયી ત્રિભુવનકી
શ્યામળિયા સાથે રમીએ રે
શ્યામને કહેજો સંદેશો હો
શ્યામળિયા સ્નેહી રે અમ ઘેર આવો
શ્રી ગુરુ સ્વામીજી તમો પાયે લાગું એ
શ્રી ગુરુને ચરણે નમું
શ્રી ગુરુને ચરણે નમું
શ્રી ગુરુને પાયે લાગું
શ્રી નૃસિંહ પ્રગટે હૈ આજ
શ્રી પદ્મનાભ જુગ અવતર્યા રે
શ્રી પદ્મનાભ પરિબ્રહ્મ એમ મળ્યા
શ્રી પદ્મનાભ પરિબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ
શ્રી પદ્મનાભ પરિબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ
શ્રી પ્રભુકો મહા પરમ જશ પાવન
શ્રી રામકબીર ભગવાન પ્રભુ રામકબીર ભગવાન
શ્રી રામચંદ્ર પદ ભજને લાયક
શ્રી રામમંત્ર રામમંત્ર આરતી કીજે

શ્રી વૃષભાન કે આજ વધાઈ
શ્રી વૃંદાવનમેં વેણુ બજાઈ
શ્રી વૃષભાન રાયકે આંગન
સંત કૃપાથી છૂટે માયા
સંત પારસ ચંદન બાવલા
સંત શું અંતર નાહિ નારદ મેરે
સંત સમાગમ કીજે રે ભાઈ
સંત સાથમેં તુલસી સાથમેં
સંત હિંડોળેના રે
સંતો અમે રે વે'વારિયાં શ્રી રામના
સંતો જ્ઞાન ગલીમેં ગુરુ મળ્યા
સંધ્યા આરતી રામજી તુમ્હારી
સંસાર રૂપી પારણું રે
સંસારનો ભય નિકટ ન આવે
સખી આજ અનુપમ બન્યો વસંત
સખી રે આજ આનંદ મારે ઉલટયો
સઘળે એક સ્વામી એક તું
સજની આ શોભા રૂડી રે
સજની જઈએ રે જમુના
સજની જુઓ નાથ નિહાળી
સજની ઝરમર ઝરમર વરસે
સજની તને હૈયે હરખ અપાર રે
સજની તું શું બેઠી છે જમવા
સજની તું સાંભળને કહું વાત રે
સજની તે સ્વપ્નાન્તર મને લાગ્યું રે

સજની વાંસલડી વાયે વ્હાલો
સજલ ઘનઘોર હી
સત સુકૃત ખેલે ઋતુ વસંત
સતગુરુ જગાડે તમો જાગો રે
સતગુરુ દીન દયાળા
સતગુરુ શરણે જાય કે
સતગુરુ સંતે દયા કરી મને
સતગુરુ સહાય કરો એક વાર રે
સતગુરુજી રે લગન લઈ આવ્યા
સતી સીતાજી સાસરે પધારતાં
સત્યનામ કબીર સત્યનામ કબીર
સદા રહો અલમસ્ત ભજનમેં
સદા સુખિયાં જગતમાં સંત
સબ મિલી આયી લાડલી
સબસે ઊંચી પ્રેમ સગાઈ
સમજ ભોજ મન ખોજ
સમજ્યો નહિ અભિમાની દશાનન
સમરને શ્રીહરિ મે'લ મમતા પરી
સમાને સાંભળો રે સંગી સહુ ચાલ્યા રે
સરજુકો જલ ભરન જાત
સરસ હિંડોળેના રે માંહી ઝુલત કૌશલ્યા રાય
સરસ હિંડોળેના રે માંહી ઝુલે શ્રી ભિખુભાન કે ધામ
સરસત શ્યામને લાગું પાય
સરસ્વતિ શ્યામને લાગુ પાય
સરસ્વતી શ્રીપુર લંકા સોહામણું

સર્વથા સૌ સુખી થાઓ (મંત્ર)
સહજસમાધિ ભલી હો
સાંજ પડે દિન આથમે
સાંભળ રે શ્યામળિયા વ્હાલા
સાધને સુખી રે રાજા ભરથરી
સાધુ કી સંગત પાઈ રે
સાધુજનનો સંગ
સાધુજનનો સંગ રે
સામેરી સાહેર ઉલટયો
સારમાં સાર અવતાર અબળાતણો
સાવન માસ સુહાયો
સાહેલી આજ મંગલ હો
સીતા કોણે હરી ભોળા લક્ષ્મણ
સીતારામ ઉપાસી
સુંદીર શ્યામ શરીર
સુખ દુઃખ મનમાં ન આણીએ
સુખદાયી સુલુભા સંત છે જો
સુખના સિંધુ વહી ગયા રે
સુખસાગર જીવ કરો સ્નાન
સુણાવો ગીતા સાર
સોરંગ હિંડોળેના રે માંહી ઝુલત ગોકુલચંદ
સોરંગ હિંડોળેના રે માંહી ઝુલે શ્રી મદનગોપાલ
સોરંગ હિંડોળો સરસ બનાયો
સોરઠ રાગ સોહામણો
સ્નેહ ન કરીએ રે

સ્વર્ગ ભુવનથી ઉતર્યા રે હંસા
સ્વામી મારા આદિ અનાદિ એક તું
હનિહાંરે કુંજ ભુવંનમેં રચો હિંડોળો
હનિહાંરે ગિરધરલાલ સંગે ગોપી જાહી
હનિહાંરે ગોપી ઝુલાવન આયી
હનિહાંરે રઘુવર જનક કુમારી ઝુલત
હનિહાંરે સાવન સુદ તીજ અજવાળી
હનિહાંરે સુભગ સાવન આયો
હનિહાંરે વ્હાલા મારા વૃંદાવનને ચોકે
હમ ઘર સંત સુજાણ
હમ ચાકર રઘુવરનાથ કુંવરકો
હમચી ચઢી રઢિયાળી રે હરિ તારી
હરખ હવો રે હરિ મનમેં મળ્યા રે
હરિ ! તુમ હરો જનકી ભીર
હરિ અમૃત ધાઈએ આરાધીએ
હરિ આયેંગે તેરે આજ ખેલન ફાગ
હરિ ગુણ ગાવામાં હૂંશીલા
હરિ ચરણે ચિત્ત લાવો રે
હરિ જનુની મૈં બાલક તેરો
હરિ જેવો તેવો હું દાસ તમારો
હરિ તણું હેત તને કેમ ગયું વિસરી
હરિ તત્વ ત્રિલોક સાર
હરિ તમે દાસતણા દુઃખ મોડયાં રે
હરિ તારા બાનાની પત રાખ
હરિ તારા લટકા ઉપર વારી

હરિ ન ભજે સો બડો હત્યારો
હરિ નહિ આવ્યા રે
હરિ નામ લેતાં રે વિલંબ ના કીજીયે
હરિ નામ હીરા
હરિ પતિત ઓદ્ધારે સોહી સંભાળ
હરિ પિયુ સંગ હોરી ખેલીએ હો
હરિ બિન જીએ નર કૈસે
હરિ બોલ સુવા વારંવાર
હરિ ભક્તિ વત્સલ ખેલે વસંત
હરિ ભક્ત કરત ઉદ્ધરે અનેક
હરિ ભજ સાગર ચાલ સ્નેહી રામકા
હરિ ભજ હરિ ભજ હીરા પરખ લે
હરિ મહિમા મોટા જન જાણે
હરિ સંગ હોરી ખેલીયે હો
હરિ હરિ કોટિ બ્રહ્માંડપતિ એક કાનુડો એ
હરિ હરિ જદુકુલ તિલક પ્રશંસ્યો
હરિ હરિ પરિબ્રહ્મ ભક્તિ સોહામણી એ
હરિ હરિ રટણ કર કઠણ કળી કાળમાં
હરિ હરિ શ્યામલ વર્ણન ગાઈએ એ
હરિએ માર્યા મોહના બાણ
હરિકા જ્ઞાન નિચાર ન પાયા
હરિકો ભજન કર હો મન પ્યારે
હરિજન ભક્તિ ન છાડે
હરિજન હંસ દશા લઈ ડોલે
હરિજી છઠ્ઠી વિદોગત રાત
હરિજીકી છઠ્ઠી કો દિન આયો અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

હરિજીકી છઠ્ઠી શુભ દિન આયી
હરિના ભજન વિના ધિક્ નરનારી
હરિનામ કદિ ત મૂકું રે
હરિની ભક્તિ વિના જે જન
હરિને ભજતા હજી કોઈની લાજ
હરિને મનાવી ઘર લાવે રે
હરિનો મારગ છે શૂરાનો
હાં રે રથ ફેરો ગોકુલ
હિંડોળે ઝુલે નંદ નંદન
હિંડોળે હીંચે રે સજની
હિંડોળો નવરંગ્યો રે સજની
હિંડોળો કુલનકો કુલનડી દોરી
હું ઢાઢી વૃષભાન રાયકો
હું તને પૂછું મારી વેરણ નિદ્રા
હું તારી બોલાવું જે - પ્રાર્થના
હું તારો સંગ ન મેલું રે
હું તો વારીને બલિહારી સુંદર
હું તો હરિજી જોવાને નીસરી
હું બલિહારી જાઉ વૈરાગ્યને
હે જગત્રાતા વિશ્વ વિધાતા
હે પ્રભુ ! આનંદદાતા
હે પ્રભુ હે પ્રભુ શું કહું દીનાનાથ દયાળ
હેતે હરિ ભજી લોની પ્રાણી
હેમ હિંડોળેના રે
હેરી મેં તો પ્રેમ દિવાની
હેલી રે પરિબ્રહ્મ અવિગન જેહ અનુક્રમ (અકખગ-૧૨૩૪)

મંગલાચરણ

ઓ ઈશ્વર ભજીએ તને

ઓ ઈશ્વર ભજીએ તને, મોટું છે તુજ નામ;
ગુણ તારાં નિત ગાઇએ, થાય અમારાં કામ ...૧

હેત લાવી હસાવ તું, સદા રાખ દિલ સાફ;
ભૂલ કદી કરીએ અમે, તો પ્રભુ કરજો માફ ...૨

પ્રભુજી, એટલું આપજો, કુટુંબ-પોષણ થાય;
ભૂખ્યા કોઇ સૂએ નહીં, સાધુ સંત સમાય ...૩

અતિથિ ઝાંખો નવ પડે, આશ્રિત ના દુભાય;
જે આવે અમ આંગણે, આશિષ દેતો જાય ...૪

સ્વભાવ એવો આપજો, સૌ ઇચ્છે અમ હિત;
શત્રુ ઇચ્છે મિત્રતા, પડોશી ઇચ્છે પ્રીત ...૫

વિચાર વાણી વર્તને, સૌનો સાચો પ્રેમ;
સગાં સ્નેહી કે શત્રુનું, ઇચ્છું કુશળ ક્ષેમ ...૬

જોવા આપી આંખડી, સાંભળવાને કાન;
જીભ બનાવી બોલવા, ભલું કર્યું ભગવાન ...૭

ઓ ઈશ્વર! તું એક છે, સર્જ્યો તેં સંસાર;
પૃથ્વી - પાણી - પર્વતો, તેં કીધા તૈયાર ...૮

તારા સારા શોભીતા, સૂરજ ને વળી સોમ;
તે તો સઘળા તેં રચ્યા, જબરું તારું જોમ ...૯

અમને આપ્યાં જ્ઞાન ગુણ, તેનો તું દાતાર;
બોલે પાપી પ્રાણીઓ, એ તારો ઉપકાર ...૧૦

કાપ કલેશ કંકાસ ને, કાપ પાપ પરિતાપ;
કાપ કુમતિ, કરુણા કીજે, કાપ કષ્ટ, સુખ આપ ...૧૧

ઓ ઈશ્વર, તમને નમું, માંગુ જોડી હાથ;
આપો સારા ગુણ અને, સુખમાં રાખો સાથ ...૧૨

મન વાણી ને હાથથી, કરીએ સારાં કામ;
એવી બુદ્ધિ દો અને, પાળો બાળ તમામ ...૧૩

ૐ

અનુક્રમ

ભજન-ધૂન

એક ઘડી દિન ઉગ્યા પેહેલાં જો જિહવા મુખ રામ કહે,
કોટિ કલ્યાણ અભય પદ પાવે, પાપ બાપુરો કયાંહિ રહે
એક રામનામનો મોટો મહિમા, શિવ સનકાદિક ધ્યાન ધરે,
અજામીલ ગુનિકા ઘરવાસી, નારાયણને નામ તરે...એક

કેસરી ગંધે મૃગલા નાસે, રવિ ઊગે જેમ તિમિર ટળે,
મેરૂથી મોટેરાં પ્રાયશ્ચિત, તે લઈ લક્ષ્મીવર દૂર કરે....એક

રામનામે પ્રહલાદ ઉગાર્યો, જે કોઈ ભક્તિ ભાવે કરે;
પુરણબ્રહ્મ અખંડ અવિનાશી, ત્રિવિધ તાપ તેનાં ટળે... એક

સંત સદાયને ભક્તિ અવિચળ, જેને હદયે રામ રહે;
તુલસીદાસ આશ રઘુવીરકી, ચરણ-કમલ- ચિત્ત ધ્યાન રહે. ...એક

ધૂન

રઘુપતિ રાઘવ રાજારામ, પતિત-પાવન સીતારામ ॥
* * *
શ્રીકૃષ્ણ ગોવિંદ હરે મુરારિ, હે નાથ નારાયણ વાસુદેવ ॥
રાધાકૃષ્ણ જય કુંજવિહારી, મુરલીધર ગોવર્ધનધારી ॥
* * *
રાધે કૃષ્ણ ગોવિંદ, ગોપાલ રાધે માધવા,
ગોપાલ રાધે માધવા, ગોપાલ રાધે માધવા.
* * *
રાધે રાધે ગોવિંદ બોલો રે
રાધે રાધે ગોવિંદ ભજો રે
કામ તેરે કોઈ ન આવે ગોવિંદ ભજો રે ॥
પતિત-પાવન અધમ ઉધારણ, કષ્ટ-નિવારણ,
સબ દુઃખહારી રાધે રાધે ગોવિંદ બોલે રે ॥

અનુક્રમ

કબીરસાહેબની સાખી

જા કે મુંહ માથા નહી નાહી રૂપ કરૂપ,
પુહુપ બાંસ તેં પાતરા ઐસા તત્વ અનૂપ ૧

દેહી માહિં વિદેહ હૈ સાહેબ સુરતિ સરૂપ,
અનંત લોકમેં રમિ રહા જાકે રંગ ન રૂપ ૨

ચાર ભુજા કે ભજન મેં ભૂલિ પરે સબ સંત,
કબિરા સુમરે તાસુકો જાકે ભુજા અનંત ૩

સર્ગુણ કી સેવા કરો નિર્ગણકા કુરુ જ્ઞાન,
નિર્ગુણ સર્ગુણ પરે નહૈ હમારા ધ્યાન ૪

સાંઈ મેરા બાનિયા સહજ કરે બ્યોપાર,
બિન ડાંડી બિનપાલ રૈ તૈલે સબ સંસાર ૫

જા કારન જગ ઢુંઠિયા સો તો ઘટ હિ માંહિ,
પરદા દીયા ભરમકા તાતોં સુઝે નાહિ. ૬

જયોતિલ માહિ તૈલ હૈ જ્યોં ચકમકમેં આગી,
તેરા સાંઈ તુઝમેં જાગિ શકે તો જાગિ. ૭

પાવક રૂપિ સાંઈયાં સબ ઘટ રહા સમાય,
ચિત્ત ચકમક લાગૈ નહીં નાતે બુઝિ બુઝિ જાય. ૮

કબિરા શબ્દ શરીર મૈં બિન ગુન બાજે તાંત,
બાહર ભીતર રમિ રહા તાતેં છૂટિ ભ્રાંત ૯

મતા હમારા મંત્ર હૈ હમ સા હોય સો લેય,
શબ્દ હમારા કલ્પતરુ જો ચાહૈ સો દેય ૧૦

જંત્ર મંત્ર સબ ઝુઠ હૈ મત ભરમો જગ કોય,
સાર શબ્દ જાને બિના કાગા હંસ ન હોય ૧૧

આદિ નામ નિજ મુલ હૈ ઔર મંત્ર સબ ડાર,
કર કબીર નિજ નામ બિનુ બુડી મુઆ સંસાર ૧૨

લાલી મેરે લાલકી જિત દેખોં તિત લાલ,
લાલી દેખન મૈ ગઈ મૈ ભી હો ગઈ લાલ ૧૩

ઉલટિ સમાના આપ મેં પ્રગટિ જોતિ અનંત,
સાહેબ સેવક એક સંગ ખેલે સદા બસંત ૧૪

સુન્ન મંડલ મેં ઘર કિયા બાજૈ શબ્દ રસાલ.
રોમ રોમ દીપક ભયા પ્રગટે દીન દયાલ ૧૫

પાની હી તે હિમ ભયા હિમ હી ગયા બિલાય,
કબિરા જો થા સોઈ ભયા અબ કુછ કહા ન જાય ૧૬

આતમ અનુભવ સાનકી જો કોઈ પૂછે બાત,
સૌ ગૂંગા ગુટ ખાઈ કે કહે કોન મુખ સ્વાદ ૧૭

કાગદ લિખે સો કાગદી કી ત્યોહારી જીવ,
આતમ દૃષ્ટિ કહાં લિખૈ જિત દેખૈ તિત પીવ ૧૮
લિખા લીખી કી હૈ નહીં દેખા દેખી બાત,
દુલ્હા દુલહિન પ્રિલ ગએ ફીકી પડી બારાત. ૧૯

ભક્તિ ભેવ બહુ અંતરા જૈસે ધરિન અકાસ,
ભકત લીન ગુરુ ચરન મેં ભેવ જગત કી આસ. ૨૦

ખેત બિગાર્યો બરતુઆ સભા બિગારી કુર,
ભક્તિ બિગારી લાલચી જ્યો કેસર મેં ધૂર. ...૨૧

કામી, ક્રોધી, લાલચી ઈનતેં ભક્તિ ન હોય,
ભક્તિ કરે કોઈ સુરમા જાતિ બરન કુલ ખોય. ...૨૨

જબ લગિ ભક્તિ સકામ હૈ તબ લગ નિસ્ફલ સેવ,
કહ કબીર વહ કયો મિલે નિઃકામી નિજ દેવ. ...૨૩

જબ મેં થા તબ ગુરુ નહી અબ ગુરુ હૈ હમ નાહિ.
પ્રેમ ગલિ અતિ સાંકરી તામેં દોન સમાહિ ...૨૪

જા ઘટ પ્રેમ ન સચરે સો ઘટ જાન મસાન,
જૈસે ખાલ લોહારકી સાંસ લેત બિનુ પ્રાન. ૨૫

જો ભગત સો સ્વપ્નમેં જ્યો ઘટ ભીતર સ્વાંસ,
જો જન જાકો ભાવતા સો જન તાકે પાસ ...૨૬

નૈનોંકી કરી કોઠારી પુતલી પલંગ બિછાય,
પલકોંકી ચિક ડારિ કે પિય કો લિયા રિઝાય. ...૨૭

પ્રિતમ કો પાતિયાં લિખૂં જો કહું હોય બિદેશ,
તન મેં મન મેં નૈન મેં તાકો કહા સંદેશ ...૨૮

સુમિરન સુરત બનાઈ કે મુખ સે કુછ ન બોલ,
બહાર કે પટ દેઈ કે અંતર કે પટ ખોલ. ...૨૯

કબિરા માલા કાઠકી બહુત જતનકા ફેર,
માલા સ્વાંસ ઉસ્વાસકી જામેં ગાંઠ ન મેર ...૩૦

માલા તો કર મેં ફિરે જીભ ફિરે મુખ માહિ,
મનુવાં તો દહું દિસિ ફિરૈ યહ તો સુમિરન નાહિ ...૩૧

હિરહૈ ભીતર દવ બલૈ ધુંઆ ન પરગટ હોય,
જાકે લાગી સો લખૈ કી જિન લાઈ સોય. ...૩૨

મેં અપરાધી જનમનકા નખસિખ ભરા બિકાર,
તુમ દાતા દુખભંજના મેરી કરો સમ્હાર ...૩૩

મેરા મુઝમેં કુછ નહીં જો કછુ હૈ સો તોર,
તેરા તુઝકો સોંપતે કયા લાગત હૈ મોર. ...૩૪

નાંવ ન જાને ગાંવકા બિન જાને કિત જાંવ
ચલતા ચલતા જુગ ભયા પાવકોસ પર ગાંવ. ...૩૫

બાંટ બિચારી ક્યા કરે પથી ન ચલે સુધાર,
રાહ આપની છાંડિ કે ચલૈ ઉજાર ઉજાર ...૩૬

હીરા તહાં ન ખોલીએ જહાં ખોટી હૈ હાટ,
કસ કરી બાંધો ગાંઠરી ઉઠ કર ચાલો બાટ. ...૩૭

એક અચંભો દેખિયા હીરા હાટ બિકાય,
પરબનહાર બાહિરી કૌડી બદલે જાય ...૩૮

સત્ત નામ કદુઆ લગે મીઠા લાગૈ દામ,
દુબિધામેં દોઉ ગયે માયા મિલી ન રામ ...૩૯

સાખી કહૈ ગહૈ નહીં ચાલ ચલી નહિ જાય,
સલિલ મોહ નદિયા બહૈ પાંવ નહી ઠહરાય ...૪૦

સહજ મિલૈ સૌ દૂધ સમ માંગ મિલૈ સો પાનિ,
કહ કબિરા વહ રકત સમ જામેં ખેંચાતાનિ. ...૪૧

બાદ બિબાદે વિષે ઘના બોલે બહુત ઉપાધિ,
મૌન ગહે સબકો સુનૈ સુમિરૈ નામ અગાધ. ...૪૨

ડુબકી મારી સુમંદ મેં નિકાસા જાય અકાસ,
ગગન મંડલ મેં ઘર કિયા હીરા પાયા દાસ ...૪૩

મરતે મરતે જગ મુઆ ઔરસ મુઆ ન કોય,
દાસ કબીરા યો મુઆ બહુરિ ન મરના હોય. ...૪૪

અતિકા ભલા ન બોલના અતિકી ભલી ન ચૂપ,
અતિકા ભલા ન બરસના અતિકી ભલી ન ધૂપ ...૪૫

સિર રાખે જાત હૈ સિર કાટે સિર સોય
જૈસે બાતી દીપકી કરી ઉજિયારા હોય ...૪૬

સુરા કે તો સિર નહીં દાતા કે ધન નાહિં,
પતિ બરતા કે તન નહીં સુરુતિ બસૈ પિઉ માહિ. ...૪૭

જો યહ એક ન જાનિયા બહુ જાનેકા હોય,
એકૈ તેં સબ હોત હૈં સબ તેં એક ન હોય ...૪૮

સબ ધરતી કાગદ કરૂં લેખિન કરુ સબ વનરાય,
સાત સમુંદ કી મસિ કરૂં ગુરુ ગુન લિખા ન જાય ...૪૯

ગુરુ ધોબી સિષ કુંભ હૈ ગઢ ગઢ કાઢૈ ખોટ,
અન્તર હાથ સહાર હૈ બાહર બાહૈ ચોટ ...૫૦

યહ તન બિષ કી બેલરી ગુરુ અમૃત કી ખાન,
સીસ દીયે જો ગુરુ મિલેં તો ભી સસ્તા જાન ...૫૧

કોટિન ચંદા ઉગવેં સુરજ કોટિ હજાર,
સતગુરુ મિલિયા બાહરે દીસત ઘોર અંધાર. ...૫૨

અનુક્રમ

કબીર સાખી – ૨

ગુરુ ગોવિંદ દોનો ખડે, કિસકો લાગુ પાઇ
બલિહારી ગુરુ આપકી, ગોવિંદ દિયો બતાય
કબીરા ગોવિંદ દિયો બતાય

આયા હૈ સો જાયેગા, રાજા રંક ફકીર
એક સિંહાસન ચઢી ચલે, એક બંધે જંજીર
કબીરા એક બંધે જંજીર

જાકો રાખે સાંઈયાં, માર શકે ન કોય
બાલ ન બાંકા કર સકે, જો જગ વૈરી હોય
કબીરા જો જગ વૈરી હોય

જૈસા અન્ન જળ ખાઈએ, તૈસાહિ મન હોય
જૈસા પાની પીજીએ, તૈસી બાની હોય
કબીરા તૈસી બાની હોય

દુઃખ મેં સુમિરન સબ કરે, સુખ મેં કરે ના કોઈ
જો સુખ મેં સુમિરન કરે, દુઃખ કાહે કા હોય
કબીરા દુઃખ કાહે કે હોય

સુમિરન સુરત બનાઈ કે, મુખ નેં કુછ ન બોલ
બાહર કે પટ દેઈ કે, અંતર કે પટ ખોલ
કબીરા અંતર કે પટ ખોલ

માટી કહે કુંભાર સે, તું ક્યુ રોંધે મોય
ઈક દિન એસા આયેગા, મેં રોંધુગી તોય
કબીરા મેં રોંધુગી તોય

રાત ગંવાઈ સોય કે, દિવસ ગંવાયા ખાઈ
હીરા જનમ અનમોલ સા, કૌડી બદલે જાય
કબીરા કૌડી બદલે જાય

પિપલ પાન ખરંતા, હસતી કુપળિયા
મુજ વીતી તુજ વિતશે, ધીરી બાપૂડીયા
કબીરા ધીરી બાપૂડીયા
યહ તન વિસ કી બેલડી, ગુરુ અમરીત કી ખાન
શીશ દિયો જો ગુરુ મિલે, તો ભી સસ્તા જાણ
કબીરા તો ભી સસ્તા જાન
સબ ધરતી કાગજ કરું, લેખન સબ વનરાય
સાત સમુદ્ર કી મસી કરું, ગુરુ ગુણ લિખા ન જાય
કબીરા ગુરુ ગુણ લિખા ન જાય
હરિ સંગત શીતલ ભયો, મિટી મોહ કી તોય
નીરવા નિધિ સહ નિધિ લિખા, આનકે પ્રગટ્યા આપ
કબીરા આનકે પ્રગટ્યા આપ
કુટિલ વચન સબસે બુરા, ભસે ના હોત સાર
સાધુ વચન જલ રૂપ હે, બરસે અમૃત ધાર
કબીરા બરસે અમૃત ધાર
ઊંચે કુલ મેં જનમિયા, કરની ઊંચી ન હોત
શુભરત કલશ સુરાગ ભલા, સાધુ નિંદા હોય
કબીરા સાધુ નિંદા હોય
કામી ક્રોધી લાલચી, ઇનસે ભક્તિ ના હોય
ભક્તિ કરે કોઈ સુરમાં, જાતિ વરણ કુલ કોઈ
કબીરા જાતિ વરણ કુલ કોઈ
બુરા જો દેખન મેં ચલા, બુરા ન મિલીયા કોઈ
જો દિલ ખોજા આપના, મુઝસે બુરા ના કોઈ
કબીરા મુઝસે બુરા ના કોઈ

ચલતી ચક્કી દેખ કે, દિયા કબીરા રોય
દો પાટન કે બીચ મેં, સાબુંદ બચા ન કોઈ
કબીરા સાબુંદ બચા ન કોઈ

મનવા તો પંછી ભયા, ઉડ કે ચલા આકાશ
ઉપરહિશે ગીર પડા, મન માયા કે પાસ
કબીરા મન માયા કે પાસ

મેરા મુઝમેં કુછ નહિ, જો કુછ હૈ સો તેરા
તેરા તુઝકો સોંપતા, ક્યાં લાગે હૈ મેરા
કબીરા ક્યાં લાગે હૈ મેરા

કાલ કરે સો આજ કર, આજ કરે સો અબ
પલ મેં પ્રલય હોયેગા, બહુરી કરેગા કલ
કબીરા બહુરી કરેગા કલ

પાની તેરા બુદ - બુદા, અસ માનસ કી જાત
દેખન હી છુપ જાયેગા, જુ તારા પ્રભાત
કબીરા જુ તારા પ્રભાત

માયા મરી ના મન મરા, મર - મર ગયા શરીર
આશા તૃષ્ણા ના મરી, કહ ગયે દાસ કબીર
કબીરા કહ ગયે દાસ કબીર

અનુક્રમ

તુલસીદાસની સાખી

૧ બની બનાઈ બન રહી, અબ બનને કી નાહિ;
તુલસી ઈતના સમજ કરે, મગન રહો મન માંહિ.

૨ એક ભરોસો, એકબલ, એક આશ વિશ્વાસ,
સ્વાતિબુંદ રઘુનાથ હે ચાતક તુલસીદાસ.

૩ એક ઘડી આધી ઘડી, આધીસે પુન આધ,
તુલસી સંગત સાધુકી, કટે કોટી અપરાધ

૪ કામ ક્રોધ, મદ, લોભકી, જબ લગ મનમેં ખાન,
કહાં પંડિત મૂરખ કહાં, સબહી એક સમાન.

૫ જ્ઞાન, ગરીબી, હરિભજન, કોમલ બચન આદોષ,
તુલસી કભી ન છાંડીએ, ક્ષમા, શીલ, સંતોષ.

૬ અલિ, પતંગમૃગ, મીન ગજ એક એક રસ આંચ,
તુલસી તિનકી કોન ગતિ નીક, વ્યાપત પાંચ.

૭ તુલસી પંછિનકે પીએ, ઘટે ન સરિતા નીર,
ધરમ કરે ધન ના ઘટે, સહાય કરે રઘુવીર.

૮ સુખી સુખી હમ સબ કહેં, સુખમય જાનત નાહિ,
સુખ સ્વરુપ આતમ અમર, જો જાને સુખ પાહિ.

૯ ઘર કીન્હે ઘર હોત હૈ, ઘર છાંડે ઘર જાય.
તુલસી ઘર બન બીચહી, રહો પ્રેમ પુર છાંય.

૧૦ મુખ દિયો પ્રભુ ભજનકુ, સુનન દિયો હૈ કાન,
તીરનકુ દી દીનતા, બડનકુ અભિમાન.

૧૧ સ્વામીસે સેવક બડો, જો નિજ ધર્મ સમાન,
રામ બાંધ ઉતર જલધિ, કુદ ગયે હનુમાન.

૧૨ તુલસી મીઠે બચન સે, સુખ ઉપજ ચહું ઔર,
યે હિ બશીકરન મંત્ર હૈ, તજીએ બચન કઠોર.
૧૩ તુલસી યે સંસાર મેં, પંચરત્ન હય સાર.
સાધુમિલન અરૂ હરિભજન, દયા દીન ઉપકાર.
૧૪ પ્રારબ્ધ પહેલે બના, પીછે બના શરીર,
તુલસી યહ જાનકે, ધારણ કરલો ધીર.
૧૫ તુલસી યહ સંસાર મેં ભાંતિ ભાંતિ કે લોગ,
હિલયે મિલિયે પ્રેમ સે નદી નાવ સંયોગ.
૧૬ અનીતિસે ધન હોત હૈ, વર્ષ પાંચ કે સાત,
તુલસી દ્વાદ્રશ વર્ષમેં, જડા મૂલસે જાત.
૧૭ આવતહી હરખત નહિ; નયનન નહિં સ્નેહ,
તુલસી તહાં ન જાઈએ, કંચન વરસે મેહ.
૧૮ આસન દ્રઢ, આહાર દ્રઢ, સુમિત સાન દ્રઢ હોય,
તુલસી બિના ઉપાસના, બિન દુલહકી જોય.
૧૯ જીવ જીવકે આશરે, જીવ કરત હૈ રાજ,
તુલસી રઘુવીર આશરે, કયું બિગડેકો કાજ.
૨૦ રામનામ મેં આલસી, ભોજનમેં હુશિયાર,
તુલસી ઐસા નરનકો, બાર બાર ધિક્કાર,
૨૧ સંત સમાગમ હરિકથા, તુલસી દુર્લભ હોય.
દારા, સુત અરુ લક્ષ્મી તો, પાપી કે ભી હોય.
૨૨ તુલસી સબ જગ જુઠ હૈ, સચ સાહેબકો નામ.
ભ્રષ્ટ ભુવન તનધન સકલ, કુચ્છ ન આવે કામ.
૨૩ મુખ મીઠી બાતો કરે, અંત કટારી પેટ.
તુલસી તહાં ન જાઈએ, જહાં કપટ કો હેત.

૨૪ રામ રામ સબ કોઈ કહે, ઠગ ઠાકુર અરુ ચોર,
વિના પ્રેમ રીઝે નહિ, તુલસી નંદ કિશોર.
૨૫ અનીતિસે જાન હૈ, ધર્મ, રાજ અરુ વંશ,
તુલસી યે દષ્ટાંત હૈ કૌરવ, રાવણ, કંસ.
૨૪ સ્વામીકો સેવક ઘને સેવક કો પ્રભુ એક,
તુલસી દોમેં સો બડો જાકે મનમેં ટેક.
૨૭ પ્રભુતાકું સબ કોઈ ચહે, પ્રભુ કો ચહે ન કોઈ,
જો તુલસી પ્રભુકું ચહે, આય હિ પ્રભુતા હોઈ.
૨૮ પવન પાણી સસ્તા કિયા, સસ્તા કિયા અનાજ,
તુલસી તબ મેં જાનીઓ, હરિ હૈ ગરીબ નવાઝ.
૨૯ તુલસી જગમેં આયકે, કર લીજે દો કામ.
દેનકું ટૂકડા ભલા, લેનકું હરિ નામ.
૩૦ જહાં કામ વહાં રામ નહિ, જહાં રામ વહાં કામ નહિ,
તુલસી દોનુ ના રહે, રવિ-રજની એક ઠામ.
૩૧ એક મુગકે કારને, ભરત ધરી તીન દેહ,
તુલસી ઉનકી કયા ગતિ, ઘટ ઘટ કરત સ્નેહ.
૩૨ કંચન તજવો સુલભ હૈ સુલભ ત્રિયકો નેહ,
નિંદાસ્તુતિ ત્યાગવો, તુલસી દુર્લભ એહ.
૩૩ તુલસી ઉનકી કોન ગત, બોલત બિના બિચાર,
કટત પલાઈ આતમા, કટ જિહવા તલવાર.
૩૪ તુલસી નીચે જાનનસે, બને ન ઉચો કામ,
મઢત નગારા ના બને, ચૂહા કેરો ચામ.
૩૫ તુલસી પર ઘર જાયકે, દુઃખ ન કહીએ રોય,
માન ગુમાવે આપનો, બટિ ન લેવે કોય.

૩૬ તુલસી ધીરજ મન ધરો, હાથી મન ભર ખાય,
ટૂકડ અન્નકે કારણે, શ્વાન ઘરોઘરો જાય.
૩૭ ચતુરાઈ ચુલે પરી, જ્ઞાની જમકે ધાય,
તુલસી રામ સે પ્રેમ નહિ, સો જન મૂલ ન સાય.
૩૮ સુખ કે માથે સિલ પડો, હરિ હિરદેસેં જાય,
બલિહારિ ઉસ દુઃખ કી, પલપલ રામ સ્મરાય.
૩૯ પ્રીતિ રામ પ્રદ નીતિ પ્રથ, ચલે રાગરસ જીતિ,
તુલસી સંતનકે મતે, વહિ ભક્તિ કી રીતિ.
૪૦ તુલસી સીતા રામકું, રીઝ ભજો કે ખીજ.
ઊલટાસુલટા બોઈએ, જ્યું ખેતરમેં બીજ.
૪૧ તુલસી યહ સંસાર હૈ, પૂર્વ જન્મકો રૂપ.
તુલસી યહ ચતુરતા, રામ ચરણ બૌલિન.
૪૨ તુલસી રેખા કર્મકી, લલાટ પે લિખ દીન,
પૂર્વ જન્મ પૂન્મયકે, અખીલ જગત આધીન.
૪૩ ઊંચે ઊંચે સબ ચલે, નીચા ચલે ન કોઈ,
તુલસી નીચા જો ચલે, ધ્રુવ સે ઊંચા હોય.
૪૪ લઘુતામે પ્રભુ બસે, પ્રભુતાસેં પ્રભુ દુર,
કીડી મિસરી ચુન લૈ, હાથી ફાકતે દૂર.
૪૫ સુમિરન એસા કીજિયે, ખરે નિશાને ચોટ,
મન ઈશ્વર મેં લીન હો, હલે ન જિહવા હોઠ.
૪૬ સંગત કીજે સંતકી, હરે મનકી વ્યાધિ,
સંગ ન કીજે નીચકા, આઠો પહર ઉપાધી.
૪૭ એક શ્વાસ મેં જાત હૈ, તીન લોક કો મોલ,
કહતા થા સો કહ દિયા, કહા બજાના ઢોલ.

૪૮ મન જાણે મૈં કરત હું, કરને વાલા કોય,
આદર્યા અધવચ રહે, હરિ કરે સો હોય.
૪૯ કાજલ તજે ન શ્યામતા, મોતી તજે ના શ્વેત,
દુરજન તજે ન કુટિલતા, સજજન તજે ના હેત.
૫૦ મુખ મેં રટે સો માનવી, મનમે રટે સો દેવ,
સુરતે રહે સો સંત હૈ, તાબિથ જાનો ભેવ.
૫૧ માલા શ્વાસોચ્છવાસકી, ભગત જગત કે બીચ.
જો ફેરે સો ગુરુમુખી, ના ફેરે સો નીચ.

અનુક્રમ

તુલસીદાસજીની સાખી – ૨

તુલસી પછિનકે પીએ, ઘટે ન સરિતા નીર,
ધરમ કરે ધન ના ઘટે, સહાય કરે રઘુવીર ૧

તુલસી મીઠે બચનસે, સુખ ઉપજે ચહું ઓર
યે હિ બશીકરન મંત્ર હે, તજીએ બચન કઠોર ૨

તુલસી યહ સંસાર મેં ભાતિ ભાતિ કે લોગ,
સબસે મિલિયે પ્રેમસે નદી નાવ સંયોગ ૩

અનીતિસે ધન હોત હૈ, વર્ષ પાંચ કે સાત,
તુલસી દ્વાદશ વર્ષમેં, જડા મૂલસે જાત ૪

આવતહી હરખત નહિ નહિં નયનનમે સ્નેહ,
તુલસી તહાં ન જાઈએ, કંચન વરસે મેહ ૫

રામનામ મેં આલસી, ભોજનમે હુશિયાર,
તુલસી એસા નરનકો, બાર બાર ધિક્કાર ૬

સંત સમાગમ હરિકથા, તુલસી દુર્લભ હોય
દારા, સુત અરૂ લક્ષ્મી તો, પાપી કે ભી હોય ૭

મુખ મીઠી બાતો કરે, અંત કટારી પેટ,
તુલસી તહાં ન જાઈએ, જહાં કપટ કો હેત ૮

તુલસી જગમેં આયકે, કર લીજે દો કામ
દેનેકું ટૂકડા ભલા, લેનેકું હરિ નામ. ૯

ઊંચે ઊંચે સબ ચલે, નીચા ચલે ન કોઈ,
તુલસી નીચા જો ચલે, ધ્રુવસે ઊંચા હોય ૧૦

સંગત કીજે સંતકી, હરે મનકી વ્યાધિ,
સંગ ન કીજે નીચકા, આઠો પહર ઉપાધી ૧૧

માલા શ્વાસોચ્છવાસકી, ભગત જગત કે બીચ,
જો ફેરે સો ગુરુમુખી, ના ફેરે સો નીચ ૧૨

અનુક્રમ

તીસાજંત્ર મૂલ

સોઈ રહ્યો નિત મોહનિશા મહૈં, જાનિ પરો નહિં રામ પિયારો
ઝન્મ અનેક ગયે સ્વપનાન્તર, એક હું બાર ન જાગ્રત ધારો
આદિ ગુરુ તબ દેખિ દયા કરિ, તીસા જન્તર શબ્દ ઉચારો
ચારહું વેદ પુરાણ અઠારહ, સોધિ કહ્યો યહ તત્વ વિચારો ૧

જીવ કૃતારથ કારણે, ભાષા કીન્હ વિચાર
તીસા જન્તર બૂઝિ કે, ઉતરો ભવ જલ પાર ૧
કલિ મેં જીવન અલ્પ હૈ, કરિયે વેગિ સમ્હાર
તપ સાધન નહિં હો સકે, કેવલ નામ આધાર ૨

પ્રશ્ન-જગાઈએ કયા ?

ઉત્તર-પ્રેમ-પ્રેમ જગાવે વિરહ કો, વિરહ જગાવે પીવ
પીવ જગાવે વિરહ કો, વિરહ જગાવે પીવ ૧

કીજિયે કયા ?

પૂજા-પૂજા ગુરુકી કીજિયે, સબ પૂજા જિહિ માહિં
જબ જલ સીંચે મૂલતરુ, સાખા પત્ર અધાહિં ૨

પરખિયે કયા ?

શબ્દ-પરખો દ્વારા શબ્દ કો, જો ગુરુ કહા વિચાર
વિના શબ્દ કછુ ના મિલે, દેખો નૈન ઉધાર ૩

લીજિયે કયા ?

નામ-નામ મિલાવે રૂપ કો, જો જન ખોજી હોય
જબ વહ રૂપ હૃદય વસે, ક્ષુધા રહે નહી કોય ૪

કરીયે કયા ?

સત્સંગ-કરિયે નિત સતસંગ કો, બાધા સકલ મિટાય
ઐસા અવસર ના મિલૈ, દુર્લભ નરતન પાય ૫

હોઈએ કયા ?

દાસ-હોય રહે જબ દાસ યહ, તબ સુખ પાવૈ અન્ત
દેખરીતિ પ્રહલાદ કી, નિરખો સબ મેં કન્ત ૬
બોલિયે કયા ?

મીઠા-મીઠા સબસો બોલિયે, સુખ ઉપજે ચહુ ઓર
વસીકરન યહ મન્ત્ર હૈ, તજિયે બચન કઠોર ૭
માનિયે કયા ?

સત્ય-માનો સબ કુછ સત્ય હૈ, જો જાકો વ્યવહાર
જન્મ મરણ દોઊ બના, થિર હોય દેખુ વિચાર ૮
બરાઈવે કયા ?

ઝગડા-ઝગડા નિત હિ બરાઈયે, ઝગડા બૂરી વલાય
દુઃખ ઉપજે ચિન્તા દહે, ઝગડા મેં ઘર જાય ૯
ખાઈયે કયા ?

ગમ-ગમ સમાન ભોજન નહિ, જો કોઈ ગમ કો ખાય
અમ્બરીષ ગમ ખાઈયા, દુર્વાસા વિલલાય ૧૦

તામસ-તામસ પી શીતલ ભયા, ફિર કછુ રહી ન પ્યાસ
ભૃગુ મુનિ મારે લાત સો, પ્રભુ પદ ગહિ જિમિ દાસ ૧૧
રાખિયે કયા ?

ધર્મ-અપને અપને ધર્મ મેં, સબ દઢ હે સબ કાલ
ધર્મ જુ નિજ આપન ગહાં, સહજે ભયો નિહાલ ૧૨
ત્યાગિયે કયા ?

સબકુછ-ત્યાગ જુ એસા કીજિયે, સબ કછુ એક બાર
સબ પ્રભુ કા મેરા નહિ, નિશ્ચય કિયા વિચાર ૧૩
છોડિયે કયા ?

અભિમાન-છોડા જબ અભિમાન કો સુખી ભયા તબ જીવ
ભાવૈ કોઈ કછુ કહૈ, મેરે હિય નિજ પીવ ૧૪
પાઈયે કયા ?

સુખ-સુખ પાવૈ ગુરુ ધ્યાન સે, થીર ભયા મન મોર
નિરખો આપા સવન મેં, કેવલ નન્દ કિશોર ૧૫
દેખિયે કયા ?

આત્મારામ-દેખો સબ મેં રામ હૈં, એકહિ રસ ભરપૂર
જસે ઉખ તે સબ ભયા, ચીની સક્કર ગૂર ૧૬
મિટાઈએ કયા ?

ભ્રમ-ભરમ મિટા તબ જાનિયે, અચરજ લગૈ ન કોય
યહ લીલા હૈ રામ કી, નિરખો આપા ખોય ૧૭
લખિયે કયા ?

નિજરૂપ-લખિયે અપને રૂપ કો, થીર ભયા સબ અંગ
કહન સુનન કછુ ના રહી, જ્યોં કા ત્યોં હૈ સંગ ૧૮
સુનિયે કયા ?

ગુણ કી વારતા-સુનિયે , અવગુણ લીજે નાહિં
હંસ ક્ષીર કો ગહત હૈ, નીર ત્યાગિ સો જાહિં ૧૯
સાધિયે કયા ?

ઇન્દ્રિય-સાધે ઈન્દ્રિય પ્રબલ કો, જિહિ તે ઉઠે ઉપાધિ
મન રાજા બહકાવતે, પાંચો બડે અસાધિ ૨૦
મારિયે કયા ?

આશા-મારો આશા સાંપિની, જિન ડસિયા સંસાર
તાકી ઔષધિ તોષ હૈ, યહ ગુરુ મંત્ર વિચાર ૨૧
દીજિયે કયા ?

દાન-ભૂખે કો કછુ દીજિયે, યથા શકિત જો હોય
તો ઊપર શીતલ વચન, લખૌ આતમા સોય ૨૨
બડા પુષ્ય કયા ?

ઉપકાર-પુણ્ય બડા ઉપકાર હૈ, સબ કે ઊપર ભાખ
જીવ દયા ચિત્ત રાખિયે, વેદ પુરાણહું સાખ ૨૩

બડા પાપ કયા ?

હિંસા-હિંસા હી બડા પાપ હૈ, તિહિ સમાન નહિં કોય
લેખા માંગૈ ધર્મ જબ, તબ સબ નૌવત હોય ૨૪

ખુસબોઈ કયા ?

યશ-ખુશબોઈ યશ કી ભલી, ફૈલિ રહી ચહું ઓર
મલયાગિરી સુગંધ હૈ, પ્રગટ સબે જગ શોર ૨૫

દુર્ગન્ધ કયા ?

અપયશ-અપયશ કર્મ દુર્ગન્ધ હૈ, નીકો લગૈ ન કોય
જૈસે મલ કે નિકટ મેં, બૈઠિ સકે નહિં કોય ૨૮

ધરિયે કયા ?

ધીરજ-ધીર બુદ્ધિ તબ જાનિયે, સમુઝૈ સબ કી રીત
ઉન કે અવગુણ આપ મેં, કબહું ન લાવૈ મીત ૨૭

ઠહરાઈયે કયા ?

મન-મન ઠહરા તબ જાનિયે, અનસુઝ સવૈ સુઝાય
જ્યોં અઁધિયારે ભવન મેં, દીપક બારિ દિખાય ૨૮

હોવૈ કયા ?

હોની-હોવૈ હોની હોય સો, હોનહાર સો હોય
રામચંદ્ર બન કો ગયે, સુખ આછત દુઃખ હોય ૨૯

વિચારિયે કયા ?

તત્વ-જો યહ તત્વ વિચારકે, રાખે હિય મેં સોય
સો પ્રાણી સુખ કો લહૈ, દુઃખ ન દરશૈ કોય ૩૦

ભાગ જગ્યો જબ પૂરબ કે તબ, શ્રી ગુરુદેવ દયા કરિ હેરી ।
જ્ઞાન કપાટ ઉઘારિ દિયો તબ, મોહનિશા દગ તે ગઈ ફેરી ॥
થોરેહિ મેં સમુઝાય દિયો તબ, થીર કિયો ચિત ચંચલ મેરી ।
સૂઝિ પડો સબ હી ઘટ સાહબ, છૂટ ગયો સબ તર્ક ઘનેરી ॥

॥ ઈતિ તીસાજંત્ર મૂલ સંપૂર્ણ ॥

અનુક્રમ

રામકબીર-ભજન પ્રેરણા-ગીત

રાગ – માલકૌંસ

અમે "રામકબીર"ને ભજવાનાં, અમે ભક્ત થઇને રહેવાનાં ... ટેક

"ભજન" થકી ભક્તો ઓળખાયાં, એને સાર્થક કરવાનાં ...૧

સોમ-રાત્રિએ ભેગાં મળીને, રાગ-રાગિણી શિખવાનાં ... ૨

ભક્ત જ્ઞાતિનાં **નાદબ્રહ્મ** નો, સદ્ઉપયોગ અમે કરવાનાં ... ૩

વાર-તહેવારે ભેગાં મળીને, ભજનોની લ્હાણી કરવાનાં ... ૪

"મોહન" થકી આ ધરતીને, ભજનો થી પાવન કરવાનાં ... ૫

તુલસીવન ના ધર્મ બાળને, ભજન – ભક્તિથી તારવાનાં ... ૬

અનુક્રમ

નાદબ્રહ્મ

પદ - ૦૧ જ્ઞાનગુદડી

ધર્મદાસ વિનવે કર જોરી, સાહેબ સુનિએ બિનતી મોરી,
કાયા ગુદડી કહો અંદેશા,[૧] જાસે મિટે જીવકા અંદેશા.
અલખ[૨] પુરુષ જબ કિયા વિચારા, લખ ચૌરાસી ધાગા ડારા,
પાંચ તત્વકી ગુદડી બીના,[૩] તીન ગુનનસે કાઢી કીના.
તામે જીવ બ્રહ્મ ઔ માયા, સમરથ ઐસા ખેલ બનાયા,
જીવન પાંચ પચીસોં લાગે, કામ ક્રોધ મોહ મદ પાગે
કાયા ગુદડીકા વિસ્તારા, દેખો સંતો અગમ[૪] સિંગારા,[૫]
ચાંદ સૂરજ દો પેવંદ[૬] લાગે, ગુરુ પ્રતાપ સોં સોવત જાગે.
શબ્દકી સૂઈ સુરતિકા ડોરા, જ્ઞાનકી ટોમન[૭] સિરજન જોરા,
અબ ગુદડીકી કરો હુશિયારી, દાગ ન લાગે દેખ વિચારી.
સુમતિ કે સાબુ ન સિરજન ધોઈ, કુમતિ કુમતિ મૈલકો ડારો[૮] ખોઈ.
જિન ગુદરીકા કિયા બિચારા, સો જન ભેટે સિરજનહારા,
ધીરજ ધુનિ ધ્યાન કર આસન, સતકી કોપીન સહજ સિંધાસન
યુકિત કમડંલ કર ગહિ લીન્હા, પ્રેમ પાવડી મુશીંદ[૯] ચીન્હા,
સેલી શીલ વિવેક્કી માલા, દયાકી ટોપી તન ધર્મશાળા
મિહર[૧૦] મતંગા[૧૧] મત વૈશાખી, મૃગછાલા મનહી કો રાખી
નિશ્ચય ધોતી પવન જનેઊ, અજપા જપે સો જાને ભેઊ.
રહે નિરંતર સતગુરુ દાયા, સાધુ સંગતિ કારે સબકુછ પાયા
લૌ કી લકુટી હદયા ઝોરી, ક્ષમા ખરાંઊ પહિર બહોરી
મુકિત મેખલા સુકૃત સુમરણી, પ્રેમ પિયાલા પીવે મૌની
ઉદાસ કુબરી[૧૨] કલહ નિવારી; મમતા કુત્તીકો લલકારી.
યુકિત જંજીર બાંધી જબ લિન્હા, અગમ અગોચર ખિરકી ચીન્હા[૧૩]
બૈરાગ ત્યાગ વિજ્ઞાન નિધાના, તત્વ તિલક દીન્હા નિરબાના
ગુરુ ગમ ચકમક મનસા તૂલા, બ્રહ્મ અગ્નિ પરગટ કર પૂલા
સંશય શોક સકલ ભ્રમ જારા, પાંચ પચીસો પરગટ મારા

દિલકા દર્પણ દુવિધા[૧૪] ખોઈ, સો વૈરાગી પક્કા હોઈ
શૂન્ય મહલમેં ફેરી દેઈ, અમૃત રસકી ભિક્ષા લેઈ
દુઃખ સુખ મેલા જગકા ભાઉ,[૧૫] ત્રિવેણી કે ઘાટ નહાઉ
તનમન શોધ ભયા જબ જ્ઞાના, તબ લખ પાવે પદ નિરબાના
અષ્ટ કમલ દલ ચક્કર સૂઝે, જોગી આપ આપમેં બૂઝે.
ઇંગલા પિંગલા કરે ઘર જાઈ, સુષમન નાહિ રહે ઠહરાઈ
ઓહં સોહં તત્વા બિડારા, બંકનાલમેં[૧૬] કિયા સંભારા[૧૭]
મનકો મારી ગગન ચડી જાઈ, માન સરોવર પૈઠિ નહાઈ
અનહદ નાદ નાગકી પૂજા, બ્રહ્મ વૈરાગ દેવ નહીં દૂજા.
છુટિ ગયે કરમલ કર્મ જ લેખા, યહ નૈનન સાહિબકો દેખા
અહંકાર અભિમાન બિડારા, ઘટકા ચૌકા કર ઉજિયારા.
ચિતકર ચંદન તુલસી ફૂલા, હિતકર સંપુટ કરલે મૂલા.
શ્રદ્ધા ચવંર[૧૮] પ્રીતિ કર ધૂપા, નૌત્તમ નામ સાહેબકો રૂપા.
ગુદડી પાહિરે આપ અલેખા, જિન યહ પ્રગટ ચલાયે ભેખા.
સાહિબ કબીર બકસ જબ દીન્હા, સુરનર મુનિસબ ગુદડી લીન્હા.
જ્ઞાન ગુદડી પઢે પ્રભાના, જન્મ જન્મ કે પાતક જાતાં
જ્ઞાન ગુદડી પઢે મધ્યાના, સો લખિ પાવે પદ નિરબાના.
સંઝા સુમિરણ જો નર કરઈ, જરા મરણ ભવસાગર તરઈ
કહૈ કબીર સુનો ધર્મદાસા જ્ઞાન ગુદડી કરો પ્રકાશા.

ॐ

૧ સંદેશો અથવા ઉપદેશ ૨ લક્ષમાં ન આવે એટલો અગોચર
૩ વણી અથવા બનાવી ૪ જાણી ન શકાય એવો ૫ શુંગાર અથવા દેખાવ ૬
૭ ટોચ ૮ નાશ કરવો ૯ ગુરુ અથવા પયગંબર ૧૦ ૧૧ હાથી ૧૨ નબળી
૧૩ બતાવ્યો ૧૪ દ્વિધા ૧૫ ભાવતો અથવા સંબોધન તરીકે હે ભાઈ
૧૬ નિત્ય સ્મરણ ૧૭ સુષુમણા નાડીમાં ૧૮ ચાવડી અથવા કુબડી જેવું વાસણ

સાખી

માલા ટોપી સુમરની,[૧] સતગુરુ દિયા બક્ષીસ
પલ પલ ગુરુકે બંદગી ચરણ નમાઊં શીશ....૧

ભયભજન દુઃખ પરિહરન, અમર કાન શરીર;
આદ યુગાદિ આપ હો, ચારોં યુગ કબીર....૨

બંદી છોડ[૨] કહાઈયા, બલપ શહર મંઝાર,[૩]
છુંટી બંદી સબ ભેષકી, ધન ધન કહે સંસાર ૩

મૈં કબીર બિચલૂ નહીં, શબ્દ મોર સમર્થ
વાકો લોક પઠાઈ હું, જો ચઢે શબ્દકે રથ્થ ૪

૧ સ્મરણ કરવા માટેની ૨ બંધનમાંથી મુકત કરનાર
૩ વચ્ચે

ૐ અનુક્રમ ૧

પદ - ૦૨. શબ્દ પારખુ

અનહદ શિંગી[૧] નિશદિન[૨] બાજે, સદા રહે ઉનમૂન[૩] કે સાજે;
સુરત[૪] શબ્દમેં રહે સમાય, કહે કબીર ગુલતાન કહાય.....૧

બહુત દિનકા સુતા જાગા, ખોલ કમાડ નામ સે લાગા;
ધન સતગુરૂ જેણે યુકિત બતાયી, કહે કબીર સબ વિપત્ત મિટાઇ. ૨

ઘટમે ભયા નામકા હેલા,[૫] ભૂલ ગયા સબ ખેલમ ખેલા;
આ માયા કી કાટિ ફાઁસી,[૬] ખેત ગઇ, મિટી ચોર્યાશી ૩

સ્વામી સબ સંસારસે ન્યારા, શું કહીએ સાહેબ કા પ્યારા;
આશા તજ કે રહે નિરાશા, કહે કબીર જબ દેખ તમાશા ૪

હાથ ઠીકરા ગલેમે કંથા, નિર્ગુણ[૭] હો કર પકડે પંથા;
જ્ઞાન ચિરાગે ઘટમે જુપી,[૮] કહે કબીર સો મુકત સ્વરૂપી ૫

ફાટા તૂટા કંથા પહેરે, મતષા મમતા ઘટમેં ઘેરે;
જમકી ચોકી માન બડાઇ, કહે કબીર સબ દિયા ઉઠાઇ. ૬

મનરાજા સિર્ગુણમેં ભીજે,[૯] જૈસે બકરી ખટકી કો દીજે;
નિર્ગુણ છે તે લાજે મરહી, કહે કબીરા ભ્રમ કૈસે તરહી ૭

ફાઁસી લિયે હાથમેં માયા, જેમ વાઘણ બકરી કો ખાયા;
પડા પડામેં આપે રોય, કહે કબીર એસા દુઃખ હોય ૮

માયા કા જોરાવર ફંદા, વામે ઉગરા કોઇ એક બંદા;
શ્વાસો શ્વાસ સુમરણમેં લાગા, કહે કબીર સંશય સબ ભાગા ૯

જૈસે સર્પનદિયે કુંડાલા,[૧૧] કોઇ બચે કોઇ દેગે ટાલા;
કહે કબીર કુંડાલા પેલે, નિર્ભય હોય જગતમેં ખેલે ૧૦

સબ સંસાર કુંડાલા માંહી, જૈસે સર્પણ, ઘર ઘર ખાઇ;
કહે કબીર કોઇ બાહર આયે, તાકો માયા નહીં સંતાપે.....૧૧

વણજ કહે ઔર ઊંચા બોલે, મનમેં ફૂલ્યા ફૂલ્યા ડોલે;
માગ જાય કે કરે રસોઈ, કહે કબીર નફા ન હોઈ ૧૨

બહુત તુજસે જગત પ્રમોદે, અપના ઘટકો નાંહી શોધે;
અંધા સે મત કરહી પર્ચે,[૧૩] કહે કબીર ભ્રમ કૈસે ટળશે ૧૩

દુનિયા છે તે બકબક મુઆ, જો લલનીમેં પકડા સુવા;[૧૪]
ઉપર પાવ તળે મુંડી, કહે કબીર સંસારી ભૂંડી ૧૪

રાત દિવસ મિલી, જ્ઞાન પુકારે, મન ઈન્દ્રિ કો નાંહી મારે;
કહે કબીર સુનો નર લોઈ,[૧૫] કાગા હંસા જૈસા હોઈ ૧૫

કઠણ ધારણા હંસ[૧૬] કી ભાઈ, જયાં નટણી[૧૭] કો વરત ચઢાઈ;
વરત ચઢે ઔર તન મન સાધે, કહે કબીર વાગીશઆરાધે[૧૮] ૧૬

સુરત નુરત સે નકણી ખેલે, તન સંભાળી આગે પગ મૂકે;
એસી ધારણા નામ જો આચે, કહે કબીર સો હંસ કહાવે ૧૭

અંતર લગી કો બુદ્ધિ તારી, દશે દિશા સુરત ગઈ ફાટી;
ચોકખું ચિત્ત માયા દિન વીત્યા,[૧૯] કહે કબી એમ રહ ગયા રિકતા[૨૦].....૧૮

જણ સુરતા અબ કહાં સુએ,[૨૧] ટાલાટુલીમેં દિન ખુએ;
અનેક છોડ એક કો ધાવે, કહે કબીર નિર્ભય હો જાચે ૧૯

વાંકા ગઢ જો વેગે લીજે, પીછે નાંહી પ્યાલા[૨૨] ઝીલે;
સનમુખ ઝુઝે એહી શૂરા, કહે કબીર સાહેબ કા પુરા ૨૦

સાર શબ્દ પ્યાલા ઝીલે, નિર્ભય હોઈ જગતમેં ખેલે;
કહે કબીર સંશય કયા કીજે, નામ પ્યાલા ભર ભર પીજે ૨૧

આઠે પહોર જો નામ પુકારે, ઘટ કા વેરી ચુન ચુન મારે;
અગમ પંથકી રાહ બુહારે[23] કહે કબીર નહીં જમકે સારે ૨૨

મુખસે વચન કહે નહીં ખારા, હિંદુ તુર્ક દોનોં સે ન્યારા;
ઉજજડ કેડા લીજે ભાઈ, કહે કબીર ખત્તા ન ખાઈ ૨૩

દ્વંદ[૨૪] વાદસે ન્યારા રહેના, નિશદિન સાહેબ કહેના;
કહે કબીર સમજ કર દેખો, અન્ય વિશેષ નાંહી લેખો ૨૪

શૂન્ય શિખરમેં તાડી[૨૫] લાગી, સુરતી સુરત ધબડકે જાગી;
કહે કબીર પ્યાસે લાગી, દિલકી દુર્મતિ સબ ભાગી.....૨૫

ૐ

૧. વાજિંત્ર ૨. રાતદિવસ ૩. મનની ઊંચી અવસ્થા ૪. ચિત્તવૃત્તિ ૫. આધાર અથવા ટેકો ૬. બંધન ૭. ભગવાનની ગુણરહિત અવસ્થા ૮. જોડી ૯. ભગવાનના ગણચિંતનમાં મગ્ન 10. ભ્રમ અથવા અજ્ઞાન ૧૧. પાણીમાં ગોળગોળ ફરતા ભમર ૧૩. પરિચય અથવા ઓળખાણ ૧૪. પોપટ ૧૫. સ્ત્રી ૧૬. આત્માના અર્થમાં ૧૭. નાચનારી ૧૮. વાણીની દેવી શારદા ૧૯. પસાર થયા ૨૦. અલિપ્ત અથવા વેગળું ૨૧. આરામ કરે ૨૨. પ્યાલા અથવા પાત્રમાં ૨૩. પ્રકાશિત કરે અથવા સાફ કરે ૨૪. દ્વ્વાદ એટલે દૈતવાદ ૨૫. લગન

સાખી

દોરી લાગી[૧] ભય મિથ્યા, સુરત સોહાગન હો રહી,
પ્રગટ પર તન જાઈ કે, ગુરુકી દયા, સાધુ કી સંગતઃ
ભાવ ભક્ત ચિત્ત લાઈ, કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ,
બહાર ન ભવ જલ આઈ.

૧. મેળ બેસતાં અથવા મિલન થતાં

પદ - ૦૩. ગોડીની સાખી

સાંજ પડે દિન આથમે, ચકવા ચકવી રોય
ચલો ચકવા તહું જાઈએ, જહઁ સાંજ પડતી ન હોય ૧

ગોડી[૧] પૂછે ગોડીઆ, કોણ ભલો એ દેશ,
સંપત્ત હોય તો ઘર ભલા, નહીં તો ભલો પરદેશ ૨

સંપત્ત દેખ મત રાચીયે, વિપત્ત[૨] પડે મત રોય,
સંપત્ત સોહી વિપત્ત હૈ, રામ કરે સો હોય ૩

તિમિર ગયું રવિ દેખતાં, કુબુદ્ધિ ગઈ ગુરુ જ્ઞાન,
સંપત્ત ગઈ અતિ લોભસે, ભક્તિ ગઈ અભિમાન ૪

અભિમાની કુંજર[૩] ભયો, લ્યો અપને શિર ભાર,
તાકો યમરાજ ડારતે, જયોં લોહા જલે લુહાર ૫

૧. રાગિણીદેવી ૨. દુઃખ ૩. હાથી

ॐ અનુક્રમ ૧

પદ - ૦૪. નર નામ ન જાણ્યો રામકો

પૂર્વી ગોડી

નર નામ ન જાણ્યો રામકો, મિથ્યા જન્મ ગુમાયા હો ....ટેક

રેણ[૧] ગુમાયી સોઈકે રે, દિવસ ગુમાયો જાય;
હીરા જૈસો જન્મ ગુમાયો, હીરા કોડી બદલે જાય ૧

આપે દલ ખોજે નહિ રે, ઔર ખોજનકો જાય;
ઔર ખોજે હરિ ના મિલે, મૂરખ મન પસ્તાય.....૨

કુંભકો બાંધ્યો જલ રહે રે, જલ બિન કુંભ ન હોય;
જ્ઞાનકો બાંધ્યો મન રહે, ગુરુ બિન જ્ઞાન ન હોય ૩

નર જાણે દિન નિર્ગમે[૨] રે, દિન જાણે નર જાય;
માયાનો બાંધ્યો પ્રાણીઓ, ફોગટ ફેરા ખાય ૪

ઊગ્યા સોઈ[૩] આગમેરે, ફૂલ્યા સોઈ કરમાય;
ચણ્યા દેવલ ગિર પડે, જનમ્યા સો મર જાય ૫

પૈસો પૈસો જોડ કે રે, લાખો ઉપર કરોડ;
અંતકાલ કંઈ કામ ન આવે, લેશે ધાગો છોડ ૬

સાધુ જનકી ઝુંપડી રે, સાંકુટ[૪] સારા ગામ;
ચંદનકે ટુકડી ભલી, બાબુલ સારાં રાન ૭

જૈસો રંગ પતંગકો રે, ઐસો આ સંસાર;
હરિ રંગે ચોર મજીઠકો,[૫] સત ભાંખે રોહીદાસ ૮

૧. રાત ૨. પસાર થાય ૩. આથમે ૪. સ્થાન
૫. પલાયન થઈ જાય

પદ - ૦૫. ઐસે દલ રાખો રામસે રે

ઐસે દલ રાખો રામસે રે, જૈસે રાખે ચંદ્ર ચકોર હો.....ટેક

માતા રાખે બાલકો રે, મીન રહે જલ માંય;
ક્ષેણુ એક જલસે બિછુડે, તલપ તલપ જીવ જાય ૧

ભમરીકો ભેદ જ દાખીયે રે, કીટ બેરંગી હોય;
ભમર કમલસે જઈ મિલે, પ્રીત રહે લપટાય ૨

કુંજીકો હેત વખાણીયે રે, મન મિલાવવાને જાય;
સેવાઈને[૧] સામા મિલે, આપો[૨] આપને ઓળખાય ૩

પ્રીત કરંતા પ્રભુજી મિલે રે, જન્મ મરણ ભય જાય;
હેતે હરિસે ઢૂંકડો રે, જન રોહીદાસ ગુણ ગાય.....૪

૧. પોષણ પામીને ૨. આત્મા આત્માથી ઓળખાય.

ॐ અનુક્રમ ૧

પદ - ૦૬. રાજા રામ સ્નેહ ન છોંડિયે

રાજા રામ સ્નેહ ન છોં ડિયે, ભાવે તન ધન જોબન જાય હો .....ટેક

ગઢ મંદિર અરૂપ પહોર પોકારે, ઊંચે ઊંચે ધામ;
બાંય પકડ જમ લઈ ચલેગા, કાંઈ ન આવે સાથ ૧

માત પિતા સુત બંધવા, ઔર દુલ્હાકી નાર;
એ સબ હિલમિલ બિછુડે, જાતાં ન લાગે વાર ૨

જૈસો મોતી ઉસકો, ઐસો આ સંસાર;
ક્ષેણુ એક દિસે ઝગમગે, શોભા હૈ દિનચાર ૩

કબીરે રામ તત છાંડિયા, હાર હોયે, ભાવે જીત;
જૈસે લગી પીડસું, દિન દિન અદકી પ્રીત ૪

૧. ઔરનું અપભ્રંશ રૂપ. અહીં અંદરના અર્થમાં

ॐ અનુક્રમ ૧

પદ - ૦૭. શ્રી ગુરૂને પાયે લાગું, પહેલા વહેલા

(રાગ – ગોડી)

શ્રી ગુરુને પાયે લાગું, પહેલા વહેલા, શ્રી ગુરુને પાયે લાગું;
કૃપા કરો તો કૃષ્ણ સેવા કરું, બીજું હું કાંઇ ન માગું....ટેક

દીયો ઉપદેશ સદા સુખકારી, જો મન નિર્મલ થાય;
ત્રિવિધ તાપ મત્સર[૧] મોહ મમતા, વિકાર સઘળો જાય ...૧

ગુરુ દર્શનનો મહિમા મોટો, જાણે સંત સુજાણ[૨];
ભાવ ધરી ગુરુ સેવા કરશે, પામે પદ નિર્વાણ[૩] ...૨

વેદ, પુરાણ, ભાગવત બોલે, જેને હોયે ગુરુજીનો દૃઢ વિશ્વાસ;
શ્રી ગુરુ નારાયણ તેને મળશે, કહે જન વૈષ્ણવદાસ ...૩

૧. અદેખાઈ ૨. જ્ઞાની ૩. મોક્ષ

ૐ અનુક્રમ ૧

પદ - ૦૮. બહુત ભલો હે ભાઈ, અવસર

(રાગ – ગોડી)

બહુત ભલો હે ભાઈ, અવસર બહુત ભલો હે ભાઈ
મનષા દેહ દેવતાકો દુર્લભ, સો દેહી તેં પાઈ ... અવસર.

તજ પાખંડ અવિદ્યા પ્રપંચ, છોડ ગુમાન બડાઈ,
માત તાત સ્વાર્થ કે લોભી માયા જાળ બંધાઈ ...અવસર.

જબ લગ જરા[૧] નિકટ નહીં તેરે, લે ગુરુ જ્ઞાન બડાઈ[૨],
સંત સંગત મલી ભજો ભગવંત,સો હી સકલ સુખદાઈ .. અવસર.

કહું પોકાર ચેત નર અંધે, આ તન એળે ગુમાઈ,
કહેત કબીર દેહી કાચકો કુંપો[૪], બિનસત[૫] બેર[૬] ન લાઈ ...અવસર.

(અવસર. – પછી આગળ ગાવું નહી, બીજી કડી લેવી)

ॐ અનુક્રમ ૧

પદ - ૦૯. કાહે ન મંગલ ગાયે જશોદા મૈંયા

(રાગ – ગોડી)

કાહે ન મંગલ ગાયે જશોદા મૈંયા, કાહે ન મંગલ ગાયે,
પુરણ બ્રહ્મ અખંડ અવિનાશી, સો તેરી ધેનૂ ચરાવે ...જશોદા મૈંયા.

કોટિ કોટિ બ્રહ્માંડના કર્તા, જપ તપ ધ્યાન ન આવે,
ના જાણું એ કોન પુણ્યસે, તાકો ગોદ ખિલાવે ...જશોદા મૈંયા.

બ્રહ્માદિક ઈન્દ્રાદિક શંકર, નિગમ નેતિ કરી ગાવે,
શેષ સહસ્ર મુખે જપત નિરંતર સો તાકો પાર ન પાવે...જશોદા મૈંયા.

સુંદર વદન કમલ દલ લોચન, ગૌધેનુ કે સંગે આવે,
આરતી કરત જશોદા મૈંયા, કબીરજી દર્શન પાવે...જશોદા મૈંયા

(જશોદા મૈંયા. – પછી આગળ ગાવું નહી, બીજી કડી લેવી)

પદ - ૧૦. ભક્તિ સતગુરુ એ આની

ભક્તિ સતગુરુ એ આની, સંતો ભાઈ ભક્તિ સત્‌ગુરુ એ આની
પાષાણ ફોડ ગંગા જલ પ્રગટે, હો ગઈ નવખંડ પાની .....ટેક

એ પાનીમેં દોઉં પર્વત ડુબે, સાહેર[૧] સુરતી સમાની,
મચ્છી જાય સરોવર બૈઠે, બોલે અમૃત વાણી.....૧

જહાં મચ્છી તહાઁ મચ્છા નાંહી, ગર્ભ રહ્યો વિના પાની,
નારી એક પુરુષ દોઉ જાયે, બુઝે વિરલા જ્ઞાની.....૨

નાર પુરુષ મિલી સબ યુગ ખાયો, તહાઁ મેં રહું અકેલા,
કહે કબીર એ પદ હી વિચારો, સોહી ગુરુ હમ ચેલા.....૩

૧. દરિયો

પદ - ૧૧. ઐસે હી બની આઈ

ઐસે હી બની આઈ, અબ મેરે ઐસે હી બની આઈ.
કોઈ એક નિંદે, કોઈ એક વંદે, છાંડી લોક બડાઈ...અબમેરે .....ટેક

કુલસે નિકસ, ભયે જબ ગુનકા, બ્હોળું કુલ ન સમાઈ,
કેસરી કોટ પડે જો લંઘન, ભૂખે ઘાસ ન ખાઈ.....૧

ભવસાગર તરને કે કારણ, નામ કી નાવ બનાઈ
રામ કહ્યા સો પાર ઉતર ગયે, ડૂબી લોક બડાઈ.....૨

પડ ગઈ છાપ ભકત ભયે નિર્ભય; ઉર અંતર લપટાઈ,
દાસ કબીર ડગે નહીં કબ હું, સાચી અચલ સગાઈ ૩

પદ - ૧૨. રમી રહ્યો ભરપુર

(રાગ - ગોડી)

રમી રહ્યો ભરપુર, રંગીલો, રમી રહ્યો ભરપૂર
શુદ્ધ વિચાર કરો મેરે સંતો, હૈ નયરે નહિ દૂર ...૧

વેદ પુરાણ ભાગવત ગીતા, વામે લિખ્યો હૈ હજૂર
તાહી છોડ નર ચહુદિસ ધાવૈ, સમજત નહિ નર મૂઢ ...૨

આતમ એક અખંડ અનુપમ, બાજત અનહદ તૂર
નિત્ય પ્રકાશ નિરંતર નિર્મલ, જ્યોં સરિતાકો પૂર ...૩

તેરા સાહેબ હૈ તુજ માંહી, ઊઠત શબ્દકી ઘોર
સતગુરુ મિલે સત શબ્દ બતાયો, નિતનિત બરસતનૂર ...૪

આપ જગતકો રૂપ બન્યો હૈ, આપ જગતકો મૂલ
કહૈ કબીર સોહિ જનજાને, જ્ઞાન ઉદય ભયે સુર ...૫

પદ - ૧૩. સહજ સમાધિ ભલી

(રાગ - ગોડી)

સહજ સમાધિ ભલી હો, સંતો, સહજ સમાધિ ભલી હો;
જબસે દયા ભયી સદ્‌ગુરૂકી, સુરતી ન અનંત ચાલી હો...ટેક

જહાં જહાં જાઉં સોઇ પરિકમ્મા, જો કછું કરૂં સોઇ પૂજા;
ગૃહ ઉદ્યાન હોઉં સમ કરી લેખું, ભાવ મિટાઉં દૂજા ...૧

શબ્દ નિરંતર માનવ રાચે, મલિન વાસના ત્યાગી;
જાગત સોવત ઊઠત બૈઠત, ઐસી તાડી લાગી ...૨

આંખ ન મુંદું કાન ન રૂંધું, કાયા કષ્ટ ન ધારું;
ઉઘડે નયન સે સાહેબ દેખું, સુંદર વદન નિહાળું ...૩

કહે કબીર જો ઉનમુન રહેની, જો પ્રગટે કર ગાવું
દુઃખ સુખસે વહ પરે પરમપદ, સોઇ સદા સુખદાઇ ...૪

ૐ અનુક્રમ ૧

પદ – ૧૪. નામ સુમર મેરે ભાઈ

નામ સુમર મેરે ભાઈ, સકલ તજી, નામ સુમર મેરે ભાઈ,
મિટ્ટિ કે તન મિટ્ટિમેં મિલી હૈં, પવનમેં પવન સમાઈ.....ટેક

બહુત જતન કર સુત કો પાલે, કાચા દૂધ પિલાઈ,
સોઈ પુત્ર તેરે કાલ હોઈ બૈઠે, બાવા કહત લજાઈ ...સકલ....૧

જો તિરિઆ[૧] મુખ બિડા ખવાતી, સોવતી અંગ લગાઈ,
સો તિરઆ મુખ મૌડ કે બૈઠી, તૂટ ગઈ સકલ સગાઈ ...સકલ....૨

જો દેહીઆ પર નીર પખાળે, ચૂવા ચંદન લગાઈ,
સો દેહીઆ પર કાગ ઉડત હૈ, જુઠી લોગ ધિન્નાઈ[૨] ...સકલ....૩

જુઠી કાયા જુઠી માયા, જુઠી લોગ લગાઈ,
કહે કબીર સુન ભાઈ સાધુ, જુઠે જગપતિ આઈ ...સકલ....૪

૧. સ્ત્રી-પત્ની ૨. ધમાલ

ॐ અનુક્રમ ૧

પદ – ૧૫. લગન કઠિન હૈ ભાઈ

લગન કઠિન હૈ ભાઈ, હરિસે, લગન કઠિન હૈ ભાઈ;
લગન લગે બિન કાજ ન સરિ હૈ, જીવ પ્રલય હો જાઈ .. હરિસે.....ટેક
મૃગ નાદ શબ્દકા ભેદી, શબ્દ સુનન કો જાઈ;
સો હી શબ્દ સુની પ્રાણ દાન દે, તનકો નાંહી ડરાઈ ૧

તજી ધન ધામ સતી એક નિકસે, સત્ય કરન કો જાઈ;
પાવક દેખ ડરે નહીં મનમાં, કુદ પડે ક્ષણ માંહી.....૨

પપિહા સ્વાત બુંદ કે કારણ, પિયા પિયા રટ લાઈ;
પ્યાસે પ્રાણ જાઈ ઔર કયોં ન, ઔર નીર નહીં પાઈ.....૩

દો દલ આન જૂજે જયોં સન્મુખ, શુરા લેત લડાઈ;
ટૂક ટૂક ગિરે ધરણી પે, ક્ષેત્ર છોડ નહીં જાઈ ૪

છોડ આશા અપને તનકી, નિર્ભય હરિ ગુણ ગાઈ;
કહે કબીર ઐસી લય લાગી, સ્હેજે મિલે હરિ આઈ ૫

ॐ અનુક્રમ ૧

પદ – ૧૬. નામ ધજા ફહરાઈ

નામ ધજા ફહરાઈ દાસ પર નામ ધજા ફહરાઈ ....ટેક
કાલ જંજાલ[૧] નિકટ નહીં આવે, માયા દેખ ડરાઈ
જો ભકતસે દ્રોહ કરે તો, પ્રભુકો નાંહિ સોહાઈ[૨] ...દાસ.....૧

હિરણકશીપુ કી વહ ગતિ હો ગઈ, રાવણ ધુળ ઉડાઈ,
દુર્યોધન પરિક્ષીત રાજા, ફીર પીછે પછતાઈ ...દાસ.....૨

નર પંડિત ઓર નૃપતિ બાદશાહ, ઊંચી પદવી પાઈ
તામ બિત્તા સબ તુચ્છ બરાબર, બાંધે જમપુર જાઈ...દાસ.....૩

કયા ભયે વેદ પુરાણ પઢેસે, જો દિલ દયા ન આઈ
અહંકારમેં સબ હી ભૂલાઈ, અજગર તન સો પાઈ...દાસ.....૪

હમતો કાન શખિ તહીં કબહું, જયોં કા ત્યોં કહરાઈ
ભાવે કોઈ દુખ સુખ કર માને, ભક્તિ કે પંથ ચલાઈ ..દાસ.....૫

યોગ યજ્ઞ તીર્થ વ્રત સંયમ, કરણી કોટિ કરાઈ
તામ વિતતા સબ હી કે ખાલી, કહે કબીર સમજાઈ ..દાસ.....૬

૧. દૂતો-યમદૂતો એ કાળની જંજાલ ગણાય ૨. શોભે

ૐ અનુક્રમ ૧

પદ – ૧૭. વાદ વદે સો જુઠા

(રાગ - ગોડી)

વાદ વદે સો જુઠા, પંડિતા, વાદ વદે સો જુઠા;
રામ કહે દુનિયા ગત પાવે, ખાંડ કહે મુખ મીઠા ... ટેક

પાવક કહીએ જો પાવ દાઝે, જલ કહે તૃષા બુઝાઈ;
ભોજન કહેતાં જો ભૂખ ભાગે, તો દુનિયા ગત પાવે ... ૧

નર કે સંગ સુવા[૧] હરિ બોલે, નામ પ્રતાપ ન જાને;
એક બેર ઉડ જાઈ જંગલમેં, રામ હૃદયે ન આને ... ૨

સાચી પ્રીત વિષે માયાશું, હરિ ભક્ત ન શું હાઁસી;
કહે કબીર એક પ્રેમ ભક્તિબિના, બાંધ્યો જમપુર જાવે ...૩

૧. પોપટ

પદ – ૧૮. આયે જ્ઞાનકી આંધી સંતો

આયે જ્ઞાનકી આંધી સંતો, આયે જ્ઞાન કી આંધી,
ભ્રમ[૧] કી દાંડી સબે ઊઠાની, માયા રહેત ન બાંધી .....ટેક

હેત ચિત્તકી દોઉ પુનિ ગરહી, મોહ લુંટા ટુંટા
તૃષ્ણા છાંડી, ઘટ ભીતર, ભ્રમકા ભાંડા ફૂટા સંતો.....૧

આંધી પીછે, હરિ જલ વર્ષા, તહાઁ હરિજન ભીંજા
કહે કબીર ભાણ જબ ઉગ્યો, ઉદય ભયો તબ સૂઝા સંતો.....૨

૧. અજ્ઞાન

પદ – ૧૯. આયે જ્ઞાનકી વર્ષા

આયે જ્ઞાનકી વર્ષા, સંતો આયે જ્ઞાનકી વર્ષા;
ઊંચ નીચ સબ સમ કર લીના, ભકા બરાબર સરખા. ....સંતો...ટેક

સ્થાવર જંગમ દોનો બૂડે, બુડયા સકલ સંસારા;
નાવ સ્વરૂપી ક્રિયા બૂડી, બુડયા બોલનહારા. ....સંતો...૧

પાંચ તત્વ[૧] તીન ગુણો[૨] બુડયા અંતે ફરના;
બુડી અવસ્થા, ચારો વાણી, બુડયા પાર ઉતરના.....સંતો...૨

જ્ઞાન અજ્ઞાન વિચાર લે બુડયા, બુડયા હૈં કછુ માંહી;
કબીર જયો બુડત, કછુએ ન બંચ્યા, બુડ ગયા હે માંહી ....સંતો...૩

૧. પૃથ્વી, તેજ, વાયુ, જલ, આકાશ એ પાંચ તત્વો

૨. સત્વ, રજ ને તમ એ ત્રણ ગુણો

પદ – ૨૦. રામ નામ જબ જાની સંતો

રામ નામ જબ જાની સંતો, રામ નામ જબ જાની;
પૃથ્વી તેજ પવન નભ પાની; પાંચો ગગન સમાની .....ટેક

કોણ મરે કોણ જનમે ભાઈ, કોણ જીતે કોણ હારે;
જલકી લહેર જલહીંસે ઊપજે, કોણ તરે કોણ તારે. ....સંતો...૧

જ્યોં જલ કુંભ જલહીમેં ધરીયા, બાહર ભીતર પાની;
ફૂટા કુંભ જલ હી જલ મિલીયા, શો ગતિ વીરલે જાની. ....સંતો...૨

હૈ જલ થાહ[૧] થાહે નહીં પૈઈએ, સાહેર સુરતી સમાની;
ઢીમર જાલ ડાલ ક્યોં કર ગયે, મીન હો ગયે પાની ....સંતો...૩

ગુરુ ઉપદેશ ભક્તિ બિના હરિકી, અજ્ઞાન લોચન નહીં સૂઝે;
કહે કબીર ગુંગેકી સમશ્યા, ગુંગા હોયે સો જાણે ....સંતો...૪

૧. પ્રવાહ

પદ – ૨૧. હરિજન ભક્તિ ન છાંડે

હરિજન ભક્તિ ન છાંડે, સંતો ભાઈ હરિજન ભક્તિ ન છાંડે;
તન સુખ સંપત્તિ જાવે સો જાવે, નામકા સનેહ જગાવે ....સંતો....૧

શુર હથિઆર ઢળે નહીં ધરતી, જેમ વૈરી કો દલ કાંપે,
ગ્રહી તરવાર સામા જોઈ ધાવે, સ્તંભ દેહી પાવ રોપે....સંતો...૨

કેસરી ઘાસ ખાય નહીં કબહું, પ્રાણ નિકલ કયોં નવ જાયે,
કહે કબીર જન નામ ઉચ્ચારો, ઔર ન સમરો કાંઈ ....સંતો...૩

પદ – ૨૨. એક પલક જો રહીએ

એક પલક જો રહીએ શ્રી મથુરામેં એક પલક જો રહીએ,
જન્મો જનમના પાપ કરત હૈ કૃષ્ણ કૃષ્ણ મુખે કહીએ .....ટેક

શીતલ જલ જમુનાજી કોની, રૂચિત રૂચિત જલ પીએ,
સુરદાસ પ્રભુ તુમ્હારે મિલનકો, ભાગ્ય વિના કશું લઈએ ૧

ૐ અનુક્રમ ૧

પદ – ૨૩. ગૌચારી ઘેર આવે

(રાગ - ગોડી)

ગૌચારી[૧] ઘેર આવે, શ્યામળિયો વ્હાલો, ગૌચારી ઘેર આવે;
પીંઢારો પરવર્યો મોહન, મધુરી શી મુરલી બજાવે ....ટેક

ગળે ગુંજામણીનો હાર મનોહર, મોર મુગટ શિર શોહે;
શ્યામ તણી સુંદરતા જોઈને, વ્રજનારીના મન મોહે ૧

અગર ચંદનના સેર દેવડાવું, મોતીના ચોક પુરાવું;
નરસૈંઈના સ્વામી મારે મંદિરે પધારો, શેરીએ ફૂલડાં વેરાવું ૨

૧. ગાયને ચારી

પદ – ૨૪. જોવા વ્રજનો વ્હાલો ચાલો

જોવા વ્રજનો વ્હાલો ચાલો, સખી જોવા વ્રજનો વ્હાલો,
વેળા થઈ વનથી આવ્યા નહીં, વ્હેલા વ્હેલા ચાલો...ચાલો સખી ટેક

વ્રેહની[૧] વનિતા ઘેર ઘેર ડોલે, સખીઓ સખીઓને તેડે
કોઈ આવી કોઈ દ્વાર ઊભાં, કોઈ ચૌટે ને કોઈ મેળે.....૧

કોઈ કોઈના કરમેં મુકતાફલ,[૨] કોઈ કર કંચનથાળી;
અબળાં સૌ આવીને ઊભાં, જોવાને વનમાળી.....૨

વ્રજનો વ્હાલો ગૌધેનૂ સંગે, નાચતો ઘેર આવે;
વલ્લભના સ્વામીને નીરખી, અબલાં મોતીડે વધાવે.....૩

૧. વિરહમાં મશગૂલ ૨. મોતી

પદ – ૨૫. ખેલત ચારો ભાઈ

ખેલત ચારો ભાઈ, શ્રી આંગનામેં ખેલત ચારો ભાઈ,
રામ હી લક્ષ્મણ ભરત શત્રુધ્ન, શોભા વરણી ન જાઈ...શ્રી આંગનામેં..ટેક

ચાર રત્નો ખેલ રચ્યો હૈ, ફૂલન કી ગેંદ બનાઈ,
તીન લોક જાકે સકલ સંપ્રદા, અવધપુરી ચલી આઈ ...શ્રી આંગનામેં..૧

ઠેર ઠેર મુનિજન કે આશ્રમ, બેઠે ધ્યાન લગાઈ,
રાજા દશરથ ઘેર નોબત બાજે, ઘેર ઘેર બાજત વધાઈ ...શ્રી આંગનામેં..૨

શિવ સતકાદિક' ઔર બ્રહ્માદિક, શેષ સહસ મુખે ગાવે,
કીટ મુગટ કર ધનુષ બિરાજે, દશરથ સુત રઘુરાઈ, ...શ્રી આંગનામેં..૩

કનક ભુવનમેં રત્ન સિંહાસન, ત્યાં બૈઠે રઘુરાઈ,
માત કૌશલ્યા કરત આરતી, આનંદ ઉર સમાઈ ...શ્રી આંગનામેં..૪

સરયુ કે તીર અયોધ્યા નગરી, અપે હાથ બનાઈ,
તુલસીદાસ કહે ધન કૌશલ્યા, ભાગ્ય બેડો જીન પાઈ ...શ્રી આંગનામેં..૫

૧. ગ્રષિઓમાં સનક, સનંદન વગેરે

ॐ અનુક્રમ ૧

પદ – ૨૬. સીતારામ ઉપાસી

સીતારામ ઉપાસી, આયે મેરે, સીતારામ ઉપાસી,
ભાલ તિલક, તુલસી કી માલા, અવધપુરી કે વાસી ....આયે મેરે..ટેક

તીર્થ વ્રત સબ કરી આયે, કોટિ ગંગા ઔર કાશી,
ચરણ ધોઈ ચરણોદક[૧] લીજે, ચતુર ટળી ચતુરાશી ....આયે મેરે...૧

રામ હી છોડ અન્ય ઉપાસે, સો નર જમપુર જાશી,
તુલસીદાસ રઘુવર કે ચરણે, પ્રેમ સહિત પ્રકાશી ....આયે મેરે...૨

૧. પગ ધોયેલું પાણી જેને ચરણામૃત પણ કહેવામાં આવે છે.

પદ-૨૭. નયણે નારાયણ નીરખું

નયણે નારાયણ નીરખું, સંતો નયણે નારાયણ નીરખું,
જો દિન ભકત સંતકી સેવા, સોઈ દિન તે લેખું ....સંતો...ટેક

ચરણ સોઈ નર સમ કીનો, કરશું હરિને પૂજયા,
શિષ સોઈ નમે સંતનકો, રસના ઔર ન દૂજા ....સંતો...૧

આ સંસાર હાટ કા મેલા, સબકો વણજે[૧] આયા,
એકે લાભ ચો ગણા પાયા, એકે મૂલ ગમાયા ....સંતો...૨

આતમરામ દેહ ધરી આયા, તાહિં મેં હરિ પેખુ,
નામદેવ કે સ્વામી અંતર્યામી, હરિ બિન અવર ન લેખું ....સંતો...૩

૧. ઋણાનુબંધે

ૐ અનુક્રમ ૨

૫૬-૨૮. કલિયુગમેં હરિ કીર્તન સાર

(રાગ-ગોડી)

કલિયુગમેં હરિ કીર્તન સાર, વેદ પુરાણ શાસ્ત્ર શોધ કે;
સબ સંતન મિલી કિયો હૈ વિચાર, કલિયુગમેં હરિ કીર્તન સાર.....ટેક

સતયુગમેં સૌ વિષ્ણુ ઉપાસી, ત્રેતા તપ, પરે આચાર;
કલિયુગમેં એક રામ ભજન કરી, અનેક પતિત ભવ ઉતરે પાર....૧

વિધિ નક્ષત્ર[૧] કલિયુગમેં કાચો, સાચો હરિ કો નામ આધાર;
જન જ્ઞાની સતગુરુ સમજાવે, રામ સુમ મન વારંવાર ૨

૧. વિધિ વિધાન

ૐ અનુક્રમ ૨

આરતી

પદ-૨૯ આરતી હો, દેવ શિરોમણિ તેરી

આરતી હો, દેવ શિરોમણિ તેરી,
અવિગત[૧] વિગત જુગત નહીં જાણું,
કયોં પહોંચ બુધ[૨] મેરી, આરતી હો ....ટેક
નિરાકાર નિર્લેપ[૩] નિરંજન, ગુણ અતીત તુમ દેવા,
જ્ઞાન ધ્યાન સે રહેત ન્યારા[૪], કિસબિધ કીજે સેવા ....આરતી..૧

નિગમ[૫] નેતિ[૬] બ્રહ્માદિક ખોજે, શેષ પાર નહીં પાવે,
શંકર ધ્યાન વરે નીશીબાસર[૭], સો ભી અગમ[૮] બતાવે ....આરતી..૨

સબ ગાયે અનુમાન આપણે, તમ ગતિ લખીએ ન જાયે,
કહેત કબીર કુપા કરી જન[૯] પર, જ્યોં હૈ ત્યોં સમજાયે ....આરતી..૩

(મૌન પ્રાર્થના)
(આરતી હો. – પછી આગળ ગાવું નહી, બીજી કડી લેવી)

૧, પ્રભુ જાણી શકાતા નથી માટે અવિગત-જેની માહિતી નથી તેવા
૨. યુકિત-જાણવાની યુકિત પણ નથી ૩. અલિપ્ત-વેગળા
૪. જ્ઞાન ને ધ્યાનથી જાણી શકાતા નથી માટે અનોખા
૫. શાસ્ત્રો ૬. 'આ નહિ','આ નહિ', આવી નકારાત્મક પદ્ધતિથી
૭. રાતદિવસ ૮. જાણી શકાય નહિ એવા ૯. જેના પર

પદ – ૩૦. આરતી કીજે નરસિંહ પ્રભુકી

આરતી કીજે નરસિંહ પ્રભુકી, વેદ વિમલ જશ ગાવે...ટેક
પહલી આરતી પ્રહલાદ ઉગારે, હિરણ કશીપુ નખ ઉદર બિડારે...૧
દુસરી આરતી વામન સેવા, બલિ કે દ્વારે પધારે હો દેવા...૨
તીસરી આરતી બ્રહ્મા સધારે, સહસ્ત્રા બાહુ કે કારજ સારે...૩
ચોથી આરતી અસુર સંહારે, ભક્ત વિભીષણ લંકા સધારે...૪
પાંચમી આરતી કંસ પછાડે, ગોપી ગ્વાલ સખાપતિ પાલે...૫
તુલસી કે પત્ર કંઠ મણિ હીરા, હરખી નીરખે ગાવે દાસ કબીરા...૬

પદ – ૩૧. આરતી કીજે રાજા રામચંદ્ર રીઝે

આરતી કીજે રાજા રામચંદ્ર રીઝે, ભક્તિ કરો તો જમકો જવાબ દીજે...ટેક.
પહલી આરતી પુષ્પ કી માલા, કાલિ નાગ નાથી લાયે કૃષ્ણ ગોવાળા....૧
દુસરી આરતી દેવકીનંદન, ભક્ત ઉદ્ધારણ[૧] કંસ નિકંદન.....૨
તીસરી આરતી ત્રિભુવન મોહે, રત્નસિંહાસન રઘુવર રામજીકો શોહે....૩
ચોથી આરતી ચૌંદિશ[૨] પૂજા, દેવ દેવ નિરંજન સ્વામી ઔર ન દૂજા....૪
પાંચમી આરતી રામજીકો ભાવે, રામજીકો હરિ જશ નામદેવજી ગાવે....૫

૧. ઉધ્ધારને માટે ૨. ચારે તરફ

પદ – ૩૨. ઐસી આરતી કરો મનજ્ઞાની

ઐસી આરતી કરો મન જ્ઞાની, હર પલક ન વિસરૂં સારંગપાણિ[૧]
પાંચ[૨] પચ્ચીસ કા કરો હો વિચારા, જયોત મેં આત્મા રામજી પ્યારા
ઐસી આરતી...૧
પ્રેમકા ધૂપ સુરત કી બાતી, બ્રહ્મ કી જયોત અખંડ દિનરાતિ
ગુરુ ગોવિંદની આરતી કરલે, કહે કબીર ભવસાગર તરલે
ઐસી આરતી...૨

૧. રામ ૨. પચીસ પ્રકૃતિનાં તત્વો -પાંચ કર્મનદ્રયો, પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો, પાંચ વિષયો, પાંચ પ્રાણો, પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ, આકાર

પદ – ૩૩. ઐસી આરતી ત્રિભુવન તારી

ઐસી આરતી ત્રિભુવન તારી, તેજપુંજ જહાં પ્રાણ આધારે....ટેક
બાતી[૧] પાંચ પુષ્પ[૨] કર પુજા, દેવ તિરંજન સ્વામી ઔર ન દુજા આરતી.....૧
દીપક ધ્યાન શબ્દ ધુની ઘંટા, પરમ પુરુષ જહાં દેવ અનંતા આરતી.....૨
ગગનથાળ જહાં ઉડુગણ મોતી, ચંદ્ર સૂરજ જહાં નિર્મલ જયોતિ આરતી....૩
તનમન શિષ સમર્પણ કીજે, પ્રગટ જયોત જહાં આતમસીઝે આરતી....૪
પ્રેમ પ્રકાશ સકલ ઉજિયાળાં, ગાયે કબીર જન દાસ તુમ્હારા આરતી....૫

૧. દિવેટ
૨. પાંચ ફૂલો વડે-અહીં પ્રાળ રૂપી ફૂલો વડે- પાંચ પ્રાણો આ પ્રમાણે છેઃ
પ્રાણ, અપી, ગ્યાન, ઉદાન, ને સમાન

પદ – ૩૪. જૈ જૈ આરતી રામજી તુમ્હારી

જૈ જૈ આરતી રામજી તુમ્હારી, દીન દયાલ ભકત હેતકારી....ટેક
જનહિત પ્રગટે હરિ પધારે, જન પ્રહલાદ પ્રતિજ્ઞા પાલે....૧
દ્રુપદ સુતા કે ચીર બઢાવે, ગજ કે કારણ પાદે ધાયે....૨
દશ શીશ છેદ વીસ ભુજ તોડે; સુર[૧] તેત્રીશ કે બંધન છોડે....૩
રાવણ જીત રામ ઘર આયે, રામાનંદ સ્વામી હરિગુણ ગાયે....૪

૧. તેત્રીસ કરોડ દેવતા

પદ – ૩૫. આનંદ આરતી હરખ અપારે

આનંદ આરતી હરખ અપારે હરિજન આયે મેરે પ્રાણ આધારે...ટેક
સંતો દર્શ મેં ત્રણ તાપ નિવારે, જન્મ મરણ ભવસાગર તારે...૧
શાક પાક મિલી ભોજન પાવે, સંત સંગત મિલી હરિગુણ ગાવે...૨
ઘેર ઘેર મંગલ હોત વધાઈ, જન જીવણ તહાં બલ બલ જાયે...૩

પદ – ૩૬. આરતી કીજે ગુરુ રામાનંદકી

આરતી કીજે ગુરુ રામાનંદકી, કોટિ કોટિ ઉદય ભયે રવી ચંદા...ટેક
જે ઘેર સેવક અનંત અપારા, આરતી ગાવે સબ ન્યારા ન્યારા...૧
બાજા અનંત અનહદ બાજે, રૂપ સહિત હરિ અટલ બીરાજે...૨
ભકત મુક્ત ગુરુ ગોવિંદા, કર્મ ભ્રમકા કાટે કંદા...૩
આરતી કરી ઉતરે ભવપારા, જન જ્ઞાની ઉપદેશ કબીરા...૪

પદ – ૩૭. આરતી બંદી છોડ સમર્થકી

આરતી બંદી છોડ સમર્થકી,[૧] પાવન નામ મુક્તિ હોયે જીવકી...ટેક

પાવન આરતી પૃથ્વી ઉધ્ધારે, સતયુગમેં સત શબ્દ પ્રસારે...૧

આરતી કલિયુગ પ્રગટી આયે, ત્રેતા રઘુપતિ નામ ધરાયે...૨

આરતી કર મુખે મંગલ ગાયે, દ્વાપુરમેં[૨] કૃષ્ણ નામ ધરાયે...૩

આરતી કર કર બંદી[૩] આશા, કલિયુગ માંહે કબીર પ્રકાશા...૪

ચારો યુગ ધર્યો એક શરીરા, આરતી ગાવે દાસ કબીરા...૫

૧. શક્તિશાળી, કબીર સાહેબને બંદીછોડ કહેવામાં આવે છે કારણ કે તેઓ સર્વ મનુષ્યોને અજ્ઞાનમાંથી, આધિ-વ્યાધિ-ઉપાધિઓના બંધનમાંથી મુકિત અપાવી શકે એવા શક્તિશાળી હતા.
૨. ચાર યુગો ગણાય છે- સતયુગ, દ્વાપરયુગ, ત્રેતાયુગ, કલિયુગ,
૩. બંધનવાળા

પદ – ૩૮. સંધ્યા આરતિ રામજી તુમ્હારી

સંધ્યા આરતિ રામજી તુમ્હારી, અનહદ ધુની ગુરુ જ્ઞાન બડાઈ ....ટેક

તનકો તેલ, દયા કરો દીપક, બ્રહ્મ અગમ મન પાવન સમીપ સંધ્યા...૧

પાંચો બાતી નિર્મલ જયોતિ, સુરત ચમર લે આઈ સંધ્યા...૨

પ્રેમકા પુષ્પ, ધર્મકા ધ્યાન, ચિત્ ચંદન ખસે આગે આના સંધ્યા...૩

અવિગત[૧] રૂપ ધર્મ પ્રકાશ, આરતી ગાયે દાસ કબીરા સંધ્યા...૪

૧. જેની માહિતી કોઈને નથી એવા

પદ – ૩૯. શ્રી પદ્મનાભ પરિબ્રહ્મ

શ્રી[૧] પદ્મનાભ[૨] પરિબ્રહ્મ[૩] પુરુષોત્તમ[૪] પેઢે નહીં રે
હરિ[૫] અવિગત[૬] ગોવિંદ[૭] સંતજી[૮] રે સહાય કરો શ્રીપતિ[૯] ધણી[૧૦] રે,
હરિ ચત્રુભુજ[૧૧] શ્યામલ વર્ણ[૧૨], સારંગધર[૧૩] સોહામણો રે,
હરિ રૂંવડેલો[૧૪] વૈકુંઠ નાથજી[૧૫] રે, દુષ્કીત હરણ[૧૬] દામોદર[૧૭] રે,
હરિ નિરજંન[૧૮] નિરાકાર[૧૯], નિષ્કલંક[૨૦] પુરુષે[૨૧] આરાધીયે રે,
ધન ગાયે દ્વારીકા નાથજી રે, શ્યામલ[૨૨] વર્ણ સોહામણો રે,
હરિ સેવ્યો સમર્થ[૨૩] સાર[૨૪], પાર એનો કોઈ નવ લહે રે,
હરિ સોહે છે અવિનાશ[૨૫] વ્હાલો, વાસ આપે વૈકુંઠ ધણી[૨૬] રે,
હરિ માધવ[૨૭] મુકુંદ[૨૮] મોરાર[૨૯], મહાદેવ[૩૦] સોહામણો[૩૧] રે,
હરિ ભક્તિ મુક્તિ દાતાર[૩૨] લ્યો રે, નારાયણ[૩૩] છે નિર્મલો[૩૪] રે,
સદા સારંગધર[૩૫] શું વિચાર, પાર લૈ કનૈયો[૩૬] આત્મા[૩૭] રે,
આવી વેગે મળ્યો વિશ્વાસ, તારોની, ત્રીભુવન[૩૮] ટળવળે રે,
જીવ તો મોહ્યો છે કુલમાં, કલિકાલે જીવ જંપીઓ રે,
એ તો હરિ વિના ન લહે શ્વાસ, શ્વાસ સદા સારંગધર રે,
સદા વૈષ્ણવ મન રહે ઉલ્લાસ, આનંદ અંગે ઉલટયો રે,
ભલે આવ્યા પરિબ્રહ્મ રાય, વ્હાલો વૈષ્ણવજન માંહી પરવર્યો રે,
હરિનો વર્ત્યો જય જયકાર, સાર બોલોને હવે સાચા ધણીનો રે,
હરિનો આવ્યો જ્યારે મન વિશ્વાસ, ત્યારે પાસ[૩૯] છૂટયા ચાર ખાણના[૪૦] રે,
હરિ ઘેર ઘેર વૈકુંઠ વાસ, દાસ તુમ્હારો વિનવે રે,
ભલે આવ્યા પરિબ્રહ્મરાય (૨), સમર્થ ધણી સંતે સેવ્યો રે,

દોહરો

આદિ અનાદિ એક તું, સ્થાવર જંગમ તારૂં નામ.
તું અમર ને તારૂં નામ, સકલ વૈષ્ણવને પ્રણામ.

૧ થી ૩૮. સુધીના શબ્દો પ્રભુનાં નામો છે. વિષ્ણુસહસ્રનામનો જપ કરવાની વૈષ્ણવોની પ્રથા છે. તેમાંથી આ નામો લેવામાં આવ્યા છે. પ્રભુના નામનું સંકીર્તન કરવાથી પ્રભુની કૃપા પ્રાપ્ત કરી શકાય છે એવી ભકતજનોની દઢ માન્યતા છે. ૩૯. બંધન ૪૦. ચારે ખંડના

ॐ અનુક્રમ ૨

પદ – ૪૦. લાડકડા મનવા તું

લાડકડા મનવા તું, હરિ ભજ, વિલંબ ન કર રે,
લાડકડા મનવા તું, સમજી, સુમારગ ચલ રે...ટેક
કામ ક્રોધ મદ લોભ નિવારો, તૃષ્ણા[૧] દુર્મતિ[૨] કપટ વિસારો;
લે ગુરુ જ્ઞાન દીપક અજવાળાં, તો તેરો મિટ હૈ તિમિર રે ...લાડકડા...૧

લક્ષ ચોરાસી તું ભમી ભમી આવ્યો, મનષા જન્મ પદારથ પાયો,
હીરો હાથ બહોર[૩] નહીં આવે, તું મોક્ષ, મુકત અવસર રે...લાડકડા...૨

પડદા ખોલ મગ્ન હોઈ રાચ્યો,[૪] પુરણમત્ત પ્રભુ સોહી રંગે રાચ્યો
પરધન પરદારા પરત્યાગી, તું પરનિંદા પરહર રે ...લાડકડા...૩

ગજપતિ છત્રપતિ ભૂપ કહાવે બૈઠે તખ્ત પર ચમર ઢોળાવે,
એ સુખ સ્વપ્ને કશું તેરે નાંહિ કાલચંદ્રસે[૫] ડર રે ...લાડકડા...૪

આ તનકો સુખ શુદ્ધ લગાવે, ષટ્રરસ[૬] અમૃત ભોજન પાવે,
આ તન કોડી કામ ન આવે, જબ ઉડ ચલે ભ્રમર રે ...લાડકડા...૫

લાખે કોડે પદ્મ[૭] નહીં પાવે, જે પલ તો હે સતગુરુ વિના જાયે,
જીતી જન્મ પદારથ પાવે, જો તું સમરે સતગુરુ રે ...લાડકડા...૬

માત પિતા સુત બંધુ દારા સબ તજી ચલ્યો હૈ અંતકી બેરા,
ચેત ચેતનકર ચેત સવેળા, તું ચેત અલખ[૮] અમર રે ...લાડકડા...૭

આ તેરો અવસર, આ તેરી બારી, કાં જીત્યો, કાં બાજી હારી,
કહે કબીર મેં પ્રગટ પોકારૂં, તું જીવિત હૈ અમર રે...લાડકડા...૮

૧. ઈચ્છા વાસના ૨. ખરાબ બુધ્ધિ ૩. વારંવાર ૪. આનંદ માનવો
૫. મૃત્યુથી ૬. ખાટો, મીઠો, કડવો, તૂરો, ખારો એવા છ રસવાળું
૭. કમળ ૮. લક્ષમાં ન આવે એવા

પદ – ૪૧. મેરે પિયુ તો બસે રે અગમપુરી

મેરે પિયુ તો બસે રે અગમપુરી, મિલના કૈસે હોય ....મેરે...ટેક

હાંજી ઢુંઢત ઢુંઢત મેં જરજર્યા,[૧] ખેવટ[૨] મત બાલ,
વ્રેહ[૩] રૂપી નદીઓ વહે, કિસબિધ ઉતરું પાર.....મેરે...૧

હાંજી[૪] પત્તિયાં લખી લખી ભેજતી, કોઈ ન કહે રે સંદેશ,
ઉસે નગરીમેં બાલમ બસે, કોન કહા એ દેશ.....મેરે...૨

પાપ પુન્ય દોઉં વાણી, વિષયા લગી રે બજાર,
કેતે ક સોદા કર ગયે, કેતે ક આવનહાર....મેરે...૩

કહે કબીર સુનો સાધુઓ, સબ મિલિ કરો વિચાર,
પહલે પર્યે ગુરુ મળ્યા, દૂજે સરજન હાર ....મેરે...૪

૧. પ્રત્યેક સ્થળે અથવા જરેજર જગ્યામાં ૨. શોધ
૩. વિરહ ૪. ગાવા માટે તાલયુકત શબ્દ

ૐ અનુક્રમ ૨

પદ – ૪૨. રામ રસ પીજો રે નરનાર

રામ રસ પીજો રે નરનાર, હરિ રસ પીજો રે નરનાર....ટેક

રત્ન પદારથ સાર દેહી તેં સુંદર પાઈ
કર કર ઓછા કર્મ, ભૂલ મત કહાં ગુમાયા,
સ્વર્ગ લોક ઈચ્છે સદા રે, મનષા દેહી અવતાર,
કાચ મણિ કરમેં લિયો, હીરો ખોજ ગમાર....રામરસ...૧

અન્ય દેવકો ધાઈ કુશળતા, કહાં સે પાવે,
કરે ન સંતકી સેવ, હેત સે કુટુંબ જમાઈ,
માઠા ખર્ચે રામકી રે, આપ લેત લડાઈ,
પરમાર્થ કી ગમ નહીં, ફિર ચોર્યાશી પાઈ ....રામરસ...૨

તીર્થ વ્રત, સ્નાન કસ કરી, બહુત ભુલાઈ,
યોગ યજ્ઞ, તપ દાન કિયે, કશું રામ ન પાઈ,
આતમ દેવ ચીન્યા[૧] વિના, તબ લગી જુઠી સેવ,
જે કરે સૌ ભ્રમણા, કહાં તીર્થ કહા દેવ ....રામરસ...૩

રામ રસ પીયા, ચાહે તો ભેદ સદગુરૂ પે લીજે,
હેત કર હો પહિચાન, પ્રેમશું એ હી રસ પીજે,
કહે કબીર પરિબ્રહ્મ કી, જલતે જયોત અખંડ,
અરધ ઉરધ[૨] ઘાટમેં, તુમ નિશદિન ખેજો પિંડ....રામરસ...૪

૧. બતાવ્યા ૨. ઉંરધ અટલે ઊંચે ને અરધ એટલે નીચે- મતલબ કે બે ભમરની વચ્ચે આજ્ઞાચક્રમાં દષ્ટિ જોડીને શોધો

ૐ અનુક્રમ ૨

પદ – ૪૩. અબ કયોં ન ચેતો રે નરનાર

અબ કયોં ન ચેતો રે નરનાર, અબ કયોં ન ચેતો રે નરનાર...ટેક

નરનારી દોઉં મિલકે, તુમ કહાં કમાયે,
વિષયા[૧] લાગી સ્વાદ, સાંઈ શુરંગ[૨] ન લાગે,
ભક્તિ વિસારી રામકી રે, ઈન્દ્રિય કેરે સ્વાદ,
બેર બેર તોયે કહું કહું રે, જન્મ ગુમાયો બાદ ....અબ કયોં...૧

માતપિતા સુત નાર, બહુત તોહીં મીઠી લાગે,
સ્વપ્ના સરખો સ્વાદ, દેખ ગુરુગમ સે ન જાગે,
સ્વાર્થે કે સર્વે મળ્યા રે, આન[૩] મળ્યો પરિવાર,
બહુત જનત કરી બાંધ્યો રે, દિયો ભવસાગર પાર....અબ કયોં...૨

કર સાચો વેપાર, જાહિ મેં ખોટ ન આયે,
કર્મ ભ્રમકી[૪] બાદ ચોરાશી,[૫] તેરી મિટહી જાયે,
સેવા કીજે સંતડી રે, જા મેં જયોતિ પ્રકાશ,
નરનારી દોઉં મિલકે રે, કરો બ્રહ્મ મેં વાસ....અબ કયોં....૩

સતગુરુ કે પ્રતાપ રૂપ અપનો, કર જાનો,
હેત કર હોયે પહિચાન[૬] ભાવ મન આનો,
કહે કબીર હિલ મિલ રહો રે, અપને પિયુકે સંગ,
બ્રહ્મજ્ઞાનમેં[૭] ઝીલ રહો નરનારી એક રંગ ....અબ કયોં...૪

૧. વિષયોમાં રાચવાથી ૨. પ્રભુ સાથે રંગ-પ્રીતિ થાય નહિ
૩. આવી મળ્યો ૪. અજ્ઞાન ૫. જન્મમરણના ફેરા
૬. ઓળખાણ ૭. પ્રભુના જ્ઞાનમાં

પદ – ૪૪. જો ને વિચારી તું જીવડા

જો ને વિચારી તું જીવડા, શા સુખમેં, મોહી રહ્યોજી...ટેક
આવ્યો ત્યારે તું એકલો, જાતાં એકલો જાવુંજી,
વચમેં સંબંધ શા કામના, માયા જાળમેં[૧] બંધાયોજી, ...જોને...૧

મારૂં મારૂં શું કરી રહ્યો, નહિ મળે તારું તનજી,
જૂઠા રે પુત્ર ને પ્રેમદા, જૂઠો ભવનો ભંડારજી ....જોને...૨

ધન રે મળ્યાનો ધર્મ એજ છે, જે કાંઈ હાથે વપરાયજી,
અંત સમે સહુ મે'લી[૨] જશે, પલમેં થશે પરાયોજી ....જોને...૩

જમ રે જોરાવર લઈ જશે, મેલશે ચોર્યાશીમેં[૩] ઠેલીજી,
દારુણ[૪] દુઃખ જન્મ-મરણનું, ત્યાં કોણ તારો બેલીજી ....જોને...૪

સાચું સગપણ હરિગુરુ સંતનું, જીવને જાલમેંથી[૫] કાઢેજી,
સુખ રે આપીને દુઃખ દૂર કરે, પરિબ્રહ્મને[૬] ભેટાવેજી .....જોને...૫

માની શકે તો માનજે, લેવો મનષાનો[૭] લ્હાવોજી,
દાસ કબીર સાચું કહે, ફરી નહીં મળે આવો દાવજી[૮] .....જોને...૬

૧. માયા મનમાં રહેલી છે. તેમાંથી મમતાના તાંતણા વડે જાળ બંધાય છે. ક્ષણિક સુખમાં જીવ રાચે છે. ઈશ્વરને ભૂલી જાય છે. ૨. મૂકીને ૩. જન્મ મરણના ફેરા ચોર્યાસી લાખ ગણાય છે. ૪. ભયંકર ૫. માયાની જાળમાંથી ૬. ઈશ્વરને ૭. મનુષ્યજન્મનો ૮. તક. મનુષ્ય જન્મમાં જ ઉત્ક્રાંતિ થઈ શકે. પ્રભુના દર્શનની તક માનવ દેહ દ્વારા જ સાધી શકાય.

ૐ અનુક્રમ ૨

પદ – ૪૫. મારું મન માન્યું રમતા રામ શું

મારું મન માન્યું રમતા રામ શું, ભજીલોની સરજનહારજી....ટેક

અર્ધ ઉર્ધ્વને[૧] ચોતરે, ત્યાં છે સંતનો મુકામજી,
ચતુર ચતુર નર સોદા કરે, ત્યાં નહીં મૂરખનું કામજી ....મારું...૧

ચંદા સુરજ દોઉ સમવર્યા,[૨] તખ્ત ત્રિવેણીને[૩] ઘાટજી
અંતર અજવાળાં હોઈ રહ્યાં, વિઘ્ન[૪] વ્યાપે[૫] ના અંગજી ....મારું...૨

ક્ષર અક્ષરની[૬] ઉપરે, હંસ[૭] પહોંચ્યા ત્યાં જાયજી,
કર્મ ભરમ વ્યાપે નહીં, સુખમેં રહ્યો સમાયજી ....મારું...૩

અરસપરસ એમ હોઈ રહ્યાં, બાજે અનહદ તૂરજી,[૮]
દાસ કબીર નિર્ભય[૯] ભયા, લાગી અલખ[૧૦] શું લયજી ....મારું...૪

૧. બે ભ્રમરની વચ્ચે આજ્ઞાચક્ર આવેલું છે તે જગ્યા ૨. સરખા થયા અથવા તો શાંત થયા ૩. ઈડા, પિંગલા ને સુષુમ્ણા નાડી જયાં ભેગી થાય છે તે જગ્યા ૪. વિક્ષેપો-સંકટ ૫. ફરી વળે ૬. ક્ષર એટલે નાશવંત અક્ષર એટલે જે નાશવંત નથી તે ૭. આત્મા અથવા જીવ ૮. શરીરમાં જે ચેતન તત્વ છે તે શરીરની બહાર ચરાચરમાં વ્યાપેલા ચેતન તત્વ સાથે એકરૂપ બને ત્યારે અપાર આનંદનો અનુભવ થાય. તૂર વાગે ત્યારે સાંભળનારને જેવી મસ્તી ચઢે તેવી મસ્તીનો અનુભવ થાય. ૯. જન્મમરણના ભયથી રહિત બની જવું તે ૧૦. લક્ષમાં ન આવે તેવા પ્રભુમાં મનનો લય થઈ જવો.

ૐ અનુક્રમ ૨

પદ – ૪૬. જનુની જીવો રે ગોપીચંદની

જનુની જીવો રે ગોપીચંદની, પેરનો પુત્રને પ્રેર્યો વૈરાગજી,
ઉપદેશ આપ્યો એણી પેરનો,[૧] લાગ્યો સંસારીકો આગજી ....ટેક

ધન્ય ધન્ય માતા ધ્રુવ તણી, કહ્યા કઠણ વચનજી;
રાજસાજ સુખ પરહણી, વેગે ચાલ્યા વનજી ૧

ઊઠી ન શકે રે ઊંટિયો,[૨] બહુ બોલાવ્યો બાજંદજી;[૩]
તેને દેખી ત્રાસ ઉપન્યો, લીધી ફકીરી છોડયો ફંડજી ...૨

ભલો રે ત્યાગ ભરથરી તણો, તજી સોળસેં નારજી;
મંદિર ઝરુખા મેલી કરી, આસન કીધેલાં બહારજી ૩

એ.વૈરાગ્યવન્તને[૪] જાઉ વારણે,[૫] બીજા ગયાં રે અનેકજી;
ભલા રે ભૂંડા અવની ઉપરે, ગણતાં ના આવે છેકજી ૪

કયાં ગયું કુલ રાવણ તણું, સગરસુત સાઠ હજારજી;
ન રહ્યું નાણું રાજા નંદનું, સર્વે સુપન[૬] વેવારજી; ૫

છત્રપતિ ચાલી ગયા, રાજ મુકી રાજનજી;
દેવ દાનવ મુનિ માનવી, સર્વે જાણો સુપનજી; ૬

સમજી મૂકો તો સારૂં ઘણું, જરૂર મુકાવે જમજી;
નિષ્કુળાનંદ કહે નહિ મટે, સાચું કહું ખાઈ સમજી ૭

૧. તરફનો ૨. ઊંટ ૩. સવાર અથવા હાંકનાર
૪. સંસારની માયાથી જેઓ વેગળા બની ગયા છે તેવા ગુરૂ
૫. ભેટયા ૬.સંસાર અને તેનો વ્યવહાર સ્વપ્ના જેવો મિથ્યા છે.

પદ – ૪૭. ત્યાગ ન ટકે રે વૈરાગ્ય વિના

ત્યાગ[૧] ન ટકે રે વૈરાગ્ય[૨] વિના, કરીએ કોટિ ઉપાયજી;
અંતર ઊંડી ઈચ્છા રહે, તે કેમ કરીને તજાયજી ...ટેક

વેષ લીધો વૈરાગ્યનો, દેશ[૩] રહી ગયો દૂરજી;
ઉપર વેષ અચ્છો બન્યો, માંહી મોહ ભરપૂરજી...૧

કામ ક્રોધ લોભ મોહનું, જયાં લગી મૂળ ન જાયજી;
સંગ પ્રસંગે પાંગરે, જોગ ભોગવો થાયજી ...૨

ઉષ્ણ રતે[૪] અવની વિષે, બીજ નવ દીસે બહારજી;
ધન[૫] વર્ષે વન પાંગરે, ઈન્દ્રિય વિષય અપારજી...૩

ચમક દેખીને લોહ ચળે, ઈન્દ્રિય વિષય સંજોગજી;
અણ ભેટયે રે અભાવ છે, ભેટયે ભોગવશે ભોગજી ...૪

ઉપર તજે ને અંતર ભજે, એમ ન સરે અરથજી;
વણસ્યો[૬] રે વર્ણાશ્રમ[૭] થકી, અંતે કરશે અનરથજી ...૫

ભ્રષ્ટ[૮] થયો જોગ ભોગથી, જેમ બગડયું દૂધજી;
ગયું ઘૃત[૯] મહીં માખણ થકી, આપે થયું અશુદ્ધજી[૧૦]...૬

પલમાં જોગી ને ભોગી પળમાં, પળમાં ગૃહીને ત્યાગીજી;
નિષ્કુળાનંદ એ નરનો, વણ સજયો વૈરાગજી ...૭

૧. સંસારને છોડી વનમાં ચાલ્યા જવું તે ૨. મનમાં વિરાગની માત્રા વધે ત્યારે વીતરાગ અવસ્થા થાય ૩.ઉદેશ-પ્રભુ મિલનનો હેતુ બાજુએ રહી જાય ૪. ઋતુએ ૫. ધન એટલે વાદળ ૬. બગડયો ૭. ગૃહસ્થાશ્રમનો ત્યાગ કર્યો હોય પણ નહિ સાચો ગૃહસ્થ રહી શકે કે નહિ સંન્યાસી થઈ શકે. આમ જીવન વેડફાઈ જાય ૮. પતન થયું ૯. ઘી ૧૦. પોતાની રીતે સમજયા વગર જીવનને બરબાદ કર્યું .

ૐ અનુક્રમ ૨

પદ – ૪૮. જંગલમાં વસાવ્યું રે જોગીએ

જંગલમાં વસાવ્યું રે જોગીએ, તજી જેણે તનડાની આશજી;
વાત ના ગમે રે વિશ્વની, આઠે પહોર ઉદાસ જી ....ટેક

સેજ તળાઈ પર પોઢતાં, મંદિર ઝરૂખાની માંહી જી;
તેને નહિ તરણાં[૧] સાથરો, રહેતાં તરૂવર[૨] છાંયજી ૧

શાલ દોશાલાં[૩] ઓઢતાં, છીણી જરકશી[૪] જામાજી;
તેણે રાખી કંથા ગોદડી, રહેતાં સંતની સાથજી ...૨

હાજી કહેતાં હજારો ઊઠતાં, ચાલતાં લશ્કર લાવજી;[૪]
તે નર ચાલ્યાં એકલાં, પગમાં ન મળે પેજારજી[૫] ૩

ભાવતાં ભોજન જમતાં, અનેક વિધિના અન્નજી;
તે રે માગવા લાગ્યાં ટુકડાં, ભિક્ષા[૬] ભુવન ભુવનજી....૪

રહો તો રાજા રસોઈ કરૂં, જમતાં જાઓ જોગીરાજજી;
ક્ષીણ[૭] નીપજાવું ક્ષેણ[૮] એકમાં, તે તો ભિક્ષાને કાજજી ૫

અન્ન ને કારણે ઊભો જે રહે, એક એકની આશજી;
તે નહિ જોગી, ભોગી જાણવો, અંતે થાયે વિનાશજી....૬

ધન્ય એ ત્યાગ, વૈરાગ્યને, તજી જેણે સોળસે નારજી;
નિષ્કુળાનંદ કહે એ નરને, સદાકુલ નિસ્તારજી....૭

૧. ઘાસ ૨. વૃક્ષ-ઝાડ ૩. ગરમ કે રેશમી ઓઢવા માટેનું વસ્ત્ર
૪. જરીથી સુશોભિત ૫. લાભ ૬. ભીખ ૭. પાતળું અથવા હલકું
૮. થોડી જ વારમાં

ૐ અનુક્રમ ૨

પદ – ૪૯. હું બલિહારી જાઉં વૈરાગ્યને

હું બલિહારી[૧] જાઉં વૈરાગ્યને ઉપજયો જેને અંગજી;
ચૌદ લોકની[૨] સાહયબી, ન ગમે સુખનો સંગજી ....ટેક

દુખી દેખે જયારે દેહને, રાખે રાજીમાં મનજી;
અનર્થતો[૩] આધાર છે, ન કરે જાણીને જતનજી ૧

રાત દિવસ હૃદય વિષે, એવો વર્તે વિચારજી;
અરે હું કોણને કયાં જઈશ, તે હું કરૂં નિરધારજી....૨

સુખ ન ઈચ્છે સંસારનું, જાણે સુપન સમાનજી;
વાત ગમે રે વૈરાગ્યની, તન સુખ ત્યાગવા મનજી....૩

કરૂં રે ઉપાય હવે એહનો, ટાળી દેવું આ દેશજી;[૪]
કોઈ રે મને કહે આ કલ્પનું,[૫] તેને સોંપી દેવું શિશજી.....૪

જયારે આતુરતા ઉપની, દેખી દેહ અનંતજી;
વાત ગમે નહિ વિશ્વની ન કરે કોઈ શું પ્રીતજી....૫

એવી દશા આવ્યા વિના, તન સુખનો રે ત્યાગજી;
ઉપરનો તો લજામણો, વગોવ્યા[૬] સરખા વૈરાગજી....૬

હરિ ગુરુ સંતે દયા કરી, આપ્યો એવો વિચારજી;
નિષ્કુળાનંદ કહે એ નરનું, સહેજે તરશે સંસારજી....૭

૧. ફના થઈ જાઉં અથવા ધન્ય થઈ જાઉ ૨. પૃથ્વી ઉપરના સાત લોક ને પાતાળ નીચેના સાત લોક મળીને ચૌદ લોક ૩. ખોટો અર્થ ૪. સ્થળ અથવા અવસ્થા ૫. સમયે અથવા વખતે ૬. બાહ્ય ત્યાગ સાચો ત્યાગ નથી તેથી તે દ્વારા દેખાતો વૈરાગ્ય ટીકા ને પાત્ર ઠરે છે.

ૐ અનુક્રમ ૨

પદ – ૫૦. ભુલ્યો મન ભમરા

ભુલ્યો મન ભમરા[૧] તું કયાં ભમ્યો,[૨] ભમ્યો દિવસને રાતજી
માયાનો બાંધ્યો પ્રાણીઓ, સમજયો નહિ શુદ્ધ વાતજી....ટેક

કુંભ કાચો ને કાયા જાવરૂં,[૩] જોઈને કરો રે જતનજી,
વણસંતા[૪] વાર લાગે નહિ, રાખે રૂડું રતનજી ૧

કોના છોરું, કોના વાછરું,[૫] કોના મા ને કોના બાપજી;
અંત કાલે જાવું એકલું, સાથે પુન્ય પાપજી[૬] ૨

જે ઘેર નોબત વાજતી, રુડા છત્રીશ રાગજી;[૭]
ખંડેર થઈ ખાલી પડયાં, કાળા ઉડે રે કાગજી....૩

જીવની આશા ડુંગર જેવડી, મરણ પગલાંને હેઠજી;
મોટા મોટા ચાલી ગયા, લાખો લખપતિ શેઠજી; ૪

ઉલટી નદી[૮] પૂર ઉતરી, જાવું પેલે પારજી;
આગળ નીર મળે નહીં, જે જોઈએ તે લેજો સાથજી. ૫

સત્કર્મ સત્ વસ્તુ ઓ'રજો, ઈશ્વર સ્મરણ સાથજી;
કબીર જુહારીને નીસર્યા, લેખું[૯] સાહેબને હાથજી. ૬

૧. મનરૂપી ભમરો, ભમરા શબ્દથી મનની ચંચલતા ને લંપટતા વ્યકત થાય છે. ૨. કલ્પનાના ઘોડાઓ દોડાવી મન ઘણા મનસૂબા ઘડયા કરે છે. તેમાં જ રચ્યું પચ્યું રહે છે. પ્રભુને યાદ કરતું નથી ૩.બરડ અથવા પરિવર્તનશીલ ૪. વિનાશ થતાં ૫. ગાયના બચ્ચાને વાછરડું કહેવાય. છોરું વાછરું શબ્દો સાથે વપરાય ત્યારે તેનો અર્થ પુત્ર પૌત્રો થાય ૬. સારાં નરસાં કર્મો ૭. ભોજન છપ્પન પ્રકારનાં ગણાય તેમ રાગ છત્રીસ પ્રકારના ગણાય. ૮. મનથી વિરુધ્ધ જઈ પ્રયત્ન કરવાની પદ્ધતિ 'ઉલટી નદી' શબ્દ દ્વારા સમજવી ૯. સમસ્યા

પદ – ૫૧. જે કુલમેં કાઇ ભકત ન કહાવે

(રાગ-જંજીઠો)

જે કુલમેં[૧] કોઈ ભક્ત ન કહાવે, કુલકો કહાં લજાવે;
ગર્ભ સહિત એની માતા કયોં ન મર ગઈ, એસા બેટા ન આવે....ટેક

જોરુ લડકા સબે મિલિને, માયામેં લપટાયે;
પાણી વલોવતાં માખણ નહિ આવે, તત્વ[૨] કહાંસે પાયે ૧

બાહર ઉજળા ભીતર મેલા, ઘણા સ્વાદે ગાવે;
પ્રીત વિના પાનો[૩] નહિ આવે, વળી વળી વાછરૂં ધાવે ૨

ચિટ્ઠી પત્રી બહુત ચલાવે, કોટી ધજ્જ કહાવે;
જ્યોં દીપકમેં જલે પતંગા, ઐસે આપ જલાવે....૩

સંત સંગતમે પલ નહિ આવે, જમકા હોર્યા જાવે;
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, ફીર ચોર્યાશી[૪] પાવે ૪

૧. કુળમાં કુટુંબમાં ૨. સત્ય અથવા જ્ઞાનના અર્થમાં
૩. વાછરડું માતૃભાવે ઉછરે છે. અરસપરસના સંબંધે પ્રીત જન્મે છે.
માત્ર આંચળ ચૂસવાથી દૂધ પ્રાપ્ત કરી શકાય નહિ. પ્રભુ પરાયણતા
દ્વારા જ ભક્ત જન્મે છે અને સુખ શાંતિનો અનુભવ થાય છે.
૪. જન્મ મરણના ફેરા

ૐ અનુક્રમ ૩

પદ – ૫૨. જે ઘર કથા નહિ

જે ઘર કથા નહિ, હરિ કીર્તન, સંત નહિ મીજમાના;[૧]
તે ઘેર જમરા ડેરા દિને, સાંજ પડે સ્મશાના ...ટેક

મારું મારું[૨] કરતાં મૂરખ મર જાઈગો, મિટે ન માન ગુમાના;
હરિ ગુરૂ સંતની સેવા ન કીધી, કિસબિધ હોયે કલ્યાણ[૩] ...૧

ફાલ્યો ફૂલ્યો ફિરત હૈ, કહાં દેખડાવે અંગ;
એક પલકમેં ફંદ[૪] હો જાયેગા, જૈસા રંગ પતંગા[૫] ...૨

નાભી કમલ બીચ દાવ ચલત હૈ; દ્વાદશ[૬] નેન ઠરાનાં;
અર્ધ તખ્ત[૭] પર નૂરત[૮] નિસાના; સો સતગુરૂકા સ્થાના ...૩

જ્ઞાન ગરીબી પ્રેમ બંદગી, સત્ નામ નિસાના;
વ્રેહ વૈરાગ્યે ગુરૂગમ જાગે, તે ઘેર કોટિ કલ્યાણ ...૪

કાલ દાવમેં લઈ રહ્યો રે, કહાં બુઢ્ઢો કહાં જવાન;
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, છોડી દો અભિમાન ...૫

૧. મહેમાનગીરી અથવા સત્કારની ભાવના ૨. મમતા સ્વાર્થના કેન્દ્રમાં ખેંચે છે તેથી તે સિવાય અન્યમાં રસ પણ જન્મતો નથી.પરમાર્થનો વિચાર તો આવે જ કયાંથી ? ને 'હું' ને 'મારું' નાં કુંડાળાંમાંથી જીવ બહાર નીકળતો નથી ૩. આત્મકલ્યાણ ૪. નાશ ૫. જેમ અગ્નિમાં પતંગિયા નાશ પામે તેમ ૬. બાર ૭. પ્રાણની સામ્ય અવસ્થા ૮. જે દુન્યવી પદાર્થોમાં રત નથી તેવી ચિત્તની વૃત્તિ

પદ – ૫૩. તુચ્છ જીવનકે કારણે

તુચ્છ[૧] જીવનકે કારણે તું, કહાઁ લગાવે મદ મસ્તી;[૨]
છૈયાં અપને દેખ દેખકે, મોહ તન માને હસ્તી[૩] ....ટેક

મહેલ ખજાના બહુત સમેટી, દ્વારે બાંધ્યા હસ્તી;[૪]
કાલ અચાનક આઈ ચપેટે,[૫] છોડ ચલ્યો ઘર બસ્તી[૬] ૧

નિર્મલ[૭] સોદા કરલે પ્રાણી, જબ લગી સૌની જ[૮] ભસ્તી;
ભીડ પડે ભીરુ[૯] ના થઈએ, પલ પલ આવે કસ્તી[૧૦] ૨

સતગુરુ શબ્દ વિચારો પ્રાણી, છાંડો કુકર્મ કરતી;
સંત સંગત મિલી હરિગુણ ગાયે, કહે કબીરા ગોસ્ટી[૧૧] ૩

૧. સામાન્ય ૨. અભિમાની મસ્તી ૩. અસ્તિત્વ ૪. હાથ ૫. પકડે
૬. સંબંધને ૭. પવિત્ર ૮. બધાંની ૯. બીકણ ૧૦. હોડી ૧૧. છૂપી વાતો

પદ – ૫૪. રામનામ તત્વ સાર જગતમેં

રામનામ તત્વ[૧] સાર જગતમેં, ભજી લો વારંવાર;
બેર બેર તો શીખ દેત હું, સમજયો કયોં ન ગમાર ....ટેક

લોભ લહેરકી નદી ચલત હૈ, લક્ષ ચોર્યાશી ધારા;
હલકે હલકે પાર ઉતર ગયે, પાપી સહે શિરભારા[૨] ૧

સુખ સંપત્તિ અરુ[૩] દોલત જયાદા,[૪] ઈનમેં કહાં તુમ્હારા;
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, હરિ ભજી ઉતરો પાર ૨

૧. સત્યજ્ઞાન ૨. માથા પરનું વજન ૩. અને ૪. વધારે

પદ – ૫૫. આનંદ મંગલ કરું આરતી

આનંદ મંગલ કરું આરતી, હરિ ગુરુ સંતની સેવા;
પ્રેમ ધરી મંદિર પધરાવું, સુંદર સુખડા લેવા ....ટેક
કોટિ તીર્થ સંતન કે ચરણે, ગંગા જમના રેવા;
ત્રિભોવન તારણ જગત ઉદ્ધારણ,[૧] મૂર્તિ અકલ[૨] અભેવા[૩] ૧

રત્નકો ભવન[૪] બાહર ભીતર, આનંદ રુપી એવા;
કહે પ્રીતમ ઓળખ અનુસારા, હરિજન તે હરિ જેવા ૨

૧. ઉદ્ધાર માટે ૨. જાણી ન શકાય તેવી ૩. અખંડ થવા અભેદ
૪. આત્મા કે ચૈતન્યનું ઘર

પદ – ૫૬. આયે હુકમદાર છોડો નગરી

આયે હુકમદાર[૧] છોડો નગરી, ધરમરાય કે દૂત ફિરત હૈ;
ઢૂંઢત હૈ કોટડી, કોટડી, આયે હુકમદાર છોડો નગરી.....ટેક
ઘડી એક વિલંબ કરો ધર્મરાજા, માયા સમેટી લે સઘળી....૧
મેં જાણું જે માયા સંગ ચલેગી, ધરી રહી દમડી ચમડી[૨]....૨
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, માયા દેખી દુનિયા બગડી....૩

૧. હુકમ ચલાવનાર યમદૂત ૨. ભૌતિક સંપત્તિ સાથે આવતી નથી તે તો અહીં જ રહી જાય છે. મરણ સમયે જ મનને ભાન થાય છે કે માયા તો અહીં જ રહી જાય છે. ચામડી સાથેનો દેહ પણ અહીં જ રહી જાય છે.

પદ – ૫૭. હરિના ભજન વિના

હરિના ભજન વિના ધિક્[૧] નરનારી, પ્રભુના ભજન વિના ધિક્ નરનારી
વૃથા[૨] જન્મ ધર્યો સંસારી, બિન સુમરણ બાજી હારી ૧
ગુરુ બિન ચેલા મુક્તિ ન પાવે, શબ્દ ન ચીને[૩] અહંકારી ૨
વિધવા નાર ધરે શણગાર, શોભિત નહીં બિન ભરથારી ...૩
સુંદર નાર આભુષણ પહેરે, તીન લોક ફાસી[૪] ડારી ૪
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, સબયુગ દેખોં અંધિયારી[૫] ...૫

૧. ધિક્કાર છે ૨. નકામો. ૩. બતલાવે ૪. ફાંસો ૫. અજ્ઞાન

ॐ અનુક્રમ ૩

પદ – ૫૮. હરિનો મારગ છે શૂરાનો

હરિનો મારગ છે શૂરાનો[૧] નહીં કાયરનું કામ જોને
પરથમ પહેલું મસ્તક મૂકી, વળતી લેવું નામ જોને.
સુત વિત[૨] દારા. શીશ સમર્પે, તે પામે રસ[૩] પીવા જોને;
સિંધુ મધ્યે મોતી લેવા, માંહી પડયા મરજીવા[૪] જોને.
મરણ આગમે તે ભરે મૂઠી, દિલની દુગ્ધા વામે[૫] જોને;
તીરે ઊભો જુએ તમાસો, તે કોડી નવ પામે જોને.
પ્રેમપંથ પાવકની[૬] જવાળા, ભાળી પાછા ભાગે જોને;
માંહીં પડયા તે મહાસુખ મા'ણે, દેખનારા દાઝે જોને.
માથા સાટે મોંઘી વસ્તુ, સાંપડવી નહીં સહેલ જોને;
મહાપદ પામ્યા તે મરજીવા, મૂકી મનનો મેલ જોને.
રામ અમલમાં રાતા માતા, પૂરા પ્રેમી પરખે[૭] જોને;
પ્રીતમના સ્વામીની લીલા, તે રજનિદન નરખે જોને.

૧. માયાના મોહમાં મન નિર્બળ બની ગયેલું હોય છે તેથી હરિના માર્ગે તે પ્રયાણ કરી શકતું નથી. શૂરવીર એટલે બળવાન મન જ આ પંથે આગળ વધે. ૨. સંપત્તિ ૩. સર્વ સમર્પણ કર્યા પછી હરિની કૃપાનો રસ પીવા મળે છે ૪. દરિયામાં ડૂબકી લગાવી મોતી શોધનારા ૫. ઈચ્છા તૃષ્ણા ફળતી નથી ૬. અગ્નિની ૭. ઓળખે અથવા જાણે

૫૬ – ૫૯. સંતે કુપાથી છૂટે માયા

સંતે કુપાથી છૂટે માયા, કાયા નિર્મળ થાય જોને;
શ્વાસોશ્વાસ સ્મરણ કરતાં, પાંચે પાતક[૧] જાય જોને.
કેસરી કેરે નાદે નાસે, કોટિ કુંજર[૨] જૂથ જોને;
હિંમત હોય તો પોતે પામે, સઘળી વાતે સુખ જોને.
અગ્નિને ઉઘેઈ ન લાગે, મહામણિને મેલ જોને;
અપા સિંધુ મહાજળ ઉંડા, મરમીને[૩] મન સહેલ જોને.
બાજીગરની[૪] બાજી તે તો, જંબુરો[૫] સૌ જાણે જોને;
હરિની માયા બહુ બળવંતી, સંત નજરમાં નાણે[૬] જોને;
સંત સેવતાં સુકૃત[૭] વાધે, સહેજે સીધા કાજ જોને;
પ્રીતમના સ્વામીને ભજતાં, આવે અખંડરાજ જોને.

૧. પાંચ પ્રકારનાં પાપો ૨. હાથી ૩. જ્ઞાનીને ૪. ને
૫. જાદુગર જ પોતાની બાજીને જાણે છે બીજા તો ભ્રમમાં જ રહે છે.
૬. બંધાવું અથવા નથાઈ જવું. ૭. પુણ્યો

પદ – ૬૦. હરિ મહિમા મોટા જન જાણે

હરિ મહિમા મોટા જન જાણે, સનકાદિક શુકદેવ જોને;
અજતનયા ઉમિયાપતિ વંદે, કરે કમળાપતિ સેવે જોને.
વ્યાસવિરંચી વેદ વખાણે, અપારલીલા એની જોને;
નાથ વિના બીજો નહિ બળિયો, જોયું ચિત્તમાં ચીને[૧] જોને.
સદા સર્વદા સુખમાં ઝીલું, સુંદરવરને સંગે જોને;
માટે મારું મન મોહ્યું છે, રસિકવરને રંગે જોને.
અગર ચંદનના વનમાં જઈને, ભોગી ભમરો બેઠો જોને;
ઉડીને અળગો નવ જાયે, સ્વાદ સુખડનો દીઠો જોને.
કમલ નયનની સુંદર શોભા, નિરખું નૌતમ[૨] નિત્ય જોને;
પ્રીતમના સ્વામીને ચરણે, બાંધીપૂરણ પ્રીત્ય જોને.

૧. બતાવે ૨. નિત્ય સુંદર

ૐ અનુક્રમ 3

પદ – ૬૧. મારી નાડ તમારે હાથે

મારી નાડ તમારે હાથે હરિ સંભાળજો રે;
મુજને પોતાનો જાણીને, પ્રભુપદ[૧] પાળજો રે.....મારી

પથ્યા પથ્ય[૨] નથી સમજાતું, દુઃખ સદૈવ[૩] રહે ઉભરાતું;
મને હશે શું થાતું, નાથ નિહાળજો રે.....મારી

અનાદિ[૪] વૈદ્ય આપ છો સાચા, કોઈ ઉપાય વિષે નહિ કાચા;
દિવસ રહ્યા છે ટાંચા[૫] વેળા વાળજો રે. ....મારી

વિશ્વેશ્વર[૬] શું હજી વિસારો, બાજી હાથ છતાં કાં હારો;
મહા મુઝારો[૭] મારો, નટવર ટાળજો રે. ....મારી

કેશવ હરિ મારું શું થાશે, ઘાણ વળ્યો શું ઘઢ ઘેરાશે;
લાજ તમારી જાશે ભૂધર ભાળજો રે.....મારી

૧. પ્રભુતાનો મોભો ૨. ચરી-યમનિયમ વગેરે ૩. હંમેશાં
૪. જેનો કોઈ પ્રારંભ જ નથી એવા ૫. ઓછા
૬. વિશ્વનું સંચાલન કરનાર પ્રભુ ૭. મૂંઝવણ

ॐ અનુક્રમ 3

પદ – ૬૨. અમને અંત સમયે

અમને અંત સમયે લેવા આવજો રે
શ્રીમદ્[૧] સતગુરુ નામ પ્યારું, પ્રાણ જતાં પણ થાય ન ન્યારું[૨]
મનહર મંગળ મૂર્તિનાથ બતાવજો રે.....અમને.

વિકટ સમય સાચવજો વહાલા કહું કોટિ કરી કાલાવાલા
આવી દીનદયાળ દયા દર્શાવજો રે .....અમને.

વસમી અંતસમયની વેળા વહારે ધાજો વિઠ્ઠલ વહેલા,
પ્રણત[૩] પાસનું પહેલાં પણ પરખાવજો રે.....અમને.

મરકટ જેવું મન અમારું તત્વ તોડે તાન તમારું
અંતરનું અંધારું સદ્ય[૪], સમાવજો રે .....અમને

દેજો દર્શન જનમનહારી, પરમકૃપાળુ વિરુદ તિહારી;
રત્નમય બલિહારી બાપ બચાવજો રે.....અમને

૧. પ્રભુની શક્તિઓથી સદૈવ વિભૂષિતને શ્રીમદ્ કહેવામાં આવે છે. ૨. શ્રેય ૩. ભકત-અહીં ભક્તિ ૪. તરત જ

પદ – ૬૩. હરિ ભજ હરિ ભજ

હરિ ભજ હરિ ભજ હીરા પરખ લે, ખોજ પકડ તેરી મજબુતી;
તેરા સાહેબ તુજમેં જોઈ લે, જબ જાણું તેરી બુધ[૧] મોટી.....ટેક

અંતર ઘટમે સતગુરુ પ્રગટ્યા, અનહદ જયોત[૨] જલહલ રહેતી;
અકલ કલા[૩] અવિનાશી પુરુષ, સતગુરુ દૃષ્ટિમે જોતી.....૧

રણઝણ રણઝણ વેણ વાગે, જલ મલ જલ મલ હું જોતી;
ત્રિવેણીના મોલ પર, હંસલા ચૂગે[૪] નીજ મોતી ૨

પાંચ ચોર[૫] બસે ઘટ ભીતર, ઉનકો કાટો શિરજોરી;
પાંચકો માર પચ્ચીસકો[૬] જીતો, જબ જાણું તેરી બુધ મોટી.....૩

પાકી ઘડીકા તોલ બના, કભી ન રાખુ એક રતી;
કહત કબીર સુનો ગોરખજી, અલેખ લગી સો ખરા જીતી ૪

૧. બુદ્ધિ ૨. આત્મા શરીરમાં પ્રકાશ સ્વરુપે રહેલો છે. તેની જયોતિ હરહંમેશ ઝગતી રહે છે. ૩. જાણી ન શકાય એવી તેની ગૂઢ કળા છે. ૪. વણે છે. ૫. કામ, ક્રોધ, મદ, લોભ, મોહ આ પાંચ ચોર શરીરમાં રહે છે. ૬ . તેને મારવાથી પચીસ તત્વ ની પ્રકૃતિ વશમાં આવે છે.

ॐ અનુક્રમ ૩

પદ – ૬૪. ભજો મન રે પંખીડા

ભજો મન રે પંખીડા, મત પડ પાંજરે, સંસાર માયાજાળ છે;
એક દિવસમાં ત્રણ જ ફેરા, સદાય જંપે કાળ રે;
અણચેત્યો[૧] તને લઈ જશે, પછી કોણ છોડાવન હાર રે ..ભજો..ટેક

અન્ય દેવકી પૂજા કીધી, નહિ ઓળખ્યા આતમરામ રે;
ભુતની પેરે ભમતો ફરે છે, એનો એળે ગયો અવતાર રે ૧

જયારે સરોવર ભર્યા હતા, ત્યારે પ્રથમ ન બાંધી પાળ રે;
નીર સઘળું જયારે વહી ગયાં, પછી હાથ ઘસે શું થાય રે ૨

માતા તારી સદા રૂવે, બેની રૂવે દસ માસ રે;
સ્ત્રી રૂવે તેર દહાડા, ઔર ઢુંઢે ઘરવાસ રે.....૩

શેરી લગી સર્વે સુંદરી, ઝાંપા[૨] લગી મા બાપ રે;
તીર્થ લગી સગાં બંધુઓ, હંસ[૩] તું એકલો જાય રે ૪

હાડ બળે જેમ લાકડું રે, કેશ બળે જેમ ઘાસ રે;
કંચન[૪] સરખી તારી કાયા બળે, કાંઈ ન આવે તારી સાથ રે.....૫

મારું મારું પ્રાણી મિથ્યા થશે, જૂઠો આ જગત વહેવાર રે;
દાસ રણછોડ પ્રભુ હરિને ભજી લો, પલમેં ઉતારે ભવપાર રે.....૬

૧. ઓચિંતો અથવા ચેતવણી આપ્યા વિના ૨. શેરીનો અથવા ફળિયાનો પ્રવેશ દ્વાર ૩. જીવ ૪. સોના જેવી

પદ – ૬૫. મન ! તોહે કેહિ વિધ કર સમઝાઉં

મન ! તોહે કેહિ વિધ કર સમઝાઉં .....ટેક

સોના હોય તો સુહાગ[૧] મઁગાઉં, બંકનાલ[૨] રસ લાઉ;
ગ્યાન શબ્દકી ફૂંક ચલાઉં, પાની કર પિઘલાઉ ૧

ઘોડા હોય તો લગામ લગાઉં, ઉપર જીન કસાઉ;
હોય સવાર તેરે પર બૈઠું, ચાબૂક દેકે ચલાઉ ૨

હાથી હોય તો ઝંઝીર ચઢાઉં, ચારો પૈર બઁધાઉ;
હોય મહાવત તેરે પર બૈઠું, અંકુશ લેકે ચલાઉં ૩

લોહા હોય તો એરણ મંગાઉં, ઉપર ધુવન[૩] ધુવાઉં;
ધુવનકી ઘનઘોર મચાઉં જંતર[૪] તાર ખિચાઉં ૪

ગ્યાની હોય તો જ્ઞાન સિખાઉં, સત્યકી રાહ ચલાઉં;
કહી કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, અમરાપુર પહુંચાઉં ૫

૧. સોનીનું સુર્વણને શુદ્ધ કરવાનું સાધન ૨. ભૂંગળી
૩. ધમણ ૪. જંત્ર-યંત્ર-મતલબ કે યાંત્રિક રીતે મરજી મુજબ આકાર આપવો.

ॐ અનુક્રમ ૩

પદ – ૬૬. શૂર સંગ્રામકો દેખ ભાગૈ નહીં

શૂર[૧] સંગ્રામકો દેખ ભાગૈ નહીં,
દેખ ભાગે સોઈ શૂર નાહી.....૧

કામ ઔ ક્રોધ મદ લોભસે જૂઝના;
મઁડા[૨] ધમસાન તહઁ ખેત માંહી.....૨

શીલ ઔ સૌચ સંતોષ સાથી ભયે,
નામ સમસેર તહઁ ખુબ બાજે ૩

કહે કબીર કોઈ જુઝી હૈ શૂરમા,
કાયરા ભીડ તહઁ તુરત ભાજૈ.....૪

૧. શૂરવીર ૨. ભીષણ

ॐ અનુક્રમ 3

પદ – ૬૭. મન લાગો મેરો યાર ફકીરીમેં

મન લાગો મેરો યાર ફકીરીમેં
જો સુખ પાવે રામ ભજનમેં;
સો સુખ નાહિ અમીરીમેં.....૧

ભલા બુરા સબકા સુનિ લીજૈ;
કર ગુજરાન ગરીબીમેં.....૨

પ્રેમ નગરમેં રહનિ હમારી
ભલિ બનિ આયી[૧] સબૂરીમેં.....૩

હાથમેં હૂંડી બગલમેં સોટા
ચારો દિસિ જાગીરીમે.....૪

આખિર યહ તન ખાક[૨] મિલેગા,
કહા ફિરત મગરૂરીમેં[૩].....૫

કહત કબીર સુનો ભાઈ સાધો,
સાહિબ મિલે સબૂરીમેં.....૬

૧. આવી ૨. રાખ થઈ જશે.
૩. અભિમાનમાં

ॐ અનુક્રમ ૩

પદ – ૬૮. મો સમ કૌન કુટિલ

મો સમ કૌન કુટિલ[૧] ખલ[૨] કામી,
જિન તનુ દીયો તાહિ બિસરાયો,
ઐસો નિમકહરામી.....ટેક

ભરી ભરી ઉદર વિષયોકોં ધાવૌ,
જૈસે સૂકર[૩] ગ્રામી[૪]
હરિજન છાંડ હરિ બિખુનકી,[૫]
નિસિદિન કરત ગુલામી ૧

પાપી કૌન બડો હૈ મોતેં,[૬]
સબ પતિતનમેં નામી
સૂર પતિતકો ઠૌર કહાઁ હૈ,
સુનિયે શ્રીપતિ[૭] સ્વામી.....૨

૧. કપટી ૨. ખરાબ ૩. ડુક્કર
૪. જંગલી ૫. વગોવણી ૬. મારાથી
૭. લક્ષ્મીપતિ

ॐ અનુક્રમ 3

પદ – ૬૯. સબસે ઊંચી પ્રેમ સગાઈ

સબસે ઊંચી પ્રેમ સગાઈ,
દુર્યોધનકો મેવા ત્યાગો, સાગ વિદુર ઘર પાઈ .....ટેક

જુઠે[૧] ફલ સબરીકે ખાયે, બહુવિધિ પ્રેમ લગાઈ;
પ્રેમકે બસ નૃપ-મેવા કીન્હીં, આપ બને હરિ નાયી[૨] ૧

રાજસુયજ્ઞ[૩] યુધિષ્ઠિર કીનો, તામેં જુઠ[૪] ઉઠાઈ;
પ્રેમકે બસ અર્જુન-રથ હાઁકયો, ભૂલ ગયે ઠકુરાયી ૨

ઐસી પ્રીતિ બઢી વૃંદાવન ગોપિન નાચ નચાઈ;
સૂર ક્રૂર ઇસ લાયક નાહીં, કહા લગિ કરૌં બડાઈ ૩

૧. શબરીનાં એઠાં બોર ખાધાં ૨. હજામ ૩. પાંડવોએ પ્રભાવ જમાવવા કરેલો યજ્ઞ ૪. એંઠી પત્રાળી ૫. સૂરદાસ તો ક્રૂર છે એને પ્રેમ સગાઈનો લ્હાવો કેવી રીતે મળે ?

ૐ અનુક્રમ ૩

પદ – ૭૦. અન્તર મમ વિકસિત કરો

અન્તર મમ વિકસિત કરો અન્તરતર[૧] હે,
નિર્મલ કરો, ઉજ્જવલ કરો, સુંદર કરો હે .....અન્તર

જાગ્રત કરો, ઉદ્યત[૨] કરો, નિર્ભય કરો હે,
મંગલ કરો, નિરલસ[૩] નિઃસંશય કરો હે .....અન્તર

યુકત[૪] કરો હે સબાર[૫] સંગે, સુકત કરો હે બંધ,
સંચાર કરો સકલ કર્મે, શાન્ત તોમાર છંદ .....અન્તર

ચરણપદ્મે મમ ચિત, નિષ્પંદિત[૬] કરો હે,
નંદિત[૭] કરો, નંદિત કરો, નંદિત કરો હે .....અન્તર

૧. અંતરમાં રહેલા ૨. ઊભા કરો અથવા ક્રિયાન્વિત કરો ૩. પવિત્ર ૪. યોગ્ય ૫. બધાની ૬. સ્થિર ૭. આનંદિત કરો

ॐ અનુક્રમ ૩

પદ – ૭૧. મેરી જાત બરન કુલ હીણ

મેરી જાત બરન કુલ હીણ, કહોજી કૈસે તારોગે .....ટેક

રંકા તારે વંકા તારે, તારે સજન કસાઈ;
સુવા[૧] પઢાવત ગુનકા તારી, તારી તેં મીરાંબાઈ ૧

ધના ભગતકો ખેત નીપાયો, નામદેવ ગાય જીવાઈ;
સેના ભગતકો સંશય મીટયો, આપ ભયે હરિ નાયી ૨

ભવસાગર તો બહ્યો જાત હૈ, કિસ બિધ ઊતરૂં પાર;
અપની કરણી પાર ઉતરની, તર ગયે ધ્રુવ પ્રહલાદ ૩

મણિ કરણી કા ઘાટ પર, ભયી સંતનકી ભીર;
આજ ગુરુજી તાલ બન્યો હૈ, પકડી કબીરજીએ ફેંટ....૪

૧. પોપટ

ॐ અનુક્રમ 3

પદ – ૭૨. બંગલા અજબ બનાયા રે

બંગલા અજબ બનાયા રે, જિસમેં નારાયણ બોલે.....ટેક

પાંચ તત્વકા[૧] બંગલા બનાયા, તીન ગુનકાર[૨] કિયા ગારા;[૩]
રોમ રોમ કી છાઁયા છાઁચી,[૪] બોલનહારા ન્યારા ૧

અીસ બંગલે કા દસ દરવજા,[૫] બીચ પવન કા થંભ;[૬]
આવત જાવત કોઈ નવ દેખે, એહી બડા અચંબા ૨

પાંચ પચ્ચીશ[૭] શું પાતર[૮] નીચે, મનવા તાલ બજાવે;
સુરત નૂરત[૯] કા મૃદંગ બાજે, છત્રીશ રાગણી ગાવે.....૩

કહેત કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, બંગલા ખૂબ સઁવારા;[૧૦]
અસી બંગલેમેં સાહેબ બોલે, આપે સર્જન હારા.....૪

૧. પંચમહાભૂત-પાણી, પૃથ્વી, તેજ, વાયુ ને આકાશ ૨. સત્ય, રજ ને તપ એ ત્રણ ગુણો ૩. માટીનો કોલ ૪. લપેટી ૫. નાકનાં બે નસકોરાં, બે કાન, બે આંખ, મોઢું, દૂટી, મૂત્રપિંડ, ગુદા અને માથા પર બ્રહ્મરંધ્ર-આ દસ દરવાજા ૬. વચ્ચે શ્વાસોશ્વાસની ક્રિયા કરતી નાડી અથવા મેરુદંડ ૭. પચીસ તત્વની પ્રકૃતિ ૮. પાત્ર ૯. ચિત્તવૃત્તિઓ જે સંસારમાં રત એટલે મગ્ન તે સુરત ને સંસારથી વિમુખ રહે તે નૂરત ૧૦. સજાવ્યો.

ૐ અનુક્રમ 3

પદ – ૭૩. ગાફેલ મત રહેના બેટા

ગાફેલ[૧] મત રહેના બેટા, શિર પર જમ મારે સોટા.....ટેક

લક્ષ ચોર્યાશી[૨] ગીર કે માને, અબ ચેત પર તન પાયા;
દો દિન ગયે સટર પટરમેં, ફિર ચોર્યાશી આયા ૧

ચાર પહેરકા લેના દેના, ચાર પહેર[૩] નીંદ કાટા;
અષ્ટ પહોર તો ગયે ધૂંસડ[૪] કર, આયા મુદ્દલમેં તોટા ૨

કોડી કોડી માયા જોડી, લાખ કરોડો મોટા;
જાન ગયી પર દેખત, સાથ નહીં લંગોટા ૩

કહેત કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, જન્મ ફિર નહીં આવે;
હક્ક કા સોદા કર લે ભાઈ, જન્મ મરણ મિટ જાવે ૪

૧. બેદરકાર ૨. જન્મમરણના ફેરા ૩. પહોર
૪. વ્યર્થ-નિર્થક

ૐ અનુક્રમ ૩

પદ – ૭૪. ઘૂંઘટકા પટ ખોલ રે

ઘૂંઘટકા[૧] પટ ખોલ રે, તોકો પીવ મિલેંગે,
ઘટ ઘટમેં[૨] વહ સાઁઈ[૩] રમતા, કટુક વચન મત બોલ રે .....ટેક

ધન જોબનકો ગર્વ ન કીજૈ, જુઠા પચરઁગ ચોલ રે,
સુન્ન મહલમેં દિયના બારિ લે, આસન સોં મત ડોલ રે. ૧

જાગ જુગુતસોં રંગ-મહલમેં, પિય પાયો અનમોલ રે,
કહે કબીર આનંદ ભયો હૈ, બાજત અનહદ ઢોલ[૪] રે ૨

૧. વાસનાજન્ય આવરણ ૨. પ્રત્યેક પદાર્થમાં અથલા કણકણમાં ૩. સ્વામી-પરમાત્મા ૪. અનાહત નાદ

પદ – ૭૫. ગુરુ બિના કૌન બતાવે બાટ

ગુરુ બિના કૌન બતાવે બાટ? બડા વિકટ યમઘાટ.....ટેક
ભ્રાંતિ કી પહાડી નદિયાં બિચમોં, અહંકારકી લાટ.....૧
કામ ક્રોધ દો પર્વત ગઢે, લોભ ચોર સંઘાત.....૨
મદ[૧] મત્સરકા[૨] મેહ બરસત, માય, પવન બહે દાટ[૩].....૩
કહત કબીર સુનો ભાઈ સાધો, કયોં તરના યહ ઘાટ.....૪

૧. અભિમાન ૨. ઈર્ષ્યા ૩. નુકસાનકારક અથવા ભયાનક

પદ – ૭૬. ઝીની ઝીની બિની ચદરિયાં

ઝીની ઝીની બિની ચદરિયાં .....ટેક
કાહે કૈ તાના,[૧] કાહે કૈ ભરની
કૌન તારસ બિની ચદરિયાં ૧

ઈંગલા[૨] પીંગલા[૩] તાના ભરની
સુષમન[૪] તારસે બિની ચદરિયાં ૨

આઠ કૅંવલ[૫] દલ ચરખા ડોલૈ
પાંચ તત્વ ગુન તિની[૬] ચદરિયાં ૩

સાંઈકો સિયત, માસ દસ લાગૈ,
ઠોક ઠોક કે બિની ચદરિયાં.....૪

સો ચાદર સુર[૭] નર મુનિ ઓઢી,
ઓઢી કે મૈલી કીની ચદરિયાં ૫

દાસ કબીર જતનસે ઓઢી,
જ્યોંકી[૮] ત્યોં ધરિ દીની ચદરિયાં.....૬

૧. તાણા ને વાણા ૨. ઈંગલા ને ઈડા નાડી ૩. પીંગલા નાડી- મતલબ કે નાડીઓ રૂપી તાણો ૪. સુષુમણા નાડીનો વાણો-એ પદમાં સૂક્ષ્મ શરીર રૂપી ચાદર કેવી રીતે તૈયાર થઈ તેનું માર્મિક આલેખન છે. ૫. કમળ-શરીરની પાછળ મેરુદંડ સાથે આઠ કમળ છે- મૂલાધાર, સ્વાધિષ્ઠાન, મણિપુર, અનાહત, વિશુદ્ધ, આજ્ઞા, સહસ્રાર ને બ્રહ્મા ૬. પંચમહાભૂત-પુથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુને આકાશ એ પાંચ તત્વો અને ત્રણ-ગુણો સત્વ, રજ ને તમ ૭. દેવો ૮. જેવી હતી તેવી

પદ – ૭૭. ભજો રે ભૈયા રામ ગોવિંદ હરી

ભજો રે ભૈયા રામ ગોવિંદ હરી....ટેક
જપ તપ સાધન કછુ નહિં લાગત
ખરચત નહિં ગઠરી[૧] ૧

સંતત સંપત સુખ કે કારણ
જાસે[૨] ભૂલ પરી ૨

કહત કબીર જા મુખ રામ નહિં,
વો મુખ ધલ ભરી ૩

૧. પોટલી-દરેક જીવ કર્મની પોટલી બાંધીને આ જગતમાં આવે છે. ૨. જેના વડે-સંપત્તિ જ હંમેશાં સુખની કારણ છે એવી માન્યતાથી જગત ગલત રસ્તે ચાલવા લાગ્યું.

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૭૮. અખિલ બ્રહ્માંડમાં

અખિલ[૧] બ્રહ્માંડમાં[૨] એક તું શ્રીહરિ,
જૂજવે[૩] રૂપે અનંત ભાસે;
દેહમાં દેવ તું તેજમાં તત્વ તું,
શૂન્યમાં શબ્દ[૪] થઈ વેદ વાસે ૧

પવન તું, પાણી તું, ભૂમિ તું, ભૂધરા,
વૃક્ષ થઈ ફૂલી રહ્યા આકાશે;
વિવિધ રચના કરી અનેક રસ લેવાને,
શિવ[૫] થકી જીવ થયો એ જ આશે ૨

વેદ તો એમ વદે શ્રુતિ સ્મૃતિ[૬] સાખ દે;
કનક કુન્ડલ[૭] વિષે ભેદ ન હોયે;
ઘાટ ઘડયા પછી નામરૂપ જૂજવાં;
અંતે તો હેમનું, હેમ હોયે ૩

વૃક્ષમાં બીજ તું, બીજમાં વૃક્ષ તું,
જોયું પટંતરો એ જ પાસે;
ભણે નરસૈંયો એ મન તણી શોધના,
પ્રીત કરું પ્રેમથી પ્રગટ થાશે ૪

૧. આખા ૨. વિશ્વમાં ૩. જુદા જુદા ૪. શબ્દ પણ પરમેશ્વર સ્વરૂપ જ છે. ૫. પરમેશ્વર જ પોતાની ઈચ્છાથી જીવરૂપે પ્રગટ થાય ૬. આકાશવાણી સાંભળીને વેદ લખાયેલાં તેથી તેને શ્રુતિ કહેવામાં આવે અને યાદદાસ્ત પ્રમાણે મનનથી ઉપનિષદો વગેરે લખાયેલાં તેથી તેને સ્મૃતિ કહેવામાં આવે ૭. સોનામાં અને તેમાંથી બનાવેલ ઘરેણામાં તાત્વિક તફાવત નથી હોતા.

પદ – ૭૯. અબકી ટેક હમારી

અબકી ટેક હમારી, લાજ રાખો ગિરિધારી...ટેક

જૈસી લાજ રાખી અર્જુનકી ભરત યુદ્ધ મંઝારી;
સારથિ હોકે રથકો હાંકો ચક્ર સુદર્શનધારી;
ભકતનકી ટેક ન ટારી....૧

જૈસી રાખી દ્રોપદીકી હોન ન દીની ઉધારી,
ખેંચત ખેંચત દોઉ ભુજ થાકે, દુઃશાસન પથિહારી;
ચીર બઢાયો મુરારિ ...૨

સૂરદાસ કી લાજ રાખો, અબ કો હૈ અખધારી?
રાધે રાધે શ્રીવર પ્યારો, શ્રીવૃષભાન દુલારી,
શરણ તક આયો તુમ્હારી ...૩

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૮૦. ઉઠ જાગ મુસાફિર ભોર ભયી

ઉઠ જાગ મુસાફિર ભોર[૧] ભયી
અબ રૈન કહાઁ જો સોવત હે .....ટેક

જો સોવત હૈ સો ખોવત હૈ
જો ખોવત હૈ સો પાવત હૈ ૧

ટુક નીંદસે અખિયાઁ ખોલ જરા,
ઓ ગાફિલ, રબસે[૨] ધ્યાન લગા.
યહ પ્રીત કરનકી રીત નહિ,
રબ જાગત હૈ તૂ સોવત હૈ ૨

એ જાન[૩] ભુગત કરની અપની,
ઓ પાપી, પાપમેં ચૈન કહાઁ?
જબ પાપકી ગઠરી સીસ ધરી,
ફિર સીસ પકડ ક્યોં રોવત હૈ?.....૩

જો કાલ કરે સો આજ કરલે,
જો આજ કરે સો અબ કરલે,
જબ ચિડિયન ખેતી ચુગ[૪] ડાલી,
ફિર પછતાયે કયા હોવત હૈ? ૪

૧. સવાર ૨. ધ્યેય સાથે મતલબ કે ચેતનતત્વ સાથે
૩. જાણીબૂઝીને ૪. ખાઈ ગઈ

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૮૧. એક જ દે ચિનગારી મહાનલ

એક જ દે ચિનગારી[૧] મહાનલ[૨]
એક જ દે ચિનગારી .....ટેક

ચકમક લોઢું ઘસતાં ઘસતાં
ખરચી જિંદગી સારી,
જામગરીમાં[૩] તણખો ના પડયો,
ન ફળી મહેનત મારી.....૧

ચાંદો સળગ્યો સૂરજ સળગ્યો,
સળગી આભ અટારી,
ના સળગી એક સગડી મારી,
વાત વિપતની મારી ૨

ઠંડીમાં મુજ કાયા થથરે,
ખૂટી ધીરજ મારી,
વિશ્વાનળ[૪] હું અધિક ન માગું,
માગું એક ચિનગારી ૩

૧. તણખો ૨. અગ્નિદેવ અથવા પ્રકાશનો પુંજ ૩. ચકમક, લોઢું ને જામગરી એ અગ્નિ પેદા કરનાર ત્રણ સાધનો છે. અહીં અંતઃકરણમાં અર્થ સમજવો. ૪. સમગ્ર વિશ્વને પ્રકાશિત કરનાર અગ્નિદેવ

પદ – ૮૨. પાયો જી મૈંને

પાયો જી મૈંને રામ-રતન ધન પાયો ...ટેક

વસ્તુ અમોલિક[૧] દી મેરે સતગુરુ,
કિરપા કર અપનાયો ...૧

જુનમ જનમકી પૂંજી પાયી,
જગમેં સભી ખોવાયો ...૨

ખરચૈ ન ખૂટૈ, વાકો ચોર ન લૂટૈ,
દિન દિન બઢત સવાયો...૩

સતકી નાવ, ખેવટિયા[૨] સતગુરુ,
ભવસાગર તર આયો...૪

મીરાં કે પ્રભુ ગિરિધર નાગર,
હરખ હરખ જશ ગાયો...૫

૧. કીમતી ૨. નાવિક

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૮૩. મેરે તો ગિરધર ગોપાલ

મેરે તો ગિરધર ગોપાલ, દૂસરા ન કોઈ,
દૂસરા ન કોઈ સાધો, સકલ લોક જોઈ ...ટેક

છોડયા ભાઈ છોડયા બંધુ છોડયા સગા સોઈ[૧]
સાધુ સંગ બૈઠ બૈઠ, લોક-લાજ ખોઈ ...૧

ભગત દેખ રાજી હુઈ, જગત દેખ રોઈ;
અઁસુવન[૨] જલ સીંચ સીંચ, પ્રેમ વેલી બોઈ...૨

દધિ મથ ઘૃત[૩] કાઢિ લીયો, ડાર[૪] દઈ છોઈ;
રાણા વિષકો પ્યાલો ભેજયો, પીય મગન[૫] હોઈ...૩

અબ તો બાત ફૈલ પડી, જાણે સબ કોઈ;
મીરાં એમ લગણ લાગી, હોની હોઈ સો હોઈ ...૪

૧. તે જ સગાસંબંધીઓ કે જેની સાથે મમતાનો નાતો હતો
૨. આંસુરૂપી પારી ૩. ઘી ૪. નકામું માની છોડવું ૫. આનંદ

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૮૪. માયી મૈને ગોવિંદ લીનો મોલ

માયી મૈને ગોવિંદ લીનો મોલ,[૧] ગોવિંદ લીનો મોલ...ટેક
કોઈ કહે સસ્તા, કોઈ કહે મહેંગા, લીનો તરાજૂ[૨] તોલ...૧
કોઈ કહે ઘરમેં, કોઈ કહે બનમે, રાધા સંગ ખિલોલ...૨
મીરાં કે પ્રભુ ગિરધર નાગર, આવત પ્રેમકે ડોલ...૩

૧. પાક ૨. ત્રાજવે

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૮૫. મેરે રાણાજી મૈં ગોવિંદ-ગુણ ગાના

મેરે રાણાજી, મૈં ગોવિંદ-ગુણ ગાના...ટેક
રાજા રૂડે નગરી રકખે અપને, મૈં હર[૧] રૂઠયા કહાઁ જાના...૧
રાણે ભેજયા જહર પિયાલા, મૈં અમૃત કહ પી જાના...૨
ડબિયામેં કાલા નાગ ભેજા, શાલિગ્રામ[૨] કર જાના...૩
મીરાંબાઈ પ્રેમ-દીવાની, મૈં સાંવલિયા વર પાના...૪

૧. દરેક ૨. વિષ્ણુ ભગવાન

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૮૬. હરિ! તુમ હરો જનકી ભીર

હરિ! તુમ હરો જનકી ભીર ...ટેક
દ્રૌપદીકી લાજ રાખી,
તુમ બઢાયો ચીર ...૧

ભકત કારન રૂપ નરહરિ,
ધર્યો આપ શરીર ...૨

હરિન કશ્યપ[૧] માર લીન્હો,
ધર્યો નાહિન ધીર ...૩

બુડતે ગજરાજ રાખ્યો,
કિયો બાહર નીર ...૪

દાસ મીરા લાલ ગિરધર,
દુઃખ જહાઁ તહાઁ પીર[૨] ...૫

૧. કશ્યપ મુનિ ૨ પરમેશ્વર, મતલબ કે જયાં દુઃખ હોય ત્યાં મદદ કરવા પ્રભુ આવે જ

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૮૭. મ્હોંને ચાકર રાખો જી

મ્હાઁને ચાકર રાખો જી,
ગિરિધારી લાલ ચાકર રાખો જી ...ટેક

ચાકર રહસૂં, બાગ લગાસૂઁ, નિત ઉઠ દરસન પાસૂઁ;
વૃંદાવનકી કુંજ ગાલિનમેં, ગોવિન્દ-લીલા ગાસૂઁ ...૧

ચાકરીમેં દરસન પાઉં, સુમિરન પાઉ ખરચી[૧]
ભાવ-ભગતિ જાગીરી પાઉ, તીનો બાતોં સરસી...૨

મોર મુકુટ પીતામ્બર સોહે, ગલે બજૈંતી[૨] માલા
વુન્દાવનમે ધેનૂ ચરાવે, મોહન મુરલીવાલા ...૩

ઉચે ઉચે મહલ બનાવૂં, બિચ બિચ રાખી બારી;
સાંવરિયા કે દરસન પાઉ, પહર કુસુમ્બી[૩] સારી...૪

જોગી આયા જોગ કરનકૂ, તપ કરને સંન્યાસી;
હરી-ભજનકૂ સાધુ આયે, વૃંદાવનકે વાસી ...૫

મીરાં કે પ્રભુ ગહિર ગભીરા, હ્રદે રહોજી ધીરા;
આધી રાત પ્રભુ દરશન દીન્હોં, જમુનાજીકે તીરા ...૬

૧. પગાર ૨. વિજય આપનારી ૩. કસુંબલ રંગની

પદ – ૮૮. જૂનું તો થયું રે દેવળ

જૂનું તો થયું રે દેવળ[૧] જૂનું તો થયું,
મારો હંસલો[૨] નાનો ને દેવળ જુનું તો થયું ...ટેક

આ રે કાયા રે હંસા, ડોલવાને લાગી રે,
પડી ગયા દાંત, માંયલી રેખું[૩] તો રહ્યુ ...મારો

તારે ને મારી હંસા, પ્રીત્યું બંધાણી રે,
ઉડી ગયો હંસ, પાંજર પડી રે રહ્યું ...મારો

બાઈ મીરાં કહે છે પ્રભુ, ગિરિધરના ગુણ,
પ્રેમનો પ્યાલો તમને પાઉં ને પીવું ...મારો

૧.શરીરરૂપી મંદિર ૨. જીવ ૩. જડવું

ॐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૮૯. બોલ મા બોલ મા

બોલ મા બોલ મા બોલ મારે
રાધા-કૃષ્ણ વિના બીજું બોલ મા ...ટેક

સાકર શેલડીનો સ્વાદ તજીને
કડવો લીમડો ઘોળ[૧] મા રે...૧

ચાંદા સૂરજનું તેજ તજીને,
આગિયા[૨] સંગાતે પ્રીત જોડ મા રે ...૨

હીરા માણેક ઝવેર તજીને,
કથીર[૩] સંગાતે મણિ તોલ મા રે...૩

મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર,
શરીર આપ્યું સમતોલમાં રે...૪

૧. ઘૂંટવો, છૂંદવો ૨. વર્ષાઋતુમાં રાત્રે તારા માફક ચમકતા જંતુઓ ૩. લોઢું

પદ – ૯૦. સુંદરી શ્યામ શરીર

સુંદરી શ્યામ શરીર, મોરે મન,
સુંદરી શ્યામ શરીર...ટેક

કોઈને ભાવ ભવાની ઉપર, કોઈને વ્હાલા પીર[૧]...મોરે
કોઈને હસ્તી કોઈને ઘોડા, કોઈને મહેલ મંદિર...મોરે
કોઈને ગંગા કોઈને યમુના, કોઈને અડસઠ તીર...મોરે
મીરાં કે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, હરિ હલધર કેરા વીર...મોરે

૧. દેવ

પદ – ૯૧. નહિ રે વિસારું હરિ

નહિ રે વિસારું હરિ, અંતરમાંથી નહિ રે વિસારું હરિ.....ટેક
જલ જમુનાના પ્રાણી રે જાતાં, શિર પર મટુકી ધરી...અંતર
આવતાં ને જાતાં મારગ વચ્ચે, અમૂલખ[૧] વસ્તુ જડી...અંતર
આવતાં ને જાતાં વૃન્દા તે વનમાં, ચરણ તમારે પડી...અંતર
પીળાં પીતાંબર જરકશી જામા, કેસર આડ[૨] કરી...અંતર
મોર મુકુટ ને કાને રે કુંડલ,[૩] મુખ પર મોરલી ધરી...અંતર
બાઈમીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગરના ગુણ, વિઠ્ઠલ વરને વરી...અંતર

૧. મોંઘી ૨. આડબંધ ૩. કુંડળ-કાનમાં પહેરવાનું ઘરેણું

ॐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૯૨. મુખડાની માયા લાગી રે

મુખડાની માયા લાગી રે, મોહન, પ્યારા;
મુખડાની માયા લાગી રે ....ટેક

મુખડું મેં જોયું તારું સર્વ જગ થયું ખારું;
મન મારું રહ્યું ન્યારું[૧] રે ....મોહન

સંસારીનું સુખ એવું, ઝાંઝવાના[૨] નીર જેવું;
તેને તુચ્છ કરી ફરીએ રે ....મોહન

સંસારીનું સુખ કાચું, પરણીને રંડાવું પાછું;
તેને ઘેર શીદ જઈએ રે ....મોહન

પરણું તો પ્રીતમ પ્યારો, અખંડ સૌભાગ્ય મારો;
રાંડવાનો ભે ટાળ્યો રે ....મોહન

મીરાંબાઈ બલિહારી,[૩] આશા મને એક તારી;
હવે હું તો બડભાગી[૪] રે ....મોહન

૧. અનોખું મતલબ કે સંસારથી અલિપ્ત ૨. મુગજળ-પાણી ન હોવા છતાં પાણીનો ભાસ થાય ૩. વાહવાહ
૪. ભાગ્યશાળી

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૯૩. પગ ઘુંઘરું બાંધ મીરાં નાચી રે

પગ ઘુંઘરું બાંધ મીરાં નાચી રે ...ટેક
મૈં તો મેરે નારાયણ કી,
આપહી હો ગઈ દાસી રે ...પગ

લોગ કહે મીરાં ભયી બાવરી,
ન્યાત કહે કુલનાસી[૧] રે ...પગ

વિષકા પ્યાલા રાણે ભૈજ્યા,
પીવત મીરાં હાઁસી રે ...પગ

મીરાં કે પ્રભુ ગિરધર નાગર,
સહજ મિલે અવિનાશી રે...પગ

૧. કુળનો નાશ કરનારી અથવા કુળની પ્રતિષ્ઠા બગાડનારી

ॐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૯૪. દિલમાં દીવો કરો રે

દિલમાં દીવો કરો રે, દીવો કરો,
કુડા કામ ક્રોધને પરહરો, રે દિલમાં દીવો કરો...ટેક
દયા દિવેલ પ્રેમ પરણાયુ[૧] લાવો, માંહી સુરતાની[૨] દિવેટ બનાવો;
માંહી બ્રહ્મઅગ્નિને[૩] ચેતાવો રે..દિલમાં
સાચા દિલનો દીવો જ્યારે થાશે, ત્યારે અંધારું મટી જાશે;
પછી બ્રહ્મલોક[૪] તો ઓળખાશે રે...દિલમાં
દીવો અણભે[૫] પ્રગટે એવો, ટાળે તિમિરના જેવો;
એને નેણે તો નીરખીને લેવો રે...દિલમાં
દાસ રણછોડે ઘર સંભાળ્યું, જડી કુંચીને ઉઘડયું તાળું;
થયું ભોમંડળમાં અજવાળું રે...દિલમાં

૧. માટીનું વાસણ ૨. ચિત્તવૃત્તિની અથવા મનની
૩.જ્ઞાનરૂપી અગ્નિ ૪. પરમાત્માનું ધામ ૫. ભય વિના

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૯૫. મંગલ મંદિર ખોલો

મંગલ મંદિર ખોલો ,
દયામય! મંગલ મંદિર ખોલો....ટેક

જીવન વન અતિ વેગે વટાવ્યું,
દ્વાર ઊભો શિશુ ભોળો;
તિમિર[૧] ગયું ને જ્યોતિ પ્રકાશ્યો,
શિશુને ઉરમાં લો લો ૧

નામ મધુર તમ રટયો નિરંતર
શિશુ સહ પ્રેમે બોલો;
દિવ્ય તૃષાતુર[૨] આવ્યો બાલક,
પ્રેમ અમીરસ ઢોળો....૨

૧. અંધારું ૨. તરસથી આતુર

પદ – ૯૬. હે જગ-ત્રાતા વિશ્વ-વિધાતા

હે જગ-ત્રાતા,[૧] વિશ્વ-વિધાતા ,
હે સુખ-શાન્તિનિકેતન[૨] હે!
પ્રેમકે સિન્ધુ, દિનકે બન્ધુ,
દુઃખ-દરિદ્ર-વિનાશન[૩] હે! ...ટેક

નિત્ય, અખંડ, અનંત, અનાદિ,
પૂરણ બ્રહ્મ, સનાતન હે!
જગ-આશ્રય, જગપતિ, જગવંદન,
અનુપમ,[૪] અલખ,[૫] નિરંજન હે!
પ્રાણ સખા, ત્રિભુવન-પ્રતિપાલક,
જીવન અવલંબન[૬] હે!

૧. જગતનું રક્ષણ કરનારા ૨. જેનામાં સુખ શાંતિ નિત્ય રહે છે તેવા ૩. દુઃખને દરિદ્રતાનો નાશ કરનારા ૪. અજોડ ૫. લક્ષમાં ન આવે એવા ૬. આધાર

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૯૭. રઘુવર! તુમકો મેરી લાજ

રઘુવર! તુમકો મેરી લાજ
સદા સદા મૈં સરન તિહારી, તુમ બડે ગરીબનિવાજ[૧] ...૧
પતિત ઉધારન બિરુદ[૨] તિહારો, સ્રવનન સુની અવાજ...૨
હૌં તો પતિત પુરાતન કહિયે, પાર ઉતારો જહાજ...૩
અઘ-ખંડન,[૩] દુઃખ-ભંજન જનકે, યહીં તિહારો કાજ...૪
તુલસીદાસ પર કિરપા કરીયે, ભક્તદાન દેહુ આજ...૫

૧. ગરીબના બેલી ૨. પદવી-મોભો ૩. પાપનો નાશ કરનારા

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૯૮. હે! પ્રભુ આનંદદાતા

હે! પ્રભુ આનંદદાતા, જ્ઞાન હમકો દિજીયે
શીધ્ર[૧] સારે દુર્ગુણોકો, દૂર હમસે કિજીયે...૧

લીજીયે હમકો શરનમેં હમ સદાચારી બને
બ્રહ્મચારી[૨] ધર્મરક્ષક, વીર્યવ્રતધારી[૩] બને...૨

૧. જલદી ૨. મનને પ્રભુમાં નિત્ય રાખનારા
૩. વીર્યનું રક્ષણ કરનારા

ૐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૯૯. નામ જપન કયોં છોડ દિયા

નામ જપન કયોં છોડ દિયા?
ક્રોધ ન છોડા, ઝૂઠ ન છોડા,
સત્યવચન કયોં છોડ દિયા? ...ટેક

ઝૂઠે જગમેં દિલ લલચાકર
અસલ વતન કયોં છોડ દિયા?
કૌડીકો[૧] તો ખૂબ સમ્હાલા
લાલ રત્ન કયોં છોડ દિયા?...૧

જિહિ સુમિરન તે અતિ સુખ પાવે
સો સુમિરન કયોં છોડ દિયા?
ખાલસ એક ભગવાન ભરોસે
તન મન ધન કયોં ન છોડ દિયા? ...૨

૧. કોડીની કાંઈ કિંમત નથી છતાં તેને સંઘરવું
એ જીવની મૂઢતા છે.

ॐ અનુક્રમ ૪

પદ – ૧૦૦. પ્રેમળ જ્યોતિ તારો દાખવી

પ્રેમળ જ્યોતિ તારો દાખવી[૧]
મુજ જીવનપન્થ ઉજાળ ...ટેક

દૂર પડ્યો નિજ ધામથી હું ને, ઘેરે ઘન[૨] અંધાર,
માર્ગ સૂઝે નવ ઘોર રજનીમાં, નિજ શિશુને સંભાળ,
મારો જીવનપંથ ઉજાળ ...૧

ડગમગતો પગ રાખતું સ્થિર મુજ, દૂર નજર છો ન જાય,
દૂર માર્ગ જોવા લોભ લગીર ન, એક ડગલું બસ થાય,
મારે એક ડગલું બસ થાય ૨

આજ લગી રહ્યો ગર્વમાં હું ને, માગી મદદ ન લગાર,
આપ બળે માર્ગ જોઈને ચાલવા, હામ ધરી મૂઢ[૩] બાળ,
હવે માંગું તુજ આધાર ...૩

ભભકભર્યા[૪] તેજથી હું લોભાયો, ને ભય છતાં ધર્યો ગર્વ;
વીત્યાં વર્ષોને લોપ સ્મરણથી, સ્ખલન[૫] થયાં જે સર્વ,
મારે આજ થકી નવું પર્વ ...૪

તારા પ્રભાવે[૬] નિભાવ્યો મને પ્રભુ, આજ લગી પ્રેમભેર,
નિશ્ચે મને તું સ્થિર પગલેથી, ચલવી પહોંચાડશે ઘેર,
દાખવી પ્રેમળ જ્યોતિની સેર ...૫

કર્દમભૂમિ[૭] કળણભરેલી, ને ગિરિવર કેરી કરાડ,
ધસમસતા જલકેરા પ્રવાહો, સર્વ વટાવી કૃપાળ,
મને પહોંચાડશો નિજ દ્વાર ...૬

રજની જશે ને પ્રભાત ઉજળશે, ને સ્મિત કરશે પ્રેમાળ;
દિવ્યગણોના[૮] વદન મનોહર, મારે હૃદય વસ્યાં ચિરકાળ,
જે મેં ખોયાં હતાં ક્ષણ વાર ...૭

૧. બતાવી ૨. ગાઢ ૩. મૂરખ ૪. બાહ્ય ચળકાટથી
૫. ભૂલો-દોષો ૬. કૃપાવડે ૭. કાદવની ભૂમિ ૮. દેવતાઓ

પદ – ૧૦૧. ભજ મન! દુ:ખ ભંજક ભગવાન

ભજ મન! દુ:ખ ભંજક ભગવાન
એક અખંડ, અમર અવિનાશી
પ્રભુ એ પ્રેમનિધાન...ભજમન

તૃષ્ણાકેરા[૧] તરલ[૨] તરંગે,
નાચી રહ્યું તું વિધવિધ રંગે,
પલકે તુજ પરપોટો ફૂટે,
નવ રહે નામનિશાન...ભજમન

આપ સુગંધ વિના ગુલ[૩] કેવું,
છે પ્રભુ નાભ વિના મન તેવું,
ગુલસમ પ્રભુ પ્રભુ પમર સમર તું,
રજ રજ બન ગુલતાન ...ભજમન

૧. ઈચ્છાના ૨.ચંચલ ૩.ફૂલ

ॐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૦૨. ભૂલી પંથ ભમુ દિનરાત રે

ભૂલી પંથ ભમુ દિનરાત રે,
કોઈ સંત! બતાવોજી વાટ.

ઊગે સૂરજ વળી આથમે એવી, હ્રોતી મારી મૂળ ભોમ,
જયોતિ અખંડ[૧] ઝગે અહીં જેના, તેજ ઢળે વીંધી વ્યોમ,[૨]
કોઈ સંત બતાવો એ વાટ....કોઈ

સંસારને ઊને વાયરે, થાય ઘર ઘરના દીપ ગૂલ,[૩]
જીવન એવા અહીંનાં વ્હેંતીયાં, મારે મુલક અમરોના કુલ[૪]
કોઈ સંત બતાવો એ વાટ....કોઈ

ઉષાને અધરે ખિલતોને, સંધ્યાને કાંઠે વિલાય,[૫]
એવા રે સ્નેહને સોણલે મારું, જીવનતર ઝોલાં ખાય,
કોઈ સંત બતાવો એ વાટ....કોઈ

પગલે પગલે પાવક પ્રજળે[૬] ને, આંખે ઠર્યો અંધકાર,
પામર[૭] દેહની પીઠ પડી વહીં, ભવરણ[૮] કેરો ભાર,
હવે સંત દોરો સુરવાટ ....કોઈ

૧. બુઝાયા વિના નિત્ય સળગતી જયોતિ ૨. આકાશ ૩.ફૂલ
૪. કુળ-કુટુંબ ૫. ઓલવાય ૬. અગ્નિ સળગે ૭. નીચ
૮.સંસારરૂપી રણ

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૦૩. તારાં સ્વજન તને જાય મૂકી તો

તારાં સ્વજન તને જાય મૂકી તો,
તેથી કાંઈ ચિંતા કરે ચાલશે ના.
તારી આશા લતા પડશે તૂટી
ફૂલ ફળે એ ફાલશે[૧] ના....તેથી

સુણી તારા મુખની વાણી,
વિંટળાશે વનવનમાં પ્રાણી,
તોયે પોતાના ઘરમાં તારે,
પ્રાણનાં હૈયાં હાલશે ના ....તેથી

મારગે તિમિર[૨] ઘોર ઘેરાશે,
એટલે શું તું અટકી જાશે,
વારંવારે ચેતવે દીવો,
ખેરજો દીવો ચેતશે ના ....તેથી

બારણા સમે બંધ મળે,
એટલે પાછો આમ શું વળે,
વારંવારે ઠેલવો પડે,
બારણું તો યે હાલશે ના ....તેથી

૧. વિકસશે અથવા ખીલશે ૨. અંધકાર

ૐ અનુક્રમ ૫

૫૬ – ૧૦૪. ધન્ય જેણે હરિગુણ ગાયા સંસારમાં

(રાગ-ધોળ)

ધન્ય જેણે હરિગુણ ગાયા સંસારમાં, ધન્ય જેણે હરિગુણ ગાયા.

બધા સંસારમાં તે નર જીત્યો, બાકી સહુ જાણજો વ્હાયા[૧] ...સંસારમાં

હું ને મારું તેમાં પંડિત ભૂલ્યા, ધૂળ મળ્યું ડહાપણ ડાહ્યા...સંસારમાં

હાથી ઘોડે સુખપાલ[૨] બેઠે શું થયું? શું થયું મેળવી માયા ...સંસારમાં

જમના ઝપાટાથી નવ ચેત્યા, કામદામમાં લલચાયા ...સંસારમાં

કંઠ સાહીને તું ને કાઢશે પલકમાં, દૂર રે'શે સગાં વિત્ત જાયાં...સંસારમાં

દયા જપોનામ નિત્ય નંદકુંવરનું, થાશે સફળ તારી કાયા...સંસારમાં

૧. જન્મ મરણના ફેરામાં પડયા ૨. ભૌતિક સમૃદ્ધિના સુખી

પદ – ૧૦૫. ચિત્ત તું શીદને ચિંતા ધરે

ચિત્ત તું શીદને ચિંતા ધરે? કૃષ્ણને કરવું હોય તે કરે ...ટેક
સ્થાવર જંગમ જડ ચેતનમાં માયાનું બળ ઠરે;
સ્મરણ કર શ્રીકૃષ્ણચંદ્રનું, જન્મમરણ ભય હરે ...કૃષ્ણને

નવ માસ પ્રાણી શ્રીકૃષ્ણનું, ધ્યાન ગર્ભમાં ધરે;
માયાનું આવરણ કર્યું ત્યારે, લખ ચોરાશી ફરે ...કૃષ્ણને

તું અંતર ઉદ્વેગ[૧] ધરે, તેથી કારજ શું સરે?
ધણીનો ધાર્યો મનસૂબો,[૨] હર બ્રહ્માથી નવ ફરે ...કૃષ્ણને

દોરી[૩] સર્વની એના હાથમાં, ભરાવ્યું ડગલું ભરે;
જેવાં જંત્ર[૪] વગાડે જંત્રી, તેવો સ્વર નીસરે ...કૃષ્ણને

થનાર વસ્તુ થયા કરે, જ્યમ શ્રીફળ પાણી ભરે;
જનાર વસ્તુ એણી પેરે જાશે, જ્યમ ગજ કોળું ગળે ...કૃષ્ણને

જેનું જેટલું જે જ્યમ કાળે, તે તેને કર ઠરે;
એમાં ફેર પડે નહીં કોઈથી, શીદ કુંટાઈ તું મરે ...કૃષ્ણને

તારું ધાર્યું થાતું હોય તો, સુખ સંચે[૫] દુઃખ હરે;
આપતણું અજ્ઞાનપણું એ, મૂળ વિચારે ખરે ...કૃષ્ણને

થાવાનું અણચિંતવ્યું થાશે, ઉપનિષદ[૬] ઓચરે;
રાખ ભરોસો રાધાવરનો, દયા શીદને ડરે ...કૃષ્ણને

૧. અકળામણ ૨. નિર્ણય ૩. જીવનની દોરી ૪. સંગીતનું સાધન ૫. ભેગા કરી ૬. ઉપનિષદની સંખ્યા ૧૧૦ જેટલી ગણાય છે. તેમાં જ્ઞાનની વાણી છે. આપણા શાસ્ત્રગ્રંથોમાં ઉપનિષદનું સ્થાન અતિ મહત્ત્વનું છે. તેને સ્મૃતિ પણ કહેવામાં આવે છે.

૫૬ – ૧૦૬. જે કોઈ પ્રેમઅંશ અવતરે

જે કોઈ પ્રેમઅંશ અવતરે, પ્રેમરસ તેના ઉરમાં ઠરે ...ટેક

સિંહણ કેરું દૂધ હોય તે, સિંહણ સુતને જરે;[૧]
કનકપાત્ર પાખે[૨] સહુ ધાતુ, ફોડીને નીસરે ...પ્રેમરસ

સોમવલ્લી[૩] રસપાન શુદ્ધ જે, બ્રાહ્મણ હોય તે કરે;
વગર વંશીને વમન[૪] કરાવે, વેદવાણી ઉચ્ચરે...પ્રેમરસ

સક્કરખોરનું સાકર જીવન, ખરના[૫] પ્રાણ જ હરે;
ક્ષારના સિંધુનું માછલડું જેમ, મીઠા જળમાં મરે...પ્રેમરસ

ઉત્તમ વસ્તુ અધિકાર વિના મળે, તદપિ અર્થ નવ સરે;
મત્સ્ય ભોગી બગલો મુકતાફળ[૬] દેખી ચંચુ નવ ભરે ...પ્રેમરસ

કોટિ પ્રકારે પ્રેમ વિના, પુરુષોત્તમ પૂંઠ ન ફરે;
દયા પ્રીતમ શ્રી ગોવરધન ધર, પ્રેમભક્તિ એ વરે...પ્રેમરસ

૧. પચે ૨. સિવાય ૩. સોમવેલી નામની વનસ્પતિ ૪. ઊલટી
૫. ગધેડો ૬. મોતી

ॐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૦૭. ફૂલ્યો શું ફરે છે રે

ફૂલ્યો શું ફરે છે રે, ભૂલ્યો ભવકૂપમાં પડયો ...ટેક
મનુષ્ય દેહરૂપી રે, ખોયો મણિ હાથે ચઢયો
ડાહ્યા થઈને દુનિયામાં ફર્યો તું, તેણે સર્યું શું તારું કાજ?
શે નવ જાણે જાવું પલકમાં, ત્યાંહાં કેમ કરી રહેશે લાજ? ...ફૂલ્યો

વરણાગીમાં[૧] વાટ જ ઉઠી, જયારે નર્કનિવાસ ઠર્યો;
મિથ્યા જનુની ભારે રે મારી, એવો જન્મ ધર્યો ન ધર્યો;
માટે જોને જાગી રે, અવસર આવી ચડયો...ફૂલ્યો

શું રે થયું સંપત્ત ઘણી મળે? શું થયું મોટે ઘર દ્વાર;
નિશ્ચિત થઈને હરિને ન ભજયાં, તારો ધિક્ક પડયો અવતાર;
ધિક્ક તારું જીવ્યું રે, દૈવે તને શાને ઘડયો. ...ફૂલ્યો

સમજ મન માન મારી શિખામણ, મમતા મૂકી પરી;[૨]
કર સમરણ પુરષોત્તમ[૩] પરબ્રહ્મ,[૪] રટ રાધે કૃષ્ણ હરિ;
ત્યારે દયો જાણે રે સર્વથી સરસ તું નીવડયો ...ફૂલ્યો

૧. નિરર્થક ઉપાધિમાં ૨. બાજુમાં ૩. નારાયણ પ્રભુ
૪. ચરાચરમાં વ્યાપીને રહેલ પરમ તત્વ

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૦૮. હરિ જેવો તેવો હું દાસ તમારો

હરિ જેવો તેવો હું દાસ તમારો,
કરુણાસિંધુ ગ્રહો[૧] કર મારો ...ટેક

સાંકડાના સાથી શામળિયા, છો બગડયના બેલી;
શરણ પડયો ખલ અમિત[૧] કુકરમી, તદપિ ન મૂકો ઠેલી ...૧

નિજ જન જૂઠાની જાતી લજા રાખો છો શ્રી રણછોડ;
શૂન્યભાગ્યને સફળ કરો છો, પૂરો વરદ[૩] બળ કોડ.[૪] ...૨

અવળનું સવળ કરો સુંદરવર, જયારે જન જાય હારી;
અયોગ્ય યોગ્ય, પતિત[૫] કરો પાવન, પ્રભુ દુઃખ-દુકૃતહારી.[૬] ...૩

વિનતિ રક્ષક નિજ જનના, દોષતણા ગુણ માનો;
સ્મરણ કરતાં સંકટ ટાળો, ગણો ન મોટો નાનો ...૪

વિકળ[૭] પરાધીન પીડા પ્રજાળો,[૮] અંતરનું દુઃખ જાણો;
આરતબન્ધુ સહિષ્ણ[૯] અભયકર,[૧૦] અવગુણ ઉર[૧૧] નવ આણો...૫

સર્વેશ્વર સર્વાત્મા સ્વતંત્ર, દયા પ્રીતમ ગિરિધારી;
શરણાગત વત્સલ[૧૩] શ્રીજી મારે, મોટી છે ઓથ તમારી ...૬

૧. પકડો ૨. અપાર ૩. શ્રેષ્ઠ ૪. મનોકામના ૫. પતન પામેલા ૬. પાપનો નાશ કરનારા ૭. ચંચળ ૮. બાળી નાખો ૯. સહનશીલ ૧૦. અભય પદ દેનાર ૧૧. હૈયું, હ્રદય ૧૨. પ્રભુની સત્તા સર્વ જગત પર ચાલે છે તેથી સર્વેશ્વર ૧૩. શરણે આવેલા પર દયા ને પ્રેમ વરસાવવા સદાયે તૈયાર એવા પ્રભુ

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૦૯. ભક્તિ મહા બળવંતી રે

ભક્તિ મહા બળવંતી રે, વ્હાલો વશ થઈ આવે ઘેર...ટેક

ભક્તને વશ થઈને વ્હાલો, વસિયા ગોકુળ ગામ;
આહીરડાને લાડ લડાવ્યા, એવા સુંદર શ્યામ...૧

વેદ પુરાણ પુકારે હરિનું, પતિત[૧] પાવન[૨] નામ;
એ પાંડવની સાથે રહીને, સઘળાં કીધાં કામ...૨

અંબરીષને હેતે અવતરીયાં, ભકતન કેરે ઘેર;
રઘુનાથ કહે પામ્યા કેરી, એ પૂરવની પેરે ...૩

૧. પતન પામેલા ૨. પવિત્ર

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૧૦. જેને રામ રાખે રે

જેને રામ રાખે રે, તેને કુણ મારી શકે;
અવર[૧] નહીં દેખું રે, બીજો કોઈ પ્રભુ પેખે ...ટેક

ચાહે અમીરને ભીખ મંગાવે, ને રંકને કરે રાય;
સ્થલને સ્થાનકે જલ ચલાવે જલ સ્થાનક સ્થલ થાય
તરણાના[૨] તો મેરુ[૩] રે, મેરુનું તરણું કરી દાખવે...૧

નિભાંડાથી[૪] બળતા રાખ્યા, મંજારીના બાળ;
ટિટોડીના ઈંડા ઉગાર્યા, એવા છો રાજન રખવાળ;
અંત વેળા આવો રે, પ્રભુ તમે તેની તકે ...૨

બાણ તાણીને ઊભો પારધિ, સીંચાણો[૫] કરે ટકાવ;[૬]
પારધિને[૭] પગે સર્પ ડંસીઓ સીંચાણો શિર નહીં ઘાવ;
બાજ પડયો હેઠે રે, પંખી ઊડી ગયાં સુખે...૩

ગજકાતરણી[૮] લઈને બેઠાં, હરજી તો દીનદયાળ;
વધેઘટે તેનું કરે બરોબર, સૌની લે સંભાળ;
ધણી તો ધીરાનો રે, હરિ મારે હીંડે હકે[૯] ...૪

૧. બીજો ૨. ઘાસનો ૩. પર્વતનું નામ ૪. ભઠ્ઠીમાં ૫. બાજપક્ષી ૬. ટકી રહે માટેનો યત્ન ૭. શિકારીને ૮. દરજીનાં બે મુખ્ય સાધનો- ગજ તથા કાતર. જેનું જેટલું માપ તેટલું તે વેતરે તે પ્રમાણે પ્રભુ જેવું જેનું કર્મ તેવું તેને ફળ આપે ૯. નિયમ પ્રમાણે ચાલે.

ॐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૧૧. તરણા ઓથે ડુંગર રે

તરણા ઓથે ડુંગર રે, ડુંગર કોઈ દેખે નહિ;
અજાજૂથ[૧] માંહે રે, સમરથ જાણે સહી ...ટેક

સિંહ અજામાં કરે ગર્જના, કસ્તુરી મૃગરાજન;
તલની સોથે જેમ તેલ રહ્યું છે, કાષ્ટમાં હુતાશન;
દધિ ઓથે[૨] ધૃત જ રે, વસ્તુ એમ છૂપી રહી ...૧

કોને કહું ને કોણ સાંભળશે અગમ[૩] ખેલ અપાર;
અગમ કેરી ગમ નહિ રે, વાણી ન પહોંચે વિસ્તાર;
એક દેશ એવો રે, બુદ્ધિ[૪] થાકી રહે તહાં ...૨

મન પવનની ગતિ ન પહોંચે, છે અવિનાશી અખંડ;
રહ્યો સચરાચર[૫] ભર્યો બ્રહ્મ પુરાણ, તેણે રચ્યાં બ્રહ્માંડ;
ઠામ[૬] નહિ કો ઠાલો રે, એક અણુમાત્ર કહાં...૩

સદગુરુજીએ કૃપા કરી ત્યારે, આપ થયા પ્રકાશ;
શાં શાં દોડી સાધન સાધે, પોતે પોતાની પાસ;
દાસ ધીરો કહે છે રે, જયાં જોઉં ત્યાં તું હી તું હી ...૪

૧. બકરીનું ટોળું ૨.ઘી ૩. ગૂઢ ૪. બુદ્ધિની આ મર્યાદા છે. ૫. બુદ્ધિ થાકે ત્યારે શ્રદ્ધા પોતાનું કામ કરે છે, એમ મહાત્મા ગાંધીજી કહેતા ૬. તમામ જડ અને ચેતન પદાર્થોમાં

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૧૨. તેરે ઘટમે સરજનહાર

તેરે ઘટમેં સરજનહાર, તું ખોજ મન કાયા નગરી...ટેક
જયું પત્થરમેં હૈ દેવતા, યું ઘટમેં હૈ કિરતાર;
જો ચાહો દિદારકો,[૧] તો ચકમક હો કે જાર. ...તેરે.

મૃગકે નાભમેં[૨] કસ્તુરી,[૩] ઔર ઢુંઢત ઘાસ ફિરે;
કાળ પારધિ શિર પે ખડા, પળમેં પાન હરે ...તેરે.

ગગનમંડલમેં બાજા બજે, ગુરુગમ સમજ પરે;
અષ્ટકમલ દ્રાદશ[૪] કે ઉપર, ભવર ગુંજાર કરે...તેરે.

હદ હદ[૫] ઉપર સબહી ગયા બેહદ ગયા ન કોઈ;
પર બેહદ[૬] કે મયદાનમેં, રમે કબીરા સોઈ ...તેરે.

૧. સ્વરૂપને ૨. નાભિમેં જોઇએ. નાભિ એટલે ટૂંટી
૩. એક પ્રકારની સુગંધી ઔષધિ જે મુગની નાભિમાં રહે છે.
૪. બાર આંગળ ૫. સીમા ૬. અસીમ

ॐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૧૩. સમજ ભોજ મન ખોજ દિવાને

સમજ ભોજ[૧] મન ખોજ દિવાને

આશક હોકર સોના કયા રે.....ટેક

આયા હો સો કરલે સોદા, પાયા હય સો ખોના ક્યા રે.

જબ તું આયો પ્રેમ ગલીનમેં, શિશ દેનાં ફીર ડરના કયા રે.

લુકા સુકા જમકા[૨] ટુકા,[૩] સોના હય સો લાના કયા રે.

જબ અંખીયનમેં નીંદ ભૂલ આવે, તકીઆ ઔર બીછોના કયા રે.

સતગુરુ પાન[૪] ગલીચા લાગા, ઘાયલ હોકર રોના કયા રે.

કહત કબીરા સુન ભાઈ સાધુ, જાદુ ઉપર તોના[૫] કયા રે.

૧. હે ભોળા મન! ૨. ટુકડા ૩. સૂવું હોય તો

૪. નાગરવેલનું પાન ૫. આશ્ચર્ય પામવું

ॐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૧૪. સદા રહો અલમસ્ત ભજનમેં

સદા રહો અલમસ્ત ભજનમેં, પીલેના બુટી[૧] બુટી.
કાહેકી કૂંડી[૨] કાહેકા સોટા,[૩] કાહેકી રગકો તુમ બુટી.
કાહેકા રૂમાલ બનાકર, કાહેકી છાનો તુમ બુટી.
આંખોકો રૂમાલ બનાકર, નામકે રગકો[૪] તુમ બુટી.
ધ્રુવને પી, પ્રહલાદને પી, મીરાં પી ગયે વહ બુટી.
હનુમાનને ઐસી પી લઈ, સોનેકી લંકા લૂંટી.
ધનાને પી સજનાને પી લઈ, પીપાં પી ગયે વહ બુટી;
ભકત સુદામાને ઐસી પી લઈ, કંચન બન ગઈ કૂટી;[૫]
બ્રહ્માને પી નારદને પી લઈ, શંકર પી લઈ વહ બુટી.
દાસ કબીરાને ઐસી પી લઈ, રામ નામમેં લોહ[૬] કૂટી.

૧. જડીબુટી-ઔષધિ ૨. સાધુના હાથમાં રહેતું કમંડલુ
૩. લાકડી ૪. આદત-ઘેલછા ૫. ઝૂંપડી ૬. લોઢું

ॐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૧૫. હાં રે રથ ફેરો ગોકુલ રથવાલા

હાં રે રથ ફેરો ગોકુલ રથવાલા (૨)
તમે નંદ જશોદાના લાલા રે...રથ ફેરો

ગંગા રે તલપે,[૧] જમુના રે તલપે; (૨)
તલપે છે નદીઓ નાળાં રે...રથ ફેરો

ગાયો તલપે, વાછરું તલપે;(૨)
તલપે છે ગોપ બિચારા રે ...રથ ફેરો

ચંદ્રમા તલપે, સૂરજ તલપે; (૨)
તલપે છે નવલખ તારા રે...રથ ફેરો

વલ્લભ વિના, ગોપીઓ તલપે; (૨)
તલપે છે પ્રાણ અમારા રે...રથ ફેરો

૧.વિરહમાં ઝૂરવું- તડપવું

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૧૬. હરિગુણ ગાવામાં હૂંશીલા

(જનરખરાયના રે માંડવે, એ રાગ)

હરિગુણ ગાવામાં હૂંશીલા, જગમાં હરિના રે જન;
ખર શું ખાઈ જાણે ખીરને? મલકે ઉકરડે મન,
પામર પ્રભુરસ તે શું પીએ? પામર હરિરસ તે શું પીયે?....ટેક

કાગ મોતીને શું કરે? મોતી ભરખે[૧] મરાળ;[૨]
પાનનાં બીડાં શા પાડાને? પાડો શોધે પરાળ[૩] .....પામર

અંધા આંગળ શી આરસી? સમજે છાણાં સમાન;
બહેરા આગળ શું બોલવું? કયમ કરી ઉઘડશે કાન?....પામર

ભમર ગેંગાને[૪] ભોળવ્યો, બધો દેખાડયો બાગ;
જોનાં વાડીનાં ઝાડવાં, ભાળ્યો વિષ્ટાનો ભાગ....પામર

શ્વાન ન સમજે રે સંપમાં, અગણિત દેતાં ઉપદેજ;
નજરે નાતીલો નિહાળીને, દિલમાં દાખવશે દ્વેષ .....પામર

અન્નનાં ભોજન શા ઉંટને? રીઝે ઝાંખરાને જોઈ;
ઈતડી વળગી અડાણમાં,[૫] પીશે પય છાંડી લોહી....પામર

પુરુષાતન ઈચ્છે પાવૈયો,[૬] એકે ન મળે ઈલાજ;
કાળી કાંબળ ને કર્મજનો, રંગ ન લાગે 'ઋષિરાજ'....પામર

૧. ખાય ૨. હંસ ૩. ડાંગરની પતરાળી ૪. ભૂંડ અથવા ડુક્કર ૫. ઠોરને વળગતું એક જંતુ ૬. નપુંસક-હીજડો

પદ – ૧૧૭. ઠરશે કંચનના થાળમાં

ઠરશે કંચનના થાળમાં, ડૂંગરી વાઘણ દૂધ;
ત્રાંબા-પિત્તળમાં નહીં ટકે, સો વાર કરીએ જો શુદ્ધ,
પ્રભુરસ પ્રેમીજન પી શકે, હરિરસ હરિના જન પી શકે...ટેક

સોમવલ્લી[૧] સંસારમાં, પચવે બ્રાહ્મણનો પુત્ર;
વમશે બીજી સહુ વર્ણને, શું થાય ધારેથી સુત્ર ...પ્રભુ

ખારા જળની રે માછલી, મીઠા જળમાં મરી જાય;
ખાશે કૂતરું ખીર તો, ઉલક[૨] ઓચિંતી થાય ...પ્રભુ

અફીણ કેરી રે ઈયળનું, મળશે ગોળેથી મોત;
જળઋતુ પામીને જવાસા,[૩] સુકાય શાખા-થડ સોત...પ્રભુ

આખા જગની રે આંખોને, સૂરજ ઉગે સુખ થાય;
ઉલ્લુક[૪] જગમાં અભાગિયાં, દિવસે કાંઈ ન દેખાય...પ્રભુ

સેવે સાકરને શ્રીમંતો, કરવા સુંદર કાય;
ખર જો કાંકરો ખાય તો, જીવનું જોખમ થાય...પ્રભુ

મોંઘા મખમલના મૂઢિયાં, મઢતાં બગડે પખાજ;
દેઈને આટલા દાખલા, રચના કીધી "ઋષિરાજ' ...પ્રભુ

૧. સોમવેલની ઔષધિ ૨. ઊલટી ૩. એક જાતની વનસ્પતિ
૪. ઘૂવડ

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૧૮. માયા-માયા કરતો મૂરખ

(હરિનો મારગ છે શૂરાનો, એને મળતી દેશી)

માયા-માયા કરતો મૂરખ, ઠામ ઠરી નવ બેઠો રે;
સંત-સભામાં સ્નેહ ન રાખ્યો પાપ-સભામાં પેઠો રે....૧

અલ્પ જીવનની આશા લાંબી, કૌતુક[૧] આ તે કેવું રે?
ફાંસી દેતાં ચઢયું ફૂલેકું,[૨] આ જગનું સુખ એવું રે ૨

તલવાર ઉપર મધનું ટીપું, જીભડી જૂદી થાશે રે;
વરણાગીમાં વાંકો ચાલે, જમડા ઝાલી જાશે રે....૩

કીડાવાળું કુતરું દોડે, જંપે નહીં તે જરીયે રે;
વિષય વળુદો[૩] વળખાં[૪] વીણે, ડૂબ્યો દુઃખના દરીયે રે....૪

કલાલ કેરા ઘરનો ઉંદર, દારૂ પીને ડોલે રે
ઝડપ કરીને મનીએ ઝાલ્યો, ફાડી ફાળજ ફોલે રે ૫

ભાદરવાનો ભીંડો તે તો, વિલાઈ જશે વહેલો રે;
ધનજોબનના ધમધમાટમાં, ગર્વ કરે તે ઘેલો રે....૬

ખારા રણમાં ખૂટલ[૫] પ્રાણી, મૃગજળ દેખી મોહ્યો રે;
'ઋષિરાજ' કહે રામ રટયા નહીં, અજગર આંચળ દોહ્યો રે ૭

૧. આશ્ચર્ય ૨.વરઘોડો ૩.પેઘેલો ૪.વલખાં

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૧૯. માયામાં મનડું મોહ્યું રે.

(કુંવરી તેં કુળ વગોવ્યું રે; એ દેશી)

માયામાં મનડું મોહ્યું રે, પામર પ્રાણી;
પ્રભુમાં ચિત ન પ્રોયું રે, પામર પ્રાણી...ટેક

જીવડલા ઉંધે માથે, તું દશ મહિના ઝુલ્યો;
તે દા'ડા હવે ભૂલ્યો રે ...પામર

જો અલ્યા તું તો બળતો'તો જઠરાની[૧] ઝાળે;
ઉગાર્યો દીનદયાળે રે...પામર

કરડતા તારી કાયાને કરમિયા[૨] કીડા;
પસ્તાતો પામી પીડા રે...પામર

ખાટું ને ખારું તીખું જનેતા તારી ખાતી;
તે થકી બળતરા થાતી રે ...પામર

મૂંઝાતો મૂરખ આળા તે ચામડાની માંહી;
ત્રીકમજી બેલી ત્યાંહી રે ...પામર

ગોઝારા તેં તો મળ ને મૂતરમાં ખાધાં ગોથાં;
પૂછાવી જોને પોથાં[૩] રે ...પામર

સંભાળે સાતે મહિને 'ઋષિરાજ' કેરો સ્વામી;
અલબેલો અંતરજામી રે ...પામર

૧. જઠરનો અગ્નિ ૨.કૃમિ ૩. ગંથો-શાસ્ત્રગ્રંથો

૫૬ – ૧૨૦. માને છે મારું-મારું રે

માને મારું-મારું રે, જાગીને જોને;
તલભાર નથી કાંઈ તારું રે, જાગીને જોને....ટેક

માણેક ને મોતી કેરી દુકાનો જેણે માંડી;
હીંડયા લેઈ કૂટી હાંડી રે....જાગીને

ભંડાર ધનના ભરિયા ભૂપાળે બજવી[૧] ભાલા;
પણ ચાલ્યા ઠાલામાલા રે....જાગીને

કીરતિઓ જેનાં નાણાંની સંભળાતી કાને;
તે સૂતા જૈ સમશાને રે....જાગીને

સંચરતા[૨] હાથી-ઘોડા હજારો જેની સાથે;
તે હીંડયા ખાલી હાથે રે....જાગીને

સંસાર સર્વે દેખીને ડરતો જેની શેહમાં;[૩]
તે ચોંટયા જઈને ચેહમાં[૪] રે....જાગીને

કીધાં હોય હાથે કરીને દાનપુણ્ય કોડે;
તે જાય જીવની જોડે રે....જાગીને

'ઋષિરાજ'ના રૂદિયામાં રહેનારો જેથી રીઝે;
કામું તો એવું કીજે રે....જાગીને

૧. યુદ્ધ કરી ૨.ફરતા ૩. શરમમાં ૪. ચિતામાં

પદ – ૧૨૧. વીરા! વસ્તુ વિચારીને વહોરિયે

(ધોળઃ વીરા વહેલા આવજો, એ રાગ)

વીરા! વસ્તુ વિચારીને વહોરિયે, પરિણામે પરમ સુખ થાય;
રૂપે નવ રીઝિયે ....ટેક

સાવધાન થઈ ગુણ શોધિયે, જેથી પોતાના અવગુણ જાય ....રૂપે

ઇન્દ્રવરણાં[૧] કેસર જેવાં ઓપતાં, ચાખી જોયાં તો વિષ જેવી ચીજ;
ધોળી ધરતી જોઈ ધોરી[૨] જોતર્યા,[૩] વાવ્યા કેડે ખોવાણું છે બીજ ....રૂપે

દેખ્યું દૂધ આકડિયાનું ઊજળું, પીતાંવાંત છૂટી ગયા પ્રાણ;
શીળી છાયા જોઈને ક્યોં સાથરો[૪] મીણો[૫] ચઢયો ને મળિયું મસાણ....રૂપે

ઘણી મહેનતે ઉછેરી ઘોડલી, જાણ્યું પંચકલ્યાણીની જોડ;
પરદેશી મળ્યો કોઈ પારખૂ, ખોળી દેખાડી ચોરાશી ખોડ[૬]. ....રૂપે

જાણ્યું સોનાની લીધી છે સાંકળી, આથી સરસે કાઠેમાઠે[૭] અર્થ;
જીવ જેવી જતન કરી જીળવી, તાવી જોતાં પિત્તળ થયું ગર્થ....રૂપે

અજાણ્યા પંખી જૈ બેઠા આંકડે કેરીઓ જોઈ વસિયાં વાસ;
ચાર પખવાડિયે ભરી ચાંચડી, તૂર[૮] દેખીને પામ્યા ત્રાસ ....રૂપે

ખપ હોય તો વિવેકથી ખોળિયે, પછી ગુરુવચનામૃત પીજે;
વીરા! લઉં રે વિવેકનાં વારણાં,[૯] 'ઋષિરાજ' રામજી રીઝે ....રૂપે

૧. ઇન્દ્રના જેવા પીળા રંગવાળા ૨. મોટા બળદ ૩.જોડયા ૪. વિશ્રામ
૫. માણ ૬. સ્વરૂપની ખામી ૭. યોગ્ય પ્રસંગે ૮. આકડાનું ફળ
૯. ઓવારણાં

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૨૨. સદા સુખિયાં જગતમાં સંત

(લાવ લાવ સખી! એક કાગળ લખીએ હરિને રે, એ દેશી)

સદા સુખિયાં જગતમાં સંત, દુરિજન દુખિયાં રે;
ના'વે અકળામણનો અંત, મૂરખનાં મુખિયાં રે ...૧

રુવે રાતદિવસ સહુ રાંક, ભૂખે મન ભટકે રે;
વડો પૂર્વજનમનો વાંક ખરેખરો ખટકે રે ...૨

તાલેવંતે અંતરે ત્રાસ, ધાંખના[૧] ધનની રે;
રખે થૈ જાય નાણાનો નાશ, મહાવ્યાધિ મનની રે ...૩

સુવાસણને[૨] ધણીનો સંતાપ હુકમ કરે હાળી રે;
વિધવાના તો પૂરણ પાપ ઉમર ઓશિયાળી રે ...૪

વણપરણેલાં મનમાં મૂંઝાય, ફોગટ જેવા ફળિયે રે;
પરણેલાં પૂરણ પસ્તાય, હવે શું કરીયે રે? ...૫

ભોગ લાગ્યા તે લીધો ભેખ, બોલે એવું બાવા રે;
પડી હાથમાં રોબડ[૩] રેખ, એથી થયા આવા રે ...૬

જેને પરપંચ ઉપર પ્રીત, ઝૂરે એ તો ઝાઝું રે;
'ઋષિરાજ'ની સમજે રીત, તેને સુખ તાજું રે ...૭

૧. ઝંખના ૨. સૌભાગ્યવંતી સ્ત્રીને ૩. જડતાની રેખા

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૨૩. ધીરજ ધરને અરે અધીરા!

(હરિનો મારગ છે શૂરાનો, નહિ કાયરનું કામ જોને, એ દેશી)

ધીરજ ધરને અરે અધીરા! ઈશ્વર દેશે અન્ન જોને;
ખલક[૧] તણો છે પ્રભુને ખટકો,[૨] માને સાચું મન જોને ૧

જન્મ્યા પહેલો જગના નાથે, ઉપાય શોધ્યો શુદ્ધ જોને;
હાડમાંસના હૈયા મધ્યે, દેવે સર્જ્યું દૂધ જોને ૨

કોશેટામાં[૩] કીટ વસે છે, ઈશ્વર પૂરે આહાર જોને.
હાથીને મણ કીડીને કણ, ચારપગાંને ચાર જોને ૩

મસીસ[૪] કેરા કેલમનારા, ઉપર ઉગ્યાં ઝાડ જોને;
ધરા ઉપર પાણી પામે, પરમેશ્વરનો પાડ જોને ૪

અજગર સૂતો અરણ્ય મધ્યે, ડગલું નવ દે દોટ જોને;
વિશ્વંભરનું બિરુદ વિચારો, ખાવાની શી ખોટ જોને ૫

અનળ[૫] જનાવર રહે આકાશે, મદઝર ભરખે મોટા જોને;
જગના માટે હરિએ જમાવ્યા, ગગને જળના ગોટા જોને;....૬

મરાળ[૬] કેરો ચારો મોતી, વખતે આપે વહાલો જોને;
'ઋષિરાજ'કે' રામભરૂંષો, રાખી મગને મહાલો જોને ૭

૧. જગત ૨ .ચિંતા ૩. કીડાનું ગર્ભધર ૪. મસ્જિદનું અપભ્રંશ ૫. એક પંખી ૬. હંસ

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૨૪. વહાલો મારો સાચાનો સંગાથી રામ

જીવણનાં પદો (ભજન)

વહાલો મારો સાચાનો સંગાથી રામ, જેણે પ્રીત કીધી ...ટેક

વહાલાજી મારા, પ્રથમ ધ્રુવ શું પ્રીત કીધી
તેને અવિચળ[૧] પદવી દીધી રામ, જેણે પ્રીત કીધી ...વહાલો

વહાલાજી મારા, ઊંડા તે જળમાં ગર્જના[૨] કીધી;
તેની તરત ખબરું લીધી રામ, જેણે પ્રીત કીધી ...વહાલો

વહાલાજી મારા, બળિને બોલાવી વાચા લીધી;
ત્રણ ડગલાં પૃથ્વી લીધી રામ, જેણે પ્રીત કીધી ...વહાલો

વહાલાજી મારા, હેતે વિદુરની ભાજી ખાધી,
અને વચને ગુણકા સાધી રામ, જેણે પ્રીત કીધી ...વહાલો

વહાલાજી મારા, વૃંદા તે વનના વાસી;
એમ બોલ્યા જીવણદાસી રામ, જેણે પ્રીત કીધી ...વહાલો

૧. સ્થિર ૨. બૂમ પાડી અથવા પોકાર ક્યો

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૨૫. રામ સમર મન રામ સમર લે

રામ સમર[૧] મન રામ સમર લે, અરે મૂર્ખ કયાં મન સુતા ...ટેક

જાગ્રત[૨] નગરી ચોર ન લૂંટે, જખ[૩] મારેગા જમદૂતા ...રામ

જપ કર તપ કર કોટિ યજ્ઞ કર, કાશી જઈ કરવત લેતા;

મૂઆ પછી મુકિત નહિ હોવે, રણમેં સરજે જમદૂતા[૪] ...રામ

જોગી હોકર જટા[૫] બઢાવે, અંગ લગાવે ભવભૂતા;[૬]

દમડી કારણ દેહિ જલાવે; સો જોગી નહિ જમદૂતા ...રામ

જોગી હોય સો જંગમ રહેવે, કામ ક્રોધકું દે દંડા,

અધર[૭] તખ્ત પર આપ બિરાજે, સો જોગી હય અવધુતા ..રામ

સૂતા સો નર ગયા ચોરાશી, જાગ્યા સો નિરભે હોતા,

દાસ જીવણ ગુરુ ભીમને ચરણે, અનુભવ લેતા ..રામ

૧. યાદ કર અથવા સ્મરણ કર ૨. જાગતી ૩. પસ્તાવું

૪. મોત આવે ૫. વાળ ૬. રાખ ૭. નીચે-અહીં અલિપ્તના અર્થમાં

ૐ અનુક્રમ ૫

પદ – ૧૨૬. મારો બાલપણાનો બેલી રે

મારો બાલપણાનો બેલી[૧] રે
મારી કાયાનો સંધાતી[૨] રે, ...જેણે પ્રીત કીધી...ટેક

વા'લા મારા પે'લી[૩] પ્રીત ધ્રુવે કીધી;
જેણે અવિચળ પદવી લીધી રે, ...જેણે પ્રીત કીધી...૧

વા'લે મારા ભાવે વિદુરની ભાજી ખાધી;
જેને સંગતે ગુણકા સીધી રે, ...જેણે પ્રીત કીધી...૨

વા'લે[૪] મારા જલમાં ગજે બૂમ કીધી;
તેની તરત ખબરૂં લીધી રે, ...જેણે પ્રીત કીધી...૩

વા'લો મારો વનરા વનનો વાસી;
એમ બોલ્યા જીવણદાસી રે,....જેણે પ્રીત કીધી...૪

૧. રક્ષણ કરનાર ૨. સાથ આપનાર ૩. પ્રથમ અથવા તો શરૂઆતમાં-બાળપણમાં ૪. પ્રભુએ

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૨૭. મારા બાળપણાની પ્રીતું રે

મારા બાળપણાની પ્રીતું રે, પૂરવ જનમની પ્રીતું રે;
ઓધા[૧] મહોલે આવો... (ટેક)

જોઈ જોઈને વોરીએ જોતું, બીબાં વિના ન પડે ભાતું રે;
ભાર ઝીલે ભીંતું રે, ઓધા મહોલે આવો.

દાસી માથે શું છે દાવો? મારે મહોલે ના આવો માવો;
આવે તો અભાવો[૨] રે, ઓધા મહોલે આવો.

તમ વિનાનું નથી રે'વાતું, વાલમ આવો કરીએ વાતું;
આવી છે એકાંતું રે, ઓધા મહોલે આવો.

દાસ જીવણ સંતો ભીમને ચરણે, વારણાં[૩] લઉ વારી વારી;
ગરીબી ગવાણી[૪] રે, ઓધા મહોલે આવો.

૧. ઉધ્ધવ અથવા ઓધવજી ૨. ખાલીપણું ૩. ઓવારણાં
૪. મહિમા સમજાયો

પદ – ૧૨૮. જ્યાં લગી આતમા અંગમાં છે

જ્યાં લગી આતમા અંગમાં છે, ત્યાં લગી હરિ હરિ તું કહે ....(ટેક)
હાલતાં હરિ ને ચાલતાં હરિ, ને બેસતાં હરિ તું કહે; (૨)
સુતા પહેલાં જે સમરણ કરે ભઈ, તેની બોલ જય જય ....જ્યાં

લીધા સરીખું નામ હરિનું, લઈ શકે તો લે, (૨)
દીધા સરીખું દાન છે અન્નનું, દઈ શકે તો દે ....જ્યાં

આ રે સંસારી રે સર્વે[૧] ખોટો, ને સાચી વસ્તુ બે; (૨)
એક પુણ્ય બીજું હરિભજન ભઈ, જીવડા સમજી લે....જ્યાં

દૃષ્ટ પદારથ સર્વે ખોટો, ને આત્મા અખંડ છે; (૨)
કીડી થકી તે કુંજર[૨] લગણ ભઈ, કાળચક્કરનો[૩] ભે ....જ્યાં

એક દિન આંગણે દીવા, વિવાહ, વળી ઢોલ શરણાઈ બજશે; (૨)
કહે જીવણ એવો એક દિન આવશે, સમશાનો ધગશે ....જ્યાં

૧. આખો-બધો ૨. હાથી ૩. મૃત્યુનો

પદ – ૧૨૯. મૂરખો રળીરળી કમાણો રે

ભોજા ભગતના ચાબખા

મૂરખો રળીરળી કમાણો રે, માથે મેલશે મોટો પાણો...ટેક
ધાઈ[૧] ધૂતીને[૨] ધન ભેળું કીધું, કોટિધ્વજ[૩] કહેવાણો;
પુણ્યને[૪] નામે પાઈ ન વાપરી, અધવચમાં લૂટાણો રે ....મૂરખો

ભર્યા કોઠાર તારા ધર્યા રહેશે, નહિ આવે સાથે દાણો;
મસાણની રાખમાં રોળાઈ ગયા કૈંક;
કોણ રંક ને કોણ રાણો રે ?.....મૂરખો

મંદિર માળિયાં[૫] મેલી કરીને, નીચે જઈ ઠેરાણો;
ભોજો ભગત કહે મૂઆ પછી, જીવ ઘણો ઘણો પસ્તાણો[૬] રે....મૂરખો

૧.દોડી દોડી ૨. લૂંટી લૂંટીને ૩. કરોડપતિ ૪. સત્કર્મ કરવા માટે ૫. ચોરખાના ૬. પસ્તાયો

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૩૦. ભક્તિ શીશ તણું સાટું રે

ભક્તિ શીશ તણું સાટું[૧] રે, આગળ વસમી છે વાટું! ...ટેક
એક દિવસ તો આવી બની રાજા મોરધ્વજને માથે;
કાશીએ જઈને કરવત મૂકાવ્યું, હરિજનને હાથે રે ...ભક્તિ

સત્યને કારણે ત્રણે વેચાયાં, રોહિદાસ ને રાણી;
ઋષિને વાસ્તે રાજા વેચાણો, ભરવાને પાણી રે ...ભક્તિ

શેઠ શગાળશા ને ચંગાવતી, જેણે એવું વ્રત લીધું;
ચેલૈયાનું શીશ કાપીને, સાધુને દીધું રે ...ભક્તિ

પહેરો પટોળાં પ્રેમનાં રે, તમે શૂરવીર થઈને ચાલો;
ભોજો ભગત કહે ગુરુપ્રતાપે, અમરાપુર મહાલો રે ...ભક્તિ

૧. બદલો ૨. માટે

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૩૧. દુનિયા દિવાની કહેવાશે રે

દુનિયા દિવાની કહેવાશે રે, ભૂંડી ભીંતોમાં ભટકાશે રે ....ટેક

પાપ જયારે એનું પ્રકટ થાશે, ત્યારે ભૂવા-જતિ[૧] ઘેર જાશે;
ધૂણીધૂણીને એની ડોક જ દુઃખશે, ને લેનારો લઈ ખાશે રે, ...દુનિયા

સ્વર્ગમાં નથી સૂપડું[૨] ને, નથી ખાંડણિયો ને ઘંટી;[૩]
દૂધ ચોખાના જમનારા તમે, કેમ કરી જમશો બંટી[૪] રે, ...દુનિયા

ઢોંગ કરી ધૂતવાને[૫] આવે, ત્યારે હાથ બતાવવા સૌ જાશે;
કયારે આના કર્મનું પાનું રે ફરશે, અને કયારે પુત્ર જ થાશે રે ....દુનિયા

કીમિયાગર[૬] કોઈ આવી મળે, ત્યારે ધનને વાસ્તે ધાશે;
ભોજો ભગત ભણે ભ્રમણામાં ભમતાં, ગાંઠની મૂડી ગમાશે રે....દુનિયા

૧. ભૂત પલીત ને ભગાડનાર ઢોંગી સાધુ ૨. સફાઈ માટેનું સાધન ૩. ખાંડવા કે દળવા સ્વર્ગમાં કોઈ સાધન નથી. મતલબ કે સ્વર્ગ તો ભોગ ભોગવવા માટેનું સ્થળ છે. ત્યાં શુદ્ધ કે પવિત્ર થવા માટેનાં કોઈ સાધનો નથી હોતાં. મનુષ્ય અવતારમાં જ શુદ્ધ થઈ શકાય. ૪. પશુને લાયક અનાજ ૫. લૂંટવાને ૬. જાદુગર

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૩૨. મૂરખો કાલની વાતું કરે રે

મૂરખો કાલની વાતું કરે રે, માથે કાળનું ચક્કર[૧] ફરે ....ટેક
કહે કંઈકને નહિ કરવું એવું, નિજ કરતો નવ ડરે;
વિષયવિકારમાં[૨] ફરે વલખતો પારકા ઘરમાં ગરે[૩]....મૂરખો

સ્વારથમાં[૪] જીવ ચાલે ચોધારો, અસત્ય ઘણું આચરે;
છળ,[૫] છેતરને દગાબાજી[૬] કરી, પારકા ધનને હરે ....મૂરખો

ધર્મને માર્ગે ઢૂંકડો[૭] ન આવે, પાપમાં પગલાં ભરે;
સૂમની માયા સંધરી રહેશે, કયાં વેશ્યા નારીમાં વાવરે ....મૂરખો

તેથી ચોરાશી સહી કરી જીવ, અલ્પ[૯] થઈ અવતરે;
ભોજો ભગત કહે ભજન કર્યા વિના, ભૂંડે હાલે મરે....મૂરખો

૧. ચક્ર ૨. દુન્યવી પદાર્થોની લાલસાથી મન વિકારી બને ૩. ગરકી જવાય-ફસાઈ જાય ૪. મમતાના ઘરમાં માત્ર સ્વાર્થનો જ વિચાર કરે ૫. ને ૬. કપટ ૭. સીધો ૮. મીઠી અથવા સારી લાગતી ૯. થોડું

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૩૩. ભક્તિ શૂરવીરની સાચી રે

ભક્તિ શૂરવીરની[૧] સાચી રે, લીધા પછી કેમ મેલે પાછી
મન તણો નિશ્ચય[૨] મોરચો કરીને, વધિયા વિશ્વાસી;
કામ ક્રોધ મદ લોભ[૩] તજીને પછી, ગળે દીધી ફાંસી ....ભક્તિ

શબ્દના ગોળા જયારે છૂટવા લાગ્યા, ને મામલે રહ્યા સૌ મચી;[૪]
કાયર હતા તે કંપવા લાગ્યા, નિશ્ચે[૫] ગયા નાસી....ભક્તિ

સાચા હતા તે સન્મુખ[૬] ચડિયા, ને હરિ સંગાથે રહ્યા રાચી;
પાંચ પચીસને[૭] અળગા મેલ્યા, પછી બ્રહ્મ[૮] રહ્યા ભાસી....ભક્તિ

કરમના પાશલા[૯] કાપી નાખ્યા, ભાઈ ઓળખ્યા અવિનાશી;[૧૦]
અષ્ટસિદ્ધિની[૧૧] ઈચ્છા ન કરે, જેની મુકિત થઈ દાસી ....ભક્તિ

તનમનધન જેને તુચ્છ કરી જાણ્યા, અહર્નિશ[૧૨] રહ્યા ઉદાસી;
ભોજો ભગત કહે ભકત થયા, એ તો વૈકુંઠના વાસી ....ભક્તિ

૧.સર્વ સમર્પણ કરનાર ભકત શૂરવીર કહેવાય ૨.નિર્ણય ૩.કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ અને મત્સર આ છ શત્રુઓ ગણાય. ભક્તિ માં હંમેશા અડચણો ઊભી કરે ૪. મક્કમ ૫. નક્કી ૬. સામે-ભકત શૂરવીર હોવાથી સામી છાતીએ જ રહે ૭. પ્રકૃતિનાં પચીસ તત્વો ૮. પરમાત્મા અથવા આત્મા અથવા સ્વ સ્વરૂપનું દર્શન ૯. બંધન ૧૦. અવિનાશી આત્મા ૧૧. આઠ સિદ્ધિઓ - અણિમા, લઘિમા , ગરિમા, મહિમા, પ્રાપ્તિ, પ્રાકામ્ય, વાશત્વ, ઈશિત્વ ૧૨. રાતદિવસ

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૩૪. જીવ તેં હરિના સમર્યા ઘડી

જીવ તેં હરિના સમર્યા ઘડી[૧] કાયા કાલે જાશે પડી;
મન તેં પ્રભુ ના સમર્યા ઘડી, કાયા કાલે જાશે પડી ...ટેક

રાત દિવસ ધંધામાં રઝળ્યો,[૨] નિંદા કથા મુખ ઘડી;
જોબનમાં[૩] જન્મારો ખોયો, તારી મહેનત સાથે પડી ...જીવ

સોનાની ચાંબડીએ[૪] ચઢતો, તે હીરે રત્ને જડી;
વાંકી ફોજું[૫] કલગીવાળો ભાઈ, જમડા જીશે જડી ...જીવ

પેરણ પીતાંબર[૬] પલંગે પોઢતો, ઓઢણ છે પામરી;[૭]
આ લોક સુખમાં ઊંઘી રહ્યો, પછી જમડા જશે જડી ...જીવ

નાડી ખેંચાશે ને જીવ ઝલાશે, ને નીર નહિ ઉતરે નળી,
હજાર વીંછીની વેદના થાશે, પછે સોઈ દિન આવશે ચઢી ...જીવ

ખાટયું ઘણું પ્રાણી ખરચી ન શક્યો, ને દાટી બેઠો છે દળી,
ભોજો ભગત કહે અંતે એની, પછી બાંધી ચાલ્યા ઠાઠડી ...જીવ

૧. એક પણ પળ ૨. રખડયો ૩. યુવાનીમાં ૪. સિંહાસને
૫. લશ્કર ૬. પીળા રંગનું વસ્ત્ર ૭. પામર-નબળી

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૩૫. પ્રેમની વાત છે ન્યારી

પ્રેમની વાત છે ન્યારી,[૧]
ઓધવજી પ્રેમની વાત છે ન્યારી,
પ્રેમની વાતોમાં ઓધવ, તમે શું જાણો.
બીજા શું જાણે સંસારી...ઓધવજી

પ્રેમની વાતોમાં ઓધવ, બ્રહ્માજી ભૂલ્યા;
વેદ મેલ્યા છે વિસારી...ઓધવજી

તમારો રંગ ઓધવ, રંગ છે પતંગનો;
અમારો રંગ છે કરારી[૨]...ઓધવજી

વેદ શાસ્ત્રમાં ઓધવ, સ્ત્રી નવ તારી;
વ્રજવનિતાને કેમ તારી...ઓધવજી

સ્વામી પ્રભુ, રસિક[૩] શિરોમણી;
નીસરવાની[૪] નથી બારી...ઓધવજી

૧. જુદી ૨. પાકો ૩. ભકતોને માટે લીલા કરે તેથી રસિક શિરોમણિ એટલે ઉત્તમ ૪. પ્રેમની ઉત્કૃષ્ટતાની નિશાની-પ્રભુ માટે પ્રેમનું સ્થાન હૃદય-હૃદયમાં પ્રભુને પ્રેમથી કેદ કર્યા પછી પ્રભુ નીકળી શકતા નથી.

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૩૬. રામ અમલ રંગ રાતે સાધુ

રામ અમલ[૧] રંગ રાતે સાધુ, રામ અમલ રાતે[૨] રે;
અનંત કલ્પ બીતે એહી પીતે, અજહુ નહિ ધરાતે રે...રામ

પ્રથમ બીજ બદ્રિપતિ[૩] બોયો, નારદકે ઉર માંહી રે;
નારદ લે દશ દિશ હી વેર્યો, ચૌદ લોક કે માંહી રે...રામ

નારદ પાસ વ્યાસ મુનિ લેકે, શુક જોગીકું પાયો રે;
સો શુક અનંત[૪] કોટિ વૈષ્ણવકું, સબકું રંગ ચઢાયો રે ...રામ

સો શુક તે લે, સુત પુરાણી, પીના ખૂબ અધ્યાસી[૫] રે;
નિશદિન એહી અમલકે છાકે, ધૂમત સહસ્ત્ર અઠયાસી રે ...રામ

શેષ સહસ્ત્રમુખ[૬] શિવ સનકાદિક, પીવત પાન ન થાકે રે;
બ્રહ્માનંદ કહે વ્રજવાસી, એહી અમલમેં છાકે રે...રામ

૧. મળ વિનાનો શુદ્ધ હરિરસ-રામરસ ૨. અલમસ્ત
૩. બદ્રિનારાયણ ૪. જેનો અંત જ નથી એટલા ૫. રામરસ પીધા પછી જગતનું ભાન રહેતું નથી. ભ્રમ ભાંગી જાય છે.
૬. શેષનાગને હજાર મુખ હોય છે એવી પુરાણોની કલ્પના છે.

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૩૭. ઝૂલત કુંજવિલાસી

ઝૂલત કુંજવિલાસી, શ્યામરો ઝૂલત કુંજવિલાસી;
રાધા સંગ ઉમંગ ભરી નિત્ય, નીરખી પ્રિયા મુખ હાંસી....શ્યામરો

શ્યામા[૧] શ્યામ હિંડો રે ઝૂલત, આયે ખડે વ્રજવાસી;
નિજ જનકે મન મોહ બઢાવત, રસિક રાય સુખરાશી ....શ્યામરો

ઈંદ્રાદિક બ્રહ્માદિક આયે, આયે સિદ્ધ[૨] ચોરાશી;
કહાન કુંવરકો વદન વિલોકન,[૩] શિવ આયે તજ કાશી....શ્યામરો

સુરવર મુનિવર નીરખ હિંડોરો, હો ગયે સર્વા હુલાસી,[૪]
બ્રહ્માનંદકો નાથ રસીલો, નવલ છબી અવિનાશી....શ્યામરો

૧. ગોપી ૨. જે પ્રભુ દર્શનની સિદ્ધિ મેળવે તે સિદ્ધ
૩. દર્શન કરવા ૪. આનંદિત

ॐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૩૮. એ ઘરકી મોહે કોન બતાવે

કબીરના કયારા

એ ઘરકી મોહે કોન બતાવે, જે ઘેરથી જીવ આયા હો;
કાયા હંસ[૧] છાંડે હી જબહી, તબહી કહાં સમાયા હો ૧

મેં મેરી મમતા કે કારણ, વારંવાર ઠગાયા[૨] હો;
સમજ પડી મોહે સતશબ્દકી,[૩] ઘેરઘેર ભટકાન[૪] ખાયા હો....૨

અબ મેરી સુરતા[૫] લગી સતગુરુસે, ઉલટ નિકર[૬] કરી ધાયા હો;
કહે કબીર નામકા કયારા, સહેજ હી સહેજ[૭] સમાયા હો....૩

૧. જીવ ૨. છેતરાયો ૩. ગુરુએ આપેલો ઉપદેશ સત્ય એટલે પરમેશ્વર તરફ લઈ જતો હોવાથી સતશબ્દ. ૪. આવન જાવનના અથવા તો જન્મ મરણના ફેરા ૫. મન ૬. જગતને પસંદ નથી એવી ઊલટી પદ્ધતિથી ૭. સ્વભાવિકપણે

પદ – ૧૩૯. એક ઘડી કે સુખ કારણ

એક ઘડી કે સુખ કારણ, વિવાહ[૧] કરો ભલા ગુણા હો;
મનષા જન્મ સધાયો સંતો, ધોખા કો વિડાર્યો[૨] હો...૧

ઘોડા ઘોડી કો સંગ છોડ કે, સંત સંગત બોલાવો હો;
પિતા કહે એ પુત્ર અમારો, માતા કહે છૈંયો મેરો હો ...૨

બેની કહે એ બંધુ અમારો, જોરુ કહે વર મેરો હો;
કાલ કહે તમે દૂર ખડે રહો, એનો ચારો[૩] અમારો હો ...૩

કાલ આયે ગોપાલ લાલ કે, છોડોની ખ્યાલ સલુણા[૪] હો;
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, છોડયા ઘરકા ખુણા હો...૪

૧. લગ્નસંબંધ ૨. દૂર કર્યો ૩. ખાવા માટેનો ખોરાક ૪. સારા-સ્વાદિષ્ટ

પદ – ૧૪૦. ધણી અમારા પ્રેમ પ્યારા

ધણી અમારા પ્રેમ પ્યારા, સબમેં સબસે ન્યારા,[૧] હો;
નાની બોલી[૨] ભાષામેં ન આવે, નહીં લેખન લખધારા[૩] હો ;...૧

સકલ મંડલ જેણે પ્રકટ કીધા, રાઈ કે અધિકારા હો;
રાઈ સે પર્વત કર ડાર્યા, પર્વત રાઈ મેં ગાળ્યા હો...૨

એક સાહેબ સૃષ્ટિ કા કર્તા, એકે કિના[૪] પ્રસારા હો;
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, જિનકા એહી વિસ્તારા[૫] હો ...૩

૧.જુદા જ ૨. સૂક્ષ્મ વાતો ૩. શબ્દની ધારા ૪. કર્યો
૫. એક જ ચૈતન્ય તત્વનો આ વિસ્તાર છે.

ૐ અનુક્રમ ૬

૫૬ – ૧૪૧. મારો સાથીડો રીસાણો

મારો સાથીડો[૧] રીસાણો, એને કોણ મનાવવા જાય;
મને અરધ વચ્ચે લૂંટી, એ તો રિસાઈ ને જાય ....ટેક

કાયા અમારી કાચની, માંહી ઝોલા[૨] ખાય;
પિંજરામાંથી પોપટ ઉડયો, પિંજર[૩] ઝોલા ખાય....૧

કાચી માટીના મહેલ બનાયા, જલદી તૂટી જાય;
પરદેશીની પ્રીતડી તો, પલમેં તૂટી જાય....૨

પંચ વરસકા[૫] પિયુ અમારા, એમ કેમ રેન[૬] ગુમાય,
સરખી સરખી સાહેલી[૭] તો, અવળાં ગીતો ગાય....૩

કહે કબીરા સુનો ભાઈ સાધુ, હેતે હરિગુણ ગાય,
ચેતન હતા તે ચેતી ગયા ને મૂરખ ગોથાં ખાય ૪

૧. સાથ આપનારો આત્મા ૨. અંતિમ શ્વાસોશ્વાસ વખતની સ્થિતિ
૩. આત્મા-જીવ ૪. દેહરૂપી પિંજર ૫. જીવ શરીરમાં કેટલો વખત રહે? ચાર દિવસની ચાંદની જેટલો વાસ ૬. રાત્રિ
૭. બહેનપણીઓ

પદ – ૧૪૨. રાગન કો પતિ કાનડો

રાગન કો પતિ કાનડો, ધરતી કો પતિ ઈન્દ્ર;
તારા કો પતિ ચંદ્રમા, ગોપી કો પતિ ગોવિંદ ...૧

સતીઓમેં સીતા બડી, તારામેં બડા ચંદ્ર
ગોકુલમેં બડા કૃષ્ણજી, ભકતનમેં બડા કબીર ...૨

જૂઠી પ્રીત જલહંસકી, જલ સુકે ઊડ જાય;
સાચી પ્રીત જલકમલકી, દોનો સંગ સુકાય ...૩

કાનડા કેરે કારણે, કનડી કરે પુકાર;
કાનડે કુબ્જા કર ગ્રહી, કાનડો હૈ કિરતાર ...૪

તિમિર[૧] ગયું રવિ દેખતાં; કુબુદ્ધિ[૨] ગઈ ગુરુ જ્ઞાન;
સંપત્તિ ગઈ અતિ લોભસે, ભક્તિ ગઈ અભિમાન...૫

૧. અંધકાર ૨. દુષ્ટ બુદ્ધિ અથવા મૂઢતા

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૪૩. હરિનામ હીરા, કંચન, પ્રેમ જડયો હૈ

હરિનામ હીરા કંચન પ્રેમ જડયો હૈ, હરિનામ હીરા કચન પ્રેમ જડયો હૈ;
સતગુરુ શબ્દ શ્રવણે[૧] સુનકર, દઢ કર હૃદયે બનાઈ ધર્યો હે ...૧

ચશ્મા જ્ઞાન વિતેક[૨] જ રહેણી, ચિત્ત ચંદન ચોંટયો, ન ટળ્યો હૈ;
આસપાસ પ્રતીત પીરોજા,[૩] બુદ્ધિ ચુની લે પાટ[૪] પડયો હૈ; ...૨

જંગમ ઘાટ હરિનામ જરાનો,[૫] દેખી ચોર અજ્ઞાન ટળ્યો;
કહે કબીર એ નિગમ અગોચર,[૬] ભકત હેત રસનાએ[૭] ઉચર્યો હૈ ...૩

૧. કાને ૨. યર્થાથ-યોગ્ય ૩. દેવ ૪. તક ૫. પરિવર્તનશીલ ૬. જાણી શકાય નહિ તેથી અગમ અને દેખી શકાય નહિ તેથી અગોચર ૭. જીભે

પદ – ૧૪૪. રામનામ જબ લીઓ મન તેં

રામનામ જબ લીઓ મન તેં, રામનામ જબ લીઓ મન તેં;
યોગ યજ્ઞ[૧] જપ તપ વ્રત તીર્થ, સકલ સમર્પણ કિયો, ...૧

જીવન જન્મ સફળતાકો, જેણે એ દઢ વ્રત લીયો
નિર્ભય ભયો પરમપદ પાયો, અમી[૨] મહારસ પીયો. ...૨

પીવત અમર ભયે સનકાદિક, શંકર પીવત લીયો;
કહે કબીર કૃપા કરી મોં પે, દિનાનાથ દિયો. ...૩

૧. પ્રભુ પ્રાપ્તિનાં સાધનો ૨. અમૃત

પદ – ૧૪૫. કોઈ તોલો રે હરિનામ ભયો હૈ

કોઈ તોલો રે હરિનામ ભયો હૈ, કોઈ તોલો રે હરિનામ ભયો હૈ;
યોગ યજ્ઞ જપ ધર્મ નીમ વ્રત, એ સબ કોન કામ ભયો હૈ...૧

એક પલ સબ વેદ પુરાણ, એક પલ અર્ધ નામ હરિ કો;
તીર્થ સકલ ભ્રમણ કીના, તો યે ન નામ સમાન ભયો હૈ...૨

નાદ ન બુંદ રૂપ નહિ દેખા,[૧] તાકો ધ્યાન ધર્યો હૈ ભૈયા;
તીન લોક જા કે ઓથ[૨] રહત હૈ, શંભુ પદ નિર્વાણ રચ્યો હૈ...૩

ભણે નામદેવ અંતર્યામી, સત્ય લહો વિચાર ભયો હૈ
રામનામ સે દેવ ન દૂજા, તારન તરન મોરાર ભયો હૈ ...૪

૧. બધે વ્યાપેલું ચેતન તત્વ અથવા તો જેને ઈશ્વર કહેવામાં આવે છે તે નિરાકાર છે ૨. પાતાળલોક, પૃથ્વીલોક ને ઊર્ધ્વલોક બધા જ પરિવર્તનશીલ છે. તેનાથી પણ ઉપર જેનો વાસ છે.

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૪૬. જો કુલ ભકત ભાગ્યવાન

જો કુલ ભકત ભાગ્યવાન હોય ગણીએ ન વર્ણ અવર્ણ[૧] રંકધન;
વિમલ[૨] વંશ માનીએ અતિ સોઈ જો, કુલ ભકત ભાગ્યવાન હોઈ ...ટેક

બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અરૂ શુદ્ર, નારિ ચંડાલ શ્લેચ્છ[૩] હોઈ;
હોઈ પુનિત ભજે ભગવંતા, આપ તરે, તારે કુલ દોઉ...૧

ગામ સો ઠામ દેશ સો હી પાવન, સંઘ પુનિત માનીએ અતિ સોઈ;
શુર પંડિત નૃપતિ પાદશાહ, હરિદાસ બરાબર ઔર ન કોઈ ...૨

કરત ભક્તિ લેત પ્રેમરસ, તજી સંસાર જાન કે સોઈ;
પોયણીપાત્ર[૪] સમાન રહેત હૈ, કહે કબીર જગમેં જન કોઈ ...૩

૧.રંગ કે જાત ૨.શુદ્ધ ૩. શ્લિષ્ટનું અપંભ્રશ-ઊંચી જાત માટે અહીં આ શબ્દ વપરાયો છે ૪. કમળ જેમ પાણી ને કાદવથી અલિપ્ત રહે છે તેમ

ૐ અનુક્રમ ૬

પદ – ૧૪૭. કહાં કમી, જા કો રામજી ધણી

કહાં કમી, જા કો રામજી ધણી હો મનષા નાથ મનોરથ પૂરે;
સુખ નિધાન[૧] કી બાત ધની હૈ, કહાં કમી જા કો રામજી ધણી હૈ ....ટેક

કોન કામ કલ્પિત કી માયા, કરત ફિરત અપની અપની હૈ;
ખાઈ ન શક્યો, ખર્ચીએ ન જાણ્યું, જયાં ભોરીંગ[૩] શિર મણિ રહેત હૈ ૧

શિવ વિરંચી જા કો પાર ન પાવે, મોહે બપરે[૩] કી કહાં ગણવા હૈ;
જા કી પ્રીત નિરંતર હરિ શું, કહે રોહીદાસ વાકી[૪] સદા બની હૈ ૨

૧. ભંડાર ૨.સાપ ૩. સામાન્ય અથવા નીચ ૪. તેની

પદ – ૧૪૮. અકલ કલા ખેલે નર જ્ઞાની

અકલ કલા ખેલે નર જ્ઞાની, જૈસે જહાજ ફિરત દરિયામાં;
ધ્રુવ તારા પર રહે નિશાની, અકલ કલા ખેલે નર જ્ઞાની ....ટેક

હલન ચલન અવની પર વાંકો, મન કી સુરતા[૧] આકાશ ખિલાની,
તત્વ સમાસ[૨] ભયો દેહ સ્વતંત્ર, જૈસે હીમ[૩] હોતા હી પાની....૧

છુટી આદિ અંત નહિ પાયો, જઈ ન શકે જહાં મન, વાણી;
તે ઘેર સ્થિતિ ભયે ઉજિયાલી, કહી ન શકે સો અકથ[૪] કહાની ૨

અજબ ખેલ અદ્‌ભુત અનુપમ,[૫] જે કો હૈ પહિચાન પુરાની;
ગગન હી ગેબ[૬] ભયે નર બોલે, એ હી અખા જાણત કોઈ જ્ઞાની ૩

૧. ચિત્તની વૃત્તિઓ ૨. ચેતન તત્વ નો પાસ લાગ્યો ૩. બરફ
૪. કહી ન શકાય એવી ૫. અજોડ ૬. ગૂઢ

પદ – ૧૪૯. હરિ ન ભજે બડો હત્યારો

હરિ ન ભજે બડો હત્યારો,[૧] વિષયન કો રસ પીવે પ્રેમશું,
રામ સુધા[૨] રસ લાગત ખારો હરિ ન ભજે સો બડો હત્યારો ...ટેક

પરમાર્થ[૩] કી બાત ન જાને, ઉપ-માર્ગ કો ખરો ઉધારો;
ચારે ચક્ષુ ફૂટી પશુ બન્યો, નિશિબાસર[૪] ચિત્ત હી અંધિઆરો...૧

રામનામ કી બાત ન જાને, સંત સમાગમથી રહે ન્યારો;
સુરદાસ વાકો દર્શન સ્પર્શ નહિ, રામનામ જા કો લાગે નહિ પ્યારો ...૨

૧. ખૂની ૨. અમૃત ૩. પરમ એટલે પરમાત્મા, તેને માટે જે કાંઈ કરવામાં આવે તે પરમાર્થ ૪. ધોરી અથવા મુખ્ય માર્ગને જોડતા રસ્તા

પદ – ૧૫૦. શ્રી રામચંદ્ર પદ ભજને લાયક

શ્રી રામચંદ્ર પદ ભજને લાયક, અભય કરન ભવ[૧] તરન હોત હી;
યુગ યુગ શાખ વેદ કે વાયક, શ્રી રામચંદ્ર પદ ભજને લાયક...ટેક

ચિત્ત વ્રત ચરણ સકલ ફલ કરતલ, વ્યાપ્ત નાંહિ શુલ[૨] કે જાચેક;
સંતન કે રક્ષા કે કરાન, નિશદિન લીનો ડર, હેતે કર સાયક...૧

ગૌતમ, ધ્રુવ, ગ્રાહ, ગજ, તારે, ચરણ વિભિષણ કપિ જો સહાયક;
સેવા અલ્પ, મેરુ[૩] સમ માની, કરુણા સિંધુ અયોધ્યા નાયક ...૨

શિવ વિરંચી સનકાદિક વેણુધર, સારંગ સુત વિમલ જશ ગાયક;
જાનકી હૃદય અંગીકાર શ્રી હરિ, અગ્રદાસ ઉર આનંદ દાયક ...૩

૧. સંસાર ૨.દુઃખ ૩. પર્વતનું નામ

પદ – ૧૫૧. હમ ચાકર રઘુવર નાથ કુંવર કો

હમ ચાકર[૧] રઘુવર નાથ કુંવર કો, યમકા દૂત નહિ આયે;
દ્વાદશ[૨] તિલક દેખ ઘરકે, હમ ચાકર રઘુવર નાથ કુંવર કો....ટેક

હમ અજાચક[૩] જાચત નહિ કબહુ, આશ કરત નહિ નારી નરકે
સુરનર મુનિજન સકલ દેવતા, નાહિ ન હોત રાવ કે વરકે....૧

બાંધ હી સાર સુમેર[૪] જ્ઞાન કે, લોક ભેદ સબ ઈન કે તરતે;
તુમ્હારી આશ નિરાશ અન્યથી, યાચક ભયે હૈ તુમ્હારે ઘરકે....૨

અધમ ઉદ્ધારણ કિયે જન અપને, સુની શબ્દ વચન સતગુરુ કે
અગ્રદાસ પટો નિર્ભય લિખાયો, દર્શન દશરથ સુત કે કરકે....૩

૧. નોકર- સેવક ૨. બાર ૩. માંગવું નહિ તે વ્રત લેનાર
૪. ટોચ

ૐ અનુક્રમ ૭

પદ – ૧૫૨. ગ્રહી ટેક ગોપાલ કી ગાયે

ગ્રહી ટેક ગોપાલ કી ગાયે, સો હી નિત્ય હરિ દાસ તેરો;
દેખી દુન્યવી[૧] સુખ મન નહિ ડોલાવે,[૨] ગ્રહી ટેક ગોપાલકી ગાયે ...ટેક

યદપિ સરોવર ભર હૈ સભર[૩] ભર, જયાં ત્યાં જલ સ્થલ[૪] જેમ દર્શાવે;
યદપિ[૫] ચાતક પીવત બુંદ ઘન, શ્વાસ સમે સો હી સુર કહાવે ...૧

ઔર હી એક દેખો પતિવ્રતા, સદા સિંધુ કે મધ્ય રહે;
રતિ એક જલક્ષાર[૬] નહિ અચવે,[૭] સ્વાતિ બિંદુ કે આશ ધરાવે ...૨

એ હી નૃપ કર ભજો પિયુ અપનો, અન્ય દેવકી નિકટ નહિ જાયે;
તબ તુલસી કહીએ હરિ મેરો, બહુરિ ન ભવનેરો[૮] આયે ...૩

૧. દુનિયાનું અથવા પાર્થિવ ૨. પસંદ પડે નહિ ૩. છલોછલ
૪. જગ્યા ૫. જો ૬. પાણીનો ખાર ૭. ગ્રહણ કહે નહિ
૮. સંસારનો ફેરો

ૐ અનુક્રમ ૭

પદ – ૧૫૩. તેરો જન કાહે કો ઘર ઘર જાચે

તેરો જન કાહે કો ઘર ઘર જાચે, જો મન લાગે શ્રીપત શું સાચે;
પૂરણહાર[૧] સબકો પૂરે, તાકો દાસ ક્યોં રહે અધૂરો.....ટેક

જે જન જપ તપક્કતાકો જીને, તો ભૂખે મુઆ કો ભય કયા આને;
જા કે ચરણ સકલનિધ ચેરી, તાકો દાસ ફરે નિત ફેરી ૧

હરિ જનમેં બાલક તેરા, કાહે ન અવગુણ બક્ષો મેરા,
કહે કબીર તેરો દાસ ન માગે, ઊંચ કુલ કો લાંછન લાગે ૨

૧. પૂર્ણ કરનાર

પદ – ૧૫૪. હરિ જનુની મૈં બાલક તેરો

હરિ જનુની મૈં બાલક તેરો, કાહે ન અમગુણ બક્ષો મેરો;
સુત અપરાધ કરે દીન કે, જનુની[૧] કે ચિત્ત રહે ન તે તે .....ટેક

વિનંતિ એક સુનો હો સ્વામી, હૃદયે રહ્યો એક અંતર્યામી[૨];
પ્રાણ[૩] પંખેરૂ કરે જો પ્યારે, તે દિન મોહે અપનો કર જાનો ૧

શ્વાસ વાસ છોડે કાયા ગઢ સીજે, તે દિન અપનેકો ઉપર કીજે;
મૂરખ કી વિનંતિ યાચિત[૪] લીજે, લેખો માગે તો લેણ ન દુજે.....૨

ગ્રહી કેશ કરે જો ઘાત, તો યે ન હેત ઉતારે માતા;
કહે કબીર એક બુદ્ધિ બિચારી, બાલક દુઃખે દુઃખી માતા તારી ૩

૧. માતા ૨. પરમેશ્વર ૩. પ્રાણરૂપી પંખી ૪. સ્વીકારી

પદ – ૧૫૫. ગુરુ જ્ઞાન ગ્રહ્યો જબ

ગુરુ જ્ઞાન ગ્રહ્યો[૧] જબ, ઝવેરી ભયો ભરપૂર;
ગિરિરાય રૂપે દયા, હરિ ગુરુ સંત શું હજૂર.....૧

ગોડી તો અબ મિટ ગઈ, જબ અસ્ત ભયો હૈ ભાણ;
રાત ઘટિકા કો ગઈ, જબ પ્રગટયો રાગ કલ્યાણ ૨

કલ્યાણ કલ્યાણ સબકો કહે, મેરે પ્રભુજીકો નામ કલ્યાણ;
સંત સંગત કલ્યાણ હૈ, સો કરત હૈ કલ્યાણ કલ્યાણ ૩

સુખ ઊપજે દુઃખ મિટ ગયે, ચૌદિશિ ભયા ઉજિયાલા;
અંગોઅંગથી ઉલટયો, જબ પ્રગટયો રાગ કલ્યાણ.....૪

કલ્યાણ રાગ સો મહાબલી, સબકો રાખત માન;
સિંહલદ્વિપ[૨] કી પદમણી, સો ગયે રાગ કલ્યાણ.....૫

૧. ગ્રહણ ક્યું ૨. સિંહલ નામનો ટાપુ-સિલોન ટાપુ

પદ – ૧૫૬. સંત સમાગમ કીજે રે ભાઇ

સંત સમાગમ[૧] કીજે રે ભાઇ, સંત સમાગમ કીજે રે ભાઇ;
જાણ અજાણ ચુવે[૨] પારસકો,[૩] પલટ લોહા કંચન હો જાઈ .....ટેક
ભાત ભાત બનરાઈ જો કહીએ, ભિન્ન ભિન્ન વાકો નામ ધરાઈ;
ચંદન કે જા કો બાસ લગત હૈ, ચંદન હાંત બેર ન લાઈ ૧
નૌકા રૂપ કહીએ સત સંગત, વામે[૪] જે કોઈ બૈઠે આઈ;
ઔર ઉપાય નહિ તરવે કો, સુંદર કાઢી રામ દુહાઈ સંત.....૨

૧. સત્સંગ કરવો ૨. સ્પર્શ કર ૩. પારસ નામના મણિને ૪. તેમાં

પદ – ૧૫૭. ધન ગુરુદેવ અમારા હો

ધન ગુરુદેવ અમારા હો, ધન ધન, ગુરુદેવ અમારા હો,
કુપા કરી જેણે કાઢ લિયો[૧] હૈ, ડૂબત ભવ સંસાર હો.....ટેક

જન્મો જન્મ કી ઉરજ[૨] નિવારી, શબ્દ દિયો તત્વસારા[૩] હો;
નામ હી જહાજ ચઢાયો જુગતસે, ખેવત[૪] ઉતારે ભવપારા હો ૧

અમર પરુષકી બાંય ગ્રહાવે, દીની બહુવિધ સારા હો;
ગુપ્ત[૫] વસ્તુ સો પ્રગટ બતાઈ, દૂર કિયો પડ ન્યારા હે ૨

અબ મન ઉલટ ભયો પુની પાવન, અરસ પરસ પિયુ પ્યાર હો;
દાસ કબીર પુરણ સુખ પાયો, સતગુરુકે ઉપકાર હો ૩

૧. બચાવ્યો ૨. અરજ-વિનંતિ ૩. જ્ઞાન ૪. પકડાવે ૫. ગૂઢ

પદ – ૧૫૮. અજ રાયલ રામજી અમારા હો

અજ રાયલ રામજી અમારા હો, અજ રાયલ રામજી અમારા હો;
નેતિ નેતિ[૧] કરી નિગમ પુકારે, અનહદ[૨] શબ્દ નગારા હો. ....ટેક

ભૈરવ ભુત શીતલાં સેવે, જીવકા કરત સંહારા હો;
બાંહે પકડ જમ લઈ ચલેગા, કોણ છોડાવન ઠારા હો ૧

રાવણ કે દશ મસ્તક છેદે, લંકા વિભિષણ ઠાડા[૩] હો;
હિરણાકંસ કો ઉદર બિડાર્યો,[૪] જન પ્રહલાદ ઉગાર્યો હો.....૨

મથુરા કો મેં મલ્લજ માર્યો, જીત્યા મલ અખાડા હો;
કહે કબીર સંતન સુખ કારણ, ચક્ર ફરે રખેવાળા હો.....૩

૧. 'આ નહિ,' "આ નહિ,' એવી પુથક્કરણની પદ્ધતિ, જે દ્વારા પ્રભુનો પરિચય થાય. ૨. નિરંતર નાદ દ્વારા જ્ઞાનનો પરિચય. ૩. બેસાડયો ૪. ચીરી નાખ્યો.

પદ – ૧૫૯. હરિ કો ભજન કર હો મન પ્યારે

હરિ કો ભજન કર હો મન પ્યારે, હરિ કો ભજન કર હો મન પ્યારે;
એક રસના તુમ ક્યોં અલસાનો,[૨] શેષ સહસ્ત્ર સુમર[૩] નિહાળે .....ટેક

જા કે શરણ પતિત ગત પામે, ગુનકા કુબ્જા વ્યાધ ઉદ્ધારે;
અધમ તરે અધિકાર ભજનસે, હરિ સુમરણ સઘળા અધ[૪] જાયે ૧

અજામિલ સુત નામ ઉદ્ધારે, જલ ડુબત ગજગ્રાહ ઉગારે;
પરશુરામ ઐસો સમર્થ ઠાકોર, બનયર ભીલ પુતના તારે ૨

૧. જીભ ૨. કેમ આળસ કરે. ૩. સ્મરણ કરતા ૪. પાપ

પદ – ૧૬૦. તુમ કિર નાવ લઈ આવ રે

તુમ કિર નાવ લઈ આવ રે, તુમ કિર નાવ લઈ આવ રે;
તુમકો બોલાવે રઘુનાથ ગોસાંઈ, તુમ પર કીનો ભાવા રે....ટેક

તેરી નૌકા બહુત ચલત હૈ, સરિતા પાર લગાવ રે;
દીન જાણી મોહે દયા જો કરત હૈ, મત હી ભૂલો ઐસો દાવ રે.....૧

કીની રે કીરપા બહુત અતિ કરુણા, હૃદયે ધર્યો વિશ્વાસ રે;
લઘુતામાં પ્રભુ પાર કિયો હૈ, કુટુંબ સહિત ભરી નાવ રે.....૨

પદ – ૧૬૧. પગ ધોઉં નાવ પધારો રામજી

પગ ધોઉં નાવ પધારો રામજી, પગ ધોઉં નાવ પધારો;
ઊડ ગઈ શલ્યા કાષ્ઠ[૧] કી ખેતી એક, તુમ હી મનમેં વિચારો .....ટેક
કટી લો નીર, તીર હૈ નેડો,[૨] કોંસાઈ કહે ઉપાય;
વિશ્વ જીવનકે જીવિકા મોહે, મોહે રંક કાં મારો.....૧
હૈ કશું તત્વ એ હી પદરજમેં, નાહિ ન દોષ તુમ્હારો;
અગ્રદાસ ઉતરાય જ દીનો, નૌકા સહિત કુલ તાર્યો.....૨

૧. લાકડાની ૨. મૂકો-વાસ કરાવો

ૐ

અનુક્રમ ૭

પદ – ૧૬૨. પાવન પદરજ રઘુવીરકી

પાવન પદરજ રઘુવીરકી, જે પર સત શૈલ્યા કો તો પલટયો;
ગતિ ભયી દેવ શરીરકી, પાવન પદ રજ રઘુવીર કી.....ટેક

નાવ લાવ ખેવટ[૧] સે બોલે, પ્રભુ ઠાડે[૨] તટ નીર કી;
ચાલ્યો હૈ પરાયે, ફિર નહીં ચીતવે, શંકા રામ શરીર કી ૧

કરત પરમ ગત; પરમ કૃપાનિધિ,[૩] તારે પતિત ભવ ભીરકી;
જાત પ્રગટ વૈકુંઠ સ્વર્ગની, નાવ કુટુંબ સબ કીર કી ૨

શેષ મહેશ નિગમ[૪] નારદમુનિ, સેવત બ્રહ્મા ઉરજ[૫] કી;
પરશા શુક સનકાદિક ભજત રજ, ઉર[૬] ધર ગુણ ગંભીર કી.....૩

૧. હોડી હાંકવાવાળો ૨. ઊભા ૩. દયાનો સાગર ૪. શાસ્ત્રો
૫. વિનંતિ ૬. હૈયે

પદ – ૧૬૩. રામજી કો નામ નવનિત મેરે

રામજી કો નામ નવનિત મેરે, રામજી કો નામ નવનિત મેરે.....ટેક
કહાઁ જો ભયો સુખ સંપત્ત તેરે, રામજી કો નામ નવનિત મેરે.....૧
આવતા ન સંગી,[૨] જાતા ન સંગી, કહાં જો ભયો ઘર બાંધ્યો હાથી.....૨
નગ્ન આવતા, નગ્ન જાતા, કહાઁ જો ભયો તુ રાજા રાવણ.....૩
કહે કબીર અંતકી બારી, હાથ ઝટક[૩] જૈસે ચાલ્યો હૈ જુગારી.....૪

૧. હંમેશાં નવીન-નવુંના અર્થમાં ૨. સાથી ૩. ઝૂંટવીને

પદ – ૧૬૪. ઐસે મન લઈ લો રામ રસના

ઐસે મન લઈ લો રામ રસના, ઐસે મન લઈ લો રામ રસના
કપટ ભક્તિ કીજે, કવન[૧] ગુના, ઐસે મન લઈ લો રામ રસના .....ટેક
જેમ મૃગનાદે વીંધ્યો આયે, પિંડ પડે વા કો ધ્યાન ન જાયે ૧
જૈસે કીટ ભુંગ લોલાઈ,[૨] હૈ લોલીન ભૃંગ જાય ૨
જૈસે મીન જલહીત જાન, પ્રાણ તજે વિસરે નહિ પાની.....૩
રામનામ સુખ અમૃતસાર,[૩] સુમર સુમર જન ઉતરે પાર.....૪
કહે કબીર દાસન કો દાસ, અબ ન છાંડું રામચરણ નિવાસ.....૫

૧. કેટલા ૨. લંપટતા-લીનતા
૩. જન્મ મરણના ફેરામાંથી છોડાવનારો મંત્ર

ॐ અનુક્રમ ૭

પદ – ૧૬૫. ભૂલ્યો મન સમજાવે

ભૂલ્યો મન સમજાવે, હો કોઈ ભૂલ્યો મન સમજાવે;
એ મન ચંચલ ચોર લાલચુ, છૂટયો હાથ ન આવે .....ટેક

જોડ જોડ ધન ઊંડા ઘાલે, જહાઁ કોઈ લેણા ન પાવે;
કાલ આયે જબ કંઠ ગ્રહેગો,[૧] સેનો[૨] સેનમેં બતાવે હો ૧

ખોટા દામ ગાંઠે લઈ ડોલે, હસી હસી વસ્તુ મૂલાવે;
બોયે બાબુ, આમ્રફલ[૩] ચાહે, સો ફલ હાથ ન આવે ૨

ગુરુ પ્રતાપ સંત કી સંગત, મન વાંછિત[૪] ફલ પાવે;
જાત જુલાહા[૫] નામ કબીરા, હરખી નીરખી ગુણ ગાવે ૩

૧. પકડશે ૨.તે ક્ષણે ૩. કેરી ૪. ઈચ્છા પ્રમાણેનું
૫. વટલાયલી મુસ્લિમ વણકરની એક જાતિ

ૐ અનુક્રમ ૭

પદ – ૧૬૬. નિર્ગુણ જરા લક્ષ આવે

નિર્ગુણ[૧] જરા લક્ષ આવે, કોઈ નિર્ગુણ જરા લક્ષ આવે
વસ્તુ સમીપ જન જે કોઈ પાવે, કપટ અમલ[૩] વિસરાયે .....ટેક

કાજી હો કર કિતાબ વાંચે, મુલ્લાં બાંગ પુકારે;
વેદ પુરાણ છોડ ચલે વિપ્રકો,[૪] રાજા કો રાજ નિભાવે ૧

કમલ કી પૌધ[૫] બસે એક દાદુર, તા કો ભેદ ન પાવે;
કુલ વાસ કે ભોગી ભમરા, લક્ષ[૬] કોસથી આવે ૨

જોગી યતિ[૭] ને તપશી સંન્યાસી, બહુવિધ વેષ બનાવે;
રિદ્ધિ સિદ્ધ[૮] કારણ કરન ફકીરી, સ્વપ્ને ભોજન પાવે.....૩

પવન આસન સાધન યોગ, પ્રેમ જયોતિ કો પૂજાવે;
ષટ્ દર્શન[૯] અખંડ શેનું, ત્યાં મેં એકલો આયે ૪

બિન કરહી પખાવજ બજાવે, બિન રસના ગુણ ગાવે;
કહે કબીર શબ્દ અનહદકા,[૧૦] કોઈ સમર્થ ગુરુ સમજાવે ૫

૧. પ્રભુનું જે પ્રગટ સ્વરૂપ નથી તે નિરાકાર છે અને તેથી ગુણ વિનાનું છે. ૨. ધ્યાનમાં ૩. વિશુદ્ધ ૪. બ્રાહ્મણ ૫. દાંડી ૬. લાખ ૭. સન્યાસી ૮. આઠ સિદ્ધિઓ અને નવ નિધિ ૯. છ દર્શન શાસ્ત્રોઃ પૂર્વ મીમાંસા, ઉત્તર મીમાંસા, ન્યાય, વૈશેષિક, સાંખ્યયોગ ૧૦. અસીમ જ્ઞાન

ૐ અનુક્રમ ૭

પદ – ૧૬૭. નીરખ પરખ ગુરુ કરના અવધુ

નીરખ પરખ ગુરુ કરના અવધુ, અવધુ નીરખ પરખ ગુરુ કરના;
તન મનસે કછુ પર્ચા[૧] નાહીં, કાહે કો પર્ચી પર્ચી મરના ...ટેક

કાલ ન મિટે, જંગલ ન છૂટે, તપસ્વી ભયા નહિ શૂરા;
કુલકો નાશ કરો મત કોઈ, ગુરુ મળ્યા નહિ પુરા ...અવધુ...૧

સપ્ત ધાતુકા[૨] પિંજર બનાયા, ઉપર ગિરદ[૩] કી શોભા,
સતગુરુ મિલે તો કાલથી બચે, નહિ તો પ્રલય હોયે ...અવધુ...૨

કદ્રુપ દેહી કાચકે કુપો,[૪] મિથ્યા કહાં ઉલેચે;
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, અમૃત કે રસ સીંચો ...અવધુ...૩

૧. પરિચય ૨. સાત ધાતુનું ૩. મળ કચરો ૪. ઘડો

પદ – ૧૬૮. શી ગતિ થાશે અમારી

શી ગતિ થાશે અમારી, દીનાનાથ શી ગતિ થાશે અમારી;
જઠર અગ્નિમેં રાખ લીયો હૈ, રક્ષા કરો અમારી...દીનાનાથ ટેક

બે વાતે મારું મન લલચાયું, એક કંચન,[૧] બીજી નારી;
જમ ના કિંકર[૨] માર દેશે, નશી ઉગરવાની બારી ...દીનાનાથ ૧

ભાવ કરીને હરિને ભજશે, જે કોઈ નર ને નારી;
ભવ પ્રાસીત[૩] પ્રલય થાશે, કૃષ્ણદાસ લિયો તારી ...દીનાનાથ ૨

૧. સોનું ૨. દૂત ૩. પાપ

પદ – ૧૬૯. ના ચઢીએ રઘુનંદન

ના ચઢીએ રઘુનંદન[૧] નાવ પર ના ચઢીએ રઘુનંદન
રંક જાત ઉદર ભરીએ, ના ચઢીએ રઘુનંદન....ટેક

આ નાવ નારી હો જાય, રાજકુંવર સે કોલ દિયે;
તુલસીદાસ પ્રભુ નામ નાવ છે, ભવસાગર સહેજે તરીએ....૧

૧. રામ

પદ – ૧૭૦. જ્ઞાની કા ઘર ન્યારા સંતો

જ્ઞાની[૧] કા ઘર ન્યારા સંતો, જ્ઞાની કા ઘર ન્યારા ...ટેક
જ્ઞાની કા ઘર ઐસા ચહીએ, જૈસે જમીકા ધુરા;
ઈતની ક્ષમા રાખે ઘટ ભીતર, સો જ્ઞાન કા પુરા --સંતો....૧

દીપક જ્યોત મંદિરમાં રાખે, મિટ ગયે અંધિયારા
જ્ઞાની કા ઘર ઐસા ચહીએ, બિન દિપક ઉજિયારા --સંતો....૨

તુલસી કા દલ એક સરખા કર્હે છોટા કર્હે મોટા,
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, રહેણી કા ઘર મોટા --સંતો....૩

૧. જેને પરમાત્માનો પરિચય થયો છે તેવા સંત

પદ – ૧૭૧. નેક શ્યામ કો બાનુ

નેક શ્યામ કો બાનુ,[૧] જા કો નેક શ્યામ કો બાનુ;
તા કો નિકટ જાયે જન કોઈ, કહાં રંક કહાં રાણા...ટેક

માલા તિલક છાપા બિરાજે, અગર ચંદન લપટાનો;
શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ[૨] બિરાજે, તે ક્યોં સબ રહે છાનો...૧

રવિ સુત કહો પોકાર શું, સુનત દુત્ત અકલાયો;
પ્રેમાનંદ પ્રભુ હેત સુતકી ગત, મન કી ગત કહાં જાણું...૨

૧. વચન ૨. કમળ

પદ – ૧૭૨. અહો મહારાજ ગરીબ નિવાજ અહો

અમીર કલ્યાણનાં પદો

અહો મહારાજ ગરીબ નિવાજ[૧] અહો,
ધ્રુવ અંબરીષ કી રક્ષા કીની દ્રૌપદી કી રાખી લાજ --અહો...૧

હિરણા કંસકો ઉદર બિડાર્યો[૨] પ્રહલાદ કે દુઃખ ભાંજે;
રાવણ કે દશ મસ્તક છેદે, દિયો વિભિષણકો રાજ --અહો...૨

વિદુર કે ઘર ભોજન કીનો, દુર્યોધન કીધો તારાજ;[૩]
જહાં જહાં ભીડ પડે ભકતનકો, ઉગાર્યો ગજરાજ --અહો...૩

બાલપણા કો મિત્ર સુદામો, વા કો સાર્યો[૪] કાજ;
એ સબ કારણ પ્રભુ મોહન નાગર, બાંય ગ્રેહેકી[૫] લાજ--અહો...૪

૧. રક્ષણ કરનાર ૨. મારી નાંખ્યો ૩. વિનાશ ૪. સફળ થયા
૫. પકડે તેની

પદ – ૧૭૩. ગોપાલ લાલ પ્યારે

ગોપાલ લાલ પ્યારે, નાગરી ન્યાત કે તારે,
શેષ સહસ્ત્ર જા કો ધર નહી પાવે, જશોમતિ કે દ્વારે ...૧

વ્રજબંધુમેં બહેરન[૧] ગ્વાલસંગ, બ્રહ્મ મહેશ પરવારે હો;
પ્રેમ લક્ષણ કી ભક્તિ ન જાણી, નરિ વેદ વિચારે ...૨

ભક્તિ હેત સંતનકે કારણ, વારંવાર પ્રભુ પધારે,
લધુ મોહન પ્રભુ ઐસો પ્રીતમ, ચિત્તસેં તરન ટાળે રે...૩

૧. વિરહણ એટલે વિરહથી વ્યાકુલ

પદ – ૧૭૪. લાગત રામ પ્યારો

લાગત રામ પ્યારો, નૃપ, દશરથ રામ પ્યારો;
સંગ સખા બંધુ સંગલીને અવધપુરી ઉધારે --લાગત...૧

રઘુવર લક્ષ્મણ ભરત શત્રુધ્ન, રઘુજી બહુત ઉજારે;
રઘુકુલ કે ચારે વીર બિરાજે, શોભીત ન્યારે ન્યારે --લાગત...૨

ચઢી ચઢી અટારી ત્રિયારાણી,[૧] એક મન દષ્ટિ નિહાળે રે;
માનદાસ જનુની મુખ નિરખે, જીવન પ્રાણ અરે મારે --લાગત...૩

૧. સ્ત્રી -પત્ની

ૐ અનુક્રમ ૭

પદ – ૧૭૫. મને ન બોલાવે વ્હાલો

મને ન બોલાવે વ્હાલો, મને ન બોલાવે વ્હાલો;
કઠણ હૈયાનો વ્હાલો, મને ન બોલાવે વ્હાલો --ટેક

જોષીડા[૧] તેડાવો ને જોષ જોવાડો, રૂડા જોષ જો જો;
મને મહિયરીએ વરાવે, વ્હાલો મને ન બોલાવે ...૧

તાંબા કુંડીમ ઉનાજલ પાની, પ્રભાતે ઉઠી વ્હાલો ઠંડા જલે ન્હાયે;
પાંચ પકવાન મિઠાઈ મેવા, નિત્ય ઊઠીને વ્હાલો પરઘેર પાયે[૨] ...૨

સાસુ હઠીલી મારી નણંદી ઠગારી, નાનો દિયરીઓ મારે આંગણે ન આયે;
બોલાવું પણ બોલે નહિ, મુખ મરડે ને વ્હાલો બાજુએ જાયે; ...૩

મીરાં કહે પ્રભુ ગિરધર નાગર, નિત્ય ઉઠી ગુણ તારા ગાયે;
મને ન બોલાવે વ્હાલો, મને ન બોલાવે વ્હાલો ...૪

૧. જયોતિષીઓ ૨.મેળવે

ૐ અનુક્રમ ૭

પદ – ૧૭૬. પાણી લેવાને ગઈ 'તી સાગર

પાણી લેવાને ગઈ 'તી સાગર, પાણી લેવા ને ગઈ'તી સાગર;
ભૂલી આવી ગાગર,[૧] પાણી લેવાને ગઈ'તી સાગર...ટેક
કુવે જાઉં તો મને કાંકવા[૨] ચૂગે,[૩] સાયબા,મોરી આંગણામાં વાવરીઆ[૪] ખોદાવ...૧
સોનલ વરણું બેઢલું મારૂં, સાયબા, મોરી ઓઢણિયે મોતીડા જડાવ;...૨
સાસુની છોરી મોરી નંણદલ ઠગારી, છોટો દિયરીઓ દે છે ગાલ...૩
મીરાંબાઈ કહે પ્રભુ ગિરધર નાગર, મને ઉતારો ભવપાર...૪

૧. બેડું ૨. કાંકરા ૩.ખૂંચે ૪. કૂવો

કાફીની સાખી

પદ – ૧૭૭. કારી કંઠ કર

કારી કંઠ કર, કાફી કલા કછું ઔર;
કૃષ્ણ કામિની કારણ, પ્રભુ પ્રગટે ઠોર હી ઠોર[૧] ૧

કાફી કલા પાઈએ, કાફી કાફી કરંત;
ગિરિરાય ગિરિજાપતિ, સો હી સીતાપતિ સ્મરણ ૨

સિદ્ધ સંત કા એકમત, જીવત તા કો ખાયે;
મુખ ફેર મુર્દા ભયા, તા ઘેર સંત ન જાયે.....૩

૧. ઠેર ઠેર

પદ – ૧૭૮. સાધુ કી સંગત પાઈ રે

સાધુ કી સંગત પાઈ રે, જા કી સુફલ[૧] કમાઈ રે,
સાધુ કી સંગત ભક્તિ હરિકી, બઢત બઢત બઢ જાઈ....ટેક

ધ્રુવ પ્રહલાદ અંબરીષ વિભિષણ, નારદ છે ઋષિરાઈ,
પીપા ધના, સેના રોહીદાસ, પાંચમી મીરાંબાઈ ૧

નરસિંહ જયદેવ ઔર સૂરદાસ, સજના જાત કસાઈ;
રંકા વંકા કાલૂ કેવલ ફૂબા કરમા કી ખીચડી પાઈ ૨

દત્તાત્રેય ગુરુ ગોરખ યોગી, ગગન મંડલ મઠ છાઈ;
કહેત કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, જયોતમેં જયોત મિલાઈ ૩

૧. સારા ફળ વાળી એટલે પુણ્યશાળી

પદ – ૧૭૯. જે હરિ નામ સુનાવે રે

જે હરિ નામ સુનાવે રે, સોહી સજજન મેરા...જે હરિનામ...ટેક
ભવસાગરકી લોભ લહરમેં, ડૂબત પાર ન પાયે...૧
શિવ સનકાદિક[૧] ઔર બ્રહ્માદિક, નારદ કે મન ભાવે...૨
છષ્ઠી[૨] છાંડ પડો પાપી મૂખ જે મુખે હરિ ન સોહાવે...૩
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, હરખી નીરખી ગુણ ગાવે...૪

૧. સનક, સનંદન વગેરે મુનિઓ
૨. છઠ્ઠીનો દિવસ એટલે જન્મને છઠ્ઠે દિવસે

પદ – ૧૮૦. આનંદ મંગલ ગાઉં રે

આનંદ મંગલ ગાઉં રે, જો મેં સાહેબ પાવું...ટેક
એક ટેક રાખી તેરે વદન નિહાળું, પલક કે ચમર ઢોંળાવું...૧
ત્રિકુટી[૧] મહેલ પર બન્યો હૈ ઝરુખો,[૨] દેદારૂપી[૩] સેજ બિછાવું ...૨
કહેત કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, જિનમેં બંદગી મિલાઉ ...૩

૧. કપાલ પર બે ભ્રમરની વચ્ચે ત્રિકુટી ૨. મહેલ અટારી
૩. જ્ઞાનરૂપી

પદ – ૧૮૧. ક્યોં હરિનામ વિસારા

ક્યોં હરિનામ વિસારા, મન મૂઢ[૧] ગંવાર ...ટેક
ચલના દૂર અબ ક્યોં થાકે, પંથ ખાઁડે[૨] કી ધાર...ક્યોં...૧
અજ હુઁ ચેત કહાં ભયો ગાફેલ,[૩] અભ કછુ કર લે સાર...૨
વિષમ વાદસે બાજન[૪] આયે, મારા મારા જમ હાર...૩
છાંડ કુટિલતા ભજીલે રામનામ, યો હી મત અમારા...૪
કહેત કબીર સેવો સાધુજન, તો ઉતરે ભવપારા...૫

૧. મૂરખ ૨. તલવારની ૩. શરતચૂક થયો ૪. વાજ આવી ગયો અથવા કંટાળી ગયો અથવા વિષયોની અસરો- ધામધૂમ-ધમાચકડી એ વિષય વાદનું પરિણામ છે.

પદ – ૧૮૨. કોઈ દિલ હી વિચારો

કોઈ દિલ હી વિચારો, દુર નહિ રે, હૈ માના;[૧]
ખોજત ખોજત થાક રહે હૈ, હિંદુ મુસલમાન....ટેક

કહાં પઢે કીજે વેદ પુરાણા, કહાં પઢે કી કુરાના;
ગુરુ પીર જબ પાઈએ, તબ પહુંચે ઠિકાના....૧

એક સાહેબ શું મિલકર રહે હૈ, ઔર ન ધર હૈ કાના;
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, ધરો નિરંતર ધ્યાના ૨

૧. હે અભિમાની મનુષ્યો

પદ – ૧૮૩. સાધુજન નો સંગ રે

સાધુજન નો સંગ રે, બાઈ મને ભાગ્ય મળ્યો હૈ...ટેક
અડસઠ તીર્થ મારા સંતને ચરણે, કોટી[૧] કાશી ને કોટી ગંગા રે...૧
દુર્જન હોય તે દુર્જન રહેશે, પાડે ભજનમાં ભંગ રે...૨
નિંદા કરે તે નરકે જાશે, થાશે અંધ અપંગ રે...૩
બાઈ મીરા કહે પ્રભુ ગિરધરના ગુણ, મારે તો એની સંગ રે...૪

૧. કરોડ

પદ – ૧૮૪. પ્રભુજી વિષે લાગ્યો મને સ્નેહ રે

પ્રભુજી વિષે લાગ્યો મને સ્નેહ રે, બીજું મને કાંઈ ન ગમે રે ...ટેક
પહેલી પૂજા અજદેવ[૧] તમારી, તે થકી રહે મારી દેહ રે ...૧
હાર ને ચીર હું તો નહિ પહેરું રાણા, તુલસીની માલા મારે દેહ રે ...૨
બાઈ મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરના ગુણ, હરિચરણે ચિત્ત લેવું રે ...૩

૧. આત્મદેવ

પદ – ૧૮૫. કાનુડો કામણગારો રે સૈયર મારી

કાનુડો કામણગારો રે સૈયર મારી- કાનુડો કામણગારો[૧] રે...ટેક
સૈયર મને કંઈક કામણ કીધું રે, મારું ચિત્ત હરીને[૨] લીધું રે...૧
સૈયર મને ભાતભાતની ભૂરકી[૩] નાંખી, દયા જાણી જીવણજીએ રે...૨
સૈયર મારે શામળિયાનું બાનું,[૪] હવે કયાં લગી રાખું છાનું રે...૩
સૈયર મને વાત ના ભાવે બીજી, મીરાં તો રંગે રીઝી રે...૪

૧. આકર્ષક ૨. હરણ કીધું ૩. પ્રભાવિત કરી ૪. વચન

પદ – ૧૮૬. સાધુજનનો સંગ

સાધુજનનો સંગ, બાઈ મને ભાગ્યે મળ્યો હૈ...સાધુજન...ટેક
કોરી કોરી મટુકીમેં[૧] મહી[૨] જમાવું, ગ્વાલન હોકર જાવું રે....૧
ફૂલ રે મંગાવું વ્હાલા ગજરા ગૂંથાવું, માલન[૩] હોકર જાવું રે....૨
કપડા રે મંગાવું વ્હાલા ભગવા મંગાવું, જોગન[૪] હોકર જાવું રે....૩
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરના ગુણ, જયોતમેં જયોત મિલાવું રે....૪

૧. માટલી ૨.દહીં ૩. માખણ ૪. જોગણ

પદ – ૧૮૭. પુરા નર કયાંથી પાઈએ

પુરા નર[૧] કયાંથી પાઈએ, કોણ બતાવે આ કાલમેં...પુરા નર...ટેક
જે રે મળ્યું તે આપ સ્વાર્થી, મરડી ને નાંખે માયા જાલમેં રે...૧
પ્રલયના[૨] જીવ તે તો, પ્રલયમાં જાશે, જોગ માયાની જાલ રે...૨
મીઠું લાગે તેમ તેમ ઘણું ભરખે,[૩] ઝેર ન જાણે રસાલમાં રે...૩
અગમ[૪] નિગમ આદિ પુરુષને પૂછો, સંત બતાવે સાનમાં રે...૪
કહે રણછોડ શ્રી રામ ભજી લો, કોઈ નહિ પડો જંજાલમાં[૫] રે...૫

૧. પૂર્ણ પુરુષ ૨. નાશવંત ૩. ખાય ૪. દિવ્ય પ્રદેશની વાત ૫. પ્રપંચમાં, ખોટી ધમાલમાં

પદ – ૧૮૮. દર્દ ન જાણે કોઈ રે

દર્દ ન જાણે કોઈ રે મેરો દદ ન જાણે કોઈ રે,
પિયુ વિના દર્દ ન જાણે કોઈ રે, મેરો દર્દ ન જાણે કોઈ રે...૧
ઘાયલ[૧] કી ગત ઘાયલ જાણે, જેને વીતી હોય તે જાણે રે...૨
સુડી[૨] ઉપર સેજ[૩] અમારી, કિસબિધ રહું મેં સોઈ રે...૩
મીરાં કહે દુઃખ જબ હી મિટે હો, વૈદ્ય શ્યામલો હોઈ રે...૪

૧. પ્રભુ પ્રેમથી ઘાયલ ૨. પ્રભુનો માર્ગ કઠીન હોઈ મુશ્કેલીઓ રૂપી કાંટા વાળી ૩. પથારી

પદ – ૧૮૯. કઠણ લગન કી પ્રીત

કઠણ લગન કી પ્રીત લગી સો જાણે,
કઠણ લગન કી પ્રીત લગી સો જાણે...ટેક
એક સમે વૃંદાવન માંહે કુંજ કુંજ નવી રીત;
વિપત્ત[૧] પડે કોઈ કામ ન આવે, સંપત્ત[૨] સે સબ મિત્ર ૧

ડંસી ગયો શ્યામ ભુજંગ[૩] કાળો, લહેરી[૪] ઉઠત શરીર;
બિન દેખે મુખ શ્યામ સુંદરકો, વો મન ધરત નહિ ધીર....૨

પ્રેમ પ્રીતકી રીત હૈ ન્યારી, કોઈ ન જાણે પ્રીત;
કૃષ્ણજીવન રસિક રામ કી પ્યારી, ડારી[૫] મોહે જંજીર ૩

૧. દુઃખ ૨. સુખમાં ૩. નાગ-સાપ ૪. વેદના ૫. નાંખી

પદ – ૧૯૦. હું તારો સંગ ન મેલું રે

હું તારો સંગ ન મેલું રે, પ્યારા, હું તારો સંગ ન મેલું...ટેક
જે રે કહેશો તે તો સહીને રહીશું, પ્રેમ મગ્ન થઈ ખેલું રે...૧
લાલચ કરતાં લાગ પડયો છે, કેમ કરી હૃદીયાથી ઠેલું રે...૨
ભલે રે મળ્યા મહેતા નરસૈંયાના સ્વામી પ્રેમ પયમેં[૧] સાકર ભેળું રે...૩

૧. દૂધ

પદ – ૧૯૧. રંગી તેં તો જૂઠા રંગ બનાયા

રંગી તેં તો જૂઠા રંગ બનાયા, ઉપજત બિનસત[૧] એક ક્ષણકમેં
ઐસી મોહન તેરી માયા, રંગી તેં તો જૂઠા રંગ બનાયા ...ટેક

આ દેહી કા ગર્વ ન કરના, જૈસે તરુવર[૨] કી છાયા રે;
જે રે મુઆ સો બહોર ન આયા, તાકી ખબર ન લાયા રે ...૧

રાજા રંક છત્રપતિ ભુપતિ, તે સબ ગિરદમેં[૩] મિલા રે;
તુલસીદાસ પ્રભુ ગાયા પરમપદ, જિન ખોજા સો પાવે રે ...૨

૧. વિનાશ ૨.ઝાડ ૩. ગર્ભમાં અથવા મૃત્યુ પછીના સુક્ષ્મ લોકમાં

પદ – ૧૯૨. કોણ કરે જંજાલ જુગમેં જીવન થોડા

(દેશી-ફેર-કાફી)

કોણ કરે જંજાલ[૧] જુગમેં જીવન થોડા (૨)
માતાપિતા એ જન્મ દિયો હૈ, કર્મ દિયો કિરતાર[૨] ....ટેક

માટી ચુન ચુન મહલ બનાયા, અંધ કહે ઘર મેરા
કોઈ મરે દશ દિનમેં, કોઈ મરે બાલપનમેં ૧

કોઈ ઉતરે રત્નાગર સાગર, તો કોઈ ઉતરે ભવપાર,
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, જૂઠા દેહ[૩] કા ખ્યાલ ૨

૧. પ્રપંચ ૨. પરમાત્મા ૩. શરીર

પદ – ૧૯૩. ઊઠી ચાલ્યો અવધૂત

ઊઠી ચાલ્યો અવધૂત મઢીમેં[૧] કોઈના મળે રે...ઊઠી ચાલ્યો...ટેક

પંથી[૨] હતા તે પંથ ચલી ગયા, મઢીમેં પડ રહી ભભુત...૧

કાયા મઢુલી જંગલમેં ચલ ગઈ, હો ગઈ લુંટાલુંટ...મઢી મેં...૨

માતપિતા તેરા કુટુંબ કબીલા, એ સબ રૂવે જૂઠ...મઢી મેં...૩

કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, તૂટી ગયો રે ઘરસૂથ[૩]...મઢી મેં...૪

૧. ઝૂંપડી ૨. જીવ ૩. ઘર સાથેનો સંબંધ-નાતો

પદ – ૧૯૪. હરિ બિન જીએ નર કેસે

હરિ બિન જીએ નર કેસે, અંતર પ્રીત નહિ પરસોત્તમકી[૧] રે;

ખર[૨] કો નર જૈસે; હરિ બિના જીએ નર કેસે ૧

નહિ હુવા સાધુ સમાગમ, નહિ ગુરૂ ઉપદેશ;

હો હો કરતે જન્મ ખોયો, મનુષ્ય દેહ અમૂલ્ય[૩] ૨

બેર બેર અવસર ના આવે, રામ નામ કબ લેશે;

પરમાનંદ પ્રભુ તુમ્હારે ભજન બિના, કહાં જાઈ ઉતરશે ૩

૧. પ્રભુની ૨. ગધેડો ૩. જેની કિંમત આંકી ન શકાય તેવો

૫૬ – ૧૯૫. કીટ મુગટ ધર્યો શિશ

કીટ મુગટ ધર્યો શિશ, ધનુષ બાણ લઈ કર ધર્યા;
તબ તુલસી નમાવે શિશ.
આજ કી શોભા અજબ બની હૈ, ભલે બિરાજે નાથ;
તુલસી મસ્તક જબ નમે, તબ ધનુષ બાણ લિયો હાથ.
કહાં કહું છબી આજકી, ભલે બિરાજયા નાથ;
તુલસી સૌ ના રામ છે, જબ લગી ઘટમેં પ્રાણ.

ૐ અનુક્રમ ૮

પદ – ૧૯૬. વૈષ્ણવ જન તો તેને રે કહીએ

(રાગ-કાલેરો)

વૈષ્ણવ જન[૧] તો તેને રે કહીએ, જે પીડ[૨] પરાઈ[૩] જાણે રે;
પરદુઃખે[૪] ઉપકાર કરે તોયે, મન અભિમાન ન આણે રે ...ટેક

સકળ લોકમાં સહુને વંદે નિંદા[૫] ન કરે કેની રે;
વાચ[૬] કાછ[૭] મન નિશ્ચલ[૮] રાખે, ધન ધન જનની તેની રે ...૧

સમદષ્ટિ[૯] ને તૃષ્ણા[૧૦] ત્યાગી, પર સ્ત્રી જેને માત રે;
જિહ્વા થકી અસત્ય ન બોલે, પરધન નવ ઝાલે હાથ રે ...૨

મોહ માયા વ્યાપે નહિ જેને દઢ વૈરાગ્ય[૧૧] જેના મનમાં રે;
રામ નામ શું તાળી[૧૨] રે લાગી, સકળ તીર્થ તેના તનમાં રે ...૩

વણલોભી[૧૩] ને કપટ રહિત છે, કામ ક્રોધ નિવાર્યા રે;
ભણે નરસૈંયો તેનું દર્શન કરતાં, કુલ ઈકોતેર[૧૪] તાર્યા રે ...૪

૧. ભગવાનના અનુયાયી ૨. દુઃખ ૩. બીજાની ૪. બીજાનું દુઃખ
૫. ટીકા ૬. વાણી ૭.વેશના અર્થમાં ૮. સ્થિર ૯. સરખી નજર મતલબ કે સમાન વ્યવહાર ૧૦. ઈચ્છા-વાસના
૧૧. રાગ વગરનું બનવું ૧૨. લગન ૧૩. લોભ વગરનો
૧૪. ઉપરોકત ગુણોવાળા ભકતનું દર્શન કરવામાં આવે તો ઈકોતેર પેઢી સુધી કામ આવે એટલો પુણ્યનો જથ્થો પ્રાપ્ત થાય છે.

ૐ અનુક્રમ ૮

પદ – ૧૯૭. ભૂતળ ભક્તિ પદારથ મોટું

ભૂતળ[૧] ભક્તિ પદારથ મોટું; બ્રહ્મલોકમાં[૨] નહિ રે
પુણ્ય કરી અમરાપુરી[૩] પામ્યા, અંતે ચોરાશી માંહી રે .....ટેક

હરિના જન તો મુકિત ન માગે, જન્મો જન્મ અવતાર રે
નિત સેવા નિત કીર્તન ઓચ્છવ[૪] નીરખવા નંદકુમાર રે.....૧

ભરત ખંડ ભૂતળમાં જનમી, જેણે ગોવિન્દના ગુણ ગાયા રે
ધન ધન રે એનાં માતપિતાને, સફળ કરી એણે કાયા રે ૨

ધન વૃંદાવન ધન એ લીલા, ધન એ વ્રજનાં વાસી રે
અષ્ટ મહાસિદ્ધિ[૫] આંગણિયે રે ઊભી, મુકિત[૬] છે એમની દાસી રે.....૩

એ રસનો સ્વાદ શંકર[૭] જાણે, કે જાણે શુક જોગી રે
કંઈ એક જાણે વ્રજની ગોપી, ભણે નરસૈંયો ભોગી રે.....૪

૧. પૃથ્વી ૨. સાત ઊર્ધ્વલોક છે તેમાંનો એક ૩. સ્વર્ગ
૪. ઉત્સવ ૫. આઠ સિદ્ધિઓ - અણિમા, લઘિમા, ગરિમા, મહિમા, પ્રાપ્તિ, પ્રાકામ્ય, ઈશિત્વ ને વશિત્વ ૬. મોક્ષ ૭. શંકર ભગવાન

પદ – ૧૯૮. નારાયણનું નામ જ લેતાં

(રાગ-કાલેરો)

નારાયણનું નામ જ લેતાં, વારે તેને તજીએ રે;
મનષા[૧] વાચા કર્મણા[૨] કરીને, લક્ષ્મીવરને[૩] ભજીએ રે ....ટેક

કુળને તજીએ, કુટુંબને તજીએ, તજીએ માને બાપ રે;
ભગિની સુત દારાને[૪] તજીઓ, જેમ તજે કંચુકી[૫] સાપ રે ૧

પ્રથમ પિતા પ્રહલાદે તજીઓ, નવ તજીયું હરિનું નામ રે;
ભરત શત્રુધ્ને તજી જનેતા, નવ તજીઆ શ્રી રામ રે....૨

ઋષિપત્નીએ શ્રીહરિ કાજે, તજીઆ નિજ ભરથાર[૬] રે;
તેમાં તેનું કંઈએ ન ગયું, પામી પદારથ ચાર[૭] રે ૩

વ્રજવનિતા વિઠ્ઠલને કાજે, સર્વ તજીને ચાલી રે;
ભણે નરસૈંયો વૃંદાવનમાં, મોહન સાથે મહાલી[૮] રે ૪

૧. મનથી ૨. ફરજ બજીવીને અથવા ચિંતન કરીને
૩. પરમેશ્વરને-લક્ષ્મીના પતિ વિષ્ણુને ૪. સ્ત્રી-પત્ની ૫. કાંચળી
૬. પતિ ૭. ચાર પદાર્થ- ધર્મ, અર્થ, કામ ને મોક્ષ
૮. વ્રજદેશની સ્ત્રીઓ ૯. રમી-ખેલી

ૐ અનુક્રમ ૮

પદ – ૧૯૯. હરિની ભક્તિ વિના જે જન જીવે

(રાગ-કાલેરો)

હરિની ભક્તિ વિના જે જન જીવે, તેનો અફલ[૧] ગયો અવતાર રે;
તુલસીની માલા તિલક પાસે, બીજા જુઠાં[૨] શણગાર રે ...ટેક

દશ માસ જનુની ભારે મારી, જેમ વહે શીર ભાર રે;
દેહ ધરી હરિનો દાસ[૩] ન કહાવે, તેની જનુનીને ધિક્કાર[૪] રે ...૧

વૈષ્ણવ જન વ્હાલા નહિ જેને, દયા નહિ લગાર રે;
નરસૈંયાના સ્વામી વિના સજની, બીજા અનેક વિચાર રે ...૨

૧. નિષ્ફળ-નકામો ૨. નિરર્થક-ઉપયોગ વિનાના ૩. સેવક, નોકર
૪. ફિટકાર

પદ – ૨૦૦. આવો રે અલબેલા વ્હાલા

(રાગ-કાલેરો)

આવો રે અલબેલા[૧] વ્હાલા, મોહન મારા રસિયા[૨] રે;
આવડી વાર કહો ક્યાં લાગી તમને, કોને મંદિરે વસિયા રે ...ટેક

તમને ટેવ પડી પર ઘરની, કહો કેમ કરીએ રે;
અમો લોકમાં લાજી[૪] મરીએ, કોને જોઈને ઠરીએ રે ...૧

આજ પછી આવું નવ કીજીએ, લોકમાં હાંસી થાશે રે;
નરસૈંયાના સ્વામી જો તજશો[૫] અમને, લાજ તમારી જાશે રે ...૨

૧. સોહામણા-ફાંકડા ૨. રસિક ૩. સ્થાન કર્યું
૪. શરમથી ૫. છોડીને જશો

૫૬-૨૦૧ કહો સજની એને કેમ મુકું

કહો સજની એને કેમ મુકું, આનંદ રૂપી હરિ આવ્યા રે;
વેદ પુરાણ શાસ્ત્ર એમ બોલે, વૈષ્ણવજન તો વ્હાલા રે ...ટેક

ભેદ ન જાણે ભાવહીણા, જાઈ બડા સમ થાવાને;
અબલા ટાળી નહિ કો સમર્થ, પાલવ એનો સાવાને ...૧

યજ્ઞ[૧] કરે ત્યાં ઝાંખી ન જોવું, શીખ્યો ચોરી ખાવાને;
નરસૈંયો ભૂતલ[૨] અવતર્યો,[૩] હરિ તણા ગુણ ગાવાને ...૨

૧. યજ્ઞ કરવાથી સમૃદ્ધિ મળે પણ ભગવાનનાં દર્શન ન થાય
૨. પૃથ્વી ૩. ઉપરથી નીચે આવવું-નિરાકારમાંથી સાકાર થવું, જન્મ ધારણ કરવો

ૐ અનુક્રમ ૯

૫૯-૨૦૨ કોઈ જુઓ જુગતે વિચારી

(રાગ-કાલેરો)

કોઈ જુઓ જુગતે[૧] વિચારી, વચન વદે તે તરવાને;
માયા રૂપી મોહ નિદ્રામેં, હરિતણું ધ્યાન ધરવાને ...ટેક

તૃષ્ણા[૨] માંહી તણાયે જાયે, પીડા પામે પૂરી રે;
કામિની દેખી કાયર ના થાયે, તે નર સાચા શૂરા રે ...૧

સ્વાર્થમાં મત શીતલ થાયે, પરમાર્થે[૩] દેહ દાઝે રે;
પુણ્ય તણી કોઈ વાત વિચારો, તે શું બોલે ને બકે[૪] રે...૨

દરિદ્રને દુઃખ ઘણેરૂં, ધનવંતા ને ધંધો રે;
કુટુંબીઓને કલેશ ઘણેરો, નિત ઊઠી નર અંધો રે...૩

ક્રોધી જન ને કાળ જ વ્યાપે, રહે તે દાંત જ મરડી રે;
કામિની કારણ કાયા શણગારે, હીંડે[૫] મૂછો મરડી રે ...૪

લાખ ખર્યતાં તે નવ પામે, જે દિન ગયા વીતી રે;
રામકૃષ્ણ પ્રભુ ભજશે, તે તો ગયા જુગ જીતી રે ...૫

૧. યુક્તિપૂર્વક ૨. ઈચ્છા-વાસના ૩. પોતા સિવાય બીજાને માટે ક્રિયા કરવી મનને ગમતી નથી ૪. બબડાટ કરે ૫. દોડે- ચાલે

પદ-૨૦૩ મેહુલો રે ગાજે ને માધવ નાચે

મેહુલો રે ગાજે ને માધવ નાચે, રૂમઝુમ વાજે ઘુઘરી રે;
તાલ પખાવજ બજાવે ગોપી, કૃષ્ણ વગાડે વાંસલડી...મેહુલો ...ટેક

પહેર્યા ચરણ ને ચીર ચુંદડી, ઓઢી ઐસી પટોળી[૧] રે;
દાદુર મોર બપૈયા[૩] બોલે, મધુરીશી બોલે કોયલ રે...૧

ધન બંશીબટ[૪] ધન યમુના તટ, ધન વૃંદાવન અવતાર રે;
ધન નરસૈંયાની જીભલડીને, જેણે ગાયો રાગ મલાર[૫] રે ...૨

૧. રેશમી કપડું ૨. દેડકો ૩. ચાતક ૪. વટ એટલે વડ તેના પરથી બટ. મતલબ કે જે વડના ઝાડની નીચે શ્રીકૃષ્ણે બંસી વગાડી હતી તે ઝાડ ૫. સંગીતનો એક રાગ

ૐ અનુક્રમ ૯

પદ-૨૦૪ આજ વૃંદાવન આનંદ સાગર

આજ વૃંદાવન આનંદ સાગર, શામળિયો સંગે રાસ રમે;
નટવર વેષે બંસી બજાવે, ગોપીઓ ને મન ગોવિંદ ગમે ... ટેક

સોળ કળાની શશી[૧] શિર ઉપર, ઉડુગણ[૨] સહિત વિમાન ભમે;
નીર ગંભીર સ્થિર યમુના તટ, ત્રિવિધ[૩] તનના તાપ શમે રે... ૧

ગોપી નીસર્યા નરહરિ જોવાને, નીકળ્યા સોળે શણગાર સજી;
ટોળે ટોળાં ઊભા રહીને, નીરખત નયણા ભરી ભરી ... ૨

એક એક ગોપી બીચમા માધવ, કરગ્રહી[૪] મંડલી માંહી રમે;
તા થૈ તા થૈ તાન મિલાવે, રાગ રાગણી શમે રે શમે ... ૩

હરખ્યાં સુરિનર દેવ મુનિજન, પુષ્પ વૃષ્ટિ કરી ચરણે નમે;
ભણે નરસૈંયો ધન વ્રજ નારી, જેને કાજે જોગી દેહ દમે ...૪

૧. ચંદ્ર ૨. તારાઓ ૩. ત્રણ જાતનાં દુઃખો-આધિ, વ્યાધિ ને ઉપાધિ ૪. હાથ પકડી

૫૬-૨૦૫ સાંભળ રે શ્યામળિયા રે વ્હાલા

સાંભળ રે શ્યામળિયા રે વ્હાલા, તારે ને મારે ઘણી માયા રે;
જો મહેતાજી જમવા ન આવે, તત્ક્ષણ તજું મારી કાયા રે ... ટેક

કપટ નહિ કાંઇ મહેતાનાં મનમાં, હેતે હરિના ગુણ ગાવું રે;
વૈષ્ણવજન કેરો વેષ દેખીને, મહેતા ને મંદિર જાવું રે ... ૧

વિશ્વંભર વિનંતિ મારી માનો, પ્રીત પૂર્વની રાખો રે;
અમો અબલા કો આધાર તમારો, ભક્ત ઉદ્ધારણ[૧] રાખો રે ... ૨

નાગર સર્વે જમવા ચાલ્યા, હાથમાં ચંબુ[૨] લીધાં રે;
અંતર્યામીએ[૩] તત્ક્ષણ જાણ્યું, ન્યાતમાં ઢેડાં[૪] કીધાં રે ... ૩

થર થર નાગર ધ્રુજવા લાગ્યા, કહો કેમ કરીશું રે;
મહેતાજીને ન્યાત બહાર પાડતા, આપણ સર્વે પડીશું રે ... ૪

માન મૂકી મનાવવા ચાલ્યા, મહેતાજી શરણે રાખો રે;
ભક્તિ તણો છે મોટો મહિમા, નિત નિત દર્શન આપો રે ... ૫

કપટ નહિ કાંઇ ભક્તના મનમાં, મહેતાજી જમવા આવ્યા રે;
માનબાઇના સ્વામી શ્યામળિયા, ન્યાતમાં ઢેડા સમાવ્યા રે ... ૬

૧. ઉદ્ધાર માટે ૨. પાણી પીવાનું સાધન ૩. પરમાત્માએ
૪. નાગરની ન્યાત જમવા બેઠેલી હતી ત્યારે પરમાત્માએ એવી લીલા કરી હતી કે અરસપરસ જે જુએ તેને ઢેડાંના જ દર્શન થાય. નાગરોએ નરસિંહ મહેતાને નાત બહાર મૂકયા હતા તે ખોટું થયું તેનું ભાન થયું.

પદ-૨૦૬ શા માટે શ્યામળિયા વ્હાલા

શા માટે શ્યામળિયા વ્હાલા, સાન[૧] કરી અમને તેડયાં રે;
વ્યાકુલ[૨] વનિતા થઈ સર્વે અંગે, વેણુ વગાડી રુડી રે.....ટેક

આ વેળા એ અર્ધી રાતે, પરહર્યા[૩] પરિવાર રે;
શા માટે આળ ચઢાવે અમને, નિર્લજજ[૪] નંદકુમાર રે ૧

બોલો વિચારી તમે નંદનાનંદન,[૫] અમો અબલા બલ થોડું રે;
નરસૈંયાના સ્વામીને સંગે રમતાં, દીન[૬] થયા કર જોડી રે....૨

૧. ઈશારો ૨. પ્રેમથી વિહવલ બનેલી ૩. છોડયાં
૪. શરમ વિનાના ૫. પરમાત્મા ૬ . ગરીબ

પદ-૨૦૭ નુગરા જનનો સંગ ન કરીએ

નુગરા[૧] જનનો સંગ ન કરીએ, નુગરાનો સંગ છે ભારી રે;
નુગરા સંગે નરકે જઈએ, સમજો નર ને નારી રે .....ટેક

નુગરા સંગે વાત કરતાં, લાખ ચોરાશી જાઈ રે;
ભૂતલ[૨] મનષા દેહ ધરીને, ફોગટ ફેરા ખાશો રે.....૧

નુગરાનું જલપાન કરતાં, કોટી[૩] કર્મ શિર ચઢશે રે;
માત તાત પડોશી મળીને, અધોગતિ[૪] દુઃખ દેશે રે ૨

નુગરા જનનો દોષ ઘણો છે, કહેતાં પાર ન આવે રે;
ભણે નરસૈંયો સુનો નારાયણ, નુગરાનાં બંધન છોડાવો રે ૩

૧. ગુણ વિનાનો-દુષ્ટ ૨. પૃથ્વી પર ૩. કરોડ ૪.પતનનું

૫૬-૨૦૮ મને ગમે ગોપીનો વ્હાલો

મને ગમે ગોપીનો વ્હાલો, અવર બીજાનું મારે કામ શું રે;
બાપ તણા સમ ખાઈ કહું છું, નંદલાલ વસે તે ગામ વસું રે .....ટેક

સુંદર વર શ્યામળિયો સજની, તેની સાથે મારું મન વસ્યું રે;
એને મુકી બીજાને ભજશે, તેનું કર્મ લલાટે ધસ્યું[૧] રે ૧

છેલ[૨] છબીલા[૩] ને છોગાળા,[૪] ગોવિંદ ગુણ ભંડાર રે;
નરસૈંયોના સ્વામી સંગે રમતાં, દેખાડયો ભૂતલ અવતાર રે ૨

૧. ઉપસી આવવું. મતલબ કે પ્રભુના ભજનનું કર્મ ભોગવવું નથી પડતું એટલે કે બંધનરૂપ નથી થતું તે સિવાયનું કર્મ બંધનરૂપ જ થાય છે. ૨. વરણાગિયો ૩. રૂપાળો ૪. ફક્કડ

ૐ અનુક્રમ ૯

૫૬-૨૦૯ પોતે પોતાનું ઘર જાણવું જોઈએ

પોતે પોતાનું ઘર જાણવું જોઈએ, જાણ્યા વિના કહો કયાં જઈએ રે;
અણ[૧] ઓળખ્યે ઓશિયાળાં[૨] થઈને, પરઘેર ઉભા નવ રહીએ રે...ટેક

પરણ્યો પરણ્યો પિયુ[૩] નજરે ન ભાળ્યો, સાસરિયાનું સુખ નવ દીઠું રે;
અમૃતપેં[૪] અતિ લાગે મીઠું, નામ ધણીનું[૫] રૂડું રે ...૧

કોઈ કાલનો જીવ ભમે છે, ઠરી નહિ બેઠો ઠામ[૬] રે;
આવ્યો પ્રાણી લ્હાવો[૭] જ લેવા, ભેદુ[૮] વિના ભટકાયો રે...૨

માર્ગ[૯], મેલી કુમાર્ગે[૧૦] ચાલ્યો, નહિ જડયું ગામ[૧૧] ને ધામ[૧૨] રે;
રણછોડના સ્વામી સુંદીરવર, ઘેર ઘેર ભટકાણો રે...૩

૧. વિના ૨. સંડોવાયું ૩. પ્રેમી ૪. અમૃતથી પણ ૫. પરમાત્મા
૬. સુખી થઈને બેઠો નહિ. કર્મ પ્રમાણે આવનજાવન કર્યા જ કીધું. મુક્તિનું સુખ ન મેળવ્યું ૭. તકો લાભ મેળવવા ૮. જાણકાર ગુરુ
૯. પ્રભુ તરફનો રસ્તો ૧૦. પ્રભુથી વિરુદ્ધ દિશામાં લઈ જતો માર્ગ
૧૧. પ્રભુનું સ્થાન ૧૨. મુકિતનું સ્થળ

ૐ અનુક્રમ ૯

૫૯-૨૧૦ હું તને પૂછું મારી વેરણ નિદ્રા

હું તને પૂછું મારી વેરણ[૧] નિદ્રા, તું છે નાર ધુતારી રે;
નથી ધુતારી હું તો નથી ઠગારી, હું છું કોમલ નારી રે...ટેક

પ્રાણીમાત્રને વિશ્રામ[૨] આપું, દુઃખસુખ મેલું વિસારી રે;
નાટક ચેટક ભાંડ ભવાઈ, ત્યાં તો હું નવ જાઉં રે...૧

કથા કીર્તન ધોળ મંગલ, ત્યાં જઈ પાવન થાઉં રે;
ભલે મળ્યા મહેતા નરસૈંયોના સ્વામી, નિદ્રામાં સુખે પોઢયા રે...૨

૧. ખોરાયલી ૨. આરામ

૫૯-૨૧૧ પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વ્હાલા

પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વ્હાલા, રાતદિવસ હૃદયે રાખ્યા રે;
જોબનથી તે વૃદ્ધત્વ સુધી, રામનામ વિસાર્યા રે ...ટેક

અંબરીષ રાજા મને અતિ વ્હાલા, દુર્વાશા એ મન ભંગ કીધાં;
મેં મારું અભિમાન તજીને, ચક્ર સુદર્શન લીધું રે...૧

ગજને માટે હું પાદે[૧] ધાયો, હરિજનને સહાય દેવા રે;
ઉંચ નીચ હું કાંઈ ન જાણું, મુજને ભજે મુજ જેવા રે ...૨

લક્ષ્મી અધાંગના[૨] મારી, મારા સંતની દાસી રે;
અડસઠ તીર્થ મારા સંતને ચરણે, કોટિ ગંગા કોટિ કાશી રે...૩

સંત ચાલે હું આગળ ચાલું, સંત સુએ હું જાગું રે;
જે મારા સંતની નિંદા કરશે, તેને કુલસહિત ભાંગું રે...૪

મારો બાંધ્યો વૈષ્ણવ છોડાવે, વૈષ્ણવનાં બાંધ્યો મેં ન છૂટે;
એક વાર વૈષ્ણવ મને બાંધે, તો એ બંધન નવ તૂટે રે...૫

બેસી ગાઈ ત્યાં ઊભો સાંભળું, ઊભો ગાઈ ત્યાં નાચું રે;
વૈષ્ણવથી હું ક્ષણ ના અળગો, માન નરસૈંયો સાચું રે...૬

૧. પગે ૨. પત્ની

૫૬-૨૧૨ વટલ્યો નાગર નરસૈંયો

વટલ્યો નાગર નરસૈંયો, જેણે જુઠ્ઠ આહીરનું ખાધુ રે;
અવર[૧] રસ ઢોળી દીધો, પ્રેમ રસ પીધો રે...વટલ્યો...ટેક

બ્રહ્મા ઉભા વેદ વખાણે, લાગી યોગેશ્વરની[૨] તાળી[૩] રે;
સનકાદિકને સ્વપ્ને ન આવે, રાસ રમે વનમાળી રે...૧

હાથમેં લાકડી ખાંધે કામળી, ગોધેનુ[૪] ચરવા જાઈ રે;
નરસૈંયો નાગર ને સાથે તેડી, સાથે બેસી બન્ને ખાઈ રે ...૨

૧. પ્રભુના પ્રેમ સિવાયનો બીજો રસ ૨. પ્રભુની ૩. લગની
૪. ગાય

ૐ અનુક્રમ ૯

પદ-૨૧૩. અમર્દોકા ગામ સંતો ભાઈ

અમર્દોકા[૧] ગામ સંતો ભાઈ, અમર્દોકા ગામ;
તહાં કિસકા લીજે નામ; સંતો અમર્દોકા ગામ ...ટેક

પીર મુએ પયગમબર મુએ, મુએ જંગમ જોગી રે;
રાજા પ્રજા સબ હી મુએ, મુએ વૈદ્ય સબ રોગી રે...૧

સુર્ય મુએ ચંદ્ર ભી મુએ, મુએ સહસ્ત્ર અઠ્ઠાશી રે,
તેત્રીશ કોટી દેવતા ભી મુએ, પડે કાલકી ફાંસી રે ...૨

નવગ્રહ મુએ દિશા ભી મુએ, મુએ ધરણી આકાશ રે;
તીન દેવ બસે જલ ભીતર, તનકી જૂઠી આશા રે ...૩

સત્ય[૨] સ્વરૂપ એક હી સ્થિર રહે જેણે આ સૃષ્ટિ સર્જાઈ;[૩]
કહે કબીર ભકત સર્વસ્વ, તેને કાલ ન ખાઈ રે ...૪

૧. જે મર્દ નથી, શૂરવીર નથી તેવા- મતલબ કે હરિનો મારગ છે શૂરાનો- અમર્દ હોય તે હરિની ભક્ત ન કરી શકે ૨. બધું જ પરિવર્તનશીલ છે- તે બધું માયાનું ગણાય-માત્ર પ્રભુજ અપરિવર્તનશીલ છે-અવિકારી છે- અવિનાશી છે માટે તે જ ત્રણે કાળમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે-તેથી જ સત્ય સ્વરૂપ ૩. બનાવી

પદ-૨૧૪. રામ ભજન અહર્નીશ કર હો

(રાગ-કાલેરો)

રામ ભજન અહર્નીશ[૧] કર હો, જાગ જાગ મન કયોં સુતા;
જાગૃત નગરીમે ચોર ન લૂટે, જખ મારે[૨] યમદૂત ...૧

જપ કર તપ કર કોટિ યજ્ઞ કર, જઈ કાશી કરવત લેતા;
મુઆ પછી કોઈ મુક્તિ ન માગે સો જોગી હૈ અવધૂતા ...૨

જોગી હો કર જટા વધારો, અંગ લગાવે વિભૂતિ;
દમડી[૪] ખાતર દેહ જલાવે, સો જોગી જગ ધૂતા ...૩

જા કી સુરતા[૫] ચઢી ગગન પે, કાલ ક્રોધ ગરદન દેતા;
અધર અણી[૬] પર આસન કીનો સો જોગી હૈ અવધૂતા ...૪

ઉગ્યા સો નર આથમ્યા રે, જાગ્યા સો નર જીત્યા;
દાસ જીવણ સતગુરુ કે ચરણે, અનુભવ કે ઘર પહોંચ્યા ...૫

૧. રાતદિવસ ૨. પસ્તાય ૩. રાખ ૪. પૈસા ૫. મનની વૃત્તિ
૬. માયાની કે સંસારની જાળમાંથી વેગળા બની જઈ મનની વૃતિને પ્રભુના ધ્યાનમાં જોડવી તે

ૐ

અનુક્રમ ૯

૫૬-૨૧૫ આજ સોનાનો સૂર્ય ઉગ્યો

(રાગ - કાલેરો)

આજ સોનાનો સૂર્ય ઉગ્યો, વ્હાલાજી ઘેર આવ્યા રે;
કામ કાજ મને કાંઈ ન સુઝે, મોહનજી મન ભાવ્યા રે ... ટેક

આજે મારે મન આનંદ અતિઘણો, પાથરણાં પથરાવું રે;
ચૂવા ચંદન[૧] કસ્તુરીના, છાંટણિયા છંટાવું રે ... ૧

પ્રેમ આણીને પૂરું સાથિયા, તોરણ દ્વારે બંધાવું રે;
આરતી ઉતારું મારા કૃષ્ણજીવણની, મોતીડે વધાવું રે ... ૨

ધુઘરી ઘમકે ને ચાલે ઠમકે, સોના અંબર[૨] શોહે રે;
કંઠે હાર હાથે બાજુ બંધ, લટકે ત્રિભુવન મોહે રે ... ૩

રૂમઝુમ રૂમઝુમ હું તો ચાલું, દુર્જન લોકો હસે રે;
ભલે મળ્યા મહેતા નરસૈંઇના સ્વામી, નિંદનારા હાથ ઘસે રે ... ૪

૧. સુખડ ૨. આકાશ

પદ-૨૧૬ મારૂ મસ્તક બેડલું

મારૂ મસ્તક બેડલું, વળી પગ દાઝે પંથ દૂર;
હજી ન આવ્યો પ્રાણ મેહુલો, નદીએ ન આવ્યા પૂર...૧

મારૂ તારા દેશમાં, નીપજયા રત્ન ત્રણ;
એક મારુ દૂજો ઢોલીયો ત્રીજો કસુંબા રંગ ...૨

મારુ તારા દેશમાં ખાવા ખાંડ ખજૂર;
એક દુઃખ મારે અતિઘણું, મારે ઈંધણા[૧] પાણી દૂર...૩

મારૂ જૈસી પાતળી જૈસી ખાંડા[૨] ધાર;
સેજ પલંગથી લથડી, મારૂ ટુકડા હુઆ દો ચાર...૪

મારૂ હાથ ગંગાજલ, છૂટા કેશ સુકાય;
ચંદન કેરે છોડવે, વ્હાલો, નાગ હીંડોળા ખાય...૫

મારૂ ઢોરા કરતાં ઢોર ભલો, ચરે જંગલકો ઘાસ;
સાંજ પડે દિન આથમે, મારૂ ઢોર કરે ઘરની આશ...૬

કસ્તુરી નાભિ વસે, મૃગ ઢુંઢે બનમાંય;
યોં હરિ હૃદયામાં બસે, મૂર્ખ ન જાણે કાંઈ ...૭

૧. લાકડા ૨. તલવાર

પદ-૨૧૭ રામજી પ્યારા હો

રામજી પ્યારા હો, લગા મોહે રામજી પ્યારા હો;
પ્રીત તજી સંસાર કી, મન કિયા ન્યારા[૧] હો ...ટેક

સતગુરુ શબ્દ બતાવ્યા, દિયા જ્ઞાન વિચાર હો;
ભ્રમ તિમિર સબ ભાંગ્યા, ગૃહ કિયા ઉજિયાલા હો ...૧

ચાખ ચાખ છાંડયા, માયા રસ ખારા હો;
નામ સુધા રસ પીજીયે, છીનવી વારંવારા હો ...૨

મેં બંદા ઉસ બ્રહ્મકા,[૨] જા કા વારન[૩] પારા હો,
તા કો ભજે કોઈ સાધુવા, જેણે તનમન વાર્યા હો ...૩

અન્ય દેવ કો ધાવાહી,[૪] તા કે મુખ છારા[૫] હો;
અલખ[૬] નિરંજન ઉપરે, જન સુંદર વારા હો...૪

૧. અનોખું-અલિપ્તના અર્થમાં ૨. પરમાત્મા ૩. વારણ-પારો ઝેર ગણાય તેને પીનારા બહાદુર ગણાય-પ્રભુનાં દર્શન કરવા પ્રયત્ન કરનારને કોણ વારી શકે ? ૪. દોડે ૫. કલંક ૬. જે લક્ષમાં નથી આવી શકતા તે પરમાત્મા

પદ-૨૧૮ આરત તેરી હો

આરત[૧] તેરી હો, પીયુ મોહે આરતી તેરી હો;
આરત રાજા રામકી રે, મોહે સાંજ સબેરી રે ...ટેક

સેજડિયાં બહુરંગી રે, આછાં પુષ્પ બિછાવું રે;
વાટ જોઉં સમી સાંજકી રે, પિયુ અજહું ન આયે રે ...૧

પિયુ આ તનકા દીવડા કરૂં રે, મનષા કરૂં બાતી[૨] રે;
તેલ ચુંગાવું[૩] પ્રેમકા, જાગું દિનરાત રે ...૨

પતીયાં પાડું પ્રેમકા રે, મન મારૂ સમારૂં રે;
પિયુ તેરે કારણે તન જોબન ગાળું રે ...૩

સાવન ભાદો ઉમંગી આયો, વર્ષાઋતુ આયી રે;
ગગન ઘટા ઘનઘોર રહી, નયણે ઝર લાગી રે ...૪

માતપિતા તુમ હી કહીએ રે, તુમહી ભલું જાણું રે;
તુમ તજી અન્ય ભરથારકો, હૃદયે નહિ આણું રે...૫

તુમ હો પિયુ પુરણ પુરણ, પુરા સુખ દીજે રે;
મીરાં વ્રેહ[૪] તણી વ્યાકુલ[૫] રે, અપને કર લીજે રે ...૬

૧. ઈચ્છા ૨. દીવેટ ૩. પૂરું-રેડું ૪. વિરહ
૫. દુઃખી-પીડિત

૫૬-૨૧૯ ભજી લે ગોવિંદ પ્યારા હો

ભજી લે ગોવિંદ પ્યારા હો, ભજી લે ગોવિંદ પ્યારા હો;
એક ઘડી એકાંતે બેસીને, નહિ ફેરવી તેં માલા રે...ટેક

શું આવ્યો તું સમજ કરીને, આ અવસર જાય છે અસારમેં[૧] રે;
માયામેં વીંટાયો પ્રાણીઓ, મચ્છ વીંટાયું જેમ જાલમેં રે ...૧

ધાઈ[૨] ધાઈને ઢોર થયો તું, તપાસી જો તન તારૂં રે;
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરધર ના ગુણ ભજ મનષા વારામાં રે...૨

૧. સાર વિનાની વસ્તુમાં એટલે કે નાશવંત પદાર્થોમાં
૨. નાશવંત પદાર્થ મેળવવા માટેની મથામણ કરી

ૐ અનુક્રમ ૯

પદ-૨૨૦ શ્યામને કહેજો સંદેશો રે

શ્યામને કહેજો સંદેશો રે, શ્યામને કહેજો સંદેશો રે,
ઈચ્છા હોય ત્યાં સુધી રે, દ્વારિકામાં રહેજો રે...સંદેશો...ટેક

અકરુર સાથે આવ્યા રે, રથ બેસી બન્ને વીર;
ભરી સભામેં પૂર્યા રે, દ્રોપદી કેરા ચીર ...૧

જાણી જાત જાદવતણી રે, જેણે કીધા બે બાપ રે;
મામો પોતાનો માર્યો રે, તેને નારી હણ્યાનું શું પાપ રે...૨

પરોણે ઘર ન વસે રે, પડોશી ન ભાંગે ભીડ રે;
વીત્યા વિના નવ જાણીએ રે, પ્રેમ પ્રિયાની પ્રીત ...૩

ગોધેનૂ ઘાસ ચૂગે[૧] નહિ રે, બછુઆ[૨] ન પીએ ક્ષીર;[૩]
શ્યામ વિનાનું સૂનું ગોકળિયું, સૂના મઠ યમુના તીર...૪

ઉલ્લંઘી[૪] અબળા તણા રે, કેશવ ધરજો કાન;
બેઉ કરજોડી વિનવું રે, તારૂ ધરે નરસૈંયો ધ્યાન ...૫

૧. ખાય ૨. વાછરડા ૩. દૂધ ૪. અનાદર કરનારના અર્થમાં અહીં વપરાયેલ છે

ॐ અનુક્રમ ૯

પદ-૨૨૧ ભૂલવણી ભારી વ્હાલા તારી

ભૂલવણી ભારી વ્હાલા તારી, ભૂલવણી ભારી રે;
કલ[૧] પડે નહિ કોઈને એવી, અકલ[૨] કલા તારી રે ...૧

એ બાજીમાં સર્વે ભૂલવ્યું, નાંખ્યા મોહમાં મારી રે;
શિવ વિરંચી વિસ્મય થયા સૌ, શું જાણે સંસારી રે ...૨

ભણ્યા ગણ્યા ભટકે ઘણા રે, અતિ થયા અહંકારી રે;
ભણ્યા નહિ તે શોચે ઘણું રે, એકે સમજણ નહિ સારી રે...૩

પરણ્યા તે પામે આપત્તિ રે, વણ પરણ્યા ઈચ્છે નારી રે;
ગુંચવણીમેં સૌ ગુંચવાઆ સુરિનર[૩] રહ્યા સૌ હારી રે ...૪

અટકળમેં આવે નહિ રે, એવી ચાતુરી તારી રે;
જન પ્રીતમ એવું જાણી રે, જાયે પ્રભુ પર વારી રે ...૫

૧. સમજ ૨. સમજ ન પડે તે ૩. દેવતાલોક

પદ-૨૨૨ સ્નેહ ન કરીએ રે

સ્નેહ ન કરીએ રે, કાહુ સે સ્નેહ ન કરીએ રે;
સ્નેહ કીજે નિશ્ચે સહી રે, બિન પાવક જરીએ[૧] હો ...૧

જૂઠે જુગથી મલિનતા મેં, મિલવે બંધન પડીએ હો;
બંધનકા નિબંધ[૨] રહેના, કાહે ન વિસરીએ હો ...૨

એ નિજ જ્ઞાન વિચાર રે, શુભ પંથ પકડીએ હો;
એ માયા કા ફંદ[૩] રુપ હૈ, ત્યાં પાવન થઈએ હો ...૩

દેખત સ્થિર રહ્યો નહિ કોઈ, સબ દેખત મરીએ હો;
જન તુલસી તનમન ઉલટયો, નિજ નામ ઉચ્ચરીએ હો ...૪

૧. બળી મરીએ ૨. બંધ વિના ૩. તોફાની

પદ-૨૨૩ શાપ ન મને લાગે રે

શાપ ન મને લાગે રે, અલ્યા મને શાપ ન લાગે રે;
જા ને દુર્વાસા આગે રે, અલ્યા મને શાપ ન લાગે રે ...ટેક

અંબરીષ નો અવતાર દશમો, દીધો મન માઠો રે;
ચક્ર સુદર્શન પુંઠે ધાયું, ઋષિ જાયે ત્યાં નાઠાં રે ...૧

શિવ બ્રહ્માદિક દેવ મુનિએ, કોઈએ શરણે ન લીધા રે;
રાજાએ ત્યાં વિનંતિ કરીને, ચક્રથી વારી લીધા રે ...૨

ભડ ભીમડાનું ભ્રમે ભૂલ્યો, કોણ તપાસ[૧] સુજાન રે;
ભણે નરસૈંયો તું સાંભળ સાચું રે, નહિ કોઈ તે સમાન રે ...૩

૧. ખાતરીના અર્થમાં

પદ-૨૨૪ વૈકુંઠ ઢૂંકડું મહારાજ

વૈકુંઠ ઢૂંકડું[૧] મહારાજ, વૈકુંઠ ઢૂંકડું મહારાજ .....ટેક
પીપલ પાન નહિ તોડીએ રે, નવ મોડિયે[૨] વડલા ડાળ;
સરોવરમાં નવ થુંકીએ, નવ દીજીએ ગુરુને ગાળ.....૧

જીવ્હાએ જૂઠું નવ બોલીએ, મ્હોં શું કીજે નવ લબાડ[૩]
ચોરીમેં ચિત્ત નવ ભેળવીએ રે, પરહર્યે પારકી આશ.....૨

સુપાત્ર જોઈને પૂજીએ રે, ભુખ્યા ને દીજો અન્ન;
કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, સેવીએ સાધુ જન.....૩

૧. નાનું-સાંકડું ૨. તોડિયે ૩. જૂઠ

પદ-૨૨૫ આવ્યા રે આશ ભર્યા

આવ્યા રે આશ ભર્યા, વ્હાલાજી અમો આવ્યા રે આશ ભર્યા;
વીંધાયા[૧] મન નહિ વળે પાછાં, તારી મોરલીએ પ્રાણ હર્યા ... ટેક

સુતને મેલી અમો પતિને મેલ્યાં, મેલી કુલ મર્યાદા;
માત તાત વિસાર્યા મોહનજી, શ્યામ તમારે કાજ ... ૧

એવાં એવાં વચન સુણી હરિ હસીઆ, આપણે રમીશું રાસ;
મોટા કુલના તમો રહેવાશી, પુરો મારા મનડાની આશ ... ૨

સુંદર રાત શરદ પુનમની, સુંદર આસો માસ;
નરસૈંયાના સ્વામી સંગે રમતા, રજની થઇ ષટ્[૨] માસ... ૩

૧. પ્રભુના પ્રેમમાં જેનું મન મગ્ન છે તેવું મન ૨. છ માસ

પદ – ૨૨૬ રૂડું રે રમતાં

રૂડું રે રમતાં, વૃંદાવન, રૂડું રે રમતાં;
ક્ષીણ[૧] ખાંડ ઘૃત[૨] મંહી રે ભેળીને, કેવું લાગે જમતાં .... ટેક

મોટા મુનિને ધ્યાને ન આવે વ્હાલો, યોગ દેહ દમતા;
મુક્તિ થકી અવતાર ભલેરો, હરિ હરને ભજતાં ૧

ગોપી ગોવાલાની ગોઠ મલીને, રમત રૂડી રમતાં;
નરસૈંયાના સ્વામીની સંગે દમતાં[૩], હવે રાખ્યા ભમતાં રે ૨

૧. દૂધ ૨. ઘી ૩. દુઃખપીડા વેઠતા

પદ-૨૨૭ નહિ મળે ભગવાન વૈરાગ્ય વિના

નહિ મળે ભગવાન વૈરાગ્ય વિના, નહિ મળે ભગવાન;
સ્મરણ દર્શન કિયે હાથ કરી, ભયો આતમજ્ઞાન....ટેક

વૈરાગ્ય શુકદેવજીએ ભોગવ્યો, ધ્રુવ પ્રહલાદ અંબરીષ રે;
તે ખ્યાતિ કયાંથી નાગર, મિથ્યા[૧] કરે વિવાદ રે....૧

વૈરાગ્ય નહિ તો હતો વિદુરને, તે પામ્યા દેવમોરાર;
તારી પેઠે કોઈએ ન ગાયો, ઉઘાડયો ભંડાર રે....૨

લપટપણે હાર નવ મળે, એ રઢ માયા લાગી રે;
સહચરાનંદ સ્વામી એમ કહે, નરસૈંયો થયો વૈરાગી રે....૩

૧. નકામો

પદ-૨૨૮ કામ ક્રોધ અધંકાર કાહે ન છાઁડિયે

(રાગ-મારૂ)

કામ ક્રોધ અધંકાર કાહે ન છાઁડિયે, તારે ગળે પડી જંજીર;[૧] ....ટેક

પશુ હો કે પુકારે, મદલોલ[૨] મારે, કોટિ મીટી અંગારે.
માત પિતા સુત બંધુ દારા, કોઈ ન આવે સાથ રે ૧

ચૌદિશિ[૩] ધાયે કો ન છોડવાવે, પામે દુઃખ અપાર રે;
પ્રીતમ કહે સેવ ધરણીધર, ભકત મુકિત દાતાર.....૨

૧. બેડી ૨. ગુમાન ૩. ચારે દિશામાં

પદ-૨૨૯ અદકુ સો લોભ નિવાર

અદકુ[૧] સો લોભ નિવાર, મમતા મોડિયે;
હરિ શું પ્રીત લગાઈ, જુગ સેં તોડિયે ....ટેક

હરિ શું જોડો, જુગ શું તોડો, છોડા સકલ વિકાર રે;
એ સંસાર ચક્ર કી બાજી, જાતાં નહિ લાગે વાર રે....૧

જુઓ હશે શું લુણમેં પાણી, કર લીજૈ કછુ કરણે
પ્રીતમ દાસ કહે પ્રાણીને, રહો રામકો શરણે ૨

૧. સૌથી જુદો જ

૫૯-૨૩૦ વ્હાલે મને માર્યા રે મોહના બાણ

વ્હાલે મને માર્યા રે મોહના બાણ, વ્હાલે મને માર્યા રે મોહના બાણ;
સાહેર[૧] બાંધી વ્હાલે સેના ઉતારી, રાવણ માર્યો રે એક બાણ ....ટેક
હિરણાકંસ માર્યો વ્હાલે, પ્રહલાદ ઉગાર્યો ૧
દહીતનાર[૨] ભાંગ્યા ભંગાણ, વ્હાલે મને માર્યા મોહના બાણ.....૨
બાઈ મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર ના ગુણ, ચરણ કમલ એધાણ.....૩

૧. દરિયો ૨. રાક્ષસના

૫૯-૨૩૧ ઘેલા મન કાલનો શું ઉધારો રે

ઘેલા[૧] મન કાલનો શું ઉધારો રે,
ઘેલા મન કાલનો શું ઉધારો રે.....ટેક
રાજ તજી ગયો વનિતા સંગ, ચૌદ બ્રહ્માંડ રચનારો.....૧
એક પલકમેં થાશે બિચારો, જેમ મચ્છ મુખમેં ચારો.....૨
કીધું તે સાચું, કરવું તે કાચું, ભમતા મનને વારી રે.....૩
ક્ષણ ક્ષણ કાયા જાશે જલતી, જીત્યો જન્મ કહાં હારો રે.....૪
સુરદાસ ભગવંત ભજન વિના, નહિ આવે આવો વારો.....૫

૧. ગાંડા

ૐ અનુક્રમ ૧૦

૫૬-૨૩૨ પ્રેમ બિન ફોગટ નખરાં

પ્રેમ બિન ફોગટ નખરાં,[૧] પ્રેમ બિન ફોગટ નખરાં.....ટેક
પ્રભુ નહિ મળે, પેલા લોક કહે સાચાં.....૧
પ્રેમ બિન પ્રભુજી ન મળે, તે ખાશે ભવના ફેરા.....૨
શોરબકોર કરે અતિ ઝાઝો, અણસમજયા નવરાં રે.....૩
પ્રેમ બિન મરડાઈ મરે, અતિ ગર્વ ગુમાન ભરે રે.....૪
ભકત ભગવાન શું લ્હેર[૨] લાગી, પ્રેમે કાર જ સર્યા રે.....૫

૧. ચેનચાળા-મસ્તીના અર્થમાં ૨. લગની

૫૬-૨૩૩ વિઠ્ઠલ રહ્યો રે વસી

વિઠ્ઠલ રહ્યો રે વસી, મારે મન વિઠ્ઠલ રહ્યો રે વસી;
ઓસડિયાં[૧] અલગા કરો રે, મને શીદ પાવો ઘસી ....મારે મન....૧

લોકડિયાં સૌ એણીપેરે બોલે, તે પેર[૨] ન જાણે કશી;
ગોવિંદ સાથે ગોઠડી રે, લગી સાંકર પે સરશી....મારે મન....૨

કાનુડો કાલિનાગ છે રે, મારા હદીયામાં રહ્યો રે વસી;
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર મિલે, ચિંતા શીદને કશી....મારે મન....૩

૧. દવા-ઔષધિ ૨. જરાપણ નહિ મતલબ કે લોકો મીરાં ગાંડી થઈ છે માની દવા કરાવે છે. મીરાંની માંદગી એક શામળિયો જ દૂર કરી શકે - લોકોને શી ખબર ?

પદ-૨૩૪ હરિ નામ કદિ ન મુકું રે

હરિ નામ કદિ ન મુકું રે, હરિ નામ કદિ ન મુકું રે....ટેક

બ્રહ્માંડ ભાંગી ભુકો થાય, તો ય ન નામ ચૂકું રે.....૧

ચંદન ઘસી નાંખીએ તો, સુંગધી નવ જાય.....૨

પિંડ[૧] પડે પણ પ્રીત હરિની, અલગી નવ થાય.....૩

દેવ ચળે, દાનવ ચળે, ન ચળે મારું મન.....૪

દાસ વલ્લભ પ્રભુજી એવા વૈષ્ણવજન શુરા હો.....૫

૧. શરીર

પદ-૨૩૫ ચલના રે મેરે ભાઈ

ચલના રે મેરે ભાઈ, મારગ ચલના રે મેરે ભાઈ;
દિન દશ આગે દશ પીછે, મત કોઈ કરો રે બડાઈ....મારગ...ટેક

કાહુકો ઘર પાંચ કોસ પર, કાહુકો દશવીશ;
સંતનકો ઘર નિજપુરીમાં,[૧] રામનામ જુગદીશ ....મારગ....૧

આ હાટવાડે[૨] સોદે આયો, કછુ ડે'કે ડે'કે ડે'કાયો;[૩]
તોટા બ્હોળા[૪] સોહી જાણે, જેણે એ હાટ લગાયો....મારગ....૨

તેરા શિર પર જમ છે વૈરી, અજહુ સમજ મેરે ભાઈ;
કહે કબીર સોઈ[૫] જન ઉગર્યા, જેણે સમર્યા રઘુરાઈ ....મારગ....૩

૧. પોતા શરીરમાં-ભગવાન શરીરમાં જ રહેલા છે ૨. બજાર
૩. જોઈ જોઈને લોભાયો-આ જીવ જગતમાં કમાણી કરવા આવ્યો છે.પરંતુ જગતને જોઈને ધ્યેય ભૂલી જાય છે ૪. લે વેચની દલાલી કરનાર ગુરુ ૫. પ્રભુના નામનું સ્મરણ કરનાર.

૫૬-૨૩૬ ઘર કર દરિયા માંહે

ઘર કર દરિયા માંહે, મચ્છી ઘર કર દરિયા માંહે;

શીલર[૧] તોરા દે દિન બાસા, અંતકાલ કહાઁ જાશી મચ્છી .....ટેક

જહાઁ નહિ જાલ,[૨] જહાઁ નહિ ઢીમર,[૩] જહાઁ નહિ બંશી બજાય;

અમર લોક જહાઁ મરણ ન પાવે, ઉન્નપત્તિ પ્રલય[૪] નહિ ૧

સબસે બડે સબ ડી કે તેરે, સબ હૈયાં માંહી;

કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, ગ્રહો શબ્દ કી બાંય મચ્છી.....૨

૧. ભલા-મતલબ કે હે ભલા જીવ, તું અમરપટો લખાવીને નથી આવ્યો, તારે થોડા સમય પછી જવાનું છે એ નક્કી ૨. જાળ (પ્રપંચની) ૩. માછી ૪. ઉત્પત્તિ પ્રલય એટલે જન્મ મરણ

ॐ

અનુક્રમ ૧૦

પદ-૨૩૭ કૈસે કરું તોહે રાજી

(રાગ-બિહાગ)

કૈસે કરું તોહે રાજી, રામરાય કૈસે કરું તોહે રાજી;
બંદગી ચોર ન વાલે હજુર, ઐસા તો મૈં પાજી[૧] ....ટેક

પાંચે ચોર[૨] કર ફિરાના,[૩] ઉન સંગ દિવસ ગુમાયા;
ઉનસંગે રહું કે કરું તેરી બંદગી, કોન કોન સમજાઉ....૧

ઉનસંગે રહું તો તુ નહિ પાવું, દેત બોજ શિર ભારી;
દોજખ[૪] ભીંસ દોઉ હમ ત્યાગે, મૈં રહું પનીયાં[૫] તુમ્હારી ૨

નિશ્વાસુર[૬] કર નહિ પાઉ, ઘટ હી બીચ નિવાસા;
તખ્ત તરેજા[૭] મારગ માંહી, ઉનકા જબ તમાસા[૮] ૩

કહે કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, એ સબ જુઠી બાજી;
નામ વિના કોઈ પાર ન પાવે, કહાં પંડિત કહાં કાજી ૪

૧. નિર્બળ પાપી ૨. કામ, ક્રોધ, મદ લોભ ને મોહ એ પાંચ ચોર
૩. ફરતા રહે છે ૪. નરક ૫. પનિહારી સ્ત્રી ૬. નિસાસો
૭. સ્થાન ૮. લીલા

૫૯-૨૩૮ આજ રહો મેરે પ્યારે રઘુવર

આજ રહો મેરે પ્યારે રઘુવર, આજ રહો મેરે પ્યારે;
યદ્યપિ તાત દિયો વન તુમકો, કીજો ગમન[૧] સવેરા ૧

કે મતિ ફિરત રાજા દશરથ કી, કિસબિધ ના પલટાઈ;[૨]
કે કર ગ્રહી કૈકયી રાખે, ઐસે મૈયા બિચારી રે ૨

સુનત બચન જનુની ઐસી ભાખે, આજ વ્રત ભયોરે અમારે;
ફિર અયોધ્યા કાલ આયેંગે, કરી દંડવત[૩] સધારો.....૩

તબ મુર્છિત[૪] ભયે કૌશલ્યા, વ્યાકુલ ભયી સબ નાર;
તુલસીદાસ પ્રભુ દૂર ગયે વન, ચલત નયન જલધાર ૪

૧. જજો ૨. બદલી શકાય નહિ ૩. પ્રણામ ૪. બેશુદ્ધ

ॐ

અનુક્રમ ૧૦

પદ-૨૩૯ કહાઁ જો પઢાઈ મેરી માતા

(રાગ-બિહાગ)

કહાઁ જો પઢાઈ[૧] મેરી માતા, રઘુવર કહાઁ જો પઢાઈ મેરી માતા;
સુનુ ભુવન સુનુ સિંહાસન, નહિ ઘર દશરથ તાત ૧

ધિક્ જનુતી, ધિક્ તેરો જીવન, કરી કપટ મુખ બાતા;
સેવક રાજ કરો બિન ઠાકોર, અંક લખ્યો હૈ વિધાતા.....૨

કૌશલ્યા રુદન કરે અતિભારી, શિથિલ[૨] ભયે સબ ગાત;
કહાં જો કરું જનુની દોષ લાગે, નહિ તો કરું આપઘાત.....૩

દોઉ ભ્રાત સંગે રઘુવીરની, નહિ કોઈ સંગ ને સાથ;
તુલસીદાસ કૌશલ્યા કે સુત, અવધ બઢે રઘુનાથ.....૪

૧. ભણાવી ૨. ઢીલાં, નિર્બળ

પદ-૨૪૦ તુમ ઘર જાઓ મેરે વીર

તુમ ઘર જાઓ મેરે વીર, ભરતજી, તુમ ઘર જાઓ મેરે વીર;
રુદન કરે કૌશલ્યા મૈયા, જઈ ધરાવો ધીર .....ટેક

ભૂખોં કો કછુ ભોજન દુજે, નગ્ન કો પટ[૧] ચીર;
અવધપુરી કો રાજ કરોગે, ન્હાજો સરયુ નીર ૧

સીતા સરખી સતી જતી સંગાતે, ચાલી હૈ સમુદ્રકે તીર;
તુલસીદાસ કૌશલ્યાકે સુત, મિલ મિલ વિનવે વીર.....૨

૧. ટુકડો

પદ-૨૪૧ બાજત યમુના તીર મુરલી

(રાગ-બિહાગ)

બાજત યમુના તીર મુરલી, બાજત યમુના તીર;
શબ્દ સુની ઊઠી ધાયે વ્રજબાલા, વિસરી તનકાચીર....ટેક

ચારો ચરતાં ગૌધેન મોહ્યાં, બછડા તજ ગાયા ક્ષીર[૧];
સુરિજન[૨] મોહ્યાં, મુનિજન[૩] મોદ્યાં, મોહ્યાં રાય ગંભીર ૧

વૃંદાવનમેં રાસ રચ્યો હૈ, સોળશે ગોપી ને જદુવીર;
સુનકે પ્રભુજીકી મોરલી, સ્થિર રહ્યા યુમના કે નીર....૨

૧. દૂધ ૨. દેવતા ૩. ઋષિલોકો

પદ-૨૪૨ હરિ ને મનાવી ઘર લાવો રે

(રાગ-બિહાગ

હરિ ને મનાવી ઘર લાવો રે, ઓધવજી, પ્રભુને મનાવી
જે હરિ કહેશે તે અમો કરીશું, તેમ તેમ સમજાવો રે.....ટેક

બાલપનાની પ્રીત સંભાળો એકવાર ગોકુળ આવો રે;
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરના ગુણ, આવડું શું તલસાવો રે ૧

પદ-૨૪૩ શ્યામળિયા સાથે રમીએ રે

(રાગ-બિહાગ)

શ્યામળિયા સાથે રમીએ રે, શ્યામળિયા સાથે રમીએ;
જ્યાં ભીડ પડે આપણને, ઉગાર્યા નાથે રે .....ટેક

ધન્ય જીવ્યું આહીર કેરું હરિએ ઝાલ્યા હાથ રે;
ચૌદ લોકમાં થયા જાણીતા, બળવંતની બાથ[૧] રે ૧

આગે તારા ગુણ સાંભળી વેદતણી વાટે રે;
નરસૈંયાના સ્વામી સંગે રમતાં નાગરની ન્યાત રે ૨

૧. સહારાના અર્થમાં

ૐ

અનુક્રમ ૧૦

સોરઠની સાખી

પદ-૨૪૪ સોરઠ રાગ સોહામણો

સોરઠ રાગ સોહામણો, સોરઠ સુઘડ[૧] દેશ;
સોરઠ સલુણી સુંદરી, જેના લંબા લંબા કેશ.....૧

સોરઠ મીઠી રાગણી, કણષલે[૨] મીઠી જુવાર;
બંધુ મીઠી મારે ગોઠડી,[૩] રણમીઠી મારે તલવાર ૨

સોરઠ સુઘડ માણસો; ત્યાં શું કરીએ વ્યાપાર;
જે રે નફફટ માનવી, તેને ઊભા ઊભા જુહાર[૪] ૩

સોરઠ રાગ સુહામણો, મુખસે મુક્યો ન જાય;
જેમ જેમ ભાંગે રાતડી, તેમ તેમ મીઠડો થાય.....૪

સોરઠ ષુડો ના સજર્યા, ના ચઢયો ગિરિ ગિરિનાર;
જે ના ન્હાયો ગંગા ગોમતી, તેનો એળે ગયો અવતાર ૫

સોરઠ સિંહલદ્વીપની, તપશી ઊભા દ્વાર;
ભિક્ષા દો રાણી સોરઠી, મારો સંગ ચાલ્યો કેદાર ૬

સોરઠવાસી દ્વારીકા, દેખે ઉત્તમ દેશ;
મથુરામેં હરિ જન્મ્યા, વ્હાલો વસ્યો સોરઠ દેશ.....૭

સોરઠ પાક્યો આંબલો, ષુડલો રહ્યો લોભાઈ;
ચંચુ તો પ્રસારી પિયા કરે, રાજા રંગ ભીંજયો જાઈ ૮

સોરઠ દેશ સુહામણો, મુજને મેવાના કોડ;
રત્નાગર સાગર ધુધવે, ત્યાં રાજ કરો રણછોડ ૯

કહાં જોગી દુર્બલ ભયો, કોણ ભલો તારો દેશ;
તુજ કારણે રાણી સોરઠી, લીધો જોગીનો વેશ.....૧૦

સોરઠી તુજને પારખી, સાત સાહેલી માંય;
જેમ ઝબુકે[૬] વીજલી, પેલા કાલા આભ માંય.....૧૧

૧. સુંદર ૨. જુવારના દોડાને કણસલું કહેવાય છે. ૩. વાત
૪. નમસ્કાર ૫. સુંદર-અહીં સાંભળવો ગમે એવો
૬. ચમક

ॐ અનુક્રમ ૧૦

પદ-૨૪૫ એક વર્યો ગિરિધારી રે

(રાગ-સોરઠી)

એક વર્યો[૧] ગિરિધારી રે, બાઈ મેં એક વર્યો ગિરિધારી;
અન્ય દેવ જો શિર નામું, તો મરું કંઠ કટારી[૨] રે .....ટેક

ભલી ભવાની ભૈરવ કાલિકા, કોટિક હરિ પરવારું રે;
ઈનકો સંગે ભમી ભમી હું, લક્ષ ચોરાસી હારી રે ૧

મારે એક છેલ છબીલો, લૌક્કિ શિવ ભવાની રે;
કર્મ કરવાં ધર્મ મુકીને, જાવું પ્રગટ નહિ છાની રે ૨

યોગી જંગમ શેખ સેવડા,[૩] સન્યાસી સુગમ જ્ઞાની રે;
શુદ્ધ માર્ગ સતગુરુ વિના, મત અનેરી ઠાની રે ૩

શુરાપાન[૪] અરૂ ભાંગ[૫] તમાકું, ઈનકો જે આહારી;
પ્રેમ પદવી તે નવ પામે, અંત હોય ખુવારી.....૪

ગોપીચંદન તુલસીની માલા, તે વૈષ્ણવને પ્યારો રે;
દાસ મીરાં સંતને શિશ નામે, ચાર વર્ણ સે ન્યારી રે ૫

૧. પસંદ કર્યો ૨. છરી ૩. માથે જટા રાખનાર જૈન સાધુ
૪. દારૂ પીવો ૫. એક જાતની વનસ્પતિ જે દ્વારા નશો ચઢે

પદ-૨૪૬ વ્યવહારના છો વારૂ નાથજી

(રાગ-સોરઠ)

વ્યવહારના છો વારૂ[૧] નાથજી, વ્યવહારના છો વારૂ;
કુબ્જાને[૨] તમે કમલા કીધી, રતી એક ચંદન સારૂ .....ટેક

તાંદુલને[૩] સ્વાદે ધાયા, મનડું ઠર્યું તમારું;
પ્રિય સુદામાનો વૈભવ જોતાં, અમારાપુરી ઓવારૂં[૪] રે ૧

બલિરાજા પ્રત્યે મહિમા[૫] યાચી, થઈ આવ્યા છો અધ્યારું[૬] રે;
પાતાલની તેને પદવી આપી, ઈન્દ્ર તણું સખુ સારું રે.....૨

દ્રોપદીનાં પટકુળ[૭] પૂર્યા, એ સુત તાંતણે સારું રે;
નરસૈંયાના સ્વામી નટ નાગરમેં, અમને પાસું તમારું રે ૩

૧. શ્રેષ્ઠ-સુંદર ૨. કૂરૂપ સ્ત્રી અથવા ખરાબ સ્ત્રી ૩. પાન
૪. ઓવારણાં લેવા ૫. મહાનતા ૬ . ધર્મગુરૂ અથવા માર્ગદર્શક
૭. વસ્ત્રો

પદ-૨૪૭ ગિરિધર પ્રીતમ પ્યારો

(રાગ-સોરઠ)

ગિરિધર પ્રીતમ પ્યારો, રાણાજી મારે ગિરિધર પ્રીતમ પ્યારો;
હૈ ઘટભીતર ઘટહું[૧] સે ન્યારો સબકો સર્જનહારો રે...રાણાજી ....ટેક

ધના ભગત કો ક્ષેત્ર[૨] નીપજાવ્યો, નામ કો છાપ છવાઁયો;
કબીરા કે ઘર પોઠ[૩] જ લાયે, આપ ભયો વનજારો[૪] ૧

વિષ ફેડી ને વિષયા કીધી, ભકત ચંદ્રહાસ ઉગાર્યો;
ગૌતમ નારી અહલ્યા તારી, કીર કુટુંબ સબ તાર્યો ૩

ગજ કે કારણે પ્રભુ પાદે ધાયા, દ્રોપદીકો ચીર બઢાયો;
હિરણાકંસ કો ઉદર વિડાર્યો,[૫] જન પ્રહલાદ ઉગાર્યો ૪

મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરના ગુણ, સબ સંતનકો પ્યારો રે;
જન્મો જન્મ કી દાસી તુમ્હારી, કહો રાણા કોન વિચારો રે ૫

૧. શરીરથી જુદો જ ૨. ખેતર ૩. પશુ ધર નંખાતી બેવડી ગૂણ અથવા વણજાર ૪. વણજારનો માલિક ૫. ચીરી નાંખ્યો

પદ-૨૪૮ ખેલે રાત અંધારી રે

(રાગ-સોરઠ)

ખેલે રાત અંધારી રે તારો જન ખેલે રાત અંધારી રે;
દસ પાંચ મિલકર વૈષ્ણવ આયે, જુઓ મન વિચારી રે....તારો....ટેક

ડાલુ[૧] ભરકર ઘઉ કો લાયે, ઉપર નાંખી થાળી રે;
આંગણ આયે હડસેલો[૨] દિનો, સાંભળ સુલક્ષણા નારી ૧

વ્હાણું વાશે ત્યારે પગીઓ[૩] આવશે, શી ગતિ થાશે મારી રે
ઝરમર ઝરમર મેહુલો વરસ્યો, પ્રભુજીએ વાત સુધારી રે ૨

સંતને કારણે ચોરી કીની, મરણ કી શંકા ન આણી;
ઘાટમદાસ જાતકો મેણો, આયે શરણેં તુમ્હારે....તારો ૩

૧. ટોપલી ૨. ધક્કો ૩. ચોકી કરનારો

પદ-૨૪૯ (રાગ-સોરઠ) પત્તિઆમેં કૈસે લિખું

પત્તિઆમેં[૧] કૈસે લિખું, લિખીઓ ન જાય....પત્તિઆમેં ....ટેક
કલમ ભરત મેરો કર કંપત હૈ, નયન રહે કડલાય;[૨]
બાત કહું તો ઉદ્ધવ કહેતા ન આયે, જીવ રહ્યો છે ભરાઈ.....૧

વિપત્ત[૩] અમારી દેખ તુમ ચાલે, પ્રભુને કહેજો સમજાય;
મીરાં કહે પ્રભુ સુખકે સાગર, ચરણ કમલ હર્ષાઈ[૪].....૨

૧. પત્ર અથવા ચિઠ્ઠિ ૨. સોજાવાળી આંખ ૩. મુસીબત ૪. આનંદિત

પદ-૨૫૦ (રાગ-સોરઠ) પતિત[૧] ઉદ્ધારણ[૨] ગાયો રે

પતિત[૧] ઉદ્ધારણ[૨] ગાયો રે, તાકો મેં પતિત ઉદ્ધારણ ગાયો;
સુણી શાખ શ્રવણે[૩] સંતન મુખ, નિગમ નો ભેદ બતાયો રે.....ટેક

સુત કહે તે પઢાવતી રસના,[૪] વેગે વિમાન પઢાયો રે;
ક્ષણુ એક રટણ રટો ગજ સાંકુષ્ટ, બંધન કાટ છોડાયો રે.....૧

સુત કહે રે દિયો હૈ અભયપદ, નામ પ્રતાપ બઢાયો રે,
ચરણ કી રજ પ્રીછત ઋષિ પત્ની, તજી પાષાણ પદ પાયી રે ૨

અપાવન[૫] નારી તારી રમાપતિ, અયશ[૬] કરત યશ આપ્યો રે;
શૂરકો શરણ તેરી બેરીઓ બિરદ કયાં વિસરાયો રે ૩

૧. પતન પામેલો ૨. ઉદ્ધાર માટે ૩. કાને ૪. જીભ
૫. અપવિત્ર ૬. કીર્તિ વગર

પદ-૨૫૧ જૂઠા જૂઠો વેષધારી સાધુ

(રાગ-સોરઠ)

જૂઠા જૂઠો વેષધારી સાધુ ચાર આવ્યા, જૂઠા જૂઠો વેષધારી;
નહિ નમીએ તો નારાયણ દુભાશે, થઈએ નર્કના અધિકારી રે.....ટેક

હંસી કહે તમે સુણો હંસજી[૧] શું થશે, નાંખશે મારી રે;
શરીર તો સંતોને અર્પ્યું, રક્ષા કરશે મોરારિ રે.....૧

સ્મરણ કરી લે શ્યામળિયાનું, રાખશે દેવ મોરારિ રે;
સ્વામી નરસૈંયાનું સંકટ ટાળ્યું, બાનાની[૨] પ્રિત ન્યારી રે ૨

૧. જીવ ૨. વચનની

પદ-૨૫૨ કાળાના કઠણ હૈંયા રે ઉદ્ધવજી

(રાગ-સોરઠ)

કાળાના કઠણ હૈંયા રે ઉદ્ધવજી, એવા કઠણ હૈંયા રે;.....ટેક
ટિટોડીના વ્હાલે ઈંડા ઉગાર્યા, મંજારીનાં[૧] રાખ્યાં બાળ;.....૧
ઈન્દ્રે જયારે કોપ કીયો વ્રજ પર, ગિરિ ગોવર્ધન ધર્યો રે.....૨
મથુરાથી વ્હાલો ગોકુલ આવ્યો, નંદની ચારી ગાયો રે;.....૩
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરના ગુણ, કુબ્જાનાં થઈ રહ્યા રે.....૪

૧. બિલાડીના

દેશી ફેર સોરઠ

પદ-૨૫૩ નહિ આવ્યા રે, નહિ આવ્યા

નહિ આવ્યા રે, નહિ આવ્યા, નાથજી નહિ આવ્યા;
મળી મથુરામેં મોહિની નાર, ગોકુળિયું કેમ ભાવે[૧]...નાથજી..ટેક

આગળ હતા ગોવાળિયા, થયા મથુરાના રાય;
કહો ભાઈ ગોકુલમેં કેમ રહેવાયે, નિત નિત દોહવી[૨] પડે ગાય....નાથજી...૧

મથુરામેં હરિ શાલ દુશાલા,[૩] નાના વિધના વાગા;
ગોકુળિયું મેલીને વ્હાલો નાશી ગયો, કાળી કામળિ ઓઢવાને ધાગા ....નાથજી...૨

કંસરાયની દાસી કુબ્જા, ખુંધી ને વળી ખોડી;
કાળી કુબ્જા ને કાળો કહાનજી, સરખે સરખી જોડી....નાથજી...૩

વૃંદાવનની કુંજ ગલિનમેં, હરિએ રમાડયો રાસ;
નરસૈંયાનો સ્વામી અમને મેલી ગયો, કરી ને ગયા નિરાશ....નાથજી...૪

૧. ગમે ૨. દૂધ કાઢવાની ક્રિયાને દોહવું કહે ૩. રેશમી વસ્ત્ર

પદ-૨૫૪ દેખી દેખી શ્રી રામજીકો રૂપ

દેખી દેખી શ્રી રામજીકો રૂપ, જનકરાજા મોહી રહ્યા .....ટેક

રાજા પુછે સુનો ઋષિરાય,[૧] એ દૌ બાલક કોના;
કોણ નગરીમેં જન્મ લિયો હૈ, કહો જી કહાઁ કે વાસી.....૧

ઋષિ બોલ્યા સુનો રાજાજી, અયોધ્યા કે વાસી;
રાજા દશરથ ઘર જન્મ લિયો હૈ, પુરણ[૨] બ્રહ્મ અવિનાશી[૩] ૨

દેશ દેશ કે રાજા આયે, ઔર દુનિયા ભૂપાલા;
બ્રહ્મા બૈઠા ને મહાદેવ બૈઠા, ધનુષ ઉઠાયો કીન જાય ૩

જબ રઘુનાથે ધનુષ ઉઠાયો, સભા રહી મુરઝાઈ;[૪]
ગોરે ગોરે તનીયા મૃગ લોચનિયા,[૫] ઈન પર ડારી વરમાલા ૪

ધન દશરથ ધન કૌશલ્યા મૈયા, જેણે હરિ ગોદ ખેલૈયા,
તુલસીદાસ પ્રભુ રૂપ નિહાળું, જન્મો જન્મ યશ ગાઉ.....૫

૧. ઋષિ વિશ્વામિત્ર ૨. જે ચેતન તત્વ સચરાચરમાં વ્યાપીને રહેલું છે તે તત્વને પૂર્ણ બ્રહ્મ કહે છે. ૩. જે વિનાશી નથી તે ૪. સ્તબ્ધ બની ગઈ ૫. આંખો

પદ-૨૫૫ લઈ ચલો ગોવિંદને દેશ

લઈ ચલો ગોવિંદને દેશ, લઈ ચલો ગોવિંદને દેશ;
મનમોહન મારું કહેણ ન લગે, કહાઁ કરું કર્મકી રેખ[૧]....ટેક

હાર તજી, શણગાર તજીશ, તજીશ વ્રજ કેરો દેશ;
કને દ્રલ, મુદ્રા, ગલે શેલી,[૨] લુંગી જોગન કેરો વેશ.....૧

આસપાસ રત્નાગર[૩] ગાજે, ગોમતી કર રહી શોર;
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરધિરના ગુણ, ચરણ કમલ ચિત્ત ચોર ૨

૧. રેખા-અહીં બંધનના અર્થમાં ૨. અહીં માળાના અર્થમાં ૩. સાગર

પદ-૨૫૬ રાધે તારા ડુંગરિયામાં

રાધે તારા ડુંગરિયામાં બોલે ઝીણા મોર, મોર બોલે બપૈયા બોલે;
કોયલ કર રહી શોર, રાધે તારા ડુંગરિયામાં બોલે ઝીણા મોર.....ટેક
કાળી કાળી વાદળીમાં વીજળી ઝબુકે, મેહુલો ગાજે ઘનઘોર ૧
ઝરમર ઝરમર મેહુલો વરસે, ભીંજે મારા કુસુંબીની[૧] કોર ૨
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરના ગુણ, હરિ મારા ચિત્તડાના ચોર ૩

૧.સાડી-સાડલો

પદ-૨૫૭ ઘડી ના સ્હેવાયે ઉદ્ધવ મુને

ઘડી ના સ્હેવાયે ઉદ્ધવ મુને હરિ વિના ઘડી ના સ્હેવાયે.....ટેક
શ્યામ વિના મને સુનુ લાગે, સુના મંદિરીઆ ખાવા ધાય.....૧
દર્શન વિના મારી દેહડી તલસે, તલપ તલપ જીવ જાય.....૨
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરના ગુણ, દર્શન ધો જદુરાય.....૩

પદ-૨૫૮ બેની મેં નહિ જાણ્યું

બેની મેં નહિ જાણ્યું મારો નાથ નાથ મથુરામેં જાતાં રે
હું શાને કાજે રંગુ દાંત રાતા, બેની મેં નહિ જાણ્યું .....ટેક

કાચો ચુડલો કનકે[૧] જડયો, પ્રેમ ધરીને કોણ જોશે;
અધર તણા તંબેલા[૨] તમારા, ચીર વડે કોણ લ્હાશે[૩] રે ૧

સોળે શણગાર સજી લો, ચોળી રંગ ચટકો;
મોહનજી મેલી સધાર્યા,[૪] હું કોને દેખાડું લટકો[૫] રે.....૨

સોળ વાનીના શાક પાક, હું કોને પીરશું રાંધી;
મીરાં કહે હું કોને જમાડુ, કપટી સાથે પ્રીત બાંધી.....૩

૧. સુવર્ણએ ૨. પાન-અહીં પાન ખાવાથી લાલાશને અર્થ સમજવો
૩. લૂંછશે ૪. ચાલ્યા ગયાના અર્થમાં ૫. શણગારનો ભપકો-પ્રેમની મસ્તી

પદ-૨૫૯ મને કાનજી જોયાના કોડ

મને કાનજી જોયાના કોડ,[૧] સૈયર ચાલોની મને ...ટેક
દહેરે દહેરે દીવા કરું, હું પુજું શંકર શિવ;
શ્યામળિયા વર પામવા; હું કરું શંભુની સેવ ૧

ચંદનભરી તલાવડી રે, મોતીએ બાંધી પાળ;
કાનજી ધુએ રૂડાં ધોતિયાં[૨] રે, રાધા પાણી લઈને હાર.....૨

સાસુ અમારી જશોમતિ, સસરા શ્રી નંદલાલ;
કંથ કોડીલો કાનજી રે, મારું સાસરું ગોકુળ ગામ.....૩

ગાઈ શીખે ને સાંભળે રે, હરિ રાધાનો રાસ;
તે નર વૈકુંઠ પામશે રે, ગુણ ગાયે નરસૈંયો દાસ ૪

૧. ઈચ્છા ૨. પુરુષોએ પહેરવાનું વસ્ત્ર

પદ-૨૬૦ મારો પિયુ પરઘેર જાય

(રાગ-દેશી ફેર સોરઠ)

મારો પિયુ પરઘેર જાય, સખી શું કરીએ રે,
કેમ એકલડું રહેવાય, વિયોગે[૧] મરીએ રે .....ટેક

રૂપ જોઈએ તો રસિયો રૂડો, પ્રાણની જોડે પ્રીત;
અણતેડયો આંગણિયે આવે, એવી તે એની રીત.....૧

બોલાવ્યો બોલે નહિ રે; કોને કહીએ વેણ;
શેરીએ સામો મળે, વ્હાલો નીચા ઢાળે નેણ.....૨

છળભેદમાં[૨] છાનો કરે રે, વાયદા અમને દેવાય;
નરસૈંયાના સ્વામી અંતર્યામી, હરિ અરધવાથી[૩] ઓળખાય ૩

૧. વિરહમાં ૨. કપટમાં ૩. પૂજા કરવાથી

ૐ

અનુક્રમ ૧૧

પદ-૨૬૧ ઐસે તુમ કહીયે હરિ

ઐસે તુમ કહીયે હરિ પે જાય રે ઓધવ;.....ટેક
નંદજી નીર ભરત હૈ નયનમેં, જશુમતિ જવર[૧] ભરી હૈ તનમે;
દૂધ પીલાયો ને ગોદ ખિલાયો, કૈસે જીવે હરિકી માય રે ૧

બછડા નીર ક્ષીર તજ દિનો, ગૌવા તૃણ ત્યાગ સબ કીનો;
ગોકુલકે ગ્વાલ બાલ સબ તુમ વિના રહ્યો નહિ જાય રે.....૨

યમુના નીર પર ભાવ આયે, વ્રજમંડળ[૨] દેખાયો ન જાયે;
વૃંદાવન વન સુકન લાગે, કુંજ રહી કરમાઈ રે ૩

કુરૂપ કુબ્જા કંસકી દાસી, મ્હોં દેખત આવત હાંસી;
સો દાસી કીની પટરાણી જદુકુલ કી લાજ ગુમાઈ રે. ૪

કુબ્જા કી સંગે ભોગ લગાવે, હમકો લેખ લખી યોગ પઢાવે;
સુરદાસ પ્રભુ એહીવિધ દેખો, અવિગત[૩] લખીઓ ન જોઈએ રે ૫

૧. તાવ ૨. વ્રજભૂમિ-પ્રદેશ ૩. વિગત જાણી શકાતી નથી એવા પ્રભુ

ૐ અનુક્રમ ૧૧

પદ-૨૬૨ ઓધવજી અમ સાથે

ઓધવજી અમ સાથે, છળ કીધાં છોગાળે;[૧]
વીંધ્યા વચને અમારા પ્રાણ, કપટી કાળા કાનુડે ....ટેક

મીઠું બોલી મોહ ઉપજાવ્યો, અમે એવું નવ જાણ્યું;
તમારા મનમાં એવું હતું તો અમ સાથે શીદ તાણ્યું ૧

શ્યામળિયા મેં તારા સંગથી, કુલ મર્યાદા લોપી;
સૌ લોક વ્હાલા એમ કહી હસે, ગિરધરીઆની ગોપી ૨

સુખના સાગર વહી ગયા, દુઃખના ડુંગર વધ્યા;
મોહનજીને જવું હતું તો, શા માટે સમર ખાધા ૩

પ્રેમતણા પ્રણામ અમારા, જઈ વ્હાલાને કહેજો;
નરસૈંયાના સ્વામી અંતર્યામી, શમશ્યામાં સમજી લેજો.....૪

૧. મસ્તીખોરે ૨. સોગન

ॐ અનુક્રમ ૧૧

પદ-૨૬૩ તુલસીને પત્રે તોલાયા નાથ

(રાગ-દેશી ફેર સોરઠ)

તુલસીને પત્રે તોલાયા નાથ, તુલસીને પત્રે તોલાયા[૧] નાથ;
એવા ગુણ ગોવિંદના ગવાયા, નાથ તમે તુલસીને પત્રે તોલાયા.....ટેક

બૌધાને બહુનામી ને સમર્યા, બોલડી એ બંધાયા;
મહેર કરી મહારાજ પધાર્યા, ડાકોરમાં દર્શાયા ૧

ગુગરીઓ સૌ શોધવા લાગ્યા, અધવચ્ચે અટકાવ્યા;
વ્હાલામાં વ્હાલાએ વૈર કરાવ્યું, સાન કરી સંતાયા ૨

સોના બરાબર મૂલ કરાવ્યું, વાલ[૧] સવાએ તોલાયા;
બ્રાહ્મણને ભૂલવણી આપી, સેવકને વશ થયા ૩

ગુજરાત મધ્યે રચી દ્વારિકા, વેદ પુરાણે લખાયા;
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરના ગુણ, ચારે યુગમેં ગવાયા ૪

૧. વજનથી મપાયા ૨. વજન કરવાનું એક માપ

પદ-૨૬૪ કેદારો જબ કજીએ

કેદારો જબ કજીએ, મુખે જપીએ રામ;
અવર[૧] રાગ સૌ દેવતા, મારે કેદારો ભગવાન ૧

કેદારો કુંકલ લવે, મોર લવે મલ્હાર;
તું શું લવે બાઈ શંખણી, તારે પુત્ર ન લખ્યો લલાટ ૨

કેદારો જવ કીજીએ, આધી રૈન જબ જાય;
મેં સુતી ભરનિદ્રા મેં, પિયા કોન સુધડ નર ગાય ૩

જલધારા નયણે ઝરે, રુદન કરે તેણીવાર;
વ્રજનારી વિઠ્ઠલ વિના, પામી દુઃખ અપાર ૪

૧. બીજા

પદ-૨૬૫ ધન ધન રે ગોકુલિયું ગામ

ધન ધન રે ગોકુલિયું ગામ, ધન આ ધરતીને;
મારે વ્હાલે કીનો વિશ્રામ, ધન આ ધરતીને.....ટેક

ધન રે કહીએ પેલા ઝાડ કદમને, ઝાડે બેઠા ભગવાન;
ઝાઝા ઝાડવા ઝુમી રહ્યાં રે, પ્રભુજીને કરે પ્રણામ ૧

ધન રે કહીએ પેલા નીર યમુનાને, ત્યાં બેસી હરિ ન્હાયા;
ધન રે કહીએ પેલી વાંસલડીને પ્રભુજીના મુખ પર વાગે ૨

ધન રે કહીએ પેલા મોર પીંછને, મોહન મુગટ[૧] બિરાજે;
ધન રે મહેતા નરસૈઈની જીભલડી, હેતે હરિગુણ ગાયા ૩

૧. તાજ

પદ-૨૬૬ એવા ગર્વી ત્રિભોવનનાથ

(રાગ-કેદાર)

એવા ગર્વી ત્રિભોવનનાથ, ઘટે નહિ તમને રે;
આવ્યા વન મોઝાર અમો, મેલી ગયા અમને રે. ....ટેક

પેર[૧] પેરનો પ્રેમ ધરીને પ્રીત કરી અમ સાથે રે;
અમૃત પાઈ ઉછેર્યા અમને, વિષ[૨] પાઈ ગયા આજ રે ૧

તમ સારુ શ્યામળિયા વ્હાલા, છોડયો કુલનો સાથ;
કૂપ[૩] વિશે ઉતાર્યા અમને, વરત[૪] વાઢી[૫] ગયા નાથ રે .....રે

રમ્યો ગિરિધારી, કરી નાદ છંદ બહુ ભાત રે;
મોહી રહ્યા અમ મૃગની પેરે, કર્યો વિશ્વાસઘાત રે ૩

આવડો ઉત્પાત[૬] કરતા, તમને નહિ લાગ્યો ત્રાસ રે;
અમર આશા દેખાડી અમને, કરી ગયા નિરાશ રે ૪

કપટ આવડું શાને કીધું, સંબંધ કરી મહારાજ;
દાસ પરસોત્તમના પ્રભુ, તારી, લોપી ને રહેતાં લાજ.....૫

૧. વિધવિધ પ્રકારે ૨.ઝેર ૩. કૂવામાં ૪. દોરડા
૫. કાપી નાંખ્યાં ૬ . તોફાન

પદ-૨૬૭ તમે કેમ આવ્યા વ્રજનાર

(રાગ-કેદારો)

તમે કેમ આવ્યા વ્રજનાર, મંદિર પરહરી;
પરહર્યા નાના બાળ, વ્રજની સુંદરી રે .....ટેક

મધ્ય નિશા રૂડાં મંદિર તજીને, આવ્યા છો વનમોઝાર[૧] રે;
એક એકથી દીસો અતિરૂડા, તમો છો કુલવંતી નાર ૧

વેદ પુરાણમેં સુન્યું હશે, સ્ત્રીને ભજવા કંથ;
ધર્મ તમારો તમને કહીએ, જુઓ વિચારી ચિત્ત ૨

મનવિમાસી ગોપી અબલાં ઊભાં, તમે શું કહો છો પ્રાણજીવન;
અમો ભજીએ વનમાળી વ્હાલો, એમ વિનવે ગોપીજન.....૩

૧. વનમાં

પદ-૨૬૮ તમો આવો વૃંદાવન રે

(રાગ-કેદારો)

તમો આવો વૃંદાવન રે, હરિ અમો રાસ રમીએ;
મારા જોબનિઆ દિન રે, કર્મકલડો[૧] જમીએ ....ટેક

ભોળવીને ભમે[૨] ભૂલાવી, ઘરથી હડધૂત કીધા રે;
હેત તણો મને સ્નેહ લાગ્યો, હરિએ વાળ્યું મન મારું રે ૧

સુંદર મુખ શાને દેખાડયું, અમારે નટવર જોવું રે;
તે તમારી છબી છોગાળા[૩] રે, મુખથી મેં મોરલી સુણી રે.....૨

થઈ મસ્તાન[૪] પ્રેમ ઘેલી રે, રામકૃષ્ણ પ્રભુની સંગે રમતા;
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરના ગુણ, ચરણ કમલ બંધાઈ રે.....૩

૧. સાથવો અથવા દહીં, જીરું, મીઠું નાંખી તૈયાર કરેલો ભાત
૨. ભૂલમાં-ભ્રમમાં ૩. સુંદર, મસ્તીખોર ૪. મગ્ન

પદ-૨૬૯ તારી મોરલીએ મોહ્યા

(રાગ-કેદારો)

તારી મોરલીએ મોહ્યા, ઘેલી કીધી ગિરધારીએ;
મેં કામકાજ સૌ ખોયાં, ઘેલી કીધી ગિરધારીએ .....ટેક

દોણી[૧] લઈ ગૌ દોવા[૨] બેઠી, સાડી ભીંજી નવ જાણી રે;
નાવલીઆને[૩] નેતરે[૪] બાંધ્યો, ઘરનો તે ધારણ[૫] જાણી રે ૧

તાવ્યાં ઘી તક્રમાં[૬] રેડયાં, પયમાં[૭] રેડયાં પાણી રે;
વાછરડાં વરાંછે મેં, બાળક બાંધ્યા તાણી રે, ઘેલી.....૨

સાસુ કહે વહુને વાંતર[૮] વળગ્યું, આંકડિયા ઉતરાવો રે;
નણંદ કહે ભાભીને બાંધો, એને સાન કરી સમજાવો રે ૩

દિયર કહે એણીપેરે હું જાણું, એનું મન મોરલીએ મોહ્યું રે;
નરસૈંયાના સ્વામી સંગે રમતાં, ભવનાં દુઃખ ખોયાં રે ૪

૧. માટીનું વાસણ ૨. દૂધ કાઢવા ૩. પતિને ૪. છાસ તાણવાના દોરડાથી ૫. માલિક ૬ . છાસમાં ૭. દૂધમાં ૮. ભૂત

૫૬-૨૭૦ હરિએ માર્યા મોહના બાણ

(રાગ-કેદારો)

હરિએ માર્યા મોહના બાણ, વાગી તારી વાંસલડી રે;
કોઈ એક પિયુને પીરસતી રે, તે માગતો રહ્યો રે અન્ન.....ટેક

કોઈએ ધાવતાં બાળ વછુટયા,[૧] માયા મન નહિ આણી રે;
રોકી કોઈની નવ રોકાઈ રે, એના પ્રાણ થયા આધીન રે ૧

વિરહની વીંધી વ્યાકુલ થઈ, તે આવે ઉઘાડે અંગ રે;
શિશ અંબોડો વાળતી, કોઈનો પાલવ છૂટી જાય રે ૨

રીસ કરી પહેરે ફરીને, એક પલક પે જુગ જાય રે;
અબળાંએ આભુષણ પહેર્યા, કાંઈ વિપરીત થયાં શરીર રે.....૩

કોઈ કોઈ ને પરખે નહિ, વૃંદાવન ચાલી હાર;
ચતુરા[૨] થઈ ચરણે લાગી રે, છોડી દીધો સંસાર રે.....૪

રામકૃષ્ણ પ્રભુ પાતલિયાજી એવા નવલનંદ કુમાર રે;
હરિએ માર્યા મોહના બાણ, વાગી તારી વાંસલડી રે ૫

૧. છોડયા ૨. ચતુર બની જઈ

પદ-૨૭૧ આવે આવે રે નંદજીનો લાલ

(રાગ-કેદારો)

આવે આવે રે નંદજીનો લાલ, હો લટકે આવે રે;
છોગાળો રે મીઠો રે લાલ, મારે મન ભાવે રે.....ટેક

આણી શેરીએ રે હું ફૂલડાં વેરાવું, ચાલી ચતુર વર આવે રે;
બહુ ગુણવંતા મારે મંદિરે પધાર્યા, પ્રેમ ધરી બોલાવે રે ૧

મીઠું રે હસવું મોહનજી તમારું, મારા હૃદીઆમાં સાલે રે;
લાજ તજીને ઉર લપટાવું,[૧] જો મારું ચાલે રે ૨

તમ સમ વ્હાલું મારે કોઈ નહિ રે, શું દિજીએ સાટે[૨] રે;
શેરીએ નીચું નિહાળું, ચાલું રે, દુર્જન લોકો માટે રે....૩

જે જે મોટમ દીજે મારા વ્હાલાને, તે શોભા સૌ તમને રે;
અમે વિઠ્ઠલજીના વ્હાલા કહેવાઈએ, એટલો લાભ અમને રે ૪

આંગણિયે પ્રભુ હો મારા આગળ, નિત પ્રત[૩] દેજો રેખા;[૪]
રામકૃષ્ણ પ્રભુ ભાગ્ય અમારા, કુમકુમની રેખા રે.....૫

૧. લગાડું ૨. બદલામાં ૩. પ્રતીક નિશાની ૪. ઝાંખી

પદ-૨૭૨ હરિ તારા લટકા ઉપરીવારી

(રાગ-કેદારો)

હરિ તારા લટકા ઉપરીવારી, લટકૅંતો કાનુડો રે .....ટેક

લટકે[૧] ત્યારે ધેનુ જ મોહ્યા, લટકે વાછરું છાંડે રે;
વૃંદાવનના પક્ષી મોહ્યાં,[૨] મોર કલા[૩] બહુ માંડે રે ૧

લટકે ત્યારે મૃગ જ મોહ્યાં, મોહ્યાં વૃક્ષને વેલી રે;
ગોરસડાં વેચતાં મોહ્યાં, ગોપી થઈ સહુ ઘેલી રે ૨

લટકે ત્યારે સુરિનર[૪] મોહ્યાં, જોગી સેવા જાચે[૫] રે;
રામકૃષ્ણ પ્રભુ લટકે મોહ્યાં, તારા ગુણ ગાઈને નાચે રે.....૩

૧. પ્રેમભરી મસ્તી-વર્તન ૨. મોહ પામ્યા ૩. નૃત્ય-નાચવા
૪. દેવલોકો ૫. માંગે

૫૬-૨૭૩ હું તો વારી ને બલિહારી

(રાગ-કેદારો)

હું તો વારી ને બલિહારી સુંદર શ્યામળિયા રે;
તારી આંખલડી અણિયાસ, નંદના નાનઢયાં રે .....ટેક

મંદિરે હમારે આવો મોહનજી, આ પાસે છે પેલું રે;
સ્નેહતણા સુખલડી લઈની, મુખડા આગળ મેલું રે. ૧

તેરે દહાડાના મોહનજી, મારા મારગડામાં મળતા રે;
મીટ જ મીટ જ મળીને હસતાં, અંગે અમીરસ[૧] ઢળતાં.....૨

શું કરીએ અબલાં અવતર્યા; ઓછું તપ છે અંગે રે
નહીતર શ્યામ સરીખાં થઈ, રમતાં પ્રભુજીને સંગે રે.....૩

જુગેજુગની મેં કીર્તિ સાંભળી, મત મારી હરી લીધાં રે;
કૃષ્ણદાસ પ્રભુ વ્હાલપણામેં, વેચાતાં કરી લીધાં રે.....૪

૧. અમૃત

ૐ અનુક્રમ ૧૧

પદ-૨૭૪ આરોગો નૃસિંહ મહાપ્રભુ

આરોગો નૃસિંહ મહાપ્રભુ, આરોગો નૃસિંહ;
છપ્પન ભોગસે ભોજન, નાનાવિધ કે રંગ...ટેક

લક્ષ્મીભોજન આપ સંભાર્યો, મનમેં ધાર્યો ઉમંગ;
પતવાળાં[૧] નારદમુનિ લાયે, જલભર લાયે ગંગ...મહાપ્રભુ...૧

ભાવપ્રીત કર ભોજન કીજે, તુમ મેરે પ્રાણ આધાર;
અંતર કી ગત અંતર્યામી,[૨] સબ બિધ જાનનહાર...મહાપ્રભુ...૨

આરતીસાજ ઈન્દ્ર લઈ આયે, દૂર કિયો પટ ચીર;[૩]
સનક[૪] સુનંદન[૫] ચમર ઢોળાવે, ગાયે દાસ કબીર ...મહાપ્રભુ...૩

૧. બાજ-પ્રસાદ માટેનું સાધન ૨. પરમાત્મા ૩. ઓઢાડેલ કપડાનો કટકો ૪. ઋષિનું નામ ૫. ઋષિનું નામ

પદ-૨૭૫ આરોગો રઘુવીર મહાપ્રભુ

આરોગો રઘુવીર મહાપ્રભુ આરોગો રઘુવીર...ટેક
પ્રફુલ્લિત[૧] હોયે પીરસે જનુની, ઢોળત શીતલ સમીર...૧
કંચનથાળ જડિત કટોરા મિઠાઈ અરુખીર...૨
છપ્પનભોગ છત્રીસે ભોજન, નાનાવિધ કે રંગ...૩
રામ હી લક્ષ્મણ ભરત શત્રુધ્ન, રાજીત ચારો વીર...૪
જનકસુતા ઝારી લઈ આયે, સરયુકો નીર...૫
ચૂવાચંદન ઔર અગર જા, અર્ચત શ્યામ શરીર...૬
આચમન કરકે બીડાં લીજે, ગાવે દાસ કબીર...૭

૧. આનંદિત

ૐ અનુક્રમ ૧૧

પદ-૨૭૬ વ્હાલો મારો લાકડે લાડવા કરે

વ્હાલો મારો લાકડે લાડવા કરે, વ્હાલો મારો લાકડે લાડવા કરે.....ટેક
લીલી કરે વ્હાલો પીલી કરે મનષા[૧] રસના વાડકા ભરે રે.....૧
પાતળી પુરી ઘીમેં બોળી, જશોદાજી મુખમેં ધરે રે.....૨
નંદબાવાને ખોળે બેસી, રસના ધુંટડા ભરે રે વ્હાલો.....૩
ગોપીગ્વાલ સૌ હસીને બોલાવે, નાના ખેલ કરે રે.....૪
સુરદાસ ધન ધન જશોદા, જોઈ જોઈ નયણા ઠરે રે.....૫

૧. મનથી

ૐ અનુક્રમ ૧૨

પદ-૨૭૭ ભોજન કીજે ભાવતાં

ભોજન કીજે ભાવતાં, પકવાન મિઠાઈ,
પેંડા પતાસા પુરીઓ, સુખડી સુખદાઈ ૧

માલપુઆ ગળી વેડમી, રુચી આવે તો લેજો;
શીતલ જલ જમુનાતણા, પ્રભુ પ્રેમે પીજો ૨

બીડું બનાવું પાનનું, લક્ષ્મીવર લેજો;
પ્રીતમના સ્વામી શ્યામલા, નિત દર્શન દેજો....૩

પદ-૨૭૮ જો રે બેની ગોવાલામેં

જો રે બેની ગોવાલામેં ગોવિંદજી કર્મલડો[૧] જમે રે;
યજ્ઞ[૨] કરે તેને સ્વપ્ને નહિ આવે, આહીરડામેં રમે રે ૧

આપ આપ સૌ ભાથાં લઈને, પ્રભુ આગળ નાંખે રે;
નાનવિધના શાક પાક લઈને, જાદવરાવ ચાખે રે ૨

બ્રહ્માજીએ મન વિમાસ્યું, મીનતણું[૩] રૂપ લીધુ રે;
જલ જમુનામેં કર પ્રક્ષાલે,[૪] મહાપ્રસાદ પામીને રે.....૩

અંતર્યામીએ તત્ક્ષણ જાણ્યું, બ્રહ્મ મીનતણા રૂપે આવ્યા રે;
નરસૈંયાના સ્વામી ચતુર શિરોમણ, કામણીયે કર લ્હોયા રે;.....૪

૧. સાથવો ૨. અગ્નિહોમ ૩. માછલાનું ૪. ધુવે

ધનાશ્રીની સાખી

૫૬-૨૭૯ કોઈ મેરે કામ નહિ આયો

(રાગ-ધનાશ્રી)

કોઈ મેરે કામ નહિ આયો, હરિ વિના કોઈ મેરે કામ નહિ આયો;
એ માયા જૂઠી પ્રપંચની, રત્ન શો જન્મ ગુમાયો....હરિવિના.....ટેક

કંચન કલસ[૧] સમાર્યો જતન કરી, રુચિ રુચિ ભવન બનાયો;
અંતકી બેર[૨] કાઢયો ઘર હતો, પલ એક રહે ન પાયો ૧

સ્ત્રી કહે પિયુ મેં સંગ ચલું, ધુત[૩] ધુત ધન ખાયો,
અંત સમે છુપી ઘર ભીતર, પંડ એક નહિ પહોંચાયો ૨

જતન જતન કરી સુત હી જાયો, બહુવિધ લડાવ્યો;
કાટ લિયો હૈ કમરકો ધાગો ઉપર બદન જરાયો.....૩

અધમ ઉદ્ધારણ ગુનિકા તારણ, મો શઠ[૪] કયોં વિસરાયો;
નામ નહિ લીધો માયાં કે ધોખે,[૫] માધલ મન પસ્તાયો.....૪

૧. કળશ ૨. વખતે-સમયે ૩. લૂંટીલૂંટીને ૪. લુચ્ચો
૫. દગાએ

ૐ અનુક્રમ ૧૨

૫૬-૨૮૦ કોન અપનો સંસારા હરિ વિના

કોન અપનો સંસારા હરિ વિના કોન અપનો સંસારા;
માયા મોહ બાંધ્યો જગ ડુબત, કાલ નદીકી ધારા.....ટેક

જૈસે ઘટત હૈ નાવમેં, રહેત ન પેલે પારા;
ઐસે હી સુત સંપત્ત દારા, બિછુડ ન લાગન વારા ૧

જૈસે રંક સ્વપ્ને ધન પાયો, ઉઠી ધૂત[૧] ભંડારા;
ઐસે ક્ષણભંગુર[૨] દેહકો, ગર્વ કહાં ગુમારા ૨

જૈસે અંધ હી દેખત, ગિનત નહિં અપનારા;
ઐસે વ્યાસ બહુત ઉપદેશ, સુની સુની ભયો ન્યારા ૩

૧. મતલબ કે ઊઠતાં જ તે ભંડાર લૂંટાઈ ગયેલો જણાય
૨. નાશવંત

ॐ અનુક્રમ ૧૨

પદ-૨૮૧ ભક્તિ કબ કર હો જન્મ શિરાનો

(રાગ-ધનાશ્રી)

ભક્તિ કબ કર હો જન્મ શિરાનો[૧]

ભક્તિ કબ કર હો જન્મ શિરાનો

ગર્ભવાસમેં ભક્તિ કબુલી, ત્યાંથી બાહર આયો .....ટેક

બાલપન ખેલ મેં હી ગુમાયો, તરુણામાં ગભરાયો;

વૃદ્ધ ભયો તબ ક્ષીણ થૈ દેહી, શિશ ધુની પસ્તાયો ૧

એ માયામેં કયા કર્મ કીનો, અજહુ[૨] ન મુઢ અંધાનો;

જતન જતન કરી માયા જોડી, લઈ ગયો નહિ રંક ન રાણો; ૨

એ વિચાર સમજ મન મેરે, કયા કહું મુઢ[૩] અજ્ઞાન;

સુરદાસ ભગવદ્ ભજન બિના, જમકે હાથ બ્હેકાનો[૪] ૩

૧. ? ૨. હજીપણ ૩. મૂઢ એટલે મૂરખ ૪. મરાયો

ॐ

અનુક્રમ ૧૨

૫૬-૨૮૨ રાખો તૈસે રહું રે

(રાગ-ધનાશ્રી)

રાખો તૈસે રહું રે, પ્રભુ રાખો તૈસે રહું રે;
જાનત હો સુખદુઃખ જયોંકે, મુખકર કયોં જો કહું રે.....ટેક

તબહું ભોજન દેત કૃપાનિધિ, કબહુ ભુખો રહું રે;
કબહુ ચઢું તોરિંગ,[૧] મહાગજ કબહું ભાર બહુ રે ૧

કમલ નયન ઘનશ્યામ મનોહર એહચરણે ભજ રહું રે;
સુર સૌભાગ્ય જે દિન મેરે, હરિચરણ ગ્રહું[૨] રે ૨

૧. તોર એટલે અહંકાર થાય તે પરથી અહંકાર જીતવાની વાત છે. ૨. પકડી

૫૬-૨૮૩ હરિ તારા બાનાની પત રાખ રે

હરિતારા બાનાની[૧] પત[૨] રાખ, હરિ તારા બાનાની પત રાખ રે;
બાના રે માટે જો દુઃખ દેશો, કોણ જપે તારો જાપ[૩] રે .....ટેક

રોહીદાસની તમે પત્રાળી[૪] બીની, નવ જોઈ જાતને ભાત રે;
સેના માટે સન્મુખ રહીને, નાચી[૫] કહેવાયા નાથ રે ૧

પ્રહલાદ ની પ્રતિજ્ઞા પાળીને, સ્તંભમાં[૬] પૂર્યો વાસ રે;
તાતી કઢા[૭] શીતલ જ કીધી, સુધન્વા ને કાજ રે ૨

પંચાળીના પટકુળ[૮] પૂર્યા, રાખી સભામાં લાજ રે;
સાગરમાંથી ડૂબતો રાખ્યો, રામ કહેતાં ગજરાજ રે ૩

ઝેરના અમૃત કીધાં તમે, આપ્યા મીરાંને હાથ રે;
મહેતાને માંડલીક મારવા આવ્યો, કેદારો લાવ્યા મધરાત રે ૪

ભકતોના સંકટ કાપ્યાં, ત્યારે આવ્યો વિશ્વાસ રે;
તુલસીના સ્વામીને કહું કર જોડી, પૂરો મારા મનની આશ રે ૫

૧. વચનની ૨. સાખ, આબરૂ ૩. નામ સ્મરણ જપવા ૪. બાજ-જમવાની પત્રાળી ૫. હજામ ૬ . થાંભલામાં ૭. તેલ ઉકાળવાનું મોટું વાસણ ૮. લાજનું કપડું

ॐ અનુક્રમ ૧૨

પદ-૨૮૪ વૃંદાવનમાં રમત માંડી

(રાગ-ધનાશ્રી)

વૃંદાવનમાં રમત માંડી, ગોપી ગોવિંદ સાથે રે;
પિતામ્બરની પલવટ[૧] વાળી, સામાસામી સોહાવે રે .....ટેક

ઝાંઝર ઝમકે ઘુઘરી ઘમકે, પાયે નુપુરનો[૨] ઝમકાર રે;
એક એક ગોપીને બીચ બીચ માધવ, અપાર રે .....ટેક

મોહન મસ્તક મુગટ બિરાજે, તે જોતાં મન મોહે રે;
ગોરી શી રક્ષા ઝલકે, કાને કુંડલ શોહે રે ૧

ખેલ રચ્યો રાધાવર રૂડો, ઉલટ અંગે ન માય રે,
ધન ધન કૃષ્ણલીલા રસ પ્રગટે, પુષ્પવૃષ્ટિ ત્યાં થાય રે.....૨

અમર આશિષ[૩] દે ઉપરથી, ચરણ જાચે રે;
નાનાભાત વિલાસ જોઈને, મનમાંહી અતિ રાચે રે.....૩

સુરિનર મુનિજન વિચારે, પાર ન પામે કોઈ રે;
ઉમિયા ઈશ્વરકૃપાથી ઉભા, નરસૈંયો રંગ જુએ રે ૪

૧. કેડે બાંધવાનો કટકો ૨. પગે બાંધવાની ઘુઘરી
૩. આશીવાંદ

પદ-૨૮૫ બહુત અપરાધ કિયો મેં માધવ

બહુત અપરાધ[૧] કિયો મેં માધવ, બહુત અપરાધ કિયો મેં માધવ;
જન્મ જન્મ અપરાધી રે, કરુણા નિધાન[૨] કરુણા કરો મુજ પર.....ટેક

પતિત મહાપતિત[૩] હું જાણ, રોમ રોમ મન રહ્યો રે;
નિર્મલ નિર્મલ[૪] નામ નારાયણ; સુમર સુમર જન ન ધુંટયો રે ૧

માયા મોહ વિષય[૫] રસ વહ્યા રે, દીનાનાથ મોરારિ રે;
જંગ રંગના તાપ નિવારો, આયો શરન તુમ્હારા રે.....૨

૧. દોષ-ભૂલ-ગુનો ૨. દયાના ભંડાર ૩. ખરાબ રીતે પતન પામેલો
૪. શુદ્ધ ૫. ઈન્દ્રિયોના પાંચ વિષયો અર્થાત્ ભોગ ભોગવવો

પદ-૨૮૬ સામેરી સાહેર ઉલટયો

સામેરી સાહેર ઉલટયો, રત્ન તણાયા જાય;
કર્મહીણા ભરે મુ'ઠીઓ તેની શંખલે પોસ[૧] ભરાય ૧

સામેરી સોદો સાદવે, ઊભી માણેક ચોક;
હું તને પૂછું સામેરી, તારે સુડી ભલે કે શોક.....૨

શોક[૨] કરતા મારે સુડી ભલે, તત્ક્ષણ છાંડે પ્રાણ;
શોક બોલે વ્યંગથી રે, મારી ક્ષણ ક્ષણ દાઝે દેહ....૩

ઝર ઝર નયણે નીર ઝરે, ભાંજે હૈયાતણો હાર;
પ્રભુ વિનાની પ્રેમદા, આક્રંદ કરે અપાર રે....૪

સામેરી ગુણ રૂપ વાદે પડયાં, ચાલ્યાં હરિ દરબાર;
ગુણને આપ્યાં આસનો, રૂપને કર્યા જુહાર ૫

સામેરી રૂપ દેખી નવ રીઝીયે, રૂમ હોય કાંઈ ગુણ;
થોડા થોડા બન્ને ભલાં, કંઈ એક રૂપ ને કંઈ એક ગુણ ૬

સામેરી વળી ચાલ્યો દ્વારિકા, પત્થર પડયાં લાખ કરોડ;
સમુદ્ર ભયાનક ધૂધવે, ત્યાં રાજ કરે રણછોડ ૭

૧. દોડો ૨. બીજી પત્ની

૫૬-૨૮૭ મેલી નવ જાશો રે

મેલી નવ જાશો રે મીઠડા માવજી રે, તમને કહું છું વારંવાર રે;
અળગા નવ રહેશો રે એક અર્ધ ઘડી,[૧] હું તો વિનવું વારંવાર રે .....ટેક

ચુપ કરીને રે અરે એમ નવ ચાલીએ, મારો થોડો થોડો જીવ થાય;
કેમ કરી રહીએ રે હરિ અમે એકલાં, સુનું મંદિર ખાવા ધાય.....૧

સગાં ને સ્નેહીઓ રે વ્હાલું મને કોઈ નહિ રે, તમો અંતર્યામી છો નાથ;
પ્રભુ તમો વિના પ્રાણ છાંડીશું, જાણે મારી બાલપણાની વાત રે ૨

એકવાર આવો રે આણી[૨] આવી પ્રીતડી, તમો મારા આત્માના આધાર;
દાસ જેના રસીયા રે, તમો વિના કેમ રહેવાય ૩

૧. પળ ૨. લાવી આપો

ॐ

અનુક્રમ ૧૨

૫૬-૨૮૮ સુખના સિંધુ સજની વહી ગયા રે

સુખના સિંધુ[૧] સજની વહી ગયા રે, દુઃખના દરિયાના આવ્યા પૂર;
અમ અબલા કેમ રહીએ એકલા રે, હરિએ અમ દુઃખિયા વિસાર્યા રે ..ટેક

પ્રભુજીને જોતાં મારે કાંઈ ન ઉગયું રે, બેની મારું સર્વ વહી જાય રે;
પાલવ[૨] ગ્રહીને[૩] પ્રભુજીને રાખતા રે, હવે હાથ ઘસી શું થાય રે ...૧

પ્રીત નવ જાણી બાઈ એના પિયુએ રે, ભૂલી ગયો નાનપણાનો સ્નેહ રે;
સ્નેહ સાંકળ શ્યામળો તોડી ગયો રે, એમ છોગાળે[૪] દીધો છેહ રે...૨

ગોપી થયાં ગોવિંદ વિના ઘેલુડાં રે, કમલા કંથ પધારો ઘેર રે;
પ્રીતમના સ્વામી સજની શું કહીએ રે, પુછજો પ્રેમીજનની પ્રીત રે ...૩

૧. દરિયા ૨. સાડીનો છેડો. ૩. પકડીને ૪. મસ્તીખોરે

પદ-૨૮૯ કુબ્જાને કહેજો ઓધવ એટલું રે

(રાગ-સામેરી)

કુબ્જાને કહેજો ઓધવ એટલું રે, હરિ હીરો આવ્યો તારે હાથ રે;
જતન કરી તેને તું જાળવજે રે, કહું એક શિખામણની વાત રે ...ટેક

પ્રભાતે ઉઠીને પ્રથમ પૂછજો રે જે માગે તે આપવું તતખેવ;[૧]
બીજું કાંઈ ભૂધરને[૨] ભાવે નહિ રે, હરિને મહીમાખણની ટેવ રે...૧

સેજ[૩] સમારજો ઉજળા પુષ્પની રે, નિત નિત ધરજો નવલા સ્નેહ રે;
પાવન કરીને પ્રભુને પોઢાવતી રે, કોમલ કરમાશે એની દેહ રે...૨

ગુમાન[૪] ન ધરીએ ઘેલી ગોપીકાં રે, જુઠો નવ કીજે અહંકાર રે;
મોટા મોટા મુનિ સર્વે વહી ગયા રે, તોયે ન પામ્યા પાર રે...૩

કંસની દાસી પેલી કુબ્જા રે, તેનો બાઈ શામળિયો ભરથાર રે;
નરસૈંયાના સ્વામી રે બાઈ મને ત્યાં મળ્યો રે, વ્હાલે ઉતાર્યા ભવપાર રે...૪

૧. તરત જ ૨. પૃથ્વીનો માલિક એટલે પ્રભુ ૩. પથારી
૪. અભિમાન

૫૬-૨૯૦ જુવાનીને દહાડે હરિને ભજયા નહિ રે

જુવાનીને દહાડે હરિને ભજયા નહિ રે, મોહ્યું પરદારા[૧] પર મન રે;
વળી કાંઈ ખોયું રે, કામની કલ્પના[૨] રે, માયા શું બાંધ્યું રે મન....ટેક

પચ્ચીસ ને પચાસ રે, તે પ્રપંચે[૩] ગયા રે, આવ્યા સાઠ વર્ષના દિન રે;
સીત્તેર સુધી રે, કાંઈ સમજયો નહિ, હવે શું સાધવા[૪] ચાલ્યો વન રે ૧

નયણે નહિ સૂઝે રે ગળે બહુ નાસિકા, સુકાઈ શિથિલ[૫] થયું તારું તન;
દંતને રેખું[૬] રે મુખમાં દીસે નહિ, તો યે પાપી ઉદર માંગે અન્ન....૨

ભાગ્યહીણો રે આવ્યો અવસર ઓળખ્યો નહિ, જાણે હરિના જન રે;
નરસૈંયાના સ્વામી રે સુખમાં સંભારજો, વ્હાલો પૂરણ પ્રેમાનંદ રે ૩

૧. બીજાની પત્ની ૨. વાસના-ઈચ્છા ૩. છળકપટ
૪. મેળવવા ૫. નબળું ૬. નિશાની ૭. ભાગ્ય વિનાનો

૫૬-૨૯૧ ગોકુળિયું ગામ રે અતિ રળિયામણું રે

ગોકુળિયું ગામ રે અતિ રળિયામણું રે ત્યાં મારા વ્હાલાજીનો વાસ રે;
વ્રજવનિતા રે સર્વે ટોળે મળી રે; રંગભરી રમવા રાસ રે .....ટેક

સુંદર યમુનાને કાંઠડે વ્હાલો વાયે[૧] વેણુ રસાલ;
શ્રવણે સુની સર્વે સંચરી[૨] રે, રોતાં મુક્યાં નાનેરાં બાલ રે.....૧

વિધવિધનાં વાજાં વાગીયાં રે, ગોપીકા ગાયે ગીત રસાલ[૩] રે;
રાસમંડલ રે વ્હાલે ત્યાં રચ્યો રે, ત્યાં નાચે મદનગોપાલ રે.....૨

નિશા અજવાળી રે શરદ પુનમની રે, સુંદર આસો માસ રે;
નરસૈંયાના સ્વામી રે મને ભેટયો રે, વ્હાલે પુરી મનની આશ રે ૩

૧. વગાડે ૨. ભેગી થઈ ૩. રસવાળાં એટલે કે મધુર

પદ-૨૯૨ તટ યમુનાનો રે અતિરળિયામણો રે

(રાગ-સામેરી)

તટ યમુનાનો રે અતિરળિયામણો રે, તટ ખેલે ગોપી ગોવાલ રે;
જીવન અમારો રે વચમાં વ્હાલો, મારે વ્હાલે વગાડી વેણુ રસાલ રે....ટેક

તમો તરુવર રે, દ્રુમલતા[૧] રે, હરિ મારા હૈયા કેરા હાર રે;
મધમધતો મોહન મોગરો રે, ઉપર ભ્રમર કરે ગુંજાર રે ૧

લ્હેરીને તરંગી રે લ્હેકે કર્મલડો[૨] રે અમો છે નાજુક વેલ;
ગુણવંત સાથે રે સખી મારે ગોઠડી, હરિ રઢિયાળા રંગની રેલ ૨

ચૌદિશ ચમકે વીજળી રે, મેહુલો ગાજે ઘનઘોર રે;
મેઘદલ[૩] છૂટયા રે રાખ્યા નવ રહે રે, માંહી સખી શ્યામળિયાનો શોર ૩

હરિમુખ જોઈ વ્રજજન મ્હાલતાં,[૪] હર્ષે હીંડતા જોડાજોડ રે;
નરસૈંયાના સ્વામી રે સખી મારે મન વસ્યો, વ્હાલે પૂર્યા મનના કોડ રે.....૪

૧. ઝાડ સાથે વીંટળાયલી વેલ ૨. સાથવો-અહીં ફળના અર્થમાં
૩. વાદળ ૪. રમતાં

૫૬-૨૯૩ હરિનામ લેતાં રે વિલંબ ના કજીયે

(રાગ-સામેરી)

હરિનામ લેતાં રે વિલંબ ના કજીયે, સ્મરણ કીજે શ્વાસો શ્વાસ રે,
કાયાનો ભરોસો કાંઈ કરવો નહિ રે, એક પલકમાં પામે નાશ રે ...ટેક

જુગતનો વહેવાર રે, મળે તીરથ તણો રે, જે જેમ આવ્યું તે તેમ જાય રે;
રાખ્યું નવ રહેતું રે કોઈ કોઈની વતી રે, તેનો શોક કરે શું થાય રે ...૧

સ્વાર્થ સુધી રે સૌ વળગી રહે રે, અંતે કામ ન આવે કોઈ રે;
ઉદાસી તું રહે જે રે આ સંસારથી રે, જેમ મધુચંપક[૧] રહે વનમાંય રે ...૨

આજકાલ માંહી ઉઠીને ચાલવું રે, તન ધન ધામ તજી નિરધાર;
એવું વિચારી ચિત્તમાં ચેતજો રે, પ્રીતમ પ્રભુ ભજવા વારંવાર...૩

૧. એક જાતની વેલ

૫૬-૨૯૪ શ્યામળિયા સ્નેહી રે

(રાગ-સામેરી)

શ્યામળિયા સ્નેહી રે, અમ ઘેર, આવો, કહું મારા મનની વાત રે;
લટકંતો દેખું તું ને આવતો રે, ભુજભરી[૧] ભીડી બાથ રે .....ટેક

કોડ[૨] કામિનીના પ્રભુજી પુરવા રે, સભામાં આવ્યા મહારાજ રે;
મંડલિક કોપ્યો રે મહેતાને મારવા રે, તે તમને લાગજે લાજ રે ૧

પ્રીતડીના બાંધ્યા પ્રભુજી પધારીયે રે, પ્રભુ મારે પ્રાણ આધાર;
મીરાંબાઈ કરે વ્હાલાજીને વિનંતિ રે, માવજી મળો એકવાર રે ૨

૧. હાથો વડે ૨. કામના

પદ-૨૯૫ અવગુણ કહોની કંથ અમે શા કર્યા

(રાગ-સામેરી)

અવગુણ કહોની કંથ[૧] અમે શા કર્યા, કયા અવગુણે મુકી જાવ રે;
તારે ને મારે હવે નહિ બને રે, તારે મારે કયા દહાડાની પ્રીત[૨] રે ....ટેક

તું તો થઈ વૃદ્ધ,[૩] હું રહ્યો બાળ રે, હવે મારે વરવી[૪] છે વ્રજનાર;[૫]
તું ને સરખી રે અમો બહુ પરહરિ,[૬] એ છે મોટા મોટાની રીત ૧

ઉઠને કહેતાં રે, કંથ, હું ઉઠતી, બેસ કહેતાં બેસતી વારંવાર;
નરસૈંયાના સ્વામી રે, સુખમેં સંભારજો રે એ મારા દુઃખડાના જાનહાર ૨

૧. પતિ ૨.પ્રેમ ૩. ઘરડો ૪. પસંદ કરવી છે.
૫. વ્રજ દેશની નાર ૬. છોડી-ત્યજી દીધી

૫૬-૨૯૬ રૂડી ને રસાળી રે

(રાગ-સામેરી)

રૂડી ને રસાળી રે વ્હાલા તારી વાંસલડી રે, તે મારે મંદિરીયે સંભળાય;
સોના ને રૂપાનું રે હરિ મારૂં બેડલું રે ઓઢણિયે[૧] રત્ન જડાવું અમૂલ્ય[૨]...૧

પાણીલાને કારણે બેની જોવા નીસરી, બેડલું મુક્યું સરોવર પાળ;
ઓઢણીને તો ભેરવી આંબાકેરી ડાળ રે, જીવ તો આકુલ વ્યાકુલ થાય...૨

કાનજી કોડીલો રે, છેડલો ગ્રહી[૩] રહ્યો રે, મેલો મેલો પાતળિયા ભગવાન;
સાસુ અમારી રે, અમો પર ખીજશે રે, નણંદ સાહેલી દેશે ગાળ...૩

એકને અંધારી હો બીજી મારી વેરણ રે; જાગ્યા ત્યારે ઝાંઝરનો ઝમકાર;
ઘણા દિવસની રે, ગુંજા[૪] સૌ ટોળે મળી રે, હવે મારે કરવો શામળિયાનો સાથ ...૪

રંગના ભીના રે, રમવા આવજો રે, વ્હાલે મારે અમને રમાડયા રાસ રે;
નરસૈંયાના સ્વામી રે, બાઈ મને ત્યાં મળ્યા રે, વ્હાલે મારે રમાડયો રાસ રે...૫

૧. ઓઢણી પર ૨. કીમતી ૩. પકડી ૪. ઘેલી ગોપિકાઓ

૫૬-૨૯૭ સાધને સુખી રે, રાજા ભરથરી રે

(રાગ-સામેરી)

સાધને સુખી રે, રાજા ભરથરી રે,
મહા દુઃખીઓ સંસાર રે,
પરઉપકારી રે, હરજીના સાધુઓ રે,
ભવભય ભંજનહાર રે ....ટેક

કોણ કોણ દુઃખે રે, રાજા તમે નીસર્યા રે,
અન્ન ધન ભર્યા રે ભંડાર રે;
માતંગ[૧] ને હસ્તી રે, રાજા તમો બેસતાં રે,
લક્ષ્મી અનંત[૨] અપાર રે ૧

આછા મલમલ રે, રાજી તમે પહેરતા રે,
ચંદન કરતા રોજે રોજ રે;
મનસા તો ભોજન રે; રાજા તમો જમતા રે,
મુખડે સાધુ સંત બોલ રે ૨

ઉંચા મંદિરમેં રે, રાજા તમો બેસતાં રે,
હીરા જડયા રે જડિત રે,
રત્ન સિંહાસન રે, રાજા તમો બેસતાં રે,
રહે ચૌદિશ પવન ઝકોર[૩] રે ૩

રાણી તો છોડી રે, રાજા તમો ભરથરી રે,
છોડયા તમે ભોગવિલાસ[૪] રે;
રાજાએ તો છોડી રે, નગરી ઉજજન કી રે,
વનખંડ કીનો નિવાસ રે ૪

રાણી તો લાગે રે, સુની સરખી રે,
ત્રાસ સહ્યો નહિ જાય રે;
ત્યાં સ્તંભે[૫] રે, સાહેબ જયારે મેલવશે,
ત્યાં થે રામ જપો મેરે ભાઈ....૫

એકવાર આવો રે રાજા ભરથરી રે,
લાજે ઉજજન દેશ રે
કોણ જોગીએ રે, રાજા તમે ભરમાયા રે;
કોણે તમને દીધો ઉપદેશ રે....૬

રાણી તો કહેજો રે, મારે સુષમણા;
કાયા લક્ષ કરોડ રે
સતગુરૂ શબ્દે રે, અમો નિસર્યા રે;
લાગી અલેક[૭] શું લ્હેર રે....૭

હાથમેં તુંબી રે ગલામેં ગોદડી રે,
ધર્યો અમે ભિખારીનો વેષ રે
અલેખ નિરંજન મળવા કારણે રે,
ગુરૂ ગોરખે દિયો ઉપદેશ રે....૮

૧. હાથી ૨. પુષ્કળ ૩. લ્હેરખી ૪. સુખ સાહ્યબી-વિલાસ ભોગવવાની તક ૫. આ લીટીનો અર્થ કે ભાવ પદ સાથે બંધબેસતો જણાતો નથી તેથી ક્ષેપક હોવાનો સંભવ છે ૬. પરમાત્મા ૭. લક્ષમાં ન આવે તેવા પરમાત્મા

૫૬-૨૯૮ દ્વારિકાના વાસી રે

(રાગ-સામેરી)

દ્વારિકાના વાસી રે, અવસરે આવજો રે,
તમો રાણી રુકિમણિકેરા કંથ રે;
દુષ્ટ દુર્યોધન રે, પાપી લાગ્યો, પીડવા રે,
ચૌદિશ નિહાળું તારો પંથ રે ....ટેક

સોડ વાળી શું સુતો શ્યામળા રે,
આળશ તજીને ઉઠો આજ રે;
લક્ષ્મીજી તલાશે[૧] રે, પ્રભુ તારા પાવમેં રે,
વ્હાલા તમો મહેર કરો મહારાજ રે ૧

ગ્રાહ[૨] મુખમેંથી રે, ગજને મુકાવ્યો,
કીધી એમ સુધન્વાની સહાય રે;
નૃસિંહ રૂપે રે, હિરણાકંસ માર્યો રે,
વ્હાલે મારે ઉગાર્યો પ્રહલાદ રે ૨

છપ્પન કોટિ રે, યાદવ તારા રે;
સંગે બલિભદ્ર સરખા ભ્રાત રે;
કાલિનાગ નાથ્યો રે, જરાસંધ જીત્યો રે,
તે બલ કહાં ગયું મહારાજ રે ૩

ધૃવને પ્રહલાદે રે, ગર્ભમાં તપ કીધાં રે;
તેને વ્હાલે આપ્યાં અવિચલ રાજ રે;
સાત વર્ષમેં રે, હરિએ ગોવર્ધન કર ધર્યો,
પૂર્યા વ્રજવનિતાના લાડ રે ૪

વસમી વેળાએ રે, વ્હારે ચઢજો વિઠ્ઠલા રે,
ધાજો[3] તમે છત્રપતિ મહારાજ રે;
સ્વારી કરજો રે, વ્હાલા મારા ગરુડની રે,
નરસૈંયો વિનવે વારંવાર રે....૫

૧. શોધે ૨. મગર ૩.દોડજો

ॐ

અનુક્રમ ૧૨

પદ-૨૯૯ વાતલડી કરતાં રે

(રાગ-સામેરી)

વાતલડી કરતાં રે, વ્હાણું વાઈ ગયું રે,
શા શા કહું રાતલડીના રંગ રે;
મંદીરીયે જાવા રે, મન મારૂં થાય નહિ રે,
કેમ મુકું શ્યામળિયાનો સંગ રે ....ટેક

રાધારત ન્યાળી રે, મોહન મહામણિ રે
સુંદર કુંજ મોઝાર રે
સજની રજની રે, રંગ ભરી ઝીલતા રે,
ત્યાં સુખનો ન લાગે પાર રે ૧

મંદિરીયે મારે રે, મહી[૧] વલોવતી રે,
હૈયું તો મારૂં હરજીને હાથ રે;
નરસૈંયાના સ્વામી સંગે રે, રંગ ભરી રમતાં રે;
મેં નવ જાણી દિન ને રાત રે; ૨

૧. છાસ

૫૯-૩૦૦ રાતલડી રમીને રે

રાતલડી રમીને રે કયાં થાકી આવ્યા રે
બળવંત બારણું મા ઠેલ[૧] રે;
તમો પધારો રે મંદિરે નારને રે,
જયાં તમે કીધી રંગની રેલ રે ....ટેક

રાતા રાતા નયણા રે અતિ નિદ્રા લાવે,
રાતી દીસે અધર[૨] બિંબની[૩] રેખ;
મોલીડાને[૪] છુટયા રે કેશ વિખરાઈ ગયાં રે,
ધર્તી[૫] ધુતારો[૬] તારો વેશ રે ૧

પહેર્યાં પીતામ્બર[૭] કયાં પ્રભુ પલટયાં રે,
પારકી ટોળી[૮] પછી આપ રે;
તમો ટેવાયા રે મંદિર શોકને રે,
અમ ઘેર આવજો રે કાલ....૨

પંચમ ઓળખ્યો રે પંખીએ સ્વર પુર્યા,
વ્હાલા મારા પ્રગટ ભયો પ્રભાત રે;
નરસૈંયાનો સ્વામી રે વહાણે ઘરે આવ્યા રે;
વ્રેહ[૯] ઘણો ને થોડી રાત રે ૩

૧. ધકેલ ૨. હોઠ ૩. નિશાનીની રેખા ૪. પાઘડી ૫. લાગતો ૬. છેતરનારો ૭. પીળા રંગનું વસ્ત્ર ૮. રેશમી વસ્ત્ર ૯. વિરહ

પદ-૩૦૧ ફરી ફરી પડશે રે શીદ આ ફંદમાં રે

(રાગ-પંચમ)

ફરી ફરી પડશે રે શીદ આ ફંદમાં રે,
નિર્લજજ[૧] તાક વિના નર નીચ;
સતગુરુ શબ્દનું રે કહ્યું નહિ માનતો રે,
કુબુદ્ધિ બોલે કર્મનો કીચ[૨] રે....ટેક

જગતતણા સુખ જૂઠાં રે મુરખ શું મોહી રહ્યો રે,
માયા જાલ પુંઢે પળાય રે;
કાચી છે કાયાને કલ્પના[૩] કારમી રે,
ગદર્ભ શ્વાન[૪] સાદે ધાયો રે ૧

ગોરખ ગોપીચંદ રાજા ભરથરી રે,
ક્ષણમેં[૫] સહુ સુખ કીધું ત્યાગ રે;
કહો ભાઈ તેના મન કેવાં હશે રે,
ધન ધન ધીરજ વૈરાગ્ય રે ૨

નાગરવેલ થકી જે રંગ નીપજે રે,
તે તો ચઢે રે પરદેશ
જડલીલી રહે ત્યાં સુધી લીલા રહે રે,
પ્રીતપ પીછાણ[૬] એ ઉપદેશ રે....૩

૧. શરમ વિનાનો ૨. કાદવ ૩. ઈચ્છા ૪. કૂતરો
૫. પળમાં ૬. સમજ

પદ-૩૦૨ ભજન ભરોસો હરિ તારા નામનો રે

ભજન ભરોસો હરિ તારા નામનો રે,
નહિ મળે અવસર બીજાની રે આશ;
ચોવી સરોજમેં[૧] રે, મન મધુકરનો નિર્ભય નિવાસ....ટેક

શિવ સનકાદિક બ્રહ્માદિક જપે રે,
ભકત અનંત કરે ગુણગાન;
શેષ મહેષ નારદ મહામુનિ રે,
નિશદિન ધરે ધ્યાન રે ૧

ગંગાને તુલશી સેવે સિંધુ સીતા રે,
પતિનો પલક ન મુકે પાશ[૨] રે;
કરમા[૩] ને કમલા[૪] રે નિત કેડે[૫] ફરે રે,
સેવા સ્મરણ ઉરમાં આશ રે ૨

સકલ જીવનું જીવન જદુપતિ રે,
અનંત બ્રહ્માંડ તણો આધાર રે,
પ્રેમી સ્નેહી પ્રીતમ પ્રભુ તણો રે,
રસિયો રમી રહ્યો હદય મોઝાર રે ૩

૧. ચોવી એટલે ચોવીસ, સરોજ એટલે કમળ, ચોવીસ કમળ એટલે
૨. સંગાથ ૩. હાથમાં ૪. લક્ષ્મી અથુવા સુંદરી ૫. કટિ પર

૫૯-૩૦૩ અમૃત પીતાં રે આળસ નવકીજીએ રે

(રાગ-પંચમ)

અમૃત પીતાં રે આળસ નવકીજીએ રે,
રસનાએ[૧] રામ રટણ કરી લે,
પેટ ભરીને રે પામર શું પોઢીઓ રે,
માથે મરણતણો જોને ભય રે....ટેક

શું સુખે આવે રે નર તને નિદ્રા રે,
નિજ જાણતો જંત[૨] રે;
વળી પશુ પેઠે અન્ન જળ ખાય જે રે,
શિર પર કાળ કરડે છે દંત રે....૧

નિગમ[૩] નિરંતર જશ[૪] જેના ગાય છે રે,
તેને કેમ તું ભુલી ગયો ભુર,[૫]
અંતે એની સાથે રે સમજી લે કામ છે રે,
સ્વાર્થી સો કોઈ કરશે દૂર રે....૨

કાયા માયા રે જોની તારી કારમી રે,
જેવું ઝાંઝવાનું[૬] નીર રે;
એવું વિચારી રે ચિત્તમાં ચેતજે રે,
પ્રીતમ રાખે હૃદયે રઘુવીર રે....૩

૧. જીભ ૨. અલ્પતા-જંતુ પરથી જંત તે પોતાની અલ્પતા સમજવા માટેનો શબ્દ ૩. શાસ્ત્રો ૪. યશ-ગુણગાન ૫. છેક અથવા ખૂબ ૬. ઝાંઝવાનું જળ એટલે જે જળ જેવું ભાસે છે છતાં તે જળ નહિ ને બીજું જ કાંઈ નીકળે તેવું માયાનું સમજવું

પદ-૩૦૪ વાતલડીને કરતાં રે

વાતલડીને કરતાં રે, વ્હાણું વાઈ ગયું રે,
હરિગુણ ગાતા ન આવે પાર રે,
પ્રભાતે ઊઠીને રે, ગોપીજન નીસર્યાં રે,
ભરવા જમનાજીના નીર રે ....ટેક

વેણી ડોલે[૧] રે જેમ ડોલે નાગણી રે,
પાવલીએ ઝાંઝરનો ઝંકાર રે;
વલોણું વલોવતા રે, ગુણલા સાંભર્યાં રે;
ખલકે[૨] કંકણ ચુડી હાથ રે ૧

રથમાં બેઠા રે, નંદન ને આંગણે રે,
પડી પેટલિયામેં ફાળ રે;
પ્રાણ અમારા પેલા લઈ ગયા રે,
હવે શું લેવા આવ્યો કાળ[૩] રે ૨

આપણે સૌ મળીને રે એને મળીશું રે,
એ છે સૌ એકાએક રે;
નરસૈંયાના સ્વામી રે બાઈ મને ત્યાં મળ્યા રે,
ઓધવ કહે ગોપીઓ કહે છે વિશેષ રે....૩

૧. માથાની વેણી ડોલે ૨. ખખડે ૩. સમય જે પ્રતિકુળ છે તે

પદ-૩૦૫ મનષા દેહનું ટાણું રે

(રાગ-પંચમ)

મનષા દેહનું ટાણું રે કાલે તારું મટી જશે રે,
ચોરાશીમાં ધરશો બહુ અવતાર રે;
આ અવસર રે ફરી ફરી નહિ મળે રે,
હરિગુણ ગાજો નરને નાર રે....ટેક

ગર્દભ થઈને રે ગલીઓમેં ભટકશે રે;
સાંજ પડે કુંભાર ન લે સંભાળ રે;
ઉકરડે ચઢીને રે ભુંકણ ભુંકશો રે,
શિર પર ધરશે વણતોલ્યો ભાર રે....૧

ગૌસુત[૧] થઈને રે બોજો બહુ ખેંચશો રે,
નહીં આવે પંથીડાનો પાર રે;
આંખે અંધારી રે ઘાણીમાં ઘાલશે રે,
ઉપર બેસી મુરખ દેશે આર[૨] રે....૨

ઊંટ થઈને રે બહુ બોજો ઉઠાવશો રે,
ખાવો પડશે આકુલને[૩] કંથાર[૪] રે;
હાથીને હડસેલે રે ઘરને ભીલાડશે[૫] રે,
ઉપર અંકુશ કેરા માર રે ૩

વાગોળ થઈને રે ઉધે મસ્તકે ઝુલશો રે;
ખાશો ભિન્ન ભિન્ન વનફલ રે;
ડાળે પંખી મેળા ઘાલશે રે,
કાયા પર પડશે રે ઘાવ ૪

નરસૈંયો કહે છે રે રૂડી વિનંતિ રે,
ઉર કોઈ ધરજો નરને નાર રે;

થોડું કહ્યું ઘણું કરી માનજો રે,
કાયા માયા જતા ન લાગે વાર રે ૫

૧. બળદ ૨. પરાણીની આર જે બળદને હાંકવા માટે વપરાય
૩. ગભરામણ અથવા બ્હીક ૪. એક જાતની વનસ્પતિ
૫. આખા ઘરનું વજન મૂકશે એવો અર્થ કરી શકાય
૬. હાથીને હાંકવા માટે વપરાતું સાધન

ॐ અનુક્રમ ૧૩

પદ-૩૦૬ ઓધવ કહેજો રે અમારી વિનંતિ રે

(રાગ-પંચમ)

ઓધવ કહેજો રે અમારી વિનંતિ રે
અમને કહો કોનો આધાર રે;
વીરા અમારા રે હરિનું મન મિલાવજો રે,
તમે જાશો વૈકુંઠ મોઝાર[૧] રે ....ટેક

દુઃખના ડુંગર રે મારે મસ્તકે ફરે રે,
હરિ વિના મારે હૈયે શોક રે;
વ્રેહના ભડકા જો આગમેં પલટાશે રે,
બળવંત આવી ઝાલો બાંય[૨] રે ૧

વિષ પાઈને રે વ્હાલાજી શાને ગયા રે,
દુઃખ દેખાડયાં દીન દયાળ રે;
પ્રાણ અમારા રે સંગે ચાલશે રે,
દેહની કરજો સંભાળ રે ૨

એવું સુખ સંપન્ન નહિ મળે રે,
નયણે ન ઉંઘ મારા નાથ રે.
નિદ્રા[૩] મધ્યે રે નિર્ભય[૪] થઈ રહો રે,
મારા સુંદર શ્યામની પાસ રે ૩

વીરાને બોલાવી રે વ્રજવનિતા[૫] વળ્યાં રે,
ઓધવ આવ્યા હરિની પાસ રે;
ગોપીની વિનંતી રે હરિ પ્રતિ કહી રે,
નયણે આંસુકેરી ધાર રે ૪

નરસૈંયાના સ્વામી રે ચતુર શિરોમણિ રે,
ગોપીઓને રાખો તમ પાસ રે;
ઓધવ કહેજો રે અમારી વિનંતી રે,
પ્રભુ પધારજો ગોપીઓની સાથ રે....૫

૧. વૈકુંઠમાં ૨.હાથ ૩.ઊંધ ૪. ભયરહિત
૫. વ્રજ દેશની સ્ત્રી

ॐ અનુક્રમ ૧૩

૫૬-૩૦૭ ઓળખી ને લેજો રે અનુભવી આત્મા રે

(રાગ-પંચમ)

ઓળખી ને લેજો રે અનુભવી આત્મા રે,
રખે તું છલબલ[૧] કરતો કાંઈ રે;
મોટાપણું મેલ રે તું શીદને કરે અભિમાન રે,
હરજીને ધરજો હૈયા માંહી રે. ....ટેક

ફરી કરી મનુષ્ય દેહ મળશે નહિ રે,
એ માનજો નર નિર્ધાર[૨] રે.
દિન દિન કરતાં રે આવરદા[૩] આવશે રે,
તું ને જાતા ન લાગે વાર રે ૧

મગ્ન[૪] થઈને રે ગગનમેં રાચીઓ રે,
મનથી કાયર થયા શું કામ રે,
તન મન ધન લઈ જૌહર[૫] ઝુકને રે,
એ તો શુરવીરનો સંગ્રામ રે ૨

મારું મારું કર મા મુરખ શું મોહી રહ્યો રે,
ઉઠ આળસ મુકી અજાણ રે;
અવસર આવો ફરી ફરી ન મળે રે,
નરસૈંયાનો સ્વામી છે ચતુર સુજાણ રે.....૩

૧. ગરબડ ૨. નિર્ણય ૩. આયુષ્યની મર્યાદા
૪. ડૂબી જઈને ૫. ત્યાગીને

૫૬-૩૦૮ આધાર હતો રે પ્રભુ

આધાર હતો રે પ્રભુ મને તમ તણો રે
અબલા હું છું રે દુર્બલ નાર;
પ્રીતડી હતી રે પેલા ભવતણી[૧] રે,
તે કેમ મેલી વિસારી રે .....ટેક

પટકુલ[૨] પ્રેમદાના રે પ્રત્યક્ષ પુર્યા રે,
રાખી દુષ્ટ સભામાં લાજ રે;
દીન જાણીને રે પ્રભુ દયા કરો રે,
મહેતાને મુકાવો મહારાજ રે ૧

ગ્રાહ થકી ગજને રે મુકાવ્યો રે,
વ્હારે ધાયા સાંભળી સાદ રે;
દાસના દોહ્યલા[૩] રે તમે સહી નવ શક્યા રે,
શું સુતો શ્યામલા કાનુડા રે.....૨

સોરઠ સહુ હરજીએ હસાવ્યું રે,
હાર અર્પતા ઘણી લાગી વાર રે;
હળવા પડો સહુ હરખભર્યા રે,
વાર નહિ કીધી નંદકુમાર રે.....૩

દીન જાણીને રે અમને દયા કરો,
પુરો અમ અબલાની આશ રે;
વિનંતી અમારી રે શું ન સાંભળો,
ભકત વત્સલ[૪] શ્રી ભગવાન રે.....૪

વનિતા તમને રે ઝાઝુ[૫] શું વિનવે રે,
સ્નેહી સંભાળો ભગવાન રે;

કર જોડી કહે રે રંક કામિની,
માનબાઈ માંગે છે માન રે ૫

૧. સંસારની ૨. લાજ ઢાંકવાનાં વસ્ત્રો ૩. મેળવવા મુશ્કેલ
૪. પ્રેમી ૫. વધારે

ॐ અનુક્રમ ૧૩

૫૬-૩૦૯ દામોદર દીનને રે દર્શન દીજીએ રે

(રાગ-મેવાડો

દામોદર દીનને રે દર્શન દીજીએ રે,
તારી મહેતા ઉપર મહેર રે;
જન્મ જન્મનો દાસ તુંહારો રે,
ધણી કરી છે સહાર રે .....ટેક

નરસૈંયાને રે માંડલિક મારશે રે,
તમે પોઢયા રાધાજીને ધામ રે,
ગોપી સાથે પ્રભુજી રંગે રમો રે,
તારા સેવકની શી પેર રે ૧

પ્રીતના બાંધ્યા રે પ્રભુજી પધારજો રે,
આવજો રમવાને રાસ વિલાસ રે;
મોગરાની માળા લઈ આવજો રે,
પુરો અબલાની આશ રે ૨

બ્રહ્માંડ ભટકીને ભવમાં ભૂલા પડયાં રે,
પામ્યા ગોકુલમાંહી ઠામ રે;
નરસૈંયા સાથે લઈ રહ્યા રૂસણું,[૧]
એમ ન સરે શ્યામળિયા કામ રે.....૩

વૃંદાવનમાંહે લાડ લડાવ્યા રે,
કેમ વિસર્યા આજ રે;
રૂઠયા[૨] તમ, અમ દોહ્યલાં[૩] રે;
એમ શું સિધે કાજ રે ૪

દીન જાણી અમ પે દયા કરો,
નરસૈંયો મુકે છે માન રે.
એ છે અરજ રતનબાઈની રે,
શ્યામળિયાને કરે છે સાન રે.....૫

૧. રીસામણાં ૨. કોપ્યા ૩. જેમ તેમ મળેલા

ૐ અનુક્રમ ૧૩

૫૬-૩૧૦ દિવેલ ખુટયું રે કુસકા ખાંડતા રે

(રાગ-મેવાડો)

દિવેલ ખુટયું રે કુસકા ખાંડતા રે,
નવ લીધું હરજીનું નામ રે;
અહીં તું આવ્યા રે કાંઈ ઉપર જવાને રે,
એ શું કર્યું તેં કામ રે .....ટેક

માનવ ભવ મહામણિ જડયો રે,
ભજવાને સારંગપાણિ[૧] રે;
વહોરતને વ્હારી[૨] રે કાચ કથીરની[૩] રે;
જાણે ચતુર સુજાણ રે.....૧

જ્યાં લગી ગરથ[૪] ગાંઠ છે રે,
ત્યાં લગી સૌ કોઈ ધરશે હેત રે;
વિપત્તિની[૫] વેળા રે બધું વિરળાયું રે,
સમજી સવેળા ચેત રે ૨

પગતણી એડીએ રે મુરખ મૃત્યુ છે રે,
મુખ ઉચ્ચરે, મા દોડતો રે
રખે તું પડ કુડા કર્મમાં રે,
પરનું પુરવાને કોડ રે ૩

હરિ હરિ બોલોને સૌ હેત કરી રે,
એટલું છે સર્વે સાથ રે;
વિદ્યવાન[૬] રૂડો રે છેલને છત્રપતિ રે,
તે ગયા ઘસતાં હાથ રે.....૪

વસ્તુ દેખી કયાં વિહવળ૭ થયો રે,
આગળ આવશે રે પ્રાણ;
રામકૃષ્ણ પ્રભુ રે, તું છે સાચો સગો રે,
તેને શરણે જઈને રહેજો રે.....૫

૧. ભગવાન ૨. વ્હાર તાણવાવાળો ૩. લોઢું ૪. ધન- 'ગરથ ગાંઠે ને વિધા પાઠે' કહેવત પ્રમાણે જે હાથમાં હોય તે સાચું બીજુ ખોટું ૫. દુ:ખ-આપદાની ૬. વિદ્વાન ૭. વ્યાકુળ

૫૯-૩૧૧ સમાને સંભાળો રે

(રાગ-મેવાડો)

સમાને સંભાળો રે સંગી સૌ ચાલ્યા રે
જે જે આવ્યું તારી સાથ રે
ઈન્દ્રિયો[૧] સઘળી રે શિથિલ વ્યવ્હળ[૨] થઈ રે
લકુટીઓ[૩] લીધી રે હાથ રે.....ટેક

ભવમાં આવીને રે ભલું શું કર્યું રે
ભારે મારી વૃથા[૪] માત રે;
રામને જપતા રે રહી રેસના[૫] આળસુ રે,
કીધી તેં વિષયની વાત રે.....૧

ઉદરને કારણે રે આંગણે રે,
ઊભો રહ્યો દિન ને રાત રે;
ધંધા કરતા રે ધોળા આવ્યાં રે,
ના રહી કાલની વાત રે.....૨

બુદ્ધિબળ સાથે રે બોલતાં બંધ પડયા રે,
ભીડી બાવળ સાથે બાથ રે;
રામકૃષ્ણ પ્રભુને રે જપો જાગી કરી રે,
નરક નિવાર્યા રણછોડ રાયે.....૩

૧. ઘડપણમાં ઇન્દ્રિયો નબળી બને ૨. વિહવળ અથવા વ્યાકુળ ૩. લાકડી ૪. નકામી ૫. રસના એટલે જીભ ૬ નિવારણ કર્યા એટલે કે છૂટયા

પદ-૩૧૨ ભાગતી ભવાઈ રે

(રાગ-મેવાડો)

ભાગતી ભવાઈ[૧] રે શું તું મોહી રહ્યો રે,
ઘેલા તું ઘર સંભાળ રે,
નાચ કુદમેં રે નાયક થાક્યો રે,
તેનો રઝળ્યો રે સંસાર રે .....ટેક

સાજને સંભાળ રે સૌ આપ આપણા રે,
ભીરૂંડા[૨] વેશ્યા વસે રે સાથ;
ખેલો ખલક કહેવાય રે, કંકણ હાથ તણા રે,
જુવે છે જવાનો લાગ રે ૧

સુઘડ જોનારા રે સૌ કો ખંડ ભર્યા રે,
સાથીડા કરતા રે સાદ;
મૃદંગ[૩] વાજે રે ખણખણ ખોખરૂં[૪] રે,
ભાંગી પડયો ભુંગળ[૫] નાદ રે ૨

સજ્જન કુટુંબ રે સૌ થયું કારમું રે
સ્વાર્થે પહેર્યા રે ચીર,
અંગે ને રંગે રે આભુષણ ઓપતાં રે,
નીકળ્યું કાચ કથીર રે ૩

સઘળું સઘળું રે સ્વપ્નાંતર[૬] થયું રે,
રહી ગઈ કથવાની વાત રે,
રામકૃષ્ણ પ્રભુને રે જપજો જુગતે રે,
હવે આ ઉગ્યું રે પ્રભાત ૪

૧. એક પ્રકારનું નાટક ૨. ભાયલા-ભાઈ ૩. એક પ્રકારનુ વાજિત્ર
૪. બેસૂરા અવાજવાળું ૫. એક પ્રકારનું વાજિંત્ર ૬. સ્વપ્ન બદલાઈ જવું
એટલે પૂર્ણ થયું-જગૃતિ દશા આવી ॐ અનુક્રમ ૧૩

૫૬-૩૧૩ હરખ હવોં રે

(રાગ-મેવાડો)

હરખ હવોં રે હરિ મનમેં મળ્યા રે, નિશદિન નીરખવાને જાય;
અતિ સુખ સારું રે, પિયુ મારા પાતલિયા રે; હદીયામાં રહ્યા રે સમાય .....ટેક

ચંચલ હું તો રે ચંચલ એ જુને ભાવ્યો રે, શોધતા રહ્યો રે સો હી;
અંતર ગમે રે, આનંદ ઉલટયો રે, ઐસો સુખ અવસર ન કોઈ.....૧

સાજ હતો રે, સઘળો સમાય ગયો રે, સત્‌ગુરુ ભયો સહારે;
અવિનાશી[૧] પિયુ મેં પાઈઓ, અબ ચિત અનંત ન જાય રે ૨

હરિ તું સાગર રે, મન મારું માછલું રે, મળ્યું મન કરે રે કિલ્લોલ;
જન્મ મરણ જ્યાં ગમ નહિ રે, અવિચલ સદા રે અનડોલ[૨] રે ૩

દશોદેંશ સરખો રે હરિ ભરપુર રે, ખંડિત નહિ રે લગાર;
જન જ્ઞાનીનું મન ત્યાં મળ્યું, વીરલા બુઝનહાર[૩] રે.....૪

૧. વિનાશી નથી તેવા! પ્રભુ ૨. સ્થિર ૩. જાણી શકનાર

ॐ અનુક્રમ ૧૩

૫૬-૩૧૪ વિરહ કેરી રે

(રાગ-મેવાડો)

વિરહ[૧] કેરી રે ઐસી વિનંતી રે, કહ્યો મેરે પિયુજી શું જાઈ;
એક પલક રે હરિ વિસરે નહિ, હ્રદીયામેં રહ્યો રે સમાય .....ટેક

વિરહ વૃથા રે તનમેં વસ્યો રે, પિયુ પિયુ કરે પોકાર રે;
નયણે નીર ઝરે રે હરિ વિના વિલસે રે, જાણે શ્રાવણ કેરી ધાર રે ૧

પ્રીત તમારી રે પ્રીતમ પાળજો રે, વસી મારા હ્રદીયામેં ધીર રે,
દર્શન દીજે રે તબ દેહી[૨] ઉગરે રે, નહિ તો ઉગરે નહિ રે.....૨

વિરહ ઝુરે રે ઝુરી પિંજર બન્યું, એક પલક દિવસ વહી જાય રે;
જનજ્ઞાની વિરહ બારી સમે રે, પીછે કયા કરો ઘર આવો રે ૩

૧. વિરહ વિનંતિ કરે છે એવી કલ્પના કરવામાં આવી છે

૨. આત્મા-જીવ

ॐ અનુક્રમ ૧૩

પદ-૩૧૫ વિદાય કરીને રે વેગળા

(રાગ-મેવાડો)

વિદાય કરીને રે વેગળા મુકયા વિઠ્ઠલે રે,
અવધનો દિવસ આજ વિત્યા રે,
શ્યામળિયો ને મળવા કાજ રે,
વિદાય કરીને રે વેગળા મુક્યા વિઠ્ઠલે રે.....ટેક

આભૂષણ[૧] અંગે ધર્યા ધીરથી રે,
સજયા મેં સોળે શણગાર રે;
મળવાની હોંશે રે કરગ્રહ્યું[૨] બેડલું[૩] રે,
તન મન તલશે નિરધાર રે ૧

અર્ધ નિશાએ[૪] રે ગઈ હું એકલી રે,
કાલિંદી કેરે તીર રે;
દિલ દઢ કીધું રે જાણે ઝંપલાવવું રે,
ઘેરી લહેરી ગજે ગંભીર રે. ૨

જલ સાથે ઝંપલાવવારે,[૫] ઘસી જયારે સરિતામાં રે,
ગ્રહી[૬] લીધી ઘાટ મોઝાર[૭] રે;
ભુજા[૮] પ્રસારી રે ભીડી[૯] મને ભાવશું રે,
નીરખ્યા મેં નંદકુમાર રે ૩

શશિકલા ખીલી પુનમની રે,
આપ્યું રંગે રમવા વચન રે;
તે દિવસની રે અવધ[૧૦] આવી મળી રે,
તેથી મારું તલશે મન રે ૪

આજ ન આવે તો તજવી દેહ રે,
વેદના વ્યાપી આખે અંગ રે;
પ્રભાત પ્રગટ્યું રે હરિ આવ્યા હેતશું રે
ભુદરજીને ભેટયા ભલી રીતે રે....૫

રંગ ઘણો જામ્યો રે ગોપિકા ઘેલી રે,
રસિયા ખેલે રંગ ભાવથી રે;
ગિરિ રાયે કર ધર્યો રે, ગિરધર જ્ઞાન મેરે,
અલબેલો મારી બેલ રે.....૬

૧. ધરેણા ૨. હાથે પકડવું ૩. માટીનું વાસણ ૪. રાત્રિ ૫. કૂદી પડવા ૬. પકડી ૭. અંદર ૮. હાથો ૯. દલાલ ૧૦. શહેરનું નામ

ॐ અનુક્રમ ૧૩

પદ-૩૧૬ ધન સતગુરુને રે

ધન સતગુરુને રે જેણે દિયો ઉપદેશ;
ભવ ડુબત ગ્રહી કાઢે કેશ રે.....ટેક

સાંકુષ્ટ[૧] થાશો વૈષ્ણવ કીના રે, રામનામ કા સ્મરણ દીના;
લોકલાજ કુલ કયાં ન બહાઈ,[૨] સંત મિલે તબ સંત કહાઈ.....૧

પારસ પરસત[૩] કંચન હોઈ, લોહા વા કો કહે ન કોઈ,
કંચન મોંઘે મુલ વેચાઈ, પારસકા ગુણ દેખો ભાઈ ૨

ચંદન કે ઢિંગ[૪] ચંદન હોઈ, કાષ્ટ ન વાકો કહે રે કોઈ;
સ્વાંત[૫] બુંદ કદલીમેં[૬] પડહી, રૂપ વર્ણ ગુણ ઔર હી ધર હી ૩

નામ કપુર વાસ ના હોઈ, કદલી વાકો કહે ન કોઈ;
દાસ કબીરજી કા સાચા કૈલા, પુલ પરસત તિલ ભયા ફુલેલા[૭] ૪

૧.? ૨. ત્યાગી ૩. સ્પર્શ કરી ૪. સંગે ૫. સ્વાતિ નક્ષત્રમાં વરસતા મેઘનું ઢીપુ ૬. કેળ ૭. વિકસેલા

સાખી

કબીર બલિહારી ફુલ કી, વામે દોણો બાજ,
તનમન અપને અર્પતે, હુઆ પુરાણા ઘાસ.....૧
કબીરગુરુ સેવા જન બંદગી, હરિ સ્મરણ વૈરાગ્ય,
એટલું જબ હી પાઈએ, પુરણ મસ્તક નમાવું.....૨

૫૬-૩૧૭ ઘડી રે ઉપર ઘડિયારા વાગે

ઘડી રે ઉપર ઘડિયારા વાગે, ઉંમર ઓછી થાય
આ અવસર છે હરિ ભજવાનો, કહો કેમ રહીએ સોઈ .....ટેક

નાના થકી મોટેરાં કીના, માતા મંગલ ગાય;
કાલ અવસર તો કોઈએ ન દીઠો, ઓચિંતો વળી આવે ૧

જોબનિયાના મોજા[૧] ને ફોજા,[૨] જાચે નગારાં દેતી,
અંતકાલ તો આવી મળશે, કોઈ ન શક્યો ચેતી ૨

સંસાર સઘળો કાળે ખાધો, આખર આ વર કુડો;[૩]
જુમદુત તો જોતાં રહેશે; હરિને નામે છુટો. ૩

હરિને ભજીએ હરિશું તરીએ, નરહરિજીને નમીએ;
લાજ કાજ તો લક્ષ્મીવરને, રમાડે તેમ રમીએ ૪

હરિને ભજીએ બીજું તજીએ, માયા મોટી ખાઈ,
દેખત દેખત ડુબકા મારે, દુનિયા ડુબી મુઆ ૫

આ અવસર છે હરિ ભજવાનો, જો જો મન વિચારી,
સર્જનહારનું સ્મરણ ભુલ્યો, જીતી બાજી[૪] હારી ૬

કોઈએ બાળી, કોઈએ ગાળી, કોઈએ દાટી;
પવન ભેગો પવન થાશે, મિટ્ટી ભેળી મિટ્ટી ૭

નરસૈંયાનો સ્વામી શ્યામળિયો, વેદ પુરાણે સાચો;
જમના[૫] શિર પર પગલું દઈને, વેગે વૈકુંઠ જાશો ૮

૧.ને ૨. જુવાનીના મદના ઉછાળાઓ, મસ્તીઓ વગેરે ૩. ખરાબ
૪. મનુષ્ય દેહ મળ્યાની બાજી હારી ગયો ૫. યમદૂતના

પદ-૩૧૮ જોબનિયાને જોરે તું તો

જોબનિયાને જોરે તું તો, ગોવિંદ ગુણ ન ગાવે;
આજકાલ કરતાંલ ઝાંઝરીઆ[૧] કાળ આચિંતો આવે.....ટેક

સાજ ઘટે સાધન નવ કીધાં, ધામ ધુમ મેં ફસાયો;
મંદિર મેં પાવક પ્રજળ્યો,[૨] કૂપ ખણાવવા[૩] લાગ્યો.....૧

સંસાર સઘળો તું ભમી આવ્યો, જીવ તું હજીએ ન ચેત્યો,
ઘટમેં ઘાવ પડયો ગડગડિયો[૪] મુરખ મન પસ્તાય.....૨

શ્યામ સરોવર ઝીલવા પેઠા, વિષયા પાર ન પાવે;
બુડતો જીવડો વલખા[૫] મારે, તરવા તુમડાં વાવે.....૩

સાજે સરોવર પાર ન બાંધી, હરિ ભજી ભલો ન કહાવ્યો;
ભણે નરસૈંયો જયારે ભોમ ધરી, ત્યારે મુખે રામ ન આવ્યો.....૪

૧. પગમાં પહેરવાનું આભૂષણ ૨. સળગ્યો ૩. ખોદાવ્યા
૪. ભયાનક ૫. પ્રયત્ન – ફાંફા

ૐ અનુક્રમ ૧૩

પદ-૩૧૯ વિભાસનાં પદો

સાખી

વિભાસ ભવતારણ,[૧] તરણ ત્રિવિધ વિલાસ;
નિગમ[૨] નેતિ[૩] વેદ[૪] વિમલ[૫] જશ, ગિરિરાય નાવ પ્રગટ પ્રકાશ ૧

પ્રભાત સમયે સ્મરે પરમેશ્વર, ત્યાં વિઘ્ન નહિ વ્યાપે;[૬]
રક્ષા કરે રણછોડ ગોસાંઈ, શત્રુ શિવ મનહી ચાંપે .....ટેક

હરિહર નર નારાયણ, પ્રભુ ગરુડ ગોવિંદ ગામી;
વાસુદેવ વૈકુંઠ વિશા[૭] ભરી, ચત્રુભુજ[૮] અંતર્યામી ૧

મચ્છ કચ્છ વરાહ સારંગધર, વામન પર છાપાની;
શ્રી ભગવાન શ્રીપતિ સ્વામી, કૌશલ્યા દીન દયાળ.....૨

કેશવ કૃષ્ણ મોરાર દામોદર, ગિરિવર ધર ગોપાળ;
શ્રી જગના જગદીશ જગતગુરૂ, શેષ શાયી વનમાલી.....૩

માધવ મદન મોહન મનોહર, હિરણ્ય[૯] પ્રભુ પ્રીત પ્યારી;
પ્રેમાનંદ પ્રભુ જાન રાયકો, જો રસના[૧૦] ગુણ ગાવે.....૪

કાલ વ્યાલ[૧૧] ભયભીત ભાનક, જમકો સર્વે નસાડે;
પ્રભાત સમયે સ્મરે પરમેશ્વર, ત્યાં વિઘ્ન નહિ વ્યાપે.....૫

૧. સંસાર પાર ઉતારનાર ૨. શાસ્ત્રો ૩.'ન ઈતિ' એટલે 'આ નહિ' પ્રભુ પાસે પહોંચવાનો એક નકારાત્મક શાસ્ત્રીય માર્ગ ૪. ચાર વેદ તે મુખ્ય શાસ્ત્ર ગણાય ઋગ્વેદ, અથર્વવેદ, યર્જુવેદ, ને સામવેદ ૫. શુદ્ધ ૬. ફરી વળે ૭. વિશાળ ૮. ચાર હાથવાળા વિષ્ણુ ભગવાન ૯. સોનું-સુવર્ણ ૧૦. જીભ ૧૧. સાપ

પદ-૩૨૦ આયો મોરે અંગના! રે

આયો મોરે અંગના[૧] રે, ભલે થકીજે ભોર[૨] ભયે;
દીપક કી જયોત ગઈ રે, ચંદ્ર થયો અસ્તેજ;
આજ કી રૈન પ્રિયા, કહાં કીનો રંગના .....ટેક

કપાલે કેસરવર્ણો ટિકો, મુખકા તંબોલ ફિકો;
સખીઓને રંગ લાગ્યો, ગોપી ખુંચી[૩] કંગના[૪].....૧

મુખથી સાચું બોલો, હૈયાનો કપટ ખોલો;
શ્રીભટ્ટ કહે પ્રભુજી કો, કહેતી હૈ ગોપાગંના ૨

૧. આંગણામાં ૨. સવાર ૩. ભોંકાઈ ગઈ ૪. કાવરી

પદ-૩૨૧ મારે ઘરેણું સાચું રે

મારે ઘરેણું સાચું રે, નંદજીના લાલનું;
કોઈને બેની કોઈને બંધુ રે, કોઈને જોની[૧] ઢાલ;
મારે માટે સદા એવું, વ્હાલજીનું વ્હાલ નંદાજી.....ટેક

કોઈને હાથી, કોઈને ઘોડા, કોઈને સુખપાલ;[૨]
કોઈને સોનાના સાંકળા, કોઈને મોતીની માલ નંદાજી.....૧

મીરાંબાઈ કહે પ્રભુ ગિરિધરલાલ, તમને નિરખી હું થઈ રે નિહાલ[૩]
મારે તો ઘરેણું સાચું, નંદાજીના લાલનું રે.....૨

૧. ? ૨. સુખનું રક્ષણ કરનારા ૩. માલામાલ-ઉદ્ધાર

પદ-૩૨૨ સંસાર રૂપી પારણું

સંસાર રૂપી પારણું, સુત[૧] હાલેરું રે
તામેં ઝુલે બહુ જીવ, કાલા હાલેરું રે.....ટેક
લક્ષ[૨] ચોરાશી ઝુલા ઝુલ્યો, સુત હાલેરું રે
ઓળખ્યા નહિ પિયુ, કાલા[૩] હાલેરું રે.....૧
ભોગ[૪] તેં સર્વે ભોગવ્યા, સુત હાલેરું રે
તેનો ગણતાં ન આવે પાર, કાલા હાલેરું રે.....૨
કામના[૫] જે જે મનતણી, સુત હાલેરું રે
તે સર્વે મિથ્યા[૬] જાણ, કાલા હાલેરું રે.....૩
વિષય[૭] વિષયવત્ ત્યાગ્યા,[૮] સુત હાલેરું રે
કુપા કરે કિરતાર, કાલા હાલેરું રે.....૪
તન મન ધન તે ચોર છે, સુત હાલેરું રે
તે કરશે જીવની હાનિ, કાલા હાલેરું રે.....૫
કામ ક્રોધ ને મોહ છે, સુત હાલેરું રે
એ ત્રણે નરકના દ્વાર, કાલા હાલેરું રે.....૬
ચિંતા રૂપી સર્પણી[૯] રે, સુત હાલેરું રે
એણે ખાયો સર્વે સંસાર, કાલા હાલેરું રે.....૭
માયા મીઠી મોહિની રે સુત હાલેરું રે
તે નાંખે મોહની જાળ, કાલા હાલેરું રે.....૮
જન્મ મરણ તો તેહ તણું રે, સુત હાલેરું રે
ટળે નહિ કોઈ કાળ, કાલા હાલેરું રે.....૯
ઉંધે મસ્તક ઝુલ્યો રે, સુત હાલેરું રે
તેં કર્યો ગર્ભ મેં વાસ, કાલા હાલેરું રે.....૧૦
પાર નહિ પીડા તણી રે સુત હાલેરું રે
તેણે થયો જ્ઞાનનો નાશ, કાલા હાલેરું રે.....૧૧

દુર્લભ દેહી[૧૦] દેવને રે, સુત હાલેરું રે
તે પામ્યો નિરધાર, કાલા હાલેરું રે.....૧૨
ભજન કરો ભગવાનનું રે, સુત હાલેરું રે
સમય ન આવે વારંવાર, કાલા હાલેરું રે.....૧૩
સગા સંબંધી કોઈ નહિ રે, સુત હાલેરું રે
આ જૂઠો માયાનો ફંદ,[૧૧] કાલા હાલેરું રે.....૧૪
વ્હાલ કરે ને વારે ઘણું રે, સુત હાલેરું રે
ભજવા શ્રી મુકુંદ, કાલા હાલેરું રે.....૧૫
સ્વાર્થે સગાં સૌ થશે રે, સુત હાલેરું રે
વણ સ્વાર્થે ત્યાગે એહ, કાલા હાલેરું રે.....૧૬
પાપ પુન્ય તો જે કર્યા રે, સુત હાલેરું રે
અંતે સાથે તેહ, કાલા હાલેરું રે.....૧૭
વાસ કરો વનમાં જ ઈરે, સુત હાલેરું રે
તો પામશો પુરણ બ્રહ્મ, કાલા હાલેરું રે.....૧૮
ભક્તિ એ ભીંજે ભુધરો રે, સુત હાલેરું રે
એ જ વેદનો મર્મ[૧૨] કાલા હાલેરું રે.....૧૯
ભોગ તે સર્વે રોગ છે રે, સુત હાલેરું રે
જેણે કરી જીવની હાનિ, સુત હાલેરું રે.....૨૦
માતા મદાલશા એમ ભણે રે, સુત હાલેરું રે
પુત્ર કહું સત્ય વાત, કાલા હાલેરું રે.....૨૧

૧. પુત્ર ૨. ચોરાસી લાખ ૩. કાળા રંગના ૪. વિજયને ભોગવવું તે ભોગ ૫. વાસના ૬. નકામી ૭. ભોગવવાના પદાર્થો ૮. છોડયા ૯. સાપણ ૧૦. મનુષ્યદેહના પદાર્થો ૧૧. જાળ-સંગ ૧૨. રહસ્ય

૫૬-૩૨૩ જ્ઞાન સ્વરુપ તું આત્મા રે

જ્ઞાન સ્વરુપ તું આત્મા રે, હાલેરું રે
થયો શા માટે અજ્ઞાન, કાલા હાલેરું રે
ત્રિગુણી માયામેં મળ્યો રે, સુત હાલેરું રે
થયો કારજ કારણ વાત રે, કાલા હાલેરું રે....ટેક
બ્રહ્મ ટળીને જીવ થયો રે, સુત હાલેરું રે
તને આવ્યું દેહાભિમાન રે, કાલા હાલેરું રે....૧
આપોઆપ નહિ ઓળખ્યો રે, સુત હાલેરું રે
તારી ગઈ સુધ[૧] ને સાન[૨] રે, કાલા હાલેરું રે.....૨
પરવર્યો[૩] પાંચે[૪] કોષમેં રે, સુત હાલેરું રે
પ્રાણ છુટયો પવનમાં રે, કાલા હાલેરું રે.....૩
પવન પાણીમેં મળ્યો રે, સુત હાલેરું રે
ભૂમિ મળી થયો અન્ન રે, કાલા હાલેરું રે.....૪
અન્નથી રજ બીજ થયો રે, સુત હાલેરું રે
એમ આવ્યો ઉદરમાંહી રે, કાલા હાલેરું રે....૫
ઉદર પડયો દુઃખ ભોગવે રે, સુત હાલેરું રે
ત્યારે કયાં ગયા માબાપ રે, કાલા હાલેરું રે....૬
કમાઈ પડી તે આપવા રે, સુત હાલેરું રે
એમ ભક્તિનો દીનો કોલ રે, કાલા હાલેરું રે.....૭
એમ તેં કાલાવાલા બહુ કર્યા રે, સુત હાલેરું રે
ત્યારે નારદે દીધો કોલ રે, કાલા હાલેરું રે.....૮
અંગ ઉઘાડે તું જનમ્યો રે, સુત હાલેરું રે
અંતે જવું છે નગ્ન રે, કાલા હાલેરું રે.....૯
પ્રીત ન જોડીશ પ્રાણીઆ રે, સુત હાલેરું રે

તારે રહેવું એક જ રાત રે, કાલા હાલેરું રે.....૧૦
જુઠાં તે સુતને[૫] સુંદરી રે, સુત હાલેરું રે
તારા જુઠાં મા ને બાપ રે, કાલા હાલેરું રે.....૧૧
શું દીઠું સંસારમેં રે, સુત હાલેરું રે
તું તો આવ્યો વારંવાર રે, કાલા હાલેરું રે.....૧૨
પાંચ તત્વનું[૬] પારણું રે, સુત હાલેરું રે
તેમાં પોઢી સમાય રે, કાલા હાલેરું રે.....૧૩
જન્મ મરણની ધુમરી રે, સુત હાલેરું રે
તેને સાન્તે[૭] તો સુખ થાય રે, કાલા હાલેરું રે.....૧૪
ભોગ્તા[૮] થઈ ભોગ ભોગવે રે, સુત હાલેરું રે
થયો જન્મ જન્મનો આધીન રે, કાલા હાલેરું રે.....૧૫
કર્મ કર્યા બહુ વિધના રે, સુત હાલેરું રે
કર્મની થઈ તારી દેહ રે, કાલા હાલેરું રે.....૧૬
સગા સંબંધી કર્મના રે, સુત હાલેરું રે
તારા કર્મના ચૌદ લોક[૯] રે, કાલા હાલેરું રે.....૧૭
સુત ને સુંદરી બંને કર્મના રે, સુત હાલેરું રે
કર્મ માયાનો થોક રે, કાલા હાલેરું રે.....૧૮
લક્ષ ચોરાશી[૧૦] રઝળ્યો તું રે, સુત હાલેરું રે
તું બહુઘેર કહાવ્યો બાળ રે; કાલા હાલેરું રે.....૧૯
પાંચે ઈન્દ્રિયને વશ થયો રે, સુત હાલેરું રે
તારે વિપતનો શો વાંક રે, કાલા હાલેરું રે.....૨૦
જમના દુત છે બીહામણા રે, સુત હાલેરું રે
તને બહુવિધ દેશે માર રે, કાલા હાલેરું રે.....૨૧

કુંડ અઠ્ઠાવીશ નર્કના[૧૧] રે, સુત હાલેરું રે

તેમાં નાંખશે વારંવાર રે, કાલા હાલેરું રે.....૨૨
કાલા તે કામરૂદેશ છે રે, સુત હાલેરું રે
તને ક્ષણમેં નાખશે જાળ રે, કાલા હાલેરું રે.....૨૩
બળદની પેરે તને બાંધશે રે, સુત હાલેરું રે
તું વહેશે ભૂમિનો ભાર રે, કાલા હાલેરું રે.....૨૪
કુલ કુટુંબનો બોજ વહેશે રે, સુત હાલેરું રે
તું તો ખર[૧૨] થયો મેદાન રે, કાલા હાલેરું રે.....૨૫
દેશને સર્વે તેં જીત્યા રે, સુત હાલેરું રે
થયો કામિની કામ[૧૩] હેરાન રે, કાલા હાલેરું રે.....૨૬
આગળ પાણી ઊંડાં[૧૪] ઘણાં રે, સુત હાલેરું રે
તું ચેતી શકે તો ચેત રે, કાલા હાલેરું રે.....૨૭
જીવનમુકત ગુરુ કરો રે, સુત હાલેરું રે
તું ન જા બીજાને શરણ રે, કાલા હાલેરું રે.....૨૮
દેહ આત્માનો વિવેક છે રે, સુત હાલેરું રે
તું છે તત્વનો પાર[૧૫] રે, કાલા હાલેરું રે.....૨૯
જીવ ઈશ્વર એક ધામમેં રે, સુત હાલેરું રે
તું દેહ છતે કરજે વિચાર રે, કાલા હાલેરું રે.....૩૦
ચાર દેહ વિના તું ન ઠર્યો રે, સુત હાલેરું રે
ભુંડી માયાને આવાસ રે, કાલા હાલેરું રે.....૩૧
રામકૃષ્ણ જન જાગ્યા રે, સુત હાલેરું રે
તું નાસી શકે તો નાસી જા રે, કાલા હાલેરું રે.....૩૨

૧. સમજ ૨. બુદ્ધિ ૩. ફરી વળ્યોના અર્થમાં-પરવારી ગયો ૪. પાંચ કોપ છેઃ અન્મય કોષ, પ્રાણમય કોષ, મનોમય કોષ, વિજ્ઞાનમય કોષ, આનંદમય કોષ ૫. પુત્ર ૬ . પૃથ્વી, તેજ, વાયુ, પાણી ને

આકાશ એ પાંચ તત્વો ૭. છેવટે ૮. ભોગવનાર ૯. તલ, વિતલ, મહાતલ વગેરે સાત પાતાળલોક તથા ઉપરના સાત લોક મળીને ચૌદ લોક ૧૦. ચોરાશી લાખ ફેરા ફરવા પડે તે ૧૧. નરકમાં અઠ્ઠાવીસ કુંડ છે એવી કલ્પના ૧૨. ગધેડો-મૂરખ ૧૩. વાસનાથી ૧૪. માયાનો કોઈ અંત નથી ૧૫. દેહમાં જ આત્મા સવરૂપે પરમાત્મા છે એ તત્વનો સાર

ૐ અનુક્રમ ૧૩

પદ-૩૨૪ જાગિયે રઘુનાથકુંવર

જાગિયે રઘુનાથકુંવર ! પંછી વન બોલેઃ ....ટેક
ચંદ્રકિરણ શીતલ ભઈ, ચકઈ પિયુ મિલન ગઈઃ
ત્રિવિધ મંદ ચલત પવન પલ્લવ દ્રુમ[૧] ડોલે .....જાગિયે

પ્રાતઃ ભાનુ[૨] પ્રકટ ભયો, રજનિકો તિમિર ગયો;
ભૃંગ[૩] કરત ગુંજ ગાન, કમલ દલ[૪] ખોલે .....જાગિયે

બ્રહ્માદિક ધરત ધ્યાન, સુર નર મુનિ કરત ગાન;
જાગનકી બેર[૫] ભઈ, નયનપલક ખોલે .....જાગિયે

તુલસીદાસ અતિ આનંદ, નીરખી કે' મુખારવિંદ;
દાનનકો દેત દાન ભૂષણ બહુ મોલે .....જાગિયે

૧. પલ્લવ-પાંદડાં દ્રુમ-ઝાડનાં ૨.સૂર્ય ૩. ભમરો
૪. ફૂલની પાંખડી ૫. સમય

પદ-૩૨૫ એક ઘડી દિન ઉગ્યા પહેલાં

(પ્રભાતિયું)

એક ઘડી દિન ઉગ્યા પહેલાં જો જિહવા મુખ રામ કહે;
કોટિ કલ્યાણ અભય પદ[૧] પાવે, પાપ બાપુરો કયાંહિ રહે....એક

રામનામનો મોટો મહિમા, શિવસનકાદિક[૨] ધ્યાન ધરે;
અજામેલ ગુનિકા ઘરવાસી, નારાયણને નામ તરે ....એક

કેસરી ગંધે મૃગલા નાસે, રવિ ઉગે જેમ તિમિર ટળે;
મેરુથી મોટેરાં પ્રાયશ્ચિત,[૩] તે લઈ લક્ષ્મીવર દૂર કરે ....એક

રામનામે પ્રહલાદ ઉગાર્યો; જે કોઈ ભક્તિ ભાવે કરે;
પુરણબ્રહ્મ[૪] અખંડ અવિનાશી, ત્રિવિધ[૫] તાપ તેનાં ટળે ....એક

સંત સદાયને ભક્તિ અવિચળ, જેને હૃદયે રામ રહે;
તુલસીદાસ આશ રઘુવીરકી, ચરણકમલ ચિત્ત ધ્યાન રહે....એક

૧. મુક્તિ જન્મને મરણના ભયથી રહિત અવસ્થા ૨. શિવ, સનક વગેરે ઋષિઓ ૩. પશ્ચાત્તાપ ૪. પૂર્ણ પુરુષોત્તમ કે જે જડચેતન સર્વ પદાર્થોમાં વ્યાપેલો છે ૫. ત્રણ તાપ-આધિ, વ્યાધિ ને ઉપાધિ

પદ-૩૨૬ સરજુકો જલ ભરત જાત

(રાગ-પ્રભાત, ટોડી)

સરજુકો જલ ભરત જાત, અવધપુરીકી નારી.....ટેક
ધનુષ જેસી ધાર બહે, દૂધ જૈસો પાની,
સરજુકો નામ લહત, મુકત હોત પ્રાની.....સરજુ

લાલ લંક[૧] કટિ વિશાલ, કંગન કી છબિ ભારી;
ગૌર બદન અંગિયા ઝરે, અરુ રંગીલી સારી.....સરજુ

રૂમકઝુમ ઝરિ ઝરાય, નાકનમે વારી;
કનક કલશ શિર પર શોભે, અલકનકી છબ ભારી.....સરજુ

હિલમિલ સરજુ ભરન જાત, સૂરજકી અજવારી;
વાટ ઘાટ લગત ઠાઠ, ફૂલ રહે ગૂલકયારી.....સરજુ

કોઈ ન્હાવત, કોઈ ધોવત, કોઈ મંજન હૈ ઝારી
તુલસીદાસ કે પાઠ કરત, બાલબ્રહ્મચારી[૩].....સરજુ

૧. કમરનો વળાંક ૨. ચળકતી પહેરી ૩. બાળપણથી જ બ્રહ્મચારી -પ્રભુમાં મનને મગ્ન કરનાર

૫૬-૩૨૭ પ્રાતઃસમે કૌશલ્યા રાની

(પ્રભાતિયું)

પ્રાતઃ સમે કૌશલ્યા રાની, અપનો પુત્ર જગાવૈ;.....ટેક
નીલ અંગ પર પિત ઝિંગુલિયા,[૧] હરખી નીરખી પહિરાવૈ;
સુંદરશ્યામ કમળદળ લોચન, નીરખી પ્રથમ સુખ પાવૈ.....પ્રાતઃ

લેત દેત કહે બેદ બખાને, બ્રહ્મા ધ્યાન લગાવૈ;
સોઈ કરૂણામયરામ દયાનિધિ, દશરથપુત્ર કહાવૈ.....પ્રાતઃ

કબહુ પલના[૨] ઘાલી ઝુલાવૈ, કબહુ ગોદ ખેલાવૈ;
કબહુ પાવન ચલન શિખાવૈ, માતુ સબૈ સુખ પાવૈ.....પ્રાતઃ

ધન્ય ધન્ય રાની કૌશલ્યા, દશરથ ધન્ય કહાવૈ;
ધન્ય ધન્ય અયોધ્યા નગરનિવાસી, તુલસી દરસન પાવૈ .....પ્રાતઃ

૧. ઝભલાં ૨. ખોઈ-ઝોળી

પદ-૩૨૮ પ્રાતઃસમય ઉઠ જનકનંદિની

પ્રાતઃસમય ઉઠ જનકનંદિની,[૧] ત્રિભુવનનાથ જગાવૈ .....ટેક

જાગો નાથ મમ નાથ પ્રાણપ્રિય, ભૂપતિ ભૂપન[૨] બોલાવૈ .....પ્રાતઃ

હસ્તકમલસે ચરન પલોટત[૩] લેલે દ્રગન[૪] લગાવૈ;

સોઈ પદ પરસત ગૌતમ નારી, પરમ અભયપદ પાવૈ.....પ્રાતઃ

કનક્કલશ ઝારી ભર લાયૈ, દાતન પાન કરાવૈ;

કમલ નેન મુખ નીરખી રામકો, આનંદ ઉર ન સમાવૈ.....પ્રાતઃ

મંગલ માલે ગલે મોતીનકી, કર અંગુલિ શણગારૈ;

ગૂગર[૫] લાલ અલખ બદન છબી, પગિયા ચેપ સંવારૈ.....પ્રાતઃ

સંતજના કહે એહી બિનતી, આરત બચન સુનાવૈ;

તુલસીદાસ છબિ નીરખી રામકી, નીરખી હરખ ગુન ગાવૈ.....પ્રાતઃ

૧. સીતા ૨. રાજા ૩. પલાળે અથવા ધોઈ ૪. આંખમાં
૫. ધૂપની સામગ્રી

૫૬-૩૨૯ બિગરી કૌન સુધારે

બિગરી કૌન સુધારૈ, નાથ બિના બિગરી કૌન સુધારૈ રે .....ટેક
માટી ચુન ચુન મહેલ બનાયા, મૂરખ કહે ઘર મેરા રે;
નહીં ઘર મેરા નહીં ઘર તેરા, એક દિન જંગલ ડેરા રે .....બિગરી

બની બનાઈકો સબકો સાથી બિગરીકો[૧] કોઈ નાહીં રે;
ભરી સભામેં લજ્જા રાખે, દીનોનાથ સવાઈ રે.....બિગરી

રામ જીતે, લછમન જીતે, જીતે સીતા માઈ રે;
અંજનીકો પુત્ર હનુમાનજી જીતે, જીતે પલકમેં લંક જલાઈ રે .....બિગરી

કડવી વેલનકી કડવી તૂંબડીયા,[૨] સબ તીરથ કર આઈ રે;
ગંગા નાઈ, જમુના નાઈ, તોય ન ગઈ કડવાઈ રે .....બિગરી

રંકા તારે, બંકા તારે, તારે સજન કસાઈ રે;
સૂડા[૩] પઢાતે ગુનિકા તારે, તારી મીરાંબાઈ રે .....બિગરી

રાવણ મારી રામ ઘર આયે, ઘરઘર બઢત બધાઈ રે;
તુલસીદાસ હરિકો મહિમા, અપને મુખસે ગાઈ રે .....બિગરી

૧. પ્રતિકૂળ સમયમાં-બગડેલી સ્થિતિમાં ૨. તંબુડી ૩.પોપટ

પદ-૩૩૦ જશોદા તારા કાનુડાને

(રાગ-પ્રભાત)

જશોદા તારા કાનુડાને, સાદ કરીને વાર રે ....ટેક
આવડી ધૂમ મચાવે વ્રજમાં, નહીં કોઈ પૂછણહાર[૧] રે .....જસોદા

શીકું[૨] તોડયું ગોરસ[૩] ઢોળ્યું, ઉઘાડીને બાર રે;
માખણ ખાધું ઢોળી નાખ્યું, જાન[૪] કીધું આ વાર રે.....જસોદા

ખાખાંખોળા કરતો હીંડે, બીહે નહીં લગાર રે;
મહી મથવાની[૫] ગોળી ફોડી, આ શાં કહીએ લાડ રે ?.....જસોદા

વારે વારે કહું છું તમને હવે ન રાખું ભાર[૬] રે;
નિત ઉઠીને એ કયમ સહીએ,[૭] વસી નગર મોઝાર[૮] રે ?.....જસોદા

મારો કાનજી ઘરમાં હુતો, કયારે દીઠો બહાર રે;
દહીં-દૂધના માટ ભર્યા છે, બીજે ચાખે ન લગાર રે .....જસોદા

શાને કાજે મળીને આવી, ટોળી વળી દશબાર રે;
નરસૈંયાનો સ્વામી સાચો, જૂઠી વ્રજની નાર રે.....જસોદા

૧. પૂછવાવાળો-ઠપકો આપવાવાળો ૨. દહીં મૂકવા માટેનું સાધન
૩. દૂધ ૪. નુકસાન ૫. છાસ વલોવવાની ગોળી ૬. શરમ
૭. સહન કરીએ ૮. નગરમાં

ૐ અનુક્રમ ૧૪

૫૬-૩૩૧ જેને ઘેર હરિજન હરિજશ ગાય

(પ્રભાતિયું)

જેને ઘેર હરિજન હરિજશ ગાય, તે તો નિત્ય ગંગામાં ન્હાય .....ટેક

અડસઠ[૧] તીરથ ગુરુને આંગણે, દૂર ગયે શું થાય?.....જેને

ધ્રુવ નાહ્યા પ્રહલાદ નાહ્યા, હેતે નાહ્યા હનુમાન;

પ્રીત કરી પરીક્ષિત નાહ્યા, જોગી શુકદેવ ગાય.....જેને

સહુ સંત મળી ધારણ[૨] બાંધ્યું, જ્ઞાનગંગા[૩] તોળાય;

જપ તપ તીરથ જોડે મળ્યાં, તેમાં સર્વ સાવધાન મળી જાય.....જેને

જ્ઞાન ગંગાનો મહિમા મોટો, મુખે કહ્યો નવ જાય;

ભલે મળ્યા મહેતા નરસૈંના સ્વામી, હેતે હરિના ગુણ ગાય .....જેને

૧. બધાં જ તીર્થધામનું પુણ્ય ૨. નિર્ણય ૩. જ્ઞાન રૂપી ગંગા

પદ-૩૩૨ મારા વા'લાજી તું

(રાગ-પ્રભાતિયું)

મારા વા'લાજી તું તારા બિરદ સામું જો જે શામળા .....ટેક
અને ન જોઈશ કરણી અમારી રે; .....તું

અજામેલ અપરાધી ઓધાર્યો,[૧] ગજગણિકાને તારી રે;
ત્રાગડે[૨] ત્રાગડે ચીર જ પૂર્યા, તો પત રાખી પાંડવા તારી રે .....તું

ઈંદ્રતણે અપરાધ રે અહલ્યા, તે શાપે શલ્યા[૩] થઈ ભારી રે;
ચરણ છળ્યા[૪] રઘુનંદન કેરા, તો ભર રે જોબન ભઈ નારી રે .....તું

પ્રહલાદ કારણ થંભ ધગાવ્યો,[૫] માંય પ્રગટયા છે દેવ મુરારિ રે,
હરિએ હિરણ્યાકંસને નખે વધાર્યો,[૬] પ્રહલાદ પોતાનો જાણી રે .....તું

અનેક ભકત તમે આગે ઓધાર્યા, ને ઓધાર્યા અધિકારી રે;
ભણે નરસૈંયો બેઉ કર જોડી, તો અમને છે આશ તમારી રે; .....તું

૧. ઉદ્ધાર કર્યો ૨. તાંતણો ૩. શિલા-પથ્થર ૪. સ્પર્શ થતાં
૫. સળગાવ્યો- ગરમ કર્યો ૬. વધેરવું-મારી નાખવું

પદ-૩૩૩ સારમાં સાર અવતાર અબળાતણો

સારમાં સાર અવતાર અબળાતણો, જે બળે બળિભદ્ર વીર રીઝે;
પુરુષ પુરુષાતન શું કરુ હે સખિ, જેથી નહીં મારું કાજ સીજે .....સારમાં

મુક્તિ પર્યંત તો પ્રાપ્તિ છે પુરુષને, સત્ય જો સેવકભાવ રાખે;
રસ ભર્યું રૂસણું નાથ નહોરા[૧] કરે, તે નહીં નાર અવતાર પાખે.....સારમાં

ઈંદ્ર આદિક અજ ઈશ ને મહામુનિ, ગોપિકા ચરણરજ તેહ વંદે;
ગોપીથી આપનું અધમપણું લેખવે, નરપણું વચ્ચે આપ નિંદે .....સારમાં

વેદ વેદાંત ઉપનિષદો ષટ્ મળી, જે મથીને રસ પ્રગટ કીધો,
તે રસ ભાગ્યનિધિ[૨] ભામિની ભોગવે, અહોનિશ અનુભવ સંગ લીધો .....સારમાં

સ્વપ્નું સાચું કરે, ગિરિધર શામળો, પ્રણમું હું પ્રાણપતિ પાણિ જોડી;
પંથનું જેમ પશુ પૂંઠણ[૩] વળગ્યું ફરે, નરસૈંયાના નાથજી નાથ તોડી.....સારમાં

૧. કાલાવાલા ૨. અત્યંત ભાગ્યશાળી ૩. પાછળ

પદ-૩૩૪ ભૂતળ ભક્તિ પદારથ મોટું

(પ્રભાતિયું, ખમાજ-ધુમાળી)

ભૂતળ[૧] ભક્તિ પદારથ[૨] મોટું, બ્રહ્મલોકમાં નાંહી રે,
પુણ્ય કરી અમરાપુરી[૩] પામ્યા, અંતે ચોરાસી[૪] માંહી રે ....ભૂતળ

હરિના જન તો મુક્તિ ન માગે, જન્મોજન્મ અવતાર રે;
નિત સેવા કીર્તન ઓચ્છવ, નીરખવા નંદકુમાર રે ....ભૂતળ

ભરતખંડ ભૂતળમાં જનમી, જેણે ગોવિંદના ગુણ ગાયા રે;
ધનધન રે એના માતાપિતાને, સફળ કરી એણે કાયા રે....ભૂતળ

ધન[૫] વૃંદાવન ધન એ લીલા, ધન એ વ્રજના વાસી રે;
અષ્ટ[૬] મહા સિદ્ધિ આંગણિયે રે ઉભી, મુક્તિ છે એમની દાસી રે ....ભૂતળ

એ રસનો સ્વાદ શંકર જાણે, કે જાણે શુકદેવ જોગી રે;
કાંઈ એક જાણે પેલી વ્રજની રે ગોપી, ભણે નરસૈંયો ભોગી રે....ભૂતળ

૧. પૃથ્વીલોકમાં ૨. પદાર્થ-ભક્તિ એક પદાર્થ અથવા ભક્તિ પદનો અર્થ મહાન છે એવો અર્થ પણ થઈ શકે ૩. સ્વર્ગ- હોમ, હવન, દાન વગેરે સત્કાર્યથી પુણ્યની પ્રાપ્તિ થાય અને સ્વર્ગનું સુખ ભોગવવાનું મળે ૪. તે સુખ પણ દુ:ખમાં પરિણમે ને ફરીથી જન્મ મરણના ફેરામાં પડવુ પડે ૫. ધન્ય ૬. આઠ સિદ્ધિઓ

ૐ અનુક્રમ ૧૪

પદ-૩૩૫ બળિતણે દ્વારે હરિ

(રાગ-પ્રભાતિયું)

બળિતણે દ્વારે હરિ, વિપ્ર વામન હુવા, વેદની ધૂન ગઈ ગગન ગાજી;
ઈંદ્રપ્રસ્થથી બળિ આવ્યો ઉતાવળો, જે રે જોઈએ તે દ્વિજ લ્યોને માગી.....બળિતણે

એક પર્ણકુટિતણો, ઠામ ભણવા કરું, બોલવું તે મારે મૂળ સાચું;
વિપ્ર ફરે ઘણા, લોભના વરેલા, દાન માટે ઘણો હું ન રાચું.....બળિતણે

લ્યોને દ્વિજજી[૨] તમે, નવનવાં મંદિરો, ભૂમિ શું માગી રે ત્રણ ડગમાં ?
લ્યોજી ભંડાર બહુ કુંચીઓ સહિત વળી, માગો હસ્તી મારા રાખો ઘરમાં .....બળિતણે

હસ્તીભંડારને, હું લેઈ શું કરું, લોભિયાની નથી જાત મારી;
આગે વિધાતાએ, વામન નિરમ્યા, વ્રતે રહેવું મારે બ્રહ્મચારી .....બળિતણે

ચેતજે તું બળિ, શુક્ર કહે છળ પડયો, વિષ્ણુ એ વામન વેશધારી;
અશ્વજગન સમે, દાન અવની તણું, પાત્ર એવું કયાં મળે મુને મુરારિ.....બળિતણે

હરિતણા ચરણ ઉપર નીર નામતાં, નાળમાં[૩] ભૃગુસુત[૪] પેઠો ચાલી;
રીસ હૃદય ધરી, ઘણું ઘણું રાયજી, નેત્રમાં દર્ભની[૫] શેર[૬] ઘાલી.....બળિતણે

બાપડો બળિરાય, પગ તળે ચાંપિયો, પ્રભુ પાતાળનો કરીને થાપ્યો;
ભણે નરસૈંયો, હરિ ભકત આધીન છે, ઈંદ્ર અવિચળ અધિકાર આપ્યો.....બળિતણે

૧. બ્રાહ્મણના વેશે ૨. બ્રાહ્મણના બે જન્મ ગણાય- માતાના પેટે એક જન્મ ને યજ્ઞોપવિત થાય ત્યારે બીજો જન્મ તેથી દ્વિજ કહેવાય- બે જન્મવાળા ૩. પાણી પડવાના કાણામાં ૪. ભુગુનો છોકરો મતલબ કે બલિરાજીના ગુરૂ શુક્રાચાર્ય ૫. દાભડાની ૬. અણી

૫૬-૩૩૬ તું તારા બિરુદ સામું જોજે શામળા

(રાગ-પ્રભાતિયું)

તું તારા બિરુદ સામું જોજે શામળા, ન જોઈશ કરણી હમારી રે.....ટેક

હિરણ્યકશ્યપુને તેં હાથે હણિયો, માસી પૂતના મારી રે.

પ્રહલાદ કારણ સ્થંભમાં વસિયા, પ્રગટયા દેવ મોરારિ રે .....તું તારા

લાખાગૃહમાં જેમ પાંડવ ઉગાર્યા,[૧] બ્રહ્માંડ જવાળા વ્યાપી રે;

અર્ધવચને ગજ ગુણકા તારી, જયદેવને પદ્મિની આપી રે.....તું મારા

દુષ્ટ સભામાં જેમ ચીર જ પૂર્યા, લાજ પાંચાળીની પાળી રે,

તેલકઢા જેમ શીતળ કીધી, વેળા સુધન્વાની વાળી રે .....તું તારા

ઋષિશ્વરે જેમ અહલ્યા શાપી, બ્રહ્મ[૨] શલ્યા થઈ ભારી રે;

તે પણ તારે ચરણે રઘુવર, થઈ અનોપમ નારી રે .....તું તારા

મીરાંબાઈના વિખ અમૃત કીધાં, વિદુરની આરોગી ભાજી રે;

શબરીના તમે બોર જ પ્રાશ્યાં,[૩] તેની પ્રીતે થયા રાજી રે .....તું તારા

અનેક ભકતને આગે ઉગાર્યા, સહાય થયા મોરારિ રે;

નરસૈંયાના સ્વામી લક્ષ્મીવર, મોટી ઓથ તમારી રે .....તું તારા

૧. બચાવવા ૨. મોટી અથવા વિશાળ ૩. ખાધાં

પદ-૩૩૭ પ્રાતઃસમે સૂર' ઉગ્યા પહેલાં

(રાગ-પ્રભાતિયું)

પ્રાતઃસમે સૂર[૧] ઉગ્યા પહેલાં, જો રે રસના[૨] મુખ રામ કહે;
હાંરે હાંરે કૃષ્ણને તું ભજ નામે, જગતમાં તારું નામ રહે.....પ્રાતઃ

રામનામનો મહિમા મોટો, શિવસનકાદિક ધ્યાન ધરે;
મેરુ[૩] થકી મોટું હોય પ્રાયશ્ચિત,[૪] નારાયણના નામે તરે .....પ્રાતઃ

કેસરી ધૂરે[૫] જયમ મૃગ જ ત્રાસે, રવિ ઉગે જયમ તિમિર ટળે;
પૂરણબ્રહ્મ[૬] અકળ અવિનાશી, કુબુદ્ધિના[૭] તાપ તરત હરે.....પ્રાતઃ

કોટિ કલ્યાણ ફળ ઉદય ભાણે, પાપ બાપડું કયાં રે રહે ?
અધમ નીર ગંગામાં ભળ્યું ત્યારે, ગંગા સરખું થઈને વહે.....પ્રાતઃ

એ રસને શુકદેવજી જાણે, કોઈક વીરલા સંત લહે;
ભણે નરસૈંયો તમે પ્રભુ ભજીલો, આવાગમનનો ફેરો ટળે.....પ્રાતઃ

૧.સૂર્ય ૨.જીભ ૩. મેરુ નામનો પર્વત ૪. પશ્ચાતાપ ૫. ગર્જનાથી
૬. પૂર્ણ બ્રહ્મા ૭. દુષ્ટ બુદ્ધિના

ૐ અનુક્રમ ૧૪

૫૬ -૩૩૮ પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વહાલા

(પ્રભાતિયું)

પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વહાલા, અહરનિશ[૧] એને ગાઉ રે;.....ટેક
તપ તીરથ વૈકુંઠપદ મૂકી, મારા ભકત બોલાવે ત્યાં જાઉં રે.....પ્રાણ

અંબરીષ રાજા મને અતિ ઘણો વહાલો, દુર્વાસાએ મન ભંગ કીધું રે;
મેં મારું અભિમાન તજીને, ચક્ર સુદર્શન વાળી લીધું રે.....પ્રાણ

ગજને કારણ કૃપાળો રે ધાયો, સંતોની કરવા સાર રે;
ઉંચનીચ હું તો કાંઈ ન જાણું, મને ભજે તે મારાં રે.....પ્રાણ

લક્ષ્મીજી અર્ધાંગના મારી, પણ મારા સંતની દાસી રે;
અડસઠ તીરથ મારા સંતને ચરણે, કોટિ ગંગા કોટિ કાશી રે.....પ્રાણ

સંત ચાલે ત્યાં હું આગળ ચાલું, સંત સૂએ તો હું જાગું રે;
મારા સંતની નિંદા કરે તેની, જિહવા[૨] સદ્ય[૩] જ કાપું રે.....પ્રાણ

મારા રે બાંધ્યાં વૈષ્ણવ છોડે, વૈષ્ણવે બાંધ્યાં મેં નવ છૂટે રે;
એકવાર વૈષ્ણવ મને બાંધે તો, તે બંધન મેં નવ તૂટે રે.....પ્રાણ

બેસી ગયા ત્યાં હું ઊભો સાંભળું, ઊભા ગાય ત્યાં હું નાચું રે;
હું તો વૈષ્ણવથી ક્ષણ નહિ અળગો, ભણે નરસૈંયો સાચું રે.....પ્રાણ

૧. રાતદિવસ ૨. જીભ ૩. તરત જ

૫૬-૩૩૯ નંદના નંદશું નેહ જેને નહીં

(પ્રભાતિયું)

નંદના નંદશું નેહ[૧] જેને નહીં; તેરે માનવ ખર-શ્વાન[૨] તોલે;
ભૂતળ ભાર હરવાને અવતર્યા, પ્રેતની[૩] પેર સંસાર ડોલે.....નંદના

દૃષ્ટિ થકી ટળો, ભોગ તેના બળો, શિળા પડો તેના મુખમાથે;
જીવતા જન તે તો જમ જેવા જાણવા, પ્રીત નહીં જેને કૃષ્ણ સાથે.....નંદના

કીર્તિ શ્રીકૃષ્ણની, જીભથી નવ ભણે,[૪] તેને મુખે દેવરાય તાળું,
ભણે નરસૈંયો જેણે હરિને જાણ્યા નહિ, તેહનું કુટુંબ સદાય કાળું.....નંદના

૧.પ્રેમ ૨. ગધેડો-કૂતરાં ૩. ભૂતની ૪. કરે-મતલબ કે ભક્તિ ન કરે

૫૬-૩૪૦ ભોળી રે ભરવાડણ

(રાગ-વસંત)

ભોળી રે ભરવાડણ, હરિને વેચવાને ચાલી રે .....ટેક
ગિરિવરધારીને ઉપાડી, મટુકીમાં ઘાલી રે .....ભોળી

શેરીએ શેરીએ સાદ પાડે, કોઈને લેવા મુરારિ રે,
નાથ-અનાથના ને વેચે, ચૌટા વચ્ચે આહીર નારી રે .....ભોળી

વ્રજનારી પૂછે શું છે માંહી, મધુરી મોરલી વાગી રે;
મટુકી ઉતારીને જોતાં, મૂર્છા[૧] સૌને લાગી રે .....ભોળી

બ્રહ્માદિક ઈન્દ્રાદિક સરખા, કૌતુક ઊભા પેખે રે;
ચૌદ લોકમાં ન માય તે, મટુકીમાં[૨] બેઠેલ દેખે રે .....ભોળી

ભકતજનોના ભાગ્યે વ્રજમાં, પ્રગટયા અંતરયામી રે;
દાસલડાને લાડ લડાવે, નરસૈંયાનો સ્વામી રે .....ભોળી

૧. બે ભાન અવસ્થા અથવા ભાન રહેવું નહિ તે ૨. માટલીમાં-પ્રભુ અથવા તેમનું પરમ ચૈતન્ય એટલું બધું વિશાળ છે કે ચૌદ લોકમાં તે સમાય શકે નહિ. ગીતાના દસમા અધ્યાયને અંતે કહ્યું છે કે "મારા એક જ અંશમાં વિશ્વ બંધુય રહ્યું' આવા વિરાટ પ્રભુ ભક્તને ખાતર ભક્તની ઇચ્છાનુસાર સ્વરૂપ ધારણ કરે છે ને માટલીમાં પણ દર્શન આપે છે.

પદ-૩૪૧ સંતો હમે રે, વે'વારિયા શ્રીરામનામના

(રાગ-વસંત)

સંતો હમે રે, વે'વારિયા[૧] શ્રીરામનામના;
વેપારી આવે છે બધા ગામગામના. ....સંતો

અમારું વસાણું[૨] સાધુ સહુ કોને ભાવે;
અઢારે વરણ જેને હોરવાને[૩] આવે .....સંતો

અમારું વસાણું કાળ-દુકાળે ન ખૂટે;
જેને રાજા ન દંડે, જેને ચોર ના લૂંટે .....સંતો

લાખ વિનાના લેખા[૪] નહિને પાર વિનાની પૂંજી;
હોરવું હોય તો હોરી લેજો, કસ્તુરી છે સોંઘી .....સંતો

રામનામ ધન અમારે, વાજે ને ગાજે;
છપ્પન ઉપર ભેર,[૫] ભોરિ[૬] ભૂંગળ વાજે; .....સંતો

આવરીને ખાતાવહીમાં લક્ષ્મીવરનું નામ;
ચિઠ્ઠીમાં ચતુરભુજ લખિયા, નરસૈંયાનું કામ .....સંતો

૧. વેપારધંધો ૨. મિઠાઈનો પ્રકાર જેમાં ઔષધિનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. ૩. ખરીદ કરવા ૪. આંકડા ૫. નગારું ૬. મોટેથી

પદ-૩૪૨ જાગને જાદવા કૃષ્ણ ગોવાળિયા

(રાગ-પ્રભાતિયું)

જાગને જાદવા, કૃષ્ણ ગોવાળિયા,
તુજ વિના ધેનમાં[૧] કોણ જાશે?

ત્રણસે ને સાઠ[૨] ગોવાળ ટોળે મળ્યા,
વડો રે ગોવાળિયો કોણ થાશે?

દહીં તણાં દૈથરાં, ઘી તણાં ઘેબરાં,
કઢિયેલાં[૩] દૂધ તે કોણ પીશે?

હરિ તર્યો હાથિયો, કાળિનાગ નાથિયો,
ભૂમિનો ભાર તે કોણ લેશે?

જમુનાને તીરે, ગૌધણ ચરાવતાં,
મધુરી શી મોરલી કોણ વહાશે[૪]?

ભણે નરસૈંયો તારા ગુણ ગાઈ રીઝિયે,
બૂડતા બાંહેડી કોણ સહાશે?

૧. ગાયો ચરાવવા ૨. ઘણા બધા ગોવાળ એવો ભાવ બતાવવાનો રૂઢિ પ્રયોગ ૩. ઉકાળેલાં અથવા ગરમ ૪. વગાડશે.

પદ-૩૪૩ રાત રહે જાહ રે

(રાગ-પ્રભાતિયું)

રાત રહે જાહ રે, પાછલી ખટ[૧] ઘડી, સાધુ પુરુષને સૂઈ ન રહેવું;
નિદ્રાને પરહરી, સમરવા શ્રીહરિ એક તું એક તું એમ કહેવું .....રાત

જોગિયા હોય તેણે જોગ[૨] સંભાળવા, ભોગિયા હોય તેણે ભોગ તજવા;
વેદિયા હોય તેણે વેદ વિચારવા, વૈષ્ણવ હોય તેણે કૃષ્ણ ભજવા .....રાત

સુકવિ હોય તેણે સદગ્રંથ બાંધવા, દાતાર હોય તેણે દાન કરવું;
પતિવ્રતા નારીએ કંથને પૂછવું, કંથ કહે તે તો ચિત્ત ધરવું .....રાત

આપણે આપણા ધર્મ સંભાળવા, કર્મનો મર્મ લેવો વિચારી;
નરસૈંયાના સ્વામિને, સ્નેહથી સમરતાં, ફરી નવ અવતરે નરને નારી .....રાત

૧. છ અથવા નિત્યકર્મ કરવા માટે સુયોગ્ય ગણાતી પાછવી રાત
૨. યોગ-ધ્યાનયોગ જેમાં જગતના પદાર્થ વિષયોમાં બહાર ભટકતા મનને અંતર્મુખ કરી પ્રભુની સ્મૃતિમાં જોડાવા પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે.

પદ-૩૪૪ ઊઠ ઉતાવળો, ચાલ્ય ને વિઠલા

(રાગ-પ્રભાતિયું)

ઊઠ ઉતાવળો, ચાલ્ય ને વિઠ્ઠલા, ગોવિંદ ગાય ને વચ્છા[૧] ધાવે,
જાગને જાદવા, જનની જસોદા વદે, કહાન કાં ધવી તને નિદ્રા આવે .....ઊઠ

દંતધાવન[૨] કરો, આળસ પરહરો, રજની તિમિર ગયું પોહ[૩] ફાટયું;
કરમળો[૪] ફરને, શેન શીરાવતો, દહીં રે દામોદરા થાય ખાટું .....ઊઠ

બારણાં બહાર બળિભદ્ર ઊભા રહ્યા, જો રે વહાલા તારી વાટ જોયે;
નરસૈંયાના સ્વામીનું મુખડું દીઠડે, માતાનું મનડું અતિ મોહે .....ઊઠ

૧. વાછરડો ૨. દાતણ કરો ૩. પ્રકાશ થવાની તૈયારી ૪. સાથવો

પદ-૩૪૫ હરિ હરિ રટણ કર

(રાગ-પ્રભાતિયું)

હરિ હરિ રટણ કર, કઠણ કળિકાળમાં, દામ બેસે નહિ કામ સરશે;
ભકત આધીન છે, શ્યામસુંદર સદા, તે તારાં કારજ[૧] સિદ્ધ કરશે .....હરિ

અલ્પ[૨] સુખ સારૂં શું, મૂઢ ફૂલ્યો ફરે, શીશ પર કાળ રહ્યો દંત કરડે;
પામર પલકની[૩], ખબર તુજને નહીં, મૂઢ શું જોઈને મૂછ મરડે? .....હરિ

પૌડ[૪] પાપે કરી, બુદ્ધિ પાછી ફરી, પરહરી થડ શું ડાળે વળગ્યો;
ઈશને ઈર્ષા છે નહીં, જીવ પર, આપણે અવગુણે રહ્યો રે અળગો .....હરિ

પરપંચ પરહરો, સાર હૃદિયે ધરો, ઉચરો હરિમુખ અમળ વાણી;
નરસૈંયાના હરિતણી, ભક્તિ ભૂલીશ મા, ભક્તિ વિના બીજું ધૂળધાણી[૫].....હરિ

૧. મનોકામના ૨. ક્ષણિક-થોડા સમયનું ૩. ક્ષણની ઘડી પછી શું થવાનું તે આપણે જાણતા નથી ૪. ગંભીર ૫. નકામું

૫૬-૩૪૬ બાપજી ! પાપ મેં કવણ કીધાં હશે

(રાગ-પ્રભાતિયું)

બાપજી ! પાપ મેં કવણ[૧] કીધાં હશે, નામ લેતાં તારૂં નિદ્રા આવે;
ઊંઘ, આલસ્ય આહાર મેં આદર્યાં, લાભ વિના લવ કરવી મનભાવે .....બાપજી

દિન પૂંઠે દિન તો વહી જાય છે, દૂરમતિના મેં ભર્યાં રે ડાલા;
ભક્તિ ભૂતળ વિષે, નવ કરી તાહરી, ખાંડયાં સંસારનાં થોથાં[૨] ઠાલાં .....બાપજી

દેહ છે જુઠડી, કરમ છે જુઠડાં, ભીડભંજન તારૂં નામ સાચું;
ફરી ફરી વરણવું; શ્રી હરિ તુજને, પતિતપાવન તારૂં નામ જાચું[૩] .....બાપજી

તારી કરુણા વિના કૃષ્ણ કોડામણા, કળ અને વિકળનું[૪] બળ ન ફાવે;
નરસૈંયા રંકને ઝંખના તાહરી, હેડ બેડી[૫] ભાગો શરણ આવે.....બાપજી

૧. કેવાં ૨. રસવિનાના અથવા તો નિરર્થક વિષયો ૩.માંગું
૪. યુકિત પ્રયુકિતનું ૫. જેલ બંધન

૫૬-૩૪૭ તારા દાસના દાસની નિત્ય સંગત્ વિના

(પ્રભાતિયું)

તારા દાસના દાસની નિત્ય સંગત્ વિના, ભ્રષ્ટ થાય ભૂધરા મન મારું;
દુષ્ટ સંગતે, દુષ્ટ મતિ ઊપજે, શ્રવણ કીર્તન નવ થાય તારું ...તારા

પૂર્ણ વિષપાનથી, દુરિજન દોહેલા, વિષ પીધું તેનું તન મરશે;
તુજ થકી વેગળા, તેહની સંગતે, જન્મ કોટી તણા, સુકૃત[૧] હરશે ...તારા

અમૃતની ઉપમા સાધુને નવ ઘટે, રાહુની દુષ્ટતા ન ટાળી તેણે;
પ્રહલાદ નારદે, ગર્ભસંગત કરી, વશ કર્યા વૈકુંઠનાથ જેણે...તારા

ચતુરધાર[૨] મુકિત છે, જુજવી જુકિતની, તાહરા તે તેહને નવ રાચે;
બેઉ કર જોડીને, નરસૈંયો વિનવે, જન્મોજન્મ તારી ભક્તિ જાચે[૩] ...તારા

૧. પુણ્ય ૨. મુકિત ચાર પ્રકારની છે. ૩. માંગે

ॐ અનુક્રમ ૧૪

પદ-૩૪૮ ધ્યાન ધર, ધ્યાન ધર, નંદના કુંવરનું

(પ્રભાતિયું)

ધ્યાન ધર, ધ્યાન ધર, નંદના કુંવરનું, જે થકી અખિલ આનંદ પામે;
અષ્ટમહાસિદ્ધિ[૧] તે દ્વાર ઊભી રહે, દેહના દુષ્કૃત તે દૂર વામે...ધ્યાન

મોરના પીંછાનો, મુગટ મસ્તક ધરે, કુંડળ મકારાકૃત શ્રવણ લટકે;
નીલવટ તિલક તે, સુભગ કેસરતણું, કંઠ મુકતાફળ હાર ઢળકે ...ધ્યાન

પીતાંબર પલવટ,[૨] કટિતર[૩] રુચિર છે, લલિત ત્રિભંગી વહાલો વેણું વાયે;
કદમના દ્રુમ તળે, રાધિકા રસ ભરી, હરજીને સંગ આલાપી ગાયે...ધ્યાન

મોરલીની ધુન સૂણી, વનિતા વ્યાકુળ થઈ, ગોપિકા કેરડાં વુંદ આવે,
નરસૈંયાને મન, આનંદ અતિ ઘણો, પુષ્પ મુક્તિફળ લઈ વધાવે...ધ્યાન

૧. આઠ સિદ્ધિઓ ૨. કેડે બાંધવાનો કટકો ૩. કેડનો ભાગ

ॐ અનુક્રમ ૧૪

૫૬-૩૪૯ હરિતણું હેત તને કયમ ગયું વિસરી

(રાગ-પ્રભાતિયું)

હરિતણું હેત તને કયમ ગયું વિસરી ? પશુ રે ફેડીને નરરૂપ લીધું,
હાડ ને છેડ કરી, સહુ તને હાંકતું, આજ વધારીને માન દીધું. ....હરિ

ધાંચીનું ગાળિયું, કંઠથી ટાળિયું, નેત્રના પાટા શ્રીનાથે છોડયા;
તે તણા ચરણને, નવ ભજયો કૃતઘ્ની,[૧] તેં ન ગુણ પાડના હાથ જોડયા ....હરિ

પત્ર ઠોકી કરી, માગતો મૂઢમતિ, ઘાસ પાણી કરી શબ્દ ઝીણા;
આજ ગોવિંદગુણ ગાઈને નાચતા, લાજ આવે તને કર્મહીણા ....હરિ

લાંબી શી ડોક ને કાંકોલ[૨] ચાવતો, ઉંટ જાણી ઘણો ભાર લાદે;
આજ અમૃત જામે, હરખે હળવો ભમે, વૈકુંઠનાથને નવ આરાધે ....હરિ

પીઠ અંબાડી ને અકુંશ માર સહી, રેણુ ઉડાડતો ધરણી હેઠો;
આજ ચુવા ચંદન આભ્રણ[૩] અંગ ધરી, વેગે જાય છે તું વે'લે બેઠો ....હરિ

અન્ન ને વસ્ત્ર ને આભૂષણ સર્વ જે, તેહનો તુજ ને હતો ઉધારો;
નરસૈંયાના સ્વામીએ, સર્વ સારું કર્યું , તે પ્રભુને તમે કાં વિસારો? ....હરિ

૧. અપકારી- ઉપકારનો બદલો અપકારથી વાળે તે
૨. કાંટા-કાંટાવાળી વનસ્પતિ ૩. શણગાર

૫૬-૩૫૦ જે ગમે જગતગુરુદેવ જગદીશને

(રાગ-પ્રભાતિયું)

જે ગમે જગતગુરુદેવ જગદીશને, તે તણો ખરખરો[૧] ફોક કરવો;
આપણો ચિંતવ્યો અર્થ કાંઈ નવ[૨] સરે, ઊગરે એક ઉદ્વેગ[૩] ધરવો .....ટેક

હું કરું, હું કરું, એ જ અજ્ઞાનતા, શકટનો[૪] ભાર જયમ શ્વાન[૫] તાણે;
સૃષ્ટિ મંડાણ છે, સર્વ એણી પેરે, જોગી જોગેશ્વરા[૬] કોઈક જાણે .....જે

નીપજે નરથી તો કોઈ ન રહે દુઃખી, શત્રુ મારીને સૌ મિત્ર રાખે;
રાય ને રંક કોઈ દષ્ટે આવે નહિ, ભવન પર ભવન પર છત્ર દાખે .....જે

ઋતુ લતા પત્ર ફળફૂલ આપે યથા, માનવી મૂર્ખ મન વ્યર્થ સોચે;
જેહના ભાગ્યમાં, જે સમે જે લખ્યું, તેહને તે સમે તે જ પહોંચે .....જે

ગ્રંથ ગરબડ કરી વાત ન કરી ખરી, જેહને જે ગમે તેને પૂજે;
મન વચન કર્મથી આપ માની લહે, સત્ય છે એ જ મન એમ સૂઝે.....જે

સુખ સંસારી મિથ્યા કરી માનજો, કૃષ્ણ વિના બીજું સર્વ કાચું
જુગલ કર જોડી કરી, નરસૈંયો એમ કહે, જન્મ પ્રતિ જન્મ હરિને જ જાચું .....જે

૧. પસ્તાવો ૨.નહિ ૩. ચિંતા-દુઃખ ૪. ગાડાનો ૫. કૂતરો
૬. યોગસિદ્ધિ -યોગમાં નિષ્ણાંત એવા સંત ૭. નકામું-બિનઉપયોગી

પદ-૩૫૧ જયાં લગી આતમા તત્વ ચીન્યો નહિ

(રાગ-આસામાંડ-ઝપતાલ)

જયાં લગી આતમા તત્વ[૧] ચીન્યો[૨] નહિ, ત્યાં લગી સાધના સર્વ જૂઠી;
માનુષી દેહ તારો એમ એળે ગયો, માવઠાની[૩] જેમ વૃષ્ટિ વૂઠી[૪]....જયાં

શું થયું સ્નાન, સેવા ને પૂજા થકી, શું થયું ઘેર રહી દાન દીધે?
શું થયું ધરી જટા ભસ્મ લેપન કરે, શું થયું વાળ લોચન કીધે?....જયાં

શું થયું તપ ને તીર્થ કીધા થકી, શું થયું માળ ગ્રહી નામ લીધે?
શું થયું તિલક ને તુળસી ધાર્યા થકી, શું થયું ગંગાજળ પાન કીધે? ....જયાં

શું થયું વેદ વ્યાકરણ વાણે વદે, શું થયું રાગ ને રંગ જાણે?
શું થયું ખટદર્શન[૫] સેવા થકી, શું થયું વરણના ભેદ આણે?....જયાં

એ છે પરપંચ સહી પેટ ભરવા તણા, આત્મારામ પરિબ્રહ્મ[૬] ન જોયો;
ભણે નરસૈંયો કે તત્વદર્શન[૭] વિના રત્નચિંતામણિ જન્મ ખોયો....જયાં

૧. એવો એક અવિનાશી પદાર્થ જેને જાણવાથી બધું જ જણાઈ જાય છે તે તત્વ ૨. જાણ્યો ૩. શિયાળે-ઉનાળે વરસાદ થાય તેને માવઠું કહેવાય ૪. નુકસાનકારક ૫. છ શાસ્ત્ર જે દ્વારા બાહ્ય જ્ઞાન મેળવી શકાય ૬. પરમેશ્વર-આત્મા એ જ પરમેશ્વર છે ૭. આત્મદર્શન

પદ-૩૫૨ ભક્તિ વિના જે જન જીવે

ભક્તિ વિના જે જન જીવે, તે કયમ કહીયે માનવ દેહ રે?
મન કર્મ વચને હરિ નવ સેવ્રિયા, ભૂલ્યા ભવમાં ભટકે તેહ રે .....ભક્તિ

દશ માસ ઉદરે દુઃખ પામ્યો, કરતો ખર[૧] ને ભાર રે;
દેહ ધરી હરિનો દાસ ન કહાવ્યો, તેની જનનીને ધિક્કાર રે .....ભક્તિ

વૈષ્ણવજન જેને નહીં વહાલા, તેહને ન હોય કૃપા નિર્ધાર[૨] રે,
નરસૈંયાના સ્વામીની નિશ્ચય લીલા, બીજી વિવિધ ધર્મ વ્યભિચાર રે .....ભક્તિ

૧. ગધેડો ૨. નક્કી-ચોકકસ ૩. આત્મજ્ઞાન કે તે વિશેની ભક્તિ સિવાય બધું જ માત્ર શબ્દવિલાસ છે. તે દ્વારા કલ્યાણ થતું નથી

પદ-૩૫૩ વાસ નહીં જયાં વૈષ્ણવ કેરો

વાસ નહીં જયાં વૈષ્ણવ કેરો, ત્યાં નવ વસીયે વાસડીયાં;[૧]
શ્વાસોશ્વાસ હરિસ્મરણ ન કરે જો, શ્વાસ ધમણ કેરી શ્વાસડિયા .....વાસ

જીભલડી જપમાળા ન જપે તો, જીભલડી નહિ ખાસડિયા;
જનમ તેનો નહિ લેખોમાં, જે ન કહેવાય હરિ દાસડિયા.....વાસ

મોહનજીની માયા પાખે,[૨] અવર માયા જેમ ફાંસડિયા;
ભણે નરસૈંયો ભારે મરી, માવલડી દશ માસડિયા .....વાસ

૧. નીરસ સ્મશાનવત્ સ્થળ ૨. સહાયક અથવા તો સરંક્ષક

પદ-૩૫૪ રામસભામાં અમે રમવાને ગ્યા'તા

રામસભામાં અમે રમવાને ગ્યા'તા, (૨)
પસલી[૧] ભરીને રસ પીધો, હરિનો રસ પૂરણ પાયો.....ટેક

પહેલો પિયાલો મારા સદગુરુએ પાયો, (૨)
બીજે પ્યાલે રંગની રેલી.....હરિનો રસ

ત્રીજો પ્યાલો મારા રોમે રોમે વ્યાપ્યો (૨)
ચોથે પ્યાલે પ્રભુજી જેવી .....હરિનો રસ

રસ બસ એકરૂપ થઈ રસિયા સાથે, (૨)
વાત ન સૂઝે બીજી વાટે .....હરિનો રસ

મોટા જોગેશ્વર જેને સ્વપ્ને ન આવે, (૨)
તે મારા મંદિરિયામાં મહાલે .....હરિનો રસ

અખંડ હેવાતણ[૨] મારા સદ્ગુરુએ દીધાં, (૨)
અખંડ સૌભાગી અમને કીધાં.....હરિનો રસ

ભલે મળ્યા મહેતા નરસૈંયાના સ્વામી, (૨)
દાસી પરમ સુખ પામી .....હરિનો રસ

૧. ખોબો અથવા ખોબાના આકારનું એક લાકડાનું બનાવેલ વાસણ
૨. સૌભાગ્ય

ૐ અનુક્રમ ૧૫

પદ-૩૫૫ નીરખને ગગનમાં કોણ ધૂમી રહ્યો

(રાગ-રામકલી)

નીરખને ગગનમાં, કોણ ધૂમી રહ્યો, તેજ હું તેજ હું શબ્દ બોલે;
શ્યામના ચરણમાં, ઈચ્છું છું મરણ રે, અહીંયાં કોઈ નથી કૃષ્ણ તોલે ...નીરખને

શ્યામ શોભા ઘણી, બુદ્ધિ ના શકે કળી,[૧] અનંત ઓચ્છવમા[૨] પંથ ભૂલી,
જડ ને ચેતન રસ કરી જાણવો, પકડી પ્રેમ સજીવન મૂળી ...નીરખને

જળહળ જયોત ઉદ્યોત[૩] રવિકોટમાં, હેમની કોર જયાં નીસરે તોલે;
સચ્ચિદાનંદ આનંદ ક્રીડા કરે, સોનાના પારણામાંહી ઝુલે ...નીરખને

બત્તી વિણ, તેલ વિણ, સુત્ર વિણ જો વળી, અચળ ઝળકે સદા અનળ[૪] દીવો;
નેત્ર વિણ નીરખાવો, રૂપ વિણ પરખવો, જિહવા એ રસ સરસ પીવો ...નીરખને

અકળ[૫] અવિનાશી[૬] એ, નવ જ જાએ કળ્યો[૭] અરધ ઉરધની[૮] માંહે મહાલે
નરસૈંયાનો સ્વામી, સકળ વ્યાપી રહ્યો, પ્રેમના તંતમાં સંત ઝાલે...નીરખને

૧. જાણી ૨. ઉત્સવમાં-આનંદમાં ૩. પ્રકાશ ૪. આકાશમાં રહેલું એક કાલ્પનિક પંખી ૫. જાણી શકાય નહિ એવું ૬. વિનાશી નથી એવું ૭. જાણ્યો ૮. ઉપર નીચે આજુબાજુ બધે જ

પદ-૩૫૬ અખિલ બ્રહ્માંડમાં એક તું શ્રી હરિ

અખિલ બ્રહ્માંડમાં એક તું શ્રી હરિ, જૂજવે[૧] રૂપે અનંત ભાસે;
દેહમાં દેવ તું, તેજમાં તત્વ તું, શૂન્યમાં શબ્દ થઈ વેદ વાસે ...ટેક

પવન તું, પાણી તું, ભૂમિ તું ભૂધરા, વૃક્ષ થઈ ફૂલી રહ્યો આકાશે;
વિવિધ રચના કરી, અનેક રસ લેવાને, શિવ[૨] થકી જીવ થયો એ જ આશે ...અખિલ

વેદ તો એમ વદે, શ્રુતિ[૩] સ્મૃતિ[૪] શાખ દે, કનક કુંડળ વિષે ભેદ ન હોયે
ઘાટ ઘડિયા પછી નામરૂપ જૂજવા,[૫] અંતે તો હેમનું હેમ હોયે ...અખિલ

ગ્રંથ ગડબડ કરી, વાત ન કરી ખરી, જેહને જે ગમે તેને પૂજે;
મન કર્મ વચનથી, આપ માની લહે, સત્ય છે એજ મન એમ સૂઝે ...અખિલ

વૃક્ષમાં બીજ તું, બીજમાં વૃક્ષ તું, જોઉં પટંતરો[૬] એ જ પાસે;
ભણે નરસૈંયો એ, મન તણી શોધના, પ્રીત કરું પ્રેમથી પ્રગટ થાશે ...અખિલ

૧. વિવિધ ૨. નિરાકારમાંથી સાકાર થનાર પરમાત્મ તત્વ ૩. ચાર વેદો જે સાંભળીને લખાયેલાં ૪. ત્યાર પછી યાદદાસ્તથી, ચિંતન મનન દ્વારા લખાયેલા આરણ્યકો, બ્રાહ્મણ-ગંથો ને ઉપનિષદો જેવા શાસ્ત્રગ્રંથો સ્મૃતિ કહેવામાં આવે ૫. જુદા જુદા અનેક ૬. અંતરપટ

ૐ અનુક્રમ ૧૫

૫૬-૩૫૭ જાગીને જોઉં તો જગત દીસે નહીં

(રાગ-આસામાંડ-ઝપતાલ)

જાગીને જોઉં તો જગત દીસે નહીં, ઉઘમાં અટપટા[૧] ભોગ ભાસે;
ચિત્ત ચૈતન્ય[૨] વિલાસ તદ્રુપ[૩] છે, બ્રહ્મ[૪] લટકા[૫] કરે બ્રહ્મ પાસે...ટેક

પંચ મહાભૂત પરિબ્રહ્મ[૬] વિષે ઉપજયાં, અણુ અણુ માંહિ રહ્યાં રે વળગી;
ફૂલ ને ફળ તે તો વૃક્ષના જાણવા, થડ થકી ડાળ તે નહિ રે અળગી...જાગીને

વેદ તો એમ વદે, શ્રુતિ સ્મૃતિ શાખ દે, કનક કુંડળ વિષે ભેદ ન હોય;
ઘાટ ઘડયા પછી નામરૂપ જૂજવા, અંતે તો હેમનું હેમ હોયે...જાગીને

જીવને શિવ તો, આપ ઈચ્છાએ થયા, રચી પરપંચ ચૌદ[૭] લોક કીધા;
ભણે નરસૈંયો એ, તે જ તું, તે જ તું, એને સમર્યાથી કંઈ સંત સીધ્યા[૮] ...જાગીને

૧. વિચિત્ર ૨. ચેતનતત્વ ૩. તદાકાર ૪. પરમાત્મતત્વ ૫. લીલા
૬. પરમાત્મતત્વમાંથી ૭. તલ, વિતલ, મહાતલ વગેરે સાત પાતાળલોક
તથા ઉપરના સાત લોક મળી ચૌદ લોક ૮. સિદ્ધિ પામ્યા

ૐ અનુક્રમ ૧૫

પદ-૩૫૮ ધન્ય ધન્ય રે જીવતર વૈષ્ણવનું

(રાગ-રામકલી)

ધન્ય ધન્ય રે જીવતર વૈષ્ણવનું, જયાં જોઈએ ત્યાં હરિગુણ ગાય રે;
ચૌદ લોકમાં પહેલી પૂજા, નરનારી તે વૈકુંઠ જાય રે .....ધન્ય

વૈષ્ણવ કેરાં કહું ગુણલક્ષણ, તિલક, છાપ ને તુળસીમાળ રે;
વૈષ્ણવ કેરો વેશ દેખીને, જમ કિંકર[૧] નીસ તતકાળ રે .....ધન્ય

જન્મ-મરણના ફેરા છૂટે, જમ જોખમથી રાખે અંગ રે;
સંસાર માંહે તે નર જીત્યા, જેને વૈષ્ણવ નિશદિન સંગ રે. ....ધન્ય

ધ્રુવની દઢભક્તિ ને જાણી, અવિચળ[૨] પદવી આપી રે;
ભકત પ્રહલાદ ઉગારી લીધો, જન્મ જડાજડ કાપી રે. ....ધન્ય

જે જન સાચો ભાવ જ રાખી, જપે શ્રી જગદીશ રે;
શરણાગત રાખે શામળિયો, કાપે સૌ કિલ્બિષ[૩] રે. ....ધન્ય

શ્રી દામોદર જેવા દાતા, જગમાં ન મળે કોઈ રે;
નરસૈંયો કે, નિશદિન જપીએ, સકળ કારજ સિદ્ધ હોઈ રે.....ધન્ય

૧.દુત ૨. દઢ-સ્થિર ૩. પાપ

પદ-૩૫૯ તમારો ભરોસો મને ભારી રે

(રાગ-રામકલી)

તમારો ભરોસો મને ભારી રે, સીતાના સ્વામી
તમારો ભરોસો મને ભારી....ટેક

રંક ઉપર વા'લો[૧] ઢોળાવે, ભૂપને કીધા ભિખારી રે....તમારો
નખ વધારી હિરણ્યકશ્યપ માર્યો, પ્રહલાદ લીધો ઉગારી રે ....તમારો
પાંડવોની વા'લે સહાય જ કીધી, લાખા[૨] ભુવનમાં મેલી બારી રે....તમારો
ભલે મળ્યા મહેતા નરસૈંયાનો સ્વામી, નામ ઉપર જાઉ વારી....તમારો

૧. પીંછાની શોભા કરી સેવા કરે મતલબ કે તેને ધનવાન બનાવી દે
૨. લાક્ષાગૃહ જે કૌરવોએ પ્રપંચથી પાંડવોને મારી નાંખવા રચેલું

પદ-૩૬૦ વહાલો પ્રેમને વશ થયા રાજી રે

વહાલો પ્રેમને વશ થયા રાજી રે, એમાં શું કરે પંડિત ને કાજી રે .....ટેક
કરમાબાઈનો આરોગ્યો ખીચડો, ને વિદુરની ખાધી ભાજી;
જૂઠા બોર શબરીના ખાધા, વહાલે છપ્પન ભોગ મેલ્યા ત્યાગી રે .....વહાલો

વિદુરને ઘેર શ્રીકૃષ્ણ પધાર્યા, ને કેળાં આણ્યા'તા માગી;
ગર્ભ કાઢી નાખીને છાલ ખવરાવી, વહાલે તોયે ન જોયું જાગી રે .....વહાલો

ગણિકા હતી તે પોપટ પઢાવતી, ને તેમાંથી લેહ લાગી;
ભગવાન હતા તે સહેજમાં મળ્યા, એની સંસારની ભ્રમણા ભાગી રે .....વહાલો

ભકતની લોક નિંદા કરે, ને જગત થયું છે પાજી;[૧]
ભલે મળ્યા નરસિંહના સ્વામી, માથે ગિરિધર રહ્યો છે ગાજી રે .....વહાલો

૧. હલકું-નીચ

પદ-૩૬૧ ધ્યાન ધર હરિતણું

(રાગ-પ્રભાતિયું)

ધ્યાન ધર હરિતણું, અલ્પમંતિ[૧] આળસી, જે થકી જન્મના દુઃખ જાયે;
અવર[૨] ધંધો કરે, અરથ કાંઈ નવ સરે, માયા દેખાડીને મૃત્યુ વહાયે.

સકળ કલ્યાણ શ્રીકૃષ્ણના ચરણમાં, શરણ આવે સુખ પાર હોયે;
અવર વેપાર તું, મેલ મિથ્યા કરી, કૃષ્ણનું નામ તું રાખ મોંએ.

પટક માયા પરી,[૩] અટક ચરણે હરિ, વટકમાં[૪] વાત સુણતા જ સાચી,
આશનું ભવન આકાશ સુધી રચ્યું, મૂઢ એ મૂળથી ભીંત કાચી.

અંગ જોબન ગયું, પલિત[૫] પિંજર થયું, તોય નથી લેતો શ્રીકૃષ્ણ કહેવું;
ચેત રે ચેત દિન ચાર છે લાભના, લીંબુ[૬] લહેકાવતા રાજ લેવું.

સરસ ગુણ હરિતણા, જે જને અનુસર્યા, તે તણા સુજશ તો જગત બોલે;
નરસૈંયા રંકને, પ્રીત પ્રભુશું ઘણી, અવર વેપાર નહીં ભજન તોલે.

૧. ઓછી બુદ્ધિવાળો ૨. બીજો-જે કરવાનુ તે નહિ કરે ને બીજું જ કરે
૩. સુંદરી ૪. બદલામાં-વધારામાં ૫. કરચલીવાળું-ઘરડું ૬. લીંબુ ઉછાળતા વાતો કરતા જઈએ ને આનંદ માણીએ, તેવી રીતે પરમાત્માના મિલનનું સુખ મળે નહિ - આ કોઈ રમતની વાત નથી, મશ્કરીની વાત નથી – ગંભીર વાત છે.

ૐ અનુક્રમ ૧૫

પદ-૩૬૨ તારા દાસની ચરણની રેણુ મસ્તક ધરું

(રાગ-પ્રભાતિયું)

તારા દાસની ચરણની રેણુ મસ્તક ધરું, જે થકી કોટિ કલ્યાણ પામું;
નીરખતાં નેહશું નેત્ર અમૃત ઠરે, ભવતણા પાપ તે ક્ષણમાં વામું,[૧] ..ટેક

ભકતને ભેટતાં કિલ્બિષ[૨] નવ રહે, જ્ઞાન દીપક થકી તિમિર નાસે;
ધન્ય ધન્ય ભાગ્ય જે સાધુ સંગત કરે, શ્રીકૃષ્ણ કીર્તન થકી કૃષ્ણ ભાસે...તારા

એક ક્ષણવાર જે સંતસંગત કરે, ધન્ય ઘડી જંતુની તેજ જાણો;
ભણે નરસૈંયો, ભવસાગર બૂડતાં, હરિજન નાવ નિશ્રે પ્રમાણો ...તારા

૧. મઢાડું ૨.પાપ

પદ-૩૬૩ સમરને શ્રી હરિ, મેલ મમતા પરી

(રાગ-પ્રભાતિયું આસામાંડ-ઝપતાલ)

સમરને શ્રી હરિ, મેલ મમતા પરી,[૧] જો ને વિચારીને મૂળ તારું;
તું અલ્યા કોણ ને કોને વળગી રહ્યો ? વગર સમજે કહે મારું મારું .....સમર

દેહ તારો નથી, જો તું જુગતે[૨] કરી, રાખતાં નવ રહે નિશ્ચે જાયે;
દેહ સંબંધ તજે, નવનવા બહુ થશે, પુત્ર કલત્ર[૩] પરિવાર વહાયે .....સમર

ધન તણું ધ્યાન તું, અહોનિશ આદરે, એજ તારે અંતરાય મોટી;
પાસે છે પિયુ અલ્યા, કેમ ગયો વિસરી, હાથથી બાજી ગઈ થયો રે ખોટી ....સમર

ભરનિદ્રા ભર્યો, રંધી ઘેર્યો ઘણો, સંતના શબ્દ સુણી કાં ન જાગે ?
ન જાગતા નરસૈંયો, લાજ છે અતિઘણી, જનમોજનમ તારી ખાડ[૪] ભાગે .....સમર

૧. સુંદરી ૨. યુકિતિપૂર્વક ૩. પત્ની ૪. ખો ભાંગે ?

૫૯-૩૬૪ પ્રેમરસ પાને તું મોરના પિચ્છધર

(પ્રભાતિયું)

પ્રેમરસ પાને તું મોરના પિચ્છધર, તત્વનું ટૂંપણું તુચ્છ લાગે; .....ટેક
દૂબળા ઢોરનું કુશકે[૧] મન ચળે, ચતુરધા[૨] મુકિત તેઓ ન માગે.....પ્રેમરસ

પ્રેમની વાત પરીક્ષિત પ્રીછયો નહિ, શુકજી સમજીને રસ સંતાડયો;
જ્ઞાન વૈરાગ્ય કથી ગ્રંથ પૂરો કર્યો, મુકિતનો માર્ગ એવો દેખાડયો.....પ્રેમરસ

મારીને મુકિત આપી ઘણા દૈત્યને, જ્ઞાન વિજ્ઞાની બહુ મુનિ રે જોગી;
પ્રેમને જોગવ્યો વ્રજતણી ગોપિકા, અવર વિરલા તુજ ભકત ભોગી .....પ્રેમરસ

પ્રેતને મુકિત તો પરમ વલ્લભ[૩] સદા, હેતના જીવ તે હેત તૂટે;
જન્મોજન્મ લીલારસ ગાવતાં; લહાણના વહાણ જેમ દ્વાર છૂટે .....પ્રેમરસ

મેં ગ્રહ્યો હાથ ગોપીનાથ ગરવાતણો, અવર બીજું હવે કંઈ ન ભાવે;
નરસૈંયો મૂઢમતિ ગાય એમ ગુણ કથી, જતી સતીને તો સ્વપ્નેય ના'વે .....પ્રેમરસ

૧. ડાંગરમાંથી ચોખા ખાંડતી વખતે નીકળતો ભૂકો ઢોરને માટે વપરાય છે
૨. ચાર પ્રકારની મુકિત ૩. પ્રિય

પદ-૩૬૫ ઓ ભાઈ રે શાંતિ પમાડે

ઓ ભાઈ રે શાંતિ પમાડે, તેને તો સંત કહીએ;
એના દાસના દાસ થઈ રહીએ રે ....ટેક

વિદ્યાનૂં મૂળ મારા ગુરુએ બતાવ્યું, ત્યારે મહેતાનો માર શીદ ખઈએ?
કીધા ગુરુજી બોધ[૧] નવ આપે, ત્યારે તેના ચેલા તે શીદ થઈએ? ૧

વૈદની ગોળી ખાતાં દુઃખ નવ જાય, ત્યારે તેની ગોળી કેમ ખઈએ?
લીધા વળાવા[૨] ને ચોર જ્યારે લૂંટે, ત્યારે તેની સોબતે શીદ જઈએ?.....૨

કલ્પવૃક્ષ[૩] સેવીયે ને દારિદ્રય ઊભે, ત્યારે તેની છાયામાં નવ રહીએ;
રાજાની નોકરીમાં ભૂખ નવ ભાગે, ત્યારે તેની વેઠે શીદ જઈએ? ૩

નામ અમૂલ્ય મારા ગુરુએ બતાવ્યું છે, તે તો ચોટયું છે મારા હૈયે;
મહેતા નરસૈંયાની વાણી છે સારી, તો શામળાને શરણે જઈએ ! ૪

માટે તમો માયા તજી, થાઓને જ્ઞાની;
નરસૈંયાનો સ્વામી સાચો, દુનિયા બની જાયે દીવાની

૧. જ્ઞાન-ઉપદેશ ૨. પ્રેમને બહાને મૂકવા આવનાર ૩. મનોકામના પૂર્ણ કરનાર વૃક્ષ

પદ-૩૬૬ સંસારનો ભય નિકટ ન આવે

(રાગ-દેશાખ)

સંસારનો ભય નિકટ ન આવે, શ્રીકૃષ્ણ ગોવિંદ ગોપાળ ગાતાં;
ઉગર્યો પરિક્ષત શ્રવણે સુણતા, તાલ વેણા વિષ્ણુના ગુણ ગાતાં .....સંસાર

બાલક ધ્રુવ દૃઢ ભકત જાણી, અવિચળ પદવી આપી
અસુર પ્રહલાદને ઉગારી લીધો, જનમજનમની જડતા કાપી.....સંસાર

દેવના દેવ તું કૃષ્ણ આદિ દેવા, તારું નામ લેતાં અભેપદ[૧] દેતા;
તે (મ) તારા નામને નરસૈંયો નિત્ય જપે, સારકર સારકર-વિશ્વખ્યાતા....સંસાર

૧. મુક્તિ-જન્મમરણના ભય જયાં નથી એવી અવસ્થા

પદ-૩૬૭ પઢો રે પોપટ રાજા રામના

પઢો રે પોપટ રાજા રામના, સતી સીતા પઢાવે;
પાસે બાંધી પાંજરૂં, મુખે રામ જપાવે .....પઢો રે

પોપટ તારે કારણે, લીલા વાંસ વેડાવું,
તેનું ઘડાવું પોપટ પાંજરૂં, હીરે રતને જડાવું;.....પઢો રે

પોપટ તારે કારણે, શી શી રસોઈ બનાવું;
સાકરના કરી ચૂરમાં, ઉપર ઘી પીરસાવું .....પઢો રે

પાંખ પીળીને પગ પાંડુરા,[૧] કોટે કાંઠલો કાળો
નરસૈંયાના સ્વામીને ભજો, રાગ તાણી રૂપાળો.....પઢો રે

૧. ફિક્કું-લોહી વિનાનું

૫૯-૩૬૮ કૃષ્ણ કહો કૃષ્ણ કહો

કૃષ્ણ કહો કૃષ્ણ કહો, આ અવસર છે કે'વાનું;
પાણી તો સર્વે વરસી જાશે, રામનામ છે રે'વાનું .....કૃષ્ણ

રાવણ સરખા ઝટ ચાલ્યા, અંતકાળની આંટીમાં
પલકવારમાં પકડી લીધા, જાણો જમની ઘાટીમાં[૧] .....કૃષ્ણ

લખસરી લાખો લૂંટાયા, કાળે તે નાખ્યા કૂટીને;
ક્રોડપતિનું જોર ન ચાલ્યું, તે નર ગયા ઉઠીને .....કૃષ્ણ

એ કહેવાનું સૌને કહીયે, અંતર તાળી[૨] લાગી રે;
ભણે નરસૈંયો ભજતાં પ્રભુને, ભવની ભાવટ[૩] ભાગીરે .....કૃષ્ણ

૧. ખીણનો મુશ્કેલીભર્યો સાંકડો માર્ગ ૨. લગન ૩. જંજાળ

ॐ અનુક્રમ ૧૫

પદ-૩૬૯ દેવા દેવ પડી તૂજને

દેવા દેવ પડી તૂજને, દીન પ્રતિપાળવા, કંથ કમલા રહો સંત સામે;
લાડ પાડો તેનો પાડ શો માનીએ ? હાથ જમણો વળે મુખ સામે.
ગજ તણી વહારે, તું ગરુડ ચડી ધસ્યો, ગ્રાહના[૧] મુખ થકી તે ઉગાર્યો;
ધાયો નારાયણ નામ લેતાં વિષે, અધમ ગુણકા અજામેલ તાર્યો.
દ્રોપદી કેરી લાજને કારણે, દ્વારકાથી આવ્યો એક શ્વાસે;
પાંચ પાંડવ તણી લાજને કારણે દૂત થઈને ગયો દુષ્ટ[૨] પાસે.
ઈન્દ્રની કામધેનું, કોડ કરતી રહી, ગોપીનું ગોરસ ચોરી પીધું;
શબરીના બોરમાં સ્વાદ ઝાઝે જડયો, ઋષિ તણા વુંદમાં[૩] માન દીધું.
ભૂપનું નોતરું ભાવ વિના રહ્યું, પ્રેમનું પારખું પ્રધલ કહાયો;
એક પત્ર કરી જગત તરપત કર્યું, ભાજીને ભોજને તું ધરાયો.
ભકતની ઝૂંપડી, જગતની ચાકરી, દાસ ચંદ્રહાસને સદ્ય ઉગાર્યો;
સુતદેવનું સન્માન રાખ્યું ઘણું, જનકના ભુવનથી સદ્ય સધાર્યો.
એવા વરદાતા હરિ, બહુ સંત ગાયે ફરી, સહુના વચન વિઠલા વેદ વાણી;
નરસૈંયા રંકને, ઝંખના તાહરી, કૃપા કરોને મુને દીન જાણી.

૧. મગરના ૨. ખરાબ ૩. ટોળામાં-સમૂહમાં-સમાજમાં

૫૬-૩૭૦ વૈષ્ણવ જનને વિરોધ ન કોઈશું

વૈષ્ણવ જનને વિરોધ ન કોઈશું, જેના કૃષ્ણેચરણે ચિત્ત રહ્યાં રે;
કાવાદાવા સર્વે કાઢયાં, શત્રુ હતા તે મિત્ર થયા રે .....વૈષ્ણવ

કૃષ્ણ ઉપાસી[૧] ને જગથી ઉદાસી, ફાંસી તે જમની કાપી રે;
સ્થાવર જંગમ ઠામ[૨] ન ઠાલો, સઘળે દેખે કૃષ્ણ વ્યાપી રે .....વૈષ્ણવ

કામ કે ક્રોધ વ્યાપે નહિ કયારે, ત્રિવિધ તાપ જેના ટળિયા રે;
તે વૈષ્ણવના દર્શન કરીયે, જેના જ્ઞાને તે વાસનિક[૩] ગળિયા રે .....વૈષ્ણવ

નિઃસ્પૃહી[૪] ને નિર્મળ[૫] મતિ વળી, કનક્કામિનીના ત્યાગી રે;
શ્રીમુખ વચનો શ્રવણે સુણતા, તે વૈષ્ણવ બડભાગી રે .....વૈષ્ણવ

એવા મળે તો ભવદુઃખ ટળે, જેનાં સુધા સમાન વચન રે;
નરસૈંયાના સ્વામીને નિશદિન વહાલા, એવા તે વૈષ્ણવજન રે;.....વૈષ્ણવ

૧. ઉપાસના કરીને ૨. જગ્યા-અણુએ અણુમાં કૃષ્ણ ચૈતન્ય વ્યાપીને રહેલું છે તેથી કોઈ જગ્યા ખાલી નથી ૩. બધી જ વાસનાઓ
૪. ઈચ્છા રહિત ૫. શુદ્ધ

ૐ અનુક્રમ ૧૫

૫૬-૩૭૧ કૃષ્ણ કીર્તન વિના

કૃષ્ણ કીર્તન વિના સદા સૂતકી-વિમળ[૧] કીધે વપુ[૨] શુદ્ધ ન થાયે
સકલ તીરથ શ્રીકૃષ્ણ કીર્તન કથા, હરિતણા દાસ જયાં હેતે ગાયે....કૃષ્ણ

પૂર્ણ પુરુષોત્તમ નવલરંગી તજી, અન્ય દેવે જેનું મન મોહે,
કોટિ ચિંતામણી કામધેનુ તજી, મહિષીના પુત્રનું દૂધ દોહે.....કૃષ્ણ

ગર્ગ જોષી જશ ગાય જેનો સદા, નારદ નામ મુખથી ન મૂકે;
તે બ્રહ્મદ્વાર[૩] આવીને ઊભા રહ્યાં, ગોપિકા મૂખ જોવાને ઢૂંઢે ....કૃષ્ણ

અજભવ સુરપતિ સ્વપ્ને પેખે નહી, નેતિ નેતિ કહીં નિગમ વામે[૪]
નરસૈંયો રંક જશ ગાઈને રીઝવે, સહસ્ત્ર મુખે શેષ પાર ન પામે....કૃષ્ણ

૧ -૨. સગપણ માટેની યોગ્ય વિધિ-મતલબ કે પરભુ સાથે સગાઈ કરતા પહેલાં શુદ્ધ વયવહાર કરવો અનિવાર્ય છે ૩.મુખ્ય દ્વારે ૪. છોડે મતલબ કે જેનું વર્ણન શાસ્ત્રો નેતિ નેતિ એટલે 'આ નહિ, આ નહિ' એવી નકારાત્મક પદ્ધતિ બતાવી વર્ણન કરવાનું છોડી દે છે

ૐ અનુક્રમ ૧૫

દેવગંધાર પ્રભાત

પદ-૩૭૨ કયાં રમ્યા રજની રસીઆ

કયાં રમ્યા રજની રસીઆ, ક્યાં રમ્યા રજની રે;
આણી વેળા ત્રિકમજી પધાર્યા, તારું લંપટપણું તજની રે .....ટેક

આજનું સુખ સહુ કોને આપ્યું, પૂછે સૌ સજની રે;
સૂર્ય ઉગ્યો સૌ સાધન સાધે, ભજન કરે ભજની રે.....૧

નરસૈંયાના સ્વામી છેલ છબીલા, ચાલ ચાલે ગજની રે
કયાં રમ્યા રજની રસીઆ, કયાં રમ્યા રજની રે ૨

પદ-૩૭૩ મોગરીએ છાયો મંડપડો

મોગરીએ છાયો મંડપડો, મોગરીએ છાયો મંડપડો;
રાધીકાની સંગે શ્યામળિયો, રંગ ભરી રમી આવ્યો રે ભુદરજી .....ટેક

વૃંદાવનમેં વિઠ્ઠલ શું ભયો, ગોપી હસી હસી દે તાળી;
પીતામ્બરની પલવટ[૧] વાળી, પહેરાવી સાડી રે ૧

પૂર્વે પુણ્ય કરી એ વર પામી, પામી એ વર રસ રૂડો;
નરસૈંયાના સ્વામી સંગે રમતા, અખંડ હુવો યુડો રે.....૨

૧. કેડ બાંધવાનો છેડો

પદ-૩૭૪ શાને હીંડો ભમતા રે ભૂધરજી

શાને હીંડો[૧] ભમતા રે ભૂધરજી, શાને હીંડો ભમતા રે;
પ્રીત વિના પરઘેર નહિ જઈએ, અમસ્તા તે અણગમતા રે. ભુધરજી.....ટેક

મન માન્યા દધી માખણ આપું, શાને નથી જમતા રે;
વૃંદાવનની માર્ગે જાતાં, ગોપીઓને દમતાર રે ૧

નરસૈંયાના સ્વામી સંગે રમતાં, શાને ભળ્યા ભમતા રે;
શાને હીંડો ભમતા રે ભુધરજી, શાને હીંડો ભમતાં રે.....૨

પદ-૩૭૫ ઘેલી કીધી રઘુનાથે બાઈ મને

ઘેલી કીધી રઘુનાથે બાઈ મને, ઘેલી કીધી રઘુનાથે રે,
નીર જમુનાના ભરવાને જાતી, ઘડુલો ચઢાવ્યો હરિએ હાથે રે.....ટેક

શેરીએ શેરીએ કુલડાં વેરાવું, મોરલી બજાવી હરિએ હાથે રે;
તોડલે તોડલે તોરણ બંધાવું, મંગલ ગવડાવું સારી રાત રે.....૧

વૃંદાવનની કુંજ ગલિનમેં, પાલવ ગ્રહ્યો[૧] હરિએ હાથ રે,
બાઈ મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર ના ગુણ, પ્રગટ ભયો પ્રભાતે રે.....૨

૧. પકડયો

પદ-૩૭૬ સીતા કોણે હરી ભોળા લક્ષ્મણ

(દેવગંધાર પ્રભાત)

સીતા કોણે હરી ભોળા લક્ષ્મણ, સીતા કોણે હરી રે;
સુની મઢૂલીમાં જૂએ રઘુનંદન, શય્યા સુની પડી રે .....ટેક

નહિ જાણું હિરણ્યા કંસ હણી ગયો, ન જાણું ભૂમિએ ગળી રે;
વનવગડામેં રહે એક જોગી, બેઠો છે ધ્યાન ધરી રે.....૧

જોગીને વેશે રાવણ આવ્યો, છેતરી સીતા હરી રે;
લાવો ધનુષ લક્ષ્મણ મારા હાથમાં, રાવણ મારું ફરી રે.....૨

સુરદાસ પ્રભુ તુમ્હારે મિલનકો, લઈ ગયો હરણ કરી રે;
સીતા કોણે હરી ભોળા લક્ષ્મણ, સીતા કોણે હરી રે.....૩

પદ-૩૭૭ ભૂલી મોતીનો હાર જમુના ને તીર

ભૂલી મોતીનો હાર જમુના ને તીર, ભૂલી મોતીનો હાર;
એક મોતી મારે લક્ષ કરોડનું, પરોવું સોના તારે રે.....ટેક

સાસુ અમારી સઘળે સંતાપે, નણંદી દેશે ગાળ રે;
જેઠ અમારા યુક્તિએ રાખે, દિયર પાડે પોકાર રે.....૧

બાઈ મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, ઉતાર્યા ભવપાર રે;
ભૂલી મોતીનો હાર જમુના ને તીર, ભૂલી મોતીનો હાર ૨

૫૬-૩૭૮ જમુનામેં જઈ પડયો કનૈયો મારો

જમુનામેં જઈ પડયો કનૈયો મારો, જમુનામેં જઈ પડયો રે;
જમુનાજીમેં ઘણું જલ શીતલ, પડતાં કાંઈ ન ડર્યો રે ....કનૈયો...ટેક
પેઠે પાતાળ કાલિનાગ નાથ્યો, ફેણ પર નૃત્ય કર્યો રે.....કનૈયો...૧
પકડી મંગાવું સૌ ગ્વાલ[૧] મંડલી, પડતા કયોં ન કર ધર્યો રે ....કનૈયો...૨
નરસૈયાંના સ્વામી નાગ લાવ્યા નાથી, વ્રજમેં આનંદ ભયો રે ....કનૈયો...૩

૧. ગોવાળિયાની ટોળી ૨. નાથ પહેરાવી

ॐ અનુક્રમ ૧૬

પદ-૩૭૯ આરતી હો નાથ નિરંજન રાયકી

(પ્રભાત-આરતી)

આરતી હો નાથ નિરંજન રાયકી,

સુરત[૧] કરી લ્યો ગગન મંડલમેં[૨] જાય હો.....ટેક

ચેતન[૩] કુંચી અચેતન તાલા,[૪] શંકા સકલ ઝરાઈ હો.....૧

અલેખરાય સન્મુખ સેવક, બ્રહ્મકો પાઠ લગાઈ હો.....૨

પ્રેમગીત ભરાભર થાળી, બાતી વિરહ લગાઈ હો.....૩

ગગન મંડલમેં ભયા અજવાળાં, પાંચ પતંગ[૫] જલ જાઈ હો.....૪

અનહદ શબ્દ[૬] ઉમંગ હી મૃદંગ, ધીરજ ઘંટ બજાઈ હો.....૫

દાસ કબીર પરમ પદ વંદે માંગુ અખંડ પસાઈ[૭] હો.....૬

૧. મનની વૃત્તિઓ ૨. ઊંચે સહસ્રાર ચક્રમાં-શરીરમાં છ ચક્રોની કલ્પના કરવામાં આવી છે. મૂલાધાર, સ્વાધિષ્ઠાન, મણિપુર, અનાહત, વિશુદ્ધ ને આજ્ઞા. આજ્ઞાચક્રની ઉપરને ભાગે સહસ્રાર ચક આવેલું છે. ત્યાં ધ્યાનયોગ કરી મનને સ્થિર કરવા પ્રયત્ન કરો. ૩. ચેતન તત્વનો ૪. અચેતન શરીરમાં થશે ત્યારે ૫. પાંચે ઇન્દ્રિયોની મલિનતા ૬. ધ્યાનયોગ કરતી વખતે સંભળાતો ધ્વનિ ૭. કૃપા

૫૬-૩૮૦ આરતી શ્રી જગન્નાથ મંગલા કરી

(પ્રભાત-આરતી)

આરતી શ્રી જગન્નાથ મંગલા કરી, પરસત[૧] ચરણાવિંદ આપત હરિ ...આરતી

ધનનન ધનનન ઘંટ બાજે, બેન બાંસુરી, બાજત મૃદંગ તાલ નાદ ખંજરી...આરતી

દીપકજ્યોત ઝગમગે શ્રી કંચનાપુરી, નવબાતી અગરતેલ પાવક જલે;

ઈન્દુ ગવન સિંધુ ગાજે રોયણ, કરી,મારકુણ્ડ શ્વેત ગંગા આનંદ ભરી ...આરતી

ગરુડ ખંભ શંખનાદ જાગા ભરી, હીરા મોતી રત્નજડિત જયોત જડી,

એકનામ ચૌદ ભુવન વ્યાપક કરિ, રાય ને રંક અરૂ કાહેકો ડરી...આરતી

સુરિનય મુનિવર દ્વારે ઠાડે, બ્રહ્મા વેદ ઓચરે;

ધનધન રઘુ સુર આજકી ઘડી, આરતી શ્રી જગન્નાથ મંગલા કરી...આરતી

૧. સ્પર્શ કરી

૫૬-૩૮૧ આરતી ગોપાલ રાયકી

આરતી ગોપાલ રાયકી કરો હો સંત લોલાઈ.....ટેક

મનકર ઘૃત કાયાકર થાળી, બ્રહ્મ અગ્નિ કર બાતી;[૧]

પાંચ તત્વ લઈ દીપક જોડયો, જલે અખંડ દિનરાતી.....૧

ચિત્તકર ચંદન ધ્યાન સુગંધ, અનહદ ઘંટ બજાઈ;

અજંપા ધુની પાવધર ભોજન, મનષા ભોગ લગાઈ ૨

ચમર સૌ પવના એકતારા સોગવના, નામકો પાઠ લગાઈ;

ભીતર દ્વાર પુંજ પરમેશ્વર, આતમ પુષ્પ ચઢાઈ ૩

શંખ શબ્દ વ્રેહ ધુની ઉપજે, અનહદ બાજે બેના,[૩]

બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશ્વર નારદ, સકલ સંત લોલીના ૪

દુષ્ટ નિકંદન સુરિનર વંદન, સંતોને પ્રાણાધાર;

કહે કબીર ભક્તિ માંગુ, આવાગમન નિવારા.....૫

૧. દિવેટ ૨. વિરહની ધૂન ૩. વીણા જેવો નાદ-ધ્યાનયોગ કરનારને દસ પ્રકારના નાદ સંભળાય છે તેમાંનો એક નાદ

પદ-૩૮૨ શ્રી રામમંત્ર રામમંત્ર આરતી કીજે

શ્રી રામમંત્ર રામમંત્ર આરતી કીજે,
શંકર સનકાદિક આદિ એહી રંગ પીજે; .....ટેક

અર્ઘ્ય થાલ બિમલ માલ, પંચ બાતી ઝારી
તનમન નીજ પરહેરો, સોહાઈ[૧] વેદ વારિ ....શ્રી રામમંત્ર...૧

અખંડ જયોત બિમલ મોત, વ્રેહ દિનરાતી;
આરતી રામરાયજી કી, કીજે પ્રભાતી ....શ્રી રામમંત્ર...૨

કહે કબીર સમર ધીર, મન ઐસે લોલાઈ;[૨]
ચરણ ટેક રઘુવીરજી કી, નિર્ભય પદ પાઈ....શ્રી રામમંત્ર...૩

૧. સોહી રહી ૨. લીન થતાં

બિલાવલનાં પદો

પદ-૩૮૩ તુમ જો દયાલ મોંસે બહુત કરી રે

તુમ જો દયાલ મોંસે બહુત કરી રે....ટેક
સુમરણ કો નર દેહી દીની, મોં પાપીથી કશું ના સર્યો રે ૧

ગર્ભવાસ નવમાસ ઉંધે મુખ, ત્યાં ન મેરી સુધ[૧] વિસરી રે;
જઠર અગ્નિમેં રાખ લિયો હૈ, કંચન સે મેરી દેહ કરી રે ૨

કહાઁ લગી કહું અપરાધી જનમકો, આદિમંત મોં સે બિગડી રે;
તુલસીદાસ પતિત તુમ પાવન, આ બાનેકી[૨] લાજ પડી રે ૩

૧. ભાન ૨. વચનની

પદ-૩૮૪ રામ કહો પિંજર કે સુવા

રામ કહો પિંજર કે સુવા[૧].....ટેક

અજહુ ખબર પડત નહિ અંધે, ધંધો કરતા સકલ જગ મુઆ ૧

ઘડી સુથાર કઠેરા કીના, અજહુ સાજ નિશ્ચલ નહિ હુઆ;

અંતકાલ, રિપુ હો તમ જયારે, હાર ચલ્યો જૈસે જુહારી[૨] જુહા ૨

આશા નીજ પાંચ પનિહારી, ઘટત નાંહિ કર્મજલ કુઆ;

કહે કબીર જેણે હરિ રસ લીધો, વોહી કે મુખ અમૃત ચુઆ ૩

૧. પોપટ ૨. જુગારી

પદ-૩૮૫ તુમ મેરી પ્રભુતા બહુત કરી રે

તુમ મેરી પ્રભુતા બહુત કરી રે.....ટેક

મહા પતિત આયો શરણાગત, નીચ દશા લઈ ઉચ ધરી રે....૧

જન્મ મરણ સંતાપ આપદા, તુમ પરસત મેરી સબ હરી રે;

અષ્ટસિદ્ધ નવનિધિ મુક્તિ આદ દેહી, કરજોડી રહી દ્વારે ખડી રે....૨

તીન લોક ઔર ભુવન ચતુર્દશ, વેદ પુરાણે સહી પડી રે;

સુરદાસ અપને ભકતન કો, દેત પરમ સુખ ઘડી રે ઘડી ૩

૫૬-૩૮૬ રામ ભજનસે કુશલ પડી રે

રામ ભજન સે કુશલ પડી રે.....ટેક

નહિતર દુત ફાડ મોહે ખાતે, બાટ લેત જમ ડરે રે ડરી....૧

લેખાં ચોખાં[૧] સબ કર ડાર્યા, જા દિન તેં હરિ ભક્તિ કરી રે;

જીવન મુકત ભયે જા દિન, તા દિન હરિ ભક્તિ કીની રે....૨

બલ બલ જાઉ મેં સંત સંગતકી, જેણે સંગત મેરી કુબુદ્ધિ હરી રે;

દાસ મલુકો રામગુણ ગાવે, રટ રહૈ પલ ઘડી રે ઘડી ૩

૧. લૌકિક વિધિ વિધાન-મતલબ કે પ્રભુની ભક્તિ કરનારને અન્ય વિધિવિધાનની જરૂર નથી

ૐ અનુક્રમ ૧૬

૫૬-૩૮૭ મત જાનો ગૃહે રૂડો રે

(રાગ-બિલાવલ)

મત જાનો ગૃહે રૂડો રે, મત જાનો ગૃહે રૂડો રે ....ટેક
કંચન કલશ સમાર્યો જતન કરી, ભાવ ભક્તિ વિના કુટો રે ૧

ઈન ગૃહે જ્ઞાન હર્યો સબન કો, પડયો ન કાહું પૂરો રે;
રાજા રંક છત્રપતિ ભૂપતિ, અંતે ભશ્મ કો ચુરો રે....૨

સબ તેં કીની સંત મંડલીઆ, હરિ ભકતન કો ભેળો રે;
ગોવિંદ કે ગુણ બૈઠ હી ગાવે, પાવત ટુંકો[૧] ઢેલો રે ૩

એહી વિધ જાન જપો જુગજીવન, જમશું તનખા તોડો રે;
કહે કબીર રામ ભજન કો, એકલ વિરલો શૂરો રે....૪

૧. સરળના અર્થમાં

૫૬-૩૮૮ જાનકી પરમ સુહાગ ભરી રે

જાનકી પરમ સુહાગ ભરી રે, જાનકી પરમ સુહાગ[૧] ભરી રે....ટેક

એકવ્રત નું વ્રત લિયો હૈ, રઘુવર પ્રેમકી છાપ પડી રે;
સહેજ શું ભાવ પુછે સખી રે, સિયા તેં તપસ્યા કોની કીધી રે....૧

પુરણ બ્રહ્મ અખિલ અવિનાશી, રઘુકુલ રામ રાયે વસ રે;
દશરથ સુત કૌશલ્યા નંદન, દેખ તન સુધ વિસરી રે....૨

તુલસીદાસ શરણ તેરે આયો, જાનકી સુકૃત[૨] ફલ વેલ ફુલી રે,
જાનકી પરમ સુહાગ ભરી રે, જાનકી પરમ સુહાગ ભરી રે....૩

૧. સૌભાગ્ય ૨. પુણ્ય

પદ-૩૮૯ રામનામ વિના ના છૂટે મલ

રામનામ વિના ના છૂટે મલ,[૧] તીર્થ કોટિ કરે દિનવ્રત;
પિંડ પખાળ[૨] મિલે જલહી થલ, રામનામ વિના ના છૂટે મળ ૧

સાત દ્વીપ નવખંડ પૃથ્વી, પરિકમ્મા જો પલહી પલ;
વિદ્યા વેદ પુરાણ પાઠ કરી, પંડિત ભૂલે પઢી અક્ષર અક્ષર.....૨

જંત્ર મંત્ર સબ આન ભરોસા, વિના ભગવંત ભયો કિસકો ભલો;
માધવદાસ અનન્ય ભક્ત વિના, મિથ્યા વાદ[૩] સકલ બુદ્ધિ બલ ૩

૧. વાસનાજન્ય સંસ્કારોની અશુદ્ધિ ૨. ધોઈ ૩. પ્રભુની જ ભક્તિ કરવી અન્યની નહિ તે અનન્ય ભક્તિ-તે સિવાયની વાત નકામી ગણાય

પદ-૩૯૦ ચરણકમલ તજી અવર કયાં જાઉં

ચરણકમલ તજી અવર કયાં જાઉં, મહાપતિત[૧] આયો શરણાગત;
પતિત પાવન પ્રભુ તું મેરા નવ થાઉં, ચરણકમલ તજી અવર કયાં જાઉં .....ટેક

તન પછાડ પ્રબલ[૨] ઓટ લીનો, ક્રોધ જયાં જઈ સમાઉ;
જે જે દિન ગયે રામભજન વિના, સો દિન સુમર સુમર[૩] પસ્તાઉ ૧

પ્રેમાનંદના સ્વામી સુખ સાગર, શ્યામસુરત કી મેં બલ બલ[૪] જાઉ;
મહાપતિત આયો શરણાગત, ચરણકમલ તજી અવર કયાં જાઉં.....૨

૧. ખરાબ રીતે પતન પામેલો ૨. વિશેષ બળવાળી
૩. સ્મરણ-યાદ કરીને

પદ-૩૯૧ અમર દેવ મોરારિ રે

(રાગ-બિલાવલ)

અમર દેવ મોરારિ રે, અમર દેવ મોરારિ હો;
કંઠ લગી જલમેં[૧] ખડી હું, ઠંડી લગત હૈ ભારી રે.....ટેક

લઈ અમર કદમ ચઢ બૈઠે, હમ હી જલમેં ઊભી રે;
ચંદ્ર હી દેખે સૂરજ હી દેખે, તુમ દેખો ગિરધારી રે.....૧

જૈસે તેડી તૈસે ચલી આઈ, અબ રાખો લાજ અમારિ રે;
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરધરના ગુણ, તુમ જીતે અમૈં હારિ રે.....૨

૧. પાણીમાં

પદ-૩૯૨ જન્મ પદારથ બાદ જાત રે

જન્મ પદારથ બાદ જાત રે, જન્મ પદારથ બાદ જાત રે,
સુમરન ભજન કરો કેશવકો, જબ લગી મુખડે ગલિત વાત રે .....ટેક

એ સબ સંગી દિવસ ચારકે, ધન દારા સુત પિતા માત રે;
બિછુડન મિલત્ત બહોર[૧] નહિ પૈઈએ જ્યોં તરુવર ખરે પાન રે ૧

અબ કૈસે હરિનામ જ લેંગે કંઠ રૂધંત કફ પીતકી વાસ રે;
કાલ આયે તન હરો હેરી,[૨] આયે અચાનક કરે ઘાત રે.....૨

અજહુ ચેત અલ્પમતિ[૩] બહો રે, તજી અમૃતફળ વિષહી ખાત રે;
વિદ્યાદાસ આશ પડી પુરાણ, શ્રી ગોપાલ કે રંગહી રાચ રે.....૪

૧. વારંવાર ૨. જોઈને ૩. ઓછી અક્કલવાળો

પદ-૩૯૩ કહાં જો ભયો મુખે રામ કહ્યો

કહાં જો ભયો મુખે રામ કહ્યો, કહાં જો ભયો મુખે રામ કહ્યો;
જૈસે મંત્ર ભોરિંગ વશ કીનો, અંતરકો વિષ નાહિ ગયો ૧

છાપા તિલક ઓર સ્વાંગ ધરે હરિકો, ધૂત ધૂત ધન આપ લીયો;
જુટ તરહકી ઓટ પારાધિ,[૧] અનેક જીવનકો ડાધ દિયો.....૨

હરિ કપટને વચનશીતલતા, બહુત ભાત વર્ણન કિયો,
કહે કબીર વા કો સંગ ન કરીએ, બિન વિવેક વેશ લિયો.....૩

૧. ચારે શબ્દો ક્ષેપક લાગે છે-'જૂઠ કપટ જિને કિયે અપરાધી' એવી પંકિતનું અનુમાન થાય છે.

પદ-૩૯૪ રામનામ મ્હોંસે ક્યોં વિસરો

રામનામ મ્હોંસે ક્યોં વિસરો, રામનામ મ્હોંસે ક્યોં વિસરો;
જલસુત[૧] તા સુત કા વાહન ભક્ષ, તા જનુની કો બિરુદ ટળે ૧

જો વનની હોય શીતલતા, રવિ શશિ પશ્ચિમ ઉદિત કરે;
નહિ ન સિંહ હોત વન શેરી, ડાબી બેરી જહાં ગુજરી.....૨

જન્મ મરણ જા કે શિર ઉપર સબ મુરખ કયોં ગર્વ ધરે;
સુરદાસ જા કે સુંદર ઠોર નહિ, સો હરિ કે ચરણ ઉગરે.....૩

૧. પાણીપુત્ર

પદ-૩૯૫ જબ તેં મત પ્રતીત ભયી

(રાગ-બિલાવર)

જબ તેં મત પ્રતીત ભયી, જબ તેં મન પ્રતીત ભયી .....ટેક

દિનદિન અવગુણ સુત ન લાગે, બાઢ ન લાગી પ્રીત નયી
સુરત નુરત[૧] દો જ્ઞાન ઝવેરી, નીરખી પરખ માન વસ્તુ લઈ.....૧

થોડે સે વણજ બહુત ધન બાઢે,[૨] ઉપવજ લાગી લાલ ભયી;[૩]
યહ સોદા કો મર્મ ન જાને, જો જાને સો હાટે[૪] સહી ૨

કહે કબીર સંત કી સંગત, વિષ વિકાર સબ દૂર ગયી;
જબ તેં મન પ્રતીત ભયી, જબ તેં મન પ્રતીત ભયી ૩

૧. ચિત્તની વૃત્તિ જયારે જગતના પદાર્થોમાં રત હોય તે સુરત અને જે રત નથી-માત્ર પ્રભુમાં જ રત છે ને નુરત ૨. વધે ૩. પ્રભુના જેવી રંગવાળી થઈ ૪. બજારે-મતલબ કે થોડા વેપારે ઘણું ધન મળે એવો આ પ્રભુના ધ્યાનનો માર્ગ છે; ધ્યાન દ્વારા સમાધિ લાગે ત્યારે ચિત્ત પ્રભુ સાથે એકરૂપ થઈ જાય તે સૌથી મોટો લાભ ગણાય તે લાભ લેવો હોય તો આ બજારમાં જ એટલે કે આ મનુષ્ય જન્મમાં જ મળે

ટોડીનાં પદો

૫૬-૩૯૬ હરિ ચરણે ચિત્ત લાવો રે મના

હરિ ચરણે ચિત્ત લાવો રે મના, હરિ ચરણે ચિત્ત લાવો રે !
જ્યોં મૃગનાદે વીંધ્યો રે પડ્યા રે પ્રેમકે પાશ....હરિ ચરણે.

પાંચ સાત સખીઓ મિલી રે, જલ ભરન કો જાઈ રે;
તાલી દે દે મુખ હસે રે, વા કી સુરત ગાગરિયા માંહી.....૧

ઉદર ભરન કે કારણ રે, સુરભિ[૧] વન કો જાય રે;
ચરેફરે ચૌદિસી જુએ રે, વા કી સુરત વાછરું માંય.....૨

વાંસ ચઢી વરત બાંધ કેરે, લોક જુએ ચહુ ઔર;
નટણી નાચે ચોટડે,[૨] વા કો ચિત્ત ન ચલે ઠોર રે ૩

જો રે બાજી[૩] જુહારીએ રચ્યો, કામી કે મન કામ;
જન બાજીદાસ યોં કહે, તુમ ઈસવિધ સ્મરો રામ ૪

૧. ગાય ૨. ચૌટે ૩. ખેલ

ૐ

અનુક્રમ ૧૬

પદ-૩૯૭ પતિત કે તુમ પાવન માધુ

પતિત કે તુમ પાવન માધુ, તુમ તજી અનંત ન જાઉ;
હમ હી અપુંજ પુંજ ભયે તુમસે, નામ અમુલખ ગાઉ ૧

અષ્ટાદશ પુરાણ વખાણે, ત્રણ કાલ ખટ જીતે રે;
વિષ્ણુ ભકત અંતર્ગત નાહિ, તાકે ધ્યાન કની તેરી ૨

સુપજ શ્વાન કો માંસ ભક્ષ કરી, હરિ ચરણે ચિત્ત લાવે;
જીવનમુકત સદા તે નરને, અંતે પરમપદ પાવે.....૩

જાત અસુત નીચકુલ જન્મ્યો, સજ્જન કુટુંબ કરે હાઁસી;
ભણે રોહીદાસ રામ ભજ રસના, કાટે કર્મની ફાંસી ૪

પદ-૩૯૮ બહુત અપરાધ કિયો મેં માધવ

બહુત અપરાધ કિયો મેં માધવ, જન્મો જન્મ અપરાધી;
કરુણાનિધિ[૧] કરુણામય[૨] કેશવ, પ્રીત તુમસે ન સાધી.....૧

પતિતન મેં મહાપતિત શિરોમણિ, રામ રામ કા ખુટા;[૩]
નિર્મલ નિર્મલ નામ નારાયણ, સુમર સુમર જન છુટા.....૨

કામ ક્રોધ વિષયા રસ વધ્યો, દીનાનાથ મોરારિ;
અબ જ્ઞાનીકા કરહુ નિવેડા, આયો શરણ તુમારે.....૩

૧. દયાનો સાગર ૨. દયામય ૩. ટેકા

પદ-૩૯૯ (રાગ-ટોડી) દેખો રે લોક્ન કી ચાલ

દેખો રે લોક્ન કી ચાલ, કહેત કહાવે વેદ વિચાર;
જીવત પિતૃ તૃપ્ત નવ હોયે, મુએ શ્રાદ્ધ સારે સબ કોઈ ૧

જીવત પિતૃ કો પાણી ન પાવે, મુએ પિછે ગંગા લઈ જાવે;
જારી બારી કરી આવે દેહ, મુએ પિછે કરે પિતૃ સ્નેહ.....૨

જીવત પિતુકો અન્ન ન ખિલાવે, મુએ પિછે બ્રાહ્મણ પિંડા ખિલાવે;
જીવત પિતૃકો બોલે અપરાધ, મુએ પિછે કર દેહ શ્રાદ્ધ.....૩

જીવત સંતાપ્યો મુએ જલાયો, પિંડકી બેર અંગુઠે દિખાયે;
કહેત કબીર મોંસે હાઁસી આયે, કાગ ખાયે પિતુ કૈસે પાયે ૪

નાની આશાવરી

પદ-૪૦૦ જેને બાનુ શામળિયાનું

જેને બાનુ શામળિયાનું, તેને જમ શું કરશે રે
છાપા તિલક કંઠે તુળસીની માળા, જમ જોઈ પાછા ફરશે રે .....ટેક
અન્ય દેવના જે ઉપાસી, ન રહીએ તેની પાસે રે;
પોતે પાડે સામાને પાડે, સાંકુડા[૧] કહેવાયે રે. ...જેને બાનુ...૧

ઊઠતા બેસતા હસતા રમતા, મુખે હરિ હરિ કહેતાં રે;
જન્મો જન્મના પ્રાસિત[૨] જાશે, જેના હરિ ચરણે ચિત્ત ઠરશે રે ...જેને બાનુ..૨

જેને પ્રભુજીનું પુરણ સ્મરણ, તે નર દુઃખિયો ન હોય રે;
અનેક પતિત ઉધાર્યાં[૩] આગે, ગાયા ને વળી ગાશે રે ...જેને બાનુ...૩

જેને વર વર્યો વિઠ્ઠલજી, તેને બીજો વર કેમ ગમશે રે;
નરસૈંયાના સ્વામીની ભક્તિ વિના, તે લક્ષ ચોર્યાશી ફરશે રે ...જેને બાનુ...૪

૧. દૃષ્ટ ૨. પાપ ૩. બચાવ્યા અથવા ઉંગાર્યા

પદ-૪૦૧ પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વ્હાલા

પ્રાણ થકી મને વૈષ્ણવ વ્હાલા, અહર્નીશ[૧] જેને ગાવું રે,
તપ તીર્થ વૈકુંઠ તજીને, મારા વૈષ્ણવ હોય ત્યાં જાવું રે-પ્રાણ થકી....ટેક

અંબરીષ મુજને અતિઘણા વ્હાલા, દુર્વાસાએ મન ભંગ કીધા રે;
મેં મારું અભિમાન તજીને, દશ વાર અવતાર લીધાં રે-પ્રાણ થકી ૧

ગજતણી વહારે તમે પાદે ધાયા, સેવકની સુધ[૨] લેવા;
ઊંચનીચ કુલ હું નવ જાણું, મને ભજે સો મમ જેવા-પ્રાણ થકી....૨

મારો બાંધ્યો મારો વૈષ્ણવ છોડાવે, વૈષ્ણવનો બાંધ્યો વૈષ્ણવ છુટે;
ક્ષેણુ[૩] એક વૈષ્ણવ મુજને બાંધે, તો ફિર ઉત્તર નવ સુઝે-પ્રાણ થકી....૩

બેઠા ગાવે ત્યાં ઊભો સાંભળું, ઊભો ગાવે ત્યાં નાચું;
વૈષ્ણવજનથી ક્ષણુ ના અળગો, માન નરસૈંયા સાચું-પ્રાણ થકી....૪

૧. રાતદિવસ ૨. સાન ૩. એક ક્ષણ પણ

૫૯-૪૦૨ કહાન મારે ઘેર આવો તો

કહાન મારે ઘેર આવો તો મને ન બોલાવે રે;
મારી સાસુડી સબ લે ધુતી[૧] રે;
જેની તેની આગળ જુઠડું બોલે, વાત કરે વધારી રે.....૧

ઘરકાવી ઘરખૂણે રાખી, હું એકલી ઓશિયાળી,
નણંદ દિયરીઓ નામ ન આપે, મને પેર પેર પ્રજાળી[૨] રે.....૨

જેઠ જેઠાણી મારું જીવતર બાળે, મારું ભવનું હેવાતન[૩] ટાળે રે;
સુરિનર મુનિજન દોહ્યલાં જાણે, મારું સંસારનું સુખ ટાળે રે ૩

સાસરિયેથી મહિયર જાતાં, નિર્લજ્જ[૪] નાર કહેવાય રે;
નરસૈંયાના સ્વામી આણે આવ્યા, વેગે વૈકુંઠ જાશે રે.....૪

૧. લૂંટી ૨. પજવી ૩. સૌભાગ્ય ૪. બેશરમ

ॐ અનુક્રમ ૧૭

પદ-૪૦૩ આજ સોનાનો સુરજ ઉગ્યો

(રાગ-આશાવરી)

આજ સોનાનો સુરજ ઉગ્યો, વ્હાલાજી ઘેર આવ્યા રે;
કામ કાજ મનને કંઈ નવ સુઝે, મોહનજી મન ભાવ્યા રે ૧

આજે મારે મન આનંદ અતિ, પાથરણાં પથરાવું રે;
ચૂવા[૧] ચંદન કસ્તુરીના, છાંટણા છંટાવું રે.....૨

પ્રેમ આણીને પુરું સાથિયો, તોરણ દ્વારે બંધાવું રે;
આરતી ઉતારું મારા કૃષ્ણજીવનની, મોતીએ વધાવું રે.....૩

ઘુઘરી ઘમકે ચાલે ઠમકે, સોના સેર બંધ શોહે રે;
કંઠે હાર, હાથે બાજુબંધ, લટકે ત્રિભોવન મોહે રે....૪

હર્ષભરી હું રૂમઝુમ ચાલુ, દુર્જન લોકો હસે રે;
નરસૈંયાના સ્વામી ભલે મળ્યા, તો નંદલાલા હાથ ઘસે રે ૫

૧. પૂજાની સામગ્રી

પદ-૪૦૪ કહાન મારે ઘેર આવો તો

કહાન મારે ઘેર આવો તો એણીપેર આવો, જે માંગુ તે લાવો;
ભાવ ભક્તિ ઔર જ્ઞાન ગરીબી, જે માંગુ તે લાવો રે .....ટેક

જો આવે તો જવા ન દેવું, એવું મન અમારું રે;
અખિલ[૧] હેવાતન એટલું માગું, મારા હૃદયમાં નામ તમારું રે ૧

તમ વિના મને એવું લાગે, પુરુષ વિના જેમ નારી રે;
રોહીદાસને મંદિરે પધારે, કૃપા કરો મોરારિ રે ૩

૧. અખંડ

પદ-૪૦૫ વાસ નહિ જયાં વૈષ્ણવજનનો

વાસ નહિ જયાં વૈષ્ણવજનનો, ત્યાં નહિ વસીએ વાસડિયાં;
વાંકા સંગ કયાંથી પડશે, જમકીંકરના[૧] ખાસડિયાં .....ટેક

રામનામ તેં કબહું ન લીનો, ધમણ ધમે તેના શ્વાસડિયાં;
રામનામ જેણે નિશદિન લીનો, સફલ થયો તેનો જન્મારો ૧

સાધુજનને શિર નહિ નમાવ્યું, ત્યાં શિર પે પડશે ખાસડિયાં;
ભણે નરસૈંયો તેણે ભારે મારી, માવડીના દશ માસડિયાં ૨

૧. યમદૂતના

પદ-૪૦૬ કબીર હરિરંગ લાગા હો

(મોટી આશાવરીનાં પદો)

કબીર હરિરંગ લાગા હો, તાસે મેરા મનકા ધોખા[૧] ભાગા હો;
કોઈ કહે હરિ જોગી જંગમ, કોઈ કહે કછુ નહિ .....ટેક
હમ તુમ દેખો હૃદીયા ભીતર, તુમ દેખો સબ માંહી ૧

અલખ રૂપ ગુણ લખ ન જાય, અંજન[૨] રાત લોઈ;[૩]
એક વેળ મન દઢ કરી રાખો, તો નિશ્ચે દર્શન હોય ૨

સેજ સુનમેં રૈન અમારી તત્વ દેખી મન લાગા;
આપ મધ્યે આપહિ દેખા, ઈસવિધ સંશય ભાગા ૩

કહેત કબીર એકમત પાયા, કાયા નગર મોઝારી;
તુમ સાહેબ મેં સેવક તેરા, તારન તરન મોરારી.....૪

૧. ભ્રમ ૨. સુરમો ૩. નાના લૂઓ 'અંજન રાતા લોઈ' એ શબ્દો સમગ્ર પદના અર્થ સાથે બંધબેસતા નથી. ક્ષેપક છે. અહીં 'કિસબિધ ગાવત કોઈ' એવા શબ્દો હોવા જોઈએ ૪. સહજ

પદ-૪૦૭ રામ રાય મનકી આશા પાઉં

રામ રાય મનકી આશા પાઉં,
તાસે કાયા નગર બસાઉ .....ટેક

સોલા[૧] ખાઈ દશ દરવાજા,[૨] બાવન[૩] બન્યા હૈ કીંગોરા;
ત્રણસે સાઠ[૪] વાકો શિરા લગા, કોટ બન્યા ચોફેરા ૧

પાંચ[૫] પ્રધાન કિયે વશ અપને, પ્રજા[૬] દુઃખી ન હોય;
ચેતન[૭] પુરુષ કરે કોટવાળી, નગર ન લુંટે કોઈ.....૨

ગઢ પર રાજા[૮] રાજ કરત હૈ, નિશદિન પૂરત દુહાઈ;[૯]
કામ ક્રોધ દોઉ ગરદન મારે, ઐસી અદલ ચલાઈ.....૩

જ્ઞાન ભંડાર ભરે ભરપૂર, કછુ ખર્યો કછુ ખાઓ;
દાસ કબીર ચઢે ગઢ ઉપર, જીત નિશાન બજાઈ ૪

૧. સોલા એટલે સોળ આની મતલબ કે ફરતે માયાની ખાય છે ૨. આંખ-૨, કાન-૨, નાક, મોઢું, ગુદા, મૂત્રપિંડ, દૂટી ને બ્રહ્મરંધ્ર એ દસ કાણાં છે-દરવાજા છે ૩. પાંસળી, આંગળાં, હાથ, પગ, ખભા, મેરુદંડ, ગરદન, ખોપરીનાં કુલ મળી બાવન હાડકાંઓ ૪. ૩૬૦ મુખ્ય રકતવાહિનીઓ ૫. પાંચ ઈન્દ્રિયો તે પાંચ પ્રધાન ૬. સત્તાવીસ હજાર કરોડ કોષો ૭. પ્રાણરક્ષક ૮. આત્મદેવ રાજા ૯. આણ વર્તે એટલે કે સત્તા વર્તે

પદ-૪૦૮ રામ રાય આદિ ચાકદ તેરા

રામ રાય આદિ ચાકદ તેરા, તાસે મહિમા દ્યો અમારા;
સતજુગ ત્રેતા દ્વાપુર ગયા, કલિયુગ કીર્તિ તુમ્હારી;
ભન લોક જબ સૃષ્ટિ નીપજાઈ, તાંથે મસાગત[૧] મેરી ૧

પાંચ હથિઆર ખુબ કરી બાંધુ, કર લે ખાંડા ખેડા;
જ્ઞાન ખડક સે નાદ ઉતારું, માન લે મજરા[૨] મેરા ૨

કાગદ મંગાવો ને દુત તેડાવો, અક્ષર લખો રે બોતેરા;[3]
ભાવ ભક્તિ જાગીરી માંગુ, ન્યાલ ભયા મન મેરા ૩

કુપાનાથ કૃપા કરી મોં પે, તમ કૃપા થકી ઝુઝે;
દાસ કબીર મેં બંદા તેરા, ભક્ત દાન મોહે દોજે ૪

૧. મજૂરી-મહેનતાણું ૨. સલામ ૩. ૭૨ અક્ષરનો મંત્ર

પદ-૪૦૯ રાજા રામ જપો મેરે ભાઈ

(રાગ-આશાવરી)

રાજા રામ જપો મેરે ભાઈ, જાકે ચૌદ લોક બડાઈ .....ટેક
માગી મુકિત ભક્તિ કયોં ન માગી, ચિન્યા નહિ રઘુરાય;
જબ ચિન્યા તબ લેવા ન દેવા, સાધન કર લે ભાઈ ૧

જબ હરિ જાણ્યા તબ મન માન્યા, મજપા[૧] ભોગ લગાઈ;
કોટિ કોટિ તીર્થ વ્રત કીના, એક સિદ્ધિ નવ પાઈ ૨

કહેત કબીર એક સકલ સાધનમેં, જન્મો જન્મ ફરી આયા;
અબ સંત સંગત રૂચિ માંગુ, જેણે હરિજશ સુજશ સુનાયો ૩

૧. મનસા જોઈએ-મનથી ભોગવ્યું

૫૯-૪૧૦ બન્દે નામ ધણીકા લે

બન્દે નામ ધણીકા લે, નદી નાવ સંયોગ મળ્યો હૈ, ઐસે મિલના હૈ...ટેક
જબ લગી પ્રાણ રહે ઘટમાંહી, તબ લગી હરિ હરિ કહે;
કાલ આયે જબ કંઠ ગ્રહેગો,[૧] કોઈ નવ રાખી શકે.....૧

નારી માતપિતા સુત બંધુ, આખર કોઈ ન રહે રે;
એ સબ સ્વાર્થ કે લોભી, હરિ ભજી નિર્મલ[૨] રહે રે.....૨

એક લક્ષ પુત્ર સવા લક્ષ ન્યાતિ, કોઈ ન સ્થિર રહે રે;
લંકા જૈસે કોટ જાલ દિયો ક્ષણમેં, ઐસો બાહુ બળ રે ૩

તન મન ધન કો ગર્વ ન કીજે, એ હી મારગ સબ વહે રે,
રાખી શકે તો રાખી લેજે, દાસ કબીર કહે રે.....૪

૧. પકડશે ૨.શુદ્ધ

ૐ અનુક્રમ ૧૭

પદ-૪૧૧ જંત્રી જંત્ર અનુપમ બાજે

જંત્રી જંત્ર અનુપમ બાજે, તા કો શબ્દ ગગનમેં ગાજે.....ટેક
સુરતિ કી નાવ શ્રવણકા તું બા, સતગુરુ સાજ[૧] બનાયા;
સુરિનર મુનિજન કૌતુક આયે, બ્રહ્મા ભેદ ન પાયા.....૧

જીવ્હાકી તાંત નંસિકા કરહી, માયાકા ભોગ લગાયા;
જીવ્હા વતી સૌ પુરાણ વાંચે, જંત્રીકો નાચ નચાયા.....૨

જંત્રી વિના જંત્ર[૨] ન વાગે, બાજે જબહી બજાવે;
કહેત કબીર સોહી જન પુરા, જંત્રી શું પ્રીત લગાવે ૩

૧. શણગાર ૨. યંત્ર અથવા સંગીતનું એક સાધન

પદ-૪૧૨ કયોં ચમકાવે નયનાં

(રાગ-આશાવરી)

કયોં ચમકાવે નયનાં, સુંદરી કયોં ચમકાવે નયનાં, ઘેર જાવ ધુતારી બેના ....ટેક
જિન હમ જૈસે સાજ નિવાજે[૧] સો બાંધે કાચે ધાગે;
જતન જતન કરી બહુતેરી બાંધી, પાણીમેં આગ ન લાગે ૧

રૂપા પહેરી રૂપ દેખાવે, સોના પહેરી રીઝાવે;
જો પહેરે તુલસીની માળા, તીન ભુવન પદ પાવે ૨

સાહેબ કી ભેજી મેં ચલી આઈ, સ્વર્ગ અમારા વાસા;
વરવું હોય તો વરો કબીરજી, એક માતા દુજી માસી ૩

કહે કબીર મેં જાત જુલાહાં,[૨] સદા રહું ઉદાસી;
તીન ભુવન કી હું ગટરાની, નિત્ય તું હારી દાસી ૪

૧. સંતોષે ૨. વટલાયેલ મુસલમાન વણકરની નીચ જાતિ

પદ-૪૧૩ હરિકા જ્ઞાન વિચાર ન પાયા

હરિકા જ્ઞાન વિચાર ન પાયા, તાંથે યોંહી જન્મ ગુમાયા .....ટેક
થકે નયન બેન ભી થાકે, થાકી સુંદર કાયા;
જન્મ મરણ દોઉં થાકે, એક ન થાકી માયા ૧

આ સંસાર હાટકા લેખા, સબ કોઈ વણજે[૧] આયા;
એકે લાભ ચોગણા પાયા, એક મૂલ ગુમાયા ૨

ચેત ચેત ચંચલ મન મેરા, જબ લગી ઘટમેં શ્વાસ,
ભક્તિ કરે સુખ નિશ્ચલ[૨] હોયે, હરિચરણે નિવાસ ૩

જે જન જાણે જપે જુગજીવન, તાકે કર્મ જ ન્હાસે;
કહેત કબીર શોક બહુ ન્હાસે, જે જાણી ઢાલે પાસા ૪

૧. વેપાર કરવા ૨. નકકી

પદ-૪૧૪ વૈષ્ણવ જનને વાદ ન કરવો

વૈષ્ણવ જનને વાદ ન કરવો, રહેવું હું પદ હારી રે;
શીલ સંતોષ ને સુખ સાગર, ભક્તિ મહાપદ ભારી રે .....ટેક

પ્રથમ નામ ને રૂપથી તરવું સુખદુઃખ સર્વે સહેવું રે;
માન અપમાન સર્વે તજીને, કઠણ વચન ન કહેવું રે ૧

સ્હેજ સમાધિ સુખોપેક્ષા[૧] કરવી, પર અપરાધ ન પેખે[૨] રે;
ષટ્ ઈન્દ્રિયના સ્વાદ તજીને, સમ આત્મા દેખે રે.....૨

સકલ લોકમાં સૌને વંદે હરિજનમેં હરિ જાણે રે;
કહે અખો તે જીવન મુકત, તેની સાખ પ્રગટ પુરાણે રે.....૩

૧. સુખની ઉપેક્ષાથી એટલે નિષ્કામ ભાવે ૨. જુએ

પદ-૪૧૫ વૈષ્ણવજનને વિરોધ ન કોઈ શું

વૈષ્ણવજનને વિરોધ ન કોઈ શું, જેના કૃષ્ણ ચરણે ચિત્ત રહ્યાં રે;
કાવાદાવા સર્વે કાઢયા, શત્રુ હતા તે મિત્ર થયા રે....વૈષ્ણવજનને.....ટેક

કૃષ્ણ ઉપાસી ને જગથી ઉદાસી, ફાંસી જમની કાપી રે;
સ્થાવર જંગમ ઠામ ન ઠાલી, સઘળે દીસે કૃષ્ણ વ્યાપી રે.....૧

કામ ને ક્રોધ વ્યાપે નહિ જયારે, ત્રિવિધ તાપ[૧] જેના ટળ્યાં રે;
તે વૈષ્ણવના દર્શન કરતાં રે, જેના દીસે જ્ઞાને વાસના ગળ્યા રે.....૨

નિસ્પૃહી[૨] ને નિર્મલ[૩] મતિ, વળી કનક કામિનીના ત્યાગી રે;
શ્રીમુખ વચનો શ્રવણે સુણતાં, તે વૈષ્ણવ બડભાગી રે.....૩

એવા મળતા ભવદુઃખ ટળે રે, જેના સુધા[૪] સમાન વચન રે;
નરસૈંયાના સ્વામીને નિશદિન વ્હાલા, એવા વૈષ્ણવજન રે ૪

૧. આધિ, વ્યાધિ ને ઉપાધિ એ ત્રણ દુઃખો ૨. કોઈ પણ ઈચ્છા વિનાના
૩. એકદમ શુદ્ધ ૪. અમૃત

ૐ અનુક્રમ ૧૭

પદ-૪૧૬ પંડિત પૂછ પીઓ જલ પાની

પંડિત પૂછ પીઓ જલ પાની, તેરી કાયા કયોં વટલાની;
ઉસ જલમેં હી મીન મેંડકી, સોહી જલ તેં પીયાની .....ટેક

દસ માસકો સુત જબ જણ્યો, તબ સોચા કયાં ન આની
સોહી જલ લાઈકે ચોકા કીના, બહુત કીની ચતુરાઈ ૧

ભોજન ઉપર મખ્ખિઆઁ બૈઠી, ડૂબ ગઈ ચતુરાઈ;
ભ્રષ્ટ ભયી તેરી દુર્ગંધ દેહી, માંસ ઝરી[૧] દૂધ આયા.....૨

પંડિત પુરા પય નહિ પ્રીછા, એહી દુધ તુમ પિયા;
કહે કબીર સુનો ભાઈ સંતો, જૂઠા સબ વેદ પુરાના[૨].....૩

૧. માંસમાંથી ઝરી ઝરી દૂધ બન્યું ૨. હે પંડિત, શાસ્ત્રનો શો અર્થ કર્યો ? પંડિત, કા શાસ્ત્રર્થ કીયા ?

પદ-૪૧૭ પરમ ગુરુ સો હી કૃપા કર દીનો

પરમ ગુરુ સો હી કૃપા કર દીનો, તાંથે ઈનકી હાર હમ ચીન્યા.....ટેક
પાંવ બિન ચલના, પાંખ બિન ઉડના, બિન ચંચકા ચુગના;[૧]
બિન નયન કા દેખન પેખન, વા મૃતક હોય રહેના.....૧

ધરણી ગગન પવન નહિ પાની, ત્યાં સુરત લોલાઈ;[૨]
બિન સરોવર જયાં અમૃત અચવે,[૩] બિન જલ તૃષા બુઝાઈ.....૨

જયાં કછુ નાહીં ત્યાં સબ દેખ્યા, અચરજ કિસકો કહેના;
કહેત કબીર સતગુરુ બલિહારી, ધન્ય સેવક કા લેના ૩

૧. ખાવું ૨. લગની ૩.ઝરવું

પદ-૪૧૮ હરિજન હંસ દશા લઈ ડોલે

(રાગ-આશાવરી)

હરિજન હંસ દશા લઈ ડોલે, નિર્મલ નામ લિયે જશ બોલે .....ટેક
મુકતાફલ બિન ચંચુ ન ખોલે, મત ગ્રહે કે હરિગુણ ગાવે;
માનસરોવર તટ કે વાસી, હરિચરણે ચિત્ત લાવે.....૧

કૌવા કુબુદ્ધિ નીકટ નહિ આવે, તાંથે હંસ દર્શન પાવે;
કહેત કબીર સોઈ જન તેરા, ક્ષીર નીરકા નિવેડા લાવે.....૨

પદ-૪૧૯ દેહડી થશે મિટ્ટિ

દેહડી થશે મિટ્ટિ, મુરખ તારી બુદ્ધિ કયાં નાઠી .....ટેક
જીવ આયો તબ શું લાયો, જાશે ત્યારે નાગો;
નિર્ભજજ તુજને લાજ નહિ, તને કોણ પહેરાવે વાગો[૧].....૧

કુડ કપટ કરી બહુ ધન સાંચ્યા,[૨] સાંચ્યા ધન કોણ ખાશે;
જીવે જયારે જમ લઈ જાશે, ત્યાં કોણ વહારે ધાશે; ૨

વેઢ વીંટી બાજુબંધ બેરખા, કંઈ ન આવે તારી સાથ
ચેતનારા ચેતો માનવી, જાવું છે જમને હાથ.....૩

ઊંચા વાસ દેખી શું ફુલ્યો, શું મોહ્યો સુંદર નારી;
નરસૈંયાના સ્વામીની ભક્તિ વિના, તને કોણ પમાડે મુકિત.....૪

૧. કપડાં ૨. ભેગા કર્યા

પદ-૪૨૦ રામકો નિત્ય કીજે સુમરણ

રામકો નિત્ય કીજે સુમરણ, રામકો નિત્ય કીજે;
નિર્મલ નિર્મલ પ્રેમ હરિરસ, સંત સંગત મિલી પીજે. --સુમરણ....૧

જૂઠી માયા મોહ વિષય રસ, મનકો ત્યાગી દીજે;
હૃદય કમલમેં નિશદિન હરિ હરિ, એહી વિલંબ[૧] ન કીજે --સુમરણ....૨

તન મન ધન સબ મનષા વાચા, રામ સમર્પણ કીજે,
કહેત કબીર ઔર નહિ માગું, ચરણ કમલ દત્તર દીજે.--સુમરણ....૩

૧. વાર લગાડ નહિ ૨. ધ્યાન

પદ-૪૨૧ રામ ભજન વિસરી હો ગયા

રામ ભજન વિસરી હો ગયા, રામ ભજન વિસરી હો ગયા;
ગર્ભવાસમેં ભક્તિ કબુલી, બાહર આકે કયા કિયા.....ટેક

મહેલમેં બૈઠી મોજ નિત કરત હૈ, સોળશેં સાહેલીયાં;
પલમેં છોડ ચલ્યો ઠકુરાઈ, વેદ કોઉ ન તિહાં.....૧

જબ તેરો પંથી પંથ[૧] ચલેગો, સંગે સાથી કો ન લિયા;
કહેત કબીર રામ ભજો પ્રાણી, તનમન હરજીકો અર્પીઆ[૨].....૨

૧. આત્મા-જીવ ૨. સમર્પણ કર્યું

પદ-૪૨૨ કાહેકો દેહ ધરી રે

કાહેકો દેહ ધરી રે, ભજન વિના કાહે કો દેહ ધરી;
ગર્ભ વાસમે બહુત દુઃખ ભારી બહાર કાઢો હરી. -ભજન.....ટેક

કોલ વચન કરી બાહર આયો, વાકી બુદ્ધિ ફરી;
સંત સંગત તેં કબહુ ન કીની, દર્શન ડગ ન ભરી ૧

હરિ કથા તેં શ્રવણે ન સુની, પરનિંદા બહુત કરી;
કહેત કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, જનુની ભારે મરી ૨

પદ-૪૨૩ કાહેકો રહેત અચેત રે નર તું

કાહેકો રહેત અચેત રે, નર તું કાહેકો રહેત અચેત;[૧]
જબ જબ ઘડી રામ વિના વીતે, જમ કાગજ લખી લેત રે, નર તું....ટેક

સંતકી સંગત કબહુ ન કીની, કીયો વિષય શું હેત રે;
બેર બેર મુરખ સમજાયો, કેશ ભયો શિર શ્વેત રે ૧

મેરી મેરી કરતાં જન્મ શિરાનો,[૨] રાહુ ગ્રહ્યો જિમ કેતુ રે;
તુલસીદાસ રામ ભજો પ્રાણી, બંધન મુક્તિ લિયે હોસચેતુ રે.....૨

૧. અજ્ઞાન ૨. પૂરો થવાનો

પદ-૪૨૪ કાહે ન ભજે રે ગોપાલ

(રાગ-સારંગ)

કાહે ન ભજે રે ગોપાલ, મન તું કાહે ન ભજે રે ગોપાલ,
ઉલટ કયા ચલત હે બાવરે,[૧] છાંડ સકલ જંજાલ રે ...મન તું....ટેક

મૂછ મરોડ ને પાઘ સમારે, ચલત ટેઢી ચાલ રે,
જગ દ્વારે જબ લેખા[૨] લેગા, હોગા કૌન હેવાલ રે ૧

ગર્ભવાસમાં રક્ષા કીની, બહુત કરી પ્રતિપાલ[૩] રે;
કહત કબીર રઘુનાથ ભજી લો, દીનાનાથ દયાલ રે ૨

૧. ઘેલો ૨. પરીક્ષા ૩. સંભાળ

પદ-૪૨૫ કાહેકો માયા જોડી નર તેં

કાહેકો માયા જોડી નર તેં, કાહેકો માયા જોડી;
હાથી ઘોડા મહલ ખજાના, તદપિ લાગત થોડી ..નર તેં..ટેક

કુટુંબ સહિત મિલ કર બૈઠે, લેંગે કંદોરા[૧] છોડી;
સખા ચાર ચલેંગે બેસણ વાંસકી ઘોડી.....૧

ખોખરી આંઢીમેં ભરકર લારા,[૨] બાંધણ દર્ભકી[૩] દોરી;
સુરદાસ ભગવાન ભજન વિના, ફુંક દિયો જૈસે હોળી[૪] ૨

૧. સોના રૂપાનો કેડે બાંધેલો બંધ ૨. દેવતા--અગ્નિ ૩. દાભડાની
૪. હોળી સળગે તેમ

પદ-૪૨૬ મંદિર દેખ ડરે સુદામાજી

મંદિર દેખ ડરે સુદામાજી મંદિર દેખ ડરે રે;
કહાં જો ગઈ મેરી તૃણકી ઝુપડિયાં, તા ઘેર મહેલ ખડે રે..સુદામાજી....ટેક

પહેલે પ્હોરે હસ્તિ ઝૂલે, દુજે તોરંગ ખડે રે;
ત્રીજે પ્હોરે વસ્ત્ર જ ભારે,[૧] ચોથે રત્ન જડે રે. ૧

જા ઘેર તાલ પખાવજ વાગે, તા ઘેર નૌબત[૨] વાજે;
જા ઘેર રાગ છત્રીસે આલાપે, તા ઘેર સભર[૩] ભરે રે.....૨

ઈત ઉત જાત ફિરત હૈ સુદામા, મનમેં સોચ કરે રે;
ધામ દેખી મન ચકિત ભયો હૈ, ડરી ડરી ડગલાં ભરે રે. ૩

મહલમેં બેઠી નાગર બ્રાહ્મણી, પંડિત આયે ઘેર રે;
સુરદાસ પ્રભુ અપને ભકતકો, દારિદ્રય દૂર કરે રે.....૪

૧. કીમતી ૨. નગારાં ૩. "સભર' શબ્દ જોઈએ-સભર એટલે છલોછલ

પદ-૪૨૭ રામ સ્નેહી આવહી

રામ સ્નેહી આવહી, જબ રામ સ્નેહી આવહી;
તન મન મંગલ હોત પરમ સુખ, આનંદ અંગ ન માંયહી...જબ રામ સ્નેહી.....ટેક

અધિક ઓચ્છવ મગ્ન મન મેરે, ચૌદિશ ચોક પુરાવહી;
બલ બલ જાઉં ગાઉ ન કબહું, પ્રેમ મગ્ન ગુણ ગાવહી.....૧

સકલ સુહાગ ભાગ સુંદરકો, મોહન રૂપ દેખાવહી;
જન રાયે જબ જુગદીશ દયા કરી, પડદા ખોલ ખેલાવહી.....૨

પદ-૪૨૮ ગોવિંદ નામ ધર્યો

(રાગ-સારંગ)

ગોવિંદ નામ ધર્યો કીન તેરો ગોવિંદ નામ ધર્યો રે;
દ્રુપદ સુતાકી લજ્જા રાખી, ચીર કો દાન કર્યો...કીન તેરો .....ટેક

ચાર પદારથ[૧] દિયો હૈ સુદામા, તાંદુલ મુખમેં ધર્યો;
સાંદીપકો સુત આન[૨] દિયો હૈ, વિદ્યા પાઠ પઢયો રે ૧

લેને રે દેને તું હરિ દાતા, મોંસે કછુ ના સર્યો રે;
સુરકી બેર કઠણ હોઈ બૈઠી, જન્મકો અંધ કર્યો રે.....૨

૧. ચાર પદાર્થો ધર્મ, અર્થ, કામ ને મોક્ષ ૨. આણી આપ્યો
અથવા લાવી આપ્યો

પદ-૪૨૯ રામચરણ ચિત્ત લઈએ

રામચરણ ચિત્ત લઈએ મન રામચરણ ચિત્ત લઈએ રે;
જબ જાણું તેરી ટેકતા દીનતે, ગોવિંદના ગુણ ગાઈએ...મન ....ટેક

આદિ અંત તેરો કોણ બડો હૈ, હરિનો પાર ન પાઈએ;
જો જશ પાવે પ્રભુસે કર પ્રીતિ, પ્રેમસહિત શું ધાઈએ....૧

આવન જાવન તેરો સબ મિટ જાઈ, ગિરિ રામ રામ પઢાઈએ;
અનુભવ ઉદિત[૧] ભયો ભય ભાંગે, સતગુરુ શરણ સમાઈએ. ૨

૧. ઊગ્યો-થયો

પદ-૪૩૦ કિત્તે ગયે જખ માર

કિત્તે ગયે જખ માર ભજન વિના કિત્તે ગયે જખ માર;
છાપા તિલક ઔર બાના ધરકે, ઠગ ખાયો સંસાર...ભજન.....ટેક

નિત્ય નીમ ઉઠી ન્હાય ધોયે, કરત આચાર વિચાર;
દયા ધર્મકી વાત ન જાને, ઐસે પ્રેત ચાંડાલ[૧] ૧

પરમાર્થકી વાત ન જાને, કરત લોભકી લ્હેર;
સુરદાસ ભગવંત ભજન વિના, એહી જન્મ ગયો હાર ૨

૧. નાહી ધોઈ, દીવા દિવેટ પૂજા વગેરે કરનાર દાન, દયા, પ્રેમ વગેરે ગુણો ન કેળવે અને મન ફાવે તેમ વ્યવહાર કરે તે પ્રેતયોનિમાં પણ ચાંડાલ જેવી નીચી અવસ્થા પ્રાપ્ત કરે છે

પદ-૪૩૧ ઐસે હી જો જીવો જીવન

ઐસે હી જો જીવો જીવન ઐસે હી જો જીવો,
રામનામ ગુણ ગાવત સુમરન, જન્મ જન્મ સુફલ કર લીજે...જીવન...ટેક

જાકે રુચે સંતકી સંગત, સોહી દીનાનાથ સીજે;[૧]
સ્તુતિ કથા બસત જીવ જાકે, સહજ પરમપદ લીજે....૧

પુનિત લોક તીર્થ અરૂ પાવત, જહાઁ જહાઁ પાવોં દીજે;
કહત કબીર ઔર વિલંબ નહિ, રામ રસાયન પીજે ૨

૧. પસંદ થાય

પદ-૪૩૨ ના કછુ રામ વિનારે

(રાગ-સારંગ)

ના કછુ રામ વિના રે, ના કછુ રામ વિના રે;
દેહ ધરેકી યહી પરમ ગતિ, સંત સંગત રહના રે...ના કછુ ...ટેક

મંદિર[૧] રચત માસ દશ લગે, બિનસત એક છના રે,
પલઈક સુખકે કારણ પ્રાણી, પરપંચ કરત ઘના રે ૧

માતપિત સુત લોક કુટુંબમેં, ફૂલ્યો ફિરત મના[૨] રે;
કહત કબીર રામ ભજ પ્રાણી, છોડ સકલ ભ્રમના રે.....૨

૧. શરીરરૂપી મંદિર ૨. હે મન!

પદ-૪૩૩ હરિ નામકા વેપારી અમો

હરિ નામકા વેપારી અમો હરિ નામકા વેપારી રે;
અમૂલ્ય હીરો હાથ ચઢયો હૈ, છૂટ પડયો સંસારી રે...અમો ....ટેક

કોઈએ હોર્યા તાંબા સીસાં, કોઈએ લવિંગ સોપારી;
સાધુએ હોર્યા નામ હરિકા, વિષય હોર્યો સંસારી....૧

રાજા ન દંડે, ચોર ન લૂંટે, ઐસી વણજ[૧] અમારી;
એ વણજમેં ખોટ ન આવે, રાજી રહે ગિરધારી....૨

મન કર બેલ સુરત[૨] કર સોદા, જ્ઞાનકી ગુણ ભરાઈ;
કહત કબીર સુનો ભાઈ સાધુ, ઐસી અરજ અમારી ૩

૧. વેપાર ૨. અહીં નામસ્મરણના સોદાના અર્થમાં

પદ-૪૩૪ દેખત શ્યામ હસે સુદામાજીકો

દેખત શ્યામ હસે સુદામાજીકો દેખત શ્યામ હસે રે;
ફાટે વસ્ત્ર દેહ અતિ દુર્બલ, ડોલત પાંવ ધસે રે....સુદામાજીકો....ટેક

હરિ સુખદાતા સબ માતા કાહેકો દૂર બસે રે;
કયા કહું કહત ન આવે, સો મેરે મંદિરમેં બસે રે.....૧

ભોજાઈ એક બાત પઠાઈ, તાંદુલ મુખમેં ધર્યો રે;
તે ગઈ ત્રણ લોક દિયો, ઐસે દાન દીયો રે ૨

વિશ્વકર્માકો આજ્ઞા દીની, કંચન મહલ ખડે રે;
સુરદાસ પ્રભુ તુમારે મિલનકો, કીજે મિત્ર ઐસે રે ૩

ૐ અનુક્રમ ૧૮

પદ-૪૩૫ ચલત વિદુર ઘેર જઈએ રે

ચલત વિદુર ઘેર જઈએ રે ઓધવ ચલત વિદુર ઘેર જઈએ;
દુર્યોધન ગૃહે કોણ કામકો, આદર ભાવ ના પાઈએ...ઓધવ ...ટેક

મતિકો હીનો[૧] બડો અભિમાની, સેવા કહાઁ પે કરાઈએ;
દેખત વદન દુરાવત[૨] નયના, ભોજન કહાઁ પે કરાઈએ.....૧

મુખ નહિ ભાવ સેવા નહિ ચિત્તમેં, ભક્તિ નહિ સોહાઈએ,
કામી ક્રોધી બડો અભિમાની, યહાઁ તો જમ વખાણીએ.....રે

તૂટી સી ઝૂપડી મેઘ કી વર્ષા, સ્ત્રી કહે પ્રભુ આવો;
ચરણ પખાળી ચરણામૃત લીનો, તૂટી શી પલંગ બિછાઈએ.....૩

બાજરાની રોટી અલૂણી શી ભાજી, રુચિકર પ્રભુજી પાઈએ;
સુરદાસ પ્રભુ તુમારે મિલન કો, સંત કે હાથે બ્હેકાઈએ[૩].....૪

૧. નીચ ૨. નફરત વાળી ૩. વેચાઈ જવું

ॐ

અનુક્રમ ૧૮

૫૬-૪૩૬ ચલત પ્રાણ કયોં રે

(રાગ-સારંગ)

ચલત પ્રાણ કયોં રે કાયા ચલત પ્રાણ કયોં રોઈ;
તુમ તો પ્રાણ ગવન[૧] ગૃહ કીનો, હમકો ચલે વિગોઈ ...કાયા...ટેક

તુમ્હારી સંગે મૈં બહુત સુખ પાયો, હિલમિલ સબ સુખ જોઈ,
યહ કાયા જલ જાયેગી ક્ષણમેં, નામ ન લેગા કોઈ ૧

કહત હૈ પ્રાણ સુનો મેરી કાયા, તેરે મેરે સંગ ન હોઈ;
તું સે સોબત બહુત કસોટી, સંગ ન ચલી કોઈ રે. ૨

સુરત દેખી તેરી મૈયા રૂવે, બાંય પકડ રૂવે ભાઈ રે;
લટ પકડી તેરી સ્ત્રીયા રૂવે, હંસ[૨] એકલો જાઈ રે ૩

શિવ સનકાદિક ઔર બ્રહ્માદિક, નારદ સે મુખ સોઈ રે;
જિસને દેહ ધરી ત્રિગુણમેં,[૩] સ્થિર ન રહે રૂપ કોઈ રે. ૪

કહત કબીર સુનો ભાઈ સંતો દેખ્યો દિલમેં મોહી રે;
એહી પદકા અર્થ વિચારે, આવાગમન ન હોઈ રે ૫

૧. ગતિ--ચાલ ૨. જીવ ૩. સત્વ, રજ ને તમોગુણ એ ત્રણ ગુણો

પદ-૪૩૭ સંત શું અંતર નાહિ નારદ

(રાગ-સારંગ)

સંત શું અંતર નાહિ નારદ મેરે સંત શું અંતર નાહિ રે;
જો મેરે સંત શું અંતર આણે, સો તો અધોગતિ જાઈ રે ...નારદ...ટેક

જહાં મેરો કેવલ જશ ગાવે, તહાં મૈં કરું નિવાસ;
સંત ચલે હરિ આગે દોડે, મમ ભકતનકી આશ....૧

સંત જમે સો હમ હી જમાયે, સંત સુવે સો હમ સોઈ;
મેરે સંતનકો દુઃખ દેવે, સો જડમૂલ સે જાઈ રે....૨

લક્ષ્મી મેરે અર્ધાંગના રે, સો હી સંતનકી દાસી રે;
સકલ તીર્થ મેરે સંતને ચરણે, કોટિ ગંગા ને કોટિ કાશી....૩

મેરો ધ્યાન સંતનકો સેવે, સો હી પરમ પદ પાવે;
કહત કબીર ભકતકો મહિમા, શ્રીપત[૧] શ્રીમુખે ગાવે.....૪

૧. ભગવાન વિષ્ણુ અર્ધ

પદ-૪૩૮ ઘેલા કેવું તે વાશે વહાણું

(સારંગ)

ઘેલા કેવું તે વાશે વહાણું, ઘેલા પ્રાણી કેવું તે વાશે વહાણું;
લાડી લાવું ને પુત્રને પરણાવું, કાલની વાત ન જાણું...ઘેલા ....ટેક

બલિરાજા કહે લેવું ઈંદ્રાસન, યજ્ઞ કીના નવ્વાણું;
જગદીશ જગદાતા નહિ ઓળખ્યા, ક્ષણ વાર નહિ રહેવાનું ૧

કાયા જૂઠી માયા જૂઠી, જૂઠું ઘરનું નાણું રે;
સુરદાસ કહે પ્રભુ ભજી લો, ઓચિંતુ આવશે આણું[૧] રે ૨

૧. તેડું

પદ-૪૩૯ શરણ રામજીસે આયો

(રાગ-સારંગ)

શરણ રામજીસે આયો કુટુંબ તજી શરણ રામજીસે આયો;
તજ ગઢ લંકા મહલ અરૂ મંદિર, નામ સુનત ઉઠ ધાયો...કુટુંબ ...ટેક

ભરી સભામેં રાવણ બૈઠે, પરહિત વાત ચલાયો;
મુરખ બંધુ કહ્યો નવ માને, બેર બેર[૧] સમજાયો ૧

આવત હી લંકાપતિ કીનો, હરિ હસી કંઠ લગાયો;
જન્મોજન્મ કે મિટયા પ્રાસીત,[૨] રામજી દર્શન જબ પાયો ૨

શ્રીરઘુનાથ અનાથ કે બંધુ, દીન જાની અપનાયો;
તુલસીદાસ ભજો દશરથનંદન, ભક્તિ અભયપ્રદ પાયો.....૩

૧. જેમ તેમ--મુશ્કેલીથી ૨. પાપ

પદ-૪૪૦ રામભજન કર આળસુ મન

રામભજન કર આળસુ મન રામ ભજન કર આળસુ;
કામ હી કામ કરત નિશદિન હી, રાચ રહ્યો જંજાલસી...મન...ટેક

તૃષ્ણા તેરી છૂટત નાહિં, જબ લગી આ તન જાલસી;[૧]
કરના હોય સો કર લે અબહી, તજકે માયા જાલસી ૧

બૈઠે વિચારો જન્મ સુધારો, હરિ વિના દુઃખ કો ન ટાલસી;
સુરદાસ સત સંગત કરી લો, તબ હરિ દર્શન નિહાળસી ૨

૧. શરીર માટેનો મોહ

પદ-૪૪૧ નિર્ધન કે ધન રામ હમારે

(રાગ-સારંગ)

નિર્ધન કે ધન રામ હમારે, નિર્ધન કે ધન રામ;
ખર્ચે ન ખૂટે ચોર ન લૂંટે, વિકટ સમયે આવે કામ...નિર્ધન...ટેક

દિન દિન હોત સવાયો દોઢો, ઘટત નાહિ એકે દામ;[૧]
સુરદાસ પ્રભુ વાકી પુંજી, પારસ[૨] કો કૌન કામ ૧

૧. કિંમત ૨. પારસમણિ

પદ-૪૪૨ ગોવિંદ કયોં ન સંભાર્યા

ગોવિંદ કયોં ન સંભાર્યા, મન તેં ગોવિંદ કયોં ન સંભાર્યા;
અપને લોભ લાલચ કે કારન, કરત કર્મ નહિ હાર્યા રે...મન ...ટેક

અપને પિંડ પોષણ કે કારન, કોટિ કોટિ જીવ માર્યા;
એ જીવ તે કયોં ઉગરેગો, હાર ગયો નહિ જીત્યો ૧

ભોમ પડયો તબ શોચન લાગો, બહુત કઠણ દુઃખ ભારી;
સુર કહે પ્રભુ કંઠ ગ્રહેગો, નિકસે પ્રાણ દુઃખારી ૨

વસંત ઋતુનાં પદો

પદ-૪૪૩ મેરે સતગુરુએ બક્ષ્યા રામનામ

મેરે સતગુરુએ બક્ષ્યા રામનામ, મોહે ખારો લાગે સકલ કામ...ટેક
જગત જાલકા કાટી ફંદ, મેરા દૂર કિયા દુઃખ દંડ;
મેં નિશદિન સમરું અષ્ટજામ,[૧] મેરા મુખ હૃદયે રહ્યો રામ રામ...મેરે ...૧

મેરો જન્મ મરણકો લહ્યો ન પાર, મેરો જન્મ સુફલ ભયો અબકી બાર;
ગુરુ સંગે પાયા અગમ[૨] ભેદ, દેખી રામ શબ્દ મેં સકલ સેવ ૨

સબ ઘટ વ્યાપક રામરાય, સૂક્ષ્મ સ્થૂલ[૩] ભયા એક ભાવ,
કહાઁકો ભજૂં તજૂં કુલહીન, મેરી સુરતિ શબ્દમેં[૪] ભયી લીન ૩

જપતપ કરણી કરે સો હોઈ, એક રામ વિના નહિ મુક્તિ હોઈ;
રામચરણ હમ કહીં ન રાખ, જાકી અનંત કોટિ જનભરત સોઈ ૪

૧. આઠે પહોર # જામ એટલે રાત્રિ-અથવા પહોર થાય તે પરથી
૨. ગૂઢ ૩. ગોચર-અગોચર ૪. જ્ઞાનમાં

પદ-૪૪૪ નહિ છાંડુ બાવા શ્રી રામનામ

નહિ છાંડુ બાવા શ્રી રામનામ, મેરે ઔર પઢનસે કોન કામ...ટેક
પ્રહલાદ સધારે[૧] પઢ નિશાળ, સંગ સખા લિયે બહુત બાલ;
કહાઁ પઢાવે પંડિત ઔર જાલ,[૨] મેરી પાટીમેં લિખ દો શ્રી ગોપાલ.....૧
સોંડા મુર્ગા કહ્યો હૈ જાય, પ્રહલાદ બંધાયો વેગે લાઈ;
રામનામ કહેનકી છાંડ બાન, અબહી છોડા હું મેરો કહ્યો હી માન.....૨

કહાઁ ડરાવે પંડિત વારંવાર, જેને જલ સ્થલ ગિરિસે લિયો ઉગાર;
માર ડાર ભાવે દેહી ઝાર, રામનામ છાંડું તો મેરે ગુરુ હી ગાર.....૩

કાઢી ખડગ કાપ્યો રિસાયે, તેરો રાખનારો મોહે બતાય;
સ્તંભ ફોડ પ્રગટે મોરાર, હિરણ્યાકંસ માર્યા નખ વિદાર.....૪

આદિ પુરુષ દેવાધિદેવ, જેણે ભકત હીત ધર્યો નૃસિંહ ભેખ;[૩]
કહત કબીર તેરો ન લહું પાર, પ્રહલાદ ઉગાર્યો અનેક વાર ૫

૧. જાય ૨. પ્રહલાદને પ્રભુની ભક્તિ ગમે છે ત્યારે તેના ગુરુ તેને ભક્તિ વિરુદ્ધનું જ્ઞાન આપવા પ્રયત્ન કરે છે ૩. સ્વરૂપ વેશ અવતાર

પદ-૪૪૫ હરિનામ તત્વ ત્રિલોક સાર

હરિનામ તત્વ ત્રિલોક સાર, લોલીન[૧] ભયે સૌ ઉતરે પાર...ટેક
એક જોગી એક જટાધાર, એક અંગે ભભુતિ ઘસે અપાર;
એક મુનિ મુખ મૌન લી, ઐસે હોત હોત જુગ જાત છીન.....૧

એક આરાધે શકિત શિવ, એક પડદા દે વધત જીવ;
એક કુલદેવી કો જપે જાપ, ઐસે ત્રિભુવન કુલ્યો ત્રિવિધ તાપ ૨

એક અન્ન છોડ કે પીવત દૂધ, હરિનામ વિના હૃદયે અશુદ્ધ;
કહત કબીર ઐસો વિચાર, હરિનામ વિના કૈસે ઉતરે પાર ૩

૧. લીન

પદ-૪૪૬ હરિ બોલ શું વારંવાર

હરિ બોલ શું વારંવાર, તેરી ધિક્ મીનડી[૧] કશુ કરે પોકાર...હરિ ...ટેક
અંજન મંજન તજ વિકાર, ગુરુદેવ બતાયો તત્વસાર;
સંત સંગત મિલિ કરો વસંત, તેરે બંધન છૂટે જુગ અનંત ૧

અનેક જન્મ તેં પાયો દાવ, મનષા જન્મ કર ભક્તિ ભાવ;
ઐસો અવસર બહુરિ ન પાવે, તાંથે મૈં જો કહું સમજુ ત્યાંહે ૨

કહાઁ ભયો સુત વનિતા જાયે, અંતકી બેર કોઈ સંગ ન આયે,
કહે કબીર વિચાર વિચાર, હરિકી ભક્તિ વિના ગયે હૈ હાર.....૩

૧. મનરૂપી માછલી, પરંતુ ખરેખર આ પદમાં પાઠફેર હોવાથી મૂળ પદના પોપટ ને બિલાડીના રૂપક સાથે અર્થ બંધબેસતો થતો નથી-મૂળ પદની ધ્રુવ પંકિત આ પ્રમાણે છેઃ હરિ બોલ સૂવા બાર બાર તેરી ઢીંગી મીની કછૂ કરે પુકાર ! સૂવા-પોપટ, મીની-બિલાડી. પોપટ જીવ માટે ને બિલાડી કાળ માટે વપરાયેલો જાણવો.

પદ-૪૪૭ ચલ ચલ રે ભમરા કમલ

ચલ ચલ રે ભમરા[૧] કમલ[૨] પાસ,
તેરી ભમરી[૩] બોલે અતિ ઉદાસ.....ચલ .....ટેક

તેં બહુત પુષ્પકો લિયો હૈ ભોગ, તેરે સુખ ન ભયો તન બઢયો હૈ રોગ,
મૈં જો કહું તુમ્હે બાર બાર, મૈં સબ વન ઢૂંઢયો ડાર ડાર.....૧

દિવસ ચાર કો સો રંગ ફૂલી, ત્યોંહી દેખી કહાઁ રહ્યો હૈ ભૂલી;
ઈન વન-સંપત્તિમેં લગેગી આગ, તબ તુમ ભમરા કહાઁ જાઓગે ભાગ.....૨

પુષ્પ પુરાનો ભયો હૈ સુક,[૪] તબ તુમ ભમરા કો લગી અધિક ભૂખ;
ઉડ ન સકે પર ગયો હૈ તૂટ, તબ ભમરી[૫] રુવે શિશ ફૂટ.....૩

તબ ચૌદિશ જુએ મધુપરાય[૬] તબ ભમરી લે ચલી શિશ ચઢાઈ;
કહત કબીર મન કો સ્વભાવ, રામભક્તિ બિના જમકો દાવ.....૪

૧. ભમરા-મન ૨. પરમાત્મા ૩. અંતઃકરણ ૪. સૂકાઈ ગયેલાં
૫. અંતઃકરણ ૬. પરમાત્મા

પદ-૪૪૮ માધુ મોહ મૃગ માર્યો ન જાયે

(રાગ-વસંત)

માધુ મોહ મૃગ માર્યો ન જાયે, મેરી બુધવાડીમેં બસયા હૈ આઈ .....ટેક
મેરી વાડીમેં નીપજે મુક્તવેલ[૧] સો દેખત ચર જાયે એલ;[૨]
રહન ન પાવે ફલફૂલ પાન, મેં સીંચ સીંચ રહું પટકી હાથ ૧

ધ્યાન ધનુષ સાધ્યું સંધાય, સુરત નુરત કી ગ્રહો બાંય;
જો મેં મારું તાકી તાંહે, તબ હોત વીદેહી વિલાસે જાયે ૨

એ મૃગ મારી શકે ન કોઈ, સુરિનર મુનિવર રહ્યા રે જોઈ;
કહત કબીર જિને દિયો હૈ ટાલી જિને રામ ભજનકી કરી હૈ વાડ ૩

૧. મુક્તિરૂપી વેલ-માનવદેહ મળે ત્યારે જ જીવ મુક્તિ પ્રાપ્ત કરી શકે તેથી આ જન્મમાં મુક્તવેલને પોષણ આપવાની જરૂર છે
૨. ફાલતુ તત્વો-મતલબ કે મોહમુગ જે બિનઉપયોગી છે

પદ-૪૪૯ માધુ દારૂણ દુઃખ સહ્યો ન જાય

(રાગ-વસંત)

માધુ દારૂણ દુઃખ સહ્યો ન જાય, મેરી ચંચલ મતિ તાંથે કહાઁ બસાયે .....ટેક
મેરે તન ભીતર વસે મદન ચોર, જેણે જ્ઞાન રત્ન હરી લીનો મોલ;
મૈં જો અનાથ પ્રભુ કરું કહાઁયે, અનેક બગીચે મેં કહાઁયે ૧

સનક સુનંદન શિવ શુકાદિ, નાભિ કમલ ઉપજે બ્રહ્મા;
જોગી જંગલ જટાધારી, પ્રભુ અપને અવસર સે ચલે હૈ હાર ૨

તુમ હો અથાહ મેં લહું ન થાહ,[૧] મેરે સકલ કામકી શોચ યહાઁ;
અહરનિશ સેવું ચરણ ધીર, ઐસી યુક્તિ જાણી કહે કબીર ૩

૧. પરમાત્મા અતાગ અથવા તો અપાર તેથી જીવ તેનો પાર ન પામી શકે.

ॐ અનુક્રમ ૧૮

પદ-૪૫૦ વંદુ રઘુપતિ કરુણાનિધાન

વંદુ રઘુપતિ કરુણાનિધાન જયાંથે છૂટે ભવભેદ અજ્ઞાન .....ટેક
રઘુવંશ કમોદ[૧] પદ સુખ નિશેષ, સેવત પદ પકંજ અજ મહેશ;
નિજ ભક્તિ હૃદયમેં ખોજ ભ્રંગ, લાવણ્ય વપુ અગ્નિ ન અનંગ.....૧

અતિ પ્રબલ મોહ તમ માર્તંડ, અજ્ઞાન દહન પાવક પ્રચંડ;
અભિમાન સિંધુકો તજ ઉદાર, સુર રંજન ભંજન ભૂમિ ભાર....૨

રાગાદિ શ્રપગાન પનગાર, કંદ્રપનાગ મૃગપતિ મોરાર;
ભવજલ પીબત ચરણારવિંદ, જાનકી રવન આનંદ કંદ ૩

હનુમંત પ્રેમ વ્યાપી મરાલ,[૩] સ્નેહ કામધેનુ ગોદ આલ;
ત્રિલોક તિલક ગુણ ગહન રામ, કહે તુલસીદાસ વિશ્રામધામ.....૪

૧. કુમુદ ઉપરથી કમોદ એટલે ફૂલ મતલબ કે રાજા રઘુના પુત્ર રામના પગ ફૂલ જેવા પરમ સુખ આપનારા ૨. હાથી ૩. હંસ

ॐ અનુક્રમ ૧૮

પદ-૪૫૧ મનુષ્ય તન પાયો બડો હૈ ભાગ

(રાગ-વસંત)

મનુષ્ય તન પાયો બડો હૈ ભાગ, આપ વિચાર ખેલો ફાગ.....મનુષ્ય.....ટેક
બિન પગ ચલી હૈ અર્ધચાલ, બિન રસના ગાયે ગુણ ગોપાલ;
બિન બાજે જહાં બજહેં બેન, નીરખી દેખીયે બીન હી નૈન ૧

બિન મારે જહાં મૃતક હોય, બિન જહાં જલી જાયે સોઈ;
બિન સાંગે બિન જાઁચ દેય, સો સાલમ[૧] બાજી જીત લેય.....૨

બિન વિશ્વાનલ જલે હી જયોત, પાપ પુન્ય ત્યહાં નાહિં સોત;
સ્વર્ગ નર્ક નહિ આદિ અંત, કહે કબીર તહાં કરો વસંત ૩

૧. સાલમ નામનો કંદ આવે તેના પરથી સાલમપાક બનાવવામાં આવે; અહીં તો જેમ તેમ કરીને હાથમાં આવેલી બાજી જીતી લેવી એવા ભાવવાળો અર્થ થાય

પદ-૪૫૨ જહાં બારે માસ વસંત હોઈ

જહાં બારે માસ વસંત[૧] હોઈ, પરમાર્થ ચિને વિરલા કોઈ ....ટેક
જેહી વન તરુવર[૨] ફૂલ્યો અગધા,[૩] શિવ બ્રહ્મા મુનિ લહે નિવાસ;
સનકાદિક રહે ભ્રમર હોઈ, તહાં લક્ષ ચોર્યાશી જીવ જોઈ.....૧

જહાં અગણિત વર્ષે અખંડધાર,[૪] તહાં હરિઅલ હોયે અઢારભાર;
પાણી આદર[૫] દે ન કોઈ, તહાં પવન ગયે સબ મેલ ધોઈ.....૨

સાત સાગર પીયો હૈ ઘોળ, અન્ય દેવ તેત્રીશ ક્રોડ,
અમર લોક ફલ લિયો હૈ ચ્હાય, કહત કબીર જાણે સો ખાય ૩

૧. બારે માસ વસંત એટલે બારે માસ આનંદ-ત્યાં કોઈ પણ પ્રકારનું દુઃખ જ નહિ. ૨. જંગલનાં ઝાડ ૩. અગાધ શબ્દ હોવો જોઈએ જેનો અર્થ થાય પુષ્કળ, ખૂબ ૪. મૂશળધારના અર્થમાં ૫. મુક્તિ તે જ અમર ફળ

પદ-૪૫૩ ઐસે સ્હેજશુનમેં નિત્ય વસંત

ઐસે સ્હેજશુનમેં[૧] નિત્ય વસંત, કબહુ બસે જુગ જાયે અનંત ....ટેક
જયાં નહિ ઈચ્છા આંકાર, જયાં નહિ નાભ નાભિ તાર;
જયાં નહિ બ્રહ્મા શિવ વિષ્ણુ, જયાં નહિ વપુ ચોવીશ કૃષ્ણ ૧

જયાં રૈન દિવસ નહિ, ચંદા સૂર્ય, કાલ જાલ નહિ કર્મ ફૂટ,[૨]
જયાં નહિ માયા મોહ મદ, ત્યાં રામાનંદ પ્રભુ રમે અખંડ.....૨

૧. સહસાર ચક્રમાં જયારે મન સ્થિર થાય ત્યારે નિત્ય વસંત એટલે આનંદનો અનુભવ થાય ૨. કર્મની કડાકૂટ અથવા પ્રપંચ

પદ-૪૫૪ બનવારિ જાણે બનકી આદ

બનવારિ જાણે બનકી આદ,એક હરિ ભક્તિ વિના જન્મ બાદ ....ટેક
એક ફુલ ફુલ્યો ઋતુ વસંત, તામેં મોહી રહ્યો સબ જીવજંત;
ઈન ફુલન મેં અધિક વાસ, ઐસે ઘટ ઘટ ભીતર હરિ નિવાસ ૧

ઊડ ઊડ ભ્રમર જાઉં દેશ, મેરે પ્રીતમ શું કહ્યો સંદેશ;
ચોળી ફાટી જોબન ભાર,[૧] મોહે વ્રેહ સંતાપે વારંવાર ૨

આડા ડુંગર ઉગટ ઘાટ, ત્યાં જોગી જંગમ લહે નિવાટ;
પરવેલી[૨] શું રહ્યો હૈ કંથ, મેં કોન સંગ ખેલું ઋતુ વસંત ૩

તરુવર[૩] એક અનેક ડાલ,[૪] શાખા લતા ફલ રસાલ;
કહત કબીર મન ભયો આનંદ, મોહે હર્ષા મિલે ગુરુ રામાનંદ ૪

૧. જુવાનીનો મદ ૨. જેનો પતિ બહારના પ્રદેશમાં હોય એટલે કે દૂર હોય ૩. ઝાડ ૪ ડાળીઓ

ૐ

અનુક્રમ ૧૯

પદ-૪૫૫ સુખ સાગર જીવ કરો સતાન

સુખ સાગર જીવ કરો સ્નાન, જયાં સુરિનર મુનિજન ઘર હૈ ધ્યાન.....ટેક
બિન જલ જહાઁ ઊઠે હી લ્હેર, બિન પર્વત જહાઁ ટહૂકે મોર;
બિન શિંગી[૧] જહાઁ બજે હી નાદ, સુન હો સંતો શબ્દ આદિ.....૧

બિન કર સુનીએ બજે હૈ તાલ, પ્રેમ પખાવજ અતિ રસાલ,
બિન પગ નટીયાં કરે હૈ નાચ, બુઝો સંતો શબ્દ સાચ.....૨

બિન નૈન દેખીએ અતિ નિહાળ, સંતો ઐસો મત હમારા;
જયોત બરૈ બિન બાતી તેલ, તુમ દેખો સંતો અગમ ખેલ.....૩

સ્વામી રામાનંદ ગુરુ પ્રસાદ, નિરંતર ભજીએ મન સુખ સમાધ,
આશા મિટ કરી ગ્રહી, ઓટ કબીરજી મન નાહિં ખોટ.....૪

૧. એક વાધ

પદ-૪૫૬ કહાં જઈએ રે ગૃહે લાગો રંગ

(રાગ-વસંત)

કહાં જઈએ રે ગૃહે લાગો રંગ, મેરો ચિત્ત ન ચલે રે મન ભયો હૈ સ્થિર .....ટેક
જહાં જઈએ તહાં જલ પાષાન, પૂરી રહ્યો હરિ સબ સમાન,
વેદ સ્મૃતિ સબ દેખ્યા જોઈ, તહાં જો જઈએ હરિ યહાં ન હોય ૧

એક દિન મન ભયો ઉમંગ, ઘસી ચૂવા ચંદન પુષ્પ સંગ;
પૂજન ચલી મૈં ઠામ ઠામ, ગુરુએ બ્રહ્મ બતાયો આપમેં ૨

અંજન મંજન તજ વિકાર, અડસઠ તીરથ એક દ્વાર;
માન મૂઢ મતિ કહાં જાય, તે રે ઘટ મેં તીર્થ કયો ન ન્હાય ૩

સતગુરુમેં બલિહારી[૧] તોયે, મેરે સંકલ્પ વિકલ્પ[૨] ભ્રમ ડારે ખોઈ;
રામાનંદ પ્રભુ સ્વામી રમતા બ્રહ્મ, ગુરુ કો એક શબ્દ જાકે કાટે ફંદ ૪

૧. વાહવાહ ૨. વિચારો

પદ-૪૫૭ જહાં સતગુરુ ખેલે ઋતુ વસંત

જહાં સતગુરુ ખેલે ઋતુ વસંત, પરમ જયોતિ જહાં સાધુ સંત.....ટેક
તહાં તીન લોક થે ભિન્ન રાજ, તહાં અનહદ ધૂની બાજાં બાજ;
કોટિ કૃષ્ણ તહાં જોડે હાથ, કોટિ વિષ્ણુ તહાં નમે હૈ માથ ૧

કોટિ બ્રહ્મ તહાં કથે જ્ઞાન, કોટિ શિવ જહાં ધરે હૈ ધ્યાન;
કોટિ સરસ્વતી કરે હૈ રાગ, કોટિ ઈન્દ્ર જહાં ગ્રહે ન લાગ ૨

ચૌદિશ જયોતિ[૨] જલે હૈ અથાગ[૩], વિરલા જન કોઈ પાવે થાહ;[૪]
કહે કબીર કંઠ લિયો હૈ લાઈ, પ્રભુ નરક નિવારણ નાવ તાહે ૩

૧. ચિત્ત એકાગ્ર થયા પછી ધ્યાન કરનારને સંભળાતો ૐ નો ધ્વનિ
૨. ચહુદિશ એટલે બધી દિશામાં પ્રકાશનો અનુભવ ૩. અપાર ૪. પાર

પદ-૪૫૮ સત સુકૃત ખેલે ઋતુ વસંત

સત સુકૃત[૧] ખેલે ઋતુ વસંત, કરી સુખ દુઃખ છોડી દ્વંદ્વ.....ટેક
જીવન સાચા ભલે તબ હી હોય, ગુરુગમ ભેદ લહી પાવે કોઈ;
લક્ષ ચોર્યાશી કે કટે હૈ ફંદ, અમર કરો મન છોડી મદ.....૧

સો હી સુહાગન પિયુ હૈ ચિન,[૨] દૃષ્ટિ પડે રહે અતિ આધિન;
દર્શન શોભા રહે સમાઈ, નહિ બિછુડે સંગ જાઈ ૨

પરીખ જાન[૩] તબ નામ દીન, રત્ન પદારથ દેહી ભિન્ન;
કહે કબીર ખરચ થોર, સતગુરુ કૃપા કરી દીનો મોર.....૩

૧. પુણ્ય ૨. ચેતનમય ૩. પ્રાણ-આત્મા

પદ-૪૫૯ બુઢ્ઢિઆ હસી બોલે વારંવાર

બુઢ્ઢિઆ[૧] હસી બોલે વારંવાર, મોંસે તારુણી કોણ નાર.....ટેક
દાંત ગયે મેરે પાન ખાત, કેશ ગયે મેરે ગંગા ન્હાત;
નૈન ગયે મેરી કાજલ દેત, વ્રેહ[૨] ગયે પરપુરુષ હેત ૧

જાન[૩] પુરુષ વા મેરો આહાર, અજાને કો કરું સંહાર;
કહત કબીર બુઢ્ઢિઆ આનંદ ગાઈ, પુત્ર ભરથાર[૪] કો બૈઠી ખાય ૨

૧. ઘરડી સ્ત્રી તે માયા ૨. વિરહ ૩. વિષયોમાં મગ્ન રહેતો જીવ
૪. પુત્ર પતિ બધાંને સ્વાહા કરી જાય

પદ-૪૬૦ ભજ ભજ રે જીવડા સુકૃત સોઈ

ભજ ભજ રે જીવડા સુકૃત[૧] સોઈ, કાહે ન ગ્રહ્યો તુમ અગમ હોય .....ટેક
જહાઁ અગમ તહાઁ સુકૃત વાસ, રવિ શશિ ધરણી બિંબ પ્રકાશ;
ગગન ગર્જે વર્ષે જો નીર, સુરત નુરત[૨] લે ધરહૂ ધીર ૧

પંડિત ખોજે સ્મૃતિ વેદ, સિદ્ધ સાધક ગયે ન લહે ભેદ;
ઉન ઉર કાહુ ન ગમ કી, ઊઠ ગયે જૈસે જલકે મીન ૨

ખંડ એકવીશ પૃથ્વીકો ભાર, ગુણી ગંધર્વ મૂનિ ગયે હૈ હાર;
કહે કબીર સમજાઉ કહાઁ, પતિત ઉદ્ધારણ નામ યહાઁ ૩

૧. પુણ્યશાળી આત્મા ૨. મનની ભોગ કરવાની વૃત્તિ તે સુરત ને વૈરાગ્યની વૃત્તિ તે નુરત

પદ-૪૬૧ બાવા ગૃહમેં બઢી હૈ રાઢ

બાવા ગૃહમેં બઢી હૈ રાઢ;[૧] નિશદિન મોંસે ચપલ નાર .....ટેક
એક બડી જા કે પાંચ હાથ,[૨] ઉન પાંચનમેં પચ્ચીશ[૩] સાથ;
પચ્ચીશન કે સંગ ઔર ઔર, ઔર ઔર જા કે ઘેર ઘેર ૧

અંતર માંહી અંત લે હી, જક ઝોલે જલી જાય દેહ;
અપનો ચાહે ભોગ, કહો, કૈસે લઈએ સ્વલ્પ[૪] યોગ.....૨

નેડો રહું ન પાઉં દૂર, ચૌદિશ બાખર[૫] રહી હૈ પૂર;
લક્ષ આહેડી મેં એક જીવ, તાંથે પોકારૂં મેં પિયુ પિયુ ૩

ના ગૃહ કરું ના માગું ભીખ, મોહેં બહુત દિનકી લગી હૈ શીખ;
અબકી બેર મોસેં બચાવ, કહે કબીર પડયો પૂરો દાવ.....૪

૧. કંકાસ ૨. પાંચ ઈન્દ્રિયો ૩. પચીસ તત્વોનો સાથ-તેની સાથે મળી માયા વિષયોમાં ઘસડી જાય અને જીવને દુઃખમાં નાખી દે તે દુઃખ પણ મનને ગમે તેવું ૪. તેવા દુઃખમાં મન યોગની સાધના થોડી પણ કેવી રીતે કરી શકે ? ૫. છલકાય

ૐ અનુક્રમ ૧૯

પદ-૪૬૨ હરિ ભકત વત્સલ ખેલે વસંત

હરિ ભકત વત્સલ ખેલે વસંત, સંગ રાજીવરંગ સકલ સંત...હરિ ...ટેક
ઘસી કેસર ભરી કલશ લીન, ચર્યત ચતુરા[૧] અતિ પ્રવીન,
શેષ શંકર કરે ફૂલેલ, શુકમુનિ મૃગ મદ કરત રેલ ૧

પ્રહલાદ ભરી કેસૂર કે નીર, તહાઁ ઋષિ નારદ ડાલે અબીલ;
અધર ધરે સરસ ચંગ, પ્રેમ પુલકિત ઓધવ ઓધવ ઊપંગ....૨

નામદેવ મૃદંગી મગ્ન રૂપ, જન કબીર વેણ અનુપ;
રોહીદાસ બજાવે નિપુણ તાલ, તહાઁ સુર સુઘડ ખેલ રસાલ ૩

પરમાનંદ ડફસેં ની ભેર, તુલસી જૈ જૈ ઉચરે ટેર;
જયદેવ નૃત્ય કરે અતિ રસાલ, તહાઁ વૃંદાવન વહીરત શ્રી ગોપાલ ૪

જા કો બિરુદ દયાનિધિ અતિ ઉદાર ભકત હીત લીલા વિહાર;
લાગે અભયપદ ફગુવા દેત, જન ઋષિકેશે પ્રભુ કમલ નેન ૫

૧. હોંશિયાર

ૐ અનુક્રમ ૧૯

પદ-૪૬૩ હરિ પતિત ઉદ્ધારે સો હી સંભાળ

હરિ પતિત ઉદ્ધારે સો હી સંભાળ, આદિ અંત તારે મોરાર ...ટેક
એક ગુનકા હોતી નગર માંહે, જા કો રામ કહન કી સૂદ્ધિ નાંહિ;
દમડીમેં સુ વટલ્યો હૈ મૂલ, તુમ પઢયો પ્રબલે રામ બોલ ૧

એક અજામિલ પતિ અસાચ, સો હી ગુનકા સંગ રહ્યો હૈં રાચ;
પુત્ર નારાયણ નામ શાખ, જિન જમદૂતને તેં લિયો હૈ રાખ ૨

એક વિધ કહત હૈ કોટાન જીવ, જિન વિશ્વાસુર[૧] નહિ ભજયો પિયુ;
હરિ કે શરણે સબ ચઢે વિમાન, યોં કહે કબીર ભજ રામ રામ ૩

૧. વિશ્વાસને આધારે

પદ-૪૬૪ હરિ ભક્તિ કરત ઉદ્ધરે અનેક

હરિ ભક્તિ કરત ઉદ્ધરે[૧] અનેક જેણે રામનામ કી ગ્રહી ....ટેક
રામનામ તત્વસાર એક ભૈયા જાનતે હૈ કોઈ જન વિવેક,
જાનત શિવ સનકાદિક શેષ, ભૈયા ધ્રુવ નારદ અંબરીષ દેખ ....હરિ

કોઈ પૂર્વ જન્મકો લખ્યો હૈ લેખ, સો તો લેખ ટળે[૨] હી કરી અનેક;
ભાગ્ય લખી જા કે ભક્તિ હોય, હરિ ભક્તિ હોય સમ ધર્મ ન કોઈ....૧

રામનામ સબમેં વિશેઝં, જહાઁ ભ્રમ કર્મ કી રહી ન રેખ;
ભ્રમ ગયો રહ્યો રામ એક, જન કબીર બ્રહ્મ નિર્વાણ[૩] પેખ....૨

૧. ભક્તિ દ્વારા માનવનું કલ્યાણ થાય તેવાં અનેક ઉદાહરણો છે
૨. પ્રારબ્ધ ભોગવ્યા પછી જ મટે ૩. મોક્ષ

પદ-૪૬૫ મેરી સુરતિ સુહાગન ખેલે ફાગ

મેરી સુરતિ સુહાગન ખેલે ફાગ, ભૈયા પરિબ્રહ્મ જહાં કરત રાગ....ટેક
બાજત મુરલી બહુત તૂર, બિન રસના સુર ઊઠત ઘોર;
સુની સુની શીતલ ભયો હૈ ગાત્ર, મેરે શ્રવન સુને નહિ ઔર બાત ૧

લોક લાજ કુલ ડારી દીની, એક પ્રેમ ધન ગ્રહી હાથ લીન;
સુમર સખીકો કિયો હૈ સંગ, યોં સકલ રચ્યો હૈ વિવિધ રંગ ૨

ગગન ગલી જહાં મગન ખાલ,[૧] એક પકડત પાયે હરિ વિશાલ;
હિલ મિલ કરકે કિયો વિલાસ, મેરી જન્મ જન્મકી મિટી હૈ પ્યાસ ૩

રસાતલ[૨] ભૂતલ અરૂ આકાશ, જહાં પ્રેમ સુગંધકી ફેલી વાસ;
દાસ કબીર ઉર ભાવે સંત, કોઈ એહીવિધ ખેલે ઋતુ વસંત ૪

૧. ચામડી અથવા છોલ-મગન એટલે આનંદ-એક અનોખી અવસ્થા જેમાં શરીરનું ભાન રહેતું નથી અને પરમચૈતન્ય સાથે એકરૂપતાનો અનુભવ થઈ જાય છે. ૨. પાતાળ

ૐ અનુક્રમ ૧૯

પદ-૪૬૬ સખી આજ અનુપમ બન્યો વસંત

સખી આજ અનુપમ બન્યો વસંત, આનંદ શું ભજું અપનો કંથ....સખી ...ટેક
જહાં સંત સંગત શોભા અભંગ, તાંહી દેખી આનંદ ન માયે અંગ;
બૈઠે ગુણ ગાયે મગ્ન હોય, જહાઁ બાજે વિવિધ બાજહી સોઈ...૧

તહાઁ ઉડત ગુલાલ અબીલ અંગ, તહાઁ અરસ પરસ આનંદ રંગ
કુતૂહલ બઢયો હૈ અપાર, તહાઁ જૈ જૈ શબ્દ કરે ઉચ્ચાર ...૨

જહાં જિત કિત સાધુ સંત સોઈ, ગુણ ગાવે નાચે મગ્ન હોઈ;
ઉમંગી સુધાસિંધુ[૧] આઈ સોઈ, સબ સભા રહી સુખમેં સમાય ...૩

જહાઁ શીતલ બીર સુગંધ બાસ, તહાઁ કમલ ફુલ કરી રહી વિલાસ;
મધુપ રૂપ સાધુ બસોઈ, હરિ ચરણ કમલ રસ રહે હૈ ભાઈ ...૪

જે જે વિધ વરણી બસોઈ, ભયા સો સબ ઘટિ જન લખે કોઈ;
તુલસીદાસ લખે સોઈ સુખ સમાય, જુગ જુગ જમદુઃખ દરસે ન આઈ ...૫

૧. અમૃતનો સાગર

ૐ અનુક્રમ ૧૯

પદ-૪૬૭ રસ હોરી ખેલે શ્રી જનરાય

(રાગ-વસંત)

રસ હોરી ખેલે શ્રી જનરાય, સબ કુંવરી ઝરુખે દેખન આઈ....રસ....ટેક
મહાદેવ સાજ લિયે મૃદંગ, તહાં ઋષિ નારદ નાચે લિયે ઉમંગ;
તાલ લિયે ગાવે જયદેવ, તહાં નાભાં પીપાં નામદેવ.... ૧

રોહીદાસ બજાવી લિયે હૈ બાગ, ગાવે આશા ટોડી વસંત રાગ;
સનકાદિક ખેલે મોઝાર, તહાં નિગમ ઉચ્યારે જૈ જૈ કાર.... ૨

કેસર કુમ કુમ ભરે હૈ માટ, તહાં સે ભકત દે બાંટ બાંટ;
પિચકારી બલિભદ્ર હાથ, પ્રહલાદ વિભીષણ વિદુર સાથ.... ૩

ગુરુ રામાનંદ કથે બ્રહ્મજ્ઞાન, તહાં કબીર ચલાવે શબ્દબાણ;
નીમાદિત અરૂ વિષ્ણુ શ્યામ, તહાં માધવાચાર્ય કરે બહુ વખાણ.... ૪

ઉડત ગુલાલ અરૂણ આકાશ, તહાં આનંતાનંદ અરૂ કરસનદાસ;
અગર કીલ ચરચે અખિલ, તહાં ધ્રુવ અંબરીષ શુકદેવ વીર.... ૫

રાંકા વાંકા કાલુ કેવલદાસ, તહાં દાસ દેવ કરે પ્રેમ પ્રકાશ;
ખોજી નરસૈંયો આસપાસ, તહાં પ્રેમસહિત ગાયે મીરાંદાસ.... ૬

હોરી ખેલત બઢયો હૈ રંગ, તહાં અનંત કોટિ સંગ લિયે હૈ સંગ;
અબ કી બેર મેરો રાખો માન, જન નાભાકો દીજે ભક્તિદાન... ૭

પદ-૪૬૮ રસ હોરી ખેલે શ્રી રામચંદ્ર

રસ હોરી ખેલે શ્રી રામચંદ્ર તાંથે જનકસુતા મન ભયો આનંદ....રસ...ટેક

તહાં ફૂલ જ ફુલે ઋતુ વસંત, તહાં ખગ મૃગ ચાતક કરે આનંદ;
તહાં પંખી માત્ર કરત કિલ્લોલ, તહાં કોયલ ચકોર ટહુકે મોર ...૧

તહાં ભરત શત્રુધ્ન લિયે હૈ સંગ, તહાં નાનાવિધ કે હોત રંગ;
તહાં બાજે તાલ ઉપંગ ચંગ, તહાં મધુરીસી બેન ધૂમે મૃદંગ...૨

તહાં અંગદ નીલ સુગ્રીવ સાથ, તહાં રત્નજડિત પિચકારી હાથ;
તહાં ઉડત અગર ને ગુલાલ, તહાં અરસપરસ ભરી દે મોરાર...૩

તહાં ખેલ જ ખેલે સરયુ તીર, તહાં લક્ષ્મણ ને હનુમાન વીર;
તહાં ચૂવા ચંદન ચરચે[૧] અંગ, તાંથે ભકત વત્સલ પ્રભુ રાખો સંગ...૪

ઈસવિધ ખેલે હોરી કો ફાગ, અયોધ્યા આયે ફગુઆ ચૂકાયે;
તહાં તુલસીદાસ મન ભયો આનંદ, અબિલ ગુલાલ ઉડે અસંખ્ય ...૫

૧. લગાડે

ૐ અનુક્રમ ૧૯

૫૬-૪૬૯ ભણો ભણો રે વિધા શ્રી રામની

ભણો ભણો રે વિધા શ્રી રામની, સાચી વિધા મૂલ ધામની...ભણો ....ટેક
એના મહેતાજી ગુરૂદેવ છે, તેને વિદ્યા ભણવાનો ભાવ છે;
તમે તહાં જઈ ભાઈ શીખજો, તમે અલેખ ના અક્ષર લખજો... ૧

તમે ખડિયો ખબર કેરો કરો, તમે માંહી પ્રેમ શાહી સમજી ભરો;
લેજો લેખણ રાખો કરી; તમે હૃદિયા પાટી લઈ ભરો... ૨

જયારે વિધા પૂરી પામશો, ત્યારે સંશય સઘળા વામશો;[૧]
ત્યારે બ્રહ્મ નિરંતર ભાસશે, એકવૃત્તિ[૨] માંહે વાંચશો... ૩

એમ કહેશે અલેતા દાસ રે, તહાં ઊપજે અતિ ઉલ્લાસ રે;
કહે જે જેમ તે તેમ જાણજો, તહાં સદા સદોદિ માણજો ... ૪

૧. છોડી દેશો ૨. મનની સ્થિરતા પછી થતું દર્શન

૫૬-૪૭૦ એવી વિધા ભણ્યા પ્રહલાદજી

એવી વિધા ભણ્યા પ્રહલાદજી, જુઓ જુઓ ભાઈ ઓ તમે આદિજી....એવી ટેક
તેણે અવર અક્ષર ન ઉચર્યા, તેણે રામનામ હૃદિયે ધર્યા;
તે તો તાતના ત્રાસથી ન ડર્યા, એવી વિદ્યા ભણ્યા પ્રહલાદજી.... ૧

તાતે લોહાના સ્તંભ ધીકાવ્યા, પ્રહલાદ ભેટાડવા લાવ્યા;
ત્યાં તો રામનામ લેતા આવ્યા, એવી વિદ્યા ભણ્યા પ્રહલાદજી.... ૨

ત્યાં તો નૃસિંહ રૂપ હરિ થયા, પ્રભુ દેહ ધરી ઊભા રહ્યા;
ભકત હીત ભાવ પોતે લહ્યા, એવી વિધ્યા ભણ્યા પ્રહલાદજી.... ૩

ત્યાં તો હિરણાકંસ વિડાર્યો, પોતે નખ વધારી માર્યો;
પ્રહલાદનો ત્રાસ નિવાર્યો, એવી વિધ્યા ભણ્યા પ્રહલાદજી.... ૪

એમ અનેક ભકત ઉગાર્યા, તેના તનના તાપ નિવાર્યા,
જશ કબીરજીએ ઉચાર્યો, એવી વિધ્યા ભણ્યા પ્રહલાદજી.... ૫

ૐ અનુક્રમ ૧૯

પદ-૪૭૧ કોઈ હૈ રે હમારા ગોંવકા

કોઈ હૈ રે હમારા ગાઁવકા, વા કો પરચા[૧] પૂછું મૂલધામકા....કોઈ...ટેક
બિન બાદલ વર્ષે અખંડ ધાર, તહાં બિજલી ચમકે અતિ અપાર,
શશિ ભાણ વિના જહાઁ હોય પ્રકાશ, સતગુરુ શબ્દ લિયો નિવાસ....૧

બિન તરુવર ફૂલ્યો અતિ અનુપમ, વાકો શાખા પાત્ર નહિ છાંય ધૂપ;
બિન કુલન ભ્રમર કરે ગુંજારવ, તહાં ફૂલ લાગ્યો હૈ નિરધાર ૨

તહાં ઉંચ નીચ નહિ જાત ભાત, તહાં ત્રિગુણ ન વ્યાપે સદાયે સંત;
તહાં હર્ષ શોક નહિ રાગ દ્વેષ, તહાં જરા મરણ ન વ્યાપે રોગ ૩

તહાં અખંડપુરી એક નગર ગામ, વસીએ સાધુ સ્હજ ધામ;
સો ઉપજે નિપજે નહિ વણસ જાય, સંત કબીર મિલે હૈં ત્યાંય ૪

૧. પરિચય

પદ-૪૭૨ મેરે હૃદયે લાગ્યો ગુરૂ શબ્દબાણ

(રાગ-વસંત)

મેરે હૃદયે લાગ્યો ગુરૂ શબ્દબાણ, તાકી માર્યો સતગુરૂ સુજાણ...મેરે...ટેક
દશે દિશા મન કરત દોડ, મેરો ચિત્ત ન ચલે અબ ભર્યો હૈ સ્થિર;
ચલ ન શકે મન પગલું એક, મેરે કઠણ કલેજે પડયો હૈ છેદ ...૧

ઉપર ઘાવ દીસે ન કોઈ, મેરે નખશિખ ભીતર સાલે[૧] બાહોર;
બાબા કોઈ ન જાણે મેરે દિલકી પીડ, સો જાણે જાકે લાગ્યો હૈ તીર...૨

ઉલટયો તન મન પલટયો અંગ, તબ પાંચ પચ્ચીશ[૨] લિયે એકી સંગ;
ઉલટિ સમાયો આપ માંહી, કહે કબીર બલિહારી ત્યાંય ...૩

૧. દુઃખ- પીડા આવે ૨. સદગુરૂનો સાચો પરિચય થયા પછી શરીર અને તેમાં રહેલ ચેતન તત્વ નું જ્ઞાન થયા પછી ગુરૂ પર શ્રદ્ધા રાખતું મન આનંદથી પ્રગતિશીલ બને છે.

પદ-૪૭૩ ભૈયા ઐસો નગર મેં છોડું નહિ

(રાગ-વસંત)

ભૈયા ઐસો નગર મેં છોડું નહિ, જા મેં અનંત કોટી જન બસે હી માંહી....ભૈયા ...ટેક

જહાં શિવ સનકાદિક શેષ સાધક, મુનિ નારદ શારદા ધુવ પ્રહલાદ;
કમલા ઉમિયા હનુમાન, જહાં નેતિ નેતિ કરે નિગમ ગાન ૧

જહાં ઋષભદેવ જડભરત માંહી, તહાં નવ જોગેશ્વર જનકરાય;
કપિલદેવ અરૂ વાલ્મિક, જહાં ધ્યાન ધરે શુક અંબરીષ....૨

જહાં રામાનંદ જામાનંદ નામ, તહાં માધવાચાર્ય વિષ્ણુ શ્યામ;
ઔર સખા સબ લિયે હૈ સાથ, ઈન ચારોને પકડયો સબકો હાથ....૩

જહાં ગોરખ ભરથરી ગોપીચંદ, જહાં નાનક ફરીદા અરબાજંદ;
મહમદ દાદુ કરે નિવાસ, જહાં શહીદ એકાદશ હરિદાસ ૪

અલ્પ અકલ ગણિત ન આયે, આ પદકી મહિમા કહી ન જાય;
અગમપુરી ભરપુરવાસ, જહાં ઘર ઘર આનંદ સુખ વિલાસ....૫

જહાં સબ સંતનકો પાયે શીત, ચરણાંજલ[૧] રજ શું ગયો હૈ ભીન;
મૈં સંતદાસકો કોપ નહિં દાસ, રાખો રામચરણકો ચરણ પાસ...૬

૧. પગની પાટલી પર ચોંટેલી રજ ભીની બને તેવો હું સંતોની કુપાથી ભીંજાઇ ગયો

ૐ અનુક્રમ ૧૯

પદ-૪૭૪ કોઈ સંત વિવેકી મન હી જાન

કોઈ સંત વિવેકી મન હી જાન, ઉર્ઝી[૧] રહ્યો હૈ સકલ જહાન[૨]...ટેક

મન પંખી હોયે ઉડે આકાશ, જલ સ્થળમેં જાયે સકલ વાસ;
ચૌદિશ મનવા રહ્યો હૈ છાંય, કોઈ ન ચિને મન સબકો ખાય ૧

મન હી પાપ અરૂ મન હી પુન્ય, મન હી રૂપ ધરે ત્રિગુણ;
મન હી વ્રત સુરિનર મુનિ દેવ, મન હી કી સબ કરે હૈ સેવ....૨

મન હી આદિ અરૂ મન હી અંત, મન હી જાણે કોઈ વિરલા સંત;
કહે કબીર કોઈ મન હી જાણે, સત શબ્દ પદ ગ્રહે નિર્વાણ....૩

૧. રમી, વિલસી, ક્રિયાન્વિત રહ્યો છે ૨. સમગ્ર જગતમાં

ૐ અનુક્રમ ૧૯

પદ-૪૭૫ ભ્રમિત નર ખોજે ડાર ડાર

(રાગ-વસંત)

ભ્રમિત[૧] નર ખોજે ડાર ડાર, એક બીજ બિના નહિ પાવે પાર...ભ્રમિત ...ટેક
હટ જોગ કમાવે કરી કલેશ, તપ સાધે તરૂણી[૨] તજી દેશ;
તીર્થ નાવ પઢે હી વેદ, એક રામ ભજન બિના સબ હી ખેદ...૧

કોઈ બેલાં તેલાં[૩] કરે ઉપન્યાસ, તથ કષ્ટ સહે ધરી અધિક આશ;
દરવેશ ન ખોજે અપના જંદ[૪] એક રામ ભજન વિના સબ હી ફંદ...૨

એક વિપ્ર જનોઈ જુગતે પાઈ, શિવ શિવ કહે જંગમ માંગ ખાચે;
નગ્ન સંન્યાસી ભસ્મ અંગ, એક રામ ભજન વિના મનકા રંગ...૩

એક બજરી[૫] અમરી જ રહે કોઈ, જાસું વચન સિદ્ધ વાકો માન હોય;
જ્ઞાન ધ્યાન હરિ ભક્તિ જાઈ, રસ રામ છોડિ મુખ મેલ ખાય...૪

સબ ગ્રંથો મેં એહી સાર, ભજી રામનામ તજીએ વિકાર;
અનંત કોટિ જન ભરત શાખ, સતગુરુ પ્રીછ તું હૃદયે રાખ...૫

ઐસો રત્ન જનમન હી વારંવાર, દુર્લભ ધન ખોવે ભર્મ લાળ;[૬]
રામ ચરણ પેખ બંધન તોડ, નિષ્પેક્ષ[૭] નિરંજન સ્નેહ જોડ...૬

૧. ભ્રમમાં-અજ્ઞાનમાં-સપડાઈ જઈને ૨. નવયોવના ૩. આમ તેમ જોડી
૪. ફક્કડ પુરુષ ૫. વ્યસની ૬. ભ્રમની જાળમાં ૭. નિર્મળ થઈને જોડ

ૐ

અનુક્રમ ૧૯

પદ-૪૭૬ મન ભ્રમર રે રત વસંત જાય

મન ભ્રમર રે રત[૧] વસંત જાય, રત પલ્ટે ફલ કૈસે પાય...મન....ટેક
રત પલ્ટે તબ હોયે ચૈન, તેરે મુખસે ન ઉચરે એક બેન;
પ્રેમ હૃદયે ઘર રામબાન, તબહી છૂટે તેરી ખાણ....૧

કુલી કુલવાડી તે સકલ કુલ, તેરો મનુષ્ય જન્મ હૈ અમૂલ મૂલ;
સતગુરુ ચરણે ધરી લે ચિત્ત, નર તો હી તરવે કી એહી રીત ૨

તરુવર[૨] એક તીન લોક માંહી, સબ મિલી બૈઠે વાકે છાંય;
કહે કબીર ભજ લીજે સોઈ, હરિ ચરણે પહુંચે વિરલા કોઈ ૩

૧. ઋતુ ૨. ઝાડ

પદ-૪૭૭ મધુકર માધવ શું કહ્યો જાય

મધુકર[૧] માધવ શું કહ્યો જાય, ઋતુ પલટી બીજમેં રહ્યો ન જાય.....ટેક
વસુધા હી કુલી કુસુમ વેલ, તહાં બન બન કોકિલ કરત કેલ;
મદન તાપ મોં પે સહ્યો ન જાય, પ્રભુ અમ ખબર લીજો વેગે આયે ...૧

પ્રાણ રહન કી અવધ આઈ, તુમ બિન ગોકુલ રહ્યો ન જાયે;
સુર કે પ્રભુ શું કહ્યો જાયે પાણ કહાં કરોગે આયે....૨

૧. ભમરો

૫૬-૪૭૮ આવ્યો માસ વસંત વધામણાં

(રાગ-વસંત)

આવ્યો માસ વસંત વધામણાં, છબીલાજીને કરીએ છાંટણાં...આવ્યો ...ટેક
વન કેસર ફુલ્યો અતિ ઘણો તહાં કોકિલા શબ્દ સોહામણાં;
રૂડી આરતના લઈએ ભામણા,[૧] આવ્યો માસ વસંત વધામણા....૧

તું તો વહેલી થા ને આજ રે, તારાં સરસે સારાં કાજ રે;
તું તો મૂક હૈયાની દાઝ રે, આવ્યો માસ વસંત વધામણાં રે....૨

તું તો નવરંગ ચોળી પહેર રે, પછી આજ થશે તારે લ્હેર રે;
રૂડા હરજી આવ્યા તારે ઘેર રે, આવ્યો માસ વસંત વધામણાં રે....૩

તું તો સજ શણગાર સાહેલડી રે, લેને અબિલ ગુલાલ ખોળા ભરી રે;
પછી ઓ આવે હસતાં હરિ રે, આવ્યો માસ વસંત વધામણાં રે....૪

રૂડી આરતના[૨] અંગો અંગ છે, તહાં રમવાનો રૂડો રંગ છે;
તહાં છબીલાજીનો સંગ છે, આવ્યો માસ વસંત વધામણાં રે....૫

તહાં આનંદ સરખો થાય છે, તહાં મોહન મોરલી વાયે છે;
તહાં નરસૈંયો ગુણ ગાય છે, આવ્યો માસ વસંત વધામણાં રે....૬

૧. હાથ ફેરવીને કરવામાં આવતી વિધિ એટલે ઓવારણાં
૨. ઈચ્છા- સાત્વિક ઈચ્છાને રૂડી આરત કહેવાય

વસંતની વધાઈ સાખી

વસંત આયો એ સખી, આંબે આયો મોર;
જા ઘર કૃષ્ણ પરોણલા રે, તા ઘર ગોપીઓની દોડાદોડ ૧

વસંત આયો એ સખી, ફૂલે સબ બનરાય;
એક ન ફૂલે કેતકી, ભ્રમર સો વાસ ન જાય....૨

વસંત તો સબ હી ભલો, નહિ વસંત સમતુલ;
દવકી દાધી લકડી, વો હી કે શિર ફૂલ ૩

ॐ

અનુક્રમ ૨૦

પદ-૪૭૯ અઘટ વસંત ઘટત નાહિ કબહું

(રાગ-દેશી ફેર વસંત)

અઘટ વસંત ઘટત નાહિ કબહું, અવિનાશી હૈ જયાંહી
ડાલ ન મૂલ પત્ર નહિ છાંયા, ભ્રમર વિલંબ્યો તાંહી....અઘટ....ટેક

જલ બિન ફૂપ ભોમ બિન વાડી, અરધઉરધ[૧] બિચ ક્યારી;
યહાં કે ફૂલ વહાં વધાવે, સો માલની પિયુ પ્યારી.....૧

પાંચ વૃક્ષ ઉંધે તે સૂધે,[૩] પાપ વાસના જાગી;
અકલ માલની સુરતિ છાબડી, નિશદિન બિનન લાગી.....૨

હોય સન્મુખ માલની પહેરાવે, બાસ બાસ મન ધીર;
શૂન શિખર ગઢ લિયો હૈ મુકામ, યોં કહે દાસ કબીર.....૩

૧. મન ઉન્મન બની જાય, પ્રભુમાં સ્થિર બની જાય પછી સમાધિ અવસ્થા સહજ બની જાય છે. સહસ્રાર ચક્રમાં શિષનું મિલન કરી જીવ દિવ્ય આનંદનો અનુભવ કરે છે. અરધ-ઉરધ શબ્દો તે પ્રદેશનો નિર્દેશ કરે છે. પ્રાણસમ થઈ જાય, સ્થિર થઈ જાય એટલે મન પણ સ્થિર બની જાય તે ક્ષણે પાણી વિના ફૂવો ને ભૂમિ વિના લીલીછમ વાડી એટલે કે નિત્યવસંતની અવસ્થાનો અનુભવ કરે છે.

૨. પાંચ ઈન્દ્રિયો ૩. જે ઇન્દ્રિયો વિષયો તરફ ખેંચી જતી તે ઈન્દ્રિયો સાધના દ્વારા સીધી બની જાય છે એટલે કે નિત્યવસંત તરફ ખેંચી જાય છે

પદ-૪૮૦ મુદ ભયો કરુણાનંદ મિલા

મુદ[૧] ભયો કરુણાનંદ મિલા, ખુલ્યા ભાગ્ય હમારા હો;
ગગન મંડલમેં રામ નિરંજન, તેરે નિજ કિરતારા હો....મુદ....ટેક

જા શું જોગ ઝુર્યો જન કૃપા, અબ નહિ હોયે ન્યારા;
અવિનાશી અચલ પદ દિયા, કિયા બહુત ઉપકારા ૧

અપના જાની આપ ઢિંગ[૨] લિયે, જનકા જન્મ સુધાર્યા;
અંક મિલાયે પાયે રસ અણભે[૩] મિથ્યા ભય ભ્રમ સારા....૨

નિર્ભય ભયા નિરંજન શરણે, અંજ સબહી ટાળ્યાં;
રામચરણ જહાં રમે નિરંતર, અંતર પ્રેમ ઉજાળ્યાં ૩

૧. દિવ્ય આનંદ ૨. અહંકારનો પડદો ખસી જાય ને આત્માની ઓળખાણ થઈ જાય ૩. નિર્ભયતાનો રસ

ૐ અનુક્રમ ૨૦

પદ-૪૮૧ પ્રેમ જાગ્યો પરમાત્મા પર્ચે

(રાગ-દેશી ફેર વસંત)

પ્રેમ જાગ્યો પરમાત્મા પર્ચે,[૧] આત્મા જોગ જૂરાના;[૨]
બેહદ માંહે વસંત ખેલે, ખેલે આવન જાવન .....ટેક

અતિમન મુદ[૩] બોધ કો કેસર, ધીરજ હોત ભરાના;
ભક્તિ ગુલાલ જહાં રંગભીની, જા કા કહાં વખાના ૧

ઔર સખી સબ ઠાડી[૪] દેખે, પ્યારી પિયુ ખિલાના;
ભરી ભરી ભાવ પોટલી ડારે ખુશી હોય સુખદાના.....૨

અપને ઢિંગલે ઢબકા મિથ્યા ભેટયા પરમસ્થાના;
રામચરણ વર અમર અમૂર્ત, સુરત[૫] કરે તહાં બાના....૩

૧. પરિચયે ૨. અનુભવી ૩. આનંદ ૪. ઊભી ઊભી ૫. મન-ચિત્ત

પદ-૪૮૨ રામનામ પ્રહલાદ ઉચ્ચારે

રામનામ પ્રહલાદ ઉચ્ચારે, હોરી જલ ભરી છારા;
જૈ જૈ કાર ભયો હરિજન કે, રામ વિમુખ મુખ કારા.....ટેક

સાધુ સમાજ જહાં અતિ આનંદ, રામભજન ભરપૂરી;
હિરણ્યાકંસ હોરી કા રંગી, પડત અસુર મુની ધૂલી.....૧

વિકલ ભયા હોરી દેખે, ડાલ શિષ મેં છારા;
ગામ ગલીમેં બાજા બાજહી, ફિટ ફિટ કરત પુકારા.....૨

ભક્તિ ઉઠાપે દાસ કો દ્રોહી, એ ચટ ડાઘ ન ખૂટે;
રામચરણ જુગ ચાર વીત્યે, તો ભી માર ન છૂટે ૩

૫૯-૪૮૩ રામનામ પ્રહલાદ પુકારે

રામનામ પ્રહલાદ પુકારે અસુરન કો નહિ ભાવે;
હિરણ્યાકંસ કી હાક ન માને પ્રેમ મગ્ન ગુણ ગાવે...રામનામ...ટેક

રાજા સહિત સભા સબહી મિલી, નિશ્વાસર[૧] સમજાવે;
રામ સાયન કે મતવાલા, કુવરકે દાયે ન આવે.....૧

છાંડા મુગાં[૨] કરત વિનતી, રામનામ છોડ બાલ;
મેરો કહ્યો સત કરી માન, કોપ કિયો ભૂપાલ.....૨

કો તુમ હો ભૂપાલ કોને હૈ બાત કરત બકવાદ;
રામસ્નેહી જીવન મેરો, ઈષ્ટ અમારો એ હી....૩

કાઢી ખડગ[૩] હિરણ્યકંસ કોપ્યો, ઈષ્ટ કહાં અબ તેરો,
મોં મેં તો મેં ખડક સ્તંભમેં, સકલ વ્યાપક અનેરો.....૪

રામચરણ નરહરિ પ્રગટે, જનકો કાર્ય જ સાર્યો;
રામ વિમુખ ભકતનકો દ્રોહી, રાક્ષસ મારી વિડાર્યો.....૫

૧. રાક્ષસ ૨. પ્રહલાદના ગુરુનું નામ જે અસુર-રાક્ષસ હતો
૩. તલવાર

ૐ અનુક્રમ ૨૦

પદ-૪૮૪ આરત રૂડી રૂડી મારા વ્હાલા

(રાગ-દેશી ફેર વસંત)

આરત રૂડી રૂડી મારા વ્હાલા, રૂડો માસ વસંત;
રૂડા વનમેં કેસર ફૂલ્યો, રૂડો કમલાકાન્ત[૧]....આરત ....ટેક

રૂડા રંગે બાંજા વગાડે, તારુણી દે કરતાલ;
ચતુરાનારી ચંગ વગાડે, મોરલી મદન ગોપાલ ૧

અતિ રૂડો વૃંદાવન સોહે, રૂડો જમુના તીર;
અતિ રૂડી ગોપી ગ્વાલની મંડલી, રૂડો હલધર વીર.....૨

અતિ રૂડો ગુલાલ અગર[૨] જો, રૂડો મુખ તંબોલ;[૩]
અતિ રૂડો નરસૈંયાનો સ્વામી, નિત નિત ઝાકમ ઝોળ ૩

૧. કામદેવ ૨. સુગંધી દ્રવ્યનો ભૂકો ૩. પાન

પદ-૪૮૫ આવો મારા વ્હાલા અતિ રઢિયાળા

આવો મારા વ્હાલા અતિ રઢિયાળા, ઓપે મંદિર અમારા;
આજ સપરમો[૧] દિવસ અમારો, દર્શન થયાં તમારા...આવો ....ટેક

નાવલિયાના ધોઉં પાવલિયાં,[૨] સિંહાસન પધરાવું;
પાથરવાને ફૂલ પિછોડી, પોઢો તો વાયુ ઢોળું.....૧

છપ્પન ભોગ છબીલાજી તમને, પ્રેમ ધરીને પીરસું;
રુમઝુમ રુમઝુમ હીંડું તમ આગે, તેમ તેમ રૂડી દીસું.....૨

પાનતણું બીડું પાતલીઆ, તે તમને ખવડાવું;
નરસૈંયાના સ્વામી વસંત ખેલે, જોવાને ત્યાં જાવું ૩

૧. મંગલ દિવસ ૨. પગો

પદ-૪૮૬ રાતી મોડ ધરો મારા વ્હાલા

રાતી મોડ[૧] ધરો મારા વ્હાલા, રાતી રત[૨] રૂડી રે;
રાતા દાંતે હસે રાધા, રાતી કર ચૂડી રે.....રાતી ... ટેક

રાતા ફૂલ ખરે ખાખરના, રાતી રજ ઉડી રે;
રાતાં ચાંચ રમે પંખીજન, સુડો[૩] ને વળી સુડી રે ૧

રાતી સાડી સૌ સહીયરની, શિર છૂટી જડી રે;
નરસૈંયાનો સ્વામી વસંત ખેલે, રહ્યો તે રસમેં બૂડી રે ૨

૧. મરોડ-લ્હેકો ૨. ઋતુ અથવા રાત ૩. પોપટ

પદ-૪૮૭ ગુલાલે ભર્યા ગોવિંદજી રે

ગુલાલે ભર્યા ગોવિંદજી રે, ઘર આવો મારે રે;
વસંતની વરણાગી લઈને, આંગણિયે પધારો રે....ગુલાલે.... ટેક

આરતમાં અતિ રૂડા દીસો, અતિ સુંદર સુહાગો;
સુરિનર મુનિજન શામળિયાને, પાવલીયે લાગે..... ૧

આજે વસંત રમો અમ સાથે, કોઈ નવ દે મ્હેણું રે;
રામકૃષ્ણ પ્રભુ પેલા ભવનું, તમ સાથે લ્હેણું રે..... ૨

ૐ

અનુક્રમ ૨૦

પદ-૪૮૮ ગુલાલે વધાવે રે હો

(રાગ-દેશી ફેર વસંત)

ગુલાલે વધાવે રે હો, ગોપી ગુલાલે વધાવે;
લક્ષ્મીવર શામળિયો વ્હાલો, મારે મન ભાવે.....ગુલાલે .... ટેક

જમુના ને કાંઠે રે, મોહનજી બંસરી બજાવે;
લટકતી લટકારી રાધા બાહુ લોલનતી[૧] આવે ૧

તાલ મૃદંગ ચંગ વગાડે, લલિત રાગ ગવાયે,
રુમ ઝુમ રુમ ઝુમ નાચે સુંદરી, ગિરધર ગતિ મિલાવે ૨

મંગલ ગાયે સૌ માનુની રે, નરસૈંયો સંગ સોહાવે;
પ્રથમ વસંત પંચમી પૂજા, હેત હરિને લડાવે..... ૩

૧. લ્હેકાવતી-હલાવતી

પદ-૪૮૯ ચાલો મારી સૈયર રે

ચાલો મારી સૈયર રે, સૈયર જહાં દ્વાદશ માસ[૧] વસંત
સુની લે વેણ શબ્દ એક બોલે, ખેલનહારો અનંત.....ચાલો.... ૧

એવું સાંભળી સૈયર મારી, સજજ વહેલી શણગાર;
શોક તણી હવે સાલ નિવારી, ભોગ શો હરિ ભરથાર..... ૨

સૈયર તણી શિખામણ માની, ચાલી વન મોઝાર;
કહે સૂરદાસ શ્યામને મળવા, તજયા કુટુંબ પરિવાર ૩

૧. બારે માસ એટલે નિત્ય વસંત

પદ-૪૯૦ કહો કેમ વસીએ રે મારા વ્હાલા

કહો કેમ વસીએ રે મારા વ્હાલા, ગોકુલ લૂંટ મંડાણી રે;
નંદતણો નાંઘડીયો[૧] નરહરિ, થઈ બેઠો દાણી.....ટેક

લાગ નહીં એનો ભાગ નહીં, બાલક જાણી પાળ્યો
મથુરા મે મહી વેચવાને, મારગડો ટાળ્યો રે..... ૧

એક નું ઢોળે વ્હાલો એકનું ફોડે, એક નું ગોરસ ખાયે
એક ને વ્હાલો અટકળું બોલે, શ્યામ સમ ખાઈ બોલે..... ૨

એક ને વ્હાલો ચીર પહેરાવે, એક ને પહેરાવે ચોળી રે;
એક ને વ્હાલો દહિં ખવડાવે, એક નું મેલે ઢોળી રે..... ૩

નારી મળી સૌ ભામા[૨] ભોળી સૈયરની ટોળી રે;
નરસૈંયાનો સ્વામી વૃંદાવનમેં, રમે છે હોળી રે..... ૪

૧. નાનકો-બાળ કનૈયો ૨. સ્ત્રી

ॐ અનુક્રમ ૨૦

પદ-૪૯૧ વસંત વધાવવા ચાલો અવધધામ

(રાગ-દેશી ફેર વસંત)

વસંત વધાવવા ચાલો અવધધામ, જહાં સુખ સિંહાસન બૈઠે રામ.....ટેક
સુરિનર મુનિજન સકલ દેવતા, દેવતા વિશ્વામિત્ર બિરાજે;
બાજાં બહુત બજીવત બાજે, ઘન દામિની જ્યોં ગાજે.....૧

પાની ગ્રહી પિચકારી, પ્યારી સૂધેં[૧] સેં ભર લાઈ;
પાંચ સખી મળી કલશ બનાયો, બહુત ભાંતિ બનાઈ....૨

મધુર મધુર સુર ગાન કરત હૈ, દેત હો રન કી ગાળી;
એક સખી લઈ અબિલ ઉડાડે, ભર ભર કંચન થાળી ૩

ચૂવા ચંદન અગર કુમકુમ, કીચ[૨] મચ્યો અતિ ભારી
ઊડત ગુલાલ અરુન[૩] ભયે અમ્મર, સોંઘે ભીની સાડી રે.....૪

પહેરે પંચમી બૈઠે સિંહાસન, કુતુહલ સબ કીજે;
જન તુલસી કી એ હી વિનંતી, ભક્તિ દાન મોહે દીજે.....૫

૧. સભાનપણે-અક્કલથી અથવા ચતુરાઈથી ૨. કાદવ
૩. અરુન એટલે સૂર્ય તેથી તેના જેવા રંગવાળો

પદ-૪૯૨ પ્રથમ સમાજ આજ વૃંદાવન

પ્રથમ સમાજ આજ વૃંદાવન, બહીતર લાલ બિહારી;
પંચમી નવલ વસંત વધાવવા, ઉમંગે ચલી વ્રજનારી....પ્રથમ ...ટેક

મંગલ સાજ લિયે જુવંતી[૧] વુંદ, મધ્યે ભિખુભાન દુલારી
ફલ દલ જબ નૌતમ મંજરી,[૨] કન કલશ શુભકારી ૧

ચૂવા ચંદન ઔર અગર જો, ભરી કેસર પિચકારી;
છિરકત ફિરત છબીલી ગાવત, રંગ અનુપમ વારિ ૨

ગાવત ગીત બજાવત બાંગ, નેન સે ન અનુહારિ;
હેત અહરનીશ નીરખી સુખશો, અઁખિયાઁ નજર ન ટાળી.....૩

૧. યુવતીઓનું ટોળું ૨. નવી મ્હોરેલી

ॐ અનુક્રમ ૨૦

પદ-૪૯૩ પ્રથમ વસંત પંચ્યમી શુભદિન

પ્રથમ વસંત પંચ્યમી શુભદિન, સિયા રઘુવરકો વધાવો
પહેરો વસંત સો રંગ ચુંદડી, સજી શણગાર ખનાવો....પ્રથમ... ટેક

હાટ કુંભ[૧] ધરો મસ્તક પર, આમ મોર જબ લાવો;
પંચ થાલ ભરી મુકતા ફલ, કંચનથાલ ભરાવો.....૧

બેન ચંગ ઉપંગ ઝાંઝરી, તાલ મૃદંગ બજાવો;
ગાવો સપ્ત સુર અકલ કીર્તિ, રાગ વસંત જમાવો.....૨

ચૂવા ચંદન ઔર અગર જો, કેસર માટ મંગાવો;
છાંટત છિરકત[૨] ભરત પરસ્પર, અખિલ ગુલાલ ઉડાવો ૩

રઘુકુલ વધૂ સબ મિલી સુંદરી, રંગ ભૂવનમેં આવો;
ચર્ચો હો રામ જાનકી રાની, આનંદ ઉર ઉપજાવો.....૪

વિવિધ વસંત આભુષણ પિયુકા, ફગુઆ બહુત મંગાવો;
અગ્રદાસ પ્રતાપ સીતાવર, રામનામ મન ભાવો.....૫

૧. સત્કાર માટેનો શણગારેલો માટીનો ઘડો ૨. પરસ્પર છાંટતાં છિર્ છિર્ અવાજ સાથે

ॐ

અનુક્રમ ૨૦

પદ-૪૯૪ પ્રથમ દિવસ વ્રજ વસંત પંચમી

(રાગ-દેશી ફેર વસંત)

પ્રથમ દિવસ વ્રજ વસંત પંચમી, મોક્ષ[૧] સખી ઘર સોહે;
ત્યાં પ્રીછે વ્રજ સુંદરિયાં રે, જયાં હરિના મન મોહે.....પ્રથમ...ટેક

સોનલા પાટ પાટ પથરાવી, વ્હાલાને પધરાવો;
આંબામોર મસ્તક ધરી અબલા, વાજિંત્ર ખેલે કરાવે. ૧

ફૂલડે ફગર[૩] ભરાવો ભામિની, મોતીડે ચોક પૂરાવો;
ચૂવા ચંદન કસ્તુરીના, છાંટણા છંટાવો રે ૨

ચિરમૂ[૪] જીવો તુમ બાલ મહિયારી, કોટિ વસંત રમીએ;
નરસૈંયાનો સ્વામિ સ્થિર થઈ રહેજો, ભામિની ભુવન ભમી જો ૩

૧. મુક્તિ- મોક્ષ એ પરમ સનાતન સુખની અવસ્થા છે
૨. આંબાનો ફૂટેલો મ્હોર ૩. પરાગ અથવા ફૂલના ઢગલે
૪. લાંબું જીવો

ૐ અનુક્રમ ૨૦

પદ-૪૯૫ નવલ વસંત નવલ અયોધ્યા

નવલ વસંત નવલ અયોધ્યા, નવલ રામ ખેલે હોરી રે;
નવાં નવાં સખી નવા છંદ ગાયે, નવલ હી જનક કિશોરી રે.....ટેક

નવાં નવાં ચીર કસુંબી પહેરી, નૌતમ[૧] કેસર[૨] ઘોળી;
નવલ ગુલાલ ઉડાયે પરસ્પર, નવલ બની હૈ જોડી રે;.....૧

નવાં નવાં સખી ખેલન સબ ધાયે, રઘુનંદન કી જોડી રે;
નવી પિચકારી નવરંગ વર્ષે, અવધપુર કી છોડી રે.....૨

ખેલતે ખેલતે રંગ વાધ્યો હૈ, ચિરમ્ જીવો એહ જોડી રે;
કુષ્ણદાસ ફગુઆ દીજે, કરો કૃપા ભરી થોડી રે ૩

૧. એકદમ નવો ૨. પીળા રંગ માટેની સામગ્રી અથવા પદાર્થ

પદ-૪૯૬ બ્રહ્મરસ અજર ન જરે મારા વ્હાલા

બ્રહ્મરસ[૧] અજર[૨] ન જરે મારા વ્હાલા, જીરવે[૩] જન વિરલા કોઈ;
મંદાગ્નિ મિષ્ટાન્ન[૪] ન જીરવે, વમન કરાવે સોઈ.....બ્રહ્મરસ... ટેક

પારો ભોગવે તે નર ભોગી, મન ભોગવે તે જોગી;
પારો મન જયાં લગી ન ભોગવે, ત્યાં લગી ઉભય રોગી..... ૧

શૂરો રણથી પાછો નવ ભાગે, પૂરો પદમાં[૫] સમાય;
સત્યા સાંસો[૬] કરે નહિ કબહું, પિયુ સંગે ઝંપલાય..... ૨

મેઘવૃષ્ટિ કરે નિરંતર, જલ ઠરે જઈ ખાડે;
સાર સર્વ સ્વર્ણના પાત્રમાં, સ્વર્ણનું પે ઝમિ..... ૩

સ્વાતિ તણો મેહ સઘળે વરસે; છીપ ઠરે તે મોતી;
કષ્ટ કરીને જે કોઈ કાઢે, પહેરે નાર પનોતી[૭]..... ૪

પંડિત સદા સમદષ્ટિ, વૈદ્ય હોય અરોગી;
શુભાશુભ અંસવે[૮] નહિ જેને, નર શુદ્ધ જોગી ૫

માન સરોવર તટના વાસી, પરમહંસ[૯] કહાવે;
ક્ષીર નીરનો કરે નીવડો, તેને શિલારસ ન ભાવે..... ૬

શીખે સાંભળે મોટે બોલે, એમ મોટા ન થઈએ;
મોટા દીસે મોટા અનુભવ વિના, પારંગત નવ માનીએ..... ૭

પ્રસર્યું તે પાછું સંકેલી, નિરાંલબે[૧૦] રહીએ;
કહે નરહરિ ચિત્તવ્રતા,[૧૧] પરમ ચિદાનંદ પદ લઈએ..... ૮

૧. પરમાત્માની કૃપા અથવા પ્રેમ ૨. અજડ પરથી અજર એટલે મૂર્ખ, મૂઢ, અજ્ઞાન ૩. પચવી ન શકે ૪. જઠરનો અગ્નિ મંદ પડે ત્યારે અપચો થાય ૫. ધ્યેયમાં-લક્ષસ્થાને ૬. વાર લગાડે નહિ-આનાકાની

કરે નહિ ૭. જેને પનોતિ બેઠેલી હોય તે ૮. અસર કરે નહિ ૯. જેને દેહભાવ ને જીવભાવ ટળી ગયો છે અને જેની સ્થિતિ આત્મભાવમાં જ રહે છે તેને પરમહંસની પદવી આપવામાં આવે છે. ૧૦. આધાર રહિત ૧૧. ચિત્તની વૃત્તિઓને પ્રભુના ચરણોમાં જોડવાથી પરમ પદ મળે છે.

ૐ અનુક્રમ ૨૦

પદ-૪૯૭ મન ખેલો વિમલ વસંત

મન ખેલો વિમલ વસંત પ્યારે મિત્રશું, ખોલ કમાડી કોટડી તું;
ઘટ[૧] બેઠી મહેલ એકાંત, મન ખેલો વિમલ વસંત..... ટેક

સતિયા[૨] પર બત્તિઆ[૩] ધરું હો, ભોવન કરું ઉજિયાર;
પિયુ મિલે સુખ પાઈએ, મેરો જીવન પ્રાણ આધાર ૧

ગંગા જમુના કે આંતરે, ચંદ્ર સુરજ કે બીચ;
અરધ ઉરધ કે સાંધમેં, તહાં અમીયાઁ[૪] અગરજા[૫] કીચ ૨

સોહી રંગ રંગે[૬] રંગ રહ્યો રે, હિલમિલ એક હી ઠામ;
કબીરા ભેટયા ભાવસોં જહાં મિટયો અપનો નામ ૩

૧. શરીરરૂપી મહેલમાં જે આત્મા બેઠો છે તેના દર્શન કરવા મનને શુદ્ધ બનાવવાની જરૂર છે તેથી વિમલ એટલે શુદ્ધ વસંત ખેલવાની વાત કરવામાં આવી છે. આપણે રમીએ છીએ તે સ્થૂળ વસંત જે અશુદ્ધ કહેવાય ૨. ને ૩. આત્મા સત્યસ્વરૂપ છે છતાં દેખાતો નથી તેથી તેના દર્શન માટે જ્ઞાનનો પ્રકાશ કરવાની વાત કરી ૪. અમૃત-મનની ઊંચી અવસ્થામાં પ્રાપ્ત થતો અનુપમ આનંદ ૫. સુગંધી દ્રવ્ય ૬. આત્મા પ્રકાશ સ્વરૂપ છે તેથી પ્રકાશમય બનવું તે રંગ

પદ-૪૯૮ હમ ઘર સંત સુજાણ

હમ ઘર સંત સુજાણ, ખેલત રંગ ભરી;
જન્મ જન્મ કી મિટી હૈ કલ્પના, પાયો જીવનપ્રાણ....ખેલત ....ટેક

પાંચ સખી મિલી મંગલ ગાયે, ગુરુગમ[૧] શબ્દ વિચાર;
તાલ મૃદંગ ઝાંઝ ડફ વાજે, અનહદ ધૂની ગુંજાર ૧

હોત આનંદ ભુવન પ્રીતમશું, તનકી તૃષા બુઝાઈ;
પિચકારી છુટત કછુ અદ્‌ભુત, રસકી કીચ ભયી ૨

સુખસાગર[૨] સ્નાન કિયો જબ, નિર્મલ ભયો શરીર;
આવાગમન મિટી ગયે સંતા, ફગુઆ પાયો કબીર ૩

૧. ગુર દ્વારા પ્રાપ્ત થતું જ્ઞાન ૨. આત્મા સુખ સાગર છે આનંદ સ્વરૂપ છે તેનાં દર્શન કરવાથી સાચો ફાગ મળી જાય છે

ૐ અનુક્રમ ૨૦

પદ-૪૯૯ મન કરી સુમરણ કો

મન કરી સુમરણ કો રંગ[૧] હો હોરી ખેલીએ;
જ્ઞાન પિચકારી[૨] ધ્યાન કેસર[૩] ભરી, એહીવિધ મન પર મેલ...હો હોરી ...ટેક

સુરત નુરત અનુરાગ રાગણી, અનુચિત ચેત સુજાણ;
પાંચ સખી[૪] મિલી ઉઠી ઉઠી ધાવે, ઉનકી લકુટી[૫] બજાય ૧

મનકો મૃદંગ સૂર જાયેગો ગગનમેં, અનહદ નાદ બજાય;
કામ ક્રોધ મદ લોભ મોહકો, અબિલ ગુલાલ ઉડાય....૨

પ્રેમ પ્રકાશ આનંદ અનુભવ, આવાગમન મિટાય;
કહે કબીર સુનો હરિ ભકતો ગુરુપે ફગુઆ પાય ૩

૧. નામ સ્મરણ રૂપી રંગ બનાવી હોળી રમો ૨. જ્ઞાન રૂપી પિચકારી વડે ૩. ધ્યાન યોગ રૂપી પીળા રંગનું દ્રાવણ તૈયાર કરી ૪. પાંચ ઈન્દ્રિયો સાથે મિત્ર ભાવે વર્તવું - તો તે જલદી સહાયક બને ૫. લાકડી એટલે તેના ટેકા વડે

ૐ અનુક્રમ ૨૦

૫૬-૫૦૦ હરિ આયેંગે તેરે આજ ખેલન ફાગ રે

(રાગ-વસંત ધનાશ્રી)

હરિ આયેંગે તેરે આજ ખેલન ફાગ રે, સુનરે સખી એક સુઘડ સંદેશો
તેરે આંગન બોલે કાગ રે, હરિ આયેંગે તેરે આજ ખેલન....ફાગ ...ટેક

ચંગ ઉપંગ બાંસુરી બેના, ગગન રહ્યો ધૂની ગાજ;
તાલ મૃદંગ ઝાંઝ ડફ બાજે, કહાં સોયે ઊઠી જાગ....૧

પાણિપાત્ર[૧] દિશા ન આદર, લે ઉનકે પાયે લાગ;
સુરદાસ પ્રભુ કી છબી નિરખત, આજ સખી તેરે ભાગ.....૨

૧. હાથનો ખોબો જ જેનું વાસણ છે જેને કરપાત્રી કહે છે

૫૬-૫૦૧ ઐસે નિત હી ખેલત ફાગ

(રાગ-વસંત ધનાશ્રી)

ઐસે નિત હી ખેલત ફાગ, પિયુ સંગ પ્યારી.....ઐસે.....ટેક

રસના રામ ઉચારો સુહાગન, પિયુ શું પ્રીત વધારે;
કામ કપટ પડદા કર ન્યારા, અરસ પરસ ગુન ગાવે.....ઐસે.....૧

ચિત્ત ચંદન સમતા શીલ ઘસ કર, પિયુ કે અંગ ચરચાવે;[૧]
ચરચત મગ્ન ભયે મહાસુંદર, સાંગોપાંગ[૨] લગાવે.....ઐસે.....૨

જ્ઞાન ગુલાલ અબિલ અગરજા ઝોળી ભર ભર લાવે
હરખી હરખી પતિ સન્મુખ, પ્રેમ સહિત પહિચાને.....ઐસે.....૩

કંથ કામિની કેસર ગારી,[૩] તા કો રંગ ચઢાવે;
પાંચે ઠામ[૪] રંગી રંગ ભીની, દૂજો રામ દૂજો રંગ ન નભાવે .....ઐસે.....૪

તન મન અર્પી મિલી પિયુ પત્ની, ન્યારી નેક ન જાવે;
રામચરણ શરણે સુખ પાયા, તાકી કહેત ન આવે .....ઐસે.....૫

૧. લગાવે-ચોળે ૨. આખા શરીર પર - બધી જ જગ્યા પર
૩. ગાઢ પીળો રંગ બનાવી ૪. પાંચે ઈન્દ્રિયોને રંગી

પદ-૫૦૨ હરિ ભજ મારગ ચાલ સ્નેહી રામકા

હરિ ભજ મારગ ચાલ સ્નેહી રામકા,
સંતનકા મત લીજીયે રે હૃદયે જ્ઞાન વિશાલ....હરિભજ....ટેક

ટેક પકડ પ્રહલાદકી જરે દૂજે ધ્યાન લગાય;
હટ કર નામ લ્યો રે રામકા, પય પીયો વિઠ્ઠલરાય.....સ્નેહી.....૧

સ્મરણ કીજે શેષ જેમ, શિવકી પકડ સમાધ;
દાસાતન હનુમાન સારે, ભક્તિ નારદ કી સાધ .....સ્નેહી.....૨

ત્યાગી રાજા ભ્રતૃહરિ, વૈરાગી શુક જોગી;
સન્યાસી મુનિ દત્તાત્રય, હોત હી કોઈ કોઈ .....સ્નેહી.....૩

યોગી તો ગોરખ હી રે, ભોગી દેવ મોરાર;
ગૃહસ્થી રાજા જનકજી રે, તે વિરલા સંસાર.....સ્નેહી.....૪

કરુણા કીજે સરજન હાર રે, પ્રેમ વિરહે વ્રજનાર;
મધ્ય માર્ગ દાદુતણા રે, તે ઉતારે ભવપાર....સ્નેહી.....૫

પતિવ્રત રંકાતણું રે, કરણી દાસ કબીર;[૧]
સાચ પકડ ઘાટમ તણી રે ધના ભકતકી ધીર .....સ્નેહી.....૬

સેવા કીજે સેના જેમ રે, અચાહી રોહીદાસ;
બ્રહ્મદશા પીપાતણી રે, ઘટ ઘટ બ્રહ્મ પ્રકાશ.....સ્નેહી.....૭

ઐસા મત ગ્રહો સંતકો રે, સ્મરો સર્જનહાર;
દાસ સ્નેહી રામકા રે, જયાં પાયો કિરતાર.....સ્નેહી.....૮

૧. કબીરસાહેબ જેવી કરણી-જગતમાં રહેવા છતાં જગતથી અલિપ્ત-નાવ કે હોડી પાણીમાં તરે છતાં હોડીમાં પાણી નહિ તેવી અસંગતા અથવા નિષ્કામતાવાળી કરણી

૫૯-૫૦૩ અવિનાશી દુલ્હા કબ મિલે હો

અવિનાશી દુલ્હા કબ મિલે હો પ્યારે મિલહે તો જાને ન દઉ .....અવિનાશી ટેક

જલ ઊપજી જલહી સોં નેહા રટત પિયાસ પિયાસ;
મૈં વ્રહની ઠાડે[૧] મૃગ જોઉં, રામ તુમ્હારી આશ .....અવિનાશી ૧

ખાન પાન કી સૂધ નહિ હૈ, દેહ ગ્રહે કો સાર;
નિશદિન ફિરત ભુવનમેં ભૂલી, મારી હૈ અંગોઅંગ માર .....અવિનાશી ૨

દિવસ ન ભૂખ રૈન નહિ નિદ્રા, ગૃહ આંગન ન સોહાય;
સેજડિયાઁ વૈરણ ભયી મોં કો, જાગત રૈન બિહાઈ[૨] .....અવિનાશી ૩

છોડયો ગૃહ સ્નેહ જોડયો તુમસે, ભયી ચરણે લોલીન[૩]
તલફત ફિરત પ્રેમકી પ્યાસી, જૈસે જલ વિના મીન.....અવિનાશી ૪

મૈં તો તુમ્હારી દાસી મોહન, તુમ હમારે શિરદાર;
દીન દયાલ કૃપા કરો માધવ, સહાયો સર્જનહાર .....અવિનાશી ૫

કહે હમ પ્રાણ તજતહુ મોહન, કે અપની કર લીજે;
દાસ કબીર વ્રેહ અતિ વધ્યો, હમહી કો દર્શન દીજો .....અવિનાશી ૬

૧. 'ઠાડિ' જોઈએ- ઊભી ઊભી ૨. ભયાનક--બિહામણી ૩. લીન

પદ-૫૦૪ રામૈયો મેરો સાહબ હો

રામૈયો મેરો સાહબ હો, હો મેરે પ્યારે, મેં સેવક ખિદમતદાર[૧]....ટેક

પાયે[૨] પૈ લોટું, પંખા ઢાળું, નિશદિન રહું રે હજૂર;
જે ફરમાવો સો કરી આવું, કબહુ ન ભાગું દૂર ૧

જે પહેરાવો સો મૈં પહેરું, જે દેઓ સો ખાઉં
દ્વાર તમારો કબહુ ન છોડું, અંતે કહીં ન જાઉ ૨

તુમ્હારે ઘર કે પોલે પોષે, તુમ હી લો બોલાઈ;
જો જાને ત્યોં રાખો ગોસાંઈ, ઉજજડ કિયો નહિ જાઉં ૩

જો રીઝો તો ઈતના ન દીજો, લઉં તુમ્હારો નામ;
ઔર કછું મેં માંગત નાહિં, સુરદાસ ગુલામ ૪

૧. નોકર--ચાકર ૨. પગમાં-ચરણમાં

ॐ અનુક્રમ ૨૧

પદ-૫૦૫ તુમ ખેલો દિનદશ સાજન હો

તુમ ખેલો દિનદશ સાજન હો, હો સાજન હો,
બહુરિ[૧] ન ઐસો હૈં દાવ ...તુમ ટેક

ઋતુ વસંત સામે સંજોગે; કર હો કછૂ અનુરાગ;
ફિર પીછે પસ્તાયેગો બહુત, બીત જાયેગો હૈં ફાગ ...તુમ ૧

જ્ઞાન ડંસ માર્યો પિયકારી, સન્મુખ રહી રે સંભાળ;
મારુંગી ચિત્ત ચોર માહિની, નાગણી ચંચલ નાર ...તુમ ૨

ગગન મંડલ મેં બાજાં બાજે, નૌતમ પ્રીત બઢાઈ;
કેસર ચર્ચ્યો પ્રેમકો, જુગ જુગ છુટન જાઈ ...તુમ ૩

હરિ સ્મરણ કી ગાળી દીજો, ગુરુકો શબ્દ વિચાર;
સંત સંગત મિલી હોરી ખેલો, કબહુ ન આયેંગી હાર ...તુમ ૪

ધન ગુરૂ ધન સંગત સંતકી, ધન જો હમારો ભાગ
કહેત કબીર ખેલો મન ઐંસે , ફગુઆ પરમ પદ પાઈ ...તુમ ૫

૧. વારંવાર--મનુષ્ય જન્મ વારંવાર મળતો નથી તેથી મળ્યો છે તો પ્રિયતમ પ્રભુ સાથે પ્રેમ કરી લે

૫૬-૫૦૬ નિત મંગલ હોરી ખેલિયે હો

નિત મંગલ હોરી ખેલિયે હો, હો મેરે પ્યારે,
નિત હી વસંત નિત હી ફાગ.....નિત ટેક

દયા ધર્મકો કેસર ઘોળ્યો પ્રેમ પ્રીત પિચકારી;
ભાવ ભક્તિ ભરોસો સદગુરુકો જન્મ સફલ નરનાર.....નિત ૧

ક્ષમા અબિલ ચર્ચ્યો[૧] ચિત્ત ચંદન, સુમરણ ધ્યાન ધુમાર[૨]
જ્ઞાન ગુલાલ અગર કસ્તૂરી, ઉમંગે ઉમંગે રસ ડાર.....નિત ૨

ચરણામૃત પ્રસાદ સંતરજ, લીજે શિષ ચઢાય;
લોક લાજ કુલ કહેત તોડકે, નિર્ભય નિશાન બજાય.....નિત ૩

કથા કીર્તન મંગલ ઓચ્છવ, જયોં સંતન કી ભીર;
કબહુ કારજ બિગડે ન તેરો, યોં કહે દાસ કબીર.....નિત ૪

૧. લગાડવો ૨. સાચો શબ્દ ધમાર--ધમાર એ તાલનું નામ છે

પદ-૫૦૭ અસે મન સંગ હોરી ખેલીએ હો

(રાગ-ધુમાર)

અસે મન સંગ હોરી ખેલીએ હો, હો મેરે પ્યારે,
જન્મ મરણ ભય જાય .....ઐસે ટેક

જોગ જુગત કી કરો પિચકારી, ક્ષમા ચલાવનહાર,
આત્મા બ્રહ્મ જબ ખેલન લાગે, પાંચ પચીશ મોઝાર[૧] ....ઐસે ૧

ઈંગલા પીંગલા[૨] ને સુષમણા[૩] નાડી, સુરત નુરત લિયે લાર;
અપને પિયુ સંગ હોરી ખેલો લજજા કહાન નિવાર .....ઐસે ૨

જ્ઞાન ગલીમેં હોરી ખેલો, મચ્યો હૈ પ્રેમકો કીચ;
કામ ક્રોધ દોઉ કુડ કુડ ભાગે, સુની શબ્દ અતીત[૪] .....ઐસે ૩

સતગુરુ મિલી મોહે ફગુઆ દીના, મારગ દિયો બતાય;
કહેત કબીર ખેલો મન ઐસે, જીવત બ્રહ્મ સમાય .....ઐસે ૪

૧. શરીર જડ છે. તે પચીસ તત્વો નું બનેલું છે. તે શરીરની પ્રકૃતિ કહેવાય. પ્રકૃતિ પણ જડ છે. તેમાં આત્મા વસેલો છે તે ચેતન છે. પોતાના સ્વરૂપનું ભાન થાય ત્યારે જીવમાં ખુમારી પ્રગટે ૨. ને ૩. શરીરમાં બોત્તેર હજાર નાડી છે. તેમાં ત્રણ નાડી મુખ્ય ગણાયઃ ઈંગલા, પીંગલા ને સુષુમણા નાડી એ એટલા માટે મહત્ત્વની ગણાય કે તે દ્વારા જીવ શિવનું મિલન શકય બને છે. ૪. ત્રણ ગુણોથી પર થવાનું જ્ઞાન તે અતીત જ્ઞાન

૫૯-૫૦૮ હરિ પિયુ સંગ હોરી ખેલીએ હો

હરિ પિયુ સંગ હોરી ખેલીએ હો, હો મેરે પ્યારે;
સુરત[૧] સુહાગન નાર.....હરિ ટેક

કર્મ કિયે નર દેહી પાઈ, હોત પશુ ઔર ગમાર;[૨]
સાધુ સકલ મૂલ ગ્રહી બૈઠે, સબ જુગ લાગ્યો હૈ ડાર .....હરિ ૧

ઈગલાં પીંગલાં સુષમણા નાડી, દશમેં દ્વારે[૩] મઠ છાંય;
ભ્રમર ગુફામેં[૪] જે રસ ચાખે, ઉર ધર ધ્યાન લગાય.....હરિ ૨

ડાર ભ્રમણા અજહુ ન ચેતે કહેત કબીર વિચાર;
શબ્દ હમારો જે કોઈ માને, સોઈ જન ઉતરે પાર .....હરિ ૩

૧. મનને ગોપીઓની માફક કૃષ્ણમય બનાવવું તે એક પ્રકારની આનંદદાયક હોળીની લીલા છે. ૨. મૂઢ અજ્ઞાની ૩. દસમો દરવાજો બ્રહ્મરંધ છે તેમાં ૪. આજ્ઞાચકને ભ્રમર ગુફા પણ કહેવાય. ત્યાં દષ્ટિ સ્થિર થાય ત્યારે આનંદ ઝરે એમ કહેવાય

૫૮-૫૦૯ ઐસે હરિ સંગ હોરી ખેલીએ હો

ઐસે હરિ સંગ હોરી ખેલીએ હો, હો મેરે પ્યારે,
જૈસે રામ, કબીર .....ઐસે ટેક

બાલપનું ખેલનમેં ગુમાયો, જોબન જુવાની જોર;
એ મન મસ્ત કહ્યો ન માને, ન દેખ સાંજ ભોર[૧] .....ઐસે ૧

કર્મ કિયે નર દેહી પાયો, હોત પશુ પતંગ;
જેણે પ્રભુજી કો નામ ન જાણ્યો સો નર હોગા ભોરિંગ[૨] ....ઐસે ૨

અવિનાશી વણસે નહિ, જા કી કથા રે અપાર;
સાધુ સકલ મૂલ ગ્રહી બૈઠે સબ જુગ લાગ્યો હે ડાર .....ઐસે ૩

જે જન જગતસે લગ રહ્યો હૈ, હરિ કો દેખે દૂર;
નિશ્ચે સ્મરણ કરે રે કબીરજી, ઘટ માંહે હાલ હજૂર.....ઐસે ૪

૧. સવાર ૨. સાપ

ॐ અનુક્રમ ૨૧

૫૯-૫૧૦ રઘુનાથ પધારે જાનીયે હો

રઘુનાથ પધારે જાનીયે હો, હો મેરે પ્યારે, જાનકી જીવન રામ ....રઘુનાથ ટેક
રામચંદ્ર અયોધ્યા નગરી, નિકસે વનમોઝાર;
રાવણે રૂપ ધર્યો તપશીકો હર ગયો સીતા માત ....રઘુનાથ ૧

જબ રઘુનાથે બિડલું[૧] ફિરાવ્યો, કોઈ લંકા ગઢ જાઓ;
અંજની કો પુત્ર મહા બલવંતો, બિડલું લિયો હૈ ઉઠાઈ ....રઘુનાથ ૨

શોધ લેને કો હનુમાન પઠાયો, મુદ્રીકા લીની હાથ;
અબ કે ફાગ લંકા ગઢ ખેલો, પદમ[૨] અઢાર સાથ ....રઘુનાથ ૩

જબ રઘુનાથે સેના જોડી, કછુ વાંદર કછુ રીંછ;
અઢાર પદમ જા કી સેના મિલી હૈ, આયે હૈ સાહેર તીર ....રઘુનાથ ૪

સાહેર[૩] તીરે ધૂમ મચી હૈ, ગિરદ ઉહી આસમાન,
આયે ઉતર્યો તીન લોક કો નાયક, બાજત ઢોલ નિશાન....રઘુતાથ ૫

જબ રઘુનાથે સેના ઉતારી, સાહેર બાંધી પાજ,[૪]
તીન લોક જબ કાંપન લાગે, કંપ્યો હૈ વાસૂકી નાગ ....રઘુનાથ ૬

કહેત હી રાવણ સુનો મંદોદરી, મોતી ઝાંખા કેમ હવાં;
રામચંદ્રજીકી સેના ઉતરી, ગિરદ ભરાની હૈ ત્યાંય ....રઘુનાથ ૭

કહેત મંદોદરી સુનો પિયુ રાવણ, મિલી હૈ દોઉ કર જોડ;
જા કી જાનકી તુમ હર લાયે, ડારેંગે દશ શિશ તોડ. ...રઘુનાથ ૮

કહેત રાવણ સુનો હૈ મંદોદરી, મેલું તો ઘટે મેરો માન;
સકલ દેવતા મેં વશ કીના, રહ્યો કૈં એકલો રામ....રઘુનાથ ૯

કહેત મંદોદરી સુનો પિયુ રાવણ, સ્વપ્નું લાધ્યું હૈ મન;
કુદ કુદ વાંનર ગઢ બૈઠે, આયો તુંહારો અંત ....રઘુનાથ ૧૦

કહેત હી રાવણ સુનો હૈ મંદોદરી, મન ઝુરાવો કયાંય;
રામ ચઢે સીતા નહિ આપું, બહુરે જન્મ જો આય....રઘુનાથ ૧૧

હનુમાન જા કે પાયક[૫] કહીએ, લક્ષ્મણ હૈ બલવીર;
જલતી અગ્નિમેં યોં હી ધસત, જૈસે સાહેર નીર....રઘુનાથ ૧૨

કુંભકર્ણ જૈસે ભૈયા હમારા, ઈન્દ્રજીત બલવીર;
કંચનકોટ લંકા ગઢ મેરો, ફરતો હૈ સાહેર નીર....રઘુવીર ૧૩

શિવકે ભરોસે પિયુ તુમ મત ભૂલો, યોં હી ભયે સિયારામ;
દશ શિશ છેદી શિર પર ધરેગો, સારેગો દેવતા કો કામ ....રઘુવીર ૧૪

એક ભાઈ વૈરી થઈ બેઠો દૂજા કો આયે સુખ સેન;
કુંભકર્ણ સુતો નહિ જાગે, ખોલ દેખો દોઉ નેન ....રઘુવીર ૧૫

ભરત શત્રુધ્ન લક્ષ્મણ ભાઈ, સુગ્રીવ હૈ બલવંત;
સાત સાહેર જા કે ચરણે રહેત હૈ, રાવણ કીતી એક દૂર ....રઘુવીર ૧૬

નાકનમેં છારી છટકારી, કાન બજાયો ભેર
જાગ જાગ હો બલવંતા, લિયો હૈ લંકા ગઢ ઘેર ....રઘુવીર ૧૭

રાવણ માર્યો મહીરાવણ માર્યો, કિયો હૈ વિભિષણ રાય;
લઈ જાનકી ભુવન સધારે, ક્ષેમદાસ બલ બલ જાય....રઘુવીર ૧૮

૧. પડકાર હુકમ ૨. અસંખ્ય સૈન્ય સાથે ૩. દરિયો ૪.પાળ
૫. પાયક-પાવક-અગ્નિ

પદ-૫૧૧ વસંત આયો સાજન હો

(રાગ-ધુમાર)

વસંત આયો સાજન હો, હો મેરે પ્યારે,
હરિ શું કરો અનુરાગ.....ટેક

વસંત આયો ને કેસર ફૂલ્યો, ફૂલી સકલ વનરાય;
ભકત જનકે મન અતિ ફૂલે, આનંદ ઉર ન માય ....વસંત ૧

મનષા જન્મ વસંત આયો હરિ મિલનકો દાવ;
ખેલનહારા ખેલીએ હો, વસંત વીત્યો હૈ જાય.....વસંત ૨

સુરત નુરત કી કરો પિચકારી, હરિ સુમરત કો રંગ;
સતગુરુ શબ્દ પરસ્પર ખેલો, નિશદિન કરો સતગુરુ સંગ .....વસંત ૩

સબ સંતન મિલી ઈસવિધ ખેલે, સાનકા[૧] ઢોલ બજાય;
કેસર ચર્ચ્યો પ્રેમકો રે, મમતા ગુલાલ ઉડાય.....વસંત ૪

સંત સંગત પરસ્પર ખેલે, બઢયો હૈ રંગ અપાર;
જન કબીરે ફગુઆ પાયા, રામનામ તત્વ હી સાર .....વસંત ૫

૧. સુરતાનો-ચિત્તવૃત્તિની એકાગ્રતાનો

પદ-૫૧૨ હરિ સંગ હોરી ખેલીએ હો

હરિ સંગ હોરી ખેલીએ હો, હો મેરે પ્યારે,
આયો ઉત્તમ દાવ.....ટેક

મનષા જન્મ ફાગન આયો, પાયો હૈ પૂરણ ભાગ;
સંત સંગત મિલી હોરી ખેલો, હરિ શું કરો અનુરાગ[૧].....હરિ ૧

જ્ઞાન ધ્યાનકી સંગ કરો પાંચ પચ્ચીસકો[૨] માર,
સતગુરુ શબ્દ પરસ્પર ખેલો, કબહુ ન આયેંગી હાર .....હરિ ૨

શીલ સંતોષ કી કરો પિચકારી, મનકી વાસનાકો માર;
કામ ક્રોધ મદ લોભ જીતકે, સતગુરુ શબ્દ વિચાર .....હરિ ૩

ધુવ પ્રહલાદ ઈસવિધ ખેલે, નામદેવ કબીર બલ જાઉ
પાંચ પચ્ચીસકો જીત ચલે હો, ભવસાગર કે તીર .....હરિ ૪

રંકા વંકા કાલુ કેવલ ડુબા, સેના ધના રોહીદાસ;
પીપા પ્રેમ પ્રીત શું ખેલે; નિજ પદકી એહી નિવાસ.....હરિ ૫

શુક સનકાદિક અનંત કોટિ, હરિ શું કિયો અનુરાગ;
પ્રેમાનંદ પ્રભુ અબ જો ખેલે, તીનકો પૂરણ ભાગ .....હરિ ૬

૧. પ્રેમ ૨. પચ્ચીસ તત્વની પ્રકૃતિ

પદ-૫૧૩ દશરથનંદન વર વરું હો

(રાગ-ધુમાર)

દશરથનંદન વર વરું હો, હો મેરે પ્યારે,
બીજા તે ભ્રાત સમાન.....દશરથ....ટેક

જનકરાયે મંડપ રચ્યો, કંકોત્રી લખાય;
દેશ દેશકે ભૂપતિ આયે, મંડપમાં ન સમાય .....દશરથ....૧

આપ આપકે સૌ આસન બૈઠે, આપ આપકી લેત રૂપ;
સર્વે દેવતા હારન લાગે, આયો હૈ રાવણ ભૂપ.....દશરથ....૨

જાનકી મનમેં સોચ કરત હૈ, કોન જન્મકો પાપ;
જાઓ સખી રઘુનાથજી સેવો, નહિ તો તજું પ્રાણ .....દશરથ....૩

જાનકી મન રઘુનાથ હી જાચે,[૧] આયે મંડપ મોઝાર[૨]
વેગે મલ્યો હરવંશી કો સ્વામી, ધનુષ લિયો હૈ ઉઠાય....દશરથ....૪

૧. યાચે-માગે ૨. અંદર

પદ-૫૧૪ બ્રહ્માનંદ સરોવર ઝીલીયે હો

બ્રહ્માનંદ સરોવર ઝીલીયે[૧] હો, હરો મેરે પ્યારે,
આવાગમન ન હોય.....બ્રહ્માનંદ...ટેક

અનંત કોટિ તહાં પક્ષી ઝીલે, હરિ દરિયાકી ધાર;
કિત્તેક શિવ, સનકાદિક કિત્તેક, બ્રહ્મ અનંત અપાર .....બ્રહ્માનંદ...૧

બ્રહ્મ સરોવર મોતી નીપજે, વા કો મૂલ ન તોલ;
સો મોતી હરિજન હંસ યૂગત[૨] હૈ, જ્ઞાનકી ચંચુ ખોલ.....બ્રહ્માનંદ..૨

ધન મોતી ધન માણેક નીપજે, રત્ન પદાર્થ હીર;
સો મોતી વિરલા જન પરખે, કોટિ ન મોહ જંજીર.....બ્રહ્માનંદ...૩

ત્રિવેણી[૩] જલ મલ હોત ઉજિયાલી, અનહદ ધરત નિશાન;
પિયુજી કે સંગ રાતી[૪] પત્ની, વિસરી હૈ પ્યાર પાન .....બ્રહ્માનંદ...૪

મન પવન દોનો કર ભેળા, મૂલ ચક્ર[૫] ગ્રહી બાંધ;
ઐસી વિધિ કર પિયુ રીઝાય, લગ ગયી બ્રહ્મ સમાધ .....બ્રહ્માનંદ...૫

હમ સો પિયુ, પિયુ સો હમ હી, મિલ રહી આદિ અનાદિ
દાસ કબીર હરિમેં સમાયા, મિટ ગયી જીવ ઉપાધિ .....બ્રહ્માનંદ...૬

૧. ડૂબીએ અથવા તો સ્નાન કરીએ એવા અર્થમાં ૨. વીણવું
૩. ઈડા, પિંગલા ને સુષુમ્ણા કપાળમાં ભેગા મળે તે સ્થળ
૪. રત રહેતી એટલે કે પ્રેમી ૫. મૂલાધાર ચક્ર

પદ-૫૧૫ નવરંગી દુલ્હો ગાયે હો

(રાગ-ધુમાર)

નવરંગી દુલ્હો[૧] ગાયે હો, હો મેરે પ્યારે, આયો ફાગન માસ .....ટેક

સજ શણગાર પહેર પટ ભૂષણ, મિલી નિકસી વ્રજનાર;
ગાવત હો હો બોલત હોળી, રોક્યો હૈ નંદ દરબાર.....૧

દેકર તાલ જસોદા મૈયા, બૈઠે અટારી માંય;
ફગુઆ કયોં ન દેત હી મનમોહન, નહિ તો ગાઉંગી નંદરાય.....૨

સાથ સુદામા ગ્વાલ બોલાયે, બોલાયે બલવીર
સબ મિલી સંગ ચલે મોહનકો, ખેલત જમુનાકો તીર ૩

ખેલત વ્રજ બીચ કીચ મચ્યો હૈ, ઉડત અબિલ ગુલાલ;
ચારે દિશથી છૂટત પિચકારી, અચ્છો બન્યો હૈ ખેલ ૪

તાલ પખાવજ બેના ચંગ મહુવર કે, બીચ મોરલી બાજે ઘનઘોર;
નિરખી પરખી સબ સુર મોહે, નર્તન આમ પૈ મોર ૫

ઊંચે તાન મિલી પ્રિયા સબ, ગાવત હૈ અદ્ભુત;
ઈત બલ મોહન ઉન સબ ગોપી, ઝુરે હૈ વ્રજજન જૂથ.....૬

નવરંગી મચ્યો અતિ સ્નેહકો, ને સુખ વરણી ન જાય;
વ્યાસ બડાઈ છોડ દે અપની, સંતકો શિર નમાવું.....૭

૧. વરરાજા ૨. એક જાતનું વાજિંત્ર

પદ-૫૧૬ રઘુવીર જાનકી ઝુલત હો

રઘુવીર જાનકી ઝુલત હો, હો મેરે પ્યારે,
ઝુલત સબ સુખ રાશિ.....ટેક

કંચન સ્તંભ કંચન મણિ, હીરા લાલ જડાય;
વિશ્વકર્મા બ્રહ્મા મિલ દોઉ, રચ્યો હૈ હિંદોલ સુહાય[૧] ૧

અવધપુરી બહુ બાજાં બાજે, અનહદ આનંદ બહુત ઓચ્છવ;
બહુત બહુત દંપતી છબી નીરખી, લેત હૈ લોચન લ્હાવો.....૨

સુર પુર નાર મિલી સ્વર ગાવે, ગંધર્વ ગાયે ગાન;
શોભિત નાર નૃત્ય કરત હૈ, વર્ષત કુસુમ વિમાન.....૩

હિંદોલ ઝુલાવે ભોગ લગાયે, ચમર ઢોલાવે ધીર;
અંગદ ઔર સુગ્રીવ વિભિષણ, ઢાળે હૈ હનુમાન વીર ૪

ઈન્દ્ર સખી આરતી ઉતારે, દીપક બાતીયાઁ બનાય;
સીતા રામકી છબી ઉપર, અગ્રદાસ બલ[૨] જાય.....૫

૧. શોભે ૨. વારીજવું

ॐ અનુક્રમ ૨૧

૫૬-૫૧૭ ખેલત માયા મોહની હો

(રાગ-ધુમાર)

ખેલત માયા મોહની હો, હો મેરે પ્યારે, જેણે જેર કિયો સંસાર .....ખેલત.....ટેક

ચંદ્રવદની મૃગલોચની માયા, બદન બન્યો હૈ રસાલ;
જતી સતી સબ મોહ લિયે હૈ, વાંકી હૈ ગજગતિ ચાલ .....ખેલત.....૧

રસિક રંગકી ચૂંદડી હો, સુંદર પ્હેરે ધૌત;[૧]
વા કે અદ્‌ભુત રૂપ કિયો હૈ, ઉપમા વરણી ન જાત .....ખેલત.....૨

છિરકત થોંથા[૨] પ્રેમકા હો, ભરી પિચકારી હાથ,
સનક સુનંદન લગન લગત હૈ યહ રવકી[૩] કહત હૈ બાત.....ખેલત.....૩

સુરિનર મુનિ સબ એક ભયે હૈ, એક એક લિયે આપ;
સન્મુખ કો ઉન ઢોળ રહે હો, પકડ હી એક ધામ.....ખેલત.....૪

અનહદ ધૂની બાજાં બાજે, શ્રવન સુનત ભયો ચ્હાય;
ખેલનારા ખેલીએ હો, બહુરિ ન ઐસો હૈ દાવ .....ખેલત.....૫

જ્ઞાન સ્તંભ જબ રોપ્યો હો, ટાળ્યો તન ત્રાસ પાસ;
બંસી લિયે કર અપને હો, ફિર ફિર જુર્વત[૪] ત્રાસ .....ખેલત....૬

બ્રહ્મા શંકર ધાય કે હો, દોનો પકડે જાય;
ફગુઆ લીના અપને હો, છોડ દિયે છટકાય .....ખેલત.....૭

નારદ કો મુખમાં જ કહે હો, બંસી નાદ લિયો સુનાય;
ગર્ભ ઘેલી ઘર પ્રસુત હો, ઉમગી[૫] ચલી હો મૂર્છાય .....ખેલત.....૮

ઈંદ્ર શંકર ચઢયો ભયો હૈ, માયા લોચન લલિત અંજાય;
હરિ અવિનાશીથી ઉગરે હો, દાસ કબીર બલ જાય.....ખેલત.....૯

૧. ધોતી ૨. પિચકારીની નળી ૩. રવૈયાની-પદ્ધતિની ૪. જોરાવર અથવા વધારે ૫. માયામય-માયામાં રચી પચી રહે તે

પદ-૫૧૮ કોઈ રામ રંગીલો રંગે હો

કોઈ રામ રંગીલો રંગે હો, હો મેરે પ્યારે, પરખે શબ્દ ટંકસાલ.....ટેક

ગગન મંડલમેં પખાજ વાગે, વીણા કર બાજે તાલ;
રણક ઝણક અનહદ ટંક બાજે, સુન્યો શબ્દ રસાલ ૧

ગગન મંડલ બીચ હોળી ખેલે, તત્વ મચ્યો ગુલતાન;
ફગુઆ મ્હેકે વન પેં આવે, પાવે મુકતાફલ દાન ૨

ચૂવા ચંદન ઔર અગર જા, અર્ધ ગગન[૧] મુખ સાજ;
જ્ઞાન ગલિમેં બની પિચકારી, ભ્રમર[૨] ગુફા કે ઘાટ ૩

કહેત કબીર ઐસી હોળી ખેલો, તીન પાપ કો નિવાર;
નામ ગ્રહ્યો તો પરમપદ પાવે, પુનઃરપિ[૩] જન્મ નિવાર ૪

૧. કપાળ પર આજ્ઞાચક્ર છે તે સ્થળ ૨. બે ભ્રમરોની વચ્ચેનું સ્થાન
૩. આવાગમનના ફેરા

ૐ અનુક્રમ ૨૧

૫૬-૫૧૯ માયા તું કાલી નાગણી હો

માયા તું કાલી નાગણી હો, હો મેરે પ્યારે,
જેણે ડંસ્યો સકલ સંસાર ....માયા...ટેક

ઈન્દ્ર ડસ્યો બ્રહ્મા ડસ્યો, નારદ ડસ્યો વ્યાસ;
વાત કરતા શિવજી ડસ્યો, પલ એક બૈઠી પાસ .....માયા...૧

કંસ ડસ્યો શિશુપાલ ડસ્યો, રાવણ ડસ્યો જાય;
દશ મસ્તક લંકા ધર્યો હૈ, ક્ષણમેં દિયો હૈ બહાય[૧].....માયા...૨

બડે બડે ગારુડી કો ડસ્યો હૈ, કોઈ ન ખેલનહાર;
કચ્છ દેશ કે ગોરખ ડસ્યો હૈ, તીનકા[૨] એ અગમ વિચાર.....માયા...૩

ચુન ચુન મારે અસુર સબ કાંપે, જા કી કરે જગ આશ;
મૈં ગરીબ કો કોન ગણત હૈ, કહે કબીર નિજ દાસ .....માયા...૪

૧. વહેવડાવી દીધો એટલે કે નાશ કર્યો ૨. તેનો

ૐ અનુક્રમ ૨૧

પદ-૫૨૦ વસંત વિવાહ આદર્યો હો

(રાગ-ધુમાર)

વસંત વિવાહ આદર્યો હો, હો મેરે પ્યારે,
પરણે નંદજીનો લાલ ....વસંત....ટેક

વસંત પંચમી નૌતમ નક્ષત્ર, લગ્ન લીધાં નિરધાર;
સંત પધરાવું ચમર ઢોળાવું તોરણ બંધાવું દ્વાર .....વસંત.....૧

કલ્લા કાંબી અણવટ[૧] વિછુઆ,[૨] ઝાંઝરનો ઝંકાર;
બાંહે શોભીતો ચૂડલો રે, કંઠે કાવડ હાર .....વસંત.....૨

ભાવે બ્રહ્મા વેદ ભણે રે, મંગલ વરતાય ચાર રે;
સુરિનર મુનિજન સર્વે મળીને, કંઠ આરોપ્યો વરમાળ .....વસંત.....૩

નંદજીને ઘેર કુંવર કનૈયો, કન્યા ભિખુભાન દુલારી;
પહેલા પરણ્યા મહેતા નરસૈંયાના સ્વામી, પછી પરણ્યો સંસાર .....વસંત....૪

૧-૨. પગના અંગૂઠે પહેરવાનું ઘરેણું

પદ-૫૨૧ રઘુજી ખેલત હોરી

(સારંગની ધુમાર)

રઘુજી ખેલત હોરી દશરથસુત ચારે વીર.....રઘુજી.....ટેક

અવધપુરી શોભા જો બની હૈ, મુખસે કહ્યો ન જાય,
રત્નજડિત પિચકારી કર ગ્રહી, રાજીત ચારે ભાઈ,
ઉધરસે આયી જનકનંદિની, બહુત સખી સંગે લાઈ;
સબ મધુર મધુર સ્વરે ગાવત ગોરી ચાચર[૧] ધૂમ મચાઈ ....રઘુજી...૧

એક નાચત એક વીણા કાંધે ધરી, એક દેત કિરતાલ;
એકન વેષ પુરુષકો લીનો, મગ્ન ભયે ગાવે ગારી;
બદત[૨] નાહિ ફાગુન કે માતે, કહાં પુરુષ કહા નારી;
નયી નયી હાસ્ય વિલાસ કરત હૈ સંગ સોહે સિયા પ્યારી ....રઘુજી...૨

તબહી રામ સખા સંગ લાયે, યુવતિ જૂથ પર ધાયે;
તાલ મૃદગ ઝાંઝ ડફ[૩] મહુવર બાજાં અનેક બજાયે;
સીતાસે ન દઈ સખીયનકો, વાંસકી માર મચાયે;
ગ્રહો ગ્રહો કોશલ્યા સુતકો, બહુત દિનન કો પાયે....રઘુજી...૩

અરસ પરસ પર ભરત ભરાવત, કુમ કુમ કેસર ઘોળી;
ચૂવા ચંદન અત્તર અગર જા, પ્યારી પિયુ પર ઢોળી;
મુઠ્ઠી ભરી ભરી અબિલ ઉડાવે, સૂઝત નાહિ કાંહૂ કી કોર;
હો હો કર પકડે રઘુવરકો, લે હો પીતામ્બર છોડી...રઘુજી...૪

એક સખી જ્યોં ચતુરસ બનમેં રઘુવર કે ઘિંગ આયી;
એકન અપની સાડી દીની, એકન અંગીયાઁ પહનાયી;
એકન આંખ આઁજ બિંદુ દીનો, મુકતામાલ પહનાયી;
એક કહે બોલો રઘુનંદન કહાં કરો હો બડાઈ ...રઘુજી...૫

સખી કહે અનુજ[૫] સખા સબ, કહાં જો ગયે તિહારે;
જા કો જોર જણાવો તુમહી, બહુત ફિરત મતવાલે;

એક સખી કહે પીસના પીસાવો, દશરથ નૃપ દુલારે;
હમારી લાડલી કહ્યું ન માને; અજહુ[૬] લલી હૈ પ્યારે ....૨ઘુજી....૬

એક કહે ઈનકો જિન છોડો, સબન કો પાયે લાગે;
મંડલ જોર રહો સબ ઠાડે,[૭] પકડ રહો જિન ભાગે;
એક સખી કહે ઉનકો નચાવો, પ્યારી સિયાજી કે આગે;
ઉંધ રહે કહાં સુખ ચીને, કાહે ન ભડ્વા જાગે ....૨ઘુજી....૭

એક સખી મુસકાઈ તબહી, ગાઁઠ સિયાજીસે જોડી;
દુલ્હો દુલારી શું મનરંજીત, કુંવર ઔર કિશોરી;
ફગુવા ઘો તમ હી છુટો, હસત સબ મુખ મોરી;
કેસર માર ભરાય ભામિની, ખેલ મચ્યો જગ જોરી....૨ઘુજી....૮

તબહી લક્ષ્મન સખા બુલાયે, લે આયે એક દાવ;
માનુ એક ડાર કે તૂટે, ઉપજે એક હી ડાય;
જૂથ જૂથ યુવતિ હોય ઠાડે, જોબન જોર જણાય;
લાલ ગુલાલ મેં યોં હી લસત[૮] હૈ, માનુ ચીડીયાઁ ચીંચવાય....૨ઘુજી....૯

આયે ધસી સબ પુરવાસિની, લક્ષ્મન પકડે જબહી;
આંખ આંજ મુખ માંજ કુંવરકો, છોડ દિયો હૈ તબહી;
હો હો કર કર જોડી ઠાડી, સખાહુ છોડો સબહી;
મન ભાવે સો કરો કિશોરી, જો તુમ દેખો તબહી....૨ઘુજી....૧૦

તબહી સખી સમેટકે સબહી, આવત હી હસી દીની;
સબ આયી જહાં કુંવર કિશોરી, દેખ જુહારી[૯] કીની;
મગ્ન ભયે પ્રેમ અતિ ઉપન્યો, સુખ સાગર રસ ભીને;
ધન ધન યોં બદત જાનકી, નિકટ બુલાયી લીની....૨ઘુજી....૧૧

તબ શ્રી રઘુવર સોચત મનમેં, કૈસે છૂટન પૈઈએ;
સખા સહિત બલવીર હરાયે; અબ કહો કૈસે કહીએ;
છલ બલ કો યહાં દાવ જ નાહિ, જો કહો સો સહીએ;
અપની લલીકો કહો સમજાયે, તિહારી બાંહે તે રહીએ....૨ઘુજી....૧૨

ફગુવા બહુત મંગાયો તબહી, સબકો હી મન ભાયો;
દેત આશિષ સબ પુરવાસીની, અવધપુરી સુખ સ્હાયો;
સિયા પિયાજીકી કહાં વરણું સબકો ભલો મનાયો;
રંક નિહાલ કિયે જન અપને, તુલસીદાસે જશ ગાયો....રઘુજી....૧૩

૧. ચરાચર બધે ૨. કહેવાય નહિ- જાણી શકાય નહિ
૩. એક પ્રકારનું વાજિંત્ર ૪. સાથે ૫. નાનો ૬. હજી સુધી
૭. ઊભી ૮. શોભે-ચળકે ૯. સલામી

ॐ અનુક્રમ ૨૧

રંગ રસિયાનું પદ

પદ-૫૨૨ રંગ રસિયો હોરી ખેલવા રે નંદલાલ કુંવર

રંગ રસિયો હોરી ખેલવા રે નંદલાલ કુંવર;
  ત્યાં બોલાવે વ્રજરાજ જમુનાના તીરમેં....નંદલાલ કુંવર.....૧

સૈયર સર્વે ટોળે મળી રે નંદલાલ કુંવર;
  માંહી પ્યારી રાધા સરદાર જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૨

શ્યામે સખા તેડાવ્યા રે નંદલાલ કુંવર;
  કીધો રમવાને ઉલટ અંગ જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૩

સામા તે સામી મોરચે નંદલાલ કુંવર
  ત્યાં તો મચ્યો અતિરંગ જમુનાના તીરમેં ....નંદલાલ કુંવર.....૪

તાલ બજાવે તારણી રે નંદલાલ કુંવર;
  ગાયે સુંદર રાગ વસંત જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૫

નામ તે લઈ લઈ નારીઓ રે નંદલાલ કુંવર;
  ત્યાં ગોવિંદના ગુણ ગાય જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૬

તાલ મૃદંગ ડફ ખંજરી રે નંદલાલ કુંવર;
  ત્યાં વાગે વેણ રસાલ જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર..... ૭

અબિલ ગુલાલના પોટલા રે નંદલાલ કુંવર;
  ઉડે કસ્તુરી કપુર જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર..... ૮

ફૂલ દડો લઈ હાથમાં રે નંદલાલ કુંવર;
  ધાયા મદ[૧] ભર્યા ગોવાળ જમુનાના તીરમેં. ....નંદલાલ કુંવર..... ૯

એવી ધૂમ[૨] મચી બ્રહ્માંડમાં રે નંદલાલ કુંવર;
  તેણે ઝાંખા થયા સુરભાણ[૩] જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૧૦

કુમ કુમ કેસર ઘોળ્યા રે નંદલાલ કુંવર;
જુઓ રંગ રસિયાનો સાથ જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૧૧

કેસર ઘોળી રંગ ઢોળ્યા રે નંદલાલ કુંવર;
ત્યાં તો ચાલી છે રંગની રેલ જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૧૨

શ્યામ સખા સર્વે વશ થયા રે નંદલાલ કુંવર;
પ્યારી રાધેના એ ખેલ જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૧૩

ગોપી ગ્વાલ સૌ હરખ્યાં રે નંદલાલ કુંવર;
રંગ રોળીને કીધાં લાલ જમુનાના તીરમેં. ....નંદલાલ કુંવર.....૧૪

પિચકારીની ઝડીઓ વર્ષે રે નંદલાલ કુંવર;
જાણે અષાઢનો મેહ જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૧૫

વાજીંત્ર સર્વે ખુંચવી લીધાં રે નંદલાલ કુંવર;
ખુંચવી લીધાં અબિલ ગુલાલ જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૧૬

એવું જોર વાધ્યું વ્રજનારનું રે, નંદલાલ કુંવર;
ગઈ ગોવાલાની ધીર જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૧૭

સાથી તે સર્વે નાસી ગયા રે નંદલાલ કુંવર;
ઘેરી લીધા બન્ને ગંભીર જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૧૮

ચંપે તે ચોરને બાંધ્યા રે નંદલાલ કુંવર;
ગ્રહી બાંધ્યા છે બન્ને હાથ જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૧૯

ફગુઓ આપો તો છોડીએ રે નંદલાલ કુંવર;
નહિ તો રાધાને લાગો પાય જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૨૦

વ્રજ વનિતાને વશ થયા રે નંદલાલ કુંવર;
જુઓ કોટિક બ્રહ્માંડના નાથ જમુનાના તીરમેં. ....નંદલાલ કુંવર.....૨૧

અમસ્તા કેમ છુટશો રે નંદલાલ કુંવર;
આજ ગમતું અમારું થાય જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૨૨

દાણને કાજે રોકતાં રે નંદલાલ કુંવર;
હવે હાથ ચઢયાં કયાં જાવ જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૨૩

જલ જમુનામેં ઝાલતાં રે નંદલાલ કુંવર;
ચોરી લીધાં અમારાં ચીર જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૨૪

કરગરતાં અમો કામિની રે નંદલાલ કુંવર;
અમો જલમેં ઉઘાડે અંગ જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૨૫

મુગટ કુંડલ ઉતારી લીધાં રે નંદલાલ કુંવર;
ગુંથી ફૂલ ભરી વેણી જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૨૬

ચોળી પહેરાવી ચુંદડી રે નંદલાલ કુંવર;
કુમ કુમની કરી આડ જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૨૭

સેંથો પૂર્યો સિંદુરનો રે નંદલાલ કુંવર;
કોઈ કાજલ સારે[૪] નયન જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૨૮

હાથના ફ્હોંચા[૫] પીળીયાં રે નંદલાલ કુંવર;
ચોખા ચોડયા લલાટ જમુનાના તીરમેં. ....નંદલાલ કુંવર.....૨૯

સોળે શણગાર પહેરાવ્યાં રે નંદલાલ કુંવર;
જુઓ જુઓ કનૈયાનું રૂપ જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૩૦

મુગુટ કુંડલ રાધેને ધર્યા રે નંદલાલ કુંવર;
નારી કીધી તે કૃષ્ણ સમાન જમુનાના તીરમેં: ....નંદલાલ કુંવર.....૩૧

હરિ હલધર ત્યાં જોઈ રહ્યાં રે નંદલાલ કુંવર;
ત્યાં કોઈનું ન ચાલે જોર જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૩૨

એવું કોતુક કર્યું કામિનીએ એ નંદલાલ કુંવર;
પ્યારી કીધી તે નંદકિશોર જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૩૩

વરકન્યા પરણાવીએ રે નંદલાલ કુંવર;
સખી સૌ મળી કર્યો વિચાર જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૩૪

નંદ જશોદાની બેટડી રે નંદલાલ કુંવર;
વર છે ભિખુભાન કુમાર જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૩૫

એવું લગ્ન ઠરાવ્યું વસંતનું રે નંદલાલ કુંવર;
એવો વનમેં કર્યો વિચાર યમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૩૬

મંડપમાં પધરાવ્યાં રે નંદલાલ કુંવર;
ત્યાં તો આરોપી કુલમાળ જમુનાના તીરસેં. ....નંદલાલ કુંવર.....૩૭

છેડા ગાંઠણ ગાંઠયાં રે નંદલાલ કુંવર;
સામા સામી છાંટે અબિલ ગુલાલ જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૩૮

વેદ વિધિ બ્રહ્મા ભણે રે નંદલાલ કુંવર;
ત્યાં વરકન્યા જમે કંસાર જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૩૯

તાલ બજાવે તારુણી રે નંદલાલ કુંવર;
ત્યાં વરકન્યા રંગ ઝકોળ[૬] જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૪૦

સમો વર્તે સાવધાન રે નંદલાલ કુંવર;
ત્યાં મંગલ વર્ત્યા ચાર જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૪૧

એવું કૌતુક જોવાને દેવતા રે નંદલાલ કુંવર;
આવ્યા બેસી વિમાન જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૪૨

પુષ્પની વૃષ્ટિ તેઓ કરે રે નંદલાલ કુંવર;
ત્યાં સુરિનર કરે રે ગાન જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૪૩

એક સખી ત્યાંથી સંચરી[૭] રે નંદલાલ કુંવર;
ચાલી આવી નંદભુવન જમુનાના તીરમેં. ....નંદલાલ કુંવર....૪૪

જયાં બેઠા છે જશુમતિ રે નંદલાલ કુંવર;
બાઈ જુઓને તમારો જીવન જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૪૫

જશોદા તમારે સંપત નાહિ રે નંદલાલ કુંવર;
વર મળ્યો કન્યા જોગ જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૪૬

જશોદા તમારી બેટડી રે નંદલાલ કુંવર;
અમે દીધું છે કન્યાદાન જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૪૭

ત્યારે સામા આવ્યા જશુમતિ રે નંદલાલ કુંવર;
જુઓ જુઓ કુંવરના કામ જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૪૮

ત્યારે વિસ્મય પામ્યા જશુમતિ રે નંદલાલ કુંવર;
ત્યાં ઘણું લજજા પામ્યા શ્યામ જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૪૯

કન્યાનું રૂપ બતાવ્યું રે નંદલાલ કુંવર;
જુએ છે જશોદા માત જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૫૦

ફગુઓ લ્યો મન ભાવતો રે નંદલાલ કુંવર;
છોડો છોડો કુંવરનો ખ્યાલ જમુનાના તીરમેં. ....નંદલાલ કુંવર.....૫૧

ફગવો આપી છોડાવ્યો રે નંદલાલ કુંવર;
ઘણો હર્ષ પામી વ્રજનાર જમુનાના તીરમેં.....નંદલાલ કુંવર.....૫૨

કાલે રમવાને આવજો રે નંદલાલ કુંવર;
કહે સૌ સુંદરીનો સાથ જમુનાના તીરમેં .....નંદલાલ કુંવર.....૫૩

વસંત લીલા જોઈ રહ્યાં રે નંદલાલ કુંવર;
ત્યાં નરસૈંયો બલ[૮] જાય જમુનાના તીરમેં. ....નંદલાલ કુંવર.....૫૪

૧. મસ્તીભર્યા ૨. આવેશભરી મસ્તી ૩. સૂર્ય ને ચંદ્ર ૪. સાંજે
૫. હાથમાં પહેરવાનાં ઘરેણાં ૬. ઝળહળીત ૭. ખસી-ભાગી
૮. વારી જવું

ॐ અનુક્રમ ૨૧

પદ-૫૨૩ રઘુવર રાજકુમાર લાલ રંગ ભીને હો

રઘુવર રાજકુમાર લાલ રંગ ભીને હો,
ભરત શત્રુઘ્ન સંગકે લક્ષ્મણ લીને હો .....રઘુવર.....ટેક

જૂથ જૂથ મેલાવું કે, સીયા સંગ કીની હો;
કેસર આડ બનાઈ કે, મૃગમદ દીને હો.....રઘુવર.....૧

કેસર કુમ કુમ ઘોર કે, માટ ભરાયે હો,
ઇંદ્રાદિક અંતરીક્ષથી બાજાં બજાયે હો .....રઘુવર....૨

ગાવત ગૌરી નારી કે, પિયાકો પ્યારી હો;
કંચનકે બહુ કામકે, સાયે[૧] ઢાળી હો.....રઘુવર.....૩

ધાય ભરે રઘુરાય કે, હો હોરી બોલે હો;
રત્ન જડિત રાય આંગન, ખેલત ડોલે હો.....રઘુવર.....૪

પકડ જાયે શત્રુઘ્નકે, આંખ અંજાયે હો
ફગુવા લીયો રે મંગાય, તબ છટકાયે હો.....રઘુવર.....૫

ઐસી ધર્મધોરીંધર[૨] ધીરકે, નાહિ કાહુ ભૂપ હો;
જન શ્યામદાસ બલ જાયકે, રઘુપતિ રૂપ હો. ....રઘુવર.....૬

૧. છાંયે ૨. ધર્મના રાજા-પ્રમુખ

પદ-૫૨૪ મનરાજા ખેલન ચલે રંગ હો હોરી

મનરાજા ખેલન ચલે રંગ હો હોરી
કાયા નગર મોઝાર રંગ હો હોરી
જ્ઞાન ગલીમેં ઠાડે ભયે રંગ હો હોરી
સુરત નુરત લિયે સાથ રંગ હો હોરી
ગુરુ ગુલાલ મેં પાયીઆ રંગ હો હોરી
અબિલ અગમ અપાર રંગ હો હોરી
પાંચ પચીશ[૧] મિલી ખેલ હી રંગ હો હોરી
રાગ રાગણી સાર રંગ હો હોરી
ત્રિકુટી સંગમ[૨] ખેલ હી રંગ હો હોરી
ત્રિવેણી[૩] કે ઘાટ રંગ હો હોરી
મેરૂ દંડ[૪] સાજે ચઢે રંગ હો હોરી
દેખ્યા અગમકા[૫] ઘાટ રંગ હો હોરી
સીમા છીટ[૬] છિરકત ફિરે રંગ હો હોરી
બાઢયો રંગ અપાર રંગ હો હોરી
જનકબીર યોં ખેલ હી રંગ હો હોરી
આવાગમન નિવાર[૭] રંગ હો હોરી

૧. પ્રકૃતિનાં પચીસ તત્વો ૨-૩ ઈડા, પિંગલા, સુષુમણા નાડીનું સંગમસ્થળ ૪. કરોડરજજૂને મેરુદંડ કહે છે ૫. કરોડરજજૂમાં મૂલાધાર ચક્રમાં રહેલી કુંડલિની શક્તિ ઊર્ધ્વ ગમન કરે ત્યારે સહસ્ર ચક્રમાં રહેલ અગમ્ય શિવસ્વરૂપ આતમરામનાં દર્શન થાય છે. ૬. ડાઘ-પાપ ૭. ટાળ અથવા અટકાવ

ॐ અનુક્રમ ૨૧

પદ-૫૨૫ દિન દશ હોરી ખેલી લો નહીં આવે

દિન દશ હોરી ખેલી લો નહીં આવે, નહીં આવે ઐસો લાગ
કૂડી કલ્પના રાતમેં શું સુતો, ચેતન થઈ જાગ...દિન...ટેક

આરત અતિ રળિયામણી તને મળ્યા, રૂડો સંત સમાગમ;
સાદ કરી સતગુરૂ કહે આવો આવો, અતિ સુંદર ભાગ...દિન...૧

આળસ તજીને ઉઠને, તારો રહેશે અખંડ સોહાગ;
વલ્લભ જે જન જાગ્યા તેને મળ્યા, ભલા ધન ભાગ ...દિન...૨

ૐ અનુક્રમ ૨૧

પદ-૫૨૬ ગોરસ વેચે ગોવાલણી ચિત ચતુરા

ગોરસ વેચે ગોવાલણી ચિત ચતુરા, ચિત ચતુર સુજાણ;
મારગમેં મળ્યા મોહનજી, માંગે મહીંના દાન ...ગોરસ...ટેક

આ શું મોટો મહીં લૂંટશે, કયાં ઉગશે ભાણ;
નહિ રે સુંવાળી હું ભામિની, કંટારાનું[૧] ઝાડ રે ....ગોરસ...૧

નીચ નથી નંદરાયથી છે મોટા, મોટા ભિખુભાન રે;
તેની તનયા હું રાધિકા, નહીં આપુ એક દોકડો દામ રે.....ગોરસ..૨

આજ લગી દાણ આપ્યું નથી, હવે આપું મારા તાતની આણ;
પ્રીતમના સ્વામી શામળિયા, હસવામાં ગાળ રે ....ગોરસ...૩

૧. એવી એક વનસ્પતિ જેને કાંટા હોય છે.

ૐ અનુક્રમ ૨૨

પદ-૫૨૭ નંદ કુંવર કેડે પડયો કેમ ભરીએ

નંદ કુંવર કેડે પડયો કેમ ભરીએ, જમુનાજીકો નીર.....ટેક
હું તો ઓથાં લઈ રહી, સામો આવે,
સામો શ્યામ શરીર.....નંદકુંવર.....૧
હળવા દિવસ હોળી તણા, નંદરાય, નંદજીનો લાલ.....નંદકુંવર.....૨
અબિલ ગુલાલે ઘેલાં કર્યા, વણછોડયાં ચોળીના ચીર.....નંદકુંવર.....૩
તાકી મારે પિચકારી રે, આવી વાગે તનડામેં તીર.....નંદકુંવર.....૪
વ્હાલો જંત્ર[૧] વગાડે રે, એના મંત્રમેં ન જાય ગુણગંભીર.....નંદકુંવર.....૫
વ્હાલા ભકત ભુવન તજી રહું સખ[૨] પાઉ નહિ કોઈ બીજો ધીર.....નંદકુંવર.....૬

૧. યંત્ર ૨. વિશ્વાસ અથવા ચેન

પદ-૫૨૮ રંગ જડયો રે રંગ જડયો

રંગ જડયો રે રંગ જડયો, આજ અમારે રંગ જડયો.....ટેક
નંદકુવર રંગ હોરી રમે છે, ધન ધન જાય છે ઘડીઓ.....રંગ.....૧
ગોપી ગોવાલ મળી આવે છે ટોળે, નગરમેં કાળ પડયો.....રંગ.....૨
ચૂવા ચંદન ભર પિચકારી, શ્યામ સંગ્રામે ચઢયો.....રંગ.....૩
વસ્તા વિશ્વંભર પુરણ પ્રગટયા, એનો અમારે પ્રેમ.....રંગ.....૪

ૐ અનુક્રમ ૨૨

પદ-૫૨૯ ગોકુલ ગામને ગોંદરે

ગોકુલ ગામને ગોંદરે મદમાતો હોળીનો ખેલ .....ગોકુલ.....ટેક
ટોળે મળી સૌ સુંદરી રમવાને, અતિ આનંદે ખેલે;
કેસર કેસૂડાં ઘોર્યા ગુલાલે, ગુલાલનો છે ખેલ .....ગોકુલ.....૧

ઘેર્યાં તે લાલ ગોપાલને, જેવી તરુવરે વેલ[૧]
ચૂવા ચંદન કુમકુમ ચાલી, ધરણી પર રેલ.....ગોકુલ.....૨

લીલ પીત પટ ગઠરી, બાંધી હરિશું બેલ,
પ્રીતમના સ્વામી શામળિયા પાંતળિયા, હવે પાલવ મેલ .....ગોકુલ.....૩

૧) ઝાડ પર

પદ-૫૩૦ લોક રસિયા રે લોક રસિયા

લોક રસિયા રે લોક રસિયા, પેલા ગોકુલ ગામના લોક રસિયા.....લોક.....ટેક
એક એકને આનંદ ગમે છે, હોરી રમવા મન વસ્યા.....લોક.....૧
અબીલ ગુલાલની ફાંટ[૧] ભરી લાયે, એક એક ઉપર ધસ્યા.....લોક.....૨
પકડ લિયો હૈ નંદકુંવરકો, સાન[૨] બતાવી પીછે ખસ્યા.....લોક.....૩
વસ્તા વિશ્વંભર સુરતે[૩] જોઈને, અરસ પરસ મનમેં વસ્યા.....લોક.....૪

૧. મૂઠી અથવા નાનું સરખું સાધન ૨. ઈશારો ૩. સ્વરૂપ

૫૯-૫૩૧ મત મારો મત મારો

મત મારો મત મારો, અબિલ ગુલાલ મોહે મત મારો.....અબિલ...ટેક
પરનારીનો પાલવ પકડયો, હું રાખું છું તોલ તારો.....અબિલ.....૧
ગોકુલ ગામની અમે ગોવાલણી, તું છે નંદજીનો લાલ પ્યારો.....અબિલ.....૨
આજકાલનો તું છોકરવાદ, શાને રોકે જમુના આરો[૧]....અબિલ.....૩
વસ્તા વિશ્વંભર કૃષ્ટે કરીને, ભવજલ સિંધુ મોહે તારો.....અબિલ.....૪

૧. કિનારો અથવા તે તરફ જતો માર્ગ

૫૯-૫૩૨ કેમ વસીએ રે કેમ વસીએ

કેમ વસીએ રે કેમ વસીએ, ગોકુલ ગામમાં કેમ વસીએ રે....ગોકુલ...ટેક
આડ ગાલ ફોગટ દે મુજને, ગાગર ચઢાવે મળી સૌ રસીએ....ગોકુલ....૧
અમ અમારી છાયાથી બીય જઈએ, દૂરીજન દેખતાં ખસીએ રે....ગોકુલ....૨
મારે ને કહાનને નથી કાંઈ જૂજવું,[૧] સગપણની રીતે હસીએ રે....ગોકુલ....૩
દાસ અલેતા કહે મારી પ્રીતડી, પ્રગટ કરી પેલે ભાણ રસીએ....ગોકુલ....૪

૧. જુદાઈના અર્થમાં

૫૬-૫૩૩ બરખાને ઘેર ખેલે હોરી

બરખાને ઘેર ખેલે હોરી, ચાલો બરખાને ઘેર ખેલે હોરી;
ઉતસે આયો કુંવર કનૈયો, ઈતસે આયી રાધા ગોરી .....ટેક

પાંચ વર્ષ કે શ્યામ મનોહર, સાત વર્ષની રાધા ગોરી;
ચુવા ચંદન ઓર અગરજા, અબિલ ગુલાલે જોરી .....ચાલો...૧

બરખાને ત્યાં સુઘડ ગુજરીઆં, કેસર ગાગર ભર ઢોળી;
બાજત તાલ મૃંદગ ઝાંઝ ડફ, મોરલી મધુરી વાજે થોડી .....ચાલો...૨

સુરદાસ પ્રભુ તુમ્હારે મિલનકો, જુગજુગ જીવો આ જોડી;
બરખાને ઘેર ખેલે હોરી, ચાલો બરખાને ઘેર .....ચાલો.....૩

ૐ

અનુક્રમ ૨૨

પદ-૫૩૪ નોમી કે દિન નોબત બાજે

(રાગ-આશાવરી)

નોમી કે દિન નોબત બાજે, સુત કૌશલ્યાનો જાયો હો;
સાત ઘડી દિન વીત ગયે હૈ, સબ સખીઓ ને મંગલ ગાયો હો .....ટેક

રાય દશરથ ગૃહે આનંદ ભયો હૈ, રઘુવંશમેં સુખ પાયો હો;
વિપ્ર બોલાયે ખોજ કરાની, અક્ષય[૧] ભંડાર લુંટાયો હો ૧

અતિ આનંદ અવધપુર ઘરઘર, ભયો સબ મન ભાવ્યો હો;
શુભ નક્ષત્ર શુભ ઘડી મુર્હૂત, મંગલ કલશ બનાયો હો.....૨

જૈ જૈ કાર કરત સુરપુરમેં, પુષ્પ વૃષ્ટિ જલ લાયો હો;
કંચન થાલ ભરે મુકતાફલ,[૨] ચંદન ચોક પુરાયો હો ૩

ધન એ વંશ ભયો રઘુકુલ કો, પરમ પુરુષ જયાં આયો હો;
ફૂલે ફિરે સબ પુરવાસી, માનુનીએ રંકનિધિ[૩] પાયો હો.....૪

ઘર ઘરકી સબ વધુ બોલાયે, મંગલ ગાવત આયી હો;
રાય આંગન બીચ ડારી ડુલેચા,[૪] આદર કરી બૈઠાયે હો ૫

વિશ્વામિત્ર વષિષ્ઠ આર્હદ, સબ વિપ્ર બોલાયા હો;
જન્મ કર્મ દશરથ નૃપ કીનો, જગમેં સુજશ બઢાયો હો ૬

પુની દશરથ જાચક બોલાયો, સાડી સાજ મંગાયો હો;
જો અમ્મર જા કે મન ભાયો, સો તા કો પહિનાયો હો.....૭

કંપે સિંધુ કાંગરા ધ્રુજે, લંકા આગમન આયો હો;
સબ અસુર ઘર શોચ પડયો હૈ, કોઈ રાજભૂપ આયો હો ૮

વિપ્રે નામ ધર્યો વિશ્વંભર, શુભ શ્રી રામ સુનાયો હો,
કમલા કંથ કયાં લગું વરણું, તીનલોક જશ ગાયો હો.....૯

૧. અખૂટ ૨. મોતી ૩. ગરીબનો બેલી ૪. પાથરણાં

ૐ અનુક્રમ ૨૨

પદ-૫૩૫ ચૈત્ર માસ નોમી અજવાળી

(રાગ-આશાવરી)

ચૈત્ર માસ નોમી અજવાળી, જન્મ લીયો રઘુરાયે હો;
આજ ઉત્સવ અયોધ્યા નગરીમેં ભયે નિશાન વધાઈ હો.....ટેક

કનક મહેલમેં રાજા બૈઠે, માંગે જોઈ વધાઈ હો;
દશરથ રાય સિંહાસન બૈઠે , ઘરકો વિપ્ર બોલાઈ હો.....૧

સબ વિપ્રનકા ચરણ પખાળે, પીતામ્બર પહિનાયે હો;
કૂચી દેત ભંડાર ખોલાયે, હીરા રત્ન મંગાયે હો.....૨

દુદુંભિ તત્કાલ મંગાયે, પઢી ગુણ પુત્ર પુજાયે હો;
ઘર ઘર કી સબ વધૂ બોલાયે, મંગલ ગાવત આયી હો.....૩

નગરકી સબ માલન બોલાયી, બદન માલ વધાઈ હો;
વરન[૧] ચીર કે બસન[૨] મંગાયે, સબ સખીઅન કો પહીનાઈ હો.....૪

સબ સખી આશિષ દેત નગરમેં ચિરમૂ[૩] જીવો રઘુરાય હો;
જન્મકર્મ રઘુપતિ કી લીલા, તુલશીદાસ જશ ગાયો હો ૫

૧. વિવિધ રંગના ૨. વસ્ત્રો ૩. લાંબુ

ૐ અનુક્રમ ૨૨

પદ-૫૩૬ ચલો દેખો સૌ વાજત વધાઈ

(રાગ-આશાવરી)

ચલો દેખો સૌ વાજત વધાઈ, કૌતુક દશરથ દ્વારે હો;
જન્મ લીયે શ્રી રઘુકુલ મંડલ, આનંદ વાધ્યો અપાર હો .....ટેક

ધરત નિશાન મૃદંગ ભેર બહુ, ઝાંઝ ખંજરીની તાલ હો;
મગ્ન ભયે નાચત નરનારી, ગાવત મંગલ ચાર હો ૧

બંદીજન જશ પઢત સોહાવે, વિપ્ર વેદ ઉચ્ચારે હો;
પરમ ઉદાર દાન દેત દશરથ, દેત કછુ ન સંભાળી હો ૨

કંચન ટેન અરૂ ગજ પર ભૂષણ, બાજત સાજ શણગાર હો;
દીયે લૂંટાય ઉમંગે સકલ મણિ, ભુવન ભરે ભંડાર હો ૩

સાથિયા પૂર્યા સબ સજી દ્વારે, વધત વંદન વારિ હો;
કનક કલશ અરૂ ધ્વજા પતાકા, શોભા અનુપમ અપાર હો ૪

દેત આશિષ સકલ પુરવાસી, બઢયો હૈ જશ વિસ્તારી હો;
કેવલરામ વૃંદાવન જીવન, પ્રગટે પ્રાણ અવધપુરી હો ૫

ॐ અનુક્રમ ૨૨

૫૯-૫૩૭ બડો ભાગ્ય કૌશલ્યા રાની

(રાગ-આશાવરી)

બડો ભાગ્ય કૌશલ્યા રાની, રામ રત્ન સો જાયો હો;
ગુરુ વષિષ્ઠ મુનિ બોલાયે, તબ રઘુવર નામ ધરાયો હો.....ટેક

રાજા દશરથ કે કર્મવીર, પ્રેમસિંધુ ઉર બધાયો હો;
ગજ તોરંગ[૧] હાટ કમનીય ભૂષણ, અક્ષય ભંડાર લૂંટાયો હો.....૧

ફૂલે ફિરત સકલ પુરવાસી, ઘર ઘર બાજત વધાઈ હો;
શિવ વિરંચી[૨] ઈન્દ્રાદિક સકલ શુર, પુષ્પ વૃષ્ટિ વર્ષાવે હો ૨

જોઈ જોઈ મન ઈચ્છા કરી આયે, સોઈ સોઈ ફલ પાયે હો;
એહી સુખ ઉમંગ રહ્યો હૈ ચૌદિશ, હરિદાસ જશ ગાયે હો.....૩

૧. ઘોડો ૨. બ્રહ્મા

પદ-૫૩૮ આજ ચલો દશરથ ઘર જઈએ

(રાગ-આશાવરી)

આજ ચલો દશરથ ઘર જઈએ; બાજત મૃદંગ રંગ બધાઈ હો;
રઘુકુલ દીપક પ્રગટ ભયે, સબ સંતન સુખદાયી હો.....ટેક

અતિ આનંદ કૌશલ્યા મૈયા, મોતીયન ચોક પુરાવે હો;
નામ સુની રાવણ કંપ્યો, દુદુંભિ[૧] દેવ બજાવે હો ૧

જૈ જૈ હોત અયોધ્યાપુરમેં, ઘર ઘર મંગલ ગાયે હો;
જન વલ્લભકી આશાપુરી, ઓચ્છવ ભર પાયો હો ૨

૧. એક વાજિંત્ર

પદ-૫૩૯ પ્રગટ ભયે શ્રી રામ અયોધ્યા

(રાગ-સારંગ)

પ્રગટ ભયે શ્રી રામ અયોધ્યા, પ્રગટ ભયે શ્રી રામ;
હત્યા તીન ગયી દશરથકી, સુતન મનોહર નામ .....પ્રગટ...ટેક

બંદીજન સબ દ્વારે આયે, કરત નીગમ ધૂની જ્ઞાન;
સુરિનર મુનિ સબ દર્શન આયે, રઘુજી રૂપ નિધાન .....પ્રગટ...૧

જૈ જૈ કાર ભયો વસુધા કો, સંતન કે અભિરામ;[૧]
પ્રેમાનંદ દાસ કો ઠાકોર, રઘુજી પુરણકામ .....પ્રગટ...૨

૧. આનંદ આપનાર

ૐ અનુક્રમ ૨૨

પદ-૫૪૦ દશરથ ઘેર ભયો કુલદીપક

(રાગ-સારંગ)

દશરથ ઘેર ભયો કુલદીપક, દશરથ ઘેર ભયો કુલદીપક;
શિવ વિરંચી મન ભાવ્યો, પ્રગટે શ્રી રામ અયોધ્યામેં .....દશરથ ટેક

દ્વારે દ્વારે કરત વંદના, મોતિઅન ચોક પુરે નીજધામ,
પરમાનંદદાસકો અવસર, બંદીજન રાખત સબ માન....દશરથ ૧

પદ-૫૪૧ પ્રગટે રઘુરાય આજ

પ્રગટે રઘુરાય આજ પ્રગટે હૈ રઘુરાય.
આનંદ વધ્યો અતિ અખિલ ભુવનમે, નિરખત દેવ સમાજ.....ટેક

નીરખત સુફલ ભયે ધૂમ[૧] દેખત, પાયે ધૃત શરીર રતવાડી;
વિવિધ પ્રકાર સમીર સીંચ્યો, અષ્ટ મહાસિદ્ધિ દ્વારે ઠાડી[૨].....૧

મંગલ ચાર વધાઈ ઘર ઘર, દેવ ગોપીઅનકો બોલાઈ;
દધી અરૂ દુદુંભિ બધવન નૃપકો, મુદિત ભયે મન ડોલત.....૨

કહેત પરસ્પર તનયા તા કો, પુન્ય પુરપતિ પાયો;
દિત સુત કાલ[૩] દયાલ અદિતિ[૪] સુત, સો દશરથ ઘર આયો ૩

અર્થ ધર્મ મોક્ષ કામ ભક્તિ, ફલ જે જાચે સો પાવે;
અગ્રદાસ અનુરાગ સહિત, રામ જનગુણ ગાવત ૪

૧. આવેશ-ઉમંગ-ઉત્સવ ૨. ઊભી ૩. દિતસુતકાલ-રાક્ષસોને માટે કાળસ્વરૂપ પ્રભુ ૪. દેવોની માતાનું નામ

પદ-૫૪૨ અયોધ્યા રામ લિયો અવતાર

(રાગ-સારંગ)

અયોધ્યા રામ લિયો અવતાર, અયોધ્યા રામ લિયો અવતાર;
ચૈત્ર માસ નવમી અજવાળી, ભયે દુપહરી વાર .....ટેક

પુરણ બ્રહ્મ કૃપા કરી પ્રગટે, આયે દશરથ દ્વાર;
જન્મ લિયો ભકતન કે કારણ, ભૂમિ ઉતારન ભાર ૧

બાજત તાલ મુદંગ ઝાંઝ ડફ, ઝાલર શબ્દ રસાલ;
મગ્ન ભયો નરનારી નર્તન, ઉચ્ચર્યા મંગલ ચાર.....૨

કંચન કલશ અરૂ ચંદનમાલા, સોહિત ઘર ઘર નાર;
જૈ જૈ કાર કરત બ્રહ્માદિક, વર્ષત કુસુમ અપાર ૩

વિપ્ર પવિત્ર બૈઠે આંગનમેં, કરત વેદ ઉચ્ચાર;
અતિ આનંદ ઉમંગે દશરથ, ભયે હૈ રામજી દ્વાર ૪

અશ્વ અમ્મર કુંજર બહુ દીનો, ગણતાં કછુ ન સુમાર;
જાચક[૧] સબ અજાચક કીનો, કરત ન લાગી વાર.....૫

લે લે દુંભ ભાટ નટ નાચત, ઠાડે કરત જુહાર;
હીરા ઓવારી દેત રઘુપતિ પર, ભર ભર કંચન થાળ ૬

કૌશલ્યા કે પ્રાણ ધનજીવન, દશરથ પ્રાણાધાર;
ભકતજન કે કલ્પ તરૂવર, રઘુપતિ રાજકુમાર ૭

તીન લોક અરૂ ભૂવન ચૌદિશ, મહિમા અપરંપાર;
તુલસીદાસ કો ભક્તિજ્ઞાન દીજો, પુરણ અક્ષર ભંડાર ૮

૧. માંગનાર

પદ-૫૪૩ સાહેલી આજ મંગલ હો

(રાગ-ધુમાર)

સાહેલી આજ મંગલ હો, હો મહામંગલ હો,
પ્રગટે શ્રી રઘુપતિરામ .....ટેક

ચૈત્ર માસ ત્રેતાયુગ નવમી, સોમ સુદિન દે જામ;
રાજા દશરથ કૌશલ્યા કે પ્રગટે, રાજીવલોચન રામ.....૧

દેવ લોક ભૂલોક રસાતલ, પરમ પુનિત એક રામ;
સપ્તપુરીમેં પ્રથમ ધની હૈં , મંગલ રાય કે ધામ ૨

ગગન થાલમેં કે ઉડુગણ[૧] મુકતા, શશિ સફલ બલિહારી;
રાજા દશરથ કે માનુવિધિ, વધાવત હૈ યુગ ચારી.....૩

થકીની મેખ અનેક અગર ધન, રહે વિમાન નભ સાથ;
માનુ વિધિ કો દઈ નયી પુરી, દશરાય બસાયે ૪

સરયુકો દયી નયી છબીરી, જધ સહિત દિયો દાન;
નવલ સ્ત્રીયા સાગર એક પાયો, ગરજ કરત જશ ગાન.....૫

કલ્પતરુ કી પુરી કલ્પના, કામધેનૂકો કામ,
ચિંતામણી ઈચ્છા પરીપૂરણ, ભકતન કે વિશ્રામ ૬

દુષ્ટ ભયે સબહી મલિનમૂખ, મુદિત[૨] ભયે સબ સંત;
દુઃખ ગયે સુખ સિંધુ બઢયો હૈ, પ્રફુલ્ષિત જન જશવંત.....૭

૧. તારા ૨. આનંદ

પદ-૫૪૪ રઘુનંદન ઝુલે પારણે હો

(રાગ-ધુમાર)

રઘુનંદન ઝુલે પારણે હો; હો મેરે પ્યારે, કૌશલ્યા કે ગુન ગાવે .....ટેક

દશરથ રાય પારણું ઘડાવ્યું, ચંદનકો સાજ;
હીર જડિત પાટકી[૧] દોરી, રત્ન બંધાયે કર બાજ ૧

રાતે ચરણ કલમ કર રાતે, જલદ શ્યામ તન શોહે;
ઘુંઘરાળે કેસ બિરાજત, મંદહાસિની[૨] ના મન મોહે ૨

ઉત્તર દિશા એક પુર અયોધ્યા, રામજી કો જન્મ નિવાસ;
ગાવત સુનત હોત સબ પાવન, બલ પરમાનંદ દાસ ૩

૧. લાલ રંગની સુંદર દોરી ૨. સ્મિત કરનારી

જાનકી નવમીનાં પદો

પદ-૫૪૫ આજ જનકપુર મંગલ માંય

(રાગ-દેશાખ) વધાઈ

આજ જનકપુર મંગલ માંય, આજ જનકપુર મંગલ માંય;
માધ પક્ષ શુકલ નવમી તિથિ, પ્રગટી કુંવરી સકલ સુખદાયી .....ટેક

સુરિનર નૃત્ય કરે જમુના તટ, વર્ષત કુસુમ દેવ સમુદાય;
ગીત ધૂની બાજાં બાજત જહાં તહાં, ગાવત મંગલ નારી સોહાય ૧

કરી આસન બહુ દાન દેત હૈ, નૃપકો ગજ ભૂમિ કરાઈ;
કનક બસન સંખ્યા નહિ આવત, જાચક અભિલાષ પુરાઈ.....૨

જેણે જો માગ્યો સો દીનો, ત્યાં તે વસુધા બહુત વધાઈ;
જનક નંદિની બધન વિલોકીત, તુલસીદાસ દરબાર શોહાય.....૩

ૐ

અનુક્રમ ૨૨

પદ-૫૪૬ જે દિન સીતા જન્મ ભયો રે

જે દિન સીતા જન્મ ભયો રે, જે દિન સીતા જન્મ ભયો રે,
તે દિન સબ હી લોક મેં, મનકો શૂળ ગયો રે.....ટેક

અધર આદિ અવની પ્રગટી, દેલ દુદંભિ બજાય રે;
વર્ષત કુસુમ શબ્દ ઉચ્ચારે, ભૂમિ વિમાનની છાંયો રે ૧

અખિલ લોક શ્રી ઉદય ભયો રે, જનકરાય કે પુર જાયે;
નીર ઉપમા કન્યા કુલ મંડન; સીતા ઐસી નામ રે.....૨

જનક સુતા દીપક કુલ મંડળ, સકલ શિરોમણી નારી;
રાવણ મુકત મુકત એ અમર ધન, અણભે[૧] દાન ભય હારી ૩

નિગમ[૨] સરસ માનસ જશ જા કો, કહેત તપોધન માંય;
જા કે ચરણ શરણ ભવનૌકા, નાહિ જ આનંદ પાયો રે.....૪

સુંદર શીલ સુહાગ ભામિની, મહિમા કહેત ન આવે રે;
પરમ ઉદાર રામકી પ્યારી, પદરંજના ભવપાર રે.....૫

૧. નિર્ભય ૨. ધર્મશાસ્ત્ર

ॐ અનુક્રમ ૨૨

પદ-૫૪૭ અક્ષયતૃતીયા અક્ષય લીલા

(રાગ-કાલેરો)

અક્ષયતૃતીયા અક્ષય લીલા, નવરંગ ગિરધર પહેરે ચંદન;
વામ[૧] ભાગ ભિખુભાન નંદિની, ચિત્ર વિચિત્ર દેત નવવદની ....ટેક

તન સુખ છીંટ ઈજાર બની હૈ, પ્રીત ઉપર વિરહ નીકંદન;[૨]
ઉર ઉદાર વરદાન મલી કી, સુખદ યુવતિ મનરંજન. ૧

નખશિખ હેમ અલંકિત ભૂષન, શ્રી વલ્લભ માર્ગ મનરંજન
કૃષ્ણદાસ પ્રભુકી પ્રીતિ કારન, લોચન ચપલ લજાવત ખંજન ૨

૧. ડાબા ૨. નાશ

પદ-૫૪૮ અક્ષયતૃતીયા સો ગોવર્ધન બૈઠે

(રાગ-કાલેરો)

અક્ષયતૃતીયા[૧] સો ગોવર્ધન બૈઠે, ચંદનકો તન લેપ કિયે હો;
પ્રફુલ્લિત વદન સુધાકર નિરખત, ગોપી ચંદ ચકોર પિયે.....ટેક

કનક બરન શિર બન્યો હૈ ટીપારો,[૨] ઠાડે હૈ કર કમલ લીયે;
ગોવિંદ પ્રભુકી એહ બાનક[૩] પર, બાર બાર તનમન જયોં દીયે.....૧

૧. વૈશાખ સુદ ત્રીજને અક્ષય તૃતીયા કહે છે ૨. સોનેરી
૩. બાંધણી અથવા સજાવટ

પદ-૫૪૯ બન્યો હૈ વાગો ચૂવા ચંદનકો

(રાગ-કાલેરો)

બન્યો હૈ વાગો ચૂવા ચંદનકો, ચંપા કલી સી પાધ બિરાજીત;
ભાલ તિલક નવ વદન કો બન્યો હૈ વાગો ચૂવા ચંદન કો.....ટેક

સુધન કી છબી કહેત ન આયે, ભાત ભાત મન ફંડન કો;
પરમાનંદ દાસ કો ઠાકોર, દેખત હૈ નંદાનંદન કો.....૧

નૃસિંહ ચતુદશીનાં પદો

સાખી

સુદ ચૌદસ વૈશાખ કી, પ્રગટ ભયે નૃસિંહ;
નિજ કારન પ્રહલાદ તાત, માર લિયો ઉછંગ ૧

વિધિવર પ્રભુજી સત્ય કિયો, નહીં નહીં દિન ને રાત;
ભકત વચન પ્રભુ થંભતે પ્રગટ ભયે સાક્ષાત ૨

વલણ

શ્રી નૃસિંહ કંસ રૂપ પ્રગટ કિયો, વૈકુંઠપતિ મહારાજ;
હિરણાકંસ વપુ[૧] નખ ગ્રહી, અસુર હનન કે કાજ ૧

ધરા[૨] અંબર સબ કાંપે, ગિરિ સિંધુ તજ મર્યાદ;
સુરપતિ સુરમુનિ જન સબ, સ્તુતિ કરત પ્રહલાદ ૨

વ્યાપક જન ભવનમેં, નરનારી ભયભીત;
શિવ સનકાદિક નારદ વિધિ, પ્રણવત કમલ સહિત.....૩

સ્તુતિ કરત હી કમલા નારી, તુમ ઘન ધન દેવ મોરારિ;
પ્રભુ નૃસિંહ રૂપ નિવારો, અમ્મર[૩] ભૂષન તન ધારો ૪

પ્રભુ મોર મુકુટ શિર લીજે, સો દર્શન હમકો દીજે;
વૈકુંઠ પતિ કહૈ મધુ વાની, તુમ સુનહો કમલા નારી ૫

મેં ભકત હીત વપુ વધાર્યા, હિરણાકંસ નખ[૪] વિડાર્યો;
પ્રહલાદ હી કો દુઃ ખ દીનો, હમ સો નિવારણ કીનો.....૬

ઐસે કોટિ વિઘ્ન નિવાર્યાં, દુઃખી ભકત તહાં પધારે;
ભયો ત્રિભુવન જૈજૈકાર, સુર નારી ગાવે મંગલ ચાર....૭

ઐસે ભકત પ્રતિજ્ઞા પાળી; પ્રભુ અદ્ભુત કલા પ્રસારી;
શ્રી નૃસિંહ એ અવતારી; રૂપ રસિકદાસ બલિહારી ૮

૧. શરી ૨. આકાશ ૩. અમૃતનું અપભ્રંશરૂપ. અહીં અમૃત એટલે મધુર ૪. ચીરી નાંખ્યો

ॐ અનુક્રમ ૨૨

પદ-૫૫૦ પ્રગટે શ્રી નૃસિંહ રૂપે મોરારિ

(રાગ-ગોડી)

પ્રગટે શ્રી નૃસિંહ રૂપે મોરારિ, દાસ વચન પ્રમાણ કરનકો;
લીલા એ તન ધારિ, પ્રગટે શ્રી નૃસિંહ રૂપે મોરારિ .....ટેક

અવની કંપિત ગિરસાગર ફૂન, પતિ ધરતન ભારી;
ગર્ભ પડત અસુર નારી કો, ઉત્પત્તિ ભોમિ મોઝાર ૧

લિયો ઉછંગ અસુર તન વિડાર્યો, કરી મન રોસ અપાર;
દેવ દુદંભિ બાજે દશોદિશ, નાચત સબ નરનારી ૨

રાજ રાજાધિરાજ શિરોમણિ, આનંદ અતિ અપાર રે;
કોમલ કર દીનો ભકતન સારી, સુરદાસ બલિહારી.....૩

પદ-૫૫૧ પ્રગટે નૃસિંહ દેવ મોરાર

(રાગ-ગોડી)

પ્રગટે નૃસિંહ દેવ મોરાર, સંધ્યા સમે ચૌદશ ઉજિયાલી;
ક્રોધ રૂપ વિકરાળ, પ્રગટે શ્રી નૃસિંહ દેવ મોરાર .....ટેક

તાત કહે પ્રહલાદ પુત્રકો, તેરો પ્રભુ દેખાવે;
મેરો પ્રભુ અંભ[૧] સ્તંભમેં, દુષ્ટ કહાં તું પાવે.....૨

ઝઘડો જાન હી પિતા પુત્ર કો, તત્તક્ષણ દર્શન દીનો;
લે ઉછંગ હરિ ઉદર વિડાર્યો, હિરણાકંસ વધ કીનો.....૩

જૈ જૈકાર ભયો વસુધા પર, ભકત વચન પ્રભુ પેખે;
વલ્લભ ક્રોધ નૃસિંહકો, જિસને પ્રહલાદ ઉગાર્યો.....૪

૧. પાણી-પ્રભુ જળસ્થળમાં વ્યાપક છે અહીં અંભસ્તંભમાં વ્યાપક છે એવું સમજવુ.

પદ-૫૫૨ શ્રી નૃસિંહ પ્રગટે હેં આજ

(રાગ-કલ્યાણ)

શ્રી નૃસિંહ પ્રગટે હૈં આજ શ્રી નૃસિંહ પ્રગટે હૈં;
અસુર નિવારણ ભકતઉદ્ધારણ, જન પ્રહલાદ કે કાજ....આજ....ટેક

નૃસિંહ રૂપ કિયો નંદ નંદન, સ્તંભ ખંભમેં બિરાજે;
શબ્દ ઉચ્ચાર કિયો મુખ ત્યાંહી, હિરણ્યાકંસ પર ઘાવ કીનો....આજ....૧

વામન હો કે વેદ પઢહી, બલિકો દીનો રાજ;
પરમાનંદ પ્રભુ જનહીત કારણ, દુષ્ટ સંહારવ કાજ ....આજ....૨

પદ-૫૫૩ જબ લગી વૈકુંઠ ન જાયે હો

(રાગ-કનડો)

જબ લગી વૈકુંઠ ન જાયે હો, સુન પ્રહલાદ પ્રતિજ્ઞા મેરી;
તબ લગી શિર છત્ર ન ધરું હો, જબ લગી વૈકુંઠ ન જાયે હો.....ટેક

મન કર્મ વચન જાની જીમ[૧] અપની, જહાં જહાં તહાં તે હું જ;
નિર્ગુણ ભાવ કિયો હૃદયમેં, ઐસો ભકત ન પેખું હો.....૧

મો દેખત મેરો દાસ દુઃખી ભયો, આ કલંક હું કયાં ગ્રહું હું;
હૃદય કઠોર બલે સત મેરો, અબ નહી દયાલ કહે હું.....૨

ગ્રહી તન હિરણ્યાકંસકો ચીર્યો, ફાડી તોડી એ રુધિર અનેક હું;
રાજ મુકત કરી રહે સુર પુર, યથા કૃતકો ફલ તરત દીએ હો.....૩

૧. જિમ એટલે જેમ

પદ-૫૫૪ પઢયો મેં રામ ગોવિંદ મોરારિ

(રાગ-કનડો)

પઢયો મેં રામ ગોવિંદ મોરારિ, કહે પ્રહલાદ સુનો રે બાલક;
લીજે જન્મ સંભાળી, પઢયો મૈં રામગાવિંદ મોરારિ .....ટેક

કયા કરે હિરણાકંસ અભિમાની, તુમ હી શકે કો મારી;
રાખનરો હોય ઔર કોઈ, શ્યામ ધરે ભુજ ચારી.....૧

નવ ડરાવ સુનહો જડમતિ,[૧] કર હી ભક્તિ ઉનકી સારી;
ચરણ કમલ મુખ સન્મુખ દીજે, કબહુ ન આવે હારી[૨] ૨

પરમ સ્વરૂપ દેવ નારાયણ, દેખ હો હૃદયે વિચારી;
પરમાનંદ સ્વામી સુખ સાગર, ઉદ્ધાર નિત્ય વારી.....૩

૧. નાશવંત પદાર્થો કે સમૃદ્ધિમાં રાચનારી બુદ્ધિ ૨. નિષ્ફળ

પદ-૫૫૫ જય જય શ્રી નૃસિંહ સ્વરૂપ

જય જય શ્રી નૃસિંહ સ્વરૂપ, સ્તંભ માંહીથી કરી ગર્જના;
પ્રગટયા ત્રિભુવન ભૂપ, જય જય શ્રી નૃસિંહ સ્વરૂપ.....ટેક

માસ વૈશાખ સુદ ચૌદશી, સાંજ સાંજ સમે રે વિચાર,
જગત ભગતનાં દુઃખો હરવાં, ધર્યે નૃસિંહ અવતાર ૧

હિરણાકંસ કો ઉદર વિડાર્યો, તેણે કીનો આક્રંદ;
ચલ્યા નક્ષત્ર નવગ્રહ તારા, જયારે ગર્જયા ગાવિંદ.....૨

ગળ્યા ગર્ભ અસુર નારીના, ચેટક[૧] ચલ્યા રાસ;[૨]
નાઠા દૈત્ય દોદિશ ત્યાંથી, નાદે પામ્યા ત્રાસ ૩

જન પ્રહલાદ હૃદયે ચાંપ્યો, આણી અંતર દાઝ;
તિલક કરી આસને બેસાડયો, ત્રિભુવન આપ્યું રાજ.....૪

બ્રહ્મા રૂદ્ર ઈન્દ્રાદિક આદિ, કરે કુસુમની વૃષ્ટિ;
પ્રભુ તુમ પેખે કોન ટાલે, એવાં અમારાં કષ્ટ ૫

નૃત્ય કરે નારદ લે તંબુર, ગુણ જશ નિર્મલ ગાયે;
રામકૃષ્ણ પ્રભુ તુમ સાધુની, જુગ જુગ કરજો સહાય ૬

૧-૨. ચેટક એટલે વળગણ; આસુરી સંપત્તિ વળગણરૂપ છે તેનો પ્રભુ અવતરે ત્યારે હાસ થાય. હાસનું અપભ્રંશ રૂપ રાસ.

ૐ અનુક્રમ ૨૩

રથયાત્રાનાં પદો

પદ-૫૫૬ વિશ્વકર્મા રથ લાયો વ્રજમેં

(રાગ-મલાર)

વિશ્વકર્મા રથ લાયો વ્રજમેં, વિશ્વકર્મા[૧] રથ લાયો;
જુગ જીવન જશોદા સુત કારન, બહુ રત્ન જડાયો....ટેક

મધ્ય બેઠી ભિખુભાન નંદિની, મોહન રથ હી ચલાયો;
કાલિંદી તટ કરત કુતૂહલ, ફિર બરસાને આયો .....વ્રજમેં.....૧

સુરિનર મુનિજન કૌતુક પામે, નીરખત શ્યામની છબિ;
પુષ્પવૃષ્ટિ કરી જૈ જૈ ઉચરે, જન હરિનો જશ ગાવે ....વ્રજમેં.....૨

૧. વિશ્વને ઘડનારો-અહીં રથનું નામ છે, પ્રભુ તે શ્રીકૃષ્ણ-તેમને માટે વિશ્વકર્મા નામનો રથ લાવવામાં આવ્યો

પદ-૫૫૭ રથકી બાનક વરણી ન જાય

રથકી બાનક[૧] વરણી ન જાય, રથકી બાનક વરણી ન જાય;
રાધા મોહન મધ્ય બિરાજે, વ્રજ જન દેખન આયે.....ટેક

ચક્ર ચાર મણિ ખચિત, મનોહર દાંડી ચાર જડાયી;
છત્ર મનોહર હાટક મણિમય, મુકતામાલ લટકાયી ૧

હીરા ખાચત હેમ કે કલશ, ગાદી સરલ સોહાય;
બંશીબટ તટ કરત કુતૂહલ, જન હરિનો જશ ગાયે.....૨

૧. સજાવટ

પદ-૫૫૮ આજ માય રથ બૈઠે ગિરધારી

આજ માય રથ બૈઠે ગિરધારી, આજ માય રથ બૈઠે ગિરધારી;
વામ ભાગ ભિખુભાન નંદિની, પહેરે કુસુમવતી સાડી .....ટેક

ત્યાં ઉમંગ ભયો ચૌદિશ, ગર્જીત હૈ અતિભારી,
ત્યાં દાદુર મોર ગાન કરત હૈ ત્યાં ભોમ હરિયાલી થાય ૧

શીતલ મંદ વહેત મુલયાનિલ,[૧] લાગત હૈ સુખકારી;
નંદા નંદન કિયા બાનક[૨] પર, જન ગોવિંદ બલિહારી.....૨

૧. મલય પ્રદેશ તરફથી વહેતો પવન ૨. સજાવટ-બાંધણી

પદ-૫૫૯ જય શ્રી ઘનશ્યામ દેવા

જય શ્રી ઘનશ્યામ દેવા જય શ્રી ઘનશ્યામ દેવા;
રથ બૈઠે પ્રભુ અધિક બિરાજીત, કરત સકલ સૂર સેવા.....ટેક

રત્ન જડિત રથ નીકો લાગત, ચપળ અશ્વ ચલાય;
ધ્વજા પતાકા કલશ અતિ રાજીત,[૧] મોતીના ઝુલ બનાયા.....૧

શુક સનકાદિક શિવ બ્રહ્માદિક, ઈન્દ્રાદિ જોડે આયે;
અપની અપની ભેટ ધરે સૌ, ગગન વિમાન છાંયે ૨

ગિરિ દેત દેવા વ્રત અપને, એહી વિધ રથ હી ચલાયો;
રામદાસ ગોવર્ધનવાસી, નગર ઉલટી સબ આયે.....૩

૧. શોભે

પદ-૫૬૦ તુમ દેખો માય રથ બૈઠે નંદલાલ

(રાગ-મલાર)

તુમ દેખો માય રથ બૈઠે નંદલાલ, તુમ દેખો માય રથ બૈઠે નંદલાલ .....ટેક
ઉર લ્હેકે વરમાળ મનોહર, સુંદર હૈ સબ સાજ;
સુંદર રંગ ચલત ધરણી પે, રહ્યો હૈ ઘોષ સબ ગાજ ૧

તાલ પખાવજ બેના બંસરી, બાજત પરમ રસાલ;
ગોવિંદ પ્રભુ પિયુ પર્વત સ્વામી, વિવિધ કુસુમ વ્રજબાલ.....૨

પદ-૫૬૧ વ્રજમેં રથ ચઢી ચલે રે

વ્રજમેં રથ ચઢી ચલે રે ગોપાલ, વ્રજમેં રથ ચઢી ચલે રે ગોપાલ;
સંઘ લિયે ગોકુલ કે લડકા, બોલત વચન રસાલ .....વ્રજમેં.....ટેક

એહી સુનત ઘર ઘર કે લૌટે, ખેલન કો વ્રજબાલ;
હરેક તિલક કર હર્ષી નીરખી, ધરત હૈ કંચન થાલ.....૧

શ્યામ ગ્રહી લે આયી યુવતિગણ, લેત હરખી નંદલાલ;
બાઁટ દેત ઔર લડકો કું, ફૂલે ગાવત ગ્વાલ.....૨

જૈ જૈકાર ભયો ત્રિભુવનમેં, કુસુમ વર્ષે તે કાલ રે
એહી વિધ નંદ દ્વાર જબ આયે, રસિક તિલક ભાલ રે.....૩

ૐ અનુક્રમ ૨૩

જલયાત્રાનાં પદો

પદ-૫૬૨ મંગલ જેષ્ટ જેષ્ટી પુનમહી

(રાગ-બિલાવલ)

મંગલ જેષ્ટ જેષ્ટી પુનમહી, કરત સ્નાન ગોવર્ધનધારી;
ચંદન તુલસી પુષ્પ સુવાસીત, કેસર જલ ઘટ ભરે સૌ પ્યારી.....ટેક

યુવા ચંદન ગજમદ સૌરસ, સરસ સુગંધ કપુરની વાર;
અગર અંગ અંગ પ્રતિલેપન, કાલિંદી મધ્યકેલ મહીયારી ૧

સખીઅન જુથ જુથ મિલી છિરકત, ચાવત ગાન તરંગ અતિભારી;
કૈસો કિશોર સકલ સુખદાયક, શ્રી વલ્લભ નંદન બલ અધિકારી ૨

પદ-૫૬૩ કરત ગોપાલ યમુના જલક્રીડા

(રાગ-બિલાવલ)

કરત ગોપાલ યમુના જલક્રીડા, સુરિનર મુનિજન ચકિત ભયે તબ;
વિસરી ગયે તન મન સબ પીડા, કરત ગોપાલ યમુના જલક્રીડા.....ટેક

મૃગમદ તિલક કુંકુમ કેસર, અગર કપુર વાસ બહુ ભુરકત;
કયી જુગ મગ્ન રસિક નંદનંદન, કોમલ પાન પરસ્પર છિરકત.....૧

નિર્મલ સરસ કલાકૃતિ સૌરભ, વર્ષત સ્વાંત[૧] બુંદ જલમોતી;
પરમાનંદન કાંચનમણિ ગોપી, મર્કટમણિ ગોવિંદ મુખજોતી. ૨

૧. સ્વાતિ નક્ષત્રમાં વરસતું પાણી

જન્માષ્ટમીનાં પદો

(હિંડોળાની સાખી)

ઝુલન બૈઠે રઘુપતિ, ઋતુ શ્રાવણ સુદ ત્રીજ;
મેઘ ઘટા ઘન હો રહી, ચૌદિશ ચમકે વીજ ૧

જુવંતી[૧] કે સંગમેં, કરત વિવિધ વિલાસ
વિરહણી ને સંતાપવા, આયો શ્રાવણ માસ ૨

૧. યુવાન સ્ત્રી

પદ-૫૬૪ વ્રજ કે આંગન રચ્યો

(રાગ-ગોડી)

વ્રજ કે આંગન રચ્યો હિંડોલો, વ્રજકે આંગન રચ્યો;
સુર બ્રહ્માદિક દેખન આયે, શંકર તાંડવ નાચ્યો...વ્રજકે...ટેક

શુક સનકાદિક દેખન આયે, મુનિવર નારદ દેખન આયે;
નંદકો લાલ ઝુલન હમ દેખ્યો, બડી લૂંટ હમ પાયે ....વ્રજકે....૧

વ્રજ કી નાર અટા ચઢ દેખે, અપનો તન મન ઓવારે;
પરમાનંદ દાસ કો ઠાકોર, ચિત્ત ચોર્યો તનકો રે ....વ્રજકે.....૨

પદ-૫૬૫ ઝુલત હૈ ગિરધારી હિંડોલે

ઝુલત હૈ ગિરધારી હિંડોલે, ઝુલત હૈ ગિરધારી;
અતિ આનંદ ભયે દોઉ ઝુલત, મોહન શ્યામ પ્યારી .....ટેક

ભુવન ભુવન સેં આઈ ઝુલાવન, સબ ગોકુલકી નારી;
સકલ શણગાર કિયે વ્રજવનિતા, પહેરે કુસંબી સાડી.....હિંડોળે.....૧

જમુના પુલીન મનોહર સુંદર, વૃંદાવન સુખકારી;
દેખત શોભા સુરનર ભૂલે, કૃષ્ણદાસ બલિહારી .....હિંડોળે.....૨

પદ-૫૬૬ ઝુલત હૈ વનમાલી હિંડોળે

(રાગ-ગોડી)

ઝુલત હૈ વનમાલી હિંડોળે, ઝુલત હૈ વનમાલી હિંડોળે;
સુંદર શ્યામ ગોપીયન કે સંગ, નાગર રાધા પ્યારી....હિંડોળે....ટેક

જડિત કનકમય સ્તંભ મનોહર, દાંડી ચાર[૧] સોહાય;
આસપાસ પીરોજા[૨] માણેક, પુલકિત રંગ રહ્યો ભારી.....હિંડોળે.....૧

જોટા[૩] દેત સકલ વ્રજવનિતા, દેત પરસ્પર તાલી;
બાજત બેન ઉપંગ મૃદંગ ધૂની, ગાવત સુંદર નારી.....હિંડોળે.....૨

દેખી લીલા દેવ ચકિત ભયે, પુષ્પ વૃષ્ટિ ભયી ભારી;
મદન મોહનકી આ છબી ઉપર, પરમાનંદ બલિહારી .....હિંડોળે.....૩

૧. ધર્મ અર્થ કામ ને મોક્ષ એ ચાર પુરુષાર્થરૂપી ચાર દાંડી
૨. આસમાની રંગનાં મોતી-સાત્વિક ગુણ સમૃદ્ધિનો રંગ આસમાની ગણાય છે. ૩. બબ્બેના જોડકાં

પદ-૫૬૭ ઝુલત ભામની હિંડોળે

(રાગ-ગોડી)

ઝુલત ભામની હિંડોળે, ઝુલત ભામની હિંડોળે;
શ્યામા શ્યામા બરોબર બૈઠે, શરદ સોહાયે જામની[૧].....ઝુલત.....ટેક

પંચ વર્ષકે શ્યામ મનોહર, સાત વર્ષ કે બાલા;
કમલનયન હરિ મુગનયની, ચંચલ નયન બાલા.....ઝુલત.....૧

લટકાળી ને સરસ બનત હૈ, કોઈ ન જાણે સૂથ;[૨]
પરમાનંદ દાસ કો ઠાકોર, નંદરાય કે પુત્ર.....ઝુલત.....૨

૧. રાત્રિ ૨. સુખ, અંતરમાં થતું અનુપમ સુખને કોણ જાણી શકે ?

પદ-૫૬૮ બેઉ સરખે સરખી જોડ રે

(રાગ-ગોડી)

બેઉ સરખે સરખી જોડ રે, રંગે ઝુલે હિંડોળે પ્રેમ શું રે;
ઝુલે રાધાજી પાતળી રે, શ્યામળિયા સાથ હીંડે રે.....બેઉ.....ટેક

સૌ સખીઓ ફિરે કૂદડી રે, કરતી મોડામોડ રે;
હિંડોળો ગગનમેં ચઢયો રે, રખે પડતા શ્રીરણછોડ રે .....બેઉ.....૧

તમો નીરખો કૃષ્ણજી કોડામણા રે, એની ભ્રકુટિમાં[૧] નથી કાંઈ ખોડ રે;
શરણ તુમ્હારે રાખો જોડ રે, નરસૈંયો કહે કર જોડ રે.....બેઉ.....૨

૧. આંખમાં

પદ-૫૬૯ ભક્તિ હિંડોળેના રે

(રાગ-મલાર)

ભક્તિ હિંડોળેના રે, માંહી ઝુલે આતમરામ;
પ્રેમ ભક્તિ હિંડોળના રે, સબ સંતનકો વિશ્રામ ....ભકત ટેક

ચાંદા સુરજ[૧] દોઉ સ્તંભ રૂપે, બંક નાલ[૨] કી દોર;
ઝુલે રે, પાંચ પ્યારીયાં[૩] રે, તહાં ઝુલત હૈ સિયામોર[૪] ....ભકત ૧

દ્વાદશ ગમકે[૫] અંતરે રે, જહાં અમૃત કો વાસ;[૬]
જેણે એ અમૃત ચાખ્યાં રે, સો ઠાકોર હમ દાસ ....ભકત ૨

સ્હેજ શુન્ય[૭] કો નેહડો રે, ગગન મંડલ[૮] સિયામોર;
દોઉ કુલ[૯] હમ આગવી રે, હમ ઝુલે એહી હિંડોળે રે....ભકત ૩

અરધ ઉરધ કે[૧૦] ગંગા જમુના, મોલ[૧૧] કમલા ઘાટ;
ષટ્ ચક્કી[૧૨] ગાગરી રે, ત્રિવેણી સગંમ[૧૩] ઘાટ ....ભકત ૪

નાદ બુંદકી[૧૪] નાવડી રે, રામ નામ ખેવનહાર;
કહે કબીર ગાઈ લો રે, ગુરુ ગમ ઉતરે પાર ....ભકત ૫

૧. ચંદ્રનાડી ને સુર્યનાડી; ચંદ્રનાડી તે ઈડા ને સૂર્યનાડી તે પિંગલા
૨. મેરુદંડ તે પીઠ પાછળની કરોડરજ્જુ કે જયાં સુષુમણા નાડી વિસ્તરેલી છે
૩. સુષુમણા નાડીમાં પ્રાણ સંચાર કરે તે મહત્વનું ગણાયું છે તેથી અહીં પાંચ પ્રાણની વાત કરી છે.
૪. શિરમોરનું અપભ્રંશ રૂપ- માથાની ટોચ પર સહસ્ત્રાર ચક્ર આવેલું છે જયાં શિવ સ્વરૂપ આત્મા ઝૂલે છે.
૫. ગણતરીપૂર્વક બાર બાર શ્વાસ લઈએ તેટલા સમયનું માપ
૬. સહસ્ત્રાર ચક્રની નીચે ભ્રમરગુફા આવેલી છે ત્યાં આત્મપ્રકાશનો મધુરસ ઝરે છે
૭. પ્રાણ સ્થિર બને એટલે મન સ્થિર થઈ જાય પછી એકાગ્રતાની પળમાં દેહનું ભાન રહે નહિ તે અવસ્થા સહેજ શૂન્યની ગણાય

૮. ગગન મંડળ એટલે કપાળ ઉપરનો પ્રદેશ જયાં સહસ્ત્રાર ચક્ર આવેલું છે અને ત્યાં આત્માનો અનુભવ થાય છે.

૯. ઈહલોક ને પરલોક પર

૧૦. શ્વાસોશ્વાસની ક્રિયાને ગંગાજમુના કહેવાય. તે નીચે-ઊંચે ક્રિયા થતી હોવાથી અરધ-ઉરધ કહેવાય.

૧૧. મૂલનું મોલ થયું-મૂલાધાર ચક્રની વાત કરી છે

૧૨. છ ચક્ર રૂપી ગાગર-મૂલાધાર, સ્વાધિસ્થાન, મણિપુર, અનાહત, વિશુદ્ધ તે આજ્ઞાચક્ર

૧૩. ઈડા પિંગલા ને સુષુમણા નાડી આજ્ઞાચક્ર પાસે ભેગી થાય તે સ્થળને ત્રિવેણી સગંમ કહેવાય છે.

૧૪. મન સ્થિર થયા પછી કાનમાં નાદ સંભળાય છે; આ નાદમાં ચિત્તવૃત્તિ જોડી દેવામાં આવે તે સાક્ષાત્કાર થઈ જાય

ॐ અનુક્રમ ૨૩

૫૯-૫૭૦ ભર્મ હિંડોળેના ભર્મ હિંડોળેના

(રાગ-મલાર)

ભર્મ[૧] હિંડોળેના ભર્મ હિંડોળેના, કહો કોન ઝુલન આયે;
આ રે હિંડોળે જે કોઈ ઝુલે, સતગુરુ કહ્યો સમજાય.....ટેક

પાપ પુન્ય દોઉ સ્તંભ રૂપે, મનસા[૨] રચ્યો હૈ હિંડોળો;
ઝુલત જીવ જહાન[૩] ઈતસ્તતઃ[૪] કબહુ ન પાયો ઠોર.....૧

લક્ષ ચોર્યાસી જીવ ઝુલે, રવિ શશિ ભયે બિગાર;[૫]
અનંત કોટિ જુગ ઝુલ્યા રે, અજહુ ન માને હાર.....૨

ગુણી ગંધર્વ મુનિ ઝુલ્યા રે, શેષ નાગ સુમેરુ;
બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશ ઝુલે, કાર્ય[૬] જ લઈ જઈ ફેર.....૩

ધરણી આકાશ દોઉ ઝુલ્યા રે, પવન પાવક અરૂ નીર;
દેહ ધરી હરિ ઝુલ્યા રે, યોં કહે દાસ કબીર.....૪

૧. ભ્રમ રૂપી હિંડોળો; અજ્ઞાનની અવસ્થા ૨. મનથી; ભ્રમનો ઉત્પાદક મન છે ૩. દુનિયા ૪. અહીંતહીં ૫. રવિસુત ધ્યાનવિચાર એવો પાઠ જોઈએ. રવિસુત એટલે યમરાજા ૬. કારજ પાઠ જોઈએ કારજ એટલે કર્મ; નવાં નવાં કર્મ બાંધી જીવ લક્ષચોરાસી ફેરા ફરે છે.

ॐ

અનુક્રમ ૨૩

૫૮-૫૭૧ ચર્મ હિંડોળેના રે ચર્મ હિંડોળેના

(રાગ-મલાર)

ચર્મ[૧] હિંડોળેના રે ચર્મ હિંડોળેના, વો મેં ઝુલે સબ સંસાર;
શ્યામ મર્મ હિંડોળેના રે યા મેં ઝુલે વિરલા કોઈ.....ટેક

વિવેક વિચાર દોઉ ખંભ રચ્યા, રહેણી ચોકી જડાવ;
ચાર મુક્તિ ચાર દાંડી,[૨] ઝુલાવે નિજ ભાવ.....૧

સહજ શોભા બની સુંદર, સુરત સખી[૩] લિયે સાથ;
તૂરત નાચે તાથૈ તાથૈ, તાલી લૈ બહુ ભાત.....૨

આદિ લીલા અકલ અવિગત,[૪] નીગમ અગમ કરી ગાય;
અકથ કથા સૌ કૈસે કથીએ, બૂધમેં સૂધ[૫] ન સમાય.....૩

જાણી જુગત એ ભેદી, બોલે નવલ તા બોલ;
વસ્તા વિશ્વંભર[૬] પુરૂષ કેરો, તે તેં કીધો તોલ.....૪

૧. ચામડી- તે દ્વારા શરીર સજાજવું. નાશવંત પદાર્થના મોહમાં સંસાર રમે છે. ૨. સાયુજય, સારૂપ્ય વ. ચાર પ્રકારની મુક્તિ રૂપી ચાર દાંડી ૩. ચિત્તની વૃત્તિઓ ૪. જેની વિગત કોઈ જાણી શકતું નથી તેવી લીલા ૫. બુદ્ધિમાં અપાર ને અનંત જ્ઞાન ન સમાય. ૬. વસ્તા એટલે વસ્તુ - પદાર્થોથી ભરપૂર વિશ્વનો કર્તા

ૐ અનુક્રમ ૨૩

પદ-૫૭૨ સંત હિંડોળેના સંત હિંડોળે ના રે

(રાગ-મલાર)

સંત હિંડોળેના સંત હિંડોળે ના રે, મોંય બૈઠે પરિબ્રહ્મ[૧] આપ;
શેષ[૨] રૂપ સદેહી સદોદિત,[૩] તેને નહિ ત્રિવિધ તાપ .....સંત ટેક

શિલ સંતોષ દોઉ સ્તંભ રચ્યા, શુભ ઈચ્છા એ મોભ;
ચાર વાણી[૪] એ ચાર દાંડી, ચોકી ધીરજ થોભ.....સંત ૧

ભેદ બિછાન ભક્તિ તકીઆ, પ્રેમકો મંડપ છાંયો;
લેખ અલેખ[૫] એકતા બિરાજે, મહા મુકિત હીંચકા ખાયે.....સંત ૨

આનંદ ફૂલડે સો હી ભર્યા, ઘર કર[૬] હૈ મહારાજ;
જન્મ મૃત્યુ રહિત જુગતી, નિર્ગુણ સમકૃષ્ટિ[૭] ચલાવે .....સંત ૩

હું તું દોઉ સ્તંભ મોટા, અહમ્ મોભ નિધાન;
કામ ક્રોધ લોભ મોહ દાંડી, ચોકી દેહ અભિમાન .....સંત ૪

વિષય વાસના દોર તાણે, વળી આવે વળી જાયે;
નવે નવેરાં સ્થલ પલટે, સ્વપ્નના હીંચકા ખાય.....સંત ૫

સ્વર્ગ નરક એ ફેર આવે, તેણે પાપી ધર્મી ઓળખાય;
સ્થિર નહિ અસ્થિર સબહી, સુખ દુઃખ આચકા ખાય.....સંત ૬

હર્ષ શોક કે તાન ગાવે, બાંધે આશા તૃષ્ણા કે રાગ;
દ્વેષ[૮] તાલ બજત નિશદિન, સ્વપ્ને નહિ વૈરાગ્ય.....સંત ૭

જન્મ મૃત્યુ જરા વ્યાધિ, એવાં આવે અનેક;
સુખ સર્વસ્વ જેટલું નહિ, યા મેં કહાઁ પાવે વિવેક .....સંત ૮

માત પિતા સુત દારા એ તો, મોહે મારો કહેત;
એક દિન કાલ ચપટમેં આયે, પલક ન ઉભો રહેત .....સંત ૯

જૂઠી માયા જૂઠી કાયા, જૂઠો પ્રપંચ જાણ;
એ ઝુલણે જે કોઈ ઝુલ્યા, તેને ત્રિગુણી તાણાતાણ.....સંત ૧૦

ગુરુગમ કેરો લઈ લઈ કુહાડો, હું તું ખંભ દોઉ તોડ;
ભાંગ્યો મોભ ને ગયું સબહી, ઈસવિધ સબ છોડ.....સંત ૧૧

અગમ સુગમ[૯] રહે સ્વરૂપે; નીગમ[૧૦] થયાં રે અગમ;
વસ્તા વિશ્વંભર વહાઁ બિરાજે, નેહિ દ્વૈતકી[૧૧] ગમ .....સંત ૧૨

૧. પરમાત્મા ૨. પરમાત્મા સર્વવ્યાપક છે. તેના એક જ અંશથી આ વ્યકત જગત આકાર પામ્યું છે ૩. નિત્ય પ્રકાશિત ૪. પરા, પશ્યંતી, મધ્યમા તે વૈખરી એ ચાર પ્રકારની વાણી ૫. લક્ષ-અલક્ષ જે ધ્યાનમાં આવે તે લક્ષ અને જે અગોચર તે અલક્ષ ૬. અંતરમાં સ્થિતિ કરવી ૭. સંચાલન ૮. દ્વેષ-અદેખાઈ ૯. સરળ ૧૦. શાસ્ત્રો ૧૧. દ્વૈતકી પાઠ જોઈએ; જયાં દ્વૈત ન રહે ત્યાં અદ્વૈત

ૐ અનુક્રમ ૨૩

પદ-૫૭૩ હનિહાંરે સુભગ સાવન આયો

(રાગ-સામેરી)

હનિહાંરે સુભગ સાવન આયો, દશરથ દ્વારે હિંડોળો સોહાયો;
હનિહાંરે પ્રથમ દિવસ ત્રીજ અજવાળી, રચ્યો હિંડોળો પરમ સુખકારી.....ટેક

પરમ સુંદર સરસ શોભા, શેષ સહસ્ત્ર ન શકે કહી;
યુગલ ખંભ[૧] અનુપ સુંદર, દાંડી ચાર[૨] ઝગમગ રહી.....હનિહાંરે ૧

મખમલ કે તકિયા બિરાજે, બિછુના બહુવિધ બને;
લાલ દોરી ગ્રહી ઝુલાવત, ચિત્ર કે ચંદ્રવા તને .....હનિહાંરે ૨

કનક પુષ્પ અનેક રચના, હિંડોળો હરિ મન ભાવહી;
કહેત કૃષ્ણદાસ અવસર, શુભ સાવન આવહી.....હનિહાંરે ૩

૧. શિવ-શકિતનું જોડું તે યુગલ; આનંદરૂપી હિંડોળાનો મૂળ સ્તંભ તે શિવ-શક્તિ ૨. ધર્મ, અર્થ, કામ ને મોક્ષ એ ચાર પુરુષાર્થ રૂપી ચાર દાંડી

પદ-૫૭૪ હનિહાંરે સાવન સુદ ત્રીજ અજવાળી

હનિહાંરે સાવન સુદ ત્રીજ અજવાળી,
બૈઠે હિંડોળે શ્યામ સંગ પ્યારી;
હનિહાંરે હિંડોળો નંદભુવન અતિ સોહે,
નીરખી સુરિનર મુનિમન મોહે.....હનિહારે ટેક

સુરિનર મુનિ કો મન મોહે, ગોપી ગુણ ગાવે સહી;
વાજીંત્ર નાનાભાત બાજે, ઝુલાલે સન્મુખ રહી.....હનિહાંરે ૧

ચંગ ઉપંગ મૃદંગ તાલ, ઝાલર ઝીની ઝીની બાજહી;
મંડલ રણકાર સોહે, સપ્તશુર અતિ રાજહી.....હનિહાંરે ૨

તાન બંધન સોહે, મોહિત ગોકુલ નાથ હી;
કહેત કૃષ્ણદાસ ગિરધર, ઝુલાવે સબ સાથ હી.....હનિહાંરે ૩

ૐ અનુક્રમ ૨૩

પદ-૫૭૫ હનિહાંરે ગિરધરલાલ સંગે ગોપી જાયે

(રાગ-સામેરી)

હનિહાંરે ગિરધરલાલ સંગે ગોપી જાયે,
ઝુલે મુદિત[૧] લતા દુમ[૨] છાંય હી;
હનિહાંરે પવન સુગંધ ઘટા ઘન ગાજે,
થોડી થોડી બુંદ ઉડત અતિ રાજે .....હનિહાંરે ટેક

બુંદ ઉડત મધુરી મુહૂંત, કોકિલા કુહૂ કુહુ કરે;
હંસ મોર ચકોર ચાતક, પપીહા પિયુ પિયુ કરે .....હનિહાંરે ૧

સકલ વન શોહામણો,[૩] પંખી શબ્દ બહુ ભાત હી;
કહેત કૃષ્ણદાસ ગિરધર, રાધામોહન ઝુલ હી .....હનિહાંરે ૨

૧. આનંદ ૨. ઝાડ ૩. શિવ-શક્તિ તે રાધામોહન-તેના અવતરણથી જડ-ચેતનમાં વ્યાપક આનંદ ઉદભવ્યો. તે કારણે આખું વન સુંદર ને પંખીઓનો કલરવ પણ સુંદર લાગે તે સ્વાભિવિક છે.

પદ-૫૭૬ હનિહાંરે કુંજભુવન રચ્યો હિંડોળો

(રાગ-સામેરી)

હનિહાંરે કુંજભુવન રચ્યો હિંડોળો,
સંગે શ્રી રાધાજી સોહે જોડ;
હનિહાંરે પંચમણિકા[૧] સ્તંભ બનાયો,
દાંડી ચાર કંચન શું લાયો....હનિહાંરે....ટેક

શોહાયો રત્ન હિંડોળો સુંદર, મર્કટમણિ સાટક[૨] બહુ;
ચહુ ઔર મુકતાલાલ[૩] લટકે, ભાત કહો જુગતે કહું .....હનિહાંરે.....૧

પવન મંદ સુગંધ શીતલ, ડમરો મરુવો જાઈ હી;
કેતકી ચંપક મોગરો, મચકંત[૪] સુગંધ લાવ હી.....હનિહાંરે.....૨

સેવંત્રી અતિસાર બ્હેકે, લતા નાત ભાત હી;
કહેત કૃષ્ણદાસ ગિરધર, ઝુલાવે વ્રજ સાથ હી .....હનિહાંરે.....૩

૧. પાંચ પ્રકારના અમૂલ્ય મણિનો સ્તંભ ૨. ચળકે ૩. મોતીઓ
૪. પવનની લટકાળી લહેરખી

પદ-૫૭૭ હનિહાંરે ગોપી ઝુલાવન આયી

(રાગ-સામેરી)

હનિહાંરે ગોપી ઝુલાવન આયી,
તીનમેં શ્રી રાધાજી પરમ સોહાય.....ટેક

સોહાય રાધા પરમ સુંદર, પ્રાણપતિ મન ભાવહી;
હિંડોળે ઝુલે નવરંગ તહાં, કોટિ કામ લજાવહી.....૧

કનક કે દોઉ સ્તંભ રાજીત, દાંડી ચાર હીરે જડી;
પટુલી પીરોજા[૧] પંચ મોતી, વિશ્વકર્માએ રચી ૨

પવન મંદ સુગંધ શીતલ, વહેત જમુના પૂર હી;
કહેત કૃષ્ણદાસ ગિરધર, રાધામોહન ઝુલહી ૩

૧. મનમોહક મણિનું નામ

૫૬-૫૭૮ હનિહાંરે રઘુવર જનક કુમારી

(રાગ-સામેરી)

હનિહાંરે રઘુવર જનક કુમારી, ઝુલત દોઉ મિલી સુખકારી;
હનિહાંરે કૌતુક દેખ સુરમુનિ ધાયે, સબ તજી ભુવન ભુવન તેં આયે.....ટેક

ભુવન ભુવન સેં આયે સુરિનર, સરસ શોભા મન વસી;
જાનકી જીવન જગત પતિ કો દેન જોટાં હસી હસી ૧

લલિત લીલા કરે અદ્દભુત, લાડલી લાડલી નવરંગ પ્રિયા;
સકલ પુરજન પ્રેમપુલકિત,[૧] નીરખી અતિ હર્ષિત ભયા.....૨

ચિરમ્ જીવો એહ જોડી જુગ જુગ, વંદીત હૈ નરનાર;
કૃષ્ણદાસ વિલાસ વિલસે, રઘુજી જનક કુંવરી ૩

૧. પ્રેમ વડે આનંદિત થયેલા

ॐ અનુક્રમ ૨૪

૫૬-૫૭૯ હેમ હિંડોળેના હેમ હિંડોળેના

(રાગ-સામેરી)

હેમ હિંડોળેના હેમ હિંડોળેના, હરિ હેત હીરા મણિ ખચે;
દશરથ દ્વારે રંગ અપાર, વિશ્વકર્મા એ રચ્યો.....ટેક

રચના રચનકી શુભ, શોહે પરમ સોહાય;
બીચ બીચ ઝગમગે, નંગ જયોત માંહી મર્કટમણિ[૧] ૧

મર્કટમણિ માંહી લસત મરૂવા,[૨] જુગલ સ્તંભ શોભા ઘણી;
દાંડી ચાર વિચિત્ર બાનીક,[૩] મનોહર મન ભાવની ૨

ચોકી સો અતિ ચિત્ર ચારૂ,[૪] કોઈએ ચિત્રિત કામ કો;
ત્રિલોક સુંદર સુખદ સેવા, હિંડોળો સીતારામ કો ૩

લાલ દોરી લસત[૫] પટુલી,[૬] શોભા નહિ સમતુલના;
કૃષ્ણદાસ પ્રભુ હેત સુરિનર, રચ્યો હેમ હિંડોળેના ૪

૧. મણિનું એક નામ ૨. શોભાના છોડ ૩. બાંધણી-સજાવટ
૪. સુંદર ૫. શોભાના ૬. મનનું રંજન કરતી

પદ-૫૮૦ સજલ ઘનઘોર હી

(રાગ-સામેરી)

સજલ[૧] ઘનઘોર હી સજલ ઘનઘોર હી, હો શ્યામ ઘટા સોહામણી;
રૂમ ઝુમ વરસ હી જર લાયે, ચમકે દામિની[૨].....સજલ ટેક

ચાતક મોર મધુપ ચકોર, કોકિલા બોલે;
દાદૂદ શોર પવન ઝકોળ હંસ કિલ્લોલ હી.....સજલ ૧

કરત હંસ કિલ્લોલ નિશદિન, રટત સારસ રસ ભરે;
સઘન કુંજ સરોજ પ્રફુલ્લિત, તરૂણી શું તરવરે રે.....સજલ ૨

તરૂણી તનયા નીર પરસત,[૩] લતા અતિ મન ભાવની;
ઋષિકેશ પ્રભુ ઘોર ઘનહરિ, શ્યામ ઘટા સોહામણી.....સજલ ૩

૧. પાણીવાળી ૨. વીજળી ૩. સ્પર્શ કરતી એટલે કે પલળતી

પદ-૫૮૧ કમલ નયન કી રસકેલ

(રાગ-સામેરી)

કમલ નયન કી રસકેલ[૧] વ્રજ ઝગમગ રહી;
ઠોર હી ઠોર વિપુન વિનોદ, દયા તેં સુખ ભાયી ૧

આ સુખ કારણે રેહણી, સુનિ મન તલશાહી;
શેષ મહેશ નિશદિન ધ્યાન, સ્વપ્ને ન દર્શહી ૨

સ્વપ્ને ન શેષ મહેશ દર્શે, સદા સુરપતિ શોચહી;
અરુન વરુન કુબેર અજ, લલચાયે અતિ મન મોચહી.....૩

ગોપી ગ્વાલનકો સુકૃત ફલ, જાત નાહિં કાહું પે કહી;
ઋપિકેશ પ્રભુ કમલ નયનકી, રસકેલ વ્રજ ઝગમગ રહી ૪

૧. લીલા

પદ-૫૮૨ ઝૂલત જોરી ઝૂલત જોરી નવલ કિશોર

(રાગ-સામેરી)

ઝૂલત જોરી[૧] ઝૂલત જોરી નવલ કિશોર, રઘુવર જાનકી;
શોભા અતિ ઘણી રસરૂપ છબી નહિ અન્યકી .....ટેક

ગાવત ગુણ ઘણે નવનાર, ઝમકની તાનકી;
તાન તરંગ રંગ અપાર, ગતિ અતિ માનકી ૧

ગાન કરે વર કંઠ વનિતા, કોકિલા સ્વર રાજહી;
જંગઝાલર ઝાંઝ ઝમકે, બાજાં બહુવિધ બાજહી.....૨

નીરખી ચતુરા ચંદ્રવદની, ડારત[૨] હૈ તન તોડ હી;
કૃષ્ણદાસ પ્રભુ અવધપુરીમેં, હિંડોલે ઝુલે જોડ હી.....૩

૧. જોડી ૨. બિવડાવવું અથવા તો અટકાવવું

ॐ

અનુક્રમ ૨૪

પદ-૫૮૩ રઘુકુલ વંશી વનિતા વૃન્દ

(રાગ-સામેરી)

રઘુકુલ વંશી વનિતા વૃન્દ મિલકે આયી;
ભામની ભાવશું ભરપૂર, પિયુ મન ભાયી .....ટેક

કંચન થાલ પરમ વિશાલ, મણિ મુકતા ભરી;
સીતારામ કી રસ રીત, પ્રેમ પૂજા કરી ૧

કરી પૂજા કામની સબ, ઝુલાવત હરિ રસ ભરે,
તાન બંધન સરસ સુરશું,[૧] પરમ કુતૂહલ કરે.....૨

અવધપુરી આયે પ્રગટિત, સકલ સુરિ અંશી;
કૃષ્ણદાસ પ્રભુ ધન્ય એ સુખ, ઝૂલ રઘુકુલ વંશી ૩

૧. દેવોને પણ

ॐ અનુક્રમ ૨૪

પદ-૫૮૪ (રાગ-સામેરી) રંગ હિંડોળેના રંગ રે

રંગ હિંડોળેના રંગ રે, રંગભૂવન નૃપ નંદરાય કે;
વિશ્વકર્માએ રચ્યો હરિ હેત, વિવિધ બનાય કે .....ટેક
અનુપમ કનક કે દોઉ સ્તંભ પરમ સોહાવને
મરુવા[૧] ઝગમગે નંગ જડિત અતિ મન ભાવહી.....૧

ભાવને નંગ જડિત મરુવા, કુંજ કુંજ તહાં મણિ ખચે,
દાંડી[૨] રસાલ વિશાલ અદ્‌ભુત, જુમખા પચરંગ રચે ૨

પટુલી પરમ ધન સારકી, દોરી નર્મ નિર્મૂલના;[૩]
ઋષિકેશ પ્રભુ નંદ નૃપકે, રંગ ભુવન હિંડોળેના ૩

૧. છોડ ૨. હિંડોળાની ચાર ખૂણે ઊભી કરેલી દાંડી
૩. જેનું મૂલ ન કરી શકાય એવી અમૂલખ

પદ-૫૮૫ ઝુલત શ્યામ ઝુલત શ્યામ (રાગ-સામેરી)

ઝુલત શ્યામ ઝુલત શ્યામ મન અભિરામ, મદન ગોપાલ;
રસ ઝુલાવહી કુંજ કુંજ મિલી વ્રજ બાલા .....ટેક

મધુર ધૂની બાજહી, મુખ ચંગ તાલ મૃદંગહી;
સબ મિલી ગાવહી, રસરંગ સરસ સુગંધ હી.....૧

રસ રંગ સરસ સુગંધ ગાવે, પ્રેમ મગ્ન રસ ભરી;
કોકિલા સુર મધુરી બાની, અંગોઅંગ છબી રચી રહી.....૨

નીલ[૧] પીત દોઉ કુલ રાજીત, દામિની ધન શાલા;
ઋષિકેશ પ્રભુ દસ ઝુલે, શ્યામ મદન ગોપાલ ૩

૧. લીલો-પીળો

પદ-૫૮૬ સોરંગ હિંડોળેના માંહી ઝુલે

(રાગ-મલાર છપ્પે) શ્રી મદનગોપાલ

સોરંગ હિંડોળેના માંહી ઝુલે શ્રી મદનગોપાલ ....ટેક
કંચન સ્તંભ જડાવ જડે તહાઁ, લગે રત્ન પરવાળ;
હીરાપના મરુવા મનોહર, કલશ રાજિત ચાર;
પટ દેત અંગુલી હેમ ચિત્રવત્, કિયે કનક શું ઠાર;
ઝૂલત રાધે રવન દોઉ, વાધ્યો રંગ અપાર....સોરંગ....૧

સાવન સુદ તીજ આયી, ઘરે સખી શણગાર;
ઉલટ કે નવાઈ ભામની, કેસર તિલક સમાર;
લલિતાદિક સખી બીડા પવાવે, દેત બાર હી બાર;
સુખ સિંધુ શોભા જાત ન વરણી, રહી હૈ શ્યામ નિહાળ....સોરંગ....૨

હરપુર અમર નાગ નરપુર, કૌતુક મિલી બહુ નાર;
તહાઁ જૈ જૈ શબ્દ ચહુ ઔર બોલે, કુસુમ સજી રહી ડાર;
ગુન રૂપ સહજ સમાન દોઉ, નવલ અતિ સુકુમાર;
પાવસ[૧] ઋતુ ઘનઘોર વર્ષત, જામ્યો રાગ મલાર....સોરંગ....૩

શિવ વિરંચિ ઈન્દ્રાદિક ઠાડે, કરત ધ્યાન વિચાર,
ધ્યા્ન કરુણામય કી શોભા, કોઈ ન પાવત પાર;
ભજનાનંદ આનંદ કારણ, ધર્યો વ્રજ અવતાર;
ચિરમ્ જીવો ગોપાલ દંપતિ, કરો નિત્ય વિહાર ....સોરંગ....૪

૧. વર્ષાઋતુ

પદ-૫૮૭ સરસ હિંડોળોના માંહી ઝુલત કૌશલ્યા રાય

(રાગ-મલાર છપ્પે)

સરસ હિંડોળોના માંહી ઝુલત કૌશલ્યા રાય.....ટેક
અવધ મધ્ય હિંડોળેના જહાઁ રહ્યો કલ્દ્રુમ[૧] છાંય;
કનક આંગન કનક મંદિર, કનક કલશ સોહાય;
રચી રે રચના વિવિધ વિધના, નાના વાજીંત્ર વધાય;
દેખી રતિપતિ[૨] ભયો લજ્જિત, રહ્યો શિશ નમાય....સરસ...૧

રત્નજડિત દોઉ સ્થંભ સુંદર, પ્રીત હાટક[3] હીર;
જહાઁ લાલ દોરી ગ્રહી ઝુલાવે, બહેત સુગંધ સમીર;
જાનકી તન સજી આભૂષણ, પહેરે નૌતમ ચીર;
મુગટમણિ નંદલાલ મુકતા, ઝલકે શ્યામ શરીર ....સરસ...૨

કોઈ સખી લિયે ચમર વીંઝણો, કોઈ પુષ્પ અરૂ પાન;
કોઈ રાગ મલાર ગાયે, લઈ લઈ ઊંચી તાન;
કોઈ સખી તન તોડ ડાલે, વાર હી તન પ્રાન;
પ્રેમ પુલકિત રીઝી દંપતિ, દેત ચિતવ નીદાન....સરસ...૩

પ્રેમ ધ્યાન સુજ્ઞાન લીલા, ગાવહી નરનાર;
ભકત વાંછિત વાસ હરપુર, પાવહી ફલચાર;[૪]
દક્ષિણે દશરથ સુત બિરાજે, વામે જનક કુમારી;
પ્રેમાનંદ જુગલ છબી પર, તન મન ધન બલિહારી....સરસ...૪

૧. કલ્પદ્રુમ પાઠ જોઈએ; કલ્પવૃક્ષ ઈચ્છા મુજબ ફળ આપનારું હોય છે
૨. કામદેવ ૩. સોનેરી ૪. ચાર પ્રકારનાં ફળ

૫૯-૫૮૮ જગત હિંડોળેના માંહી ઝુલે હૈ સબ કોઈ

(રાગ-મલાર છપ્પે)

જગત હિંડોળેના માંહી ઝુલે હૈ સબ કોઈ.....ટેક

પાપ પુન્ય સ્થંભ દોઉ, મેર માયા જાન;
મોહ મરુવા લોભ ભ્રમર, કામકેલિ શું ઠામ;
શુભ અશુભ વિચિત્ર દાંડી, ગ્રહી હૈ દોઉ પ્રાન;
કર્મ પટુલી[૧] બૈઠકે, કહો કોન ઝુલે આયી.....જગત.....૧

ઝુલે વિરંચિ મહેશ ઝુલત, ઝુલે સુરજ ઈન્દ્ર;
ગંધર્વ કિન્નર યક્ષ ઝુલે, ઝુલે સુરિનર ચંદ્ર;
ઝુલે નારદ શારદા રે, ઝુલે ઝુલે શેષ સુનંદ;
દશવાર[૨] આપ સગુણ હોય, ઝુલે હૈ ગોવિંદ.....જગત.....૨

ક્ષણેક ઊંચે ક્ષણેક નીચે, સ્વર્ગ ભૂતલ જાય;
એહ ભ્રમ હિંડોળેના, ક્ષણેક નાહિં ઠરાય;
ઝુલત ઝુલત કલ્પ વીતે, તો યે ન છોડે આશ;
સુરદાસ ગોપાલ કૌતુક ચતુર્જુગ[૩] ચોમાસ.....જગત.....૩

૧. મનને ગમતી ૨. વિષ્ણુ ભગવાનના દશ અવતાર થયેલા તેની વાત ૩. ચોર્યાસી લાખના ફેરા

ૐ

અનુક્રમ ૨૪

પદ-૫૮૯ સોરંગ હિંડોળેના રે માંહી ઝુલત ગોકુલ ચંદ

(રાગ-મલાર છપ્પે)

સોરંગ[૧] હિંડોળેના રે માંહી ઝુલત ગોકુલ ચંદ .....ટેક

દોઉ સ્થંભ કંચનકે મનોહર, રત્ન જડિત સોરંગ;
તહાં ચાર દાંડી સરલ સુંદર, નિરખી લજ્જિત અંનત;
પટુલી પીરોજા[૨] લાલ લટકે, જુમખા બહુ રંગ;
મરૂવા માણેક ચુની લાગી, બીચ બીચ હીરા સોરંગ .....સોરંગ...૧

કલ્પદ્રુમ[૩] તરુ છાંય શીતલ, ત્રિવિધ મંદ સમીર;
તહાં લતા લટકે ભાર કુસુમની, પદસત જમુના તીર;
હંસ મોર ચકોર ચાતક, કોકિલા અલિકિર;[૪]
નવ નેહ નવલ કિશોર રાધે. નવલ શ્રી ગિરધર ધીર .....સોરંગ...૨

લલિતા વિશાખા દેત જોટા, રીઝી અંગ ન સમાય;
તહાં લાડલી સુકુમાર દર્પત,[૫] શ્યામ ઉર લપટાય;
ગોરે શ્યામ અંગ મિલે દોઉ, ભયે એક જ ભાત;
નીલ પીત દોઉ કુલ રાંજિત, દામિની દુરી દુરી જાત.....સોરંગ...૩

નવકુંજ કુંજ ઝુલાય ઝુલાવત સંચરિ ચહુ ઔર;
માનુ કુમુદિની કમલ ફૂલે, નીરખી જુગલકિશોર;
વ્રજવધૂ તન તોડ ડાલે, દેત પ્રાન અંકોર;
કુષ્ણદાસ કો વ્રજવાસ દીજે, નાગર નંદકિશોર .....સોરંગ...૪

૧. સુંદર ૨. મનમોહકમણિ ૩. મનોકામના પૂર્ણ કરનાર ઝાડ
૪. 'અલિકીર' પાઠ જોઈએ; એટલે અલિ ભમરો ને કીર એટલે પોપટ

૫૯-૫૯૦ સરસ હિંડોળેના માંહી ઝુલે શ્રી ભિખુભાન કે ધામ

(રાગ-મલાર ઇપ્પે)

સરસ હિંડોળેના માંહી ઝુલે શ્રી ભિખુભાન કે ધામ.....ટેક

દોઉ સ્થંભ કંચન કલિત નંગ ઝગમગે દાંડી ચાર;
પટુલી[૧] વિચિત્ર રચી માનુ, કનક કલશ મહિયર;
મરુવે[૨] મનોહર મોર લટકે, રટત પિક[૩] શુક સાર;
ઝુલે કુંવરી ભિખુભાન કી, શ્રી રાધે રાજકુમાર .....સરસ...૧

ચહુ ઔર નવલકિશોર સજની, સુઘડ સબ વ્રજબાલા;
શણગાર ષટ્[૪] દશ વર્ષ ષટ્ દશ, ગાન તાન રસાલ,
બેના મૃગંદ મલાર ધૂની સુની, નવલ કુંવર નંદલાલ,
નવલ સખી વેશ બનાયા કે, આયે હૈ મદન ગોપાલ....સરસ...૨

નવવધૂ સખી નીરખી અદ્દભુત, નિકટબોલી વેણ;
કોઈ ગોપકી કમનીય કુંવરી, રમણીય રૂપ નિધાન;
કો વાસ કો પુર કો નગરની, હારી કહો કો ધામ;
અબલાને હો હમ દેખે વિશેખી,[૫] કહો કુપા કરી નામ....સરસ...૩

મંદ મંદ મુસકાયી ચંદ્રમુખી, નવમુખી, નવ વધૂ બોલી વેણ;
નંદ ગામ સુઠામ તહાઁ ઠામ, વસતી હું સુખચેન;
સુની ભકત મન અભિલાષ ઉપન્યો, ઝુલીયે તુમ એન;
પ્રેમ પ્રીત પ્રતીત દોઉ જન, પોઢીએ એક શયન....સરસ...૪

સુનત હી લલિતા વિશાખા, કહેત સબને સમજાય;
નિજ વામ નહિ શ્યામ સુંદિર, હૈ કુંવર નંદરાય;

તેરે દર્શન હેત પરશ કારન, સખી વેષ બનાય;
સન્માન કર લે પ્રાન પ્યારી, તેરે પિયુકો સંગ ઝુલાય....સરસ...૫

સુની વચન રુચિરેચ કે નવ, નવવધૂ લઈ બુલાય;
મિલી ભેટ હાસ હિંડોળે ઝુલે, ખરે દેત મચાય;
વ્રજ વધુ ઔર સુરવધૂ મિલી, રીઝી લેત બડાઈ;
સુખ દેત નંદાનંદન રસિક, રસ હેત લેત લગાઈ ....સરસ...૬

૧. રમ્ય ૨. છોડ ૩. કોકિલ ૪. સોળ
૫. ખાસ અથવા અસાધારણ રીતે

પદ-૫૯૧ બિમલ હિંડોળેના માંહિ

(રાગ-મલાર ઇપ્પે)

બિમલ હિંડોળેના માંહિ ઝુલે સીતારામ.....બિમલ.....ટેક
પુર અવધ નિકટ હિંડોળે, હરબિધિ રચ્યો રવન બનાઈ;
ચહુ ઔર કાટિક લાધ્યો, નવ ચુની માણેક લાઈ;
મણિ નીલ સ્ફટિક પીનોજ[૧] વિદ્રુમ, હરિ વિવિધ બહુ ભાઈ;
નરનાગ સુરપુર તેં અધિક છબી, વર્ણન કહે કવિ કોઈ....બિમલ....૧

રચી સ્તંભ કનક્કે રચ્યો, વિશ્વકર્મા રુચિ બનાયો;
શ્રી સ્તંભચોકી ખચિત મણિગણ, બહુત દાંડિ ચાર સોહાય;
ગજ મુકત દામ અનેક ઝુમક નંગ, વિવિધ બહુરંગ ચઢી;
ઝુલે રઘુવર જાનકી, સહચરી કો લઈ સંગ....બિમલ....૨

વાપી તડાગ ગુરુકુંડ[૨] નિર્મલ, સુભગ સુંદર ઠોર;
જહાં પારિજાતક કુલાદિ બહુતરુ, કલ્પ પાદ પયોધ;[૩]
બર હંસ અલિ રુડ શુક પીક મત, બોલત ચાતક મોર;
પાવસ રુતુ ઘનઘોર સુર મિલી, ક્રિર્ય દાદુર શોર....બિમલ....૩

કાકુત્સ્થવંશ[૪] વિશુદ્ધ નૃપ, દશરથ પરમ ઉદાર;
તાકે પ્રગટ ભયે ભકત હીત, શ્રી રામવર અવતાર;
ચિરમ્ જીવો જુગલકિશોર જુગ જુગ, કરો નિત્ય વિહાર;
પદ દેત ક્ષેમ આશિષ કવિ સબ, સંતજન કી લાર....બિમલ....૪

૧. પરવાળું અથવા કૂંપળ ૨. કુંડનું નામ ૩.વાદળ
૪. કાકુત્સ્થ વંશ એટલે રામનો વંશ

પદ-૫૯૨ ઝુલન કે દિન આયે હિંડોળે

(રાગ-મલાર ઇપ્પે)

ઝુલન કે દિન આયે હિંડોળે, ઝુલન કે દિન આયે હિંડોળે;
ગર્જત ગગન દામિની દમકત,[૧] રાગ મલાર જમાયે.....ટેક

કનક સ્થંભ સો દ્વાર બને હૈ, બીચ બીચ હીરા જડાય;
દાંડી ચાર સુદિશ શોહાય, રચ્યો કીક હેમ જડાય ૧

નાનાવિધ કે કુસુમ મનોહર, મોતિઓ નો ઝુમ લાયે;
મધુર મધુર ધૂની બેન બજાવે, દાદૂર મોર ગાયે.....૨

રુમક ઝુમક બની પ્યારી પ્યારી, કિંકરી શબ્દ મિલાપ;
ચતુર્ભુજ ગિરધર ચરણ સંગ, માનુની મંગલ ગાયે.....૩

૧. વીજળી ચમકે

પદ-૫૯૩ ભક્તિ હિંડોળે સંત ઝુલે

(રાગ-કાનુડો)

ભક્તિ હિંડોળે સંત ઝુલે;
સતગુરુ શબ્દકા દેત જોટા, કહત સુનત હૃદયમેં ફૂલે .....ટેક

જ્ઞાન વૈરાગ દેઉ સ્થંભ મનોહર, રામનામકી દોરી લગાઈ;
શીલ સંતોષ વિચાર વિવેક હી, દાંડી ચાર અમોલ શોહાય.....૧

ધીર ગંભીરકી પટુલી બિરાજે, પ્રેમપ્રીતકી ચુની જુરી હૈ;
આતમ અનુભવી જ્ઞાન પ્રકાશ, હીરા માણેક શોભા બની હૈ.....૨

સંત સંગત મિલી જે કોઈ ઝુલે, કામ ક્રોધ મદ લોભ નસાવે;
કહેત કબીર સોહી જન નિર્મલ, અંતકાલ પરમપદ પાવે.....૩

પદ-૫૯૪ ભક્તિ હિંડોળો પરમ સુખકારી
(રાગ-કાનુડો)

ભક્તિ હિંડોળો પરમ સુખકારી;
વેદ પુરાણ શાસ્ત્ર શોધ કે, સબ સંતન મિલી કિયો હૈ વિચાર .....ટેક

વિચાર વિવેક દોઉ સ્થંભ મનોહર, દોરી પ્રેમ પ્રીત શું લાયી;
સમ દમ ઔર સંતોષ હી ક્ષમા, દાંડી ચાર પરમ સોહાયી.....૧

આ હિંડોળે સનકાદિક ઝુલે, શંકર ઝુલે અતિ અનુરાગે
શુક મુનિ વ્યાસ પ્રહલાદ ધ્રુવસે, નારદ ઝુલે પરમ બડભાગે.....૨

અનંતકોટિ સંત પ્રેમ શું ઝુલે, ઝુલત આનંદ ઉર ન સમાયે;
કહેત કબીર આ હિંડોળે ઝુલત, જન્મ મરણ ભવદુઃખ મિટાયો.....૩

પદ-૫૯૫ ઝુલન હિંડોળે ઝુલત રઘુરાય
(રાગ-કાનુડો)

ઝુલન હિંડોળે ઝુલત રઘુરાય;
સંગ રમ્યા શોભિત સિયા સુંદરી, દામિની ધન જયોં દેત દેખાયી .....ટેક

ઝુલન કે દોઉ સ્થંભ સુભગ અતિ, ઝુલન દાંડી વિચિત્ર બનાઈ;
ઝુલન લાલ સુરંગ હિંડોળે, બહુ સુરાધા લાલ મન ભાયી ૧

ઝુલન કી સારી શિયાતન રાજિત, ઝુલન હાર શું ચારુ શોહાય;
ઝુલન કે પાઘ શિર રઘુવર કે; ફુલન કે ચીર દિયે છંટકાય ૨

પીલે ફૂલે પીતામ્બર પહેર્યો, પ્યારે ચંદન અંગ લગાઈ;
ઝૂલે અગ્રદાશ દે જોટા, પુરવાસી રીઝી અનુપમ ગાઈ ૩

ૐ અનુક્રમ ૨૪

પદ-૫૯૬ સુરંગ હિંડોળો સરસ બન્નાયો

(રાગ-કાનુડો)

સુરંગ હિંડોળો સરસ બન્નાયો;
ઝુલત રામ સીયા મિલી દોઉ, બહુત આનંદ ઉર ન સમાયો .....ટેક

કાલિ ઘટા ધન દામિની દમકત[૧] રુમ ઝુમ વર્ષત મેઘ સોહાયો;
ગર્જત ગગન મઝ્ન પીક ચાતક, મંદ સુગંધ સમીર લઈ આયો ૧

એક ઝુલાવત કનડો ગાવત, એક નાચત સુગંધ લગાયો;
એક ડબાકર એક ઉર લિયે, એક નિહાળત અતિ સુખ પાયો ૨

જૈ જૈકાર કરત સુરિનર મુનિ, ઈન્દ્ર મુદિત નિશાન બજાયો;
દાસ હરિ અવિચલ આ જોડી, નિગમ અગમ સો પ્રગટ બતાયો ૩

૧. ચમકે

પદ-૫૯૭ હિંડોળો ફુલનકો ફુલનકી દોરી

(રાગ-કાનુડો)

હિંડોળો ફુલનકો ફુલનકી દોરી, ફુલે નંદલાલ ફુલી નવલકિશોરી.....ટેક

ફુલનકે સ્તંભ માનુ પટુલી ફુલનકી, ફુલનકી દાંડી જડાવ જડી હૈ;
ફૂલી ફૂલી જુવંતી જોટા દઈ દઈ, ફુલ્યો મદન તન ડાર્યો તોડી ૧

ફુલ્યો સઘનવન ફુલ્યો વૃંદાવન, ફુલી ફુલી જમુના વહેત અલીરી;
કૃષ્ણદાસ પ્રભુ ફુલી ફુલી ઝુલે, શ્રી નંદલાલ ભિખુભાન કિશોરી ૨

પદ-૫૯૮ ઝુલે નવલબિહારી પ્યારો

(રાગ-કાફી)

ઝુલે નવલબિહારી પ્યારો લાલ ઝૂલાવન આઈ.....ઝુલે ટેક

સોરંગ હિંડોળો લાલકો રે, જોડી જુગલ શોહાય;
ઝૂલાવે સબ ગ્વાલની રે, તહાં બૈઠે કુંવર કનાય .....ઝુલે ૧

મણિ કાંચન કે સ્થંભ મનોહર, વિદ્રુમ[૧] દાંડી શોહાય;
પંચરંગ દોરી[૨] પાટકી રે, તહાં પટુલી પાંય[૩] જડાય.....ઝુલે ૨

બરન બરનકે ફુલને રે, જહાં મોતિઅનકો ઝુમ બનાઈ;
માનુની ગાવે મોદ શું રે, તહાં બાજે અનંત વધાઈ .....ઝુલે ૩

મોહી રહી સુર સુંદરી રે, જહાં કુસુમની વર્ષા કરાઈ;
શોભા દેખી દંપતિ રે, તહાં કૃષ્ણદાસ બલ જાય .....ઝુલે ૪

૧. પરવાળી ૨. જુદા જુદા રંગવાળી દોરી ૩. હિંડોળે બંધાતી ઝૂલ

ॐ

અનુક્રમ ૨૪

પદ-૫૯૯ ઝુલત હૈ પિયુ પ્યારી હિંડોળે

(રાગ-કાફી)

ઝુલત હૈ પિયુ પ્યારી હિંડોળે, ઝુલત હૈ પિયુ પ્યારી;
તેરે ચરણ કમલ પર વારી,[૧] નંદ નંદન ભિખુભાન નંદિની,
જોડી બની અતિભારી.....ઝૂલત ટેક

કુંજભુવનમેં રચ્યો હિંડોળો, ફુલનકી ફુલવાડી રે;
ફુલનકી શિર પાઘ શ્યામકી, ફુલનકી બની સાડી રે. ....ઝુલત ૧

સર્વસ્વ તે સહચરી ઝુલાવત, દેત પરસ્પર ગાળી[૨] રે;
નાચત ગાવત કરત કુતૂહલ, ખેલ મચ્યો અતિ ભારી.....ઝુલત ૨

કહીએ કહાં કછું કહત ન આચે, નિજ જનકે સુખકારી;
સુરદાસ પ્રભુ કી છબિ નીરખત, કામ[૩] રહ્યો હૈ હારી .....ઝુલત ૩

૧. ફિદા થવું- ખુશ થવું ૨. બોલાબોલી થવી ૩. કામદેવ

ૐ અનુક્રમ ૨૪

પદ-૬૦૦ ઝુલત હૈ નંદલાલ હિંડોળે

(રાગ-કાફી)

ઝુલત હૈ નંદલાલ હિંડોળે, ઝુલત હૈ નંદલાલ હિંડોળે;
ગાવત વ્રજવનિતા રંગી, વાધ્યો[૧] હૈ રંગ અપાર.....ઝુલત ટેક

સંગે ભિખુભાન નંદિની રાધા, ઉર ગજ[૨] મોતીની માલા;
કલકબેલી[૩] શી માનુ દેખીયે તેહ, ઉરઝી[૪] સામંત[૫] માલા.....ઝુલત ૧

બાજત તાલ મૃદંગ બંસુરી, પગે નુપૂર ઝણકાર;
સુર પ્રભુકે એક રામ પર, તન મન કરું બલિહારી.....ઝુલત ૨

૧. વધારે વધ્યો ૨. 'ઉરગજ' નહિ પણ ઉરજ જોઈએ. ઉરજ એટલે સ્તનનો ભાગ ૩. મસ્તીખોર ૪. મૂંઝાઈ જવું ૫. મુખ્ય

ૐ અનુક્રમ ૨૪

૫૬-૬૦૧ પિયુજીને પ્રેમ હિંડોળે ઝુલાવું

(રાગ-કાફી)

પિયુજીને પ્રેમ હિંડોળે ઝુલાવું, પિયુજીને પ્રેમ હિંડોળે ઝુલાવું;
મનબુદ્ધિ કે સ્થંભ દોઉ સુંદર, લાલકે રંગ રંગાવું .....ટેક

રંગનારા સાચા સતગુરૂ, ધસી ધસી ત્યાં જાવું;
મનસા વાચા કર્મણા દેકે, મંગલ મરૂવા[૧] લાવું ૧

હેત પ્રીત અરૂ ભાવ ભક્તિ કી, દાંડી ચાર સોહાવું;
ચેતન ચોકી જ્ઞાન કી ગાદી, તકિયા તૃપ્ત[૨] મિલાવું.....૨

સુરતા દોરી ચારૂ[૩] હિંડોળે, નાદ ધુધર ધમકાવું;
સખીઓ પાંચ પચ્ચીશ[૪] મિલકે, મુકત મંગલ ગાવું ૩

ઐસે હિંડોળે ઝુલો મેરે પ્યારે, બહુવિધ વાજાં બજાવું;
મગ્ન ભયી સખીઓ સબ ગાયે, સોહમ્ તાલ બજાવું ૪

પ્રાણજીવન હિંડોળે ઝુલે, નીરખી હરખી સુખ પાવું;
કહેત કબીરા આ રે હિંડોળે, વારંવાર ફિર જાવું ૫

૧. છોડ ૨. ધરાઈ જવું-અહીં તૃપ્ત શબ્દ બંધબેસતો નથી.
૩. સુંદર ૪. પચીસ તત્વવાળી પ્રકૃતિ

ૐ અનુક્રમ ૨૫

પદ-૬૦૨ હિંડોળો નવરંગ્યો રે સજની

(રાગ-કાલેરો)

હિંડોળો નવરંગ્યો રે સજની, ત્યાં ઝુલે શ્રી વલ્લભરાય;
ચાલો સાહેલી જોવાને જઈએ, આ સુશ શોભા કહી ન જાય .....ટેક

નવરંગ કનક સ્થંભ દોઉ સુંદર, નવરંગ દાંડી ચાર સોહાય;
નવરંગ ચોકી તકિઆ ગાદી, નવરંગ મોતીની ઝુમ બનાય ૧

નવલ લાલ નવરંગી રાધા, નવરંગ જુવતી ઢોળે રે વાય;
નવરંગ મોર કલા કરી નાચે, નવરંગ જમુના લ્હેરે રે જાય .....રે

નવરંગ પુષ્પવૃષ્ટિ વ્રજ ઉપર ઇન્દ્રાદિક ત્યાં દુદુંભિ વાય;
નવરંગ ભકત તણા મન મોહે, માધવદાસ ઉમંગી જશ ગાય ૩

પદ-૬૦૩ પરમ ચતુર ઝુલે નાથ અમારો

(રાગ-કાલેરો)

પરમ ચતુર ઝુલે નાથ અમારો, રાધાજીની સંગે રે;
વરણુ રે અંગોઅંગની શોભા, વારું કોટિ અનંગ[૧] રે .....ટેક

સાવન માસ પરમ સુખકારી, ઝરમર ઝરમર વરસે મેહ;
દાદૂર મોર પપૈયા બોલે, ઊપજે અતિ સ્નેહ રે.....૧

આજ મેં અદ્‌ભુત કૌતુક[૨] દીઠું, સીચંતા[૩] હરિ હસ્યા રે;
શ્યામ સન્મુખ દષ્ટિ કરીને પ્રીછે બેઉ રસિયા રે ૨

રામ સુભગ[૪] ને રાધા ગોરી, સોરંગ[૫] હિંડોળે ઝુલે રે;
જેમ જેમ ધુમ્મર ધાલે સજની, તેમ તેમ નરસૈંયો ફૂલે રે.....૩

૧. કામદેવ ૨. આશ્ચર્ય ૩. ભીંજતા ૪. સુંદર ૫. સુંદર

પદ-૬૦૪ હિંડોળે હિંચે રે સજની,

(રાગ-કાલેરો)

હિંડોળે હિંચે રે સજની, સુંદર નંદન નંદકુમાર;
સંગે ઝુલે સખી રાધિકા, રૂપ તણો ભંડાર રે.....હિંડોળે ટેક

રત્નજડિત બાજઠ પર સોહે, સોનાકેરી દાંડી રે;
ચાલો સાહેલી જોવાને જઈએ, ઘરના કારજ છાંડી રે.....હિંડોળે ૧

ચારે પાસ ચતુર સખી રે, ધુમણ ઘાલે નારી રે;
મંગલ ગાયે માનુની રે, મોહ્યાં મદન મોરારિ રે.....હિંડોળે ૨

જમુના પૂર સોહામણા રે, બંસીબટની છાંયા રે;
વા નાંખે સૌ વ્રજની બાલા, કરમેં વીંઝણો ઝાલી રે .....હિંડોળો ૩

બાલા બ્હીએ કંઠ વલાએ,[૧] અમને આવે ભોર રે;
શ્રી હરિ હેત કરીને આપો, મુખતણા તંબોલ રે....હિંડોળે ૪

હરિજન હર્ષે કીર્તન ગાયે, આનંદ ઉર ન સમાય રે;
અંગતણા ઉપરણા આપ્યાં, રીઝયાં ત્રિભુવન રાય રે.....હિંડોળે ૫

અંતરીક્ષથી મુનિ નારદ આવ્યા, લીલા જોવાને આશ રે;
વૈષ્ણવજનની કૃપા કરીને, ગાયે ગદાધર દાસ રે.....હિંડોળે ૬

૧. સુકાય-શોષ ચઢે

પદ-૬૦૫ જુગજીવન જશોદાના કુંવર

(રાગ-કાલેરો)

જુગજીવન જશોદાના કુંવર, હર્ષે હિંડોળે હીંચે રે;
સંગ સોહે ભીખુભાન નંદિની, સ્નેહતણો રસ સીંચે રે .....ટેક

વ્રજ જુવંતી ચોપાસ ઊભી, દ્રષ્ટિ ભરીને નીરખે રે;
અતિ પ્રેમ કરી લેત ભામિની, માણેક મોતી વરસે રે ૧

હિંડોળાની શોભા સુંદર, કહેતા પાર ન આવે રે;
શંકર પ્રભુ ગિરીવર ધારી, ઉપમા કવિ કોની લાવે રે.....૨

પદ-૬૦૬ લડસડતી ને લાડકડી ગોપી

(રાગ-કાલેરો)

લડસડતી ને લાડકડી ગોપી, માંગ સિંદુર સાડી રે;
આંબા ડાળે હિંડોળો બાંધ્યો, ઝુલાવે મદ[૧] મતવાલી રે .....ટેક

ચોળી ચરણ ચંપા વર્ણી, લાલ પટુલી પહેરી રે;
નાગ નગોદર ઝાલર ઝુમણા, બીચ મોતીની માલા રે ૧

રાતે દાંતે આડ કેસરની, લલાટે ટીલડી સારી રે;
નરસૈંયાના સ્વામીને વ્હાલી હું, હ્રદીયા સાથે ભીડી રે ૨

૧. અભિમાન

ૐ અનુક્રમ ૨૫

પદ-૬૦૭ આજ હરિ હિંડોળે બેઠા

(રાગ-કાલેરો)

આજ હરિ હિંડોળે બેઠા, મોહન મંગલકારી રે;
વામભાગે[૧] વૃષભાન નંદિની, સંગ સકલ વ્રજનારી રે .....આજ ટેક

કંચન સ્થંભ રત્ન મણિ રાજિત,[૨] ચોકી ચંદન સારી રે;
હીરા મોતી જડિત ઝુમખા, દાંડી ચાર સામરી રે .....આજ ૧

ગાદી તકિયા સુભગ શોભિતા, કમલનયન ગિરધારી રે;
સુંદરતા સાગર શ્યામળીઓ, કોટિ કામ છબી વારી રે .....આજ ૨

બાજાં બાજે અતિરંગ રાજે, ગાવે ગોપ કુંવારી રે;
નવલ લાલ લાડલી ઉપર, પ્રીતમ પ્રેમ બલિહારી રે .....આજ ૩

૧. ડાબી તરફ ૨.શોભે

૫૬-૬૦૮ હિંડોળે ઝુલે નંદ નંદન

(રાગ-કાલેરો)

હિંડોળે ઝુલે નંદ નંદન, સંગે લાડકડી વૃષભાન કુંવારી;[૧]
નવજોબન નવ નવલે રંગે, નવલ નવલ સૌ વ્રજની નાર .....ટેક

નવલ હિંડોળે નવરંગ મોતી, નવ નવભૂષણ નવલઅંગ;
સકલ શણગાર સજે મૃગનયની, નવરંગ ચોળી સોહે અંગ.....૧

નવલ વર્ષા ઋતુ સુંદર દીસે, ઝરમર ઝરમર વર્ષે મેહ;
ગજગામિની[૨] દામિની અતિ ચમકે, નવરંગ ગિરધર નવલે નેહ.....૨

નવ વૃંદાવન નવ વ્રજ લીલા, નવલ નવલ ગોપી હરિની પાસ;
નરસૈંયો કહે નિશદિન એ સુખ, શું કીજે જઈ વૈકુંઠ વાસ ૩

૧. રાધા ૨. હાથી જેવી ગતિવાળી

ॐ

અનુક્રમ ૨૫

૫૬-૬૦૯ આજે રે સખી અદ્‌ભુત શોભા

(રાગ-કાલેરો)

આજે રે સખી અદ્‌ભુત શોભા, હરિ હિંડોળે ઝુલે રે;
ધન આંખડી જે આ સુખ નીરખે, શિવ બ્રહ્મ જેને ખોળે રે.....ટેક

જૂવંતીજન ઘુમરડી ઘાલે, જૈ જૈ ધુની મૂખ બોલે રે;
ચાર મુક્તિ સત સ્વર્ગ તણું, ન આવે એની તોલે રે.....૧

સાવન માસ વર્ષા ઋતુ સોહે, લ્હેરી રંગ ઝકોળે રે;
શંકર પ્રભુ તણી લીલા દેખી, મુનિજનના મન ડોલે રે.....૨

૫૬-૬૧૦ ઝૂલત નવલબિહારી હિંડોળે

(રાગ-મારુ)

ઝૂલત નવલબિહારી હિંડોળે, ઝૂલત નવલબિહારી;
તટ જમુનાકો પરમ મનોહર, સંગે રાધિકા પ્યારી....ઝુલત ટેક

દાદૂર મોર ચકોર પપીહા, સારસ સોરા શોર;
મધૂપ મરાલ કોકિલા કિલકિત, અલિ[૧] ગૂંજત અતિ ભારી....ઝુલત ૧

સુરિનર જન મુની કુસુમની વર્ષત, જયાં મુનિવર છૂટી તાડી;
એહી લીલા સુખ દેખી મગ્ન ભયે, પરમાનંદ બલિહારી ....ઝુલત ૨

૧. ભમરો

પદ-૬૧૧ ઝુલત નવલ ગિરધારી હિંડોળે

(રાગ-મારુ)

ઝુલત નવલ ગિરધારી હિંડોળે, ઝૂલત નવલ ગિરધારી;
બૈઠે સંગ પરસ્પર ભુજધારી, શ્રી વૃષભાન કુમારી .....ઝુલત ટેક

મણિ કાંચન કે સ્તંભ મનોહર, દાંડી ચાર સોહાય,
વિવિધ ભાત કે બને હૈ ફૂલના, વિદ્રુમ[૧] ભૂમિ બનાય .....ઝુલત ૧

કરત વિલાસ અપને મન ભાવ્યો, રસિક રાધિકા પ્યારી;
લલિતાદિક મને ફુલે ઝુલાવે, ગાવત ગીત સુધારી .....ઝુલત ૨

દર્પણમેં મૂખ દેખી મનોહર, દેત પરસ્પર તાલી;
એ છબી સહિત રહો મન મેરે, નંદદાસ બલિહારી.....ઝુલત ૩

૧. અંકુરિત-હરિત

પદ-૬૧૨ ઝુલાવન આયી ગોપી

(રાગ-મારુ)

ઝુલાવન આયી ગોપી ઝુલાવન આયી;
ચલ હો હિંડોળો દેખન વનમેં, અશ ચંપેકી છાંય ....ઝુલાવન ટેક

પહેરત પીત પીતામ્બર સુંદર, સાડી સુરંગ સોહાય;
શ્યામા શ્યામ બરોબર બૈઠી, શોભા વરણી ન જાય....ઝુલાવન ૧

મણિ કાંચનકે સ્થંભ મનોહર, દાંડી ચાર[૧] સોહાય;
પરમાનંદ પ્રભુ ઝૂલે હિંડોળે, ગોપી ઝુલાવન આયી ....ઝુલાવન ૨

૧. હિંડોળાના આધાર રૂપ ચાર દાંડી

૫૬-૬૧૩ સજની જઈએ રે જમુના

સજની

(રાગ-સામેરી)

સજની જઈએ રે જમુના, જ્યાં ખેલ કરે રે કનૈયો ...સજની ટેક
હિંડોળે બાંધ્યો હીર દોરી, શામળીઓને શ્યામા ગોરી રે;
હિંડોળે દોઉ જન બૈઠે, હુલરાવે સખી સૌ હેઠાં રે ...સજની ૧

ઘૂમરડી ઘાલે વ્રજનારી, તહાં દર્પે[૧] તે લાડ કુમારી રે;
બાંય ગ્રહી અંગોઅંગ ભીડે, માનુની મનમથ પીડે રે ...સજની ૨

એક રૂપ રસાલું ગાયે, બીચ વેણ મધુર સુર વાયે રે;
તહાઁ તાલ મૃદંગ ઝડી લગી, બીચ રમણ રમે બડભાગી[૨] રે...સજની ૩

હરિની લીલા લ્હેર લટ લાગી, તહાઁ ઝુલે પ્રેમ સોહાગી રે;
હરિની લીલા કહી નવ જાય, રસ રહ્યો અધર મૂખે ગાઈ રે ...સજની ૪

હરિને પુષ્પ પવિત્ર સોહાવે, ગોપી નંદાનંદને ઝુલાવે રે
તહાઁ નરસૈંયો નિત નિત નાચે, શોભા જોઈ ભકતજન રાચે[૩] રે ...સજની ૫

૧. મદમસ્ત બને ૨. મહા ભાગ્યશાળી ૩. આનંદે-મગ્ન બને

પદ-૬૧૪ સજની જુઓ નાથ નિહાળી

સજની

(રાગ-સામેરી)

સજની જુઓ નાથ નિહાળી, વ્હાલો વાયે છે વેણ રસીલી;
ધુમરડી તે અબલા ઘાલે, સુખ સાગર મોહન મ્હાલે.....સજની ૧

શિરમુગટ મહામણિ સાર રે, કાને કુંડલ જયોત અપાર રે;
વનમાલા ઉરપર લ્હેકે રે, તહાઁ ચૂવા ચંદન બ્હેકે રે.....સજની ૨

શ્યામલડી સોહે સંગે રે, અતિ ઉલટ વાધ્યો અંગે રે;
વ્હાલો હસી હસી હૃદીઆ ભીડે રે, કામની મનમથ પીડે રે .....સજની ૩

શ્યામા સન્મુખ ઊભી રે, શણગાર સકલ તહાઁ શોભે રે;
શ્યામા સાન કરી કરી જૂએ, જીવંતી જનના મન મોહે રે .....સજની ૪

તાલી તાલ પખાવજ ગુગરડી, આગળ નાચે છે નારી રૂડી રે
ઉમંગ્યો રસ કૌતુક ભારી, આનંદિત અબલા નારી રે.....સજની ૫

ધુમરડી ઘાલે લાંબી રે, પાયે ખલકે[૧] તે કલ્લાં કાંબી રે;
એને નાદે નુપૂર વાજ રે, પડછંદે પૃથ્વી તે ગાજે રે.....સજની ૬

વ્હાલાં મરકડલાં કરી બોલે રે, તેમ આવી હીંચે હિંડોળે રે;
વ્હાલાને વ્હાલેરી લાગે રે, માન મૂકી સખી પાયે લાગે રે .....સજની ૭

નરસૈંયો રસમેં માતો રે, ગોપીવરના ગુણલાં ગાતો રે;
તે પામ્યો મહાફલ મોટું રે, હું તો ચરણકમલમાં લોટું રે.....સજની ૮

૧. ખખડે-રણકે

પદ-૬૧૫ સજની આ શોભા રૂડી રે

સજની

(રાગ-સામેરી)

સજની આ શોભા રૂડી રે, શ્યામળીઓ ને શ્યામા જોડી;
તે હર્ષે હિંડોળે હીંચે રે, વ્હાલો પ્રેમ મહારસ પ્રીછે ....સજની ટેક

પીલી પલવટ[૧] સુંદર સોહે રે, તેને તેજે ત્રિભુવન મોહે;
વ્હાલે કંઠે બાહુલડી દેતો રે, આલિંગન વારી લેતો....સજની ૧

તહાઁ બહૂવિધ બાજાં બાજે રે, તહાઁ મેઘ ઘટા ધૂની ગાજે;
નીલાં પીલાં તે અમ્મર ઝલકે રે, નચંતા નુપૂર ખલકે ....સજની ૨

શ્યામા સજી સકલ શણગાર રે, ઉર લ્હેકે તે મુક્તાફલહાર;
જોબનમેં જુવંતી માતી રે; તે મધુર સ્વરે ગાતી....સજની ૩

ગોપીવર ખેલ કરાવે રે, જમુનાતટ સુંદર ભાવે;
તહાઁ મોર કોકિલા બોલે રે, જોતાં નહીં કોઈ એની તોલે....સજની ૪

વૃંદાવન વિલસે[૨] નાથ રે, તહાઁ મોહ્યાં સુરિનર સાથ;
બ્રહ્માદિક ભેદ ન જાણે રે, તે નિશદિન ગોપી માણે....સજની ૫

નરસૈંયા કેરી વાણી રે, કૃષ્ણે આપી કરુણા આણી;
વળી પોતે પોતાનો કીધો રે, મહારસમાં તાણી લીધો ....સજની ૬

૧. ચૂંદડી-ઓઢણી ૨. રમે

ૐ અનુક્રમ ૨૫

પદ-૬૧૬ સજની ઝરમર ઝરમર વરસે

સજન્ની

(રાગ-સામેરી)

સજની ઝરમર ઝરમર વરસે, તેમ નાથને નારી વિલસે;
લપટાણી અબલા અંગે, ધુમરડી ઘાલે રંગે .....સજની ટેક

અબલાએ અંબોડો વાળ્યો, ઉર અંબર અંતર ટાળ્યો;
ચતુરાને ચોળી ચલકે, નથ વેસર મોતી ઝલકે .....સજની ૧

જેમ વ્યોમ વીજલડી ઝબુકે, મધ્યે મોર કોકિલા ટહૂકે;
વાંસલડી વ્હાલો વાયે, તેમ નાચે ને ગોપી ગાયે .....સજની ૨

શ્યામા કામ તે ઘેલી ડોલે, મનમોહન શું હસી બોલે;
ગોફણલી ઘુંઘરડી ઘમકે, તાલી દેતાં કાંકણલી[૧] ખલકે .....સજની ૩

હિંડોળે હીંચે વનમાલી, વારંવાર ઓવારણા વારી રે;
ઘાલે કંઠે મુક્તાફલહાર, મોહ્યાં મુગટે તે નંદકુમાર .....સજની ૪

એક ઊભી નાથ નિહાળે, એક ચાલીને ચમર ઢોલે;
એક ફૂલી અંગ નમાયે, એક ભીડે હૃદીયા માંહે.....સજની ૫

કરે દેવ દુદુંભિ નાદ રે, શ્રવણે સુની શ્યામા સાદ રે;
કરે પુષ્પવૃષ્ટિ અપાર રે, મુખે બોલે જૈ જૈકાર.....સજની ૬

નરસૈંયો પ્રેમે ભરાણો રે, શ્યામ સર્વેમાં પટરાણો;
લીલા જોતાં તૃપ્ત ન થાયે, તાલ દઈને પુંઠે ગાયે .....સજની ૭

૧. હાથમાં પહેરવાનું કંકણ-એક ઘરેણું

પદ-૬૧૭ સજની વાંસલડી વાયે વ્હાલો રે

સજની

(રાગ-સામેરી)

સજની વાંસલડી વાયે વ્હાલો રે રાધા ગોરી ને કાનુડા કાલો;
તેને નયનભરી નિહાળો રે, સોહે શરદપુનમ રઢિયાલો[૧] ....સજની ટેક

લપટાણી અબલા અંગે રે, મનમોહન બાંધ્યો રંગે રે;
ભુજ ભીડી ભામની વ્હાલે રે, શ્યામા સર્વે ધૂમલડી ઘાલે .....સજની ૧

નીલા પીલા પલવટ ઝલકે રે, મુખ જોઈને મોહન મલકે,
સોહે શિશ રાખલડી રૂડી રે, વળી ફરકે ફૂમતી ચૂડી .....સજની ૨

એમ દીસે નંદકુમાર રે, પ્રેમદાના પ્રાણ આધાર;
એની દષ્ટે તે મોહત વેલી રે, પ્રેમ વાધ્યો રંગની રેલી .....સજની ૩

વૃંદાવન ફૂલ્યું અપાર રે, તહાઁ પ્રસર્યો પ્રેમલ સાર;
વળી ત્રિવિધ પવન અતિ વાયે રે, ઘન ગર્જે ને ઘટા થાયે.....સજની ૪

ઘુઘરડી ઘમકે પાયે રે, માંહી નુપૂર નાદ શોહાયે;
ગોપી કરતી મધુરું ગાન રે, કોની ન રહી સૂધ[૨] ને સાન .....સજની ૫

કંટે બાહુ પરસ્પર ઘાલે રે, સુખ સાગર શ્યામા મ્હાલે;
તેની શોભા કહી નવ જાયે રે, વશ કીધા જાદવ રાયે .....સજની ૬

કૃષ્ણે કામનીઓ ઉર લીધો રે, પ્રભા પ્રેમ પ્રબલ રસ પીધો;
નરસૈંયાનો મનોરથ સીધ્યો રે, લીલા જોઈને કૃતાર્થ[૩] કીધો .....સજની ૭

૧. સુંદર ૨. ભાન ૩.ધન્ય

પદ-૬૧૮ આજનો હિંડોળો રે અતિ રળિયામણો

(રાગ-મેવાડો)

આજનો હિંડોળો રે અતિ રળિયામણો, તહાઁ ઝુલે નંદનો કુમાર;
સંગે ઝુલે રે હો રાધા સુંદરી, રાય વૃષભાનની કુમારી .....ટેક

કનકના સ્તંભ રે હો બે હીરે જડયા, દોડી સોહે સુંદર ચાર;
પંચ[૧] ને પીરોજા[૨] રે અતિશય ઝલહળે, ફરતી મોતીઓની ઝુલ.....૧

ઝુલાવવાને આયી રે વ્રજની સુંદરી, તેને સોહે સોળ શણગાર;
રુમ ઝુમ કરતાં રે સર્વે નીસરી, હંસગામીની નાર.....૨

વાજીંત્ર વાજે રે બહુ વિધવિધના, વૈષ્ણવજન ગાયે સાર;
સુરિનર[૩] મુનિ રે સર્વે મોહી રહ્યા, બોલે જૈ જૈ શબ્દ રસાલ.....૩

અંત્રીક્ષથી અવી રે ઈન્દ્ર ઊભા જુએ, જહાં ઝુલે દેવમોરાર;
શોરા શોરી[૪] રે ઝુલે સન્મુખ રહી, હરિજશ ગાવે કેશવદાસ.....૪

૧. પાંચ ૨.એક પ્રકારનું રત્ન ૩. દેવલોક ૪. પુરુષ અને સ્ત્રી

પદ-૬૧૯ બેઉ રસિયે રસિયા ઝુલે છે

(રાગ-બિહાગ)

બેઉ રસિયે રસિયા ઝુલે છે, રસની વાત પરસ્પર બેઉ ને;
મરકલડે મન ફૂલે છે, બેઉ રસિયે રસિયા ઝુલે છે .....ટેક

એક એકની સુંદરતા જોઈ જોઈ, પેલા દુર્જનના મન ડોલે છે;
ભણે નરસૈંયો સુર બ્રહ્માદિક, શંકર તાંડવ[૧] ભૂલે છે.....૧

૧. નૃત્યનો એક પ્રકાર

વધાઈ

જન્મ સમયનું પદ

પદ-૬૨૦ દેખ હો વસુદેવ હરિમુખ

(રાગ-બિહાગ ફેર)

દેખ હો વસુદેવ હરિમુખ, દેખ હો વસુદેવ;
કોટિ કામ સ્વરૂપ સુંદર, કોઈ જાણે ભેવ[૧] .....હરિ ટેક

ચાકે ચાર ભુજા ચાર આયુધ નીરખી લે નિરધાર;
અજહું મન પ્રતીત નાહિ, નંદ ગૃહે લે જાય .....હરિ ૧

જો કે પોલી પાલા[૨] જડે તાળાં, નાહિ ન માર્ગ ભેવ;[૨]
નિશા અંધારી વીજ ચમકે, સઘન વર્ષે મેહ .....હરિ ૨

જા કે શ્વાન પડત પહોરવા, હુઆ મુકત દ્વાર;
બંધન બેડી સબ છુટી, ભયો એહ વિચાર .....હરિ ૩

ઝાલર ઝાંઝ પખાવ બાજે, ઔર બાજે કિરતાલ;
દેવકી ગૃહે કૃષ્ણ પ્રગટે, કંસકો હૈ કાલ .....હરિ ૪

સિંહ આગે શેષ પીછે, વહત જમુના પૂર;
નાસિકા લો નીર આયે, પાર પેલે દૂર .....હરિ ૫

ગોદ તેં અહંકાર કીનો, નદી પાયો ભેવ;[૩]
પરસી[૪] જમુના માર્ગ દીનો, ઉતરે વસુદેવ.....હરિ ૬

બાવાનંદ શું મનોહાર કીજે, સુનો કહે વસુદેવ;
કહેત કવિ સુત જાની અપનો, કીજો હરિજીકી સેવ .....હરિ ૭

૧-૨-૩. ભેદ ૪. સ્પર્શ થતાં

પદ-૬૨૧ મધ્યરાત્રિ રાત્રે પ્રગટે મોરાર

(રાગ-બિહાગ ફેર)

મધ્યરાત્રિ રાત્રે પ્રગટે મોરાર, નિશા અંધારી
ગર્જત વર્ષત રોહિણી બુધવાર.....ટેક

કારાગૃહમેં ભયો ઉજિયારો, કોટિક ભાણ પ્રકાશ;
શોવત તહાં દેવકી જાગી, નીરખે વિશ્વ નિવાસ ૧

શંખ ચક્ર ઔર ગદા પદ્મ, ચાર આયુધ ભુજા ચાર;
દેખી સ્વરૂપ અદ્‌ભુત માની, લાગી કરન વિચાર ૨

કંસ ભયે અતિ ડર્પત, રાખો કહાં દુરાઈ;[૧]
સુરદાસ પ્રભુ શું કછું મનમેં નિજ પતિ લીયો હૈ જગાઈ ૩

૧. દૂરતા

ૐ અનુક્રમ ૨૫

પદ-૬૨૨ નીરખી નયન અઘાયે હરિમુખ

(રાગ-બિહાગ ફેર)

નીરખી નયન અઘાયે હરિમુખ નીરખી નયન અઘાયે;[૧]
માતપિતા કે બંધન છૂટે, આયે વેકુંઠ રાય ....હરિમુખ ટેક

જાગે વસુદેવ પદ ઉઘાડે, મંદિર ભયો ઉજાસ;
જયોતિ ઝગમગ શ્યામ તનધન, નખકોટિ ભાણ પ્રકાશ ....હરિમુખ ૧

ચાર ભુજા કે ચાર આયુધ, ભૃગુ લાંછન ઉરસાર;
સોળ સુજશ સોહામણે, પદશોભા અનંત અપાર ....હરિમુખ ૨

માતપિતા મનમોદ પાયે, હૃદયે વસો મેરે નયન;
કરી પ્રણામ વસુદેવ બોલે, નાથ ઉચરો વેણ ....હરિમુખ ૩

ધીરજ ધરજો ધ્યાન કરજો, સુખી હોત પિતા અરૂ માંય;
મેરે કારજ કષ્ટ પાયો, વેગે છોડાવો આય ....હરિમુખ ૪

પિતા વચન સત માન મેરો, મોં હી ગોકુલ પહુંચાવ;
જશુમતિ જન્મી જોગમાયા, સો તું યહાં લે આય ....હરિમુખ ૫

અર્ધ રજની પટ લાગ્યો હૈ, મેઘ વર્ષા હોય,
જાત જાને પહુરવા[૨] અતિ, દુઃખ દેખાવે મોય ....હરિમુખ ૬

તાત ત્રાસન આન ઉનકી, સુનો, બચન હમારો;
રસિક રહું સકલ ઠોરે, ઊઠો સોચ નિવારો ....હરિમુખ ૭

બચન સુનત વસુદેવ ઊઠે, હરિ ભયે બાલ સ્વરૂપ;
વસ્ત્ર ઢાંક ઉછંગ[૩] લીને, ચલે જાદવ ભૂપ ....હરિમુખ ૮

પહુરવા સબ પોઢી ગયે, ખોલે સકલ કમાડ;
રક્ષા કરહે શેષ નૃસિંહ, દઈ જમુના વાટ ....હરિમુખ ૯

ગોકુલ પહુંચે જાય જશુમતિ, હરિ લીયે કંઠ લગાય;
પુત્રી લે અરૂ પિતા વસુદેવ, સધન પહુંચે આય....હરિમુખ ૧૦

ફિર જમુના પલટ ગયી હૈ, મેઘ અતિ ઉકલાય;
બાલક જન્મ્યો જાની તબહી, પહુરવા કહ્યો જાય....હરિમુખ ૧૧

કંસ કહે તુમ વેગે આવો, જરા ન લગાવો વાર;
જાઉં પટક પછાડ શિલા પર, તુરત આવું માર....હરિમુખ ૧૨

કન્યા જાની દયા ન આની, લે ગયે તુરત ઊઠાઈ;
શિલા પછાડત જોગમાયા,[૪] ઉડી દોઉ કરવાયી....હરિમુખ ૧૩

સુનો અનુચર કંસ કે તુમ જા કહ્યો નિરધાર;
જન માધવ પ્રભુ ગોકુલ પહુંચે, નિશ્ચે મુકત વિચાર....હરિમુખ ૧૪

૧. દુષ્ટ - પાપી ૨. પહેરેગીર ૩. ખોળે ૪. ઈશ્વરી શક્તિ

ॐ અનુક્રમ ૨૫

જન્મ સમાની વધાઈ

પદ-૬૨૩ સોનલા કેરું રે સુંદર પારણું

પાલણું

(રાગ-મેવાડો)

સોનલા કેરું રે સુંદર પારણું, મોતીડે પરોવ્યા દોર;
હીરલા કેરું રે જડયા હંસલા, માણેક જડયા મોર .....સોનલા ટેક

બ્રહ્મ નાથ રે હો પોઢયા પારણે, પોઢયા હરિ પારણા મોઝાર;
હરિ હુલરાવે[૧] રે માતા જશુમતિ, હર્ષે હાલેરું ગાય.....સોનલા ૧

ધન્ય ધન્ય રે માતા જશુમતિ, ધન્ય ધન્ય નંદજી તાત;
ધન્ય ધન્ય રે વ્રજની સુંદરી, ધન્ય ધન્ય વ્રજનો વાસ.....સોનલા ૨

કોણ કોણ પુણ્ય રે, પુત્ર હમો આચર્યા, વિપ્રને દીધાં રે દાન;
પાવન કીધો રે વંશ હમારો, બલ[૨] જાયે માધવદાસ નિધાન .....સોનલા ૩

૧. હીંચકવું ૨. કૃતાર્થ થવું

પદ-૬૨૪ આનંદ વાધ્યો અતિઘણો રે

(રાગ-માલવ ગોડી)

આનંદ વાધ્યો[૧] અતિઘણો, હર્ષ્યા સુરનર લોક રે;
જાદવકુલમાં જાદવ જાયો, માતાનો ટળ્યો શોક રે ....આનંદ ટેક

વસુદેવ મનમેં વિશ્મય[૨] પામ્યા, કારણ કુંવરકો આયો રે;
દુઃખ નિવારણ સંકટ તારણ, ગોકુલમેં પધરાવ્યો રે .....આનંદ ૧

ગગન થકી બાજે દુદુંભિ, પુષ્પવૃષ્ટિ તહાઁ થાય રે;
નરસૈંયાનો સ્વામી જશોદા ખોળે, વસુદેવ મેલી જાય રે .....આનંદ ૨

૧. વધ્યો ૨. આશ્ચર્ય

પદ-૬૨૫ જશોદાજીને આંગણિએ

(રાગ-માલવ ગોડો)

જશોદાજીને આંગણિએ, કાંઈ સુંદર શોભા દીસે રે;
મુક્તાફલના[૧] તોરણ લટકે, જોઈ જોઈને મન સીંચે રે .....ટેક

માંહો માંહે માનુની હીંડે, ઉલટ અંગ ન માય રે;
કુંકુમ કેસર અંગે ચર્ચે,[૨] ઘર ઘર ઓચ્છવ થાય રે ૧

ધન ધન નંદભુવનની લીલા, જહાં પ્રગટયા પરમાનંદ રે;
રંગ રેલ નરસૈંયો ગાવે, મન ઊપજયો અતિ આનંદ રે ૨

૧. મોતી ૨. ઘસે

ૐ

અનુક્રમ ૨૫

પદ-૬૨૬ આજ આનંદ નંદતણે ઘેર

(રાગ-માલવ ગોડો)

આજ આનંદ નંદતણે ઘેર, માનુનીઓ મિલી મંગલ ગાય;
બાજે તાલ મૃદંગ ફેરી,[૧] આંગણ મોતીના ચોક પુરાય ....આજ ટેક

કંચનથાલ ભરી શ્રી ફલસો, વધાવે સર્વે વ્રજની નાર;
કુંકુમ કેસર આંગણ છાંટયો, મુકતા તોરણ બાંધ્યા દ્વાર ....આજ ૧

શ્રાવણ માસ કૃષ્ણ પક્ષવાડે, શુભ રોહિણી અષ્ટમ બુધવાર;
જૈ જૈકાર કરે સુરનર મુનિ, વર્ષે ચંદન કુસુમ અપાર ....આજ ૨

હર્ષ્યા નંદજશોદા રાણી, જાચક[૨] જનને આપ્યું દાન;
જીવો જશોદા કુમાર તમારો, નરસૈંયાકો સ્વામી ભકત નિધાન ....આજ ૩

૧. ફરતે ફરવું તે ૨. ભિક્ષુક ભિખારી

પદ-૬૨૭ આજનો દિવસ અતિ સોભાગી

(રાગ-માલવ ગોડો)

આજનો દિવસ અતિ સોભાગી, પ્રગટયા દેવ મોરારિ રે;
મોતીડે ચોક પૂર્યા અતિ સુંદર, મંગલ ગાન ઉચરી રે .....આજ ટેક

હર્ષ્યા નંદભુવનમાં ઉમંગ્યા, બહુવિધ દાન દેવાય રે;
કુંકુમ કલખ[૧] કામની કર લીના, ઘર ઘર મંગલ ગાયે રે .....આજ ૧

કોટિ બ્રહ્માંડનો કહાવે, ગોકુલમાં જેનું ધામ રે;
નરસૈંયાના સ્વામી અવતર્યા, પૂર્યા મનના કોડ રે.....આજ ૨

૧. અપલક્ષણવાળી

૫૬-૬૨૮ શિવ વિરંચિ સબ સુખ ભર્યો

(રાગ-સામેરી)

શિવ વિરંચિ[૧] સબ સુખ ભર્યો, અસુર ન સુખ અવેવ;[૨]
કંસરાય ડર્પત ભયો, સો વર પુરણ વસુદેવ .....સાખી
વસુદેવ સુત જબ જાયો, તબ નંદજીકે ગૃહે પઠાયો; .....ચાલ
યહાઁ હર્ષી જશોદા રાણી, સુત દેખ્યો સારંગપાણિ;[૩]
તહાઁ અતિ આનંદ મન ભાયો, ઐસો પુત્ર પરમાનંદપાયો ૧

પરમાનંદ પ્રગટ ભયે, નંદરાય કે ગૃહે;
ભકતકાજ સમારવે કો પ્રગટ ધરી પ્રભુ દેહ.....સાખી
ઋષિ ગર્ગાચાર તહાઁ આયે, પૂજા કરીને લાગો પાયે ....ચાલ
હરિકો જન્મકર્મ જબ કીનો, વ્રજ બોલ બોલ દાન દીનો;
જન્મપત્રિકા શ્રવણે સુનાઈ, તહાઁ હર્ષે પિતા અરુ માય ૨

હર્ષે નંદ જશુમતિ, હર્ષે ગોપી ગ્વાલ;
દધી ઓચ્છવ આનંદ ભયો, સબ લાયી દધી વ્રજબાલ .....સાખી
સબ લાઈ દધી વ્રજબાલ, તહાઁ ચર્ચે ગોપી ગ્વાલ .....ચાલ
તલાં લાલ પીત રંગ ભાયો, જહાં વદન અતિશય ઉડાયો ૩

વદન ભેરવ સાંવલો, અરુન તરુન[૪] ભયે રંગ;
દધી દુદુંભિ બાજા બાજહી, સો અતિ વાધ્યો અનંગ .....સાખી
તહાઁ હર્ષી હર્ષી ગુણ ગાવે, તહાઁ સંગીત શબ્દ સુનાવે .....ચાલ
તહાઁ નૃત્ય કરે અતિ રંભા, દધી ત્રિકુટી હોત સુથંભા[૫]. ૪

સરસ સુગંધી ધૂની સુની, મુદિત[૬] ભયે નંદરાય;
કાંચન મણિ આભૂષણ વસન સો સબ દીયે રે બોલાય .....સાખી
સબ બોલ બોલ દાન દીનો, આયે કો આદર કીનો .....ચાલ

તહાઁ સબ મિલી મંગલ ગાયે, તેની શોભા કહી નવ જાયે;
તહાઁ જન્મ સમે ગુણ ગાયે, જન માધવ પરમ પદ પાયે.....૫

૧. બ્રહ્મા ૨. હવે ૩. વિષ્ણુ ૪. તરુન એટલે યુવાનીને, અરુન એટલે સૂર્ય મતલબ કે યુવાનીનું સુર્ય જેવું તેજ ૫. સ્થિર ૬. આનંદ

પદ-૬૨૯ જા કી ગત બ્રહ્મા ના લિખે

(રાગ-સામેરી)

જા કી ગત બ્રહ્મા ના લિખે, નિગમ[૧] ન પાવે પાર;
સો વપુ[૨] ધારે નંદકે, પ્રગટે હૈ મોરાર.....સાખી
જહાં પ્રગટ ભયે મોરારિ, ગુરુ ગર્ગાપતિ વિચારી;.....ચાલ
ગૃહે જન્મ સુન્યો નંદરાય, તબ જયોતિષ શાસ્ત્ર મંગાયે.....૧

ધન અષ્ટમી બુધવારી, રોહિણી નક્ષત્ર લગ્ન વિચારી;
જબ જામની[૩] અર્ધ ગમાઈ, તબ પ્રગટ ભયે જદુરાય.....૨

સંત જનકો તારને, પ્રગટ ભયે જગદીશ;
વેદ વિમલ જશ ઉચરે, તુમ સુન હો ગોપનધીશ.....સાખી
સુનો નંદરાય એહી બાતા, બડો ભાગ્ય તુમ્હારો તાત.....ચાલ
આ તે ઔર નહિ કોઈ દૂજો, ગ્રહે જોગ ઐસો કરી બુજયો ૩

નંદરાય સુની મુસકાયે, તબ વિપ્રકો દાન દેવાય;
ગુરુપૂજા બહુવિધ કીની, ઉચિત પત્રિકા લીની ૪

પંચ શબ્દ બાજાં બજે, ઘર ઘર ભેરી મૃદંગ;
આનંદ ઓચ્છવ સબ કરે, જબ પ્રગટે પરમાનંદ.....સાખી
જબ પ્રગટે પરમાનંદ, વ્રજગોપમેં વાધ્યો આનંદ.....ચાલ
તહાઁ ગોપ સકલ મિલી આયે, દધી માખણ માટ મંગાયે.....૫

મધ હરદ કુંકુમ ઘોળી, છિરકે[૪] નરનારી મિલી જોડી;
દધી કીચ કિયો ગૃહ દ્વારે, કુતૂહલ કરત અપાર.....૬

તહાઁ મગ્ન ભયે નરનારી, તબ હર્ષીત ગોપ દુલારી;
કીર્તિ બહુ બંદીજન બોલે, સુરનર નાગ હી તોલે.....૭

સુર વિમાન નભ છાંહ્યો, દેખન નંદકુમાર;
આનંદ ઓચ્છવ સબ કરે, સુની ચકિત ભયે નરનાર.....સાખી
તહાઁ બોલત જૈ જૈકાર, ગાવે માનુની મંગલ ચાર; .....ચાલ
બંદીજન બહુ મિલી આયે, તબ વિપ્રકો દાન દેવાય.....૮

દીની ગૌ ગીની નલ જાયે, ખર રુપે સુવર્ણ શિંગ મઢાયે;
ઐસી અસંખ્ય વિપ્રકો દીની, અતિ હેત શું પૂજા કીની.....૯

જેને જે જાચ્યો સો પાયો, વ્રજગોપમેં આનંદ આયો;
તહાઁ અમ્મર[૫] ઔર મંગાયે, સબ સજજન કુટુંબ પહેનાયો ૧૦

બંદીજન જૈ જૈ કરે, પહોંચી મનની આશ;
ગોકુલ ઓચ્છવ અતિ ભયો, ગુણ ગાવે કૃષ્ણદાસ.....સાખી

૧. શાસ્ત્રો ૨. શરીર ૩. રાત્રિ ૪. છાંટે ૫. વાઘા-વેશ અથવા તો એક પ્રકારનું વસ્ત્ર

ૐ અનુક્રમ ૨૬

૫૬-૬૩૦ કૃષ્ણ જન્મ જશ જે સુને

(રાગ-સામેરી)

સાખી

કૃષ્ણ જન્મ જશ જે સુને, ઓચ્છવ જાકે દ્વારે;
બ્રહાદિક શંકર કહે, પુનરપિ[૧] નહિં અવતાર
માતા મન આનંદ હી, તબ જન્મે શ્રીગોપાલ;
તીન લોક હર્ષિત ભયે, નંદ સહિત વ્રજબાલ

હાં રે જબ જન્મે શ્રીગોપાલ, તબ હર્ષિત વ્રજબાલ .....ચાલ
હાં રે નંદ આનંદ અંગ ન માય, મહા પંડિત પ્રસિદ્ધ બોલાય ૧

હાં રે તુમ દેખો વિપ્ર વિચારી, આ બાલક્કો અવતારી;
હાં રે જાકો રૂપ અનુપ અપારી, કહો વિપ્ર સાચું વિચારી ૨

બોલે વિપ્ર વિચાર કે, સુનો નંદરાય સુજાન;
અકલ નિરંજન[૨] નાથ હૈ, તુમ નિગમ અગમ કર જાન ....સાખી
હાં રે તુમ નિગમ અગમ કર જાનો, નંદરાય સત્ય કર માનો .....ચાલ
હાં રે તબ નંદજી મહોત્સવ કીનો, બહુ દાન વિપ્રકો દીનો ૩

હાં રે કછુ ન દેત ચિત્ત સંકોચાયો, હય ગજરથ પાર ન પાયો;
હાં રે માંગન મન આનંદ ફૂલે, જશ કરત નેક ન ભૂલે ૪

દુદુંભિ કોટિ બજાવહી, અરૂ મૃદંગ કિરતાલ
ઘર ઘર સે ગૃહિણી ચલી, લઈ મુકતાફલ થાલ.....સાખી
હાં રે તબ ભરી મુકતાફલ થાલ, વધાવે નયને વિશાલ.....ચાલ
હાં રે પોઢે ઝુલે ચકડોલે, કોઈ નાહિ ન સમતોલે ૫

હાં રે દેખી દુ:ખ વિસર્યો સુખ પાઈ, મહાજયોત પરમ સુખદાયી;
હાં રે તબ દીનો સબ આશિષ, ચિરંજીવો કોટિ વરસ.....૬

ગાવે ગીત મંગલ બહુ, સુરનર દેખન આયે;
પુષ્પવર્ષા જો ભયી, તબ સુખ ઉપજયો તન માંહે.....સાખી

હાં રે સુખ ઉપજયો હરિજશ ગાતે, મહાદુઃખ જરી ગયો ત્યાંહે .....ચાલ

હાં રે પ્રગટે જો પરમાનંદ, મહાકંસ નિકંદન કંદ ૭

હાં રે પરાક્રમકો પાર ન પાઈએ, કહો કૈસે કરી જશ ગાઈએ;

હાં રે જાકી મહિમા અનંત કહાવે, તહાઁ લઘુ ગોપાલ જશ ગાયે ૮

૧. ફરી ફરી-વારંવાર ૨. કળી ન શકાય તેવા પરમાત્મા

પદ-૬૩૧ હનિ હાં રે કૃષ્ણ જનમ જબ આયો

(રાગ-સામેરી દેશી ફેર વધાઈ)

હનિ હાં રે કૃષ્ણ જનમ જબ આયો, સુરિનર મુનિ સબ સુખ પાયો;
હનિ હાં રે અશોક[૧] ભયો કંસ મૂઢ,[૨] અગમ આયો હૈ માસ અષાઢ.....ટેક

અષાઢ માસ વીતીત ભયે, સોહાયે સાવન માસ હો;
મધુવન ભયે સોહાવને, સખી મોર કરે કિલ્લોલ હો ૧

રૂમ ઝુમ હો ત્યાં મેઘ વર્ષે, અષ્ટમી બુધવાર હો;
જુગ જામની વિચિંત ભયી, ત્યાં રોહિણી હૈ સાર.....૨

નિશા અંધારી વીજ ચમકે, સાવન ગ્રહ ગ્રહે હોય હો;
કંસ કાલ પ્રગટ ભયે, સૂધ ન જાને કોઈ ૩

પહુરવા[૩] સબ સોઈ રહે, દાદુર[૪] કરે પુકાર હો;
સુરન કારજ સારવે કો કૃષ્ણે લિયે અવતાર હો.....૪

૧. 'અશોક' ને બદલે 'અશેષ' પાઠ જોઈએ; તેનો અર્થ થાય સંપૂર્ણ.
કંસ સંપૂર્ણપણે મૂઢ થયો ૨. મૂર્ખ ૩. પહેરેગીર ૪. દેડકા

પદ-૬૩૨ હનિ હાં રે દેવકી જાયો કુમાર

(રાગ-સામેરી દેશી ફેર વધાઈ)

હનિ હાં રે દેવકી જાયો કુમાર, વસુદેવ શોચ કરે અપાર;
હનિ હાં રે વચન સફલ તબ કીનો વસુદેવ દેવકીકો દર્શન દીયો.....ટેક

દીયો દર્શન વસુદેવ દેવકી, પૂરણ પ્રીત પિછાનીએ;
પીતામ્બર પટ ઓઢને, મેઘ શ્યામ તન વર્ણીએ ૧

મણિ મુકુટ શોભા બની, ઝળહળે કુંડલ કાનમેં;
ચાર ભુજા આયુધ ધારે, શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ મેં ૨

કરજોડી વસુદેવ કરે વિનંતિ, સનાથ કિયે હરિ આયકે;
જો ના ડરો તો રહો નિર્ભય, કંસ કાલ હમ જાનકે ૩

તુમ ડરત હો હમ જાય ગોકુલ, નંદબાવા કે દ્વાર હો;
ઈતને કહી હરિ ભયો બાલક દેવકી જાયો કુમાર હો.....૪

ૐ અનુક્રમ ૨૬

૫૬-૬૩૩ હનિ હાં રે દેવકી કહે હરિમુખ દેખો

હનિ હાં રે દેવકી કહે હરિમુખ દેખો જીવન જન્મ સુફલ કર લેખો;
હનિ હાં રે પૂરણ બ્રહ્મ મોરારિ, વસુદેવ શોચ કરે વિચારી.....ટેક

વિચાર હો તુમ કહાં કરત હો; અબ હુન મન પ્રતીત હો;
તુમ ચાર ભુજાકો દર્શન પાયો, કીની મુખમુખ વાત હો.....૧

પાદકી બેડી છૂટ ગયી, છૂટ ગયે વજૂ[૧] કમાડ હો,
તુમ જાઓ ગોકુલ વેગે કરી, માનો અમારી વાત હો.....૨

પલટી બાલક લિયો ઉર પર, ગયે કાલિંદી કે ઘાટ હો;
પૂર જમુના વહેત હૈ, સો વેગે દીની વાટ હો.....૩

હરિ વસુદેવ ગયે ગોકુલ, નંદ ગૃહે અનિમેષ;
પુત્ર ઘર કે પુત્રી લીની, ચલે હરિમુખ દેખ હો.....૪

૧. સારી રીતે બંધ કરેલા દરવાજા

ॐ અનુક્રમ ૨૬

પદ-૬૩૪ હનિ હાં રે ગોકુલ આયે જદુરાય

(રાગ-સામેરી-દેશી ફેર વધાઈ)

હનિ હાં રે ગોકુલ આયે જદુરાય, નંદ જશોદા સુકૃત[૧] ફલ પાય;
હનિ હાં રે વસુદેવ ગ્યે મથુરા મોઝાર, તબ વે ખોલે વજ્ર કમાડ.....ટેક

કમાડ તાલા જૂટ ગયે, વસુદેવ જબ ભુવન ગયે;
પાદકી બેડી જૂટ ગયે, તબ પહુરવા સબ જાગ્યા ૧

આનંદ ભયો જબ સુન્યો જાય, દેવકી બાલક ભયો;
પ્રધાન તહાઁ પુની કહી વેગે, કંસ મન આનંદ ભયો;.....૨

ગ્રહી પ્રાણ પછડાવે કો, તબહી બાલક ઉચ્ચરે;
કંસ તેરો કાલ હૈ, સો કહાં હું જાય ઉછરે ૩

કહેત કર તેં ગયી છૂટી, કંસ મન સંશય ભયો;
ગંગલસુત શ્રીનાથ જૈ જૈ, ગોકુલમેં આનંદ ભયો.....૪

૧ . પુણ્યનું ફળ

ૐ અનુક્રમ ૨૬

પદ-૬૩૫ હનિ હાં રે જશુમતિ કે સુતજાયો

(રાગ-સામેરી-દેશી ફેર વધાઈ)

હનિ હાં રે જશુમતિ કે સુતજાયો, સુનકે ગોપી ગ્વાલ સુખ પાયો;
હનિ હાં રે શ્રવણ સુનત સબ ધાયે બાલક વૃદ્ધ સબ મિલ આયે .....ટેક

હનિ હાં રે નિરખ્યો નંદકો લાલ, દેત આશિષ સબ વ્રજબાલા
હનિ હાં રે સબ મિલી કરે વિચાર, દધી ઉત્સવ રચ્યો તેણીવાર ૧

હનિ હાં રે ગોપ વધૂ સબ ધાઈ, દધી અછક[૧] હરદ દ્રુમ[૨] લાયી;
હનિ હાં રે પ્રથમ નંદજીકે શિર પર, કરી પ્રણામ હૃદયમેં હર્ષે.....૨

હનિ હાં રે પરસપર ખેલન લાગે, નાચત ગાવત અતિ અનુરાગે;
હનિ હાં રે દધી હરદ છિરકે બાલા, મચ્યો હૈ કીચ નંદલાલા.....૩

હનિ હાં રે હરદ દધી દૂબ મેલે, ગોપી ગ્વાલ પરસ્પર ખેલે;
હનિ હાં રે ચિત્ર વિચિત્ર અતિ સોહે, નીરખી સુરિનરકો મન મોહે ૪

હનિ હાં રે નીરખી સુરિનરકા મન મોહે, દધી ઓચ્છવ લીલા કરે;
હનિ હાં રે ધન ગોકુલ ધન નંદજી, સુર જા કો ધ્યાન ધરે.....૫

હનિ હાં રે નાચત ગાવત કરે કુતૂહલ, પ્રેમ મગ્ન સબ ભયે;
હનિ હાં રે આય પહુંચે ભુવન ભીતર, દીયો નંદ વધાઈ.....૬

હનિ હાં રે નંદજી બહુ સાજ મંગાઈ ગોપી ગ્વાલનકો દઈ;
હનિ હાં રે મણિમાલા ચીર ભૂષણ, કંચુકી નવરંગ નયી ૭

હનિ હાં રે પહેનાયે સબ ગોપી ગ્વાલન, આશિષ દે કરી સબ ચલે;
હનિ હાં રે સુર કે પ્રભુ ચિરંજીવો, ગોકુલ ચંદ્ર પ્રગટ ભયે ૮

૧. છાશ ૨. છોડ-ઝાડ

પદ-૬૩૬ હનિ હાં રે સાવન માસ સોહાયો

(રાગ-સામેરી-દેશી ફેર વધાઈ)

હનિ હાં રે સાવન માસ સોહાયો, નંદ જશોદા સુકૃત ફલ પાયો;
હનિ હાં રે વદ અષ્ટમી બુધવારી, નક્ષત્ર રોહિણી માંહી જન્મે કુમાર.....ટેક
જન્મ જાયો આનંદ પાયો, ધન જશોદા ભામની;
સુકુમાર સુંદર નયન સુંદીર, દીયો નંદ વધામણી.....સાવન ૧

સુનત સબ જન ગોપી ગ્વાલન, વિવિધ ભૂષણ અંગ સજે;
દધી રોચન[૧] કલશ કુંકુમ, થાલ મંગલ કર સજે.....સાવન ૨

આનંદ પાવત ગીત ગાવત, ગોપી ગ્વાલન સબ ચલી;
આય પહુંચી ભુવન ભીતર, વધાવત મન કીરલી.....સાવન ૩

વદન નીરખી અતિ હર્ષી, જન્મ દુકૃત[૨] સબ હરે;
મહિયારી સોચીત વિચારી, કહાં જરો ઉરમેં ધરે.....સાવન ૪

ચરણ વંદી ચલે ચતુરા, નંદ બૈઠે તહાઁ આયી;
ગોપી ગાવત દધી લાવત, હર્ષ સુંદર કહાં તહીં.....સાવન ૫

મુદંગ રસિક બાહુ મોરલી, ગાવત ઐસે રંગ સુની;
ગ્વાલ નાચત કીચ મચત, મગ્ન ભયે સુરનરમુનિ.....સાવન ૬

એક દેત વસ્ત્ર ઉતારી અપને, જાચક બંદીજન મીલે;
ધન ગોકુલ ધન નંદરાય, ધન ગ્વાલ સબ ભલે....સાવન ૭
નંદ ઉમંગી ધેનુ આણી, વિપ્રનકો કોટિક દઈ;
કરી વિનંતિ પાયે લાગે, ઐસી સમ્પતિ મુકી ભયી.....સાવન ૮

એક ચીર ચંપા વર્ણ સુંદર કંચુકી હીરે જડી;
દેત અનેક બોલાયે વધુકો, નંદ ને પાયે પડી.....સાવન ૯

પહનાયે સબ ગોપી ગ્વાલન, મગ્ન જશોદા કીરલી;[3]
નંદ નંદન ચિરંજીવો, આશિષ દેત સબ મિલી .....સાવન ૧૦

મંગલ ગાયો સબ પાયો, સુર કારજ સબ સરે;
ત્રિલોક તારન ભક્તિ કારન, જન્મ લીલા જશ કરે .....સાવન ૧૧

૧. મનની રૃચિ પ્રમાણેનું અથવા તો મનગમતું ૨.પાપ
૩. આનંદિત

ॐ અનુક્રમ ૨૬

દેવગંધારાનાં પદો

પદ-૬૩૭ તું પઢી નંદ રીઝાયો ઢાઢી

(રાગ-પ્રભાતી)

તું પઢી નંદ રીઝાયો ઢાઢી, તું પઢી નંદ રીઝાયો;
માંગી માંગી અબ મોજ પ્રગટ ભયી, જો તેરે મન ભાયો રે ઢાઢી .....ટેક
તેરે ઢાઢીનકો સોનાકી જેહરી, ઘરેણું સરસ ઘડાયો;
સો તો રાખ ગવારો, જશુમતિ કો પહેનાયો ૧

નંદ શું વાગો અપને અંગકો, ઢાઢીન કો પહેનાયો;
જરકશી પાઘ જરાવકો પટકો, ઢાઢી કટી જો બંધાયો ૨

મુરકી માલા ઔર મુદ્રીકા, નખશિખ સાજ સજાયો;
દીની ધેનુ ધોળી ઔર ધુંવરી, ઔર ભંડાર લૂંટાયો.....૩

મેરો ભાગ ભાગ આ વ્રજકો, જબ તું જાચન આયો;
સુરદાસ પ્રભુ જન અપને પ્રભુકો, આનંદ સુજશ સુનાયો ૪

પદ-૬૩૮ આજ શ્રી ગોકુલમેં આનંદ

આજ શ્રી ગોકુલમેં આનંદ, આજ શ્રી ગોકુલમેં આનંદ;
અર્ધ નિશા ભયી મોહન પ્રગટે, ઘન વર્ષત હૈ મેહ ૧

બંદીજન સહુ નિકટ બુલાયે, દાન દેત હૈ નંદ;
કૃષ્ણદાસકી આશા પુરી, શ્રી ગોકુલકે ચંદ.....૨

પદ-૬૩૯ નીરખો નંદકુમાર નેન ભરી

(રાગ-પ્રભાતી)

નીરખો નંદકુમાર નેન ભરી, નીરખો નંદકુમાર રે;
જશુમતિ કુખ ચંદ્રમા પ્રગટે, આ વ્રજકો ઊજિયાલો.....નેન ટેક

આજ બનકો કોઈ જન જાયો, સુનો સગોપી ગ્વાલ;
અપને અપને વેશ સબ મિલી, લાવો વિવિધ શણગાર.....નેન ૧

માખન હરદી દૂધ દહીં ઓચ્છવ, મંડિત કરો હો દ્વાર;
પૂરો હો ચોક વિવિધ મુકતાકો,[૧] ગાવત મંગલ ચાર .....નેન ૨

ચહુ ઔર ધૂની કરત મહામુનિ, હોત નક્ષત્ર વિચાર;
ઉદિત પુન્યકો પુંજ શ્યામલો, સકલ સિદ્ધિ દાતાર.....નેન ૩

ગોકુલ વધૂ નીરખી આનંદીત, સુંદરતા સબ સાર;
દાસ ચત્રુભુજ પ્રભુ ચિરંજીવી, જશુમતિ પ્રાણ આધાર .....નેન ૪

૧. મોતીઓ વડે

પદ-૬૪૦ ગ્વાલ દેત હૈ હેરી ઘર ઘર

(રાગ-પ્રભાતી)

ગ્વાલ દેત હૈ હેરી ઘર ઘર, ગ્વાલ દેત હૈ હેરી રે;
બાજત તાલ મૃદંગ ઝાંઝ ડફ, ઢોલ દલામાં ભેરી રે .....ટેક

લૂંટત ઝૂંટત ખાત મિઠાઈ, કહી ન શકે કા કેરી રે;
ઉન્મત્ત ગ્વાલ કરત કુતૂહલ, વ્રજ વનિતા સબ ઘેરી રે ૧

ધજા પતાકા તોરણ માલા, સબ હી શણગારી શેરી રે;
પરમાનંદ દાસ કો ઠાકોર, પ્રગટયો કંસકે વેરી રે ૨

પદ-૬૪૧ ભલી બાત સુની આઈ હું

(રાગ-પ્રભાતી)

ભલી બાત સુની આઈ હું તો એક, ભલી બાત સુની આઈ;
મહિયારી જશોદા ગૃહે બાલક જાયો, આંગન બાજત વધાઈ[૧] રે .....ટેક
દ્વારે ભીર ગોપી ગૌધેનુકી, મહિમા વરણી ન જાય રે;
અતિ આનંદ હોત ગોકુલમેં, રત્ન ભોમ કો છાય રે ૧

નાચત તરુણ વૃદ્ધ અરૂ બાલક, ગોરસ કીચ મચાઈ રે;
પ્રેમાનંદ પ્રભુ વ્રજમેં પ્રગટે, હૈ સંતન સુખદાઈ રે ૨

૧. વધામણી

પદ-૬૪૨ વધાઈકો દિન નીકો

(રાગ-પ્રભાતી)

વધાઈકો દિન નીકો, આજ વધાઈકો દિન નીકો;
નંદ ગૃહિણી જશુમતિ જાયો, લાલ ભાવ તો જીકો.....ટેક

પંચ શબ્દ ધૂની બાજાં બાજત; ગ્રહે ગૃહે થયો ટીકો;
મંગલ કલશ લિયે વ્રજ સુંદરી, ગ્વાલ બનાવત સીકો.....૧

દેત આશિષ સકલ ગોપીજન, જીવો જીવો કોટિ વર્ષો;
પરમાનંદ દાસ કો ઠાકોર, ગોપ વેષે જુગદીશ.....૨

પદ-૬૪૩ આજ ગૃહે નંદ મહરકે વધાઈ

(રાગ-પ્રભાતી)

આજ ગૃહે નંદ મહરકે વધાઈ, પ્રાત સમે મોહન મુખ નીરખત;
કોટી ચંદ્ર છબી પાઈ રે, આજ ગૃહે નંદ મહરકે વધાઈ.....ટેક

મિલી વ્રજનારી મંગલ ગાવત, નંદ ભુવનમેં આયી રે;
દેત આશિષ જીવો જશુમતિ સુત, કોટિ વર્ષ કનૈયો.....૧

નિત્ય આનંદ ભયો વૃંદાવન, ઉપમા કહી ન જાય રે;
સુરદાસ ધન ધન નંદરાણી, દેખત નેન સિરાઈ[૧] રે.....૨

૧. ધરાઈ અથવા જોયા કરવાનું મન થાય એવું મધુર

પદ-૬૪૪ જશોદા સુવર્ણ ફલ ફૂલી

(રાગ-પ્રભાતી)

જશોદા સુવર્ણ ફૂલ ફૂલી, તુમ્હારે પુત્ર ભયો ફૂલ મંડન;
વાસુદેવ સમતૂલી રે, જશોદા સુવર્ણ ફૂલ ફૂલી.....ટેક

દેત આશિષ વર દેત ગ્વાલની, ગાવઁ ગાવઁ થૈ આયી રે;
લઈ લઈ ભેટ નયી નિકસી, મંગલ ચાર વધાઈ રે.....૧

ઐસે દશે જો કહીએ ઓરા, સબ કોઈ સુખ પાવે રે;
બઢયો વંશ નંદ બાવા કો, પરમાનંદજી એ ભાવે રે.....૨

૧. સોનાનું

પદ-૬૪૫ આજ વધાવો નંદન કે દ્વાર

(રાગ-પ્રભાતી)

આજ વધાવો નંદન કે દ્વાર, ગાવ હું મંગલ ચાર રે;
આવહું અનંદ કલશ સાજી[૧] દધી, ફલ નૂતન કે ડાળ રે .....ટેક

ઉર પર મેલે નંદરાય કે, ગોપ સબ નમીહાર રે;
મગધ બંદિસુત મિલી દ્વારે, પ્રસ્તુતિ કરત કેવાર રે ૧

પાયે પૂરણ આશ આનંદિત, સબ મીતિ દેત આશિષ રે;
નંદરાયકો લાડીલો એહ, જીવો કોટિ વર્ષો રે ૨

તબ વ્રજરાય આનંદિત, બહુવિધ દીને વસન બનાઈ રે;
ઐસી શોભા દેખી પ્રભુકી, સુરદાસ બલ[૨] જાય રે ૩

૧. સજાવી-તૈયાર કરી ૨. કૃતાર્થ થાય

પદ-૬૪૬ આંગન નંદને દધી કાદવ

આંગન નંદને દધી કાદવ, છિરકત ગોપી ગ્વાલ પરસ્પર,
પ્રગટે જીગમેં જાદવ, આંગન નંદ કે દધી કાદવ .....ટેક

બાજ તૂર કરત કુતૂહલ, વારી દે દાન,
જીવો પુત્ર જશોદા તેરો, જે ઘર સદા કલ્યાણ.....૧

દૂધ દધી ધૃત કાવર જોડી, માંખન માટ સજૂત;
ઘર ઘર નેં સબ ગાવત ચલી, ભયો મહરકે પુત્ર.....૨

છિરકે ગ્વાલ છબીલે દીસે, હરદી પુટ સોવાન;
પરમાનંદ દાસ કો ઠાકોર, જશુમતિ જીવન પ્રાન.....૩

ઢાઢીઓ

૫૬-૬૪૭ ઢાઢીઓ રઘુનંદજીકો

(રાગ-મારુ)

ઢાઢીઓ રઘુનંદજીકો, નંદકે દ્વારે ગાયે હો;
ગહર મહર ગોપીન કે રાજા, હૈ કોઈ જાઈ સુનાવો હો.....ટેક

સરયુ કે તીર અયોધ્યા પુરમેં, સમાચાર તહાઁ પાયો હો;
વરવે સકલ ગુનકે આગર, પુત્ર મહર ઘર જાયો હો ૧

મંગલ વર વપુ[૧] ઘરે શ્યામ, જહાં તાહીં કે ઘર જાઉંગો;
જે જે જન્મકર્મ ગુન કર હે, શાખ વેદ મત ગાઉગો ૨

જે કછુ કિયો કરેંગે જે કછુ સોઈ સોઈ યહાં જાનો હો;
કલિયુગ ચરિત્ર અલ્પમતિ, અનુસાર સુજશ વખાણ્યો હો.....૩

જલચર કમઠ વરાહ વપુ નૃસિંહ, વામન હો, વપુ ધારી હો;
અમર કાજ રમાપતિ પ્રગટે, ક્ષત્રિય દલન મોરારિ હો ૪

રાજરાજ અભિરાજ શિરોમણિ, રામચંદ્ર હિતકારી હો;
અમર કાજ રંકાપતિ પ્રગટે, લીલા રૂપ તુંહારી હો.....૫

સો હરિ હરણ ભાર ભૂ પ્રગટે, કંસાદિક વધ કાજે હો;
રાજીવનેન દેત વ્રજજન સુખ, અંગ અનંગ વપુ છાજે હો ૬

સકટ બકી માર તારે તરુ, વિશ્વમૂખમાં દેખાયે હો;
કર બંધન જનુનિ વશ હોયેગો, બ્રહ્માદિક કો મોહંગો ૭

કોપિત સુરપતિ સપ્ત દિવસ લો, શૈલ[૨] વામ કર ધારેંગે હો;
મહા પ્રલયમેં મેઘ ગજર્યો, મઘવાકો ગર્વ નિવારેંગે હો ૮

કાલિ દમન કાલિંદી કે તટ, સહેજે સાકીત સુખ કરેંગે હો;
દાવાનલ વ્યાપક વ્રજ રખહી, નંદજી ગૃહસ્થ ઉગારેંગે હો ૯

વિપુણ કેલ કલ્યાણ વિપુકારી, બંસી વૃંદાવન ઠાનેંગે હો;
પુન્યપુંજ[3] ફલ વ્રજવાસીનકો, મોહ મત્સર ગતિ ગાનેંગે હો....૧૦

પુની રચી રાસ વિલાસ ગોપીનકા, જુવંતી જૂથ સબ મોહંગે હો;
જલ ક્રીડત આનંદ ભયો હૈ, કર કરની વશ હોયે હો....૧૧

બકી આદિ શિશુપાલ અતૂલ બલ, અસુર રિપુ શ્યામ સહાંરેગે હો;
સુજશ રાજે સંત સબનકી, પદરાજ ઢાઢી ગાવેંગે હો ૧૨

સુનિ સુકૃત[૪] જશ વિમલ ભયે નંદ, મોદ હી મચિત આયે હો;
પ્રેમ ભકત રઘુનાથ ચરણરજ, ઉચિત દેવાકર પાયો હો ૧૩

૧. શરીર ૨. પર્વત ૩. પુણ્યનો ઢગ ૪. પુણ્ય

પદ-૬૪૮ આજ મહા મંગલ ગોકુલમેં

(રાગ-આશાવરી)

આજ મહા મંગલ ગોકુલમેં, પુત્ર જશોદા જાયો હો;
પુરે સકલ મનોરથ મનકે, અતિ આનંદ મન ભયો હો .....ટેક

ગાવત ચલી સકલ વ્રજવનિતા, નંદભુવન ચલી આયે હો;
પાયે લાગી ઊઠી આદર દીનો, જશોદા નિકટ બુલાયો હો.....૧

નામ કરન શુભ ધર્યો ગર્ગાએ જો, રોચન દ્રુમ મંગાયો હો;
ગુરુજન પુરીજન સકલ સંતજન, સબકે શિશ નમાયો હો.....૨

ઘડી નક્ષત્ર પરે શુભની કે, એહ સુની સબકે અનુરાગે હો;
ધન ધન નરનારી ગોપીકા, નંદ પરમ બડભાગી[૧] હો ૩

વાસુદેવ ભગવાન કૃષ્ણજી, નામ તુમ્હારો ગાઉ હો;
નામ અનંત કહાં લગી વરણું, વરણત પાર ન પાઉં હો.....૪

નાચત ગોપ કોલાહલ પુરમેં, ભીર ન કાહું સમાયે હો;
દેખત અમર વિમાન ચઢી ચઢી, આંગન બાજત વધાઈ હો.....૫

એહ સુની મુનિ વિનંતિ વિસરાઈ, હમ ન ભયે વ્રજવાસી હો;
જા કારણ હમ જગ કીનો , પ્રગટ ભયે અવિનાશી હો ૬

ઢાઢી ગાવત ઢાઢની નાચત, પાવતી મોતિઓની માલા હો;
દેત આશિષ પ્રસારતી સંચરે, ચિર જીવો નંદજીકો લાલ હો ૭

કંસ વધ ભૂભાર ઉતારન, તીન લોક સુખદાયી હો;
માનદાસ પ્રભુકે ગુન ગાવત, બાર બાર બલ જાયી હો.....૮

૧. ભાગ્યશાળી

પદ-૬૪૯ દેખો અદ્‌ભુત અવિગત કી

(રાગ-આશાવરી)

દેખો અદ્‌ભુત અવિગત[૧] કી કૈસો રૂપ ધર્યો હૈ હો;
તીન લોક જા કે ઉદર ભુવનમેં, સો જશુમતિ ગોદ ખેલાયો હો .....ટેક

બ્રહ્માદિક સનકાદિ નારદ, સકલ વિશ્વરસ સાધ્યો હો;
તાકી નાલ[૨] કાટે વ્રજસુંદરી, બાટત ગાંઠ બાંધ્યો હો.....૧

સુરનર મુનિ જાકો ધ્યાન ધરત હૈ સકલ ચાતુરી ઠાની હો;
સો મુખ નંદ જશુમતિ ચુંબત, જા કે દૂધ લાળ લપટાની હો.....૨

તીન લોક જા કી આશ કરત હૈ, સો માખન દેખન આયો હો;
સો ઠાકોર ગિરિ કર ધર્યો હૈ, સો પાલનામેં ઝૂલાયો હો. ૩

જીવ શ્રવનની, ગજકી કરણા સુની, ગરુડાસન વિચરાયો હો;
સોઈ સબન કે નિકટ જશોદા, હુલરાવ્રો[૩] અરૂ ગાયો હો ૪

જિન ભુજનતેં પ્રહલાદ ઉગાર્યો, હિરણાકંસ વિડાર્યો[૪] હો;
સોઈ ભુજ પકડ પકડ વ્રજજુવંતી, ઠાડે[૫] હોત પ્યારી હો.....૫

બ્રહ્માદિક જાકી આદા ન જાને, શિવ સમાધિ ન ટારી હો;
સોઈ સુરદાસ કો ઠાકોર, ગોકુલ ગોપ બિહારી હો ૬

૧. જેની વિગત જાણી શકાતી નથી તેવા ભગવાન ૨. દાંડી-મણિપુર કમળની નાળ ૩. હાલરડું ૪. માર્યો ૫. ઊભી

ॐ

અનુક્રમ ૨૬

પદ-૬૫૦ નંદજી મેરે મન આનંદ ભયો

નંદજી મેરે મન આનંદ ભયો, સુની ગોવર્ધનસેં આયો હો;
તુમ્હારો પુત્ર ભયો મેં સુનકે, અતિ આતુર ઊઠી ધાયો હો.....ટેક

બંદીજન અરૂ ભિક્ષુક સુનીકે, ઠોર ઠોર[૧] તહાઁ આયો હો;
એક આશ મોહેં લગ રહી હૈ, બહુત દિનનકે છાંયે હો.....૧

એક કંચનમણિમાલા મુકતા, નાના વસન અનુપ હો;
મોહે મિલે મારગકે માંહી; જાચક[૩] કહાં કે ભૂપ હો ૨

દીજે મોહે કૃપા કરી નંદજી, જો હું આયો માંગન હો;
જશુમતિ સુત જાયો તુંહારો, ખેલન આયે આંગન હો ૩

જબ એ મદનમોહન મુખ બોલે, સો સુનકે ઘર જાઉ હો;
સુનો નંદજી તુમ બડ દાતા, તબ વિદ્યા ભલી પાઉ હો ૪

તુમ તો પરમ ઉદાર નંદજી, જો માગ્યો સો દીન્હો હો;
ઔર નહિ કોઈ ત્રિભુવનમેં, આપ સરીખો કીનો હો ૫

લક્ષ દેત હું પડયો રહુંગો, બિનદેખે નહિ જાઉં હો;
હું તો તુંહારા ઘરકો ઢાઢી સુરદાસ મેરો નામ હો ૬

૧. ઠેરઠેર - બધે ૨.કપડાં ૩. ભિખારી ૪. ઊભો

ॐ અનુક્રમ ૨૬

પદ-૬૫૧ નંદજી મેરે મન આનંદ ભયો હૈ

(રાગ-આશાવરી)

નંદજી મેરે મન આનંદ ભયો હૈ, હું બરસાને થેં આયો હો;
શ્રી વૃષભાન કહ્યો સુની મોંસુ, પુત્ર જશોદા જાયો હો .....ટેક

કીર્તિ જયોં કહું તેરી કે, સુન રે ઢાઢી આયી હો;
જશુમતિ શું કહ્યો પાયે લાગન, પીછે બાત ચલાઈ હો ૧

દેઈ કરી મેરે મન ભાયો, તબ મેં પકડ પાયી હો;
તીન કાલથી હું લોક્કો યહ સુખ, નૈન દેખ્યો આયી હો.....રે

તુમ તો પરમ પવિત્ર નંદ જ્યોં, બડે ગોપકે જાયો[૧] હો;
તુંહારો જશ કહ્યો કહાં લ્યો, વેદ પુરાણ ન ગાયો હો ૩

જો પ્રભુ અખિલ લોક ચૂડામણિ,[૨] સો તેં બૈઠે આયો હો;
ગઈ શૂળ વ્રજજન આનંદ ભયે, સકલ તિમિર નસાયો હો.....૪

પર્વત સાત રત્ન કે દીને, દ્રિ લક્ષ ધેનૂ નવાય હો;
ઔર દાન દિયે બહુતેરે, તીનકો પાર ન પાયે હો....૫

લહું સોઈ જો હું જાચું[૩] ચિરંજીવો[૪] જો કનૈયા હો;
બૈઠે ગોપસભામેં રાજીત, બહુત જો દેત વધાઈ હો.....૬

પકડી બ્રહ્મ ઢાઢીકી લીની, ભીતર ભૂવન પધારે હો;
સુનત હરિ કીર્તિકી બાતેં, ઢાઢી કહેત સુધારે હો.....૭

જો એહ માંગે સોઈ દીજે, જીવનપ્રાણ હમારે હો;
શ્રીમોહન પ્રભુકો મુખ નિરખત, જાદવ તનમન ઓવારે હો.....૮

૧. પુત્ર ૨. મૃગટમાં જડેલો મણિ ૩. માગું ૪. લાંબુ જીવો

પદ-૬૫૨ હું ઢાઢી વૃષભાન રાયકો

(રાગ-આશાવરી)

હું ઢાઢી વૃષભાન રાયકો, લેને વધાઈ આયો રી;
જવલમેં જબ સુની વધાઈ, જશુમતિ સુત જાયો રી.....ટેક

સુરપુર નાગલોક પુર, ભયો જય જયકાર રી;
વર્ષત કુસુમ દેવતા સબ મિલી, નંદરાય કે દ્વાર રી.....૧

ઉદય ભયો કુલમેં ચંદ્રમા, પહોંચી મનતણી આશ રી;
જિન જે માંગ્યો તીન સબ પાયો હૃદયે બઢયો હુલાશ[૧] રી.....૨

તુમ હો પરમ ઉદાર નંદજી, દીને રત્ન ભંડાર રી;
દાન દેને કો અપને મનમેં, નાહીંન કરત વિચાર રી.....૩

જો માંગ્યો સો દિયો ભરપુર, બહુત ન માંગ્યો દાન રી;
કીર્તિ ઔર કહાં હું વર્ણવું, ભયો કુબેર[૨] સમાન રી.....૪

સતયુગ દ્વાપર કલિયુગ, ભયી ન ઐસો દાતા રી;
તું હારા જશ કો પાર નહિ, તીન લોક વિખ્યાત રી.....૫

કલ્પવૃક્ષ[3] જિનકો ઘર ભીતર, અરૂ કામધેનુ સો ગાય રી;
તીન કી કોન ચલાવે ભૈયા, જા ઘર ત્રિભુવન રાય રી.....૬

જન્મો જન્મકી આશા મેરી, પૂરો વ્રજકે રાજ રી;
દેખું દર્શન તુંહારે સુતકો મન વાંચ્છિત હોયે કાજ રી.....૭

એક બેર રજચરણ કમલકી, લે ધરું અપને માથે રી;
કૃષ્ણદાસ વલ્લભ કે ઢાઢી કિયો જન્મ સનાથ રી ૮

૧. આનંદ ૨. ધનાઢય વ્યકિતને કુબેર કહેવાય ૩. એક ઝાડ કે જેની નીચે ઊભા રહેવાથી મનની ઈચ્છા પ્રમાણે ફળ આપે.

પદ-૬૫૩ આજ નંદજીકે દ્વાર ભીર

(રાગ-આશાવરી)

આજ નંદજીકે દ્વાર ભીર, કૃષ્ણે અવતાર લિયો ગોકુલમેં;
ઘર ઘર ક્રીડા કરત આહીર, આજ નંદજીકે દ્વારે ભીર .....ટેક

ઘર ઘર તેં બાનેકી વ્રજવનિતા, પહેરી પાટ પીતામ્બર ચીર;
તાલ પખાવજ બાજત ઝાલરી, નાચત કામની ધરત ન ધીર ૧

એકન તિલક કિયો કેસરકો, એકન કો ઓઢાવત ચીર,
એક આવત એક જાલ વિદાયે એક ઢાઢી જમુનાકે તીર.....૨

બાવાનંદકી ખડકીમેં મૈં ઢાઢી કરત ન્યોછાવર ધરત ન ધીર;
પરમાનંદ પ્રભુ સુખકો સિંધુ, કંસ દહન પ્રગટે બલવીર ૩

પદ-૬૫૪ આજ નંદજીકે મન ભયો હૈ

(રાગ-આશાવરી)

આજ નંદજીકે મન ભયો હૈ, ચૌદ ભુવન જાકે મુખમાંહે;
બાલક જન્મે કુંવર કનૈયો, આજ નંદજીકે મન આનંદ ભયો હૈ .....ટેક

ગોપ ગ્વાલન નાચે અરૂ ગાવે, પંચ શબ્દ[૧] વાજિંત્ર બજાહી;
ભૂમંડલ પર દેવતા પુષ્પ કી વર્ષા વર્ષાયી.....૧

નિર્ગુણ ને સગુણ છબી લાયે, ભકત વત્સલકી બહુત વધાઈ;
માધવદાસ શ્રી વ્રજવાસી, ગુરૂ પ્રતાપે લીલા ગાઈ ૨

૧. પાંચ સુરવાળું વાજિંત્ર

પદ-૬૫૫ હરિજી કી છઠ્ઠી વિદોગત રાત

(રાગ-સારંગ)

હરિજી કી છઠ્ઠી વિદોગત રાત, ચૂવા ચંદન ઔર અરગજા;
ઉવટ ન કીનો ઘાત રે, હરિજી કી છઠ્ઠી વિદોગત રાત.....ટેક

જતન જતન કરી કીનો મંજન, કુંવર લીનો હાથ;
પૂજા કરી પાલણે પોઢાવ્યો, લેત વધૈયા માત.....૧

કુંકુમ ચંદન ધાત[૧] કમલ, મિસી[૨] ધરી શિરાને સાથ;
શુભકો એક લિખ્યો હૈ, ચૌદ ભૂવનકો નાથ.....૨

૧. કોઠો અથવા નાનું વાસણ ૨. દાંત રંગવાની ભૂકી

પદ-૬૫૬ મંગલ દિવસ છઠ્ઠી કો આયો

(રાગ-સારંગ)

મંગલ દિવસ છઠ્ઠી કો આયો, આનંદે વ્રજરાજ જશોદા;
માનુનીએ ધન ધન પાયો, મંગલ દિવસ છઠ્ઠી કો આયો .....ટેક

કુંવર નવાય જશોદા રાણી, કુલદેવ કો પાયે પડાયો;
થલી પ્રકાર વિવિધ કો કરકે, આગે ધરી ભલો જો મનાયો ૧

સબ વ્રજનાર વધાવન આયે. સુતકો તિલક બનાયો:
જૈ જૈકાર હોત ગોકુલમેં, જન ડુંગર ગાયે હો.....૨

પદ-૬૫૭ હરિજી કી છઠ્ઠી શુભ દિન આયી

(રાગ-સારંગ)

હરિજી કી છઠ્ઠી શુભ દિન આયી, કંચનથાલ મોતીઅન કે ભરકે;
જશોદા માત વધાઈ, હરિજી છઠ્ઠી શુભ દિન આયી.....ટેક

તાલ મૃદંગ ઝાંઝ બજાઈ, સાજે સ્વર મિલાઈ;
નાચત ગાવત કરત કુતૂહલ, આનંદ ઢોલ બજાઈ.....૧

જાચક સબ મિલન ગૃહ આયે, લાલન કો જશ ગાઈ;
દાસ ઉમેદ પ્રભુ સુખદાયી, સબકો મન રીઝાઈ.....૨

પદ-૬૫૮ હરિજી કી છઠ્ઠી કો દિન આયો

(રાગ-સારંગ)

હરિજી કી છઠ્ઠી કો દિન આયો, જૈ જૈકાર ભયો ગોકુલમાં;
સબ જનકે મન ભાયો, હરિજીકી છઠ્ઠી કો દિન આયો .....ટેક

કુંકુમ કેસર ચંદન ઘોળે, લાલન ઉવટ નવાયો;
શુભ પારણે પોઢાવે જશુમતિ, આનંદ મંગલ ગાયો.....૧

ખડિયો કાગજ કલમ મંગાઈ, લાલન આગે ધરાયો;
દાસ ઉમેદ પ્રભુ કે એક લખે હૈ, ચૌદ ભુવન પદ પાયો.....૨

ૐ અનુક્રમ ૨૭

દશાવતારનો ઢાઢીઓ

પદ-૬૫૯ એક અયોધ્યાપુર કો ઢાઢી

એક અયોધ્યાપુર કો ઢાઢી, એક અયોધ્યા પુર કો;
કહું રે પવાડો[૧] આદિ અંતકો, તે રઘુપતિ ઘરકો રે .....ઢાઢી ટેક

મત્સ્ય રૂપ ધર્યો મધુસૂદન, સંખાસુર જેણે માર્યો;
દેને આની વેદ બ્રહ્માકો, તબહી કારજ સાર્યો .....ઢાઢી ૧

મહોવતારે મત્સ્ય વખાણું, ચતુર પ્રવીણ મોરારિ;
સો અબ કૃષ્ણ વખાણું ઢાઢી, ગોકુલ નગર મોઝારી .....ઢાઢી ૨

૧. ગાનનો એક પ્રકાર જેમાં કથા હોય

સાખી

પ્રથમ ગુણ સાંભળો, સતયુગમેં કિયા;
મત્સ્ય રૂપે અવતરે, સબકો સુખ દિયા ૧

અસુર સર્વે માર્યા, સો નિકંદન ગયા;
ચારો વેદ નખશિખ સુદ્ધાં બ્રહ્માકો દિયા ૨

સંખ્યાસુર ઉદર ફાડયાં, સો નિકંદન કિયા;
સુંદર રૂપ સકલ મહીં, સો વેદ કહ્યા.....૩

નેન બેન ગુનકો કહે, ઔર પૂછ વધૈયા;
કહે ઢાઢી નિશાનીયાં, એ મત્સ્ય ભણૈયા.....૪

ચાલ

કૌરમ[૧] રૂપ નારાયણ, મેરુ મંથાની કિયા;
નેતરા કિયા નાગ વાસુકી, શોધ શોધ અંત લીયા.....ઢાઢી ૩

ચૌદ રત્ન જતન કરી કાઢે, અસુર બાંધ વિષ દિયા;
અમર અમર કિયે કમલાપતિ, ઐસી અદલ ચલૈયા.....ઢાઢી ૪

૧. કાચબા જેવું રૂપ

સાખી

દૂજે કૌરમ અવતરે, જિન જોર દેખાયા;
સાત સમુદ્ર મટુકી કિયા, નેતરા ગૃહ લાયા.....૫

મેરુ મથામી રોપકે, ધરી પીટ થંભૈયા;
એક ઔર સબ દેવતા, એક અસુર લગૈયા ૬

અવળા સવળી ફેરકે, ચૌદે નંગ લાયા;
અસુર મારી સુર સ્થાપ્યા, વિષ અમૃત પાયા ૭

રૂપ મોહિની જબ કિયા, એહી વિધ ભરમાયા;
મધુ કિટ શિર ભાંગ્યા, સો ઢાઢી ને ગાયા ૮

ચાલ

અબ વરાહ રૂપ વખાણું, કરુણા મેં સુખકારી;
પાયમેં ધુંધરડી વાજે, અવગિત લખ્યો ન જાય ....ઢાઢી ૫

મહા હિરણાક્ષ ભુજ ભંજન વિશ્વ દંત ધરી રાખી;
સાત સમુદ્ર શોધ લિયો પલકમેં, વેદ સ્મૃતિ સત ભાખી .....ઢાઢી ૬

સાખી

તીજે વરાહ અવતરે, વરા ગર્જ્યે;
દાઢ ઉપર તલ સમાન, વસુધા ધર્જ્યે ૯

એહી રૂપ હરિ જબ કિયા, ધરતીકે કાજે;
અસુર પછાડે પલકમેં, ગંભીર ગર્જ્યે ૧૦

તેન બેન ગુન કારીયાં, ગુર ગર્જ્યે;
કહે ઢાઢી નિશાનીયાં, હિરણાક્ષ પ્રજબ્યે ૧૧

ચાલ

નૃસિંહ રૂપ ધર્યું નારાયણ, અર્ધ સિંહ અધિકારી;
તેજ પુંજ અવતાર વખાણું, વિકટ ઘાટ સુખકારી .....ઢાઢી ૭

ચંચલ ભયે અસુર સબ કંપે, નિકસે સ્તંભ વિડારી;[૧]
ભકત હેત અવતાર લિયો હૈ, કરુણામેં સુખકારી.....ઢાઢી ૮

૧. ફાટવું

સાખી

અમૃત વાણી ઓચરે,[૧] પ્રહલાદ લટક્યા;
હિરણાકશિપુ કે હૈયામેં, બે બોલ ખટકયા....૧૨

જલ સ્થલ જીવ છોડાવ્યા, સો માંહી અટકયા;
ખડગ સાહી ખડતલ ભયા, માનુ મેરુ મયકયા....૧૩

કુદરત સ્તંભ વિડાર્યા, ગૃહ બાંય ઝટકયા;
નખ સુ ઉદર ફાડયા, મૂંહ ગાલ મટકયા ૧૪

કુડ કુડ દાંત બજાવ્યા, માનુ મેરુ મટકયા;
તીન લોક વ્યાકુલ ભયે, કો હે આજ ઘટકયા....૧૫

તેજ પુંજ સે રોળિયા, પલમાં હે પટકયા;
ધરતી અંબર થરથરે, જલજીવ છરકયા ૧૬

કહે ઢાઢી નિશાનીયાં, સબ અસુર પ્રજાળ્યા...

૧. બોલે ૨. આકાશ

ચાલ

વામ રૂપ ધર્યું વનમાલી, બ્રહ્મ રૂપ અતિ સોહે;
દંડ કમંડલ મુંજ[૧] મેખલા, લોક કહે એ કોહૈ .....ઢાઢી ૯

ચારે વેદ પઢ લિયો હૈ પલકમે, યજ્ઞ સભા સબ મોહે;
વામન રૂપ ધર્યું વનમાલી, જુગ ઉપવિત ધારી સોહે .....ઢાઢી ૧૦

૧. એક પ્રકારનું ઘાસ

સાખી

બલિબંધન કે કારણે, બ્રાહ્મણ વ્રતધારી;
દંડ કમંડલ મુજબંધ, મેખલા મોરારિ.....૧૭

માનુ ભાનુ પ્રકાશ્યા, ફૂલે નરનારી;
રાજા મન આનંદ ભયો, માંગો બ્રહ્મચારી ૧૮

ઉચિત હાથ ઝારી લઈ, જબ દેહ પખારે;
ભોમ ભોમ પુનિ કહે, એ ભોમ હમારી ૧૯

પાય તળે રે ચાંપ્યો ત્રુઠે વનમાલી;
કહે ઢાઢી નિશાનીયાં, બલિ બંધન કારી ૨૦

ચાલ

પરશુરામ અવતાર વખાણું, મહાજોધ બલવંત;
ક્ષત્રી મારી નક્ષત્રી કીની; શોધ શોધ લિયો અંત .....ઢાઢી ૧૧

સહસ્ત્રાર્જુન કે ભુજ ભંજન, રાખી પિતાકી તંતા;[૧]
અરિભુજ[૨] ભંજન ગર્વ વિહંડન,[૩] સદા સંતકો સંત .....ઢાઢી ૧૨

સાત કુંડ રુધીર કરી સ્થાપે, વિપ્રકો રાજ દિયંતા;
રાજ કરતાં એહી રીતે, નિશદિન ધ્યાન ધરંતા .....ઢાઢી ૧૩

૧. તેમ ૨. દુશ્મનોના હાથ ૩. તોડી નાંખવો

સાખી

પરશુરામ કીર્તિ કહું, ત્રેતાયુગ મંડત;
મા બાપ કો સુખ દિયા, ક્ષત્રિય શિર ભંજન ૨૧

તીન લોક શુદ્ધ કિયા, ફરસી શું ખંડન;
ભૃગુપતિ વશ વખાણીઆ, અવતાર પ્રચંડ ૨૨

મહાદાન દાનેશ્વરી, દાતા અખંડન;
સપ્તદીપ દીપાવતી, દાતાર પ્રચંડ ૨૩

પરશુરામ રામહી મિલે, સન્મુખ સીયા સહિત;
ઉરભર આયે ફરસી ધરી તબ, શ્રીમુખ આપ કહેત ૨૪

પરશુરામ બ્રાહ્મણ ભયે, જબ હરે તેજ સહિત;
કહે ઢાઢી નિશાનીયા, હજુ કો કોન દેશ રહેત.....૨૫

ચાલ

સુરજવંશ સદા સુખદાયી, રઘુનંદન શ્રી રામ;
કૌશલ્યા દશરથ કે પ્યારી, અસુર સંહારન કામ.....ઢાઢી ૧૪

ખર દુખર માર, યજ્ઞ સમારન, વિશ્વામિત્ર વિશ્વામ;
નૃપતિ હઠાવન ધનુષ ચઢાવત, સીતા લાવન ધામ .....ઢાઢી ૧૫

સાખી

સીતા રાવણ લે ગયો, વનમાંહે વસંતા;
શલ્યા સેતુ જિન બાંધ્યો, પાષણ તરંતા.....૨૬

પદમ અઢારે વાનરે, કિલકાર કરંતા;
યુદ્ધાયુધ કે કારણે ગઢ પેડ ધરંતા ૨૭

કનક મેરુ નવ લહે, બાહર સરંતા;
તાકો તીર ચલાવ્યા, ઉડુગણ મરંતા ૨૮

રાવણ માર્યા પલકમેં, અહંકાર કરંતા;
વિભિષણ રાજ દિયો, દશશિશ હરંતા.....૨૯

રામ અયોધ્યા આવહી, નિશાન ધુરંતા;
કહે ઢાઢી નિશાનીયાં, એ રામ ચરિત્રા.....૩૦

ચાલ

અબ અવતાર આઠમો મથુરા, અર્ધ રાત હરિ જાયે;
દેવદુઃખ ખંડન સદા સુખકારી, વસુદેવ મન ભાયે.....ઢાઢી ૧૬

સુતે અસુર સકલ નરનારી, તબ મેકમત ઉપાય;
જમુના પાર ઉતારે કૃષ્ણકો, નંદ ઘર પહંચાય.....ઢાઢી ૧૭

સાખી

મથુરા કહીન અવતરે, ગોવિંદ મોરારિ;
નવનવ મંગલ ઓચરે, પહેલે પટ સારી ૩૧

કનક કલશ ધજા ફરફરે, વૈકુંઠ તહાઁ સારી;
નંદ ઉમંગી કો કહે, દાતાર મહિયારી.....૩૨

હીરા ચુની લાલસે, ભરી ભરી દે થાળી;
ગૌ વચ્છ ધનકો કહે, દે સારી સામટી ૩૩

કહે ઢાઢી નિશાનીયાં, ગોકુલ મોઝારી

ચાલ

પ્રથમ પુતના ઔર કાંગેસુર, રજક પછાડયો ઉન બાલા;
મુષ્ઠિક ચાંડુલ મલ વલીઆ, કંસાકસુર કો કાલ.....ઢાઢી ૧૮

કાલિ દમન ભુજાગિરિ થંભન, ગૌવચ્છા[૧] પ્રતિપાલ;
વૃંદાવન બંસીવટ જમુના, લીલા લલિત ગોપાલ .....ઢાઢી ૧૯

૧. ગાય અને વાછરડાના રક્ષક

સાખી

રજક પછાડન અવતરે, કંસાસુર હણ્યા;
મુષ્ટિકમલ કબ લિયા, ચંડુલ ચંલશી ૩૪

જમલા અર્જુન પુતના, અકુર તરણશીં;
સરસ ગોઠ ગોકુલ મંહી; બલરાજ રહંશી.
કહે ઢાઢી નિશાનીયાં, એ કામ કરંશી.....૩૫

ચાલ

રાધારવન પ્રીત પીતામ્બર, રાસ વિલાસી શોહે;
મોહે પશુપંખી સુર તરુ, દધીદાનીના મનન મોહે .....ઢાઢી ૨૦

ઉમંગે નંદ જશોદા માતા, ઢાઢી ઔર બુલાયો;
ભક્તિ ભાવે ગુરુ સેવા પ્રતાપે, પરમાનંદ પહિચાને .....ઢાઢી ૨૧

રાધા અષ્ટમીની વધાઈ

પદ-૬૬૦ જન્મ લિયો વૃષભાન ગોપ

(રાગ-આશાવરી)

જન્મ લિયો વૃષભાન ગોપ, બૈઠે સબ સિદ્ધ દ્વારે હો;
લગ્ન નક્ષત્ર બલધરી શોધકે, ગુરુ જન કિયો વિચાર હો .....ટેક

કાંચન મણિ આંગણ આગેંરહી, બોલત વ્રજવર બેન હો;
કબહુ સૂધ પાવત શું ભુવનતેં, પુત્ર જન્મ કો ચૈન હો ૧

ઈતને એક સખી ધાઈ આયી, જહાં બૈઠે બલ ગ્વાલ હો;
વેગે પુકાર કહ્યો મુખ આલી, પ્રગટી સૂતા લધું બાલ હો ૨

તબ હસી ગારી દે ગુરુજનકો દેખી જન્મવિદ માન હો;
હમારે કોટિ પુત્ર કી આશા, તે પૂરણ કહે વૃષભાન હો ૩

કરભાંજન શીંગી ગર્ગ મુનિ, લગ્ન નક્ષત્ર બલ શોધ હો;
ભયે અચરજ ગ્રહ દેખી પરસ્પર, કહત સબન પ્રતિબોધ હો.....૪

શુદ ભાદો શુભ માસ અનુરાધા કે સિંધ હો;
પ્રીતી જોગ બલ બલક કરનીકો, લગ્ન ધનુષ વર બાંધી હો ૫

પ્રથમ પહોર દિન ઉદિત દિવાકર, સુતા સુખદ સુજાત હો;
નામ કરન રાધા રતી રંજન, રમા રસિક બહુ ભાત હો.....૬

સુન વૃષભાન સુતા જિન માન, ઐસી રમા રતી રોલ હો;
નાહિન ઔર સુંદરી ત્રિભુવનમેં, શ્રી રાધા સમતોલ હો ૭

નાહિન સચી રમા ગિરિજા સની, રોમ રોમ પ્રતિમાન હો;
નવનિધ ચાર પદારથ કો બલ, આયો સકલ ગ્રહ તાન હો.....૮

જબ વાહન કો જોગ હોય ગો, શોભા કહેત ન આયે હો;
દશ અરૂ ચાર લોક કો નાયક, એ સુતા વર પાયે હો.....૯

તબ હસી કહ્યો દુવાસા બેનરી, સુની હો સ્તુતિ સબ ગ્વાલ હો;
મેરે હી ચિત્ત આયો નિશ્ચય કરી, નંદ મહેર ઘર બાલ હો....૧૦

વૃંદાવન રસ રાસ રસિક મણિ, દમ્મતિ ચમ્પતિ માન હો;
સંકેત સ્થલ વિહરત દોઉ, સોઈ સકલ એહી જાન હો ૧૧

જૂવતી જૂથ શુભગ શિરોમણિ, વલ્લભ કુલ નંદ લાલ હો;
એહ જોડી જુગતિ હોયગી શ્રી રાધા રવન ગોપાલ હો. ૧૨

શિવ વિરંચી જા કી જૂથ ન પાવે, સો ગ્રાસ પરસ્પર દેત હો;
કુંજકુંજ ક્રીડા કરત અરૂ દોઉ, આગમ આગમ સુલેત હો.....૧૩

એહી વિધ કહ્યો દ્વિજરાજ જુગતશું, ગ્વાલ મંડલી જાને હો;
જૈ જૈકાર કરત સુરનર મુનિ, બાજત તૂર નિશાન હો ૧૪

ઘર ઘર તેં ગોપી સબ નિકસી, ગાવતી મંગલ બાલ હો;
પીક બૈની નૈની મૃગ સુંદરી, ચાલતી ચાલ મરાલ[૧] હો ૧૫

જે રસ નંદ ભૂવનમેં ઉમંગ્યો, તાથેં યહાં હોત હો;
હય ગજ ધેનુ કનક મણિ દિનો, બંદીજન દ્વિજ બહુત હો ૧૬

વસન વિચિત્ર બહુત પહેરાયે, સબ શિશુ દેખન જાય હો;
સુખ અવિલોક કહેત ચિરંજીવી, પુલકી પુલકિત સુખ પાય હો.....૧૭

સુરનર મુનિ નાગ નિજંગમકે, આનંદ અતિ સુખ દેત હો,
શશિ ખંજન વિદ્રુમ સુખ કે હરિ, ઉનકો છીન બલ લેત હો.....૧૮

સુરદાસ ઉર વસ્યો નિરંતર, રાધા મોહન કી જોડી હો;
આ છબી નિરખી નિરખી સુખ પાવે પુની ડારત તન તોડી હો ૧૯

૧. હંસ

ॐ અનુક્રમ ૨૭

પદ-૬૬૧ ભાદો કી આઠમ ઉજિયાલી

(રાગ-આશાવરી)

ભાદો કી આઠમ ઉજિયાલી, રાવલ બજત વધાઈ હો;
રાધાજીકો જન્મ ભયો હૈ, મોતિઅન ચોક પુરાયો હો.....ટેક

દાસી એક કીરત જો પઢાઈ, અપની સબહી બુલાયી હો;
ભૂષણ વસન પહિનાયે વા કા, ઉન પેં ગીત ગવાયે હો ૧

શ્રી વૃષભાન ચોરે બૈઠે, આનંદ ઉર ન સમાય હો;
લઈ લઈ ભેટ સબ સુની આવત, મંગલ તિલક બનાય હો.....૨

કોઈ આવત કોઈ જાત વિદાય, મન ઈચ્છા ફલ પાયે હો;
વલ્લભ કો ઠાકોર કી જોડી, કીરત કન્યા જાઈ હો.....૩

પદ-૬૬૨ મેં ઢાઢી વૃષભાન ગોપકો

(રાગ-આશાવરી)

મૈં ઢાઢી વૃષભાન ગોપકો સબ તજી અનંત[૧] જાવું હો;
જો જાચો સો નંદ મહર કો મોહન ચરણ સોહાવું હો.....ટેક

કુટુંબ સહિત તહાઁ ઢાઢી ગાયે, બાજે અનેક વધાઈ હો;
અપની પ્યારી પરવારી ન્યોછાવર, ઢાઢીન કો પહિનાઈ હો ૧

કુટુંબ સહિત ઢાઢી પહિનાયો, રહી ન દૂજી આશા હો;
રામદાસ ઢાઢી તેહી અવસર, રાખો ચરણ નિવાસ હો.....૨

૧. જયાં અંત નથી આવતો તેવા સ્થળે

પદ-૬૬૩ શ્રી વૃષભાન રાય કે આંગન

(રાગ-ધનાશ્રી)

શ્રી વૃષભાન રાય કે આંગન, બાજત આજ વધાઈ હો;
ભાદો શુદ અષ્ટમી ઉજિયાલી, આનંદ કી નિધિ આઈ હો.....ટેક

રસકી રાસ રૂપકી શિવા, અંગ અંગ સુંદરતા આઈ હો;
કોટિ મદન વારૂં મસ્ત પર, મુખ છબી વરણી ન જાઈ હો.....૧

પુરણ સુખ પાઈ વ્રજવાસીની, નિરખી નયન સિરાઈ[૧] હો;
કૃષ્ણદાસ કૃપા સ્વામીની પ્રગટી, શ્રી ગિરધર સુખદાયી હો ૨

૧. ધરાઈ-તૃપ્ત થવું

પદ-૬૬૪ બરસાં ને વૃષભાન ગોપકે

(રાગ-ધનાશ્રી)

બરસાં[૧] ને વૃષભાન ગોપકે, આનંદ કી નિધિ આયી હો,
ધન્ય કૂખ રાની કીરતકી, જિન યહ કન્યા જાઈ હો .....ટેક

ઈન્દ્રલોક ભૂલોક રસાતલ, ઉપમા કહી નવ જાયી હો;
સિંધુસુતા ગિરીસુતા સચીતેં, ઈન સમાન કો નાંહિ હો.....૧

આનંદભરી જશોદા મૈયાં, લાલકી કરૂં સગાઈ હો;
પ્રભુ કલ્યાણ ગિરધરજી કી જોડી, વિધિના સુભગ બનાઈ હો.....૨

૧. વરસાવવા માટે

પદ-૬૬૫ શ્રી વૃષભાન કે આજ વધાઈ

(રાગ-ધનાશ્રી)

શ્રી વૃષભાન કે આજ વધાઈ, આનંદનિધિ શોભાનિધિ સુખનિધિ;
કીરત કન્યા જાઈ, આજ વધાઈ શ્રી વુષભાન કે .....ટેક

ફૂલે નરનારી બરસાંને, ઘર ઘર મંગલ માંય હો
ફૂલે નંદ જશોદા મનમેં, ફૂલે કુંવર કનૈયો હો ૧

ફૂલી અંગ નચાવત જુવંતી, અંગ અંગ છબી છાયી હો;
ફૂલે રસિક દામોદર હિત જો, આનંદ ઉર ન સમાયી હો ૨

પદ-૬૬૬ આંગન વધાઈ બાજે

(રાગ-ધનાશ્રી)

આંગન વધાઈ બાજે, આંગન આજ વધાઈ બાજે ....ટેક

જાકે રૂપ છટાકી શોભા, સબ લોગનમેં છાજે હો;
જાકે પ્રેમપદ મનમોહન, વૃન્દા વિપિન[૧] બિસજે હો ૧

જાકી ભૃકુટિ કી છબી નિરખત, કોટિ મદન રતી લાજે હો;
જાકે બલ આનંદ મગન મન, રસિક સભા દિન ગાજે હો ૨

સુંદર રૂપકી રાસ વિલાસની, પ્રગટી વલ્લભ કાજે હો;
ગાવત જશ દામોદર હિત શું, મંગલ મોદ સમાજે હો ૩

પદ-૬૬૭ શોભા પ્રગટ ભયી ત્રિભુવનકી

(રાગ-મારુ)

શોભા પ્રગટ ભયી ત્રિભુવનકી, વૃષભાન ગોપ ઘર આયે;
અદ્દભુત રૂપ દેખી વ્રજવનિતા, રીઝે લેત બડાઈ .....ટેક

નાહિંન કમલા નાહિંન સચિ રતી, ઉપમા કહેત ન પાઈ;
સબ વ્રજજનકી ભૂષણ પ્રગટી, ધન્ય પિતા ધન્ય માંઈ ૧

જુગ જુગ રાજ કરો એહ જોડી, ઈત તુમ ઉત નંદરાય;
ઈનકે મદનમોહન તેરે રાધા, સુરદાસ બલ જાય ૨

પદ-૬૬૮ આજ બરસાંને આનંદ ભયો

(રાગ-મારુ)

આજ બરસાંને આનંદ ભયો, સુની પ્રગટ ભયે સુકુમારી હો;
ભાદો શુદ અષ્ટમી ઉજિયાલી વ્રજપર મંગલ ચારી હો .....ટેક

શ્રી વૃષભાન ગોપકે આંગન, વાધ્યો આનંદ ભારી હો;
ઘર ઘર તેં બની વ્રજવનિતા, પહેરે કુંકુમ સાડી હો ૧

નાચત હર્ષત પરસ્પર ખેલત, મગ્ન ભયી દે તાલી હો;
દેખત મુખારવિંદ કી શોભા, કોટિક મદન ઓવારી હો.....૨

સકલ સાર લઈ રચી વિધાતા, ગિરીધર હીત એ નારી હો;
જુગ જુગ કેલિ યહ જોડી, ગોવિંદ જન બલિહારી હો ૩

ૐ અનુક્રમ ૨૭

પદ-૬૬૯ પ્રગટ નાગરી રૂપનિધાન

(રાગ-બિલાવલ)

પ્રગટ નાગરી રૂપનિધાન, દેખી દેખી બુઝત જ્યોં પરસ્પર;
નહિ ત્રિભુવનમેં અન્ય, પ્રગટ નાગરી રૂપનિધાન .....પ્રગટ ટેક

ઉપમા કી જૈ જૈ કહત હૈ, તે તે ભયે તીનમાન;
કુમનદાસ લાલ ગિરધર કી, જોડી સહજ સમાન .....પ્રગટ ૧

પદ-૬૭૦ આજ વધાઈ હૈ બરસાંને

(રાગ-બિલાવલ)

આજ વધાઈ હૈ બરસાંને, કુંવર કિશોરી જન મળ્યો હો;
સબ લોકની બજે સી દાને, આજ વધાઈ હૈ બરસાંને હો .....ટેક

નંદ કહે વૃષભાન રાયસે, ઔર બાતકો જાને હો;
તેરે ભલે ભલો સબહી કો, આનંદ કોઈ ન વખાણે હો ૧

છેલ છબીલે ગુલાલ રંગીલે, હરદ દહીં લપટાવે હો;
હમ તો સબ વ્રજવાસી ભૈયા, તેરે હાથ બીકાને હો.....૨

આ કન્યા કે આગે કોટિક, બેટા અબકો માને હો;
ભુષણ વસન વિવિધ તન પહેની, ગિનત ન રાજા રાની હો.....૪

નાચત ગાવત મુદિત પરસ્પર, નરનારી કો પહિચાને હો;
વ્યાસ રસિક જન તન મન ફૂલે, નીરસ સબ ખસિયાણે હો.....૫

પદ-૬૭૧ આજ બરસાંને બાજત વધાઈ

(રાગ-બિલાવલ)

આજ બરસાંને બાજત વધાઈ, પ્રગટ ભયી વૃષભાન ગોપ કે;
સબકો હૈ સુખદાયી, આજ બરસાંને બાજત વધાઈ.....ટેક

આનંદ મગ્ન સકલ જુવંતી જન, મહરી વધાવન આયી;
બંદિજન માંગન જાચક ગુની, ગાવત ગીત શોહાયી.....૧

જૈ જૈકાર ભયોં ત્રિભુવનમેં, પ્રેમ બાલ પ્રગટાઈ;
સુરદાસ પ્રભુકી એહી જીવન, જોડી સુભગ બનાઈ ૨

પદ-૬૭૨ વધાઈ બાજત રાવલ આજ

(રાગ-બિલાવલ)

વધાઈ બાજત રાવલ આજ, વધાઈ બાજત રાવલ આજ
શ્રી વૃષભાન રાયકી રાની, પ્રગટ કિયો બડ કાજ .....વધાઈ ટેક

ઘર ઘર તેં આયી હૈ નાચત, ગાવત કરી કરી સાજ;
ગાય શણગારી ગ્વાલ લે આયે, રસિક વેણુ વર બાજે.....વધાઈ ૧

હરદ દૂધ દધી રોચન ચર્ચ્યો, નરનારી સમાજ;
દધી કાદવ ભાદો ઝર વર્ષત, મુશલં[૧] પટ દધી આજ .....વધાઈ ૨

જાચક પરમ નિધનકે આયે, ધન કાંઈ દિયે લાજ;
વ્યાસ સ્વામીની શ્યામ હી દીનો, કુંજ કેલિ વરરાજ.....વધાઈ ૩

૧. સાંબેલાએ

પદ-૬૭૩ મોહ મિલની ભાવત બલવીરકી

(રાગ-સારંગ)

મોહ મિલની ભાવત બલવીરકી, મોહ મિલની ભાવત બલવીરકી;
શરદ નિશા પુરણ શશિ ઉદયો, ખેલત જમુના તીરકે .....ટેક

હરિ હમકો હમ હરિકો છિરકત, ઐસી હૈ ફૂલન નીરકી;
હસી કરી ખેંચી લેત ઉડે જલ, અંકમાલ ભુજ ભીરકી.....૧

જબ નિકસી હોત જલ ઠાડી, નીરખી અંગો છની ચીરકે;
પરમાનંદ સ્વામી રતી નાગર, બલિ બલિ શ્યામ શરીર કી ૨

પદ-૬૭૪ બૈઠે ઘનશ્યામ ખેલત હૈ નાથ

(રાગ-સારંગ)

બૈઠે ઘનશ્યામ ખેલત હૈ નાથ, બૈઠે ઘનશ્યામ ખેલત હૈ નાથ;
આજ સખી મોહન સંગ, ખેલનકો હૈ દાવ.....બૈઠે ટેક

પંથી કહે મૈં ખેવટ,[૧] તુમ લીજે ઉબરાય;
બીચ ધારમાં જ રાખ હો, મિલકે ડુલરાય.....બૈઠે ૧

જમુના નીર ગંભીર અતિ તરંગ, લાલ ગોપ પ્રતિ કહાન;
લાગે મીઠા મૃદુ બોલ, સબ ગુણ સમ્પન્ન.....બૈઠે ૨

દર્પત[૨] હો શ્યામ સુંદીર, રાખો હરિ ચરણે નિવાસ;
એહી મિષ[૩] મલ્યો ચાહે, હરિ હેત પરમાનંદ દાસ.....બૈઠે ૩

૧. નાવિક ૨. દર્પત-ગર્વ લેવા જેવું ૩. બહાનું

પદ-૬૭૫ વિચિત્ર મોહન રચ્યો વિશ્વકર્મા

(રાગ-મલવ ગોડી)

વિચિત્ર મોહન રચ્યો વિશ્વકર્મા, મનમોહન ને રમવાના કાજ;
જમુનાજી મેં ક્રીડા કરે નિત, ગોપ વધૂ સંગ શ્રી મહારાજ.....ટેક

રાધા ચંદ્રભગા ચંદ્રાવલી ચંદ્રમુખી વનિતાનો વૃન્દ,
પટરાણી બીચમેં બૈઠે, કર્ણધાર[૧] વૃંદાવન ચન્દ્ર.....૧

મૃગનયની મનમોહ ઉપજાવે, કામ બાણ ચલાવે નાર;
અમૃતવચન વદે સ્નેહાલી લઈ જાઓ પ્રભુ પેલે પાર.....૨

પુરુષોત્તમજી પ્રેમતણે વશ, ઈચ્છા પુરણ કરે તત્કાલ;
કોઈ કહે ત્રટમાં લઈ જાઓ, વિહાર અપને શ્રી ગોપાલ ૩

ક્ષણ એકમાંહે મધ્યે લઈ જાએ, શ્રીફલ ફોફલ પાન વહેંચાવે;
તહાં ભૂમિ તરુવર આનંદ દીસે કૃષ્ણદાસ પાવન જશ ગાવે.....૪

૧. નેતા- મુખ્ય

પદ-૬૭૬ ઝૂલે રે જમુના જલ માંહે

(રાગ-માલવગોડો)

ઝૂલે રે જમુના જલ માંહે શ્યામળિયો સહુ શ્યામ રે;
પ્રેમ ઘરીને પાણી છાંટે, રંગભરી ખેલે રામા રે....ટેક

કાલિંદીમાં કેલ[૧] કરાવે, વેલુ બંસી બજાવે રે,
સુરિજન મુનિજન કૌતુક ભાળે, ગોવિંદ ગુણનિધિ ગાવે રે ૧

ચૂવા ચંદન ઉલટ અંગે, સંગે શ્રી વનમાલી રે;
મર્કલડા[૨] દે માવજી સાથે, વ્હાલે અબલા વ્હાલી રે.....૨

બલભદ્ર બાંધવ સાથે સખા, ગોવિંદ ગોકુલ આવે રે;
નરસૈંયાના સ્વામી સુંદર; માનુની મન રંજાવે રે.....૩

૧. રમાડે ૨. ચાડા પાડવા

ૐ અનુક્રમ ૨૮

પદ-૬૭૭ સબ મિલી આયી લાડલી

(રાગ-ગોડી સાંજી)

સબ મિલી આયી લાડલી, વૃષભાન નૃપકે દ્વાર હો;
અપને અપને ઠાઠની બની બની, જૂથની જૂથ અપાર હો .....સબ ટેક

પ્રફુલ્લિત જાય કહ્યો કિરત[૧] સો, દેહલડી અતિ સંગ હો;
બનમેં ફૂલ બિરાજ રહે હૈ, સો ખેલે સાંજી[૨] રંગ હો.....સબ ૧

એહ સુની કિરતી બોલી કુંવરી, ઉવટ નવાઈ પ્રીતિ હો;
અંગો અંગે છે ફૂલેલ કેસ બીચ, પટીયારી ચિતી[૩] હો.....સબ ૨

બેની શિંગી[૪] ગુહી માંગમેં, સિંદુર ભરી બનાયી હો;
શિશ ફલ શોહે અતિ ચંદા, બીચ લટન લટકાયી હો .....સબ ૩

ટીકી કમલપત્ર કાજલ દે, વેસર[૫] ચિબુક બિરાજે હો;
બુટી લલાટ ઝુડન અરુઢેઢી, વેદા ઝુમક છાજે હો .....સબ ૪

કંઠ સરિતિ મનિ દુલરી, ચંપકલી હાર હમે લહ્યો હો;
મુલકટ અંગીયાં વાહાં બજોટા, બાજુબંધ બેરખા હો.....સબ ૫

ચુડી ગજરા કંકણ પહોંચી, હાથ સાંકળ મુદ્રિકા હો;
કટી લે હાની સાડી કુકૂંદી, બાજત કિંકરી સઘળી હો.....સબ ૬

પગ નૂપુર જેહર પાયલ, અણવટ વિછુવા પગપાને હો;
યહ શણગાર કરી ચલી લાડલી, સબ મિલી ગાતી ગાન હો.....સબ ૭

બનમેં બિનત ફૂલ હર્ષ શું, કલીયાં શોભે હાથ શું હો;
ફૂલ ગેંદ લૈ આયે લાલન, સખા ન કોઈ સાથ હો.....સબ ૮

ખેલત ગેંદ પડી ઈન બીચની, પ્યારી લૈ હૈ ઉઠાઈ હો;
લાલન આયે ગેંદ માંગત હૈ, લલિતા કહ્યો સમજાઈ હો.....સબ ૯

યે તો ગેંદ ન પય હો લાલન, ચતુરાઈન કે મૂલ હો;
પૂછત લાલ સબ કયોં આયી, બનમેં બિનન ફૂલ હો.....સબ ૧૦

કહ્યો લાડલી સાંજી કરી હૈ, ફૂલ સબ લૈ ચિતી હો;
લાલ કહે મોંહે હાંસી આવત હૈ, દેખો હમારી રિતી હો.....સબ ૧૧
સબન કહ્યો કૈસે લૈ ચલીયે, એકન કહ્યો ઉપાય હો;
પહેનાયો સાડી આભૂષન, કરીએ સખી સજાઈ હો.....સબ ૧૨

સબ હર્ષિત શણગાર કિયો મિલી, ચલી અપને ગૃહે હો;
નામ ધર્યો શ્રી શ્યામા ઈનકો, તબ બાહુ પરસ્પર દેત હો .....સબ ૧૩

લલિત ચંદ્ર ભગાવ્રજ મંગલા, બેનાં નૈનાં રૂપાં હો;
કરુણા મોહા કુમોદા રત્ના, લોભાં લલનાં અનૂપાં હો .....સબ ૧૪

રામા કૃષ્ણા ઉર્વા ધ્યાના, રૂપાં હર્ષા જામાં હો;
રંગા હંસા દામા પ્રેમા, જ્ઞાના જુહીલાં ભામાં હો .....સબ ૧૫

ચંપા બહુલા સુમના નીલાં, હીરા મુક્તા પ્યારી હો;
દુંજા અબલા સબલા વિમલા, ચંદ્રાવલિ સુકુમારી હો.....સબ ૧૬

તારા કમલા અમલા જમના, વૃન્દા નંદા નારી હો;
શ્રદ્ધા શીલા, સુષ્મા પ્રેમા, નવલા સુમતિ વિહારી હો.....સબ ૧૭

ચતુરા કાયા રસિક શ્યામા, રાધા લૈ વ્રજ આયી હો;
એક વેષ વય એક સબનકી, દેખત રહે ભોલાયી હો .....સબ ૧૮

ગાવતી આવતી સબ મન ભાવતી, આરતી કરતી સાંજી હો;
પૂછતી માંહે લડે તેહ કોન હૈ, જોડી ભલી બિરાજી હો .....સબ ૧૯

નૌતમ પટ ભૂષન પહેરે હરિ, લાવો હોંશ રસ સુગંધ સવાઁરી હો;
સુંદર ભોગ લિયો મનમોહન, હો બલિબલિ કીની મહિયારી હો ....સબ ૨૦

બાલક વિવિધ બનાયી સુંદરી, કુંવર તુંહારે ટીકા લાયી હો;
વિચિત્ર વિહારી જલાલ ગિરધર, રસિક ધુરી મિશ્રી મિઠાઈ હો.....સબ ૨૧

૧. કીર્તિનું ગાન ૨. સાંજે ગાવાનો રાગ-અથવા તો આરતી
૩. સમજુ ૪. શિંગડાવાળી ૫. નથ અથવા વાળી- એક ઘરેણું

વામન દ્વાદશીનાં પદો

સાખી

સારંગે સારંગ ગ્રહ્યો, સારંગ આવ્યો ધાય;
સારંગ સારંગ મેં કહું તો, મુખકો સારંગ જાય.

પદ-૬૭૮ પ્રગટે શ્રી વામન અવતાર

(રાગ-સારંગ)

પ્રગટે શ્રી વામન અવતાર, પ્રગટે શ્રી વામન અવતાર;
નીરખી અદિતિ[૧] મુખ કરત પ્રશંસા, જુગજીવન પ્રાણ આધાર ...પ્રગટે ટેક

તન ઘનશ્યામ પીત પટ રાજીત, શોભિત હૈ ભુજ ચાર;
કુંડલ મુગટ કૌસ્તુભ મણિ સોહે, ઉર ભૃગુ રેખા સાર .....પ્રગટે ૧

દેખી વદન આનંદ સુરનર મુનિ, કરત નિગમ ઉચ્ચાર;
ગોવિંદ પ્રભુ બટુ વામન હોયેગો, ઠાડે બલિકે દ્વાર .....પ્રગટે ૨

૧. દેવોની માતા

પદ-૬૭૯ બલિકે દ્વારે ઠાડે વામન

(રાગ-સારંગ)

બલિકે દ્વારે ઠાડે વામન, બલિકે દ્વારે ઠાડે વામન;
શ્રવણ સુનતહી આનંદ ઊપજયો, કહ્યો ભીતરે આવન .....બલિકે ટેક

ચરણ ધોઈ ચરણોદક[૧] લીનો, કહે વિપ્ર મન ભાવન;
તીન પૈર ધરતી માંગુ, પર્ણકુટી એક છાવન.....બલિકે ૧

યાકો વિપ્ર કહાં તુમ માગો, દેઉં રત્ન બહુ ગામ;
પરમાનંદ પ્રભુ વચન પલટયો, લાગ્યો પીઠ પાવ.....બલિકે ૨

૧. પગ ધોયેલું પાણી

૫૬-૬૮૦ રાજા એક પંડિત પહોર તુંહારે

રાજા એક પંડિત પહોર તુંહારે, રાજા એક પંડિત પહોર તુંહારે;
ચારો વેદ પઠત મુખ અપને, હૈ વામન વ્રતધારી.....ટેક

પશુ પક્ષીઅન કી ભાષા સમજત, સુરજ જયોતિ સમાની;
નગરમેં નરનારી મોહે, અવિગત અલ્પ આહારી ૧

ઈતની સુની રાજા ઊઠી ધાયો, આહુતિ યજ્ઞ વિસારી;
દેખી સ્વરૂપ શ્રી વામનજીકો, કરી દંડવત જુહરી.....૨

ચલીએ વિપ્ર જહાં યજ્ઞવેદી, બહુત કરો મનહારી;
જો માંગો સો દઉં તુરતહી, હીરા રત્ન ભંડારી ૩

રહો રાજા ઈતની નહિ એ, દોષ લગત હૈ ભારી;
ઉઠ પૈર મોહે વસુધા દીજે, જહાં રચ્યો ધર્મશાળી ૪

શુક્ર કહે સુનો બલિરાજા, ભૂમિકો દાન નિવારી;
વિપ્ર નહિ એ ઔર કોઈ, આયે છલન મોરારિ.....૫

લઈ ઝારી ઉથાપન કીનો, વામન હાથ પ્રસારી;
કહાં કરો જગતગુરુ જામ્યો, આ પુન્ય ભયે ભિખારી ૬

જૈ જૈકાર ભયો ભૂમંડલમેં, તીન પૈર ભયી સારી;
અર્ધ પૈર વસુધા મોહે દીજે, કે ચાલો સત હારી.....૭

અબ તો સત્ય ન છાંડુ સ્વામી, માપો પીઠ હમારી;
સુર શ્યામકો સર્વસ્વ દાનો, બાલિકો રાજ પાતાલી.....૮

ૐ અનુક્રમ ૨૮

પદ-૬૮૧ બાજત આજ વધાઈ કશ્યપ

(રાગ-સારંગ)

બાજત આજ વધાઈ કશ્યપ જહાંકે,[૧]
બાજત આજ વધાઈ કશ્યપ જહાંકે;
ભાદો માસ દ્વાદશી તીથિ કો, વામન પ્રગટે આઈ .....બાજત ટેક

દક્ષિણા બહુત વિપ્રનકા દિની, જો જાકે મન ભાઈ;
હર્ષીત ચલે જાત ગૃહ અપને, કુલકી કરત બડાઈ .....બાજત ૧

ઔર જાચક જન બહુતેરે, સુની સુની પહુંચે ધાઈ;
કૃપા દષ્ટિ શું પ્રભુ ચિતયે, સકલ સંપત્તિ પાયી .....બાજત ૨

સુરપુરમેં આનંદ ભયો હૈ, દુંદુભિ નાદ સુનાયે;
બ્રહ્માદિક ઈન્દ્રાદિક દેવતા, પુષ્પ વૃષ્ટિ કર લાઈ.....બાજત ૩

જૈ જૈકાર ભયો ત્રિપુરમેં, શોભા વરણી ન જાયી;
દાસ બલિ ન્યોછાવર પાયી, પ્રેમભક્ત સુખદાયી.....બાજત ૪

૧. દુનિયાના (જહાંકે) દેવદાનવોના પિતા

પદ-૬૮૨ પ્રગટ ભયે હરિ વામ જગમેં

(રાગ-સારંગ)

પ્રગટ ભયે હરિ વામન જગમેં,
પ્રગટ ભયે હરિ વામન જગમેં;
માતા અદિતિ પિતા કશ્યપ, તીનનકો સુખ ઉપજાવન .....પ્રગટ ટેક

સહસ્ત્ર વર્ષ દિવ્ય તપ કીનો, તબહી કહ્યો પ્રભુ આવન;
કંપે અસુર મુનિ મન હર્ષે, દેવન શોક નસાવન .....પ્રગટ ૧

બાલક રૂપ ધર્યો બ્રહ્મચારી, જાય કિયો બલિ પાવન;
ગુરુ શુક્ર બહુવિધ સમજાયો, નાહિન સુન્યો શિખાવન .....પ્રગટ ૨

યજ્ઞ ભોગ બહુવિધ શું કીનો, કીનો વિષ્ણુ આવાહન,
તો યેં માંગ લિયો છલ શું પ્રભુ, તીન લોકમેં પાવન .....પ્રગટ ૩

પ્રિયા પુરુષ દોઉ કર જોડે, દાસ ન દિયો શિખાવન;
દર્શન દેહું સદા કમલાપતિ, આશ્રિત સુખ ઉપજાવન .....પ્રગટ ૪

દર્શન દિયો કિયો સબકો હેત, ઈન્દ્ર હી અભય દિયાવન,
દાસ બલિ સુર પુષ્પવૃષ્ટિ કીની, જૈ જૈ શબ્દ કરાવન .....પ્રગટ ૫

પદ-૬૮૩ શ્રી પ્રભુકો મહા પરમ જશ પાવન

(રાગ-સારંગ)

શ્રી પ્રભુકો મહા પરમ જશ પાવન,
શ્રી પ્રભુકો મહા પરમ જશ પાવન;
દેવ કાજ દીન કે બંધુ, રૂપ ધર્યો હૈ વામન.....શ્રી ટેક

ભાદો માસ દ્વાદશી શુકલ પક્ષ, મધ્યાન ઉદિત ભયો આવન;
તબ તત્કાલ ગયે બલિ દ્વારે, બોલત હૈ, મનભાવન.....શ્રી ૧

લીજે કછુ દેત નૃપ ધરતી, તીન પૈર કર્યો છાવન;
દ્વૈ પદ માપી કોટિ સમ લીની, એક અણ એક આવન.....શ્રી ૨

બંધન છોડી સુત લપટાયો, ઉલટી બાત બતાવન;
સ્વર્ગ સુરાજ ઈન્દ્ર કો દિનો, અવધી ભરી જય તાવન .....શ્રી ૩

દ્વારપાલ રહ્યો બલિ દ્વારે, ગુણ લાગો સબ ગાવન;
બલવંત હરિ કો સોઈ બુધાનર, ભકત ભીડ ઊઠી ધાવન .....શ્રી ૪

ૐ અનુક્રમ ૨૮

પદ-૬૮૪ પ્રગટે શ્રી વામન જૈ જૈકારી

(રાગ-સારંગ)

પ્રગટે શ્રી વામન જૈ જૈકારી, પ્રગટે વામન જૈ જૈકારી;
કશ્યપ નંદન કૃષ્ણ કલેવર, વેદ વદિત બ્રહ્મચારી .....પ્રગટે ટેક

ઈન્દ્ર અનુજ[૧] ઉપેન્દ્ર ઉજાગર, અદિતી સુવન અધિકારી;
આનંદમૂલ સદા આનંદઘન, આનંદ ઉપવીતકારી .....પ્રગટે ૧

દંડ કમંડલ મુંજ મેખલા, દીર્ઘ જડાવ ધારી;
કૃષ્ણ જિનકો પીન કુસાકર,[૨] અક્ષયમાલા ઉરધારી .....પ્રગટે ૨

બલિરાજા કો લિયો રીઝાઈ, વાધ્યો વિધા વિસ્તારી;
ત્રિવિ ક્રમ ઉરુ કર્મ ત્રિલોકી, તિન પૈર કરી સારી .....પ્રગટે ૩

અર્ધ પાદ બ્રહ્મા જલ ઉત્તમ, હરિ ગંગાવતારી;
ત્રિકમદાસ આશ પરિપુરણ, મંગલ રૂપ મોરારિ .....પ્રગટે ૪

૧. નાનો ભાઈ ૨. કુશાગ્રનું અપભ્રંશ રૂપ-તીક્ષ્ણ

ॐ અનુક્રમ ૨૮

૫૬-૬૮૫ પ્રગટે શ્રી વામ પુરુષપુરણ

(રાગ-ધનાશ્રી)

પ્રગટે શ્રી વામ પુરુષપુરણ, પ્રગટે શ્રી વામન પુરુષપુરણ;
ભાદો તિથિ પુન્ય દ્વાદશી, શ્રવણ નક્ષત્ર મધ્યાન્હ .....ટેક

અદિતિ કશ્યપ મનમોદ ભયો હૈ, તબ દેખે ભગવાન;
શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ ધરે ભુજ, પીત વસન પરિધાન ૧

કનક મુગટ મકાકૃત[૧] કુંડલ કૌસ્તુભ કંઠ સુઠામ;
અંગદ વલય મેખલા, નુપૂર શ્યામ સ્વરૂપ નિધાન ૨

દેવ દુદુંભિ બાજે શંખ ધૂની, આદ નારદ કરે ગાન;
પુષ્પવૃષ્ટિ તહાઁ કરે અમર ઈશ, નાચે અપ્સરા સુજાન ૩

બ્રહ્માદિક મુનિ વૃન્દ મહેશહી, સ્તવગ કરન કો આચે;
જૈ જૈકાર મુદિત મન વિસ્મીત, ભચે સબ મનકે ભાચે.....૪

અદ્દભુત બટુ વપુ ધર્યો છલ્યોબલિ, વૈભવ ઈન્દ્રકો દિનો;
કેશવ જન પ્રભુ ભકત વત્સલ હરિ, સંતનકો સુખ દિનો.....૫

૧. ગોળ

પદ-૬૮૬ કોપે ચઢે રઘુવીર

(રાગ-સારંગ)

કોપે ચઢે રઘુવીર, લંકા પર, કોપે ચઢે રઘુવીર;
દસે દિશા પૃથ્વી સબ કાંપી, દિકપાલ વ્યાકુલ અધીર .....કોપે ટેક

અઢાર પદ્મની સેના કહીએ, અંગદ છે બલવીર;
જાંબુવાન નલ, નીલ, સુગ્રીવ, આગેવાન, ઉતરે સાહેર તીર .....કોપે ૧

ઉત્પત્તિ પ્રલય જાકી, પલક કહાવે, ચૌદ લોક શરીર;
તુલસીદાસ પ્રભુ કહે કપીઅન શું, ભકત વત્સલ રઘુવીર.....કોપે ૨

ૐ અનુક્રમ ૨૮

પદ-૬૮૭ શરણે આયો બડભાગી

(રાગ-સારંગ)

શરણે આયો બડભાગી વિભીષણ, શરણે આયો બડભાગી;
અતિ અહંકારી રાવણ સમેત, કુલ લંકા કો ત્યાગી ....વિભીષણ ટેક

અતિ ભયંકર ભૂધર દેહી, કપીઅન આવત દેખા;
સબ મિલી ધાયે સન્મુખ, અતિ અદ્‌ભુત વિશેષ ....વિભીષણ ૧

સબ હી કપી મિલી બુઝત લાગે, કહો તુમ કહાંસે આયે;
લંકાપતિ રાવણકો ભાઈ, સબ હી ભેદ સુનાયા....વિભીષણ ૨

કહે કપીશ સુનો રઘુનંદન, એક નિશાચર આયા;
દશાનન રાવણ કો બંધુ, ભેદ લેને પઠાયા....વિભીષણ ૩

આનંદ વિહસી બોલે રઘુનંદન, હેત પ્રીત કરી લાયો;
કરુણાસિંધુ કહે કપીઅન શું, વૈર ભાવ વિસરાયો....વિભીષણ ૪

કરત દંડવત, ધરણી પર ઢળ્યો, ઊઠી આતુર ઉર લાયો;
દીયો તીલક, કિયો લંકાપતિ, ભુજ ગ્રહી નિકટ બૈઠાયો....વિભીષણ ૫

પૂછી કુશલ સીતા સુધ સુનીકે, ઊઠે તુરત મુરારિ;
બાંધી પાજ[૧] પલકમેં સિંધુ પર, સેના પાર ઉતારી ....વિભીષણ ૬

પહુંચે નિકટ લંકા ગઢ ઘેર્યો, સેના સહિત રઘુરાય;
તુલસીદાસ પ્રભુ અંગદ પઠાયે, રાવણ ખબર કરાઈ ....વિભીષણ ૭

૫૬-૬૮૮ રાજા ધજા ફહરાઈ

(રાગ-સારંગ)

રાજા ધજા ફહરાઈ, અબ દેખો, રાજા ધજા ફહરાઈ.....ટેક
ચલકત ઢાલ, ફિરત હૈ નીઝા,[૧] ગીરદ[૨] ઊડે આસમાન;
લક્ષ્મણ વીર, વાલી સુત અંગદ, હનુમાન આગેવાન....અબ દેખો ૧

કહે મંદોદરી સુનો પિયુ રાવણ, ત્રિભોવનપતિ આયે;
જે સાહેર[૩] કો ગર્વ કરત હૈ; તે પર શિલા તરાની ...અબ દેખો ૨

અબલા જાત બુદ્ધિકી ઓછી, ઉનહો કી કરત બડાઈ;
ધ્રુવમંડલ સે પકડ મંગાઉ, એ તપસ્વી દોનો ભાઈ...અબ દેખો ૩

હનુમાન છે પાયકે ઉનકો, લક્ષ્મણ છે બડભાઈ;
જલત અગ્નિમેં કૂદ પડત હૈ, કોટિક નયન નહીં પાઈ...અબ દેખો ૪

મેઘનાદ જૈસે પુત્ર હમારા, કુંભકરણ બડભાઈ;
એકવાર સન્મુખ હોઈ લડીએ, જુગ જુગ કરત બડાઈ...અબ દેખો ૫

કહેત મંદોદરી સુનો પિયુ રાવણ; તેં મેરી એક ન માની;
રૈન કો સ્વપન ઐસો દેખ્યો, સોનેકી લંકા લુંટાણી ...અબ દેખો ૬

બનચર એક લંકા ગઢ આયો; ઘેર ઘેર ધુમ મચાઈ;
બાગ ઉપાડી, સમુદ્ર બીચ ડાલે, લંકામે આગ જલાઈ ...અબ દેખો ૭

ગર્વી રે રાવણ, ગર્વ જ કીધો, ગર્વે લંકા લુંટાઈ;
જઈ મિલો રઘુનાથ ગૌસાંઈ કો, લંકા અમર હો જાઈ...અબ દેખો ૮

એક લક્ષ પુત્ર, સવા લક્ષ ન્યાતિ, મોત જ અપનો ઠાને;
અગ્રકે સ્વામી લંકા ગઢ ઘેર્યો, અજહુ ન ચેત્યો અભિમાની....અબ દેખો ૯

૧. નિધા-નિગાહ-નજર-દષ્ટિ ૨. ધૂળ ૩. શાહી ઉપરથી સાહેર-સામ્રાજયનો

પદ-૬૮૯ સમજ્યો હીં અભિમાની

(રાગ-સારંગ)

સમજ્યો નહીં અભિમાની, દશાનન, સમજ્યો નહીં અભિમાની
અનુજ,[૧] મંદોદરી સંમજાવત બહુ વિધિ બુધ આપની ઠાની .....ટેક

રાવણ મારી, મહીરાવણ માર્યો, કુંભકરણ સંહાર્યો;
લંકા રાજ વિભીષણ દીનો ભક્તવત્સલ મોરારિ.....દશાનન ૧

સીતા સહિત, કપીઅન સમેત, ગમન અવધપુરી કીનો;
તુલસીદાસ ભરતજનની સમેતહી, પુરવાસી કો સુખ દીનો.....દશાનન ૨

૧. નાનો ભાઈ

ॐ અનુક્રમ ૨૮

પદ-૬૯૦ કોન દિશાસે આયો

(રાગ-સારંગ)

કોન દિશાસે આયો, પવન સુત, કોન દિશાસે આયો;
ઉત્તરા ખંડ અયોધ્યા નગરી, ચિત્રકુટ સે આયો .....પવન ટેક

કોનકે પુત્ર કોનકે પાયક,[૧] કોન હી કુંવર પઠાયો;
અંજનિકો પુત્ર સમજી કે પાયક, લછમન કુંવર પઠાયો.....પવન ૧

કહાં તરે રામ કહાં લછમન, કહાંસે મુદ્રિકા લાયે,
બનહીમેં રામ બનહીમેં લછમન, બન સે મુદ્રિકા લાયે.....પવન ૨

કોનકે સતસે સાગર ઉતરે, કોન સંદેશો લાયે;
સીતા કે સતસે સાગર ઉતરે, સમજી સંદેશ લાયે .....પવન ૩

એહી સુની બચન સીતા બનચરકો, નૈનોમેં નીર ભરાયો;
અબ જી ન સોચ કરો મેરી માતા, રામજી સહિત દલ આયો .....પવન ૪

રાવણ મારી અભય લઈ જાઉ, રામજી આજ્ઞા નહિ પામી;
તુલસીદાસ મારુત સુત મહિમા, સોવત સિંહ જગાયો .....પવન ૫

૧. સિપાઈ

પદ-૬૯૧ આજ દશરા કો દિન નીકો

(રાગ-સારંગ)

આજ દશરા કો દિન નીકો, આજ દશરા કો દિન નીકો;
શ્રી ગિરધર લાલ જવારા[૧] ખોસે, બન્યો ભાલકો ટિકો .....ટેક

વ્રજનારી દેખન કો આયી લાલ બન્યો હૈ નીકો;[૨]
પરમાનંદ દાસ કો ઠાકોર, જુગ જુગ કો સુખ દીજો.....૧

૧. જવના અંકુરો ૨. સ્વચ્છ-મનને ગમે તેવો

વિજયાદશમીનાં પદો

પદ-૬૯૨ કહો કપીરાજ કહાં કર્યો કીજે

(રાગ-સારંગ)

કહો કપીરાજ કહાં કયોં કીજે, કહો કપીરાજ કહાં કયોં કીજે;
રાવણ અનુજ મિલન આયો હો, સુમતિ કરી મતિ દીજે .....ટેક

સુનહો સ્વામી એહ મત હમારો, શત્રુ નહિ વિશ્વાસ;
શત્રુ શ્વાન જો કહું પૈઈએ, તાકો કીજે નાશ.....૧

સહજ શું ભાવ અરિકુલ રાક્ષસ, અહી રાવણ કો ભાઈ;
તહાઁ સે નિકટ તુંહારે આવત, મોં પે સહ્યો ન જાયી ૨

હનુમંત કહે સુનો કપિરાજા, હું જાનો એહ આયો;
વાલી વીંધ્ય સુતિલક દીયો તો કો, સો સોંધ્યો ઈન પાયો.....૩

પવન સુવન લૈ આયે વિભીષણ, દિયો લંકા કો રાજ;
અગ્ર કે સ્વામી ઉદાર શિરોમણી, તહાઁ બિરુડ કી લાજ.....૪

પદ-૬૯૩ હનિહાંરે વ્હાલા મારા વૃંદાવનને નાકે

હનિ હાં રે વ્હાલા મારા વૃંદાવનને નાકે, વ્હેલા પધારજો;
હનિ હાં રે વ્હાલા મારા ગોકુલની વ્રજનારને, વ્હેલા બોલાવજો.
હનિ હાં રે વ્હાલા મારા ગોકુલીએ આવ્યા, તે અમને તારવા હોજી;
હનિ હાં રે અમને રાસ રમવાના કોડ, વ્હાલા સંગે બેલડી હોજી;
હનિ હાં રે વ્હાલા મારા કાને કુંડલ સાર, મૃગટ સોહામણો હોજી;
હનિ હાં રે વ્હાલા મારા ઊગ્યો શરદ પુનમનો ચંદ્ર, અતિ રળિયામણો હોજી;
હનિ હાં રે નાચ્યો નરસૈયાંના નાથ, રસ વાધ્યો ઘણો હોજી

ૐ અનુક્રમ ૨૮

કૃષ્ણદાસનો રાસ

પદ-૬૯૪ મોર મૃગટ શિર પર ધર્યો

(રાગ-સામેરી)

મોર મૃગટ શિર પર ધર્યો, મુખ મોરલી ઘનઘોર;
વૃંદાવનકી કુંજમેં, જે જૈ જુગલ કિશોર ૧

કહાન બજાવત બંસરી, ગોપિઅન કે કિરતાલ;
કોન કોન ચરિત્ર ખેલહી, જહાં બાલપન ગોપાલ ૨

છંદ

(રાગ-સામેરી)

હનિ હાં રે કુંજમેં ઠાડે મોરારિ, મનોહર મુરલી અધર કર ધારી
હનિ હાં રે કેસર તિલક બનાયો, મક્રાર[૧] કુંડલ મન ભાયો ૧

મક્રાર કુંડલ મન ભાયો, મોર મૃગટ શિર પર ધરે;
ચરણે નુપૂર કાછ કટી ત્રઠ,[૨] મોહન માલા ઉર લળે ૨

શ્યામ સુંદર બેન બજાવે, સુનત સબ પરવશ ભયે;
ગોપી મોહે જલ દ્રુમ પશુ પક્ષી વ્રજનારી કો મન હરે ૩

આયે ગોપી મિલે મોહન, કામની કાર જ સરે;
કૃષ્ણદાસ પ્રભુ અતિ વિરાજિત, કોટિ કામ લજજા હરે ૪

૧. ગોળ ૨. કેડની સાંધ પર

સાખી

વૃંદાવન સઘન કુંજમેં, ઠાડે[૧] દેવમોરારિ;
મુરલી મધુર બજાયકે, બોલ લૈ વ્રજનારી ૩

સબ સખી બનમેં ગયી, જઈ ભેટે જુગદાધાર;
આયી સબ ચરણે પડી, દેખી શરદ નિશા ઉજિયાલી ૪

૧. ઊભા

છંદ

હનિ હાં રે શરદ નિશા ઉજિયાલી, વનમેં ઠાડે કુંજબિહારી;
હનિ હાં રે મુરલી મધુર બજાયી, વ્રજવધૂ શ્રવણ સુનત ઊઠી ધાયી ૫

વલણ

ઊઠી ધાય વ્રજવધૂ શ્રવણ સુનીકે, ભૂવન કર્મ ઉન સબ તજે;
ગોપી ભયી હિત ચિત્ત કામ આતુર, ઉલટે આભ્રણ અંગ સજે ૧

એક એક લોચન દિયો અંજન, એક અંજન બિન ચલી;
કમલમુખ હરિ દશ્યા શું, પ્રીતે મન ઉપજી ભલી ૨

નંદનંદન ચરણ વંદન, મોહિત ગોકુલ નારી;
ગોપી આયે સન્મુખ રહી ઠાડે; દેખ શરદ નિશા ઉજિયાલી ૩

સાખી

શરદ રહેણી વૃંદાવન પૂર્યો વંશ મોરારિ;
હરિ દર્શનકી લાલસા, મિલી આયે સબ વ્રજનારી ૫

ચાલ

વ્રજનારી સબ મિલી આયે, દેખન પતિ જાદવરાયે;
સો તો નાહિ ત્રિભુવન ઐસે, રવિ કોટિ મદન શ્યામ જૈસે.....૧

હરિકે મસ્તક મૃગટ બિરાજે, દેખલે અંધિયારો ભાંજે;
કુંડલ લ્હેકે દોઉ કાને, રવિ ઉદય કોટિ કોટિ સમાન,....૨

હરિને કંઠે બની બનમાલા, પહેરન પટ પીત ગોપાલા;
અંગુલિએ મુદ્રિકા શોહે, દેખી સુરપતિકો મન મોહે ૩

નટ વેષ ધર્યો જદુરાયે, વ્રજસુંદરી દેખન આયે;
વ્રજનારી સબ મિલી આયે, દેખન પતિ જાદવરાયે.....૪

સાખી

નટવર વેષ ગિરિધર ધર્યો, બાજે વેણુ રસાલ;
આયી તહાઁ સબ ગોપિકા, તબ બોલે મદન ગોપાલ ૬

છંદ

હનિ હાં રે દેખત ઢિંગ[૧] વ્રજબાલા, ઉન સંગ બોલે મદનગોપાલ;
હનિ હાં રે અર્ધ નિશા તુમ કયોં આયી, તુમ તો નંદી[૨] વેદ શ્રુતિ ગાયે....૬

૧. આશ્ચર્ય પામેલી ૨. હર્ષઘેલી

વલણ

નંદીયાં વધૂ શ્રુતિ વેદ ગાયે; કુલ વધૂ કયોં પતિ તજે;
લોક માંહી કલંક લાગે, પર પુરુષ તારુણી ભજે ...૪

તુમ જાઓ ભામંની ઉલટી સબ ગૃકે, જુગત નહિ ઈન બાતિયાં;
પતિ તુંહારો પંથ જુએ, જામ જુગ ગયી રાતીયાં ૫

કુલ વધૂ એહ ધર્મ નાહિં, કહેત શ્યામ તમાલ જ્યોં
ઐસે નિષ્ઠુર વચન ગોપાલ બોલે; દેખી ઢિંગ વ્રજબાલા ૬

ચોખી

ઢિંગ ઢિંગ ગોપી દેખકે, બોલે વ્રજકે રાજ;
તુમ દર્શન પાયો હમ તણો, અબ અપ અપને ઘર જાવ ૭

ચાલ

ઘર જાઓ સકલ વ્રજનારી; તુમ માનો ની શિખ હમારી;
તુમ કર્મ ધર્મ સંસારી, ભજો એક પુરુષ તુમ નારી ...૫

તુમ વેદ ઉપનિશદ કીજે, નીજ પતિકો આદર દીજે;
ઐસી સુની પ્રભુજીકી બાની, તબ ગોપી તરણી વિલસાની[૧] ૬,

૧. ગુસ્સે થઈ

છંદ

હનિ હાં રે વિલસી વચન કહે ગ્વાલની, ઐસો તેરી જુગત નહિ વનમાલી;
હનિ હાં રે વનબિહારી લાલ જુગત નહિ, નિષ્ઠુર વચન ન બોલના.....૭

સુરતી નાથ સ્કંધ પર ભુજા, કૃષ્ણ હમ સંગ, ખેલના;
હમ છાંડી સુત પતિ વિપન[૧] આયે, આશ તૂં લગી લાડીલે ૮

દેહો મિલી મધુપાન મોહન, ચાલ અપની છાંડી દે;
હમ જાય કૈસે ઉલટી અમ ગૃહે, પ્રાણ તજું દધી દાંનીયા.....૯

વિલસી વચન ગોવાલની બોલે, સુની ગોવિંદ મુખ બાનીયાં;
વિલસી વચન કહે ગ્વાલની, ઐસી તેરી જુગત નહિ વનમાળ.....૧૦

૧. જંગલમાં

સાખી

વિવિધ વચન ગ્વાલની કહે, કૃપા કયોં ન કરો હરિ;
હમ આયી ચરણ શરણે તું હારો, તબ ગોપી બોલી હસી કરી.

ચાલ

તબ ગોપી હસી કરી બોલી, હમ તુમ શું લજજા ખોલી;
હમ જાણ્યો ત્રિભોવન રાય, તહાં થે સુત પતિ છાંડ કે આયે.
ગોપી કે જિયા કી જાની, વૃંદાવન લીવા ઠાની ૭

છંદ

હાનિ હાં રે હસે જો દયાલ મોરારિ, તબ બોલે લૈ સબ વ્રજનારી;
હાનિ હાં રે રાસ મંઢલ પ્રભુજીએ કિનો, મિલી જુવંતી કો સબ સુખ દીનો...૧૧

વલણ

સુખદિયો ગોપીન રાસ રંધ રચી, વધૂ વધૂ પ્રત્તિ વપુ ધરે;
ભર્યો રસમેં મગ્ન ક્રીડા કામની કારજ સરે, અધુર મધુર રસ પાય પીવે...૭

કેલિ ભૂતલ સુચિ રચે, ભોમ રાજિત કનકમણિમેં;
પાંચ સ્તંભ ઢિંગ ઢિંગ ખચે, સુખ દિયો ગોપીન રાસ રંગ રચી....૮

ચંદ્ર ગગન શું થકિત[1] હો રહ્યો, સકલ અબલા મન વસે,
કહત કૃષ્ણદાસ ગિરધર, દયાનિધિ મોહન હસે.....૯

૧. ચકિત થઈને જાણે સ્થિર થયો

ૐ અનુક્રમ ૨૮

તુલસીદાસનો રાસ

પદ-૬૯૫ કહે તુલસી રંગ ઉપન્યો

સાખી

કહે તુલસી રંગ ઉપન્યો, મારે હૈયે હર્ષ અપાર;
વેણુ સુની વ્હાલા તણી, ત્યાં વ્રેહ[૧] પામી વ્રજનાર ૧

૧. વિરહ

ચાલ

ત્યાં વ્રેહ પામી વ્રજનાર જો, મન માંહે કરે રે વિચાર;
ચાલો વ્રેહની જોવા જઈએ, સખી સર્વે સંચરા થઈએ;
આવી શરદ પુનમની રાત, રમવાને વ્હાલાની સાથ;
કાલિંદી તે જમના પાસ, શામલિયે તે માંડયો રાસ ૧
હૈડાંમાં હર્ષ અપાર, જોવાને મનડાં થાય
મોહન મુખ મુરલી વાગે, તેની ધૂન ગગનમેં ગાજે,
એ વેણુ વાયે વનમાલી, ત્યાં જોવાને સર્વે ચાલી ૨

સાખી

જોવા જાદવરાયને વ્રજવનિતા સૌ ધાય;
કહે તુલસી રંગ ઉપજે, ત્યાં રંગ ઘણેરો થાય ૨

ચાલ

ત્યાં રંગ ઘણેરો થાય, કોઈ મંદિરમાં ન રહેવાય;
કોઈએ મુકી તે કુલની લાજ, તે ત્રિકમ તારે કાજ;
કોઈએ ભોળવ્યા ભરથાર, કોઈએ વાયો[૧] સૌ વહેવાર;
એકે રોકી રાખી રામા, સહુ પહેલી પહોંચી શ્યામા;
એક ન્હાતી ચાલી નાર, તેને લજજા નહિ લગાર;
એકે અવળી પહેરી ચોળી, એમ ઠામ ઠામ થઈ ટોળી ૨

૧. છોડી દીધા

સાખી

આતુર થઈને નાથજી, મેલી કુલની લાજ;
કહે તુલસી સંગ ઉપજે, કોઈને હાથ ન લાગે કામ ૩

ચાલ

કોઈને હાથ ન લાગે કામ, જોવાને સુંદીર શ્યામ;
ચાલો જોવા જઈએ બેની, આપણે વાત ન કરીએ કોઈની;
કોઈએ એક જ આંજી આંખ, તે તો વાંસલડીનો વાંક;
અબલા સજી શણગાર, મન થોભે નહિ લગાર;
દોડતી શ્વાસ ન ખાય, સખી જે જેમ તે તેમ ધાયે;
વૃંદાવન લાગી લાર, જાણે હરણાં વછુટયાં ફાળ ૩

સાખી

સહુયે પોતી[૧] પ્રેમની, સૈંયર સઘળી સાથ;
કહે તુલસી રૂડું થયું, હવે નયણે નિરખ્યાં નાથ.....૪

ચાલ

હવે નયણે નિરખ્યા નાથ, વ્હાલા શું કરીએ વાત;
મુખ દેખીને મોહ જ પામી, સહુ વ્રેહની તે વેદના વામી;[૨]
દેખીને તે દેવમોરાર, હૈડાંમાં હર્ષ અપાર
પ્રભુ રમાડોની હવે, અમો આવ્યા તે સૌ ભાવે;
આજ એવા તે રંગ રમાડો, મને વૃંદાવન દેખાડો ૪

૧. ઘેલી ૨. વધી ગઈ

સાખી

વચન સુણી વનિતા તણુ વિઠ્ઠલ બોલ્યા એમ;
કહે તુલસી આ રાતમેં, તમે સર્વે આવ્યા કેમ.....૫

ચાલ

તમે સર્વે આવ્યા કેમ, નર મુક્યાનું લીધું નેમ;
જયારે પરણ્યો પૂછે પેર, ત્યારે કેમ જવાશે ઘેર;
એમ બોલ્યા શ્રી મહારાજ, અહીં આવ્યા શાને કાજ;
તમે રાખો ધણીનું ધ્યાન, એમ મુક્તા તે જો માન;
સખી માંનો ની વાત અમારી, ઘર જાઓ સકલ વ્રજનારી;
એમ લજજા લોકમેં લાગે, પછી ભાર તમારો ભાગ ૫

સાખી

મોહન મુખ એમ ઉચરે, નીચું ભાળે નાર;
કહે તુલસી આ રાસમેં, ઓછો આ અવતાર.....૬

ચાલ

હવે ઓછો આ અવતાર, મુખ બોલે નહિ લગાર;
અમો આતુર થઈને આવ્યા, પણ ભૂધરને નહિ ભાવ્યાં;
કોની સૈયર શી પેર કરીએ, મત ઘેર જવાનો ધરીએ;
કહોની કેમ જવાએ ઘેર, તારે નીકળવું ન્હોતું ઘેર;
આપણે આવ્યાં વનમાંહે, એને ના રે આવ્યું કાંઈ મનમાં;
આ તન તજવું એ સારું, સહુ કહેશે એ વારું ૬

સાખી

ગોપી કહે ગિરિવર ધરને, મનમેં મોટી આશ;
તુલસી રીઝયા નાથ શું, હવે રમો ને વળી રાસ.....૭

ચાલ

રંગ રમવાતે રસિયો બોલ્યા, સખી સહુના પાત્ર ખોલ્યાં;
ગોપીના મનની જાણી, વૃંદાવન લીલા ઠાની;
રજની કીધી ષટ્ માસ રમવાને રંગ વિલાસ;

ત્યાં તાલ પખાવજ વાગે રૂડો સુંદીર શ્યામ બિરાજે;
મુખ મોહનજીનું નિરખી, ગોપી હૈડાંમાં હર્ષી;
હૈડાંમાં હર્ષ જ પામી, મને મળ્યા અંતર્યામી ૭

સાખી

વૃંદાવનની કુંજમેં, બાજે વેણુ રસાલ;
તુલસી હરિ શું રાસ રમે, ત્યાં તો ગોપી ને ગોવાલ.....૮

ચાલ

રમે ગોપી ને ગોવાલ, રૂડા દીસે ઝાક ઝમાલ;
રૂડા રંગભર્યા રણછોડ, ગોપીના પહોંચ્યા કોડ;
અબલા થઈ આધીન, ત્યાં મોહ્યા ખગ[૧] મૃગ મીન;
મોહ્યા વનને વેલી, ગોપી રમે ગોવિંદ ઘેલી;
મોહ્યા નરને નાર, ત્રિકમનું તેજ અપાર.....૮

૧. પક્ષી

સાખી

તેજ તમારું જોઈને, હૈડે હર્ષ ન માય;
કહે તુલસી રંગ ઉપજે, મનમુકત કોઈ ન થઈ.....૯

ચાલ

મનમુકત કોઈ ન થાય, એવો રાસ રમે જદુરાય;
આવી સર્વે દેવતા ભાળે, ત્યાં ઈન્દ્ર વિમાન ન ચાલે;
કરજોડી રહ્યા તે કામ, આધીન થયો તે ઠામ;
ત્રિકમનું દેખી તન, મુનિજનના છુટયાં ધ્યાન;
જોવા શંકર આવ્યાં ઊઠી, બ્રહ્માની તાડી[૧] છુટી;
મોહ્યા ધરતીને આકાશ, મોહ્યા મોરકલા પુરવાસ.....૯

૧. સમાધિ

રાખી

જે જે તજે આ રઢમે,[૧] માયા મુકી મોહ;
કહે તુલસી આ રાસમેં તૃપ્ત ન થયાં કોઈ.....૧૦

૧. પ્રવાહમાં

ચાલ

હવે તૃપ્ત ન થાયે કોઈ, મોહ્યાં પશુ પંખી સુખ જુવે;
મોહ્યાં મોરકલા બહુ માડે, ગૌ ધાવતાં વાછરું છાંડે;
મોહ્યાં શશિ સુરજ ને તારા, તે થકિત થયાં રે બિચારા;
મોહ્યાં મર્કટલાં વનમાંહી, ઘણું કુદે ન કૂદે ત્યાંહી;
મોહ્યાં સહુ વૃંદાવન, ધન્ય ધન્ય તે જુગજીવન;.....૧૦

સાખી

ધન ધન દીનાનાથને, પૂરે મનની આશ
કહે તુલસી રૂડું થયું, હવે હરિ રમાડો રાસ.....૧૧

ચાલ

હવે હરિ રમાડો રાસ, અબલાં ને પહોંચી આશ;
રૂડાં રંગ રમાડો રીતે, પાતલિયા પૂરણ પ્રીતે;
ગોપીને લાડ લડાવે, વ્હાલો એવા બ્રહ્મ જગાવે,
અબલા આનંદમેં ઝૂલે, તેનું રોમરોમ અંગ ખીલે;
દેખીને ત્યાં લીલા લ્હેર, કોઈ જવા ન તાકે ઘેર,
એમ લાગ્યાં મોહનાં બાણ, વિંધાયા તનમન પ્રાણ.....૧૧

સાખી

મનમેં મહા આનંદ ઉપન્યો, સુખ પામી ઘણું સુંદરી;
તુલસી રસ જામ્યો ઘણો, ત્યારે અંતર્ધ્યાન થયા હરિ.....૧૨

ચાલ

હરિ અંતર્ધ્યાન થયાં રે, ગોપીના પ્રાણ ગયાં રે;
મને મેલી ગયાં મહારાજ, મનમેં રહી મોટી દાઝ;
હવે કેમ કરી રહેવાય, મન આકુલ વ્યાકુલ થાય;
આંસુડા નયણે ધાર, જાણે તૂટયાં મોતીના હાર;
વ્યાકુલ થઈ વ્રજનારી, શું ભણે સર્જનહાર;
આવું વૃંદાવન સુખકારી, દેખી દુઃખ પામી વ્રજનારી ૧૨

સાખી

વન વન ઢૂંઢે વનિતા, કયાં જડે નહિ ભાળ;
તુલસી રુદન એમ ઉપજે, તે તજીને ગયા ગોપાલ.....૧૩

નોંધ: અહીં પંખીડાનું પદ ગવાય છે.

ચાલ

તે તજીને ગયાં રે ગોપાલ, અબલાને ઊઠી ઝાળ;
દીનાનાથ ગયાં રે મને મેલી, ગોપી ઢૂંઢે વનવન વેલી;
શ્યામળિએ સુખ દેખાડી, મારા પ્રાણ ગયાં છે કાઢી;
સખી વૃક્ષને પૂછવા જાએ, કછુ દીઠાં તે જાદવરાય;
એ તો વૃક્ષને પૂછે બાઈ, તમે શીદ રહ્યાં સોહાય;.....૧૩

સાખી

ટોળે વળી ત્યાં ટળવળે, નાથ વિજોગે નાર;
તુલસી રડતાં સૌ ફરે, આવ્યાં વૃંદાવન મોઝાર.....૧૪

ચાલ

આવ્યાં વૃંદાવન મોઝાર, અંહી રમતા દેવમોરાર;
આપણને મેલ્યાં ઉવેખી,[૧] તરછોડયાં અવગુણ દેખી;
પહેલાં તે લાડ લડાવ્યાં, વળતાં તે વારું રડાવ્યાં;
મોરલીએ મોહ પમાડયાં, કેડે લઈને એમ પછાડયાં;

આપણને ઉવેખ્યાં નાથે, રાધાજીને લીધાં સાથે;
રાધાજીએ મોટમ આણી, હું તો મોટી મોટી પટરાણી ૧૪

૧. અવગણી

સાખી

રાધા મન મોટમ કરે, જાણે દીનદયાળ;
તુલસી રસિયો એમ કહે, તમો વળગો આણી ડાળ.....૧૫

ચાલ

તમો વળગોને આણી ડાળ, પછી વહીને ગયાં ગોપાલ;
મોહનજીએ મેલ્યાં રોતાં, રાધા હીંડે વનવન જોતાં;
હરિ કહેતાં હૈયું ન ફાટે, ખોયું કંચન કાચને સાટે;
મેં તો મનમેં આણ્યો અહંકાર, તે તજીને ગયાં ગોપાલ;
સખી આવી મળ્યાં સહુ ત્યાંહી, રાધાજી દીઠાં વનમાંહી;
તું તો બહું રે હતી એમ વ્હાલી, વનમે મેલી કેમ ટાળી.....૧૫

સાખી

દુઃખણી દુઃખણી ટોળે મળી, રૂદન કરે અપાર;
તુલસી રુસણી રાધિકા, પ્રાણ તજું આ વાર.....૧૬

ચાલ

કહે છે પ્રાણ તજું આ વાર, દેખીને દુઃખ અપાર;
એક ગોપી ખાએ ફાંસી, એક કહે તું કેમ વિમાશી;[૧]
એક જમનામેં ઝંપલાવે, એક કહે તું કેમ ઘેલી થાયે;
બાઈ પ્રેમ હશે કંઈ જયારે, દીનાનાથ મળશે ત્યારે;
પાતલિયો પ્રગટ થાયે, કંઈ કરીએ તે જે ઉપાય ૧૬

૧. નિરાશ થઈ બેઠી

સાખી

સહુ સૈયર ટોળે વળી, મન વિચારે વાત;
પ્રેમ વિના નહિ પ્રગટે, તુલસીનો રસિયો નાથ.....૧૭

ચાલ

તુલસીનો રસિયો નાથ, તે તો હેતે આવે હાથ;
બાઈ રાસ રમાડોની હવે, દીનાનાથ પધારે ભાવે;
રાધાને કરો રણછોડ, સહુ ગોપી રહો કરજોડ;
રૂડી રમત માંડોની એમ, દીનાનાથ પધારે જેમ;
આરાધો[૧] એક મન, તો આવે જગજીવન;
હવે નાયક થઈ ને નાચો, દીનાનાથને સર્વે જાચો ૧૭

સાખી

નાયક થઈને નાચ્યા, દ્રેહભરી વ્રજનાર;
તુલસીના શ્યામ રહી ન શકયા, ત્યાં પ્રગટયા દેવમોરાર ૧૮

ચાલ

હવે પ્રગટયા દેવમોરાર, ત્યાં ભેટી ભૂધરને નાર;
સબ મોતીડે વધાવે, ઘણું હેત હૈયામેં આવે;
બાઈ પ્રેમ હતો ત્યારે પામી, મને મળ્યા અંતર્યામી;
અલબેલાં ને પહોંચી આશ, રાસ ગાવે તુલસીદાસ;
એ તો હરિ રાધાનો વિલાસ, સાંભળે તેને વૈકુંઠ વાસ;
રાસ શિખે જે નરને નાર, તે તે છૂટે ભવસંસાર ૧૮

પધ્ધ અધ્યાયનો રાસ

પદ-૬૯૬ શ્રી ગુરુને ચરણે નમું

સાખી

શ્રી ગુરુને ચરણે નમું, માંગુ અખિલ[૧] જ્ઞાન પ્રકાશ;
કૃષ્ણકથા જશ બોલશું, હરિ રમ્યા ક્રીડા રાસ ૧

શ્રી ભગવતની કથા પાવન, દશમ સ્કંધે જેહ;
પગ્ધ અધ્યાય પરીક્ષિતને કહ્યા, શ્રી શુકજી બોલ્યા તેહ ૨

તે કથા વિસ્તારવા, મારે હૈયે હર્ષ અપાર;
તે માટે ગુરુને ચરણે નમું, અખિલ જ્ઞાન પ્રકાશ ૩

અખિલ જ્ઞાન ઉચ્ચારતાં, પતિત પાવન થાય,
કૃષ્ણ ભરથારને પામવા, ગોપી વધૂ ગિરિજા ને ધાય ૪

૧. સમગ્ર

ચાલ

હાં હાં રે ગોપી વધૂ ગિરિજાને ધાય, પૂજા કરીને લાગ્યાં પાય;
મારે વરવાં છેવ નમાલી, તમે કૃપા કરો કૃપાળુ ૧

દેવીએ દીધાં આશિષ, વર હોજો શ્રી જગદીશ;
આવ્યાં વર તે સુફલ કરવાં, હરિ ભક્તિ તણો ભાવ જોવા,
આવી ઊભાં તે જમુના તીર, અબલાનાં હર્યા ચીર ૨

સાખી

ચીર ચોરી કદમે ચઢયાં, વ્યવ્હળ[૧] થયાં વ્રજનાર;
હરિ આપો તો નીસર્યં, એમ કહે સકલ વ્રજનાર ૫

૧. અકળાય

ચાલ

હાં હાં રે જલ મધ્યે રહી વ્રજનાર, કરજોડી કરે નમસ્કાર;
તમે આપોની ચીર પરિધાન, સ્વામી માગશું એટલું માન;

ત્યારે હસીને બોલ્યાં ભગવાન, તજો દેહતણું અભિમાન;
તમે લજ્જા તે લોક નિવારો, ઉઘાડે અંગે પધારો;
હરિએ જેમ તેડયાં તેમ જાએ, મન હર્ષ્યાં તે જાદવરાય.....૨

સાખી

અબલા મન આનંદ ઘણો, વર પામી જુગજીવન;
એક રાત્રિ રમવા તણો, હરિએ આપ્યું સતવચન ૬

ચાલ

હાં હાં રે એક શરદ નિશા અતિ સોહે, દેખી મુનિ જનના મન મોહે;
ઊગ્યો પૂરણ કલાનો ચંદ્ર, વૃંદાવન નાથ નિરંધ્ર;[૧]
ત્યાં શીતલ પવન સુગંધ, વાયે ત્રિગુણવા નિર્બંધ;
દેખી નિર્મલ જ્યોત આકાશ, રમવાને રાસ વિલાસ ૩

૧. પાપ વગરના

સાખી

મધ્ય નિશા મોહન ગયા, વૃંદાવન મોઝાર;
તે રજની ને સંભાળતા, જે વર આપવો વ્રજનાર ૭

મધુરો વંશ વગાડયો, મોહ્યાં ત્રણ ભોવન;
વ્રજનારી વિહવળ થઈ, તેનાં આકદ થયાં મન ૮

ચાલ

હાં હાં રે વ્રજનારી વિહવળ થયે, તેણે મંદિરમાં ન રહેવાય,
એકે કુંદલ પહેર્યું ચરણે, એકે નૂપુર ઘાલ્યું કર્ણે;
એકે હાર ભેરવ્યો હાથે, એકે કંકણ ગૂંથ્યું માથે;
એકે પહેરી અવળી ચોરી, એકે કુંકુમ કાજલ રોળી;
એકે લોચન આંજયું એક, એમ વિસરી અંગવિવેક
સર્વે છાંડયો ગૃહ વ્યવહાર, વિસર્યા પતિ પરિવાર;
સર્વે ચાલ્યા વન મોઝાર, જાણે કામ થયો અસ્વાર;
શ્યામાદલ સંગ વિશાળ, જઈ ગઢ વીંટયો ગોપાલ.....૪

સાખી

હરિ માયાનું બલ જૂએ, ગોપી ન જાણે મર્મ;
પ્રેમદા પર સંગે રમે, જે ડરતી ગૃહના કર્મ ૯

જુવંતી જૂથ મળ્યું બહુ, તે દેખી વ્રજરાજ;
ગોકુલમાં સહું કુશલ છે, તમે વન આવ્યાં કોણ કાજ.....૧૦

મધ્ય નિશા ગયી માનુની, તમને ઘટે નહિ એહ;
પિયુ પોતાનો પરહરી, વન નીસર્યાં તેહ.....૧૧

અંધ દરિદ્રી રોગીઓ યદ્યપિ હોય ભરથાર;
પતિવ્રતા છાંડે નહિ, જો હોય કુલવંતી નાર.....૧૨

ભામની ભોવન વિશે રહો, ધર્મ તમારો એહ;
જઈ સ્વામીની સેવા કરો, સાધન સઘળાં તેહ.....૧૩

ચાલ

(રાગ-કેદારો)

હાં હાં રે તમે કેમ આવ્યાં વ્રજનાર, મંદિર પરહરી,
પરહર્યાં નાનેરાં બાલ, હો વ્રજની સુંદરીઓ .....ટેક

મધ્ય નિશા રૂડાં મંદિર તજીને, આવ્યાં છો વનમોઝાર;
એક એક પે દીસો છો રૂડાં, છો કુલવંતી નાર
એમ બોલ્યાં હરિ ૧

વેદ પુરાણમાં સુન્યો હશે, સ્ત્રીઓને ભજવા કંથ રે
ધર્મ તમારો તમને કહીએ, જૂઓને વિચારી ચિત્ત
એમ બોલ્યા હરિ ૨

મનડું વિમાસી ગોપી, અબલા ઊભાં, તમે શું કહો
છો પ્રાણ જીવન;
અમે ભજીએ વનમાલીનો વ્હાલો, એમ વિનવે
ગોપીજન વ્રજની સુંદરી ...૩

સાખી

વચન વિષ્ણુના સાંભળી, વ્યાકુલ થઈ વ્રજનાર;
ગદ્‌ગદ્‌ કંઠે હવિ[૧] થકી, તેને નયણે વહે જલધાર.....૧૪

મોહસાગરમેં તે પડી, નારી થઈ નિરાશ;
જાણે દધિ સાગર ઉલટયો, જલ વ્યાપ્યું રે આકાશ.....૧૫

તે જલ મધ્યે ડૂબતાં શોભ દિયો હરિ નાવ;
પ્રીત વચને ગોપીના સુણી, જાણ્યો નિશ્ચલ ભાવ.....૧૬

અવિલોક[૨] અંતગતિ સ્નેહ થશે નિર્વાણ;[૩]
પ્રેમદા પાછા નહિ ફરે, તત્ક્ષણ તજશે પ્રાણ.....૧૭

૧. હોમવાનું દ્રવ્ય ૨. જોઈ ન શકાય તેવી ૩. અંત

ચાલ

હાં રે ત્યારે હસીના બોલ્યા જદુરાય, અબલા મન હર્ષ ન માંય;
ત્યાં મંડપ રાસ રચાયે, તેની સોભા કહી નવ જાય;
સુખ પામ્યા વિવિધ વિલાસ, પછી રમવાને માંડયો રાસ ૪

સાખી

અબલા એક એક મેં મધ્યે નાથ નિરંધ્ર;
બેઉ ઘટમે પ્રતિબિંબ ભાસ્યો; જેમ જલ મધ્યે ચંદ્ર.....૧૮

ચાલ

હાં રે બહુ રૂપ ધર્યું તેણીવાર, તેની શોભાનો નહિ પાર;
તેની શોભા કહી નવ જાયે, જેમ સાગર લ્હેર સમાય ૫

સાખી

(રાગ-કેદારો)

કેદારો જબ કીજીએ મુખે જપીએ રામ;
ઔર રાગ સબ દેવતા, મારે કેદારો ભગવાન.....૧૯

શોભા શી બની કહું, કહેતા ન આવે પાર;
રૂપ ધર્યું રાધામાધવે, તેનો વિસ્તારું શણગાર.....૨૦

ચાલ

હરિનું વન ઘનશ્યામ બિરાજે, જેનું વૈદુર્ય મણિનું ભાસે;
હરિને પીતામ્બર તન શોહે, ત્યાં અમર મન મોહે;
હરિને ચરણે નૂપુર સાર, શ્યામા ઝાંઝરનો ઝંકાર;
હરિને અંગે બાંલુલંડલી વિશાલ, શ્યામા કર કંકણ રંગ લાલ;
હરિને ઉર લટકે વનમાલા, શ્યામા મુકતા દામ પરવાળાં;
હરિનું નિરખી વદન નિરંધ્ર જાણે ઊગ્યો પુનમનો ચંદ્ર
હરિને કાને કુંદલ લટકે, શ્યામા ઝાલ અનુપમ ઝલકે;
હરિના લોચન અમ્બુજ[૧] રાતાં શ્યામા મૃગનયની મહમાતા;
હરિને મોર ચંદ્રિકા માથે શ્યામાશિશ ફૂલ સર ગૂંથે;
નખશિખ સિંધુ શોભા અપાર, કીધો સંક્ષેપ વિસ્તાર;
હરિના ચરણ કમલ બલિહારી, જાયે રામભકત બલિહારી ૬

૧. કમળ જેવા

સાખી

એક એક ગોપી બીચ બીચ માધવ, રચ્યો રાસ વિહાર;
હાથ જોડી હરિ સંગે રમે, પહેર્યાં સુલમણિના[૧] હાર.....૨૧

૧. ઉત્તમ પ્રકારનાં મણિ

ચાલ

હાં રે પહેર્યાં સુરમણિના હાર, એમ રચ્યો રાસ વિહાર;
અબલા મન હર્ષ અપાર, ત્યાં વર્ત્યો જૈ જૈકાર;
વાજીંત્ર વાગે બહુ રંગ, ઉપજે બહુ તાન તરંગ;
હરિ કંઠે ઘાલી બાંહે, જાણે વિજ થઈ ઘનમાંહે;
ત્યાં થૈ થૈ કર બોલે, ત્રિભોવનમાં નહિ કોઈ તોલે;
ત્યાં ઘુંઘરીનો ઘમકાર, પાયે નુપુરનો ઝંકાર;

ત્યાં કંકણ ચુડી ખલકે, રાખલડી મસ્તકે ઝલકે;
હરિ સાથે ભમરી ખાયે, તેને ઉલટ અંગ ન માંય;
શ્યામા તન્મય થઈ તેણીવાર, નહિ દેહની સૂધ લગાર;
ત્યાં ચોળી ના કણ છૂટે, તેના હાર કુસુમના તૂટે;
તૂટયા મુકતાફલના હાર, જાણે સ્વાંત મેઘની ધાર;
છૂટયા વસ્ત્ર ભૂષણ પરિધાન, ભૂમિ થઈ તે કનક સમાન;
ત્યાં નારી થઈ લોલીન, જેમ સંગાતે મીન;
તેની વ્રેહની વેદના વામી, પરિબ્રહ્મ વિશે લય લાગી ૭

સાખી

વેદ રુપે હરિ અવતર્યા, ઋચા ગોપિકા જાણ;
રગે ઓશંકા આણતો, બાલક બુદ્ધિ અજાણ ૨૨
ગાયત્રી જશોદા થયા, વેદ તણી જે માત;
અધ્યાય તે સર્વે ગોવાલિયા, હરિ અવતર્યા સાક્ષાત.....૨૩
અમર લોક ઈચ્છા કરે, ધન વૃંદાવન નાર;
આપણ શેં નવ અવતર્યા, હરિ સંગ કરત વિહાર.....૨૪

ચાલ

હરિ સંગ કરતાં વિવિધ વિલાસ, ત્યાં સર્જન થઈ ષટ્ માસ;
નારી જાણે છે ક્ષેણુ એક, એમ વિસરી અંગ વિવેક;
હરિ બંસુરી મધુરી વાયે ત્યાં સુરભિ[૧] તૃણ ન ખાયે;
સ્થિર પામ્યું જમના નીર, ગૌવચ્છ ન પીએ ક્ષીર;[૨]
ત્યાં ખગ મગ પક્ષી જેહ, સર્વે ચકિત થયા મન તેહ;
ત્યાં ચંદ્ર વિમાન ન ચાલે, ગતિ ગ્લાન થઈ નવ હાલે;
ત્યાં કામ રહ્યો કર જોડી, દેખી ને પામ્યો દિગ્મૂઢ;[૩]
ત્રિભોવન જીત્યું તેણે જેહ, હાર આગળ હાર્યો તેહ;
એવું સુન્યું અદ્દભુત જ્ઞાન, મુનિજનના છૂટયા ધ્યાન;
તપે બેઠા આસન વાળી, મહાદેવની છુટી નાડી;
સનકાદિક સમાધિ છુટી, ત્યાં કાલતણી ગતિ તૂટી;

અંતરિક્ષથી સુરનર દેવ, જોવાને આવ્યા તનખેવ;
સુરનારી કુસુમ વધાવે, તે જોવા હરિને આવે;
વૃંદાવન વૈકુંઠ બિરાજે, તેની શોભા અધિક બિરાજે;
સુર પામ્યા હર્ષ અપાર, ત્યાં વર્ત્યો જૈ જૈકાર,
દેવતાએ માંડયો રાસ, સુરનારી વિવિધ વિલાસ;
ત્યાં અદભૂત ઓચ્છવ થાય, જાણે મળ્યા વૈકુંઠ રાય;
વાજીંત્ર બાજે બહુ સાર, સુર ત્રીયા રણઝણકાર;
તેના છેક મળ્યો એક ઠામ, તે પામ્યો પદ અમિરામ ૮

૧. ગાય ૨. દૂધ ૩. આશ્ચર્યચકિત

સાખી

રાસમંડલ ગિરિધરે રચ્યો, સુખ દિયો ગોપનકો દાવ;
રાધારસિકને સંડો લઈ, તબ ભયે હરિ અંતર્ધ્યાન ૨૫

ચાલ

હાં રે તબ ભયે હરિ અંતધ્યાન, ગુણ સાગર રૂપનિધાન;
જુવંતી જુવંતી જન ડોલે, સામા સામી કરી મુખ બોલ;
પૂછે ગુલ લતા દ્રુમ વેલી, કહું દેખ્યો શ્યામ સાહેલી;
મેં તો અભિમાન ડિયો મોરી માય, જબ લાભ ભયે જદુરાય.....૯

સાખી

કુંજ કુંજ ઢુંઢતી ફરે, ખોજતી દીનદયાળ,
પ્રાણનાથ પામે નહિ, ત્યાં વ્યાકુલ ભયી વ્રજનાર.....૨૬

ચાલ

હાંરે ત્યાં વ્યાકુલ થઈ વ્રજનાર, ઢુંઢતી ફરે શ્યામ તમાલ;[૧]
પૂછે ચંપક જાઈ ગોપાલ, કહું દેખ્યો નંદકો લાલ;
કોઈ કદમની વાત ન જાણે, શ્યામ તરુણી અંગ ન સૂઝે.....૧૦

૧. ઝાડનું નામ

સાખી

પિયુ કે સંગ એકાંત ભયી, સો વિલસે રાધા નાર;
સ્કંધ ચઢાઈ પ્રભુ ઐસો કિયો, તબ તજીને ગયા મોરાર.....૨૭

ચાલ

હાં રે ત્યાં તજીને ગયા મોરારિ, હું તો આપ સંગથી હારી;
મેં તો અભિમાન કિયો મોરી માય, ત્યાંથી અલોપ થયા જદુરાય;
ત્યાં ઔર સખી મિલી આયી, દેખન પતિ જાદવરાય.....૧૧

સાખી

વૃંદાવનમેં વિઠ્ઠલો, પામ્યો અંતર્ધ્યાન
ગોપી સર્વે ઘેલી થઈ, જુએ વેલ તરુવર પાન.....૨૮

ચાલ

હાં રે ગોપી વેલ પાન સહુ જુએ, શ્યામા શ્યામ કરી મુખા રુવે;
વ્રજબાલા માર્ગ પેખે, નરનારીના પગલાં દેખે;
ધન ધન રાધા રાણી, જેણે વશ કીધા મોરારિ.....૧૨

સાખી

ધન ધન રાધાનારને, જેણે ત્રિકમ લીધાં સાથ
હરિજી વિના કેમ ચાલશે, ના વિસારો નાથ.....૨૯

ચાલ

હાં રે આપણ હરિજી વિના કેમ રહિએ, બેની ચાલોની જોવા જઈએ;
જોવું વૃંદાવન મોઝાર, નહિ દેખ્યાં નંદકુમાર ૧૩

સાખી

નહિ દેખ્યા નંદકુમારને, વળી વિમાસે સર્વે સાથ;
ધ્યાન ધરો કૃષ્ણચંદ્રનું, જેમ આવે વ્રજનો નાથ.....૩૦

ચાલ

હાં રે ત્યાં ધ્યાન ધર્યું સર્વે સાથ, સખી કયાં છે વૈકુંઠનાથ;
ત્યાં જાય જપે વ્રજબાલા, ઉન કરમેં ગ્રહી જપમાલા ૧૪

સાખી

જપમાલા ઉન કારમેં ગ્રહી, ત્યાં ધ્યાન ધર્યું સર્વે નાર;
સાથે હતી રાધિકા, તેણે મન આણ્યો અહંકાર.....૩૧

ચાલ

હાં રે રાધાજી ગર્વભરી એમ બોલે, નારી નહિ મુજ કોઈ તોલે;
હરિ એ વિસારી સર્વે નાદ, મારે વશ થયા મોરાર;
રાધાજીએ મનમાં એવું આણ્યું, ત્રિકમજીએ તત્ક્ષણ જાણ્યું;
માધવજીએ મેલી રોતી, રાધા હીંડે વન વન જોતી ૧૫
(પંથીડા પદો ગાઈ શકાય છે.)

સાખી

કૃષ્ણ ચરિત્ર ગોપીએ કિયો, વ્રહે વાધ્યો વ્રજનાર;
એક ભયી જૈસી પુતના, એક ભયી ગોપાલનાથ.....૩૨

ચાલ

હાં રે એક ભયી ગોપાલનાથ, તેણે દુષ્ટ પુતનાને મારી;
એકે વેષ મુકુંદજી કીધો, તેણે તૃણાવત હણી લીધો;
એકે વેષ દામોદરનો ધર્યો, તેણે જમલા અર્જુન માર્યો.....૧૬

સાખી

અબલા મન આનંદ ઘણો, પામી પદ નિર્વાણ;
જઈ હરિને ચરણે નમ્યા, તત્ક્ષણ આવ્યા પ્રાણ.....૩૩

ચાલ

હાં રે આવ્યા પ્રાણજીવન તેણીવાર, અબલા મન હર્ષ અપાર;
ત્યાં વર્તો જૈ જૈકાર, ફરી રચ્યો રાસ વિહાર;
એમ રંગ ભરી રજનિ નિહાળી, હરિ સંગે જતાં નવ જાણી;

હરિ ક્રીડા રાસ વખાણે, કોઈ જતિ જોગી જાણે;
છેક રજનિ રહી ઘડી ચાર, ત્યારે વ્રજમાં પહોંચી નાર;
તે પામ્યા પદ અભિરામ, હરિ પહોંચ્યા ગોકુલ ગામ;
રામભક્ત કહે કર જોડી, સ્વામી ભવના બંધન છોડ;
હરિચરણે રાખો વાસ, નહિ તો જાણો તમારો દાસ ૧૭

પંથીડાની સાખી

હાંડે વન વન શોધતી, શ્રી વૃંદાવન મોઝાર;
વાડી વેલે સર્વે જોયું, હવે જુએ સરોવર પાળ ૧

ગર્વ જાણી ગોરી તણો, હરિ ભયે અંતર્ધ્યાન;
એધાણી જોતી પંથની, નયણે છુટયાં ઝરણ ૨

પદ-૬૯૭ પંથ નિહાળતી રે હો

પંથ નિહાળતી રે હો, જોતી પ્રીતમના પગલાં;
મધ્ય નિશાએ ઘેલી હો, ભરતી લથડતા ડગલાં;.....ટેક

ચૌદિશી નિહાળતી રે હો, જાણે વનચરતી હરણી રે હો;
સુધ બુધ વિસરી હો, પ્રભુ મારા તે તારી કરણી રે ૧

શ્યામા સૌ ટોળે મળી રે હો; હીંડે મારગડો જોતી રે;
નયણે નીરે ઝરે રે હો, ચતુરા ચીરથી લ્હોતી રે.....૨

શ્યામા સૌ ટોળે મળી રે હો, મનમાં કીધો વિચાર રે;
ચાલો સખી ત્યાં જઈએ હો, જયાં રમતાં નંદકુમાર રે ૩

જોતા સૌ ત્યાં ગયા રે હો, જયાં છે જલ યમુના નીર;
અહીં હરિ બેસતા રે હો, જમતાં કર્મલડો[૧] ને ક્ષીર ૪

વ્હાલો વગાડતો વાંસડી રે હો, ગોપી ગાતી સર્વે ગીત રે;
તે કેમ વિસરું રે હો, પ્રભુ મારા પૂર્વ જન્મની પ્રીત રે ૫

જતને જાળવું રે હો, જોબન ભૂધર ભેટ કરીશ રે;
જો હરિ નહિ મળે રે હો, મારા પાપી પ્રાણ તજીશ રે; ૬

શ્રી હરિ શ્યામળા રે, ધરતાં ધાબળિયાનો વેશ રે;
કેડલો[૨] પૂછતી રે હો, કહો મને કૃષ્ણનો ઉપદેશ રે.....૭

આણે આણે મારગડે હો, આવ્યા લક્ષ ચોરાશી માંય રે;
મનષા દેહ ધરી રે હો, પ્રભુ મારા આવાગમનની વાર રે ૮

પૂછું પેલા દ્રુમને હો, કહો મને નાગર કેરી ભાળ રે;
વનિતા વલ વલે રે મળવા આતુર શ્રી ગોપાલ રે ૯

તારુણી ટોળે મળી રે હો, કરવા લાગી કંઠ રુદન રે;
વ્રહદેવના સ્વામી મળો રે હો ધ્યાને આલિંગન રે. ...૧૦

૧. સાથવો-ભાખરો ૨. છેડો

પદ-૬૯૮ વનવન શોધતી રે હો

(રાગ-પંથીડો)

વનવન શોધતી રે હો, જોતી પદમ[૧] તણા એંધાણ;[૨]
ડગમગ ડોલતી રે હો બોલતી મુકી મનની સાન[૩] .....ટેક

હૈયું બિગાડતી રે હો નારી હરિ વિના થઈ નિરાશ;
મૂર્છા[૪] પામતી રે હો નરહરિ નહિ દેખે નિશ્વાસ ૧

અવની આળોટતી રે હો, જાણ્યું પ્રેમદા તજશે પ્રાણ રે;
સખી સમજાવતી રે હો, આપણ રમીએ રાસવિલાસ .....ટેક

હરિએ જે કર્યું રે હો, લીલા આચરીએ તેણી વાર રે;
એક થઈ પુતના રે હો, એક થઈ કાન નાનેરું બાળ રે.....૨

તેને શોધી રે હો, ફરતી પ્રાણ પવન તેણીવાર રે;
વાય વંટોળિયો રે હો, લઈને ઊડતી આકાશ રે ૩

એક મહી હિંડોળતી રે હો; બાંધતી ઊખલા[૫] સાથે હાથ રે;
વૃક્ષ ઉખેડતી રે હો, ભરતીજમલા અર્જુન બાથ રે ૪

અદભૂત ચુરંતી[૬] રે હો, કરતી દાવાનલનું પાન રે;
પર્વત તોળતી રે હો, હરતી ઈન્દ્ર તણું અભિમાન રે.....૫

બંસુરી વગાડતી રે હો, કરતી અન્યોન્ય ગાન રે;
રાસ રમાડતી રે હો, નારી થઈ સ્વયં ભગવાન રે ૬

વ્રેહની વ્યાકુલતી રે હો, વનિતા હીંડે વનમોઝાર રે;
અનાથ એકલી રે હો, વનમાં મેલી ગયા વ્રજનાથ રે.....૭

૧. પગની ૨. નિશાનીઓ ૩. શુદ્ધિ ૪. બેશુદ્ધ થવું
૫. ખાંડણિયા ૬. ઘૂમતી

પદ-૬૯૯ હરિ નહિ આવ્યા રે હો

(રાગ-પંથીડો)

હરિ નહિ આવ્યા રે હો, સજની કહો કેમ કીજે આજ રે;
આપણ એકલા રે હો, વનમાં મેલી ગયા વ્રજરાજ રે ૧

અમો મહા અભાગણી રે હો, નાથ ન ધરવી રીસ રે;
અમો અપરાધી રે હો, વ્હેલા સહાય કરો જગદીશ રે ૨

આવડું કયાં કરો રે હો, અવગુણ શા શા કીધાં મન રે;
બિરુદ તમારું રે હો, આગે પતિત પાવન રે ૩

સુરપતિ કોપ્યો રે હો, માંડી વૃષ્ટિ અખંડ ધાર રે,
ગોવર્ધન કર ધર્યો રે હો, હરિએ ઉગાર્યા તેણીવાર રે.....૪

દાવાનલ થકી રે હો, રાખ્યાં ગોપી ગ્વાલ રે;
તે સંભાળજો રે હો, દર્શને દયોને દીનદયાલ રે.....૫

પ્રીત પૂર્વતણી રે હો, હરિએ સંભાળી તેણીવાર રે;
તત્ક્ષણ પ્રગટયા રે હો, અબળા પામી હરખ અપાર રે.....૬

વ્રહદેવનો સ્વામી મળ્યો રે હો, સર્વે સુખી થઈ વ્રજનાર રે;
મનમાં આનંદ ઘણો રે હો, આવ્યા પ્રાણધાર રે ૭

ૐ અનુક્રમ ૨૮

૫૬-૭૦૦ રાસ રચ્યો વનમાળી વનમાં

(રાગ-બિહાગ)

રાસ રચ્યો વનમાળી વનમાં, રાસ રચ્યો વનમાલી;
સુંદર શ્યામ કમલદલ લોચન, ગુણ નિધાન ગિરધારી.....ટેક

ફૂલે ફલે સકલ દ્રુમ[૧] વેલી, શરદ રૈન ઊજિયાલી;
શોહત મધ્ય મહાધન મોહન, દામની[૨] ગોપ કુમારી.....વનમાં

નૂપુર રણક ઝનક કર કંકણ, કરત સપ્ત સ્વર નારી;
ધુમત મંડલ ઝલત આભુષન, ધૂની સુની સૂધ ન સંભાળી.....વનમાં

કુંડલ હલન ચલન ગ્રીવા[૩] પર, કહી ન પડત છબી ભાળી;
શોભા અટક રહી ઉર અંતર, વ્યાસ દાસ બલિહારી.....વનમાં

૧. ઝાડ ૨. વીજળી જેવી ૩. ડોક

ॐ અનુક્રમ ૨૮

પદ-૭૦૧ નૃત્યત દોઉ કુંજ ભૂવન કે આંગનમેં

(રાગ-બિહાગ)

નૃત્યત[૧] દોઉ કુંજ ભૂવન કે આંગનમેં, નંદનંદન વૃષભાન કિશોરી;
રાસ રચ્યો વૃંદાવનમેં, નૃત્યત દોઉ કુંજ ભૂવન કે આંગનમેં.....ટેક

લીલામ્બર પીતામ્બર કી છબી, ઉદીત દામની ઘનમે;
ઐસે દોઉ પરસ્પર રાજિત, મર્કટમણિ[૨] કંચનમેં .....નૃત્યત

શોભા સિંધુ કહાં લગ વરણું, સાધન કુંજકે વનમેં;
નંદદાસ કો એહી કૃપા કરો, સદા વસો મેરે મનમેં .....નૃત્યત

૧. નૃત્ય કરતી ૨. એક પ્રકારનો મણિ

પદ-૭૦૨ આયે ગોપી પાયે પરન

(રાગ-બિહાર)

આયે ગોપી પાયે પરન, સોઈ કરો જૈસે ન છૂટે;
રાખો શ્યામ શરણ, આયે ગોપી પાયે પરન
જબ તુમ બેન બજાયી બુલાયે, અબ કૈસે નઠરાઈ;[૧]
તુમ્હારે દર્શનસે તાપ કટત હૈ નારદ ભેદ બતાય ....આયે ૧

ચિત્ત ન ચલે ચરણાગત ન થકે, મિલન ચલી બ્રજબાલા;
પરમાનંદ પ્રભુ મિલે કૃપા કરી, બોલત વચન રસાળા ....આયે ૨

૧. રહી ન શકાય તેવી અવસ્થા

૫૬-૭૦૩ શ્રી વૃંદાવનમેં વેણ બજાયી

(રાગ-માલવ ગોડા)

શ્રી વૃંદાવનમેં વેણ બજાયી, ગોપીને વ્યવ્હળ કીધાં રે;
વસ્ત્ર લિયા તે બચન પાળવા, તે ચિત્ત હરીને મન લીધાં રે....શ્રી ટેક

એક નયન આંજી મન જાણી, બીજી માંગ સિંદુરે રે;
જુવંતીના જૂથ મળીને ચાલ્યાં, જેમ સાગર વહે પૂર રે....શ્રી ૧

રત્નજડિત રાખલડી શોહ, કંઠે કાવડ હાર રે;
વિછુઆ[૧] તે ઠમકે ચાલે, નૂપુરનો ઝમકાર રે ....શ્રી ૨

ગોપી પીતામ્બરની પલવટ વાળી, ઝાલ ઝબુકે કાને રે;
રાતા દંત અધર મુખ ઓપે, ગોપી ગોરે વાને રે....શ્રી ૩

હર્ષ ભર્યા હરિ પાસે આવ્યા, વૃંદાવન મોઝાર રે;
નરસૈંયા કો સ્વામી ભલે મળ્યો, હૃદયે ઉલટ અપાર રે....શ્રી ૪

૧. પગને અંગુઠે પહેરવાનું ઘરેણું

૫૬-૭૦૪ વૃંદાવનમાં રચ્યો અખાડો

(રાગ-કાલેરો)

વૃંદાવનમાં રચ્યો અખાડો, નાચે ગોપી ગોવાલ રે;
તાલ પખાવજ બાજે બંસરી, તાલ મિલાવે ગોપાલ રે .....ટેક

સુંદર રાત શરદ પુનમની, સુંદર ઊગ્યો હરિ ચંદ્ર રે;
સુંદર ગોપી ને કાંચનમાલા, મધ્યમેં મર્કટમણિ ગોવિંદ રે.....૧

શિર ફૂલ સેંથો રાખલડી, ઉર સોહે મોતી માલા રે;
રુમઝુમ રુમઝુમ નૂપુર[૧] બાજે, મલકારા કરતી બાલા રે.....૨

હરખી હરખી દેવેશ્વર મહેશ્વર, વર્ષે કુસુમ ભરી થાળ રે;
જીવો રે જીવો દેવકીનંદન, ત્યાં નરસૈંયો મ્હાલે રે.....૩

૧. ઝાંઝર

ॐ અનુક્રમ ૨૯

પદ-૭૦૫ શાને કાજે તમો સૌ

(રાગ-કાલેરો)

શાને કાજે તમો સૌ, મળી આવ્યાં, શું છે તમારું કામ રે;
પતિવ્રતાનો એ ધર્મ જ નાહીં, જાઓ તમારે ધામ રે .....ટેક

મોહન કેરા વચન સુણીને, નીચું નિહાળે ગોપી ગ્વાલની રે;
મુખ આંગળી લઈ મનડું વિમાસે, શું કહે દેવ મોરારિ રે.....૧

ગદ્ગદ કંઠે ગોપી વચન પ્રકાશે, સુણજો દેવમોરારિ રે;
જો મોહન નાહીં રમો અમ સાથે, તત્ક્ષણ કાઢું પ્રાણ રે ૨

અંતપ્રીત જોઈ હરિ હસિયા, હૃદય સાથે ભીડી રે;
પ્રેમ ધરી નરસૈંયે નીરખી ગોપી, સરખે સરખી જોડી રે ૩

પદ-૭૦૬ વૃંદાવન વેણુ વગાડી

(રાગ-કાલેરો)

વૃંદાવન વેણુ વગાડી, ગોપીમન વિહવળ કીધાં રે;
વર આપો વચન પાળવા, ચિત્ત હરી મારું લીધું રે.....ટેક

એક નયન આંજી મન જાણી, બીજી માંગ સિંદુર રે;
યુવતીના જૂથ મળી ચાલે, નહી વહે જલપૂર રે ૧

રત્નજડિત રાખલડી રૂડી, ઝાલ ઝબુકે કાને રે;
રાતા દંત અધર પર ઓપે, ગોપીને ગોવિંદ રે.....૨

હર્ષ વ્હાલાની પાસ આવ્યા, વૃંદાવન મોઝાર રે;
નરસૈંયાના સ્વામીનું મુખ જોઈ, હૈયે હર્ષ અપાર રે ૩

દિવાળીનાં પદો

પદ-૭૦૭ આજ દિવાળીના દહાડા

(રાગ-કેદારો)

આજ દિવાળીના દહાડા, હરિ મારે ઘર આવો;
મલકતું શું મુખડું, માનુની ને મન ભાવે .....આજ ટેક

પહેરો હાર પીતામ્બર અદ્‌ભુત, પાઘડી લટપટી બાંધો;
અતિ કોમળને કુસુમે ભર્યા, ઠમકે પાવલાં[૧] માંડો ૧

પ્રેમ ધરી હું પૂરું સાથિયો, તોરણ હાર બંધાવું;
સૈયર સર્વે સૌભાગ્ય વખાણે, વ્હાલાજીને પુષ્પે વધાવું.....૨

માન ધરી મંદિરમાં તેડું, વ્હાલાજીનું વદન નિહાળું,
પૂજી અર્ચી[૨] પાટ બેસાડું, દૂધે પાંવ પખાળું[૩] ૩

પય પકવાન મિઠાઈ મેવા મનગમતા લીજે;
રામકૃષ્ણ પ્રભુ રસવશ થઈને, છાસિયું ઘાટે દીજે ૪

૧. પગરણ માંડો અથવા પગલાં માંડો ૨. પૂજી-અર્ચી એક જ શબ્દપ્રયોગ છે પૂજા કરવી એવો અર્થ ૩. ધોવું

૫૬-૭૦૮ રંગભરી રઢિયાળી દુર્લભ દિવાળી

(રાગ-કેદારો)

રંગભરી રઢિયાળી દુર્લભ દિવાળી, ધનભરી ધનતેરસ આવી;
નંદકુંવર જોયાં નિહાળી, દુર્લભ દિવાળી .....ટેક
મોર મુગટ કાને કુંદલ, પીળી પલવટ વારી;
ચૌદ લોક ચાલે વશ કીધાં, તેવી ચૌદશ કાલી.....૧

લાડુ લેંચી ઘારી ઘેવર, સરસાં સેવ સુંવાળી;
પહેરી ઓઢી પ્રભુજીને પીરસું, હાથ કનકની થાળી ૨

ચૂવા[૧] ચંદન અંગે ચર્ચું, કેસર કુંકુમ ઘોળી;
રંગભરી રમશું રાધા વરશું, દીવડા કોટ ઉજિયાલા.....૩

પય પકવાન મિઠાઈ મેવા, બીડલાં બહુ વિધ વારી;
જવાર પટોળા જુગજીવન શું, કરીએ અંતર ટાળી રે ૪

કહાન કોડીલો આંગણે ઊભો, આંખડલી અણિયારી;
લુંટાલૂંટ કરે સૌ વૈષ્ણવ, અન્નકોટ મન ધાલી ૫

હરિ હાથિડો હસતો આવે, સાથીડા સંભાળી;
ભાવ જ વ્રજ ભરી પડી પૂરણ, નંદકુંવરને નિહાળી.....૬

ત્રીબ લાખણી લટપટ કરતાં, પ્રભુજીએ વાચા પાળી;
રામકૃષ્ણ પ્રભુ સંગે રમતાં, છૂટે જીવ જંજાલી રે.....૭

૧. એક પ્રકારનું સુખડ

૫૬-૭૦૯ ધન ધનતેરસની રાત

(રાગ-કેદારો)

ધન ધનતેરસની રાત, ધનતેરસ નો દહાડો;
કહાન કોડીલો મારે આંગણે આવે, આંક વળ્યો છે આડો રે.....ધન ટેક

ગાવલડી દોહતાં વાટલડી જોતાં, ઉટલ માય ન અંગે રે
મારી ધેન તણાં શીંગલડાં, શામળિયે રંગ્યા રે ૧

જેનું ધ્યાન ધરે મુનિ શંકર, લક્ષ્મી ચરણે મ્હાલે રે;
રામકૃષ્ણ પ્રભુ રુમઝુમ કરતાં, મંદિર મારે મ્હાલે રે ૨

ૐ અનુક્રમ ૨૯

ગોવર્ધન રાસ

૫૬-૭૧૦ શ્રી ગુરુને ચરણે નમું

સાખી

શ્રી ગુરુને ચરણે નમું, એ નિજ જ્ઞાન;
વર્ણન કરવા શ્રી કૃષ્ણકો, શ્રી ગોવર્ધન કો ધ્યાન.....૧

છંદ

હનિ હાં રે શ્રી ગોવર્ધનકો ધ્યાન, ઐસે બોલ્યા શ્રી ભગવાન;
હાનિ હાં રે આપણા ઈન્દ્ર મહોત્સવ તજીએ, ગોવર્ધન ગિરિકો ભજીએ;
મોર પંખી સુખીઆ થાયે, રૂડા શબ્દ કરે વનમાંહે;
યા કે ત્રટતણો મહિમાએ, પશુ પંખી સુખીઆ થાયે.....૧

સાખી

વેણ સુની હરિતણા, નંદજીએ કિયો વિચાર;
તત્ક્ષણ હી તેડયાં સબ, ગોપ તેડયાં તેણીવાર ૨

છંદ

હાનિ હાં રે ગોપ તેડયાં તેણીવાર, મળી સબ કરવો એક વિચાર;
હાનિ હાં રે ઈન્દ્ર મહોત્સવ કરવો લોપ,[૧] એક વાત કહું રે અનુપ ૨

૧. બંધ કરવો

વલણ

એક વાત કહું રે અનુપ રૂડી, ગોપ સર્વે ચિત્ત ધરો;
સામગ્રી સર્વે મેળવીને, ગોવર્ધન ઓચ્છવ કરો ૧
રળિયામણો સોહામણો, ભજીએ ગોકુલ ગિરિવર;
મોર પંખી હોય સુખીઆ, ત્રટ[૧] યા કે ગૌધેનુ ચરે ૨

૧. કિનારે

સાખી

વેણ સુણી નંદકે ઓચરે સર્વે ગોપ;
એ મહોત્સવ કો મિટતાં, રખે ઈન્દ્ર કરતો કોપ ૩

ચાલ

એહ ત્રિભોવનકો ભૂપ, રખે આપણ કો કરતો કોપ;
એ શુર બારે મેઘકો રાય, યા કો મહોત્સવ કયોં લોપાય.
જબ કોપ કરે ઈન્દ્ર રાય, તબ આપણ શું ન રહેવાય;
જેહ કરતાં તેહી કરીએ, બીજા ધર્મ નહિ આચરીએ ૧

સાખી

એ વેણ સુની સબ ગોપીકા; કહ્યો નંદકુમાર;
એ ઈન્દ્ર શું જિન બી'ઓ ધરો ધીરજ નિરધાર.....૪

છંદ

હનિ હાં રે ધરૌ ધીરજ નિરધાર, નંદજી કહે તે કરવો વિચાર;
હનિ હાં રે ઈન્દ્ર તરણાં કી તોલ, સમર્થ શાખ નિગમ બોલ.
નિગમ શાખી એહી બોલે, અનેક ધર્મ ન આચરો,
ભક્તિ કો ફલ કોઈ ન પામે, અનેક દેવ આરાધન કરો.

સાખી

ગિરિકો જાએ પૂજવા, પ્રત્યક્ષ હૈ એ દેવ;
સામગ્રી સહુ આગે ધરી; કર કાઢી લે તતક્ષેવ[૧].....૫
એ વેણ સુની હરિ તણા, ઉચરે સર્વે ગોપ;
આજ લગી નહિ સાંભળ્યો, એ વાત સુની અનુપ.....૬

૧. તરત

ચાલ

એક વાત સુણીને અનુપ, સામગ્રી કરો સબ ગોપ;
ત્યાં ટોડલે તોરણ બંધાય, ત્યાં ઘર ઘર ઓચ્છવ થાય;
કરી રસોઈ કે સામાન, મિઠાઈ મેવા પકવાન્ન,
પહેરે આભૂષણ સોળ સણગાર, ગોપી ગોપ થયા તત્કાળ ૨

સાખી

ગોકુલ સબહી ઉલટયો, ગિરિ પૂજવાને જાય,
વાજિંત્ર બહુત બજાવત, ઊલટ અંગ ન માય.....૭

છંદ

હનિ હાં રે ઉલટ અંગ ન માંય, આયે ગિરિકો લાગે પાય;
હનિ હાં રે પુષ્પ તૃણ લઈ કરે પૂજા, એહ ગિરિ સમાન નહિ દેવ દૂજા.

વલણ

ગિરિ સમાન નહિ દેવ દૂજા, લાયે અન્ન પકવાન હી;
સામગ્રી આગે ધરી, જાયો ગંજ ગિરિ સમાન હી;
ગિરિએ તબ ભુજા કાઢી, દીઠા પ્રત્યક્ષ દેવ;
સર્વ કોઈ દેખતાં, ગિરિ આરોગ્યાં તતક્ષેવ.

સાખી

ગોપ સર્વે અચરજ થયા, એ કોઈ અકલ સ્વરૂપ;
એ કોઈ શું ના બ્હીએ, કોણ માત્ર ઈન્દ્ર ભૂપ.....૮

ચાલ

તૃણ માત્ર ઈન્દ્ર ભૂપ, ઐસે દીઠો ગિરિકો સ્વરૂપ;
સર્વે જૈ જૈ મુખ બોલે, કોઈ દેવ નહિ ગિરિ તોલે;
ત્યાં બાજે તાલ મૃદંગ, કિરતાલને ફેરી ચંગ;
અતિ આનંદ ઓચ્છવ થાયે, વાધ્યો ગિરિવરકો મહિમાય;

સાખી

ધન્ય શ્રીકૃષ્ણ ગોવર્ધન, ધન્ય સબ વ્રજવાસી,
ધર્મ નિયમ કિયા સબે, આજ ઘર ગંગા કાશી.....૯

છંદ

હનિ હાં રે નટવર કૃષ્ણ મોરારિ, શોભે વેષ પીતામ્બર ધારી;
હનિ હાં રે કૃષ્ણ એ લીલા કરે, ફરતાં ભમરી દેતાં મન હરે;

વલણ

ભમરી દેતા મન હરે, થૈ થૈ ગોપી ગ્વાલ નરે;
ધૂની ગગનમેં છાંય રહ્યો, પાતાલ સર્વ ગાજી રહ્યો.

ચાલ

જૈ જૈ જૈ મુખશું ઓચરે, સુરપતિએ સર્વે લહ્યો;

સાખી

સુરપતિએ સર્વે લહ્યો, પછી કોપ્યો ઈન્દ્ર અપાર
એ મહોત્સવ તો મિટતાં, જો પ્રગટયા નંદકુમાર.....૧૦

ચાલ

જબ પ્રગટયો નંદકુમાર, ઈન્દ્ર મનમાં કરે રે વિચાર;
બારે મેઘ તેડયા તેહીવાર, તાકો વાત કહી નિરધાર;
તુમ બારે એકઠા વર્ષો, મારી ગોકુલ જલમય કરશો;
ઐસા વર્ષો મેરે ભાઈ પાણી શું ખોદી પાડો ખાઈ;

સાખી

સુરપતિ મહા કોપ્યો, બોલ્યો ઐસી વાણી,
ગોકુલ સબ હી રેલો, તહાં ન રહે નિશાની.....૧૧

છંદ

હનિ હાં રે ગોકુલ ન રહે નિશાની, મેઘે એહી વાત મનમાં આણી;
હનિ હાં રે સબ મિલી બાંધ્યો બંધ, ચલે હૈ લેવાકો જલનિધિ.

વલણ

સિંધુ માંહે સબહી ગયે, મેઘ બારે નીર ભરી;
આવી આંધી વૃક્ષ કંપાવે, ગડગડાટ કરી ગર્જના કરી;
ઘોર ઘટા ઘન વીજ ચમકે, વર્ષે મૂશલધાર હી;
શૈલ[૧] સમાન બુંદ પડહી, કરે જલકો પ્રહાર હી.

૧. પર્વત

સાખી

વામ અંગુલિએ ગિરિ ધર્યો, રહ્યો ગાઉ ચોરાસી માપ;
વચ્છ ધેનૂ મનુષ્ય સબ, રહે ગિરિકે છાંય.....૧૨

ચાલ

સર્વે રહે ગિરિ કે છાંયે, ગોપ સર્વે આણે મનમાંહે;
સર્વે ગોપી ગ્વાલ કંપે, રખે ગિરિ પડે તો ચાંપે;
સખા લાઠી ટેકે નિરધાર, સો તો પહોંચે નહિ લગાર;
હરિકો કોમલ કર કરમાય, ગિરિ પુષ્પ સમાન થાય.

સાખી

અંધકાર તહાં હો રહ્યો, દામખ[૧] ચમકે અપાર;
એક પલક નહિ ઉઘડે, મેઘ વર્ષે મૂશલધાર.....૧૩

૧. વીજળી

છંદ

હનિ હાં રે મેઘ વર્ષે મૂશલધાર, કોઈ દુઃખ ન પામે લગાર;
હનિ હાં રે ગિરિ ભયો તાનો અંગાર, જલ પરસત નહિ લગાર.

વલણ

જલ પરસત નહિ લગાર, ઐસી અકલ ગતિ ગોપાલકી;
રાગ રંગ ઔર મધુરી બાની, બલિહારી હરિકે છંદકી.
જુગ ભુજા શ્યામ ખેલે, ચરણે ધૂધરી ઘમકાવહી;
કર ત્રીજે ગીરિ સ્તંભીઓ, ચોથે મુરલી બજાવહી.
શેપ મોહ્યાં પાતાલ માંહી, રવિ ચન્દ્ર નભ સુરનર મોહ્યાં;
હરિદાસ સ્વામી ઓચરે, સો જોઈ કે ચકિત ભયા.

સાખી

સાત દિન લગી વર્ષીઓ, બારે મેઘ અપાર;
તાતી વાવ લાગી નહિ, ગોકુલ જૈ જૈકાર.....૧૪

સુરપતિ દેખી ચકિત ભયો, મનમેં કિયો વિચાર;
નંદગોપ ગૃહે પ્રગટયો, જાણ્યો પૂરણ બ્રહ્મ અવતાર.....૧૫

છંદ

હનિ હાં રે જાણ્યો પૂરણ બ્રહ્મ અવતાર, ઈન્દ્ર ભય પામ્યો અપાર;
હનિ હાં રે કામધેનૂ[૧] સંગ લાયો, વિનતિ કરી ચરણે શિશ નમાયો,

૧. મનોકામના પૂરી કરનાર ગાય

વલણ

વિનતિ કરી કે ચરણે લાગ્યો, ઈન્દ્રકો આદર દિયો;
આતા[૧] માગી નિજલોક આયો; મનકો ગર્વ સબ ગયો.
એ લીલા ગાયે અરુ સાંભળે, સો ભક્તિ મુકિત ફલપાવહી;
હરિદાસ સ્વામી ઓચરે, ફિર ગર્ભવાસ ન આવહી.

૧. પુણ્ય રૂપી પૂંજી માંગી

પદ-૭૧૧ રાત મધ્ય કે સમય

(રાગ-કેદારો)

સાખી

રાત મધ્ય કે સમય, જશોદા કલ્પી અપાર;
રખે સંહાર વારતો, પર્વત મેલો ધરણી મોરાર.
જશોદા કહે કુંવરકો વાત, પર્વત મેલો ધરણી;
તેરો વેદ ન જાણે ભેદ, હરિ કેરી કરણી .....ટેક

ઘડી અધઘડી હોય તો કહીએ, રખે પડતો નાંખે રે
કોમલ કર તેરો કમલાસો, કહો કેહીવિધ રાખે રે ૧

લઘુ વેષે હરિ લાડકડો, હજુ કુંવર છે છોટો રે;
શેર દો શેર જો હોય નો કહીએ, એ મેરુ છે મોટો રે ૨

પરિબ્રહ્મકો[૧] તો પાર ન જાણું, વિનતિ કરું શિશ નામી રે;
કહ્યો હમારો માનો માતા, કહે કહાનદાસકો સ્વામી રે ૩

૧. પરમાત્માનો

પદ-૭૧૨ કુંવર કહે માતાકો વાત

(રાગ-કેદારો)

કુંવર કહે માતા કો વાત, બ્હીઓ કયોં માતા;
મને ભાર ન લાગે લગાર, હરિગુણ ગાતાં રે.....ટેક

પર્વતકો મેં ઐસી વિધ રાખ્યો, જૈસે ફૂદડી ફેરવું રે;
ગોપી ગ્વાલનકો ધીરજ દીધી, એ પુષ્પ સમાન છે મેરુ રે.....૧

સબ નૃત્ય કરે સ્વામીજી, રાશ રમે ગિરિ હેઠે રે;
માહોંમાહે સબ વાત કરે છે, કહાં કિન નંદજીનો ઘોટે રે ૨

પર્વત કો મેં ગગન જ કિનો; કયોં ધરણીમેં લાયો રે;
કહાનદાસ કે સ્વામી કે પરાક્રમ, કાહે કો નહિ આવે રે.....૩

ૐ અનુક્રમ ૨૯

૫૬-૭૧૩ જશોદા કહે કુંવરકો વાત

(રાગ-કેદારો)

જશોદા કહે કુંવરકો વાત, વિદ્યા કયાં શિખ્યો રે
તૂં તો બળિયા શું બળિઓ, મેં તો આજ વિશેષ્યો[૧] રે .....ટેક

સકલ શાસ્ત્રકો મર્મ જ લેકે, આવ્યો તું મધ્યરાતે;
પ્રથમ માસી-ના પ્રાણ જ શોષે, દૈત્ય વિડાર્યા[૨] હાથે રે ૧

મથુરા શું જબ ગોકુલ આયે, દીધો જમુના માર્ગ રે;
મામાકે સંઘ જુગટું રમ્યા, નાથ્યો કાલિ નાગ રે ૨

જન્મોત્રીમાં જે કાંઈ લિખ્યો; વચન કહ્યાં ગર્ગાચારે રે;
તે દિનકી હું વિસ્મય થઈ છું, પરાક્રમ દેખી તમારાં રે ૩

માતા કે મન પ્રીત જ ઊપજી, પ્રેમ આલિંગન દીધાં રે;
કંઠ લગાઈ મુખ ચુંબન કીધાં, માતા મીઠડાં કીધાં રે ૪

ગોપી ગ્વાલનકો ધીરજ આઈ, કીધી લીલા રંગ રે;
કહાનદાસ કે સ્વામીકો ભજતા પાપ ન લેપે અંગ રે ૫

૧. વિશેષરૂપે ઓળખ્યા ૨. માર્યા

ॐ

અનુક્રમ ૨૯

પદ-૭૧૪ પૂજી હો હમ આયી ગોવર્ધન

(રાગ-સારંગ)

પૂજી હો હમ આયી ગોવર્ધન, પૂજી હો હમ આયી;
રાખો ભાગ નંદ મધવા કો, કહીએ કયાં રિસાયી.....ટેક

આનંદ મગ્ન સબ ગ્વાલ ચલે હૈ, ગોરસ માટ ભરાય;
સખ સહિત બલરામ કૃષ્ણ, યહાં ફિરત શૃંગારત[૧] ગાઈ.....૧

આપો હી શ્યામ લઈ ગિરિ મૂર્તિ, અંતર પ્રીત ઊપજાઈ,
રામદાસ પ્રભુ લઈ દધિ ઓદન,[૨] બૈઠી રહે સબ પાપ.....૨

૧. સુંદર સજીને ૨. રાંધેલા ચોખા

પદ-૭૧૫ પૂજત ચલે ગોપાલ ગોવર્ધન

(રાગ-સારંગ)

પૂજત ચલે ગોપાલ ગોવર્ધન, પૂજન ચલે ગોપાલ;
મત ગવેન્દ્ર[૧] જીયમેં લાજત, નીરખી મદન ગતિ ચાલ.....ટેક

વ્રજનારી પકવાન્ન બહુત કરી, ભરી ભરી લીની થાળ;
અંગ સુગંધ પટ પહેરી ભૂષણ, ગાવત ગીત રસાલ.....૧

બાજે અનેક બેન બંસરી મિલી, ચલત વિવિધ સુર રસાલ;
ધ્વજા પતાકા છત્ર ચામર ધરે, સુખ સાગર સુવિશાલ ૨

બાલકવૃન્દ ચહુ દિશે શોભીત, મન હું કલમ અલિ માલ,
કુમનદાસ પ્રભુ રાજિત એહીવિધ, ગોવર્ધન ધરલાલ ૩

૧. વિષ્ણુ

૫૬-૭૧૬ પૂજી સબ રંગ ભીને

(રાગ-સારંગ)

પૂજી સબ રંગ ભીને, ગોવર્ધન પૂજી સબ રંગ ભીને;
સહસ્ત્ર ભુજા ગિરિધન ન દૂસરો, જિમત સખા સંગ લીને .....ટેક

સુનીકે ઉમંગે વૃધ્ધ બાલ સબ, શાક પાડ ધૃત કીને;
જે કોઉ સુકચીર હી ગુરુજનશું, બાહુ પ્રસારી સો લીને ૧

જૈ જૈકાર હોત ચહુ દિશતેં, ભામની ગાવત સુર કીને;
ચત્રુભુજ પ્રભુ ગિરિધર વ્રજરાજ, ભકતન કો સુખ દીને.....૨

ૐ અનુક્રમ ૨૯

ગરબીનાં પદો

પદ-૭૧૭ સુખદાયી સલુભા સંત છે જો

(રાગ-ગરબી)

સુખદાયી સલુભા સંત છે જો;
જેનું હરિના ચરણમાં ચિત્ત છે જો .....ટેક

બાળી કામ ક્રોધ કોયલા કર્યા જો;
તે તો સમજી સંસારમાંથી નિસર્યા જો ૧

હીંડે મગ્ન થતાં નીજ જ્ઞાનમાં જો;
તે તો સમજયા સતગુરુની સાનમાં જો ૨

જોયું આત્મા વિષે એકતા કરી જો;
તેની ભાંગી ભગ કેરી ભ્રાંત જો ૩

જેનું મન મળ્યું વૈરાગ્યમાં જો;
તે તો રહ્યા ત્રિગુણીના ત્યાગમાં જો ૪

નરભેરામના સ્વામીને ધન્ય છે જો;
તેના સદા શીલત વચન છે જો.....૫

૫૬-૭૧૮ મારે આજ રે આનંદનો દિન છે જો

મારે આજ રે આનંદનો દિન છે જો;
હરિની ભક્તિ કરે તેને ધન્ય છે જો.....ટેક

જેણે પ્રહલાદ ની રક્ષા બહુ કરી જો;
વિકરાળ નૃસિંહ દેહ ધરી જો.....૧

વિષ વાર્યા તે મીરાંબાઈના જો;
પત[૧] રાખી તે સેના નાયી જો ૨

નરસૈંય મહેતાનો હાર આણી આપ્યો જો;
ધ્રુવને અવિચલ સ્થાપ્યો જો.....૩

જેણે નામદેવનું છાપરું છાયું છે જો;
સુદામાની નાર સુખ પાય છે જો.....૪

નરભેરામના સ્વામીની સાથમાં જો;
અમે રહીએ હરિના હાથમાં જો.....૫

૧. વચન પાળ્યું

પદ-૭૧૯ મારી શેરીએ આવો શ્યામળિઆ

મારી શેરીએ આવો શ્યામળિઆ;
વાટલીએ વેરાવું ફૂલ પ્રીતમ પાતલિઆ .....ટેક
મેં જુગમેં જોયું શ્યામળિઆ;
નહિ આવે તમારી તોલ પ્રીતમ પાતલિઆ.....૧
ધન ધન ને દેવકીના શ્યામળિઆ;
જાણે જનમ્યા ને અકલ સ્વરૂપ પ્રીતમ પાતલિઆ ૨
તારું મુખડું સુંદર શામળિઆ;
જાણે શરદ પુનમનો ચંદ્ર પ્રીતમ પાતલિઆ ૩
રઘુનાથના સ્વામી શ્યામળિઆ,
વ્હાલો દુઃખડા કેરો જાણ પ્રીતમ પાતલીઆ ૪

૧. કળી ન શકાય તેવું પ્રભુનું સ્વરૂપ

પદ-૭૨૦ ફરી નહિ મળે રે

ફરી નહિ મળે રે, ફરી નહિ મળે,
લેરે લ્હાવો તને ફરી નહિ મળે;
બાવળિઆનું બી વાવે તો આંબા નહિ ફળે;
આવી રૂડી મનષા દેહ ભૂલમાં ભમે .....લેરે ૧

કેવડો કસ્તૂરી મોગરો તેલમાં તરે;
મોતિડાંની કણક લઈ ઘંટીમાં દળે .....લેરે ૨

ચેતવું હોય તો ચેતી લેજે, અવસર નહિ મળે;
નરસૈંયાના સ્વામી વિના અર્થ નવ સરે .....લેરે ૩

પદ-૭૨૧ આજનો લ્હાવો લીજીએ રે

આજનો લ્હાવો લીજીએ રે કાલ કોણ દીઠી,
વાણીના મેહુલા ને નૃત્યની હેલી;
સુખનો લ્હાવો લીજીએ રે .....કાલ ૧

પ્રભુજીના ગુણ જોને એવા રે મીઠડાં;
હર્ષે ઓવારણાં[૧] લીજીએ રે .....કાલ ૨

ફૂલની રે ગાદી ને ફૂલના તકિઆ[૨]
ફૂલના બિછાના બિછાવીએ રે. ....કાલ ૩

રામની રે આરતી ને સંતની સેવા;
દાસ રણછોડ હૃદયે લીજીએ રે .....કાલ ૪

૧. દુ:ખના વારણરૂપ આરતી ઉતારવી ૨. તકિઆ-અંઢેલવા માટેનાં મોટાં ઉશીકાં

પદ-૭૨૨ નંદના છોરું રે ખેલત

નંદના છોરું રે ખેલત કાંકરી કયાંરે મારી.....ટેક
તેરી મારી મેં તો નહિ રે મારુંગી;
મોરી દિલકી મારી મર જાવું રે .....નંદના.....૧

આ તીરે ગંગાં ને પેલી તીરે જમુના;
મારે ભરવા ઝાઝાં નીર.....નંદના.....૨

વિનતિ

પદ-૭૨૩ સ્વામી મારા આદિ અનાદિ એક તું

સ્વામી મારા આદિ અનાદિ એક તું, નિરંજન[૧] નિરાકાર;
હરિ હર બ્રહ્મા તું હવો, સ્વામી તું છે અપાર;
પાયે લાગી કરું વિન્નતિ .....ટેક

તારો પાર કોઈ નવ લહે, પરિબ્રહ્મ[૨] અવિધાર;[૩]
તું સરખો કર તારો, માયા રહિત સંસાર .....પાયે.....૧

આપણે પોતે ગોષવ્યું, વહ્યો સકલ સંસાર;
જાગ દાન આધ્યાત્મને, નથી ગર્ભનો પાર .....પાયે.....૨

ભોવન રઝળ્યો એ આત્મા, તૂ ન જાણે સાર;
ધણી વિહોણો તૂ મર્યો, ચોખાણ મોઝાર .....પાયે.....૩

બ્રહ્માદિક શિવ આત્મા, જે ધરે રે શરીર;
કછું મોટો કછું નાનેરો, એવો અકલ તૂં વીર .....પાયે....૪

વિગતો કીધો એ આત્મા, ગુણે હવો ખંડ;
ચોરાશી લક્ષ જીવ થયા, તેણે ભર્યા બ્રહ્માંડ .....પાયે.....૫

બ્રહ્માંડ મુક્યું આબધું, પડયો મોહ સંસાર;
હું મારું કરે આંધળો, અંધ એહ ગમાર .....પાયે.....૬

સ્વામી દયાલ તું ઓળખ્યો, સમર્થ શું વિચાર;
તું આગળ શું મારો, હું નથી એકો વાર .....પાયે.....૭

આપો આપ થયો અણછતો,[૪] માંહી મેલે તુંજ;
હવે ગમતું કર તારું, ઉદ્ધાર એ અબૂઝ[૫] .....પાયે.....૮

ક્ષુધા તૃષાદિક આકળો, વાંછે સુખતણી આશ;
તેણે વળી ઘટ પામશે, ઊંધે મુખ દશ માસ .....પાયે.....૯

ધરે એ જીવ વરાંસો, હવો આપણ રાહ;
ભક્તિ વિહોણી તારી, જમે દીધો ઘાવ .....પાયે.....૧૦

ક્ષણ ક્ષણ જન્મે ને ક્ષણુ મરે, ચઢે કાલને હાથ;
ઠામ ઠામ કરે મારૂં, તે નહિ આવે સાથ .....પાયે.....૧૧

સ્વામી કૃપા કરો અતિઘણી, ભાંજો અનેક વિચાર;
અચલ ભક્તિ દે તારી, જે છે મુક્ત ભંડાર.....પાયે.....૧૨

તારા સ્વરૂપનો પાર નહિ, બહુ લીલા બ્રહ્માંડ;
ભક્ત જયાં જેવું મન ધરે, ત્યાં તેવો પિંડ .....પાયે.....૧૩

વૈકુંઠ બ્રહ્માદિક જુએ, પેખે વિષ્ણુ અનંત;
રાજા અક્ષય પદ તણો, તેને સેવે સંત .....પાયે.....૧૪

આપો આપ જે દાખવે, તેને તેવો પસાય;
તારા સ્વરૂપને તું જ લહે, તું છે ગુરવો રાય.....પાયે.....૧૫

દુષ્ટ સાધુને દુભાવે, ધાય તું જ વહારે;
તે જોગે તેવા રૂપ ધરી, દુઃખ ફેડે તેણીવાર .....પાયે.....૧૬

મત્સ્ય કૌરમ વરાહ તું, નૃસિંહ એકવાર;
વામન ત્રિકમ પરશુરામ, રઘુકુલ અવતાર .....પાયે.....૧૭

નરનારાયણ કૃષ્ણ તું, બુદ્ધ કલ્કી રૂપ;
તું મેલે દેખે તારૂં, પડી પરબ્રહ્મ સ્વરૂપ .....પાયે.....૧૮

ગરુડ વાહન સ્વામી તારૂં, કંઠે કૌસ્તુભ મણિ હાર;
શિવ લાંછન જલહલે, એવાં રૂપ કહી વાર .....પાયે.....૧૯

બ્રહ્માદિક ને પ્રત્યક્ષ હવા સુખે પોઢયા શેષ,
લક્ષ્મીચરણ સેવા કરે, એવા તારા વેષ. ....પાયે.....૨૦

તારે આધારે જીવ છે, પદમ વીસમો જેહ;
પ્રકૃતિ છોડીને જે જપે, દેખે પરિબ્રહ્મ તેહ .....પાયે.....૨૧

પ્રકૃતિ ઉપર જેને પ્રેમ છે, કરશે બહુ ધર્મ;
તેણે વળી ઘટ પામશે, ભોગવશે બહુ કર્મ.....પાયે.....૨૨

પ્રકૃતિ કારાગૃહ લેખવે, ઝૂરે તું એહ નિવાસ;
અંત લગી જો એમ રહે, સત ભાવન નિવાસ .....પાયે.....૨૩

પ્રકૃતિ પડી જયાં પાપણી, હજીએ ન મૂકે કાંઈ;
શબ્દ ધણીનો રોળવે,[૬] વણસે તે ઘર જાય .....પાયે.....૨૪

પ્રકૃતિ કહે સુણ આત્મા, મારો કયો દોષ;
વણસે તેઓ અનેકવાર, હવે કયાં કરે રોષ.....પાયે.....૨૫

પ્રકૃતિ પુરુષ એમ બોલતાં, તૂટયો પૂર્વસ્નેહ;
આત્મા પરિબ્રહ્મ જઈ મળ્યો, પાંચ ભાગ થઈ દેહ .....પાયે.....૨૬

જમ છે બોલ્યું તારૂં, જુગ છે એ તો ધર્મ;
તું વિના જપ તપ દયા દાન, તે સઘળાં કર્મ.....પાયે.....૨૭

વિષ્ણુનું બોલ્યું વેદ છે, જેનો નહિ લાધે પાર;
જેને આધારે બ્રહ્માંડ રહ્યા, સાચો એ આધાર.....પાયે.....૨૮

યુગ યુગ દર્શન જૂજવાં, વણસે જુગ અનંત
વેદ ન વણસે વણસંતા, બહુ જુગ કલ્પંત.....પાયે.....૨૯

તમારી કૃપા થકી રહિત છે, લોપે રાજ આદેશ;
ધર્મે આ બધું માંડયું, માને બૂધ જનેશ.....પાયે.....૩૦

અણછતો આત્મા વિનવે, ઉદ્ધાર જો તાત;
તું સમર્થ હવે પામ્યો, આદર એજ વાત.....પાયે.....૩૧

૧. નિષ્પાપ-પરમાત્મા ૨. સચરાચરમાં વ્યાપેલ બ્રહ્મ
૩. નિશ્ચિત ૪. ગૂઢ-ગુપ્ત ૫. અજ્ઞાન ૬. કામ લેવું

પદ-૭૨૪ પરિબ્રહ્મ રાય વખાણિએ

બિડ્લું

પરિબ્રહ્મ રાય વખાણિએ, હૃદય કમલ ગોપાલ;
ક્ષેણુ એકનામ ન મેલીએ એમ વર્જે એણીપેરે કાલ,
સહસ્ત્ર નામ ગોપીચંદન તુલસી, ત્રિવેણી સંગમ નિત ઝીલીએ,
સંત સંગત ગંગા સેવીએ.....ટેક

હું મારું નહિ મુકત પુરી, સાચી એ જ કાશી;
એણે અધ્યાત્મ જે રહ્યા, દુઃખ છૂટયા ગર્ભવાસ.....૧

રાત કલ્પના દોહયલી, માયા નિદ્રાએ જીવ ગાળ્યો;
હર્ષ શોક બન્ને સ્વપ્ના, એમ જાગ્યો જ્ઞાન વિચાર ૨

શ્રી પદ્મનાભ જે જાગ્યા, તેની રૈન વિહારી રે,
નિદ્રા સ્વપ્ના બેઉ છાંડયા, એમ ઉધ્યો પરિબ્રહ્મ ભાનુ ૩

પરિબ્રહ્મ દિનકર સદા તપે, ત્યાં રૈન નહિ એકવાર;
અહર્નીશ સુમરણ તારું, મેમ વિત્યો મોહ અંધકાર ૪

બ્રહ્માદિક શિવ મૂલગા, ઈન્દ્રાદિક રવિ ચંદ્ર
મરણ ભય તે સદા બ્હીએ, એક નિર્ભય તારા સંત.....૫

શ્રી પદ્મનાભ એમ ઉચર્યા રે, એહ જ્ઞાન વિચાર;
સહસ્ત્ર નામ ઉપદેશ્યું રે, હરિમંત્ર સર્વમાં સાર ૬

પદ-૭૨૫ હરિ હરિ પરિબ્રહ્મ ભક્તિ સોહામણી એ

(કડવું પહેલું)

આદ-૧

હરિ હરિ પરિબ્રહ્મ ભક્તિ સોહામણી એ, વાંછે, જતિ મુનિ દેવ;
એહ પ્રાપ્તી વિનતા કેમ લહે એ.....હરિ હરિ ટેક

હરિ હરિ જીવ કોડે ભય અવતર્યો એ, હરિ વિના નવ લહે પાર;
સંત સંગતે હરિજીને પામીએ એ.....૧

હરિ હરિ સમર્થ પરિબ્રહ્મ અનુસરો એ, ભાંગો અતિ સંદેહ;
ભય સઘળા હવે નિરદમ્યા[૧] એ.....૨

હરિ હરિ પરવશ જીવ વિડંબ્યો એ, સેવા હરિ પરિબ્રહ્મ;
બ્રહ્મ હરાદિ વશ હવા એ.....૩

૧. દૂર થયા

આદ ૨

હરિ હરિ બ્રહ્મ અગોચર એ, ચરાચર ગુરુ એ
ગુરવો તે પ્રભુ નિરાકાર.....૧

હરિ હરિ તે સનક પ્રમુખ મુનિ વલ્લભ એ; અતિ દુર્લભ એ;
કોટિ બ્રહ્માંડ આધાર ...૨

હરિ તે નભ જલધર જૈસો શ્યામળો એ, અતિ નિર્મળો એ;
જદુંકુલ નંદનું બાલ.....૩

હરિ તે રુંવડેલો કહાન સોહામણો એ, રળિયામણો એ;
ખેલે જો રંગે ગોપાલ.....૪

આદ-૩

ખેલે ખેલે રંગે ગોપાલ, નિરંજન અંજન વાન શરીર;
હરિ તે જગતજીવન અતિ અકલ અસંભવ;
ભવ રિપુ જાદવ વીર ૧
હરિ તે જાદવ વીર, ભવજલ નિધિ તારે,
તે ચારે ગાય પિંઢારો ૨
હરિજીની વેણુ મધુરી, સુર ત્રિભોવન મોહે;
તે ન લહે બ્રહ્માદિક પાર ૩

આદ-૪

પરિબ્રહ્મ પરમાનંદ, સ્વામી ગુણનિધિ ગોપગોવિંદ;
જાદવ નંદનું એ, હાર ત્રિભુવન વંદન એ ૧

સમર્થ અતિ બલવંત, સ્વામી અવિગત[૧] એક અનંત;
ત્રિદશી અગોચર[૨] એ, હરિ તે અપરંપરમ ગુરુ એ.....૨

ગ્રહ્યાં ગ્રહ્યાં બ્રહ્માંડ અનેક, સ્વામી વ્યાપક તું હરિ એક;
રમે ને અલગ થયો એ, હરિ તે કોઈએ ન દીઠો એ.....૩

આદિ છો અવિગત રૂપ, સ્વામી હરિ હર બ્રહ્મ સ્વરૂપ;
આપણ પેં વિખરે એ, હરિ તે ત્રિભુવન વિસ્તરે એ.....૪

૧. જેની વિગત જાણી શકાતી નથી એવા પ્રભુ
૨. આંખે દેખી શકાતા નથી એવા પ્રભુ

આદ-૫

પરમ પુરુષ પરમાત્મા આત્મા કેરો તાત,
વાસુદેવ હરિ પરબ્રહ્મ બ્રહ્મ મહેશ્વર નાથ ૧

આપણ પૈ સો અવિગત વિગતા કીધાં અવતાર,
બ્રહ્માદિક સુર માનવ દાનવ ન લહે પાર ૨

શુક સનકાદિક સેવે દેવ અનુપમ એક;
રૂપ ઘણાં છે જે તણાં, તે તણાં નામ અનેક ૩

સચરાચર જેણે ભોળવ્યું, ભૂલવ્યું, વિવિધ વિચાર;
પ્રકૃતિ તણે ગુણે વહ્યો, મોહ્યો ભમે સંસાર ૪

સ્થાવર જંગમ વ્યાપીને, આપ્યું કાલ ને હાથ;
ગર્ભ સાંકુષ્ટ દુઃખ દુકૃત,[૧] સુકૃતર કીધાં રે સાથ ૫

જન્મ મરણ વશ આત્મા, આત્મ જ્ઞાન અજાન;
સાર વચન જેણે આપીને, સ્થાપ્યું વેદ પુરાણ ૬

એક અધ્યાત્મ વાહ્યો, વણસે સમ્યક્[૩] પરજ્ઞાન;
શિયલ અવનેશ્વર છોડી, માંડયું નિશ્ચલ ધ્યાન ૭

મારા રે સ્વામીજી તમો છો,
અવર નથી નથી કોઈ શિયલ સંસાર;
વિગત પડી કરો કારમી, વારોજી ગર્ભ અવતાર ૮

૧. ખરાબ કર્મો એટલે પાપ ૨. સારાં કમો એટલે પુણ્ય
૩. સાચું

આદ-૬

સુર મુનિ અંતરીક્ષ સ્થવે રે ગોકુલ, હરિ તે અતિ રે અકલ,
હરિ હરિ રમે ગોવિંદ, આનંદ ભર્યા.....૧

આપણ પે રમતો પિઢાંરો રમાડે; હરિ તે રમે ને રમાડે;
વ્હાલો જમે ને જમાડે, હરિ નો જ્ઞાન બ્રહ્માદિક વિચાર કરે રે.....૨

અકલ રમત માંડી ગોકુલ માંહે, રમત બ્રહ્માદિક ચાહે રે;
હરિ તે આપણ પે અડે ને આભડે એ.....૩

બ્રહ્મા વશ હરંતો જોલ્યો, વડેરો પિંઢારો, હરિ તે સર્જનહાર,
હરિ તે પહેલાં કોટ બ્રહ્માંડ ઘડે એ. ૪

આદ-૭

રંગ વાગ્યો રે રંગ લાગ્યો રે લાગ્યો પરિબ્રહ્મ ધ્યાન;
કર્મ માર્ગ જોઈ મૂક્યો ૧

ત્યાં નથી એ રે ત્યાં નથી એ રે, લાહ્યો કાંઈ ન સાર,
પાર ન દીસે ભવતણો.....૨

મન રાચ્યું રે મન રાચ્યું રે, આગે અનેક વાર,
પુત્ર કલત્ર[૧] ધન જોબન.....૩

તે વણસતું રે તે વણસતું રે, સુખ સહુ એ આપ;
એમ જોઈ રંગ ઉતર્યો ૪

૧. પત્ની

આદ-૮

પરમાત્મા રે પરમાત્મા રે, સ્વામી તું પરિબ્રહ્મ;
બ્રહ્મ મહેશ્વર સર્જ્યો ૧

સર્વે તારું રે સર્વે તારું રે, સ્વામી છે સહુ એ વાર;
સહાય કરોની હવે આપણી ૨

તે સઘળું રે તે સઘળું રે, પેરે વિસરું આપ;
આપણ પે અવિગત હવા.....૩

તું ગુરવો રે તું ગુરવો રે, એવો જુગદાધાર;
દુઃખ સહે તો લાજે નહિ.....૪

પદ-૭૨૬ હરિ હરિ કોટિ બ્રહ્માંડપતિ એક કાનુડો એ

(કડવું બીજું)

આદ-૧

હરિ હરિ કોટિ બ્રહ્માંડપતિ એક કાનુડો એ, ગુરવો તે જાદવરાય;
વેદ ઉપનિષદે ગાઈએ એ.....૧

હરિ હરિ ઋષિ ઉપાસના કરી જે જપે એ, કીધાં તે જાણ અજાણ;
માગતો પ્રત્યક્ષ ઓળખ્યો એ.....૨

હરિ હરિ યજ્ઞ પુરુષ તે અબળાએ ઓળખ્યો એ, કીધાં અજાણ જાણ;
તેને પરમ પદ આપ્યું એ.....૩

હરિ હરિ ગુરુ સાંદીપ વાંરાસ્યો[૧] એ, જે હરિ અદબ દાતાર;
તે કછુ મૃત સુત માંગ્યો એ.....૪

૧. અનુયાયી બનાવ્યો

આદ-૨

હરિએ ગોવર્ધન ગિરિ કર ધર્યો એ, જુગે ઉધાર્યો એ;
સુમરન દેવ અનંત ૧

હરિ તેં કામનીજન મન ક્ષોભિતો એ, અતિ ક્ષોભતો એ;
ધ્રુવ શુક નારદ ચંત ૨

હરિ તે દ્વારે વૈકુંઠને શિર રહ્યો એ, જોતાં નવ લાહ્યો એ;
મુનિજન માહે પ્રવેશ ૩

હરિના સંત આનંદ ભર્યા સુખે રમે એ અતિ અનુગમે એ;
નિર્ભય તે રાજ આદેશ ૪

આદ-૩

હરિ હરિ સંત સંગત અહર્નિશ કીજે;
તે કીજે પરમ આનંદ.....૧

જાયે જાયે જન્મ મરણ, પુનરાગમન ભય નહિ એ;
નહિ ગમ સુરમુનિ ઈન્દ્ર એ.....૨

હરિજીની શરણાગત, વીંઝે પિંજર દયાનિધિ;
રિદ્ધિ અક્ષયપદ દાતાર ૩

હરિ હરિ ધ્રુવ ને પ્રહલાદ, વિભીષણ નિશ્ચલ;
અચલ ભક્ત ઉપકાર હો.....૪

આદ-૪

જેમ છે પાવક એક, સ્વામી તેહ થકી દીપક અનેક;
પાવક અતિબળું એ, અને દીપક નહિ બળું એ ૧

પાવક તે પરિબ્રહ્મ સ્વામી દીપક હરિ હર બ્રહ્મ;
સુરનર ભુજંગ એ, હરિ તે સ્થાવર જંગમ એ ૨

ગુરવો જુગદાધાર રે, સ્વામી જેનો ન લહે પાર;
સોળ સહસ્ત્ર વરું એ, હરિ તે બ્રહ્મા શંકર ગુરુ એ ૩

આત્મા રહે હરિ ધ્યાન, સ્વામી આપણ પે પ્રકૃતિ ન માન;
પરિબ્રહ્મ અવિગત એ, હરિને નિત્ય સેવે સર્વેગત એ ૪

આત્મા છે તારે હાથ, સ્વામી નથી રે પ્રકૃતિની સાથ;
હરિ વિના કોટિ જન્મ ફર્યા એ, હવે તુંજ શરણે અનુસર્યોએ ૫

આદ-૫

અવતરી સુખ કૈસે, માંગે રે, આગે તું વૈરી ને હાથ;
વિષયા ન મેલે રે અર્ધક્ષણ, મરણ પલે નિત સાથ ૧

વણસતાં સુખ મધ્યે અંધો, બાંધ્યો પડયો છે વિલાય;[૧]
મૂઢપણે નથી ચેતતો, દુઃખ સહે નિર્વાણ.....૨

શ્રેષ્ઠ જ પહેલો તું જ, તું હરિ સર્જનહાર;
ગુરવો સમર્થ તું જ, તું હરિ દયાનો ભંડાર ૩

સેવક જનને દયાલ તું, કાલ તું ભક્તિવિહીન;
કર્મ ઈન્દ્રિય વસ દુભવે, તું હવે છોડ ની દીન ૪

કૃષ્ણ ગોવિંદ મોરાર તું, પાર લે આત્મા એહ;
હરિ પુરુષોત્તમ પરબ્રહ્મ, વિષ્ણુ નારાયણ દેવ ૫

જલધર શ્યામ પીતામ્બર સુંદર, મૂર્તિ અનંત;
કમલ નયન કમલાનન, ધનપતિ તન આ કંત[૨] ૬

વૈર ભાવે જે કોઈ અવતર્યા, સાર્યા તે તાણા કામ કામ;
ભક્તિ ભાવે જે કોઈ અનુસરે, લ્યો હવે નિશ્ચલ ઠામ.....૭

નિર્મલ અકલ અનુપમ, ઉપમાં કહી નવ જાય;
જગત પિતા પરમેશ્વર, ઈશ્વર અહર્નિશ ધાય ૮

૧. પિડાય ૨. પતિ

આદ-૬

ભકત પરાયણ ધર્મ પાલક, હરિ તે નંદનું બાલક,
હરિ હરિ સંત રિપુ નિર્દમ્યા એ.....૧

રાવણ પ્રભુખ હરાદિક સ્થાપ્યો, હરિએ તેને ઉથાપ્યો;
હરિ હરિ સ્થાપ્યું પદ આપ્યું એ....૨

વૃન્દાવનમેં ગોપી સરસો, વિલસે જુગદાધાર હરિ તે ભકત સાધાર,
હરિ હરિ આપણ પે સાચો બ્રહ્મચારી એ....૩

જલ રેલંતુ ગોકુલ રાખ્યું ત્રિભોવનને નાયક, હરિ તે મુકિત દાયક;
હરિ હરિ લીલા એ જલધર નિર્દમ્યો એ.....૪

આદ-૭

રંગ લાગ્યો રે રંગ લાગ્યો, લાગ્યો ચોલમજીઠ;[૧]
પતંગનો રંગ ઉતર્યો ...૧

વિષ જાણ્યો રે વિષ જાણ્યો રે, સ્વામી ભોગ વિલાસ;
ભોગ સર્વે પાવક સમાન ૨

તેણે છાંડયો રે તેણે છાંડયો રે, લીયો સુખ નો સંસાર;
વૈરાગ્ય બંધુ ભેટયો ૩

તેણે ટાળ્યું રે તેણે ટાળ્યું રે, લીયો તે કોઈ સંગાત;
કામ ક્રોધ મદ મદ પરહર્યા ૪

૧. ઘેરો લાલ રંગ

આદ-૮

હરિ ગોવિંદ રે હરિ ગોવિંદ રે; સ્વામી તું પરિબ્રહ્મ;
પસાય માગું કરું વિનંતિ ૧

એ રમતડી રે એ રમતડી રે, હવે પડી મેલ;
અજાણતાં વશ દુઃખ સહ્યાં ૨

એ આપણ પે રે આપણ પે રે સ્વામી આત્મ સ્વરૂપ;
જુજવાં કરી કયાં રોળવે.....૩

તું વરાંસ્યો રે તું વરાંસ્યો રે, હવો ચતુર સુજાણ;
ખાણ ચારે રઝળ્યો એકલો ...૪

પદ-૭૨૭ હરિ હરિ જદુકુલ તિલક પ્રશંસ્યો એ

(કડવું ત્રીજું)

આદ-૧

હરિ હરિ જદુકુલ તિલક પ્રશંસ્યો એ, શોષી પુતના જેહ;
જમલા અર્જન હણ્યા રીંગતાં એ ૧

હરિ હરિ સકંટ તૃણાવત સર્વે હણ્યા એ, રમત ગોકુલ માંય;
ધેનૂકો વચ્છક માર્યો એ ૨

હરિ હરિ ગોકુલ ઓચ્છવ અતિ ઘણા એ નાથ્યો કાલિનાગ;
નાગ ચઢીને પ્રભુ મારા નાચ્યા એ ૩

હરિ હરિ અકૃરે પરિબ્રહ્મ ઓળખ્યા એ, આણ્યા મલ મોઝાર;
કંસતણુ કુલ સખ હણ્યું એ ૪

હરિ હરિ ઇન્દ્ર પ્રભુ મુખ મુનિ હર્ષ્યા એ, પૂર્યા ભક્તમન કોડ;
સ્વામી કાજ કશું નથી એ ૫

૧. વખાણ્યા

આદ-૨

હરિ હરિ શરદ પુનમ જૈસી શશિકલા એ, તૈસી મુખકલાએ;
લોચન કમાલ સમાન ૧

હરિ હરિ હરિના અધર બિંબ ફલ અવગણાએ કશું નવગણાએ;
દંત માણેક અભિવાન ૨

હરિ હરિ હરિના રુપતણો રસ નિરખતી એ, અતિ હર્ષતી એ;
નારી ન પામે પાર....૩

હરિ હરિ હરિ એ મરકલે હસતો રિપુ હણ્યો એ નહિ જેહ તણોએ;
કોપ મત્સર અહંકાર ...૪

આદ-૩

હરિ હરિ કાલજવન અતિ બળીઓ દાવન, માનવ લોક વદીતો.....૧
હરિ હરિ તેવીસ ક્ષોણી કેરો અધિપતિ; અધિપતિ ગુણ જેણે જીત્યો.....૨
હરિ હરિ શ્રી કૃષ્ણે સમુદ્રતણી ભોમ લીધી ત્યાં રાજધાની.....૩
હરિ હરિ એક રાત્રિ માંહી કોઈ ન જાણે, આણી, મથુરા તોએ.....૪

આદ-૪

આણી આણી મથુરા તોએ, હરિની વિગત ન જાણે કોઈ;
ગઢ મંદિર ગૃહ એહ હરિ તે જે જેમ તે તેમ એ ૧

સુન લૈ પાર હરિ એક રે, ત્યાં આવ્યા છે કટક અનેક;
વીંટી નગરીએ, ત્યાં દીઠા એક હરિએ ૨

દાનવ બોલે રે પ્રાણ, એને હરિબલ તણું અજાણ;
સંગ્રામ માંગે એહ, હરિએ રિપુ વીંધ્યો આગે એહ ૩

હરિશ રિપુ દીઠો રે અબૂઝ,[૧] હવે એ ઉપર કોણ ઝુઝ;
ચાલ્યાં ત્રિભોવન ધણી એ રિપુ પડયો મરણ ભણી એ ૪

જયાં પોઢયા મુજકંદ,[૨] તેણી ગુહાઅએ ગયા ગોવિંદ;
જાગ્યો ભૂપતિ એ, તત્ક્ષણ પડયો દાનપતિ એ ૫

૧. અજ્ઞાન ૨. મુચકુંદ નામના ઋષિ

આદ-૫

સકલ ભોવન પતિ એકલો, રાવો રમે એ શરીર;
તે હરિ પરબ્રહ્મ ધાયીએ, અકલ અસંભવ વીર ૧

પરબ્રહ્મ તમો નિર્દય નથી, વિનતિ અવિધાર;
ગર્ભ પડંતો રે આત્મા, અતિ દુઃખ સહે નિર્વાણ ૨

આત્મા એક જ તારો, કહાં કરે જૂજવાં કર્મ;
એક કરાવે ચરાચર, વિષ્ણુ ભકતની જ ધર્મ ૩

વણ હરિ ભક્તિ અજાણવે, ન લહે તારો મર્મ;
કરત કર્મ ભોગવે એકીગ, બીજીગમ સાંચે કર્મ ૪

એ વડે સાંકુષ્ટ[૧] સાંકલો, કાંઈ ઉવેખે તાત;
કર્મતણે શિર સોંપીને, શાસ્ત્રે મુકી છે વાત ૫

પહેલાં ભોગવી નિર્ગમે[૨] નવા તણો કરે પ્રહાર;
એણીપેરે નિષ્કર્મ જો હોય, તો હમણાં હવે પાર ૬

જયાં લગી એક કર્મ હોય, ત્યાં લગી ન છૂટે અવતાર;
ભોગવવા દેહ ધરાવીને, સહે જમનો બહુ માર ૭

દેહ ધરે નિષ્કર્મપણું નથીપણું, ના મેલું હરિ નામ;
પામીશ નામ શરણ વડે, નિષ્કર્મપણું નિર્વાણ ૮

૧. સંકડાશવાળો ૨. પસાર કરે

આદ-૬

સુરનર પનંગ સર્જે ને સંહારે, હરિ તે અધર્મ નિવારે;
હરિ હરિ ધર્મ આરોપે; ત્રિભોવન ધણી એ ૧

નાટક જેહ તણા કોઈ ન પ્રીછે, હરિ તે આપણ પેં પીછ;
હરિ હરિ અપ્રીછણ પ્રીછે, જેહ તણી એ ૨

અનેક નાટક રચ્યો આદિ અરૂપ, હરિ તે કાઢે બહુ રૂપ
હરિ હરિ આપણપે, જૂએ, જૂએ એકલો એ ૩

સુર અસુર ભીડવે, ને અલગ થયો ને માંહી;
હરિ તે ત્રિભોવન ને વાહે, હરિનો દોરી સંચાર કોઈ નવ લહે એ.....૪

આદ-૭

હરિનું સુમરણ રે હરિનું સુમરણ રે, જે છે અક્ષય ભંડાર;
કનલ[૧] થકી હવો દરિદ્રી રે.....૧

છેદાણો છેદાણો રે, લહ્યો ચોખાણ મોઝાર;
ભડાંણ તણે અજાણ રે ૨

દેખાડો દેખાડો રે શ્રી ગુરુ રે ભંડાર;
પરબ્રહ્મ સુમરત રોપ્યો.....૩

તેણે ભાંગી રે તેણે ભાંગી રે, ભવોભવની અનાથ;
ગર્ભવાસ દુઃખ રૂપણી ૪

૧. પહેલેથી ગર્ભમાં હતો ત્યાંથી જ

આદ-૮

હરિ પરબ્રહ્મ રે હરિ પરબ્રહ્મ રે, સ્વામી દેવ અનંત;
અંગુષ્ઠ માત્ર જો તું હવો ૧

અતિ બળીઓ રે અતિ બળીઓ રે, સ્વામી સર્જનહાર;
અબલાં પ્રકૃતિ કયાં અનુસરો.....૨

એ આત્મા રે એ આત્મા રે, સ્વામી ઉપન્યો તુજ;
તુજને એ અંતર નહિ.....૩

એ આત્મા રે એ આત્મા રે, સ્વામી વિગત ફેડ;
તું જ આગળ બીજો નથી ૪

૧. અંગૂઠા જેવડો

૫૬-૭૨૮ હરિ હરિ કહાન શ્યામલ વર્ણન ગાઈએ એ

(કડવું ૪થું)

આદ-૧

હરિ હરિ કહાન શ્યામલ વર્ણન ગાઈએ એ, મૃગમદ તિલક વિશાલ;
બાલ સુંદર રળિયામણો એ.....૧
હરિજીને કનકમય મુગટ સોહામણોએ, બેઠાં રે માણેક કોડ;
ઝલકલે હીરા રવિ જૈસા રે.....૨
હરિજીને કાને કુંડલ, કોટે કાંઠલો એ ઉર મુકતાફલ હાર;
હાર કૌસ્તુભ મણિ ઝલહલે એ ૩
હરિજીને મોતીડું લ્હેકે છે નાસિકાએ, મણિમય કંકણ હાર;
રત્ન જડિત ચત્રુભુજ બેરખા એ ૪
હરિજીને પહેરણ પીક પટોલડીએ, ઉર ચંદનકો લેપ;
ટોડર ખંપ કુસુમ ઘણા એ ૫

આદ-૨

હરિએ અંબરીપ નૃપતિ છેતર્યો એ, જુગે અવતર્યો એ;
સ્વામીજી દશે અવતાર.....૧
હરિ તે બલિ તણે દ્વારે ઊભા રહ્યા એ, જોતા નવ લહ્યાં એ;
જેહ જોગેશ્વર પાર.....૨
હરિ તે સુદામા રિદ્ધ નવ પુરતો એ અતિ ધૂર્તએ;
ઓળંગ્યો મુક્ત ભંડાર.....૩
હરિ તે વણસતી રિદ્ધ નવ આદરી એ, સો નિશ્ચલ કરી એ;
લીધી તે સમૃત[૧] સાર.....૪

૧. અંતવાળું

આદ-૩

હરિ હરિ કૃષ્ણ કૃષ્ણ ભણે રુકિમણિ એ, અહર્નીશ ગુણ ગાતી રે ગોપાલ.....૧
હરિએ તેહતણા મનના મનોરથ પૂર્યા, તે પૂર્યા રાય શિશુપાલ.....૨

હરિ હરિ સોળ સહસ્ત્ર કન્યા કારાગૃહે ગ્રહી નરકાસુર પહાણ.....૩
હરિજીએ દૈત્ય હણ્યો એ કન્યા કીધી મુકત છે ભકત વત્સલ ચક્ર પાણિ.....૪

આદ-૪

કેવલ પરમજ્ઞાન, સ્વામી ગુણ કલ્યાણ નિધાન;
તીર્થ પાવન એહ, હરિનું પવિત્ર કીર્તન એહ ૧
કોટિ રાવ પ્રતિ રે પ્રકાશ, સ્વામી રાખી છે ક્ષિતી આકાશ
જૈ જૈ વિશ્વંભર[૧] એહ, હરિ તે દહીત ભયંકર એહ ૨
હરિ પરમાત્મા રામ, સ્વામી જેનું છે નિમલ નામ;
ત્રિભોવન તારણ એહ, હરિ તે નરક નિવારણ એહ ૩
કાલ તણો રે મહાકાલ, સ્વામી પાપ દહે રે ગોપાલ;
તુલસી વલ્લભ એહ, હરિ તે સુરનર દુર્લભ એહ ૪

૧. સમગ્ર વિશ્વમાં સભર રીતે રહેલા

આદ-૫

સ્વામીજી તાત તું સમર્થ, અનરથ એહ નિવાર,
જીવડો વગોવ્યો રે કલ્પના, પહેલાં તું એહ નિવાર ૧
કર્મતણે શિર દોષણ, વાત છે તારે હાથ;
અહર્નીશ સુમરન તારું, ભાંજ તું કર્મ સંહાર ૨
કર્મ ફેરો ભૂમિ ભાંગો રે, નિત્યય નવા બહુ ગર્ભવાસ;
સુખીઓ દુઃખીઓ ઉત્તમ, મધ્યમ ઠાકોર દાસ ૩
નવાં રે સાચાં જૂનાં ભોગવે, એમ નથી કર્મ નિસ્તાર;
જો હવે તમે કૃપા કરો, તો હમણાં હોય પાર ૪
ઠાકોર બાપ તું બાંધવ સ્વામી દયાના નિધાન;
ભક્તિ રહિત અપરાધીઆ, ક્ષમો સ્વામી ગોવિંદ કહાન ૫
આગે જે તમે ઉદ્ધર્યા, તે તણા બહુ અપરાધ;
તે સર્વે પરમ આનંદે રમે, ત્રુઠો તું સમર્થ રાય ૬
પ્રકૃતિતણો તેને ભય નથી, ઓળંગ્યો મૂલગો શ્યામ

ધ્યાને ચેતને મન લીનો, કમ દહ્યાં હરિ નામ ૭
આત્મા મનના રે ઘણી હું ઘણી નહિ એક વાર
તમારી વસ્તુ લ્યો રે તમો કને, હું કને વણસે અપાર ૮

આદ-૬

બ્રહ્મા બોલ્યા ધર્મરાય પ્રત્યે, મોટા શું ખોલો એ;
તમો ગર્વ ન બોલો, હરિ હરિ વૈષ્ણવ પૂજે હરિ તણાએ ૧
જેને મુખ હરિનામ અમૃત, તુલસી લલાટ ગોપીચંદન તે સુરનર વંદન;
હરિ હરિ તીર્થનું તીર્થ બ્રહ્મા ભણે એ ૨
શંકર પ્રમુખ ઉપાસના કરતાં તત્ક્ષણ ત્યાંથી છાંડે, દેતે સુરત આવીને માંડે;
હરિ હરિ વૈષ્ણવજન જયાં બ્રહ્મ વદે એ.....૩
ભક્ત પરાયણ પરઉપકારી, એવા સમર્થ સેવો દેતે એક નિરંજન દેવો;
હરિ હરિ સેવો ગર્ભ સાંકુષ્ટ[૧] હણે એ ૪

૧. સાંકડો

આદ-૭

હરે સ્વામીજી રે મારા સ્વામીજી રે, બાપ કરોની સંભાળ,
જન્મ મરણ વશ આત્મા ૧
વિસારતો રે વિસારતો રે, હરિ પરિબ્રહ્મ નામ;
અચેત બુધ થયો આંધળો રે ૨
હરે સ્વામીઆ રે હરે સ્વામીઆ રે, તું છે દીનનો દયાળ;
એમ ન વિસારિશ બાપજી રે ૩
બહું કીધાં છે રે, બહુ કીધાં છે રે મેં સ્વાર્થ કર્મ કુડાં;
નર્ક ને જમ છે બિહામણાં રે ૪
અતિ દોહ્યલાં રે અતિ દોહ્યલાં રે, સ્વામી આગે કષ્ટ;
પૂર્વ જન્માંતર ભોગવ્યાં રે. ૫
તેણે બ્હીતો રે તેણે બ્હીતો રે, સ્વામી આત્મા એહ;
તમ શરણાગત આવ્યો રે ૬

હવે રાખો રે હવે રાખો રે; સ્વામી આપણ માંય;
આપણો બોલ સંભાળજો ૭

આદ-૮

હરિ પરિબ્રહ્મ રે હરિ પરિબ્રહ્મ રે, સ્વામી જે પરિબ્રહ્મ;
ભાગ્ય વડે જંપ પામીએ રે ૧
હરિ એક જ રે હરિ એક જ રે; સ્વામી પૂરોની કોડ;
ભક્તિ ચરાચર ઊપજે રે. ૨
હવે માંડોની રે હવે માંડોની રે, સ્વામી જુગ વૈકુંઠ;
ઘર ઘર અવર તું નહિ રે ૩
અવતર્યા છો રે અવતર્યા છો રે, શ્રી ગોકુલના કહાન;
શ્રી પદ્મનાભ પુરુષોત્તમ રે ૪
જે કોઈ ગાશે રે જે કોઈ સાંભળશે રે, પરિબ્રહ્મ પદ બંધ;
બંધન છૂટયાં ભવતણા રે ૫

ૐ અનુક્રમ ૩૦

પદ-૭૨૯ ગાઈ એ તે પરમાત્મ સાહેલડી રે

(રાગ-સાહેલડી)

ગાઈ એ તે પરમાત્મ સાહેલડી રે ગુરવો તે ગુણનો ભંડાર.....૧
નામ સુરમણ જેહ તણું રે, સાહેલડી રે આત્મા છૂટે સંસાર.....૨
આપણુ પ્રજીએ જીગતસે રે,સાહેલડી રે તે મતિએ રાખે છે પ્રાણ.....૩
જે કારણ તેં માંડયું રે, સાહેલડી રે સહુ જાણે તું જ સુજાણ.....૪
હેલાં વિધિ સજર્યાં રે, સાહેલડી રે સુરનર કે હી માત્ર.....૫
સહુ આધાર છે જેહ તણો રે, સાહેલડી રે તે કેમ મુકીએ બાપ.....૬
દુરૂહવો[૧] બોલે આત્મા રે, સાહેલડી રે સુણો પરમાત્મા તાત.....૭
તું જ સમીપ છોડાવ્યો રે, સાહેલડી રે મારો શો અપરાધ.....૮
ઘર સુખ ક્યાં વિસાર્યું રે, સાહેલડી રે ભૂલ્યો ક્યાં વનમાંય.....૯
કેટલા કાલ વિડંબ્યો રે, સાહેલડી રે શત્રુ કામાદિક હાથ.....૧૦
એણે વનલોભ કે દવે બળે રે, સાહેલડી રે વિલસે પારાધિકાલ.....૧૧
માયા તે મુકી હરણલી રે, સાહેલડી રે માંડયું કર્મની જાલ.....૧૨
જાલે પડયો હવો આકલો રે, સાહેલડી રે મોહ્યો જીવ અચેત.....૧૩
આગલી પાછલી સૂધ નહિ રે,સાહેલડી રે નહિ એને આપણ ચેત.....૧૪
સુરનર જાલમાં તરફડે રે, સાહેલડી રે દેહ ધરાવ્યા જેહ.....૧૫
કલ્પના કરતી છેદીએ રે, સાહેલડી રે ગર્ભ ખંડિત હોય દેહ.....૧૬
દેહ ધરે સુખ પ્રાપ્તે રે, સાહેલડી રે તાતીય તેલ કઢાય.....૧૭
આપણ દોષ ન દાખવે રે, સાહેલડી રે વીતે એ આપણ માંય.....૧૮
કાલ ખાચે નીત તલી તલી રે, સાહેલડી રે હજી ન ચેતે આપ.....૧૯
એ વડે દુઃખે ક્યાં પડયો રે, સાહેલડી રે સેહાય કરોને હવે બાપ.....૨૦
નામે ભાંજન દેહડી રે, સાહેલડી રે સ્મરણ ટાળ વિકાર.....૨૧
તુ સરખો કરતારો રે, સાહેલડી રે લે હવે કર સમાનવાર.....૨૨

૫૬-૭૩૦ હેલી રે પરિબ્રહ્મ અવિગત જેહ

હેલી રે પરિબ્રહ્મ અવિગત જેહ, તેહ પહેલો પરમાત્મા એહ....૧
હેલી રે તેહ તણા ત્રણે અંશ, સર્જે પાલે ને સંહારે એહ....૨
હેલી રે બ્રહ્માદિક છે જેહ, તેહ તણે ગોચર નહિ એહ....૩
હેલી રે આદિ એકલ મલ, વ્યાપક માંડે અતિ ઘણા એહ....૪
હેલી રે નિશ્ચલ છે અવિનાશ, હશે છતું અનછતું કરે એહ....૫
હેલી રે સનકાદિક મુનિ જોગ, જોતાં પાર પામે નહિ એહ....૬
હેલી રે સેવે સુરિનર નાગ, સહુ તારે આયુષ્ય રહ્યું એહ....૭
હેલી રે જેથી વિગતુ થાય, તેણે વળી સહુ આથમે એહ....૮
હેલી રે અકલ અલખ અભેદ, વેદ નિરંતર સ્તુતિ કરે એહ....૯
હેલી રે તૃપ્ત છે વણ આહાર, સુખ સઘળાં સેવા કરે એહ....૧૦
હેલી રે જન્મ મરણ નહિ જેહ, તેણે એ બેઉ સર્જ્યા એહ....૧૧
હેલી રે કીર્તી કીર્તી કીજે જેહ, બલ ગુણ સ્તવીએ હરિતણા એહ....૧૨
હેલી રે સર્વ તણો છે બાપ, માત પિતા નહિ જેહ તણો એહ....૧૩
હેલી રે સર્વ તણો છે શ્યામ, સ્વામી જેહ તણો કોઈ નહિ એહ....૧૪
હેલી રે સર્વ ઉપર છે જેહ, તે ઉપર સર્જ્યો નથી એહ....૧૫
હેલી રે જેહ જ મલ નહિ કોઈ, ઉપમા તેહતણી કયી કહું એહ....૧૬
હેલી રે તેણે વાહો વિશ્વ, મોહ જલે વિડંબ્યો[૧] એહ....૧૭
હેલી રે રૂપ અરૂપ અનંત, કહેતાં કેવો કહેવાએ નહિ એહ....૧૮
હેલી રે તેહ ન પ્રીછે વેદ, જોગેશ્વર[૨] મન દુર્લભ એહ....૧૯
હેલી રે ઐસો ભણી નિત સેવ, તુ સદાય છે હું નથી એહ....૨૦
હેલી રે એણીપેરે ફેડની આપ, બાપ સેવ્યો સંભાળશે એહ....૨૧

હેલી રે અહરનીશ પ્રણવું જેહ, અહરનીશ પરબ્રહ્મ સ્તુતિ કરો એહ....૨૨
હેલી રે અણ સંભવ છે જીવ, કર્મનો તાણ્યો જુગ ભમ્યો એહ....૨૩
હેલી રે ભ્રમેથી ભાંગ્યો જીવ, કામ ક્રોધ મદ પરહર્યા એહ....૨૪
હેલી રે નિર્ભય તું જ એક, કીજતાં કર્મે લાગે નહિ એહ....૨૫
હેલી રે સમર્થ સર્જનહાર, કર્મ સર્વે શિર સજ્યાં એહ....૨૬
હેલી રે ધર્મ તણી સ્થિત હેત, એકે અંશ અવતર્યો એહ....૨૭
હેલી રે પર ઉપકારે કાજ, ચરિત્ર અનુપમ હરિ તણા એહ....૨૮
હેલી રે તારે નથી કશું કાજ, રાગ દ્વેષ મદ તુજ નહિ એહ....૨૯
હેલી રે તુ જ અપરાધ, રાજાજી ચિતવે તે કરે...૩૦

૧. છેતરાયાં ૨. મોટા યોગીથી પણ દુર્લભ

ॐ અનુક્રમ ૩૦

પદ-૭૩૧ ઘોડલી પરિબ્રહ્મ લાગ્યું ધ્યાન

ઘોડલી પરિબ્રહ્મ લાગ્યું ધ્યાન, માન મત્સર મદ નિર્ગમ્યા;
ઘોડલી પામ્યું હરિ શરણ.....૧
ઘોડલી સુનો કીધો સંસાર, ધ્યાને નિરંતર ઉપન્યું.....ઘોડલી.....૨
ઘોડલી ભેટ્યો ત્રિગુણ અતીત, ગુણ સંગાત વિછોહ્યો ....ઘોડલી.....૩
ઘોડલી ઉગ્યો જ્ઞાન આદિત્ય, વીતી માયા રાતડી.....ઘોડલી.....૪
ઘોડલી નિર્મલ થયું મન ચંત, ઉતર્યું મોહનું આભલું.....ઘોડલી.....૫
ઘોડલી મોહ વીત્યો માવંત, વિષ્ણુ ભકત મધુ ઉતર્યો.....ઘોડલી.....૬
ઘોડલી સ્મરણે મળ્યું સમીપ, મન રવિ ઉત્તર ચાલ્યું.....ઘોડલી.....૭
ઘોડલી માર્યો ગુણ સાકાર, વાસી રે કોયલ વાસના.....ઘોડલી.....૮
ઘોડલી ઉલટયા પરમ આનંદ, હોલી રે કામાદિક તણી.....ઘોડલી.....૯
ઘોડલી ધર્મ સંતોષ વિચાર, તત્ક્ષણ વર્ષ શોભા લહે.....ઘોડલી....૧૦
ઘોડલી ભાંગ્યા અવર પરિબ્રહ્મ ચેતનરે મળ્યું....ઘોડલી....૧૧
ઘોડલી જેહ નથી રે કોઈ, અપ્રીછણ ભણી ઓળગ્યું.....ઘોડલી....૧૨
ઘોડલી કેમ હોએ મુક્ત અનેક, મુક્ત નાયક સમર્યા વિના....ઘોડલી....૧૩
ઘોડલી નર્ક ભાગ્યો ગર્ભવાસ, આવાગમન નિવાર્યો.....ઘોડલી....૧૪
ઘોડલી કાલે મુકી આશ, જમ છોડી અળગા રહ્યા.....ઘોડલી....૧૫
ઘોડલી દેવતા દે બહુમાન, લેખું તે વાળ્યું જમતણું.....ઘોડલી....૧૬
ઘોડલી બાપે કીધો સાર, વિગત ટાળી કને રાખ્યો.....ઘોડલી....૧૭
ઘોડલી મુક્તિ તણી પર જાણ, નિશ્ચલ સુખ છે અતિ ઘણું....ઘોડલી....૧૮
ઘોડલી કર વિના માંડે વિશ્વ, પગ વિના સચરાચર ફરે.....ઘોડલી....૧૯
ઘોડલી મુખ વિના બોલે સર્વ, લોચન વિના દેખે સહુ.....ઘોડલી....૨૦

ઘોડલી ઉદર પાખે કરે આહાર, ઈન્દ્રિ વિના સુખ ભોગવે....ઘોડલી....૨૧
ઘોડલી રૂપ પાખે કરે રાજ, સોળે શણગાર પહેર્યા વિના....ઘોડલી....૨૨
ઘોડલી ઈચ્છા વિના કરે ભાવ, નિત આનંદે સો રમે....ઘોડલી....૨૩
ઘોડલી મન વિના જાણે સર્વ, શ્રવણ પાખે સહુ સાંભળે....ઘોડલી....૨૪
ઘોડલી આત્મા નવ ધરે દેહ, જો રે જાણે પરમાત્મા....ઘોડલી....૨૫
ઘોડલી સ્મરણ દીપક રાખ, માયા લોભ કારણ ઘણા....ઘોડલી....૨૬
ઘોડલી દીપક ગયો ઘરમાંય, કાજ સિધ્યું ત્યારે જીવનું....ઘોડલી....૨૭
ઘોડલી મેલ સંસારના કામ, સુખ હોય વળશે વળી વળી....ઘોડલી....૨૮
ઘોડલી છોડયો અનિત સંસાર, સાર જાણ્યો પરમાત્મા....ઘોડલી....૨૯
ઘોડલી જન્મ મરણ નહિ દુઃખ, હર્ષે તે પરિબ્રહ્મ સેવીએ....ઘોડલી....૩૦
ઘોડલી સ્મરણ અંતર રાખ, જેણે અવનિશ્વર પામીએ....ઘોડલી....૩૧
ઘોડલી રે અણસતુ કીધું આપ, બાપ તણે મને મનેમન મળ્યું....ઘોડલી....૩૨
ઘોડલી અંત લગી રહે હરિ ધ્યાન, પદ પામે પરિબ્રહ્મ તણું....ઘોડલી....૩૩
ઘોડલી ભક્તિ માંગે અહીં એહ, વિગત ફીને સહુ એક હોય....ઘોડલી...૩૪
ઘોડલી નિશ્ચલ ગાએ જેહ, નિશ્ચલ સાંભળે જેહ,
દુર્લભ મુક્તિ પામે સુખ....ઘોડલી...૩૫

ૐ અનુક્રમ ૩૦

પદ-૭૩૨ રાજા તે પરિબ્રહ્મ ગાઈએ

રાજા તે પરિબ્રહ્મ ગાઈએ તોરી બ્રહ્મારુલી રે દેવ અનુપમ એક.....૧
હરિ હર બ્રહ્મા જે જપે તોરી બ્રહ્મારુલી રે પાર નહિ ગુણ જેહ.....૨
જે મન બૂઝે કંથવો તોરી બ્રહ્મારુલી રે સૂર્ય બ્રહ્મ પ્રમાણ.....૩
સુર દાબન એમ નવ બૂઝે તોરી બ્રહ્મારુલી રે તું જ એક સુજાણ.....૪
પિંડ બ્રહ્માંડ ભરી રહ્યો તોરી બ્રહ્મારૂલી રે જે થકી બહુ જીવ.....૫
પુનરપિ[૧] જેણે ઊપજે તોરી બ્રહ્મારુલી રે ક્ષય પામે જુગ અંત.....૬
પુનરપિ કરમેં તાણ્યો તોરી બ્રહ્મારુલી રે પડયો મોહ જુવાળ.....૭
ચોરાશી લક્ષ ભોગવે તોરી બ્રહ્મારુલી રે ગર્ભ તણો નહિ પાર.....૮
ત્રણ કણસલ કણ નિપજે તોરી બ્રહ્મારુલી રે જલધર ભોમ સંગોગ.....૯
જલધર જેણે ન જાણ્યો તોરી બહ્મારુલી રે કણસલ છે અચેત.....૧૦
એણે નિદર્શન ઉપન્યો તોરી બ્રહ્મારુલી રે તે કેમ જાણે જીવ.....૧૧
નામ શરણ પામી રહ્યો તોરી બ્રહ્મારુલી રે આપ જણાવે જેહ.....૧૨
જલચર જીવ જીવે ઘણું તોરી બ્રહ્મારુલી રે જીવ ન જાણે ભેદ.....૧૩
જે બોલે જુગ સંચરે તોરી બ્રહ્મારુલી રે પ્રસરે એણે સંસાર.....૧૪
પાન પાન રસ મોકલે તોરી બ્રહ્મારુલી રે મૂલ તણું જલ પેખ.....૧૫
વિવિધ કુસુમ ફલ નિપજે તોરી બ્રહ્મારુલી રે કાષ્ટ કઠણ માંહી પેખ...૧૬
પય દધી ધૃત દે તૃણ ચરે તોરી બ્રહ્મારુલી રે નિમિત્ત ચઢાવે ધેનૂ.....૧૭
બુંદ વડે ઘટ નિપજે તોરી બ્રહ્મારુલી રે રંગે રમે નરનાર.....૧૮
લે કપાલ પંચ મહાભુત તોરી બ્રહ્મારુલી રે પાલે તું જ અબૂધ.....૧૯
અનેક જુગ એમ નિપજે તોરી બ્રહ્મારુલી રે સબ લે તારો બોલ.....૨૦
તું નિર્ગુણ એમ જાયો તોરી બ્રહ્મારુલી રે તુજ આગળ નહિ કોઈ.....૨૧

નિમિત્ત અચેત ને દઈને તોરી બ્રહ્મારુલી રે કાજ સર્વે હોયે તેહ.....૨૨
સુરજ તેને દેખીએ, તોરી બહ્મારુલી રે હું દેખું કહે અજાણ.....૨૩
આંખ છતે થયો આંધળો, તોરી બ્રહ્મારુલી રે રવિ વિના થયો અંધકાર..૨૪
એણે સાચે સહુ તે હોયે તોરી બ્રહ્મારુલી રે ગુણ વિના સત સ્વરૂપ.....૨૫
કોટિ બ્રહ્માંડ ભાંગે ઘડે તોરી બ્રહ્મારુલી રે ગુણ દે હરિ હર બ્રહ્મ.....૨૬
મન ચેતે એમ નિપાયે તોરી બ્રહ્મારુલી રે અણસંત બ્રહ્માંડ વિસ્તાર...૨૭
ગુરવો તારું તારાનું તોરી બ્રહ્મારુલી રે જાણે તું જ વિચાર.....૨૮
અકલ અસંભવ જાણ્યો તોરી બ્રહ્મારુલી રે નામ શરણે છે જીવ.....૨૯
દુહવ્યું તે અજાણતેં તોરી બ્રહ્મારુલી રે કૃપા કરી દો વિશ્રામ.....૩૦
તારે મને તું ઉદ્ધારે તોરી બ્રહ્મારુલી રે લય લાગી તુ નામ.....૩૧
ભોલી ભક્તિએ ભેટયો તોરી બ્રહ્મારુલી રે પ્રત્યક્ષ પરિબ્રહ્મ આનંદ.....૩૨
તારા મન વિના નવ દેખે તોરી બ્રહ્મારુલી રે સ્વપ્ને સનકાદિક જોગ.....૩૩
જ્ઞાન જ તે પરમાનંદ તોરી બ્રહ્મારુલી રે સેવીએ નીજ પરબ્રહ્મ.....૩૪
વાયુ ગંધમાં સંચરે તોરી બ્રહ્મારુલી રે ગંધ મૂકે નીજ રૂપ.....૩૫
તેમ હરિગુણમાં સંચરે તોરી બ્રહ્મારુલી રે નિર્ગુણ જપે તુજ નામ.....૩૬

૧. ફરી ફરી

પદ-૭૩૩ વિઘ્ન હરણ ગુણ નાયક

(પૃથ્વી-ઘોળ)

આદ-૧

વિઘ્ન હરણ ગુણ નાયક, દાયક નિજ મતિ સાર એ.....૧
પૃથ્વી વિવાહ વખાણીએ, ખાણ ચારે તણો પાર એ.....૨
સરસ્વતી સ્વામીને વિનવું, કવું નિરંજન વાણી એ.....૩
ધરતી એ કન્યા પરણીએ, વર પરિબ્રહ્મ ચક્રપાણી એ.....૪
બાલ કુંવારી બેટી હવી, વરદલ જોગે નહિ કોઈ એ.....૫
જે ઊપજયો અહંકાર એ, તેને ના દે ચીર કાલ એ.....૬
કત જુગ વેણુ ભુપત હવા, તેહ તણા અતિ અહંકાર એ.....૭
ઋષિતણે કોપેથી પાડયા, ઊપજયો પૃથુ રાય એ.....૮
પૃથુ તણે નામે એ પૃથ્વી, પૃથુઓ તે પુન્યનિધાન એ.....૯
લાડી છે વડે ગુણે, વરદલ જમલ ન કોઈ એ.....૧૦
મુનિ એક વાયક માંધાતા, સગરદલીકા કૌસ્તુભમણિ એ.....૧૧
તે સૌ વર થઈ આવ્યા, વણ પરણે વળી જાય એ.....૧૨
નારદ ઋષિ બ્રહ્મલોક ગયા, વિનવ્યા આદર તાત એ.....૧૩
બાલ કુંવારી બેટી હવી, બ્રહ્મા મન કાંઈ ન ચેત એ.....૧૪
કરોને વિવાહ વિ્છેદ શું, બ્રહ્માંડ માંડોને જંગ એ.....૧૫

આદ-૨

સલુણીએ બ્રહ્મા બોલ્યા, સુણો વિપ્રરાય; સૌભાગ્ય સલુણી એ.....૧
કન્યા એ પૃથ્વી પૌઢી હવી, સલુણી એ;
વરદલ જમલ નહિ કોઈ, સૌભાગ્ય સલુણી એ ૨

ગુરવો તે સુરીનર મુનિ માહે, સલુણી એ;
ત્રિભોવનમાં હરિ શ્રેષ્ઠ, સૌભાગ્ય સલુણી એ.....૩
પૃથ્વીથી વડો વર કો સજર્યો નથી, સલુણી એ;
લોઢેરા અવર સહુ કોઈ સલુણી એ.....૪
બેટીથી વડો વર કો છે નથી, સલુણીએ;
કેવળ દીજીએ ધેય સલુણી એ ૫
દોષ લાગે કુંવારી સુતા, સલુણીએ;
તે સમે બોલ્યા મુનિરાય સલુણી એ ૬
બ્રહ્મા અવિધારો રે વિનતિ, સલુણીએ એ;
પૂછોને બેટીનો જોગ, સૌભાગ્ય સલુણી એ.....૭
ત્રિભોવન તુજ વર કોણ ગમે એ, સલુણી એ;
કોણ વર ગમે રે સંસાર, સૌભાગ્ય સલુણીએ ૮
કહોને વછેદ વિચાર કરી, સલુણી એ;
બેટી બોલી સુણો તાત સલુણી એ ૯
મુજ વર એક ત્રિભોવનધણી, સલુણી એ;
જયાં નહિ રવિ ચંદ્ર, સલુણી એ.....૧૦
દાનવ નર નરેન્દ્ર નહિ કોઈ, સલુણી એ;
મુનિવર જોગ નહિ કોઈ, સલુણી એ.....૧૧
જયાં નહિ રે જુગ પવન તેજ, સલુણી એ;
ગગન મંડલ ગયાં નીર સલુણી એ.....૧૨
અંધકાર ભયંકર હવો, સલુણી એ;
ચઢી હું પ્રલયતણે હાથ, સલુણી એ.....૧૩
બૂડી હું અજાણવે જલ તૈસે, સલુણી એ;

માર્યો શતુ કલ્પાંત સલુણી એ.....૧૪
બૂડી હું જેમ ધણી વિહોણી, સલુણીએ;
તે સમે સમર્યા શ્યામ સલુણી એ.....૧૫
ગુરવો એ પરિબ્રહ્મ સ્વરૂપ, સલુણીએ,
અખિલ ભુવનતણો ઈશ, સલુણી એ.....૧૬

આદ-૩

હરિ પરબ્રહ્મ તમો સીયલ ધણી રે, કરો દીન ઉપર દયા અતિ ઘણી રે.....૧
તમો સમર્થ નાથ વૈકુંઠનાથ રે, ફેડયો દાનવ તણો ઠામ રે.....૨
તમો દૈત્ય સંહારી દેવ સ્થાપ્યા રે, ભક્ત પ્રહલાદના બંધ કાપ્યા રે.....૩
હણ્યો નરક દાનવ હરિએ ચક્રધાર રે, છૂટી રાજકુમારી સહુ તમ પસાય રે.....૪
હરિ તમો પસાયે[૧] સહી દેવનારી રે, સુખ ભોગવે રાજ દાનવ નિવારી રે.....૫
મહા ગ્રાહના કષ્ટોથી માતંગ છોડયા રે, ધ્રુવ અપરમાતના પરભાવ મોડયા....૬
મહા કષ્ટ જલ બુડતાં હરિ ઉદ્ધાર્યા રે, મુજ ઉદ્ધરી પરિબ્રહ્મ તમો સિધાર્યા રે.....૭
હું ભકત ભાવે સેવું એક સ્વામી રે, જગન્નાથના ચરણનું શરણ પામી....૮

૧. પ્રસાદ

આદ-૪

દેવ દયાલ પ્રગટ હવા પરિબ્રહ્મ, આદિ વરાહનું રુપ ધર્યું રે.....૧
જેહ શ્રવણ માંહે લચ્યું આકાશ એ, તેજ લચ્યું રે જૈસે નયનમેં.....૨
પવન લચ્યો રે જૈસે શ્વાસ મોઝાર એ, આહાર તું જલ જૈસે ખર્યામેં.....૩
નભ શશિ સંભવ્યા દહાડા અંકુર એ, ત્યાં હું સ્વામીજી ઉદ્ધરી.....૪

વલણ

ઉદ્ધરી દેવ દયાલ નાયક, ભકત વત્સલ શું કરે;
બ્રહ્મા શંકર નહિ જઈએ, શ્રેષ્ઠ શું સચરાચર.....૫

વિશ્વ કર્તા વિશ્વ હર્તા, નાથપરમાનંદ;
વાસુદેવ મુકુંદ ગરિવા, કૃષ્ણ હરિ ગોવિંદ ૬

આદ-૫

મારે વર નથી એ વિના, ઉદ્ધરી જેણે હું તે વરું;.....૧
દૈત્ય સાંકુષ્ટથી છોડવી જેણે એ સોળ સહસ્ત્ર વર્યા તે વરું.....૨
અમો મન વસ્યો એ વર ગોવિંદ, દો મુજ ગોવિંદ એહ વિચાર;.....૩
બ્રહ્મ નારદ ઋષિ હર્ષે ઉલટયા, બ્રહ્માએ સમર્યા સપ્તઋષિ.....૪

વલણ

સપ્ત સમર્યા મુનિ વર્યા, મન હવા હર્ષ અપાર;
આવ્યા મુનિવર લગ્ન લીધું, જોયો મેળ વિચાર.....૫
હરખે તે હોયે હથોલડાં, મળ્યાં તે સીયલ બ્રહ્માંડ;
ઈન્દ્ર ચન્દ્ર નરેન્દ્ર મળ્યાં, મળી સકલ ત્યાં મુનિ ૬

આદ-૬

જી રે એકાદશી મધુસૂદની રે;
તે દિવસ વિવાહ હોય મેદની રે.....૧
ત્યાં સંત સૌને હોયે નોતરાં રે;
એવાં વિવાહના નીપજે સાંતરાં રે ૨
ચઢયો ફૂલકે હોયે બહુ વારણાં રે;
બ્રહ્માંડ બાંધોને તળીયાં તોરણ રે ૩
ત્યાં ઘર ઘર ઘોડિયો ઉછરે રે;
ત્યાં સુરનારી ધોળ ગાયે અતિ ભલાં રે ૪
ત્યાં પંચશબ્દ[૧] ધન વાગ્યાં રે;
મળ્યા સુરિનર ત્રિભુવન રાજિયાં રે.....૫

હરિની જાન આવી રળિયામણી રે;
અતિ હરખે માંગે વધામણી રે ૬
ત્યાં ફૂલ તંબોલ સોહામણા રે;
ત્યાં અપ્સરા નાચે ઓચ્છવ હોય રે.....૭
જી રે વર પહોંચ્યો જાનૈયા વાસ રે;
ત્યાં ગોરજીનું ગૌત્ર પ્રકાશ્યું રે ૮
ત્યાં ઘડિયું લગ્ન ઋષિએ સાધ્યું રે;
વરન ખુંપ ભર્યો સર્વ સંત પ્રસાદ રે.....૯
હવે લાડીને મોકલો સુખડી રે;
જેમ લગ્ન ઘડી હોયે ઢૂંકડી રે.....૧૦
વર સ્વાર થઈને સંચર્યો રે;
લક્ષ કોટિ બ્રહ્માંડ શું પરવર્યો રે.....૧૧
જી રે તોરણે હોય છે પોકણાં રે;
વર પરિબ્રહ્મ લીજે ઓવારણાં રે.....૧૨
જી રે સમો વર્તે સમો વર્તે સાવધાન રે;
મધુપર્ક[૨] હોય ત્યાં અર્ધ્ય દાન રે.....૧૩
ત્યાં લાડી અંતરપટ રહી રે;
વર લગ્ન સમે કન્યા કર ગ્રહી રે.....૧૪

૧. વાજાં ૨. પંચામૃત

આદ-૭

ચોરી કેરો ચોરી કેરો ગુરવો વિચાર રે;
કતમ ચોરી કતમ ચોરી નહિને આવાર રે ૧
સુત્રધારા સુત્રધારા સુધ બુધ કરો દોરી રે;

ખાણ ચારે અંગ તણી કરો ચોરી રે ૨
રત્ન સિંહાસન નિગમ વિશ્વાસ રે;
વરકન્યા બેઠા મન અતિ ઉલ્લાસ રે ૩
બ્રહ્મ વિશ્વાનર કર્મ હોમાય રે;
સત લક્ષ બ્રહ્માંડ નિષ્કર્મ થાય રે ૪
કાલ પહોંચ્યો ને કંઈ સાર નહીં પાયો રે;
સંત પ્રીછે સંત પ્રીછે આરોગો વરરાય રે ૫
સ્મરણ ધૃત જપ ઉપર નામ રે;
કન્યા સહિત વર તૃપ્તિ પામ્યો રે ૬
સજ્ર્યા જેણે ગ્રહ સુર લોકપાલ રે;
તે તણી સેવા કરે દશે દિક્પાલ રે ૭
ધ્રુવ જેણે સ્થાપ્યા તેહ શું નિહાળો રે;
જમદગ્નિ તણો હવે વેપાર ટાળો રે ૮
દંપતી વર્ત્યા મંગલ ચાર રે;
શત લક્ષ બ્રહ્માંડ લીધાં લાંપ રે ૯
વિનવે આત્મા શબ્દ બ્રહ્મ રે;
વર અવિધારો હરિ પરિબ્રહ્મ રે.....૧૦
સ્થાવર જંગમ વ્યાપક રાચ્યો રે;
તમે પરણ્યા અમોને કરો પસાય રે.....૧૧
હું કરું મે હોય એમ વાગોયો રે;
ખાણ ચારે ગર્ભ કુપમાં ખૂચ્યો રે.....૧૨
તું સદાય છે તેહ જ હોય રે;
હું નથી નિશ્ચલ એક તેહ જ હોય રે.....૧૩

કર જોડી સ્વામીજી એટલું માંગુ રે;
તમો પરણે સહુ નિર્મુખ ભાગું રે.....૧૪
અણુ અણશબ્દ બ્રહ્મ શું માંગે રે;
હું નથી નિશ્ચય એક તું જ આગે રે.....૧૫
ગુરુજીને જોઈએ વાણી ગાએ રે;
આપી કીધું સહુ રળિયાત થાયે રે....૧૬
ચોરાશી લક્ષ ભુરદાનની જુગત રે;
તેને આપી દક્ષિણા મુકત રે.....૧૭
હરિ હર બ્રહ્મ તેત્રીશ કરોડ રે;
પૂજે અહીં સર્વે બ્રહ્માંડ કોડે રે.....૧૮
કરે ઓવારણા સુર નર લોક રે;
આજ ભાંગ્યો મન મોટો એ શોક રે.....૧૯
ઓચ્છવ મંગલ હર્ષ અપાર રે;
બ્રહ્માંડ વર્ત્યો જૈ જૈકાર રે.....૨૦

આદ-૮

વરકન્યા પરણીને સંચર્યા, પરિબ્રહ્મ ધરતી ઓછંગ રે;.....૧
લઈને સત વરઘોડે ચઢયા, દિવ્ય બ્રહ્મ પ્રકાશ રે.....૨
મેલાવડો એ અતિ સોહામણો, ભકત પ્રતિત નિવ્રત રે.....૩
ક્ષમા દયા વાસના જાદંરણીમે,[૧] કિર્તી સમ્રીત સત રે.....૪
વિદ્યા ચૌદે શિશ નમાવે રે, મુનિવર જોગીને દુર્લભ રે.....૫
ચંદ્ર સુરજ સેવા કરે, ધરમ વિચાર પરમાર્થ રે.....૬
પંચ શબ્દ રળિયામણો, વાજે વાજે વિવિધ મૃદંગ રે.....૭
રધુ જદુ શ્યામ ગાયણ કરે, ચાલ્યો નર પરિબ્રહ્મ રે.....૮

જ્ઞાન વર ઉપર છત્ર ધરે, આત્મા કરે કલ્યાણ રે.....૯
સંતોષ વૈરાગ્ય ચમર ઢળે, હવે વર ચાલ્યો ઠામ રે.....૧૦
પરમપદ મંદિર આપણે, બોલ્યા બોલ્યા બ્રહ્માંડ નિકોડ રે.....૧૧
ચાલ્યો વર વૈકુંઠ ઉપરે જે સીયલ અગમ રે.....૧૨
પહોંચ્યો વર પરમપદ આપણે, રાજા હરિ બ્રહ્મ રે.....૧૩

૧. લગ્ન વખતે કન્યાને પહેરાવાતું રેશમી સફેદ કપડું
૨. સુધ્ધાં-સમેતના અર્થમાં

આદ-૯

નિરંજન પદ તે પામ્યો, વર આવ્યો લાડીને લઈ રે;.....૧
અનુપમ મંદિર તેહ, અગોચર ધ્યાન ને ધેય;.....૨
યોગેશ્વર સનકાદિક જેહ, વરે સહુ તેણે પદ આણ્યું.....૩

આદ-૧૦

નિરંજન પદ રળિયામણું, જયાં નથી અરે રૂપ ને નામ.....૧
જયાં નથી અરે ક્રોધ ને કામ, જયાં નથી અરે જન્મ ને મરણ.....૨
જયાં નથી મોહ અસત્ય, જયાં નથી અરે દિવસ ને રાત.....૩
જયાં નથી અરે શોકની જાત, સદોદિત કેવલ તેજ છે.....૪

આદ-૧૧

નિરંજન પદ સોહામણું, વિવર્જીતં[૧] ત્રણે તાપ,
વિવર્જીત ષટ્[૨] ઊર્મિના પાપ. ૧
નિરંતર રે સુખતણો વાસ, આરાધીએ શ્રી લક્ષ્મી નિવાસ;
વરે તેણે સહુ પદ આણ્યું ૨

૧. દૂર કરનારું ૨. છ ઊર્મિ-છ દુર્ગુણનાં પાપ - કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ ને મત્સર

આદ-૧૨

વર પરણી ઘર આવ્યા, ભલે આવ્યા હરિ પરિબ્રહ્મ;
સહિત છે હરિહર બ્રહ્મ, સહિત છે સુરિનર ઈન્દ્ર ૧
સહિત છે નાગ નરેન્દ્ર, સહિત છે કોટિ બ્રહ્માંડ;
સપ્ત દીપ ભોમ નવ ખંડમે, સુખે સહુ ઘેર આવી રહ્યાં ૨

આદ-૧૩

અતિ દુઃખ છુટયાં રે સહુ સખી, સુખ લાધ્યું રે ગઈ કલ્પના.....૧
સંકુષ્ટ[૧] ભાંગ્યું રે ગઈ કલ્પના, ઉલટયો રે અતિ પરમાનંદ.....૨
દેવી દીઠાં રે સ્વામી અચ્યુતાનંદ,[૨] સંત સર્વે ત્યાં હરખ્યાં.....૩

૧. આવાગમનનું સંકટ ૨. પરમાત્માનું વિશેષણ

આદ-૧૪

બ્રહ્મ સનાતન સીયલડું, ત્યાં કેવલ હર્ષ અપાર.....૧
એકોતેર હુએ સંત ઉત્સાહ, નિરંતર રે ધાઈએ ધામ.....૨
ચરાચર જગ એહ જ કામ, ધણી સહુ એક કરી રહ્યો.....૩

આદ-૧૫

કવિ માંહે આવીને બોલ્યા, અનુપમ આતમ રામ;
ધણી હવે કરશે કામ ૧
જે ગાશે રે પૃથ્વીનો વિવાહ, જે સાંભળશે પૃથ્વીનો વિવાહ
જે ઝીલશે પરિબ્રહ્મ પ્રવાહ, શ્રી પદ્મનાભ તણે પસાય રે ૨

ૐ અનુક્રમ ૩૦

પદ-૭૩૪ દેવ અનુપમ એક પરમાત્મા

(વડું ધોળ)

આદ-૧

દેવ અનુપમ એક પરમાત્મા, આત્મા કેરો સ્વામી તું ધણી એ.....૧
વિષ્ણુ, ગોવિંદ, નારાયણ, રામકૃષ્ણ, નામ સર્વે પરિબ્રહ્મ તણા એ.....૨
પ્રાણી તું આપ વિચારીને ભજને, ગાજને પરિબ્રહ્મ જપ કરી એ.....૩
એ પરમાર્થ એ જ જ્ઞાન એ, ધ્યાન જે પરિબ્રહ્મ નામનું એ.....૪

વલણ

પરિબ્રહ્મ ગુરવો નામ, સત્કર્મનો નિજ ઠામ.....૫
મુનિ સિદ્ધ ધાયે ધ્યાન, જોગેન્દ્ર[૧] જુએ જ્ઞાન.....૬
વિધિ શંભુ ઉત્પત[૨] કાળ, ન લહે તે જશપાર.....૭

૧. મહાદેવ ૨. ઉત્પત્તિ

ઢાળ

નવ લહે તે જશ પાર, સ્વામી પેર ન લાભે તે તણી;
પરમ પુરુષ અચંત અવિગત, એક તું નિશ્ચે ધણી ૮

આદ-૨

ચાર ખાણે ભમ્યો અનેક વાર એ;
સાર ન લાધ્યો સ્વામી મુકત નાથ એ ૧
જે પરમાણુએ તેજ રહ્યું વ્યાપ્યું એ;
હરિ હર બ્રહ્માદિક લગી એ ૨
તે સમર્યા વિના કબહુ નવ છુટીએ;
આત્મા બાંધ્યો સ્વામી નીવડ બંધ એ ૩
રૂપ નહિ જશ જાતને ભાત એ;
રાત દિવસ નહિ જેને એ ૪

વલણ

જેને નહિ દિન રાત, તું તે જ મંત્ર આરાધ.....૫
જેને નહિ જુગ કલ્પ, તે તણું એવડું સલ્પ.....૬
જે થકી હવો તું પ્રાણ, તે કીધાં વચન વલાણ.....૭

ઢાળ

તેં કર્યું વચન વલાણ,[૧] સમર્થ સબળ હરિ સેવ્યા નહિ;
તાત ભુકતા જેને ન હોય, પુત્ર વંઠયો તે સહી ૮

૧. ભંગ

આદ-૩

ચાંદો સુરજ તપે જેને આદેશે, વેષ કૈસા કહું તે તણાએ.....૧
ધરતી આકાશ છે જેને આધારે, પાર હોય કેમ તે તણો એ.....૨

વલણ

તે તણો કેમ હોય પાર, હરિ તે જ દશે અવતાર.....૩
રવિ ચંદ્ર રહ્યા આદેશ, કેમ કહું તેનો વેષ.....૪
સર્વ વિષય તજ મૂર્ખ, ક્યાં વિસર્યો ભવ દુઃખ.....૫

ઢાળ

ક્યાં વિસર્યો ભવ દુઃખ સંકુષ્ટ, સમર એક ગોવિંદ,
બ્રહ્મા શંકર જે સ્થાપે, રાજ દે તે ઈન્દ્ર ૬

આદ-૪

બ્રહ્માંડ કોટિ રહ્યા જેને બોલે, તોલ હોય કેમ તણો એ.....૧
સ્થાવર જંગમ વ્યાપ્યું તેજ એ, હેત કરે રે કેવલ સંત શું એ.....૨

વલણ

સંત શું રમે અતિ હેજે, સર્વ રૂપ વ્યાપક તેજ.....૩
બ્રહ્માંડ રાખ્યાં બોલ, બીજો નથી કોઈ તોલ.....૪
તે તણા ધાઓ ચરણ, રહ્યો વર્ણ ધર્મ આચરણ.....૫

ઢાળ

રહ્યો વર્ણ ધર્મ આચરણ, આદર એક વિષ્ણુ વચન ભણી;
પાપ પુન્ય ન છબેશ એણીપેર, છૂટીશ વેદના ભવ તણી ૬

આદ-૫

શબ્દ બ્રહ્મ પરિબ્રહ્મ શું રાતો એ, માતો એ તારા નામશું એ.....૧
અવિગત દેવ અનંત નિરંજન, ભવ ભય ભંજન શ્રી વાસુદેવ.....૨

વલણ

ભવ નરક ટાળે ભકત, પરિબ્રહ્મ તે અવિગત.....૩
જુગ ઘડે ને ભાંજે જે, નવ લહે કોણ પેર તે.....૪
જેને નથી કોણ ભેદ, જશ વચન ચારે વેદ.....૫

ઢાળ

જશ વચન ચારે વેદ, માર્ગ મોકળો માં છાંડ;
કર્તમ દર્શન ઉવટ ભૂલ્યો, નરક પડે કાં પડે મદ અજાણ....૬

આદ-૬

અવિગત ચૈતન્ય જેણે રસ પીધો એ;
દીધો એ કાલને શિશ પગ એ ૧
જાગ દાન તપ તીર્થ વ્રત મંત્ર એ;
પરિબ્રહ્મ નામ સેવા કરે એ ૨

વલણ

સેવા કરે સહુ નામ, તે ત્યાં સર્વે ફલ પામ.....૩
ફળ સોંપ તે પરિબ્રહ્મ, એમ આપ કરે નિષ્કર્મ.....૪
મન ધાએ મન અતીત,[૧] એમ ફીટે ભવભય ભીત.....૫
એમ ફીટે ભવભય ભીત, સેવે પ્રતીતિ[૨] હોય જો મનતણી.....૬
લોભ મોહ અનંગ[૩] મત્સર, કોપ મદ વૈરી હણી.....૭

૧. પર અથવા વેગળું ૨. વિશ્વાસ ૩. કામદેવ

આદ-૭

અવિગત ચૈતન્ય જેને નવ લાધ્યું એ, બાંધ્યું એ તારા રૂપ અંત એ.....૧
ધ્રુવ શુક નારદ તેં સહુ સ્થાપ્યા, આપ્યું તેને અચલ ઠામ.....૨

વલણ

આપ્યું અવિચર ઠામ, જેણે જપ્યું કેવલ નામ.....૩
હરિ કૃષ્ણ કેશવ રામ, એમ જેનાં છે બહુ નામ.....૪
જેનું નિશ્ચલ રાજ, તેને નથી કોણ કાજ.....૫

ઢાળ

તેને નથી કોણ કાજ, પૂરે ભકત મનનો રાવ;
ગુણ કથા રસ દાન કારણ, અવતરે તે ભાવ.....૬

આદ-૮

કર્મ તણો ભય જયાં લગી હતો એ, ત્યાં લગી તુજ થકી વેગળો એ.....૧
પ્રગટ નરકે જીવ સંચાર્યો, ભાર્યો કર્મની કોટાન ક્રોડ.....૨

વલણ

કોટિ કર્મ ભાર્યો જંત, નવ ઓળખ્યા બળવંત.....૩
જેનો ખરો છે ન્યાય, શ્રુતિ શાસ્ત્રે કીધાં ઠામ.....૪
તે ન્યાયે ન રહ્યા જે, જમ હાથ સોંપ્યા તે.....૫

ઢાળ

જેમ હાથ સોંપ્યા તે, કર્મે નરક છે બહુ કાલ;
વિવિધ પેર દુઃખ સહે નિરંતર, જીવ ખેલે તે આલ ૮

આદ-૯

એ અજ્ઞાન લોચન તેજ છાંહ્યું;
ઘર ભૂલ્યો વન કુવે અંધ પડયો એ ૧
વશિયર કાલે તેજ ત્યાં ડંસ્યો એ;
ઉલટો વળી તેને મુખ પડયો એ ૨

વલણ

મુખ પડયો પુનરપ મંદ, વણસંતુ ન દેખે અંધ.....૩
મને મેલ અવર વિચાર, લે જેણે હોય ભવપાર.....૪
સુખ થોડલું મન છાંડ, પરિબ્રહ્મ શું રુચિ માંડ.....૫

ઢાળ

પરિબ્રહ્મ શું રુચિ માંડ, અહર્નિશ ભકત ધ્યાન મા ચુક;
અચલ સુખ વિશ્રામ પામીશ, પ્રકૃતિ સંગત મુક ૬

આદ-૧૦

મદ વિશે ધાર્યો ચેતન હાર્યો એ, તેને ઘર કેમ સાંભળે એ.....૧
સતગુરુ ગારૂડી વશિયર ખીલ્યો એ, આત્મા અંધ જગાડયો એ.....૨

વલણ

અંધ જગાવ્યા તેણે તાલ, જે હતો મોહ જુવાલ.....૩
ધન મેળવવા કાંઈ લોભ, જેણ હવા આગે ક્ષોભ.....૪
સુત કલત્ર બંધવ, મોહ હવા અનેક વાર વિછોહ[૧]....૫

૧. વિયોગ

ઢાળ

હવા અનેક વાર વિછોહ, આગે મન ન ધરે સંસાર;
વલી વલી જે હોય ને ફીટે, તેમાં શો છે સહાર ૬

આદ-૧૧

બાપજીનો મોકલ્યો ગારૂડી આવ્યો, જ્ઞાન ઔષધ વિષ નિર્ગમ્યું[૧] એ.....૧
સંત સંગતતણી અંજન શલાકા[૨] એ, નિર્મલી દષ્ટિ તત્ક્ષણ હવી એ.....૨

૧. ઉતાર્યું ૨. સળી

વલણ

નિર્મલી તત્ક્ષણ દષ્ટિ સંત વચન અમૃત વૃષ્ટિ.....૩
વર ઔષધ પરિબ્રહ્મ જોગ, જેણે નિર્ગમ્યા ભવરોગ.....૪

ઉપદેશ પરિબ્રહ્મ ધ્યાન, પ્રભાત ઊગ્યો ભાણ.....૫

ઢાળ

પ્રભાત ઊગ્યો ભાણ અનુપમ ગઈ મોહમે રાત;
આશ છાંડી શરણ પામ્યો જયારે મુકી તુજમાં વાત ૬

આદ-૧૨

તું સદાય છે હું નથી એકવાર એ, એહ પણુ મોહ પામ્યું એ.....૧
પરગડો કરીને કુપથી કાઢયો એ, વાટ દેખાડી ઘર મોકલ્યોએ.....૨

વલણ

ઘર મોકલ્યો સોઈ અજાણ, નિર્મળો કરીને પ્રાણ.....૩
પરમાત્મા છે ઠામ, ત્યાં આત્મા વિશ્રામ.....૪
એમ એક લાગ્યો રંગ નીપજયો અંતર ભંગ.....૫

ઢાળ

નીપજયો તે અંતર ભંગ, એણીપેર હવોનું પરિબ્રહ્મ,
હું હણ્યો જેમ કીટ ભ્રમરિ, ધ્યાન રીત તેમ ૬

આદ-૧૩

સ્મરણ ધ્યાન ચૈતન્ય રસ લીધો એ, આવે એ ગૌ જેમ વાછરું એ.....૧
નામનો બાંધ્યો હરિ આપણ પે આવે એ, ભકત ન મેલે સ્વામી વણસંતુએ...૨

વલણ

વણસંતો છે ભવ સાથ, ત્યાં ભકત જમલા નાથ.....૩
તું ભકત વત્સલ રામ, સતારથ તારું નામ.....૪
પ્રગટ શું મન દેખ, એમ નિત નવા તુજ વેષ.....૫

ઢાળ

એમ નિત નવા તુજ વેષ, નામે સેવ દેવ મોરાર;
ભકત જાણી જે ન ઉવેખે, તે એકલો સંસાર ૬

માણેક મોતી સુવર્ણ મંડિત, ચંદન કુસુમ રીઝે નહિ એ.....૧
ગીતે નાદ સુરતે જે નવ રાચે, નાચે પણ ભોળવાય નહિ એ.....૨
ડહાપણે ભોળપણે જે નવ રીઝે, તે કેમ કીજે વશ આપણે એ.....૩

વલણ

તે કેમ કીજે વશ આપ, જે બ્રહ્મા શંકરનો બાપ.....૪
જે તણી સુરત છે એમ, જયાં હું જ ત્યાં મુજ નામ.....૫
જયાં જયાં જન લે નામ, ત્યાં ત્યાં તે મારો ઠામ.....૬

ઢાળ

ત્યાં ત્યાં તે મારો ઠામ, કોઈ ન કરે વિઘ્ન ત્રાસ;
અંત લગી હરિનામ સેવે, આપું અનુપમ વાસ.....૭

ॐ

અનુક્રમ ૩૦

ટીકા

પદ-૭૩૫ રાત દિવસ ઐસો જાણીને અનુસરો

રાત દિવસ ઐસો જાણીને અનુસરો, છાંડો સંસાર એ વણસંતો એ.....૧
અણ વણસંતુ છે એક નામ નારાયણ, જન્મ મરણ જેણે સજર્યા એ.....૨
માનવ જન્મથી જે નવ છૂટયા એ, જન્મ અનેરે કેમ છૂટશે એ.....૩
વિષયા વલુંધ્યાં[૧] એ ઘર ધંધે વાહયો, આલ ઉત્તમ ભવ નિર્ગમ્યો એ.....૪
વિષયા તજીને હેત આપને ચિંતવ્યો, ભકત એ પરિબ્રહ્મ અનુસર્યો એ.....૫
ચતુઃ ખાણ તણા ભાંગની રૂપ એ, આદિ અરૂપ એક તું હોય એ.....૬
સુર મુનિ માનવ સ્થાવર જંગમ, ભાંગતા કર્મ તુજને નથી એ.....૭
પાપ ધર્મ જેણે મેલ્યાં સંસાર એ, કર્મ ધર્મ તેને નવ છબે એ.....૮
જેણે વિશ્વાનર ઉણો એ સજર્યો, તે ઉણમ કેમ સહી શકે એ.....૯
હિમ હિમાચલ જેણે નીપજાવ્યાં, શીતલ ગુણ કેમ ઊપજયાં એ....૧૦
આદ પવન જેણે મેલ્યો સંસાર એ, તે તણું બલ છે અતિ ઘણું એ....૧૧
જ્ઞાન દીધું જેણે દેવ મહેશ્વર, જ્ઞાન સેવા કરે તે તણી એ....૧૨
ધર્મ આચાર સર્વે સત ઉપર, અધિક બોલ્યું પરિબ્રહ્મ નામ એ....૧૩
વેદ પુરાણ એમ બોલે છે વળી વળી, નામ તોલે નથી અવર ફળ એ....૧૪
નામ મહિમા ફલ અનંત ન લાભે એ, પ્રતીત[૨] માને ફલ પામીએ એ....૧૫
એ બોલે નિશ્ચે એ બાંધે એ, તે કંઈ સાધે એ તપ ક્રિયા એ....૧૬
તુલસી એ નામ તિલક ગોપીચંદન, સંત સંગત સમ નથી અવર ફલ એ....૧૭
શાસ્ત્રનો બોલ એ નિશ્ચે આણ્યો એ, ઓછું છોડીને અધિક લ્યો એ....૧૮
નામ નિઘંટ[૩] જયાં ચંત[૪] ન આવે એ, કેમ પામીએ પરમ પદ એ....૧૯
મંત્ર અધ્યાત્મ મુકીને આપણું, નામ આપ્યું નિજ ભકતને એ....૨૦

અવર સર્વે ઝઘડે વળગાડયાં, નામ પ્રતિત નથી જેને એ....૨૧
જેને કર્મ સંચ્યું હોય અતિઘણું, તેને પ્રતિતી ન ઉપજે એ....૨૨
કર્મ ખુટયા વિના પ્રતિતી ન ઊપજે, પ્રતીત પાખે વળી અવતરે....૨૩
જન્મવા ક્રૌડ વ્રત મંત્ર અધ્યાત્મ છેલ્લે જન્મ પતિત છે એ....૨૪
મન વળગાડો પરિબ્રહ્મ ધ્યાન એ, અહીત કર્મ પરિબ્રહ્મ હાથ એ....૨૫
હું મારું નથી તું જ તારું છે, કૃત કર્મ સઘળા સ્વામી તુજ હાથ એ....૨૬
એમ કશે ન અડવું, આપણે લેખવું, સૈયલ નારાયણ પેખવું એ....૨૭
સાચું એ નિશ્ચલ તું જ સ્વામી એ, વણસંતુ જુઠું સહુએ ભાંગતું એ....૨૮
એ ઘોળ જે કોઈ પઢીને વિચારે, ફીટે પરિબ્રહ્મ હોય એ.....૨૯
અણછતો ભકત વિનતિ કરે સ્વામીએ, પામ્યું શરણ શ્રી ગુરુતણું એ....૩૦

૧. વળગ્યા ૨. વિશ્વાસ ૩. શબ્દકોષ ૪. ચિત્ત-ચિંતા

ૐ અનુક્રમ ૩૦

વડી કારજ

પદ-૭૩૬ જયાં એ સત્ય અસત્ય નહીં

આદ-૧

જયાં એ સત્ય અસત્ય નહીં, નહીં નિરાકાર ને આકાર રે.
જયાં એ પવન અમર નહીં, નહીં જુગ તેજને અંધકાર રે;
કાલે ખાધા એ માનવ દાનવ, સુરમુનિ મહા સિદ્ધ રે ૧

ખાધી ચોસઠ જોગણી, શક્તિ શીકોતર મહાકુડી રે;
ખાધાં ચોરાશી ચેટક, બલવંત બાવન વીર રે ૨

આદે ગુરવો સમર્થ, અવિગત પરિબ્રહ્મ રાય રે;
જેણે સર્જ્યો મહાકાલ, કાલ મરે તેને નામ રે ૩

બ્રહ્મા હરાદિક સર્જ્યા, બ્રહ્માંડ તણો નહિ પાર રે;
લીલા એ છતુ અછતુ કરે, સુરનર અનેક વાર રે.....૪

વલણ

સુરનર અનેકવાર સર્જે, બ્રહ્મા હરાદિક સ્થાપે રે.
સમર્થ લીલાઓ જુગ નિપાયો, દાનવ દુરીજન કોપે રે;
સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાલ ત્રિભોવન, ધરતી અમર માંડે રે.....૫

અનેક રૂપ ધરી ધર્મ પાળે, પ્રકૃતિતણા ગુણ છાંડે રે;
હરિ પરિબ્રહ્મ, સ્વામી પદ્મનાભજી તમ શરણે રે.....૬

આદ-૨

આદ નારાયણ સ્મરું રે, ગુરવો મુક્ત દાતાર રે;
ગુરવો ગવન લક્ષ્મીપતિ રે, ચત્રુભજ ત્રિભોવન રાય રે.....૭

ક્ષીર પયોનિધ[૧] પોઢયા રે, છેદવા દાનવ વંશ રે;
સ્થાપે બ્રહ્માંડની કોડ રે, મુનિજન માનવ હંસ રે ૮

૧. સમુદ્ર

વલણ

મુનિજન માનવ હંસ સ્વામી, શુક સનકાદિક ત્યાં રમે રે.
ગુરુ સપ્ત મહાસુર ઈંદ્રાદિક, તે પાર કો નવ લહે રે;
બ્રહ્માંડ બ્રહ્માંડ બ્રહ્મા હરાદિક, અનેક જુજવા સ્થાપે રે ૯

બ્રહ્માંડ કેરો પાર ના પામે, તેહ પાર કોણ કોણ આપે રે;
હરિજી પરિબ્રહ્મ પરિબ્રહ્મ સ્વામી, પદ્મનાભ જીતમ શરણ રે ૧૦

આદ-૩

પ્રથમ શંખાસુર સંહારવા, અવતર્યા સમુદ્ર મોઝાર રે;
મચ્છરૂપ ધર્યું આલ સ્વામીએ, લીલા જલનિધિ મોઝારે....૧૧

પુછ ઉલાળ્યું લીલાએ, જલનિધ ગયું છે આકાશ રે;
તે જલે બુડયો મેરૂ રે, રવિ શશિ સાગર સુર લોક રે....૧૨

સેન કપોતની રીતે રે ઝડપી, હણ્યો સંખાસુર દહિત રે;
શંકા પંચાયણ[૧] પૂર્યો રે, ત્રિભોવન ઓચ્છવ નિશાન રે....૧૩

૧. એ નામનો શંખ

વલણ

ત્રિભોવન ઓચ્છવ હોય નિરંતર, ત્રાસ પડે દાનવ તણે.
બ્રહ્મા ત્યાં અર્ઘ્ય લઈ આવ્યા, ચાર વેદ ચહુ મુખ ભણે;
દૈત્ય તણું ત્યાં કુલ ઉથાપ્યું, સુરનર નિશ્ચલ સ્થાપ્યા.....૧૪

દાનવ કુલથી વેદ વાળ્યા, બ્રહ્માને કુલ કુલ આપ્યા;
હરિ પરિબ્રહ્મ જે પરિબ્રહ્મ, સ્વામી પદ્મનાભજી તમ શરણ.....૧૫

આદ-૪

રમતલા કૌરમ રૂપ રે, મંદિર ધર્યું પુષ્ટ રે;
મંદિર ફેરવતાં સુખ હવું, કૌરમ ઉપની ત્યાં નિદ્રા રે.....૧૬

ચૌદ રત્ન ત્યાં કાઢયાં, લક્ષ્મી સેવે હરિના પાય રે;
સુર અસુર મુનિ ગુણ સ્તવે, ગિરિવર અધિક સ્વરુપ રે.....૧૭

વલણ

ગિરિવર ગુરવા રૂપ સ્વામી, ક્રૌરમ બીજે અવતર્યા;
શેષ નાગ ધરણીધર ધર્યો, પુષ્ટ વિભાગે ઉદ્ધાર્યો.....૧૮

મંદિર ધર્યો સુર અવગાહ્યો,[૧] ચૌદ રત્ન ત્યાં લીધાં;
એણીપેર ભક્ત વત્સલ નારાયણ, દેવકારજ સર્વે સિધ્યાં.....૧૯

તે હરિ પરિબ્રહ્મ, જે પરિબ્રહ્મ, પદ્મનાભજી તમ શરણ

૧. ડૂબ્યો

૫૬-૭૩૭ પામ્ય શરણ હરિ પરિબ્રહ્મ રાય

પામ્ય શરણ હરિ પરિબ્રહ્મ રાય;
ગર્ભ ટાળવા નથી અનેરો ઉપાય.....પામ્ય શરણ.....ટેક
માયા રે સીકોતર આત્મા ગાળ્યો;
મલિન મંત્ર વિષયાદિકે ભાર્યો .....પામ્ય શરણ.....૧
પરિબ્રહ્મ નામે મહામંત્ર સાધ્યો;
ઈન્દ્રિ સહિત નિશ્ચલ મન બાંધ્યું .....પામ્ય શરણ.....રે
પરિબ્રહ્મ નામે મંડલ પુરાવો;
સ્મરણ નૃસિંહ વીર બોલાવો .....પામ્ય શરણ.....૩
ક્ષિતિ જલ ગગન પવન નહિ તેજ;
તહીંએ સ્વામી મારા પરિબ્રહ્મ એક .....પામ્ય શરણ.....૪
ચરાચર પ્રગટ ભીતર જુગ સ્થાપ્યો;
નરક વિડંબવા જમ કરી આપ્યો .....પામ્ય શરણ.....૫
આત્મા પે તું કર્મ કરાવે;
કર્મ ભોગવવા દેહ ધરાવે .....પામ્ય શરણ....૬
જન્મ મરણ વશ આત્મા વગોવ્યો;
ડંસ ભરી તારા નામ શું ન રોયો .....પામ્ય શરણ.....૭
જઈને સ્વામીજી તમો વડપત્ર સુતા;
તહીએ આત્મા કહો ક્યાં હતા .....પામ્ય શરણ.....૮
અણછતો ભક્ત વિનતિ કરે કરજોડ;
તું મલે હવે સંકુષ્ટ[૧] છોડ .....પામ્ય શરણ.....૯

૧. આવાગમનનાં સંકટો

૫૬-૭૩૮ શ્રી પદ્મનાભ જુગ અવતર્યા રે

શ્રી પદ્મનાભ જુગ અવતર્યા રે અને પ્રગટયું પરિબ્રહ્મ નામ;
સંકુષ્ટ છુટાં આત્મા રે લહે તે વૈકુંઠ ઠામ.....૧

એમ કરો પરિબ્રહ્મ બાપ રે, સમર્થ તારી લીલા એ;
તું સરખો હોય ત્રિભોવન રે જૈ જૈકાર સુરનર ગૃહે ગયા ૨

મિત્ર સુદામા સમધર્યા રે, અને મંદિર અનુપમ કીધાં;
કોટ કોટ ઈંદ્ર તણી રિદ્ધ રે, એકેક સ્તંભે દીધી રે ૩

ગોકુલ ગોવિંદ અવતર્યા રે, અને પિંઠારામાં દેવ;
ભક્ત વત્સલ ભણી ઓલંગ્યો રે, સંત કરે તારી સેવ.....૪

આદિ અનાદિ એક તું રે, અને તુજ વિના અવર ન કોઈ;
વિશ્વંભર વ્યાપી રહ્યો રે, સર્વ નિરંતર સોઈ ૫

પરિબ્રહ્મ નર નારી ભણે રે, અને જે પરિબ્રહ્મ પસાય;
શ્રી પદ્મનાભ જુગે અવતર્યા રે, તું છે ગુરવો રાય રે ૬

ગોવિંદ કૃષ્ણ મોરાર તું રે, અને નારાયણને રામ રે;
ભકત જ્યાં જેવું મન ધરે રે, ત્યાં છે તારો ઠામ રે ૭

દશ અવતારે અવતર્યા રે, અને મત્સ્યાદિક છે જેહ;
દહીત સર્વે તેં ઓધાર્યા રે, શાપ તણા કર્યા છે છેહ ૮

કૃષ્ણ અવતારે અવતર્યા રે, અને ગુણ કર્મ ન લહે પાર;
સુરતે દુષ્ટે તને જાણીએ રે, તારા રૂપ અપાર રે.....૯

પાંચ તત્વ તેં સ્થાપ્યાં અને મન બુદ્ધિ ચિત્ત અહંકાર;
માયા જોગે વ્યાપ્યો રે, પ્રકૃતિ પુરુષનો ઠાર ૧૦

પાંચે પાંચે પરવર્યો રે, ષટ્ દે તુજ સ્વરૂપ;
અનંત બ્રહ્માંડ તે સ્થાપ્યાં રે, તું છે અવિગત રૂપ ૧૧

રૂપ તમારાં સાંભળ્યાં રે, તું અને નિગમ શાસ્ત્ર પુરાણ;
તે કારણ તુજ વિનવું રે, તું છે રાય સુજાણ ૧૨

ભક્ત વત્સણી ભણી વિનવું રે, અને ભક્તજન વિશ્વામરે;
એક મને સેવા કરે રે, પામે તારો ઠામ રે ૧૩

રૂપ અરૂપે જાણીએ રે, નામ વડે દે પાર રે;
નારાયણ નામ ઓચરો રે, જોઈ લેજો સાર રે....૧૪

શેષ સિંહાસન પોઢણે રે, અને લક્ષ્મી સેવે પાય રે;
આદિ વિષ્ણુ તને જાણીએ રે, અનંત બ્રહ્માંડનો રાય રે ૧૫

નાભિ કમલ બ્રહ્મા વસે રે, તેહ ન જાણે પાર રે;
ધ્યાને ભક્તિ એ જાણીએ રે, ક્ષીર પયોનિધ ઠાર રે ૧૬

પિંડ બ્રહ્માંડ ભરી રહ્યો રે; જેવો જલમાં કુંભ રે;
સેવા કરે સહુ તારી રે, આદે દેઈને શંભુ રે....૧૭

દર્પણ મુખ અવલોકતાં રે; અને જેવો છે આભાસ રે;
જોતાં એણીપેરે જાણીએ રે, સર્વ નિરંતર વાસ રે ૧૮

અનંત મૂર્તિ તને જાણીએ રે, અને બ્રહ્માંડ તારાં રૂપ રે;
નાગલોક ચરણે વસે રે, તું છે સમર્થ ભૂપ રે ૧૯

કૃપા વડે પેર તારી રે, અને જાણે વૈષ્ણવ લોક રે;
એકમને સેવા કરે રે, ટાળે તેના શાક રે ૨૦

પદ્મનાભ પરિબ્રહ્મ તું રે, અને તું છે ગુરવો રાય રે;
ગુરવી પેર છે તારી રે, સંત ઈકોતેર ઉત્સાહ રે ૨૧

જુગ સચરાચર મોહ્યું રે, અને વિષ્ણુ ભક્ત ઉત્સાહ;
ઘેર ઘેર વૈકુંઠ માંડીએ રે, તું છે સમર્થરાય....૨૨

લીલાએ રેલાઈ રહ્યું રે, ભકતે હરિ પરિબ્રહ્મ;
જે પરિબ્રહ્મ એમ જપ કરો રે, પામે તારાં શરણ....૨૩

લક્ષ્મી સહિત સેવા કરે રે, અને હરિનારાયણ દેવ;
ભક્તિ વિસ્તરે તારી રે, ટાળે ઓધારની[૧] ખેવ....૨૪

સુખે ભક્તિએ સેવા કરે રે, અને ભક્તિ પરાયણ દેવ;
નમો વિષ્ણુ એમ ઓચરે રે, એ જ તારી સેવ....૨૫

વળી સાકારે ધાઈએ રે, અને ચત્રુભુજ શ્યામ વર્ણ;
ગોવિંદ કૃષ્ણ મોરાર તું રે, ગુરવા તારાં નામ....૨૬

વળી વિશેખે ઢુંકડો રે, અને જોતાં આત્મજ્ઞાન;
હૃદયકમલ વસી રહ્યો રે, તે નહિ કહે સમાન....૨૭

એક વિશેખે જાણીએ રે, દીપવંત આકાર;
૨સ પાત્રવત પરહરીએ રે, અંજન સહિત નિવાર....૨૮

તીર્થ વ્રત અવગાહ્યાં રે, અને જે જપે પરિબ્રહ્મ નામ;
ગોપીચંદન શિર વહે રે; પૂજા તુલસી સંત....૨૯

ભક્તિ ભલી છે તારી રે, જે કોઈ જાણે સુજાણ;
વેદ માર્ગે અનુસરો રે, સ્વામી તારી આણ....૩૦

ભક્તિ વિના નવ પામીએ રે; ભક્તિએ ભોળો રાય;
વળી વળી મા શોધશો રે, અવર નથી રે ઉપાય....૩૧

ભકતજન સહુ સાંભળો અને અહરનીશ કરજો સેવ;
મન ધ્યાતે અવલંબજો રે, જ્યાં જોયું ત્યાં દેવ.....૩૨

જોતાં જણ જણ જવોરે, અને જુગ ચરાચર સોઈ;
રવિ આપો પે માંડીને રે, પાત્ર વિના નયણે જોઈ.....૩૩

વળી વિચારી જોતાં રે, અને જાણે આપો આપ;
આપતણી પેર એક થયો રે, હું ટાળે તું બાપ ૩૪

તું આગળ શું મારું રે, અને સઘળે તારાં રૂપ;
ચંદ્ર સુરજ તેં સ્થાપ્યાં રે, તું છે સમર્થ ભૂપ ૩૫

સંત સંગતે સુખ પામીએ રે, જપીએ આદિ મુકુંદ;
આપ વ્યાપ માંડી રહ્યો રે, અનંત બ્રહ્માંડ ગોવિંદ ૩૬

જોતાં પાર પામે નહિ રે, સુર બ્રહ્માદિક લોક;
નિગમ નેતિ એમ ઓચરે રે, જાણ કહાવે રે ફોક ૩૭

પામર પેર પ્રીછે નહિ રે, બોલે અતિ અહંકાર;
ડહાપણે માને નહિ રે, દેહતણી નહિ, સાર ૩૮

તે પેર પ્રીછે તારી રે, જે તજે સ્વાર્થ કામ;
મન ચરણે આરોપીને રે, શરણ તમારે રામ ૩૯

મોટા વણ નવ છૂટીએ રે, સ્મરણ શ્રી ગોપાલ;
મુનિજન સહુ સેવા કરે રે, તું છે સંત પ્રતિપાલ ૪૦

સુખ શય્યા પ્રભુ સેવીએ રે, રાજા શ્રી અવિનાશ;
ચાર પદાર્થ પામીએ રે, અંતે અનુપમ વાસ ૪૧

તું જ શરણાગત આત્મા રે, વિષ્ણુ ચરણ પસાય;
ભોળી ભક્તિ એ અનુસરો રે, તું છે સમર્થ રાય ૪૨

અહરનીશ સંત સંગત કરો રે, પહોર ઘડી અણુમેખ;
ધ્યાન ધરીને જોઈએ રે, દીસે તારાં વેષ ૪૩

નિત્ય કર્મ સઘળાં સાર્યાં રે, કુલ અનુસારે આપ;
પૂજા વિવિધ પેર પૂજીએ રે, એણીપેરે મળીએ બાપ ૪૪

ઈચ્છા રમે રે અજાણતાં રે, ન કરી તારી સેવ;
તો કૃપા કરો પ્રાણીને રે, તું છે દેવાધિદેવ ૪૫

તારી સંતતિ આત્મા રે, મન પ્રકૃતિ ને તેજ;
હૃદય કમલ અવિલોકીને રે કરો પરમાત્મા હેજ ૪૬

સકલ ભોવન સ્વામી વસે રે, સોઈ રાજા અપવર્ગ;[૨]
અનંત બ્રહ્માંડ સેવા કરે રે, આદે દેઈને સ્વર્ગ.....૪૭

ધ્યાને અવનેશ્વર[૩] ધાઈએ રે, રાય અમુરત જેહ;
અહરનીશ ભક્ત સેવા કરો રે, બોલાવે વળી એહ.....૪૮

જુગ સચરાચર એમ હોય રે, જ્યાં જોઉ ત્યાં દેવ;
ભક્તિ પ્રકૃતિ પરી કરો રે, કર્મતણા કરો છેહ ૪૯

ભક્તિએ કર્મ ન નિર્ગમ્યા રે તે કેમ પામે પાર;
પ્રકૃતિ તણે વશ આત્મા રે, તે હવે તારી સાર ૫૦

ભક્તિ ચરાચર ઉપજે રે, સ્વામી કરોને પસાય;
અખિલ વિશ્વ મત એક હોય રે, ધાઈએ ગુરવો રાય.....૫૧

હરખ ભોવન હૈયે ધરો રે, જો જો આત્મ વિચાર;
લેજો જપ જોઈ કરી રે, હરિ મંત્ર સહુમાં રે સાર ૫૨

૧. ઉદ્ધારની ૨. મોક્ષ ૩. પૃથ્વીપતિ

૫૬-૭૩૯ પરિબ્રહ્મ તમો તો સીયલ ધણી રે

પરિબ્રહ્મ તમો તો સીયલ ધણી રે, સઘળે તુ જ એક;
તુ અમર સુખ ભોગવે રે પડે અવર ઘર શોક;
એમ કાં સ્વામી બાપ ગુરવો રે, તેં જુગ સર્જીને દુઃખ;
દુઃખ પાડી સહુએ વાહ્યું રે, વાહ્યા વાહ્યા સુરમુનિ જોગી .....ટેક

સિદ્ધ ભોવન તણા રાણા રાય રે, કર્મતણે વશ કાળ;
મરણ વગોવ્યું રે પ્રાણ, મરણ વગોવ્યું રે પ્રાણ ૧

હરિ હરિ બ્રહ્માદિક રડે રે, અવરતણી કોણ માત્ર;
દેહ ધરાવી દુભવ્યો રે, હજીય ન ચેતે તું તાત ૨

રવિ શશિ સાગર મેદની રે, નવ ગ્રહ નક્ષત્ર માલ;
સ્થાવર જંગમ તું સર્વે રે, ગ્રસંતો નિવારે કાલ ૩

ઓપોઆપ વગોવ્યું રે છાહ્યું આતમ જ્ઞાન;
આપે નિશ્ચલ સુખે રહો રે, તારું શું અભિમાન ૪

દેહ ધંધે વાહ્યો રે, નિદ્રાએ ગઈ સર્વ રાત;
એમ કરતાં ભૂંડે મરી ગયો રે, ચઢયો જમદૂતને હાથ ૫

જેને મન હરિ સ્મરણ નહિ રે, જે મુખ નહિ હરિનામ;
વિષ્ણુ ભક્ત અંતર નહિ રે, તેનો નરકે છે ઠામ ૬

પુત્ર કલત્ર ધને વાહ્યો રે, વિસાર્યું હરિ નામ;
મરણ પછી અતિ દુઃખ પડે રે, નરકે વગોવ્યો પ્રાણ ૭

જે હરિનામ સદા જપે રે, સેવે તુલસી સંત;
ગોપીચંદન શિર વહે રે, દ્રષ્ટિએ ન આવે કાલ ૮

ક્યાં એ વગોવ્યો આત્મા રે, છોડવ્યું હરિ નામ;
એ સુખે સહુ છેતર્યો રે, વાહ્યો મોહ સંસાર ૯

દેહ ધરો એમ જ્યાં લગી રે, મરણ ન આવે ચિત્ત;
ઓચિંતો કાલે ગ્રસ્યો રે, આક્રંદ કરે રે અત્યંત ૧૦

દેહ છોડવ્યો આત્મા રે, દુઃખ સમો હવો તેણીવાર;
દેહ વણ કષ્ટ ચલાવ્યો રે, દોહ્યલો પંથ અપાર ૧૧

અસીપત્ર વન બિહામણું રે, વર્ષે ખડગારે તીર;
અગન વર્ણ વેળુ બળે રે ત્યાં ચલાવ્યો જીવ ૧૨

ઉપર બારે રવિ તપે રે, નાખે ભોમ વરાળ;
રડતો જીવ ચલાવ્યો રે, દેખે તું જ દયાળ ૧૩

ઉપર અતિ ગદા પડે રે, માર્ગ ઘોર અંધાર;
ભોમ લોહ કાંટે જડી રે, આક્રંદ કરે અપાર ૧૪

આગળ વૈતરણી નદી વહે રે, સત જોજન વિસ્તાર;
અરધ[૧] શોણિત પરુ વહે રે, જીવ ચલાવ્યો માંહે ૧૫

ક્ષુધા તુષાદિકે આકળો રે, વાંછે પુત્રની આશ;
અન ઉદક[૨] દીધાં લહે રે, નહિતર મેલે નિશ્વાસ ૧૬

નિત નિત પંથ ચલાવ્યો રે, જોજન બસે સુડતાલ;
તેર્ષ દિવસ લગી આત્મા રે, પડયો દુઃખની જાલ ૧૭

પહેલું કર્મ ન ચિંતવ્યું રે, ઈન્દ્રિએ વાહ્યો જીવ;
પછી મહા સંકુષ્ટ પડે રે, આક્રંદ કરે અપાર ૧૮

રૌરવ રવ અતિ ઘણા રે, નરક તે કુંભીપાક;
નરક વેદના ભોગવે રે, કોઈ ન કરે સંભાળ ૧૯

નરક ભોગવે એકલો રે, ત્યાં પચારે યમદુત;
પાપ કર્મ તેં આદર્યું રે, ટળવળે કાંઈ અબૂઝ ૨૦

કર્મ તણે વશ આત્મા રે, એણીપેરે રહે જુગ ક્રોડ;
ખાણ ચારે ખળભળે રે, નરક અઠ્ઠાવીશ કુંડ ૨૧

કર્મ જાળે તે બાંધ્યો રે, એનો શો અપરાધ;
હું મારું નિત નિત કરે રે, જન્મ મરણને પાશ.....૨૨

તે સઘળે હું એમ કહું રે, ભ્રમર કીટ પતંગ;
એ બોલે સહુ છેતર્યું રે, આપે રહ્યો નિશ્ચિત ૨૩

અજર અમર અકલંક તું રે, કર્મ નહિ તુજ નામ;
ઓધાર એ હવે આત્મા રે, નિષ્ઠુરપણું રે છોડ.....૨૪

તું જનની ને તાત તું રે, તુજ વિણ અવર ન કોઈ;
દુઃખ સહે એ આત્મા રે, એ વિચારી મન જોઈ ૨૫

તારું છોરું આત્મા રે, જો સુમરે તુજ નામ;
વેગે ઓછંગ[3] લ્યો રે, લોલાયે તુજ નામ.....૨૬

ભકત વત્સલ ભણી વિનવું રે, ભુધર ભક્ત આધીન;
શરણાગત વીજે પંજરૂ રે, તારે શરણે છે દીન ૨૭

તું છોડે તો છુટીએ રે, અવર નથી ઉપાય;
નહીં તો કાળક્રમ નડે રે, જમનો મોટો છે ઘાવ.....૨૮

તારે નામે જમ હણું રે, કાલનું કાપું રે શિશ;
કર્મતણા મહાવન દહું રે, ભાંગુ નરક કુંડ અઠ્ઠાવીશ ૨૯

ઓમકાર સ્વામી બાપ ગુરવા તે જુગ સર્જી દુઃખ પાડયું ૩૦

૧. અર્ધ-અરધું ૨. પાણી ૩. ખોળો

૫૬-૭૪૦ હરિ હરિ વેદ પુરાણ સ્મૃતિ ષડ દર્શન

હરિ હરિ વેદ પુરાણ સ્મૃતિ ષડ દર્શન, નિયટ વિચારી સ્વામી જોયું એ.....૧
એક જ સાર સનાતન લાધ્યું એ, ચેતન હરિ પરિબ્રહ્મ તણું એ.....૨
પાછલા જનમ તણા દુઃખ કાં વિસર્યો, ગર્ભને ઘર લઈ કાં થયો એ.....૩
કર્મ તજી હરિ ધ્યાન મા છાંડીશ, અહરનીશ અનુસરો ક્ષેણું ઘડી એ.....૪
ધંધે એ વાહ્યો કાલમાં નિર્ગમ્યો, કાજ છે તે સિધ્યુ નથી એ.....૫
જન્મ મરણ સુખે દુઃખે એ વાહ્યો, કાજ સિધ્યા વિના ભમ્યો એ.....૬
કાજ સિધ્યુ નથી કામ ઉપર નથી, કાજ સિધ્યા વિના ઘર નથી એ.....૭
દેહ ધરે તે આત્મા બોલે એ, દેહ વિના પરમાત્મા એ.....૮
મુર્તિ વિના પરમાત્મા ધાઈએ, અવર પ્રપંચ કીજે નહિ એ.....૯
તે પરમાત્માથી સહુ ઊપજે, અંતે તેણે વળી સહુ આથમે એ.....૧૦
સાથી ભૂલ્યો વન એકલો રૂવે એ, સાથી દીઠા વિના ન વિરમે એ.....૧૧
જુનુની વછુટયું જેમ બાલક રૂવે એ, જનુની પામ્યા વિના નિવૃત્ત નહિ એ.....૧૨
જલવિના માછલી ટળવળે અતિ ઘણી, ઉદક પામ્યા વિના સુખ નહિ એ.....૧૩
એમ પરમાત્મા શું રહે આત્મા, એટલે કાજ સિધ્યું સહી એ.....૧૪
બ્રહ્મ જ બોલે તે બ્રહ્મ જ સાંભળે, બ્રહ્મ દેખે ને પરિબ્રહ્મ જપે એ.....૧૫
વાસુદેવ પરમાત્મા પરિબ્રહ્મ, વિષ્ણુ નારાયણ એક તું એ.....૧૬
જીવ અજાણ કાં ધંધે વાહ્યો, પોતે અદકું ઓછું નહિ એ.....૧૭
પરિબ્રહ્મ આ ઈશે જે જેમ રાખ્યા એ, તે તેમ રહો પરિબ્રહ્મ જપો એ.....૧૮
સમર્થ સબલ સનાતન સાર એ પાર નહિ જશ ગુણ તણો એ.....૧૯
પરિબ્રહ્મ નામની ઉપરાજન સાચી એ, તે વિના પ્રાણ છેદાય ઘણુ એ.....૨૦
આપ કબુધે નવુએ ન કીજીએ પરિબ્રહ્મ બોલ ન લોપીએ એ.....૨૧

બોલ લોપે હોય ઘણી વિહોણોએ, તે તણી હવે કોણ ગત હશે એ.....૨૨
ધણી મુકે તેનું આયુષ્ય લોપે એ, અવર માર્ગ ગત તેને નથી એ.....૨૩
ધણી સાચો તેનું આયુષ્ય સાચું એ, અવર કુડુ સહુ વણસતુ એ.....૨૪
અણછતાં ઉપજે છતાં જે વિલસે એ, તે તેણો બોલ અહીં નરક છે એ.....૨૫
જે સદાય છે સર્જે ને ફેડે એ, તેને મુકીને કોણ સેવીએ એ.....૨૬
ધંધે વહ્યો બાપ વિસાયો એ, તો તને નરકેથી કોણ કાઢશે એ.....૨૭
દર્શન સેવીશ ધર્મ સંભાળીશ એ, અચલ સેવ્યા વિના વણસશે એ.....૨૮
અનેક પ્રકારે તુ પ્રાણી આગે હવો, હજુ કછુ કોડ તને વળી એ.....૨૯
અમૃત પામ્યો પ્રમાદ કા ઢોળીશ, અવર રસ નથી કાંઈ હરિ સમો એ.....૩૦
કાચ કારણ મણિ હાથથી નિર્ગમ્યો,[૧] થોડલે સુખે બહુ સુખ કાં તજે એ.....૩૧
ગર્વ મા કરીશ તું પૃથ્વીપતિ રાજીઆ, રંક મા તું કીજેશ દરિદ્રઓ એ....૩૨
હરસદ કેરી પરબતણી પેરે, રૂધિર સાટે એહી ઉદક[૨] છે એ....૩૩
જાગ દાનાદીકે રાજ પ્રાપ્ત હોય, ધર્મ ખુટે ને વળી દુઃખ સહે એ....૩૪
પૃથ્વીપતિતણું સુખ ધનપતિતણું સુખ, સુક્ષ્મજીવતણું સુખ સમતુલ છે એ.....૩૫
આપ આપણ મન જે સુખ માને એ, નરક સંપૂર્ણ તેને ત્યાં છે એ....૩૪
પરિબ્રહ્મ પદસુખે જે જઈ બેઠા એ, ઈન્દ્ર પદ લગી તે નવ આભડે એ....૩૭
મનના મનોરથ છાંડીને હરિ ભજો, વિગત ફીટે ને સહુ એક જ હોય એ.....૩૮
ભાષા ન જાણું ને છંદને ના જાણું એ, એક જાણુ સ્વામી માંડણહાર એ.....૩૯
તું વડે જાણુ ને તું વડે જીવવું એ, તું વડે છોડું સ્વામી ચારે ખાણ એ.....૪૦
આશ્રમે દર્શન વર્ણે જે ભોળવ્યા, તુજ વિના તે સહુ રળવળ્યા એ.....૪૧
તારે આઈ સે સબળ કર્મ છે, લાગતો અંધ બ્હીએ નહીં એ.....૪૨
કર્મ ભોગવ્યા પછી દુઃખ સહે આત્મા, તું લાજે તારા ભણી એ.....૪૩
અણછતો ભક્ત વિનંતિ કરે સ્વામી એ, આત્મા ફેડી અળગો શું કરે એ.....૪૪

૧. પડી ગયા ૨. પાણી

સોરંગીનું પદ

પદ-૭૪૧ જીરે સરસ્વત સ્વામીને વિનવું

જી રે સરસ્વત સ્વામીને વિનવું, અને માગું એક પસાયો[૧] દે;
જી રે ભોળી ભક્તિ એ ગાઈએ, કોટ બ્રહ્માંડનો રાય દે....સોરંગીયા ૧

જી રે સોરંગ[૨] શ્રીહરિ ધાઈએ, આરાધીએ ગોકુલ કહાન દે;
જી રે હરજી હરિ પરિબ્રહ્મ[૩] ગુરવા તારા નામ દે ....સોરંગીયા ૨

જી રે સંસાર સાગર અતિ દોહ્યલો,[૪] ઊંડો ને અતિ અપાર દે;
જી રે રામનામ કર બોલડી, ઉતરીએ પેલે પાર દે ....સોરંગીયા ૩

જી રે કોટ બ્રહ્માંડ ભાંજે ઘડે, તે કંડીએ કેમ સમાય દે;
જી રે કોને ચઢાવું ફૂલ પાંદડી, જેને ચૌદ ભોવન મુખ માંહે દે ...સોરંગીયા ૪

જી રે આતમ વિદ્યા જાણીને, ગુણ તારુણીમાં રાચ્યો દે;
જી રે કોટ બ્રહ્માંડ વ્યાપી રહ્યો, તે કેવલ બ્રહ્મ અવાચ દે ...સોરંગીયા ૫

જી રે ભકત વત્સલ ભણી ઓલંગ્યો, અને વળી મા કરશો કાં ન દે;
જી રે સેવ્યો ગર્ભ સંકુષ્ટ[૫] દુઃખ ટાળે, એ નિશ્ચે મન આણો દે ...સોરંગીયા ૬

જી રે અંબરીષ રાજા છલ પાડયો, અને સમર્યા દેવ મોરાર દે;
જી રે મુનિરાજા બેઉ બોલ પાળવા, અવતર્યા દશવાર દે ...સોરંગીયા ૭

જી રે સફરી રૂપ ધર્યું શ્યામલ વર્ણ, ઉદધી ગ્રહ્યો, લીલાં દે;
જી રે તત્ક્ષણ પંચાયન કર ગ્રહ્યો, વેદ વાળ્યાં હેલા દે ...સોરંગીયા ૮

જી રે કૌરમ રૂપ ધર્યું નારાયણ, અને મંદિર પુઠે ધર્યો દે;
જી રે સુર અસુર બેઉ સંગ કરીને, નાગ નેતરું કર્યું દે ...સોરંગીયા ૯

જી રે મોહિની રૂપ ધર્યું જનાર્દન, અમૃત કલશ કેર ધર્યો દે;
જી રે અસુર વંચી દેવને પાયુ, સુર કાજ સર્વે સર્યો દે ...સોરંગીયા ૧૦

જી રે વરાહ રૂપે દાઢમેં લીધી, વસુધા કીધી ઠામ દે;
જી રે દેવ તણો હરિએ ઉપદ્રવ ટાળ્યો, દહિતના ભાંજયા હાડ દે .....સોરંગીયા ૧૧

જી રે નુસિંહ રૂપે નહોર વધાર્યો, માર્યો દાનવરાય દે;
જી રે સ્તંભ ફોડી હરિ આવ્યા, ભક્ત કર્યો પસાયો દે ...સોરંગીયા ૧૨

જી રે વામન બલિ પાતાલ નિવાસો, ટાળ્યો ઈન્દ્રનો રાગ દે;
જી રે વિશ્વરૂપ ત્યાં કીધું સ્વામીજી, પુંઠે ધર્યો પાદ દે ...સોરંગીયા ૧૩

જી રે પરશુરામે ક્ષત્રિપત મોંડયું, જોડયા વાડવ લોક દે;
જી રે ઋષિવરનો અપરાધ વછોડયો, ટાળ્યો પિતાનો શોક દે ...સોરંગીયા ૧૪

જી રે દશરથ મુનિવર શ્રાપ નિવાર્યો, સર્યાં સઘળાં કાજ દે;
જી રે યજ્ઞ કરી રાયે પુત્ર માગ્યા, ત્યાં અવતર્યા શ્રી રામ દે ...સોરંગીયા ૧૫

જી રે રામચંદ્ર અવતાર જ લીધો, કીધાં વસુધા કાજ દે;
જી રે સીતા કારણ રાવણ માર્યો, આપ્યું વિભિષણ રાજ દે ...સોરંગીયા ૧૬

જી રે લક્ષ્મણ સીતા સહિત સનાતન, અયોધ્યા કેરું રાજ દે;
જી રે પુષ્પ વિમાન બેસી પરમેશ્વર, સર્યાં સઘળા કાજ દે...સોરંગીયા ૧૭

જી રે રામ રૂપે વ્યાપી રહ્યો, જે જુઓ તે જાણો દે;
જી રે જોયે ગર્ભ સંકુષ્ટ દુઃખ ટાળે, સબ લીજે એની આણ દે...સોરંગીયા ૧૮

જી રે વેદ વડે તને જાણીએ, અને વેદ ન લહે તારી પાર દે;
જી રે સર્વજ્ઞ રૂપે વ્યાપી રહ્યો, તે ભક્તજન સાધાર દે ...સોરંગીયા ૧૯

જી રે નંદ ગોપ ઘેર અવતર્યા, અને ગોકુલ કીધો ઠામ દે;
જી રે બાર વન ગિરિ ગૌચરવા, અવતર્યા ગોવિંદ રામ દે...સોરંગીયા ૨૦

જી રે કાને કુંડલ ઝળહળે, અને ઉર મુકતાફલ હાર દે;
જી રે મોર પીંછે મુગટ શિર ધર્યો, કાનુડો રૂપે અપાર દે ...સોરંગીયા ૨૧

જી રે કાનુડો ગોવાળિયો, વન ગૌચારવા જાય દે;
જી રે જમે ને જમાડે જમતો, બ્રહ્માદિક ને વાહે દે ...સોરંગીયા ૨૨

જી રે જમુના જલ જંપલાવ્યો, ચઢયા કદમને ડાળ દે;
જી રે ફણા ઉર હરિ નાચ્યા, નાગ નાથ્યો કાલિ દે ...સોરંગીયા ૨૩

જી રે પહેરણ પીત પટોલડી, ઓઢણ નવરંગ ચીર દે;
જી રે નાગ પલાણી હરિ આવ્યા, તે ગુરવો જાદવ વીર દે ...સોરંગીયા ૨૪

જી રે ગોકુલ શિંગ[૬] વાહ્યું, વૃંદાવનમે વાહ્યો વંશ દે;
જી રે માતાપિતાના બધન છોડયા, કા'ને માર્યો કંશ દે ...સોરંગીયા ૨૫

જી રે અનંત અગિયાર વર્ષો, કરી રામની બેલ દે;
જી રે વિદ્યાપીઠ કરાવી પંડે, તે અવડાવી ગેલ દે ...સોરંગીયા ૨૬

જી રે વિવાહ કારણ શિશુપાલ નિવાર્યો, પરણ્યાં રાણી આઠ દે;
જી રે અનેક વિવિધ પેરે સ્ત્રી વર્યા, તે બેટા સાઠ લાખ દે...સોરંગીયા ૨૭

જી રે શ્રોણિતપુર હરિ આવ્યા, યુદ્ધે જીત્યો હર સ્વામી દે;
જી રે બાણાસુરના બાહુ છેદયા, ઓખા અનિરુદ્ધ પામી દે...સોરંગીયા ૨૮

જી રે નર નારાયણ રથ ચઢી આવ્યા, વિશ્વરૂપ તેણીવાર દે;
જી રે પાંડવ તણો હરિએ ઊપદ્રવ ટાળ્યો, મારી ક્ષોણી[૭] અઢાર દે...સોરંગીયા ૨૯

જી રે બુદ્ધ રૂપે હરિ ધ્યાન વિચારે, જોગ માર્ગ લીધો દે;
જી રે કલ્કી રૂપે હરિ દુષ્ટ સંહારવા, અક્ષય આયુધ કર ધર્યો દે ...સોરંગીયા ૩૦

જી રે દશે અવતારે ધાઈએ, અને ભાગવતે ચોવીશ દે;
જી રે ધાયો ગર્ભ સંકુષ્ટ દુઃખ ટાળે, પરમ પુરુષ જુગદીશ દે ...સોરંગીયા ૩૧

જી રે એવો અવનેશ્વર[૮] ધાઈએ, અકલ અસંભવ જેહ દે;
જી રે જોગેશ્વર મન દુર્લભ તું, બ્રહ્માદિક છે જેહ દે...સોરંગીયા ૩૨

જી રે ગોવિંદના ગુણ ગાઈએ, કાંઈ વિવિધ પેરે ધ્યાન દે;
જી રે કૃપાનાથ કૃપા કરે તો, જાગે આત્મ જ્ઞાન દે ...સોરંગીયા ૩૩

જી રે ચતુર્ભુજ પહેરણ પીતામ્બર, મસ્તક મુગટ શોહે દે;
જી રે લક્ષ્મી સહિત ક્રિડા કરે, ત્યાં વૈષ્ણવના મન મોહે દે ...સોરંગીયા ૩૪

જી રે અમુરત રાજા ધાઈએ, રૂપ અરૂપે જાણો દે;
જી રે વેદ માર્ગ અનુસરો, ભક્તિ ભાવે મન આણો દે ...સોરંગીયા ૩૫

જી રે તુલસી કેરે પાંદડે, પુતનાનો રિપુ પૂજો દે;
જી રે મોહ મત્સર પદરહરો, આત્મજ્ઞાન બૂઝો[૯] દે ...સોરંગીયા ૩૬

જી રે લક્ષ્મી સહિત હરિ સેવીએ, સેવ્યો લીલા વિલાસ દે;
જી રે મનવાંચ્છિત ફલ પામીએ, તે રાજા શ્રી અવિનાશ દે ...સોરંગીયા ૩૭

૧. પ્રસાદ ૨. સુંદર થઈને ૩. પરમાત્મા ૪. અતિ મુશ્કેલ
૫. આવાગમનનું દુઃખ ૬. રણશિંગુ ૭. સૈન્ય ૮.પૃથ્વીપતિ
૯. પ્રાપ્ત કરે

ॐ

અનુક્રમ ૩૦

સંત સોહાગો

પદ-૭૪૨ ગોવિંદના ગુણ અતિ રે અનુપમ

આદ-૧

ગોર્વિંદના ગુણ અતિ રે અનુપમ, સંત સોહાગો અમો ગાઈશું એ.....૧
હરિ ગુણ ગાતાં એ મહાસુખ પામીએ, નામ એ સ્વામી નિરંજન એ.....૨
પ્રથમ એ પૃથ્વી કન્યા કુંવારી એ, કહોને દેવી વર કોણ પામે એ.....૩
રાય નરેન્દ્ર અહંકારે બોલે એ, ધરતી તોલે રે નર નવ તપે એ.....૪
જે કારણ હવી કન્યા કુંવારીકાએ, દ્વારકા રાય અવિલોકતાં એ.....૫
સહસ્ત્ર નામે સૂધ કરો વર ઘર તણી એ, જુગ ધણી કાં એ કુંવાર તમો એ.....૬
તેડોને બ્રહ્મા ભણે ચારે વેદ એ, ભેદ કહે વર ઘર તણો એ.....૭
નહિ જશ માત પિતા બંધવ સુરીજન એ, દુર્જન શું રે દયા નવ કરે એ.....૮
ઐસો સમર્થ વર નિરંજન જોઈએ એ, સોઈ પુરુષ કેમ જાણીએ એ.....૯
લગન લીજે રે, કેમ જયાં નથી કેને ગમે એ, જેને ઘર જમવતા કરે એ....૧૦
વરકન્યા બેઉ હવાં રે મેળાપ એ, સર્વ સુખદાયક દયાલ દેવ એ....૧૧
વરે સોહ્યણું કરી વિશ્વ સઘળું ઓધાર્યું[૧] એ, હવી વૈકુંઠપુરી મૃત્યુલોકમાં એ....૧૨
વર સ્વાર હવો પરમ પુરુષ લોહે એ, અનંત બ્રહ્માંડપતિ પરિબ્રહ્મ હવો એ....૧૩
વરે તોરણ વળી જરા મરણ ગયાં ટળી એ, એ વાત અમ સરી સચરાચરી એ....૧૪
હાથ શું હાથ મેળવી કન્યાનું કાજ સર્યું એ, આપણ પે સંતોષ્યા હરિ હર્ષ ભર્યા એ....૧૫

૧. ઉદ્ધાર્યું

ચોરી તે બાંધોની ચિત્ત તણી એ, દેવ દયા કરો અતિ ઘણી એ.....૧
તેડોને ગોર વિચાર કરીએ, તમો વૈકુંઠનાથ હૃદયે ધરી એ.....૨
વરકન્યા બેઉ ત્યાં આવ્યાં એ, ગુરુએ અનંત બ્રહ્માંડ છોડાવ્યાં એ.....૩
બેઉ જણ બેઠાં હર્ષ ભર્યાં એ, સંસાર સાગર પહોંચ્યા તરી એ.....૪
વાસુદેવ યોગે આવ્યા વળી એ, હરિ નામે ગયા પાતક ટળી એ.....૫
ધોળ મંગલ દીજે ધરણ જાણી એ, આગે સુવર્ણ મંડપ સીત આણી એ....૬
મંગલ વર્તીએ મન જાણી એ, મુક્તિ દાન લહે જતું પ્રાણી એ.....૭
ચોકીપટ માંડે ચત્રુભુજ જાણી એ, તમો ગોવિંદ રામ શું ઓચરો[૧] વાણી એ.....૮
કરી કંઈ સાર ને કર્મ છાંડો એ, સહસ્ત્ર નામે ફરી થાળ માંડો એ.....૯
ચલુ લીધું રે ચરણે ચિત્ત આણીએ, તમે ગોવિંદ રામ શું ઓચરી વાણી એ...૧૦
પાન પૂજા રે મન પ્રતીત સાચે એ, હરિએ ઓધાર્યા તેજ રહ્યા વાંછી એ.....૧૧
સુર તેત્રીશ મળ્યા રે ટોળે એ, વર પરિબ્રહ્મજીને ચઢી છે સોલી[૨] એ.....૧૨
સનકાદિક જુએ છે હર્ષી નીરખી એ, હવે કન્યા હવી વર સરખી એ.....૧૩
ઈન્દ્ર ઈશ્વર બ્રહ્મા વેદ વાંચે એ, નિર્ગુણ નારાયણ ક્રમ ન રાચે એ.....૧૪
પ્રજા પાલકે પાણિગ્રહણ[૩] કીધું એ, પુણ્ય પ્રાપ્તિ એ સહુ વૈકુંઠ લીધું એ.....૧૫
કલિ કાલે કૃષ્ણ અનંત રૂપે એ, પૃથ્વી પરણ્યા પરિબ્રહ્મ તણી એ.....૧૬
તુલસી વાણી બેઉ મન જાણીએ, તમો ભક્તિ કરો પરિબ્રહ્મ તણી એ.....૧૭
અનંત બ્રહ્માંડ જૈ જૈ ભણે એ, પરિબ્રહ્મ નામે સહુ આનંદ કરે એ.....૧૮

૧. બોલો ૨. નશો ૩. હાથ પકડવો

ॐ અનુક્રમ ૩૦

પદ-૭૪૩ ગુરવા ગણપતિ દેવ મહોદર

ગુરવા ગણપતિ દેવ મહોદર, વિઘ્ન નિવારણ સ્વામી સહોદર;
ચરણે પ્રણામ કરે સો હરિ હરિ ૧
વીણા પુસ્તક કર આરોપે, હંસ ચઢી કવિની કર નિરૂપે;
લોપે જડમતિ કંદો હરિ હરિ ૨
સરસ્વતી દેવી ચરણ શિર નામું, જે પ્રસાદે કવિત ગુણ પામું;
સ્વામી ગાઈશ ગુણ ગોવિંદો હરિ હરિ ૩
જેણે સચરાચર જીવ નિપાયો,[૧] જલથલ મહીથલ ભુવન સમાયો;
લાયો મોહ જુવાલો[૨] હરિ હરિ ૪
પિંડ રહ્યો જે જીવ નિહાળે, ઉવાટ જાતાં તેને વાળે;
ટાળે સવે સંસારો હરિ હરિ ૫
ક્ષેણુ બ્રહ્માંડ ઘડેને વિલાસે,[૩] આપ વિભૂતિ ત્રિભોવન વાસે;
હાસ્ય કરી વિનોદે હરિ હરિ ૬
કને છે પણ જીવન ચાહે, કર્મ તણે મદ તે ન આરાધે;
વાહે અતસકાલો[૪] હરિ હરિ ૭
અભકતા જનપે કર્મ કરાવે, કર્મ ભોગવવા દેહ ધરાવે;
સેવક કર્મ કશાનો હરિ હરિ ૮
રોમ રોમ બ્રહ્માંડ સમાયે, બ્રહ્માદિક સનકાદિક ધાયે;
પાર ન પાપ તેનો હરિ હરિ ૯
સ્વામી પિંડ બ્રહ્માંડ સમાન ઋષિ સુર દાનવ નર ન કલ્યાણ;
જાણ્યો આપોઆપ હરિ હરિ.....૧૦
હરિ સેવી સુખ નિશ્ચલ જાણો, વણસતુ કવર કછુ મન ન આણો;
આલે અમૃત ના ઢોળે હરિ હરિ.....૧૧
ઈંન્દ્રિય ગમતું ચિત્ત નિવારો, હૃદયે વચન કર્મ વિષ્ણુ વિચારો;

પાર હોયે દુઃખ જાલો હરિ હરિ.....૧૨

મચ્છ રૂપે સંખાસુર માર્યો, સતતણે ભવસાગર તાર્યો;

વારો ભોવન અધમો હરિ હરિ.....૧૩

કર્મ રૂપે મંદિર ગિરિ સાહ્યો, પ્રસર્યો સુર દાનવ અવગાહ્યો; [૫]

ગાહ્યાં ક્ષીર સમુદ્રો હરિ હરિ.....૧૪

પ્રલય સમે ભોમ અવગાહી, આદ વરાહ દાઢ ગ્રહી સાહી;

ચાહી ભોવન નિવાસો હરિ હરિ.....૧૫

હિરણ્યા કંસ ત્રિભોવન વદીતો, જેણે સમર્યા ગુણ સુરપતિ જીત્યા;

વીત્યો તે મુનિ શાપો હરિ હરિ.....૧૬

પુત્રહેત મનોરથ સાર્યો, નૃસિંહ રૂપે નહોર વધાર્યો;

માર્યો દાનવ રાયો હરિ હરિ.....૧૭

ઈન્દ્રકાજ વર યોગ વિનાસ્યો,[૬] વામન બલિ પાતાલ નિવાસ્યો;

વાસો નિર્ભય લોકે હરિ હરિ.....૧૮

પરશુરામે ક્ષત્રપતિ મોડયા, ઋષિવરના અપરાધ વછોડયા;

જોડયા વાડવ લોકો હરિ હરિ.....૧૯

રઘુકુલ નૃપ અવતાર લીધો, સુરપતિ મન મનોરથ સિધ્યો;

કીધો દેવ પસાયો હરિ હરિ.....૨૦

દશરથ પરમાનંદ વિચારે, અપુત્રાયુ દુઃખ શોક નિવારે;

ચાર તેને કુલદીપો હરિ હરિ.....૨૧

હરિ નામે શ્રૃતિ પાઠ નિરોપે, સ્મરણ માત્ર અધ નાશ લોપે;

બોલે વેદ પુરાણો હરિ હરિ.....૨૨

રામચંદ્ર ત્યાં દિન દિન વાધે, હેલાં દેવ કારજ સર્વે સાધે;

આરાધે નિજ ધર્મો હરિ હરિ.....૨૩

લીલા મુનિવર યજ્ઞ નિહાળ્યો, દાનવતણો હરિ ઉપદ્રવ ટાળે;

વાળ્યો અહલ્યા દેહો હરિ હરિ.....૨૪

લીલાએ ત્રિપુર ધનુષ્ય ભાંગ્યું, ઘોષ ત્રિભોવન કંપવા લાગ્યું;
ભાંગ્યું હેલા વિનોદો હરિ હરિ.....૨૫
ત્રિભોવન ઓચ્છવ હોય નિરંતર, સીતાવર અતિ ત્રિભોવન સુંદર;
સુરનર મુનિ આનંદો હરિ હરિ.....૨૬
ચાર સહોદર પરણી ચાલ્યા પરશુરામ હૈયે અતિ સાલ્યાં,
હાલ્યાં પર્વત શૈલા હરિ હરિ.....૨૭
પરશુરામે પરમેશ્વર જાણ્યો, ધનુષ ચઢાવી નિશ્ચે આણ્યો;
જાણ્યો એ સુર સારો હરિ હરિ.....૨૮
લીલા દેવ અયોધ્યા આવ્યા, વર સુંદર મોતીડે વધાવ્યા;
ભાવ્યા જેમ શશિ રૂપો હરિ હરિ.....૨૯
જનેતા વચન નૃપ બાંધ્યા દેખી, અયોધ્યા તણું જ રાજ ઉવેખી;
વેષ લિયો વનવાસો હરિ હરિ.....૩૦
લક્ષ્મણ સીતા સહિત સનાતન, ચાલ્યા પ્રભુ ચિત્રકુટ ગિરિવન;
જનક ગયા સુર લોકો હરિ હરિ.....૩૧
માતર વંશથી ભરત તેડાવ્યા, પટાભિષેક તેને સંભળાવ્યા;
આવ્યાં જયાં શ્રીરામ હરિ હરિ.....૩૨
કુપા કરી સ્વામી નગર પધારો, સ્વામી તાતનું રાજ સ્વીકારો;
ભરત વિનયે પરબોલે હરિ હરિ.....૩૩
રામચંદ્ર શિખામણ આપી, ભરતે પાદુકા આસન સ્થાપી;
આપી૩ સભોકત કામો હરિ હરિ.....૩૪
ચિત્રકુટથી ચાલ્યા સ્વામી, લીલાપત દક્ષિણ દેશ પામી;
પામ્યા બહુ ઋષિ માનો હરિ હરિ.....૩૫
શાસન દીધું કુંભસ્તમુન, રામચંદ્ર ગયા પંચવટી વન;
મન આનંદ ધરે જો હરિ હરિ.....૩૬
કામાકુલી નિશાચરી આવી, સુપનખા લક્ષ્મણે સમજાવી;

શ્રવણ નાસિકા છેદો હરિ હરિ.....૩૭

ચૌદ સહસ્ત્ર રાક્ષસ રણ રોળી, લંકાપુરી ત્યાં દુઃખે વિરોધી;

કીધી કર્તમ રીછો હરિ હરિ.....૩૮

વાનર પતિની કંધા કાપી, તેણે ઠામ સુકંદર સ્થાપી;

આપી અવિચલ રાજો હરિ હરિ.....૩૯

માલવણ ગિરિ ભરત સુકંદર, લંકાપુરી દહી આવ્યો કપિ વાનર;

વાનરસેના મળી જો હરિ હરિ.....૪૦

રામચંદ્ર દલ પહોંચ્યું સાગર, બાંધ્યો સેત ત્યાં નલ વાનર;

પાર ગયા ક્ષેણુ માંહે હરિ હરિ.....૪૧

રજનિચર પડયો સમરાંગણ, પરવાળાંસુ, હણ્યો રાવણ;

બાણે દશે શિશ છેદે હરિ હરિ.....૪૨

સકલ ભોવન આનંદ ન માય, રામચંદ્ર સીતા લઈ જાય;

નગર અયોધ્યા માંહે હરિ હરિ.....૪૩

કૃષ્ણે રૂપે ગોકુલ અવતર્યા, ગોવર્ધન પર્વત કર ધર્યા;

વર્યા ગોપી ગોવિંદો હરિ હરિ.....૪૪

મોર પીંછ મુગુટ શિર શોહે, નિજ માયા દેવ ત્રિભોવન મોહે;

શોહે ગુંજાફલ હારો હરિ હરિ.....૪૫

હાથ વાંસલડી શિંગુ વાહે, ગોવાળે પરવર્યા જાહે;

લાએ પરિબ્રહ્મ વેષો હરિ હરિ ૪૬

સ્વરૂપે હરિ રંગે રાચે, વૃંદાવન ગોપી બીચ નાચે;

સાચો શોહે બ્રહ્મચારી હરિ હરિ.....૪૭

અકલ અસંભવ ઐસો દીઠો, બાલ કેલ ગોકુલમાં પેઠો;

બેઠો ધ્રુવ શુક ચિંત્યો હરિ હરિ.....૪૮

અનંત ચાલ્યો અગીઆર વરીસો, તેણે તેડયો અકરૂડ સરીસો;

છવીસમો ગોવિંદો હરિ હરિ ૪૯

શ્યામલ પરિબ્રહ્મ દેહ વિહોણો, મહી કારણ હઠ માંડે સલુણો;
ઊણો નહિ કદાપિ હરિ હરિ.....૫૦
બુદ્ધ રૂપે હરિ ધ્યાન વિચારે, કલ્કી રૂપે હરિ યવન સંહારે;
સાર કરે જન લોકો હરિ હરિ.....૫૧
શ્યામલ વર્ણ હરિ હૃદયમાં મેલો, ત્રિભોવનપતિ હરિ નામે ખેલો;
ઝીલો પરમાનંદો હરિ હરિ.....૫૨
વિષ્ણુ ભકત મુકતફલ કાજે, રાસ કર્યો પંડયા ધન રાજે;
કાજ કર્યો હરિ નામે હરિ હરિ.....૫૩

૧. આધાર ૨. ભરતી ૩. રમે ૪. મિથ્યા ૫. ડૂબાડયો
૬. નાશ કર્યો ૭. ભોગવ્યા સહિતનાં કામો

ॐ અનુક્રમ ૩૦

પદ-૭૪૪ મદન છેદન નામ પ્રભુનું

સાખી

મદન છેદન નામ પ્રભુનું, કોઈનો મદ ન રાખે;
કાંકરાની પેઠે ફડાક, કાઢી નાંખે.....૧

ચતુર વદન સમરો જુગ આદે, ત્રિપુર હણ્યો શિવે જે પ્રસાદે;
નાદે સ્તવું ગુણ ઈશ હરિ હરિ.....૧

સકલ ભુવન વ્યાપે હરિ વાણી, મન સ્મરો સદ્ગત ચિત્ત આણી;
જાણી દૈવત સારો હરિ હરિ.....૨

અહરનીશ સમરો એક નિરંજન, જરા મરણ દુઃખ ભવ ભય ભંજન;
રંજન મુનિજન ચિત્ત હરિ હરિ.....૩

બ્રહ્માદિક ગુણ પાર ન પામે, એકવાર જપ ગોવિંદ નામે;
સ્વામી સમર્થ રાયો હરિ હરિ.....૪

પતિત અજામિલ પુત્ર હંકાર્યો, નારાયણ નામે ભવ તાર્યો;
રહ્યો અચલપદ લિયો હરિ હરિ.....૫

અપર માતાએ ઓછંગ ઉતાર્યો, ધ્રુવ નારાયણ નામ સધાર્યું;
રહ્યો અચલપદ લિયો હરિ હરિ.....૬

જાગ દાન તપ તીર્થ કેરું, તે પે હરિફલ અતિ ઘણેરું;
તે રજનિ દિન ધ્યાનો હરિ હરિ.....૭

અનેક પુણ્યતણા ફલ ગાજે, તે સર્વ હરિ જપ આગળ લાજે;
ભાગે તે અવતારો હરિ હરિ.....૮

હરિ નામે પાતક કુલ નાસે, સંજમની પત અનુચર ત્રાસે;
આશ ન કરે કદાપિ હરિ હરિ.....૯

જેમ તિમિર ફેડે રવિ કિરણ આગળ, કર્મ નથી જયાં હરિ જપ આગળ;
કલિજુગ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણો હરિ હરિ.....૧૦

શત્રુ સમાન ઈન્દ્રિ ઉવેખો, સચરાચર નારાયણ પેખો;
લેખો આપ સમાનો હરિ હરિ.....૧૧

નામતણો મહિમા જેણે લીધો, નિશ્ચલ વાસ પરમપદ કીધો;
પીધો પરમાનંદો હરિ હારિ.....૧૨
અંબરીષ નૃપે હરિ આરાધ્યો, પ્રતીત સહિત જેણે હરદિન સાધ્યો;
લાધ્યો તેણે પસાયો હરિ હરિ ૧૩
અંબરીષ ગર્ભવાસ નિવાર્યો, અંગી[૧] કરવા શાપ સિધાર્યો;
હાર્યો મુનિ છલ ભેદો હરિ હરિ.....૧૪
વૃખલી[૨] જનમ પરહરી પરસીધ્યો, નામ પ્રભાવે નારદ સીધ્યો,
સદા મુકતફલ લિયો હરિ હરિ.....૧૫
કાલે સહુ વણસંતુ વિચારો, કામ ક્રોધ મદ મરડી મારો,
સાર જપો હરિ નામો હરિ હરિ.....૧૬
વિષ્ણુ ભકત રસ શંકર જાણે, રામનામ ધ્યાને મન આણે;
ક્ષેણુ ન મેલે ચિત્ત હરિ હરિ ૧૭
વર્ણ ધર્મ સુવિચાર સુકૃત કર, સેવો ભાવે નારાયણ અનુસર,
હરિપદ પામીશ અંતે હરિ હરિ ૧૮
કર્મ અનુસારે બુધ ઉપાએ બુધ અનુસારે કર્મ કરાયે;
જાયે જીવન પારો હરિ હરિ ૧૯
કર્મજાલ હરિનામ તૂટે, અહરનીશ સ્મરણ બંધન છૂટે;
છૂટે એમ ગર્ભવાસો હરિ હરિ ૨૦
જન કવિ પૂછ સચેત કેવલ મુકતે, નરકે જીવ નિહાળ્યાં જુગતે,
મુકત પમાડયાં સંતે હરિ હરિ ૨૧
રાજા દેશ હોયે એમ જુગતું, રાજા દેશ વલી અણ જુગતુ;
જુગતુ કરે હરિનામો હરિ હરિ.....૨૨
પ્રહલાદે મન અંતર રાખ્યો, નૃસિંહ પ્રગટયો પિતાને દાખ્યો;
શાખ હવી કલ્પાંતો હરિ હરિ ૨૩
જીવ અચેત કર્મ વશ આપી, રાજા દેશ રહ્યો જુગ વ્યાપી;
સ્થાપી ગુણ ક્ષણ ભંગો હરિ હરિ.....૨૪
શુક સનકાદિક નિજ મત સારે, યમ નિયમાદિક હૃદયે વિચારે;
પાર ન પામે તેઓ હરિ હરિ ૨૫

કુમતિ વિચારી કુમાર્ગ માંડે, રાજા દેશ વેદ ગત છાંડે;
દાઢ કરે જમ લોકો હરિ હરિ ૨૬
ક્ષમા દયા સંતોષ નિરોપે, રાજા દેશ વેદ ગત લોપે;
લોપે દુર્મતિ આપો હરિ હરિ.....૨૭
કતમ[3] શાસ્ત્ર તણે વિચારે, પડે નરક માનવ હારે;
પાર ન પાયે તેઓ હરિ હરિ ૨૮
અવિગત પરિબ્રહ્મની વાણી, વેદ અનુસારે નિશ્ચલ જાણી;
આણ સબલ છે જેઓ હરિ હરિ ૨૯
કતમ દર્શન આપ વખાણે, કલિજુગ વિષ્ણુ સ્વરૂપ ન જાણે;
ખાણ ચહુ ભવ પામે હરિ હરિ ૩૦
એક મુકત પતિ હરિ નારાયણ, તે વણ ન લહે જોગ પરાયણ;
અનુદિન કર અભ્યાસો હરિ હરિ.....૩૧
જન્મ મરણ ભાંગી જે બેઠા, વિષય તજી પરમાર્થ પેઠા;
દીઠા અંત મોરારિ હરિ હરિ ૩૨
પરમ પુરુષ અવિગત મધુસૂદન, અનેક ભવ ભય પાપ નિકંદન;
દુષ્ટ નિકંદન રામો હરિ હરિ ૩૩
જે સુરતિ બોલે તે મન રાખો, અવર કારમુ સહુએ નાંખો;
રાખો એક વિચારો હરિ હરિ.....૩૪
હરિ મન જાણી નિશ્ચે બાંધ્યું, પરિબ્રહ્મ જોગ મુકતપદ સાધ્યું;
આરાધ્યું નિજ ધર્મો હરિ હરિ.....૩૫
નિશ્ચલ વાણી, રહ્યો નીધંલ[4] પ્રતીત મન આણી;
નામ જપે હોય ઠામો હરિ હરિ.....૩૬
રાસ વિનોદે જે લય લાગે, ગર્ભવાસનો ભય તેનો ભાંગે;
હરિ પરિબ્રહ્મ પસાયો હરિ હરિ ૩૭

૧. મુખ્ય ૨. નકામો-સ્વમાન વિનાનો ૩. યજ્ઞયાગાદિ ઉપદેશ આપતું શાસ્ત્ર ૪. ફળીભૂત થતું

અહર્નિશનો[૧] રાસ

પદ-૭૪૫ પ્રાણ મન એક અભેદ

પ્રાણ મન એક અભેદ, જેના સ્વરૂપ ન લહે વેદ,
અજર અમર અકલંક અરૂપ જેણે સર્જ્યા ચોરાશી લક્ષ રૂપે
અહર્નિશ હરિ પરિબ્રહ્મ જપ રે....ટેક

૧. પ્રત્યેક પળે હરિ સ્મરણનો ઉપદેશ આપતું પદ

બીજું અવર ન ખપે ગુમાર, જેણે મને બહુ બ્રહ્માંડ નિપાયાં;
તે નામે ભવપાર રે, અહર્નિશ હરિ પરિબ્રહ્મ જપ રે ૧

અનેક ભવ તું અવતર્યો રે, કષ્ટ સહ્યાં બહુ દુઃખે રે;
હમણાં તું અર્થતણે મદ વિસરો, વળી સહીશ અસંખ્ય રે ૨

લાગે નહિ વળગે આભડે, કોટ બ્રહ્માંડ ક્ષેણુ ભાંગે ઘડે;
ડાહ્યા ભોલા સહુ છેતરે, અલગ રહ્યો બહુ નાટક કરે ૩

બ્રહ્માંડ કોટિ પરે જે રહે વૈષ્ણવ વિના તેને કોણ લહે;
તેની એક અપૂર્વ જુગત, સ્મરો લીલા દે હરિ મુક્ત ૪

સાંભળ જીવ કહું એક ગુંજ, હું મારું મા કર અબૂઝ;
પરિબ્રહ્મ નામે પરહરુ કર આપ, એણીપરે ઘેર તેડે તુજ બાપ.....૫

આદિ અનાદિ તું જ એક, સ્થાવર જંગમ તારું તેજ;
તું ગુરવો ને તારાં નામ, સકલ સંત શું તુજ પ્રમાણ ૬

હરિગુણ અમૃત નહિ ઉપમાન, જમલ નહિ અધ્યાત્મ જ્ઞાન;
સુર જોગી વણસે કલ્પાંત, હરિગુણ તૃપ્ત અક્ષય સંત.....૭

અનેક વસ્તુ ભલી સંસાર, હરિગુણ વિના સહુ વિષની ઝાળ;
વ્હાલા હરિગુણ અહર્નિશ જયાં, કાલતણો ભય નાઠો ત્યાં ૮

નિશ્ચે દીસે જે વણસંતુ, તેણે કછુ તું વળગીશ ન;
સબળી માયાએ કીધું અંધ, ગુરુ વચન લોચન અંજન સંત ૯

પહેલું મધુરું લાગવું મુખ, પછી પડયો મછ મોટે દુઃખ;
તે સુખે ભોળવાયો જીવ, જાણે લાગ્યું જમ કરશે દૈવ ૧૦

સેવક ઈન્દ્રિ મન પ્રધાન, તેનો પ્રર્યો પ્રાણી છોડે જ્ઞાન;
ત્યાંથી આપોઆપ કરે અલગ, પરિબ્રહ્મ પદ પામે જેમ સલગ ૧૧

સુવર્ણ તોલા ગૌ પૃથ્વી દાન, દીધાં અન્ન ઉદક બહુ માન;
તેઓ સ્વર્ગ ભોગવી સાંકુષ્ટે પડયા, અક્ષયપદ વિના તે રઝળ્યા.....૧૨

વેદ પુરાણ પઢી ગયા પાર, કીધાં યજ્ઞ વ્રત આચાર;
તો એ સ્વર્ગ ભોગવી સાંકુષ્ટ પડયા, અક્ષયપદ વિના તે રઝળ્યા.....૧૩

કીધાં તપ જતન બહુ કાલ, ઘરની છોડી માયાજાળ;
સાધે એક અધ્યાત્મ યોગ, છોડે સર્વ પ્રેમળ રસ ભોગ ૧૪

સત શૌચ નિત્ય આચરે, ધ્યાન સહિત સુર પૂજા કરે;
સેવે માતપિતા ગુરુ ચરણે, ક્ષમા દયા તે વ્રત આચરણ ૧૫

તીર્થ વ્રત અપવાસી કર્મ, અતિથિ અભ્યાગત જીવ દયા ધર્મ;
કામ ક્રોધ મત્સર પરહરે, પરપીડા કોઈને નવ કરે.....૧૬

છોડે પરનિંદા અપવાદ, આપ વખાણે મિથ્યા વાદ;
બોલે સકલ ઈન્દ્ર નિગ્રહે, લંઘન ઝડ તપ શીતલ સહે ૧૭

ચાર ખાણની ખળભડ ભૂખ, ધર્મ ઉપરાયણ સબલ સુખ;
પરિબ્રહ્મ નામે ભાંગી ભૂખ, મળ્યો અવિચલ ટળી સર્વ હુક ૧૮

તજી સંસાર પામ્યો ગુરુ શરણ, જીત્યા જન્મ જરા ભય મરણ;
ભકત અનુસરો ગુરુને શરણ, રસ લાગ્યો નિત ગુરુને વેણ.....૧૯

રાતદિવસ રસ ગુણ થયો ભાવ, અવર મેલ્યાં સર્વ ભાવ કુભાવ;
સંત સંગત હરખે ઉલટે, પરિબ્રહ્મ કહે વિગત કેમ ઘટે. ૨૦

ધ્રુવ રવિ શશી હરિ સ્મરણ રહ્યા, આગે તેણે મહા સુંદર સહ્યા;
યજ્ઞ કિન્નર નરનાર વિષયા હવા, નારદ ત્રિલોક મુકતા કિયા ૨૧

પુરનામા ઋષિ રંભા કંથ, સ્મરણથી ભવ લીધાં અંત;
અવનશ્વર જો હોએ કાજ, તો ભક્તિ એ સેવો પરિબ્રહ્મરાય ૨૨

પિંડ બ્રહ્માંડ વિચારી જોએ, જેહ જમલ માંડે નહિ કોઈ;
રૂપ વિહોણો માંડે વ્યાપ, આદિ બ્રહ્મા શંકરનો બાપ.....૨૩

નામ જેણે અજામિલ લિયો, નામે ગુનકા જન્મ જ ગયો;
એવું નામ જેનું સમર્થ, ફોગટ કયાં વળગે અનર્થ ૨૪

પરિબ્રહ્મ એ વિનતિ અવિધાર, મોહ્યો જીવ રળે સંસાર;
નિર્મલ કરી લ્યો આપણ માંહે, એક કરી લે તું સુસહાય ૨૫

સ્વામી એક વિનતિ અવિધાર, તારો બોલ એવો સંસાર;
તારો અંશ જપે તુજનામે, જુગ સચરાચર એ જ કામ ૨૬

એક મને જે ગાયે રાસ, એક મને જે સાંભળે રાસ;
તે છુટે ભવબંધન પાશ, બ્રહ્મા મહેશ્વર દુર્લભ વાસ ૨૭

પસાયો કરો સ્વામી પરિબ્રહ્મ તે, અહર્નિશ પરિબ્રહ્મ જપ રે.

વાડીનો રાસ[૧]

પદ-૭૪૬ પ્રથમ એ દ્વારકા પાટણ માંહે

આદ-૧

પ્રથમ એ દ્વારકા પાટણ માંહે, વિપરીત ગત હરિ અવતર્યા એ.....૧
આગે એ મત્સ્ય કૂર્મ વરાહ તું નૃસિંહ વામન પરશુરામ.....૨
રામ તું કૃષ્ણ કૃપાલ કૃપાવંત, અનંત મુર્તિ શોહામણો એ.....૩
નવમે એ બુદ્ધ રૂપે હરિ અવતર્યા, ધ્યાન ધરીને જપ માંડયું એ.....૪

૧. પાટણમાં પદ્મનાભ સાહેબની વાડી હતી. તેમાં કબીર સાહેબનો સત્કાર કરવામાં આવેલો છે. કબીર સાહેબની કૃપાથી પદ્મનાભજીને આત્મ સાક્ષાત્કાર થયેલો છે.

વલણ

ધ્યાન ધરી જપ માંડયું રે, જગમાં જૈ જૈકાર;
શ્રી પદ્મનાભ પધાર્યા રે, તે વિશ્વ કરવા સાર ૧
સંત માંહે પરવર્યા રે, જેવો પુનમ ચંદ્ર
આકાસ રવિ જેમ બિંબ શોહે, અભિવવો એ ઈન્દ્ર ૨
શ્યામલ વર્ણ શોહામણો રે, ગૌર્પાત ગોવાળ;
ધર્મ સ્થાપે કર્મ કાપે રે, દીસંતો રે દયાલ.....૩
જેવો જલધર ઉનવ્યો રે, ભકત વર્ષે મેહ;
જાગ્રણ ત્યાં નિર્દોષ વાજે, ગૃહે ગયા મુનિદેવ ૪
તિલક તુલસી નામ આયુધ, ઓધર્યા શ્રી નાથ;
સમર્થ બોલે સાંભળો રે, આપ્યાં વૈષ્ણવ હાથ ૫
બલ વિભિષણ અંબરીષ નારદ; ધ્રુવ ને પ્રહલાદ;
સુખ સુદામાને શરણ આપ્યા, દીધો અજામિલ સાદ ૬

રૂપ તેં પ્રગટ કીધાં, અકલ કળ્યો ના જાય;
વૈકુંઠ છાંડી આવ્યાં, પાટણવાડી માંય ૭
વાડી તે વન રળિયામણું રે, દીસંતુ કૈલાસ;
બ્રહ્મસદન નિરંજન પદ, ભક્તજન પહોંચી આશ ૮

આદ-૨

અનેક ભક્ત કરે તારી સેવા એ, દેવ તેત્રીસ કરોડ ઈન્દ્ર સહિત એ.....૧
સૃષ્ટા એ શંકર સુર મુનિ માંગે એ, ચરણે લાગે સ્વામી તારે એ.....૨
ત્રિલોક કેરો એ નાથ નિરંજન, દાનવ ગંજન શ્રી દયાલ દેવ એ.....૩
અતિ રસ કોમલ અકલ અભેદ એ, વેદ અતીત વ્યાપી રહ્યો એ.....૪

વલણ

રહ્યો વ્યાપી વિશ્વ સ્થાપી, ગોપ્યું તે નામ;
શંભ બંભ બોલાવ્યા, બેઉને સોપ્યાં કામ ૧

ભક્ત વત્સલ બિરુદ તારું, તુજ ગુરવો રાય;
લીલા તે સઘળી તારી, તેં માંડયું આ એમ.....૨

પૃથ્વી આકાસ પર્વત, સપ્ત સાહેર તોય;
ક્ષેણુ એકમેં મર્યાદ લોપે, રહ્યાં તારે બોલ.....૩

ગાળ દેતાં ગુણ કરે રે, એવો સમર્થ રાય;
વેર ભાવે ઓધાર્યા, દાનવ ફેડયો ઠામ ૪

અવર ઉપર હેત આણી, દુષ્ટે પડયા જેહ;
ગર્ભવાસ નિવાર્યા રે, નર તાર્યા ત્યાં તેહ ;.....૫

સકલ પૃથ્વી ચૌદ લોકે, તું કરે તે હોય,
તારી જમલ જોતાં નહિ બીજો, અવર ન દીસે કોઈ ૬

હું કરું મેં નીપજે રે, તે ત્યાં સહુએ આલ,
માત મર્દન તુજ સ્વામી, વિશ્વકેરો પાલ; ૭

તું કરે તે નીપજે રે, એ સત્ય વાણી વેદ;
અવર સહુએ વણસંતુ રે સન કાં આણે ભેદ ૮

આદ-૩

ભેદ નહિ જશ જેને સુમરણે, તે નિત્ય સદાય સેવીએ એ.....૧
પરમ જીવન હરિગુણનો નિધાન એ, તીર્થ કોટ સેવા કરે એ.....૨
એક નીધંટ વિશ્વાસુ તું આણીને પ્રાણીઆ પરિબ્રહ્મ જપ કરો એ.....૩
નીપજે બોલે એ જે નથી તેને એ, દર્શને સહુ ચત્રુભુજ હોય એ.....૪

વલણ

દર્શન તેરે સ્વામી હોય એ, ચત્રુભુજ દેવ;
ખાણ ચારે આધરે, તોયે ન લાગે ખેવ ૧

કામ ક્રોધ લોભે વાહ્યો, સૂધ નહિ એ વાત;
માયા તે સાંકળ સાંકળ્યો, કેમ સાંભળે તું તાત ૨

આશા તે પર્વત અતિ ઘણાએ, માંહે વસમા માર;
તેહ તો ઓલંગી એ, જો તું કરે હરિ સાર ૩

કર્મ બંધન ઉપન્યો એ, અવતર્યો કંઈ હાથ;
અહંકાર માંહે પરવર્યોએ, પ્રકૃતિ કેરે સાથ ૪

સંસાર સાગર દોહ્યલાં એ, નિત નહિ ઉતાર;
માર્ગ માંહે મોહ દીસે, હરિ તમો વિના નહિ પાર ૫

એક તીર્થ ભર્મે લાગ્યો, એક સાથે યોગ;
એક રાયા રંગ રાતા, એક વાંછે ભોગ ૬

તત્વ તારું નામ લાધ્યું, આવ્યો વિશ્વાસ;
અંગે ઉલટ ઉપન્યો, હૃદયે તારો વાસ ૭

અનેક આગે ઓધર્યા મહાકર્મ મારગ કરોડ;
પરિબ્રહ્મ નામે જે મળ્યા, ભવના બંધન છોડ ૮

આદ-૪

જેને સુમરણે સંકુષ્ટ છુટીએ, નરક વછુટીએ ગર્ભવાસ એ.....૧
પામીએ નિશ્ચલ કામ નિરંજન, અચલ વિશ્રામ તે અનુભવે એ.....૨
સદાય આનંદ છે ત્યાં પરમાનંદ છે, હરખ ઉલટ ત્યાં અતિ ઘણો એ.....૩
નહિ અંધકાર ત્યાં કેવલ તેજ છે, સંત સદાયે હરિ શું રમે એ.....૪

વલણ

સદા હરિ શું સંત નિરંતર, નામ એક જ વાત;
તું કરે તે નીપજે, ત્રિલોક કેરો તાત.....૧

મત્સ્ય રૂપે અવતરીને, વેગે વાળ્યા વેદ;
શંખને તેં શરણ આપ્યું, ટાળ્યો ભવ ભેદ ૨

કૂર્મ રૂપે મેરુ મથ્યો, રત્ન ચૌદ લીધ;
અનેક દાનવ નિર્દમ્યા, ત્યાં કા જ સુરનર સિધ ૩

વરાહ રૂપે વિશ્વ કારણ, ધરી પૃથ્વી દાઢ;
વેગે વાળી બુડતી, ધન ધન સુકર દાઢ ૪

નૃસિંહ રૂપે હિરણ્યાકંસ, કોટિ કટકા કીધ;
પ્રહલાદ સ્થાપી બંધ કાપી, રાજ અવિચલ દીધ ૫

વામન રૂપે થયા વાડવ, જાચ્યો બલિ દાન;
ત્રણ કદમ આપ પૃથ્વી, મુજ રેહેવા ઠામ ૬

પરશુરામે ધરી ફરસી, કીધાં ક્ષત્રિય કામ;
વિપ્રને આપી મેદની, ત્યા અવતર્યા શ્રીરામ ૭

રામ તું જ કૃષ્ણ તું જ, નહિ પરાક્રમ પાર;
કંસ રાવણ ઓધાર્યા, ત્યાં ક્ષણ ન લાગી વાર.....૮

બુદ્ધ રૂપે ધ્યાન ધર્યું, પ્રથમ પરમાનંદ;
પરિબ્રહ્મના ગુણ ગાતાં, મન ઉપજે આનંદ ૯

કલંક કલિનું ટાળવા, નિકલંક છે ભરથાર;
ભણે વૈષ્ણવ વાર દશમી, અવતરશે આ વાર.....૧૦

ॐ અનુક્રમ ૩૦

૫૬-૭૪૭ શ્રી પદ્મનાભ પરિબ્રહ્મ એમ મળ્યા

શ્રી પદ્મનાભ પરિબ્રહ્મ એમ મળ્યા, છુટયા રે શત લક્ષ ક્રોડ,
છુટયા રે જંત પ્રાણી અવતરણા, હો નરહર ૧
ચાર ખાણ હવી નિર્મલી, તમો બાપજી પસાર રે;
સહુ કોઈ જાય રે મુક્ત થઈ હો નરહર ૨
જી રે ઈન્દ્રાદિક આનંદીયા, મુનિ ક્રોડ તેત્રીશ રે;
કંઈ સ્વર્ગ ને એકવીશ દુદુંભિ વાગ્યાં ૩
બ્રહ્માદિક શિવ હરખીયા, અમો પરિબ્રહ્મ પામ્યા રે;
પામ્યા રે રિધ ત્યાં અનંત બ્રહ્માંડ તણી ૪
અષ્ટ કુલ પર્વત ચત્રુભુજ હવા, નવકુલ નગરે છુટયા સહસ્ત્ર;
છુટયા સહસ્ત્ર અઠ્ઠાસી તપ કરણા ૫
હરિ સુરજ ઉદય હવા, ત્યાં વીતી મોહ રાત રે;
કિરણ પ્રગટયા પરિબ્રહ્મ સહસ્ત્ર નામ ૬
વૈષ્ણજન સહુ સાંભળો, રાજા પરિબ્રહ્મનું બોલ્યુ રે;
બોલ્યું ન હોયે ઉપમાતણું રે ૭

ૐ અનુક્રમ ૩૦

પસાવલો[૧]

૫૬-૭૪૮ અમો મન વારો જી રે આપ સ્વાર્થ

અમો મન વારો જી રે આપ સ્વાર્થ, નામ પરમાર્થ આપોજી અતિ ઘણું એ.....૧
અમો મન વારો જી રે કુડ કબુધ, સુબુધ આપો રે ત્રિભોવન ધણીએ.....૨
અમો મન વારો જી રે હું જ અહંકાર, તું નિરંજન સ્વામી હૃદયે વસોએ.....૩
અમો મન વારો જી રે વિષયા સ્વાદ, અક્ષય નામ જપું તારું એ.....૪
અમો મન વારો જી રે પર કલ્પના, નામ જપના આપો અતિ ઘણું એ.....૫
અમો મન વારો જી રે પર સ્ત્રી જાત, નામે રાચુ રે પરિબ્રહ્મ તારું એ.....૬
અમો મન વારો જી રે વેરણ નિંદ્રા, નામ ભંગના કરે તારું એ.....૭
અમો મન આપો જી રે ભક્તિ ને ભાવ, રાવ કરું રે પરિબ્રહ્મ તુજ શું એ.....૮
અમો મન આપો જી રે સંગત, વિગત ફીટે રે પરિબ્રહ્મ તુજ શું એ.....૯
અમો મન આપો જી રે વૈરાગ્ય વિશ્વાસ, આશ પુરો મારા મન તણીએ.....૧૦
એમ વિનવે વૈષ્ણવ હરિજીનો દાસ, વાસ સંતના ચરણનો એ.....૧૧

૧. પ્રસાદ-ગુરુકૃપાનો પ્રસાદ પ્રાપ્ત કરવાની અરજી તે પસાવલા

૫૬-૭૪૯ ગાઈને વાહીને કાંઈ નવ જાણું

ગાઈને વાહીને કાંઈ નવ જાણું, સમજી વખાણું, રે રૂડા એક ચિત્તે.....૧
ગોવિંદ ગાતાં લાગી છે રે ખાંત, ભ્રાંત ભાંગી રે ભવ કોડ તણીએ.....૨
ગોવિંદ ગાતામાં કરશો રે કહાણ, હાણ ન હસે રે ગર્ભવાસ તણીએ.....૩
ગર્ભવાસ ઘર કાં વિસર્યો રે આંધળા, બાંધેલુ માયાને પાશ બંધ એ.....૪
હરિ ખડગ લઈને કાપને રે બંધ, વળી નહિ આવે રે સંસાર પાશ એ.....૫
આવવા જવા તણાં ખળભડ રે ભાંગ્યાં, ચરણે લાધ્યાએ ગોવિંદ ગાઢાએ.....૬
રામજી રામજી રામજી રે રામ, નામને તમારે સ્વામી વળગ્યાં એ.....૭
જ્યાં જોઉં ત્યાં રામજી દેખુ, તે કેમ ઉવેખુ રે વ્હાલો રામકૃષ્ણ એ.....૮
જ્યાં જોઉં ત્યાં તારું તેજ, હેત કરો ત્રિભોવન ધણી એ.....૯
રામનું નામ તે ત્રિભોવન તારણ, નરક નિવારણ સ્વામી વાસુદેવ એ.....૧૦
વિષ્ણુ ભક્તિ વિના જે કછુ જીવે, હાથ દીવો લઈ અંધ કુવે પડે એ.....૧૧
વિષ્ણુજી કૃષ્ણજી અહર્નિશ ઓચરે, હરિ તે કેમ વિચરે ત્રિલોક માંહિએ.....૧૨
બ્રહ્મ ખાઓ પરિબ્રહ્મ આરાધો, બ્રહ્મે બ્રહ્માંડ સ્વામી ઓધાર્યા એ.....૧૩
આવડાં બ્રહ્માંડ જેણે નિપાયાં, શશિ અરૂ સુરજ દીવા કર્યા એ.....૧૪
વાસના હોય તો વાસુદેવ ઉપજે, વૈષ્ણવ નીપજે સંતની સંગતે એ.....૧૫
સંતની સંગત એમ હજો અતિઘણી, જેની સંગતે રૂડા રામ મળે એ.....૧૬
રામનામની આપી ગુરૂએ સુખડી, ભુખડી ભાંગી ભવકોડ તણી એ.....૧૭
રામજી રામજી રામજી રે રૂડા, તમ શું કુડો રે એ આત્મા એ.....૧૮
એક ગંગા ગયાજી જઈને આવે, રામજી સંભાળે તેને અધિક ફળ એ....૧૯
અક્ષર અક્ષર ગંગા સ્નાન, પદ સંભાળે તેને પરમ પદ એ.....૨૦

પદ-૭૫૦ હરિ અમૃત ધાઈએ આરાધીએ તે પરિબ્રહ્મ

હરિ અમૃત ધાઈએ આરાધીએ તે પરિબ્રહ્મ, નિરંજન પદ ચાહીએ;
હિંડોળા રે જ્યાં નહિ જન્મ ને મરણ, હિંડોળા[૧] રે યોગ અધ્યાત્મ સાર.....૧

હિંડોળા રે વેદ ન લહે જશ પાર, હિંડોળા રે અહર્નિશ પરિબ્રહ્મ ધ્યાન;
હિંડોળા રે આત્મા તણો વિશ્રામ, હિંડોળા રે યોગ્ય અધ્યાત્મ સાર.....૨

વણસંતુ સુખ છાંડીએ, બહુ સ્વર્ગતણા ભોગ નિરંજન સુખ સેવીએ;
હિંડોળા રે પરિબ્રહ્મ ભક્ત સંયોગ, હિંડોળા રે યોગ અધ્યાત્મ સાર.....૩

કોટિ જન્મ દુઃખ પરહર્યા, ઉપન્યો પરમ આનંદ, મુક્તપદ સુખ વરાંસીએ રે;
હિંડોળા રે ભેટયો આદિ મુદ્દંક, હિંડોળા રે યોગ અધ્યાત્મ સાર ૪

સુર મુનિશ્વર ઉલજયાં પણ ન દે દર્શન દેવ, વૈષ્ણવ સ્હેજે અનુસર્યા;
હિંડોળા રે હું મારું નહિ જેહ, હિંડોળા રે યોગ અધ્યાત્મ સાર ૫

યજ્ઞ દાન ને વ્રત તપે, મુજ ટળતા નહિ અવતાર, તું સમર્થ હવે ઓળખ્યો;
હિંડોળા રે હવો હવો ગર્ભ નિસ્તાર, હિંડોળા રે યોગ અધ્યાત્મ સાર.....૬

કર્મ બંધન છેદયાં સંજેરી ચારે ખાણ, અંતક માર્ગ લોપ્યો રે;
હિંડોળા રે પરિબ્રહ્મ ભક્ત પરાયણ, હિંડોળા રે યોગ અધ્યાત્મ સાર ૭

જ્ઞાન વૈરાગ્ય તોરણ કર્યા, અને સ્તંભ શંકર બ્રહ્મા, નિષ્કર્મ ભક્ત હિંડોળા રે;
હિંડોળા રે હીંચે હીંચે હરિ પરિબ્રહ્મ હિંડોળા રે યોગ અધ્યાત્મ સાર ૮

પહેલી ઘુમરડીએ યુગ ઘડે, બીજીએ પાળે વિશ્વ, ત્રીજીએ ત્રિભોવન સંહારે
હિંડોળા રે ચોથીએ નહિ હોયે સૃષ્ટિ, હિંડોળા રે યોગ અધ્યાત્મ સાર ૯

કવિ શબ્દ બ્રહ્મ વિનવે, પરિબ્રહ્મ રાય અવિધાર, તું આગળ કોઈ જાણ નથી;
હિંડોળા રે આત્મા લ્યો હવે પાર, હિંડોળા રે યોગ અધ્યાત્મ સાર ૧૦

હિંડોળા રે વેદ ન લહે જશ પાર, હિંડોળા રે અહર્નિશ પરિબ્રહ્મ ધ્યાન;
હિંડોળા રે આત્મતણો વિશ્રામ, હરિ હરિ યોગ અધ્યાત્મ સાર ૧૧

૧. હિંડોળા દ્વારા સંસારમાં રહી કર્મના ઝૂલે ઝૂલતા ઝૂલતા ધ્યાનયોગની સાધના કરતા રહેવુ તે જ અધ્યાત્મનો સાર છે એવો ગુરુનો ઉપદેશ.

ॐ અનુક્રમ ૩૦

પદ-૭૫૧ રૂંવડલો રૂંવડલો રે લૈઓ

રૂંવડલો[૧] રૂંવડલો રે લૈયો, વૈકુંઠનો રાય કે,
વર રૂડો રે રુકિમણિ તણો એ;
પાતકડાંનો રે લૈયો ફેડયો ઠામ કે;
નામી લીજે રે નારાયણ તણું એ;
જપી જે પદ્મનાભ[૨] પીતાંબર પરિબ્રહ્મ;
ગોવિંદ રામ તમ ચરણ શરણ જપીએ .....ટેક

પઢયો પઢયો રે લૈયો ચારે વેદ કે;
કર્મ માર્ગે ભુલ્યો ભમ્યો એ;
ના જાણ્યો રે ન જાણ્યો લૈયો ભક્તિનો ભેદ કે;
હું અનેક કર્તો શિર આણ્યો એ જપી જે ૧

દેવડીઆં દેવડીઆં રે લૈયો દેવાં કરો દેવ કે;
વૈકુંઠ કેરો સર્વ ધણી એ ૨

કરજો કરજો રે લૈયો તે તણી સેવા કે;
જેણે હિરણ્યા કંસ વિડાર્યો એ.....૩

પહેર્યાં પહેર્યાં રે લૈયો પીતામ્બર ચીર કે;
હાર પહેર્યો રે ગુંજાફલ તણો એ.....૪

એણે ગોવાલડી રે લૈયો વાહ્યો બંશ કે;
કામ ધામ સર્વે વિસાર્યો એ ૫

મોહ્યાં મોહ્યાં રે લૈયો તેત્રીશ ક્રોડ દેવ કે;
ગોકુલની મોહી રે ગોવાલણી એ ૬

એણે પિંઢારીડે રે લૈયો ટાળ્યો ગર્ભવાસ કે;
માતાના ઉછંગે ઉતાર્યા એ. ૭

લક્ષ્મી લક્ષ્મી રે લૈયો લક્ષ્મી કેરો કંથ કે;
દારિદ્રય ચુરણ દામોદર એ ૮

આનંદીઆ આનંદીઆ લૈયા તારા સંત કે;
તારી દ્રષ્ટિ અવિલોકતાં એ ૯

૧. રળિયામણા ૨. પાટણમાં થઈ ગયેલા સંત જેમણે કબીરસાહેબનો પાટણમાં સત્કાર કર્યો હતો. પદ્મનાભને જ પરમાત્મા સ્વરૂપ માનવાનો સંપ્રદાયમાં રિવાજ હતો.

ॐ અનુક્રમ ૩૧

પદ-૭૫૨ પરિબ્રહ્મ વાણી રે પરણીએ

પરિબ્રહ્મ વાણી રે પરણીએ, બ્રહ્માંડ જૈ જૈકાર રે;
ચાર ખાણ હવે નિર્મલી, ભાંગ્યો મોહ સંસાર રે ૧

લેખાં તે વાર્યા જમતણા, ઉઠયો નરક વેપાર રે;
બંધન છુટયાં રે જીવતણા, સૌ મુક્ત હોયે પાર રે ૨

મુકતા સ્થાવર જંગમ, મુક્તા સુરનર નાગ રે;
મુકત સપ્તઋષિ નવ ગ્રહ, મુકતા મુનિવર જાગ રે ૩

હરિહર બ્રહ્મા આનંદીઆ, ઘેર ઘેર હોય ઓચ્છવ રે;
ઓચ્છવ હોયે રે અતિ ઘણા, ગાઈએ વાણીનો નાવલીઓ રે ૪

ઘેર ઘેર ઘોડલી ઉછળે, તળિઆં તોરણ બારે બાર રે;
બ્રહ્માંડ ફલે ફગર ભર્યાં, સૈયર હરખ ધરે જો રે.....૫

દેવ ચંદન હોય છાંટણા, હરખીઆ બારેજા મેઘ રે;
શંખ પંચાયન પૂર્યો, ભોવન ગાજયો નિર્ઘોષ રે.....૬

લક્ષ્મી તે નાહુ નારાયણ, અતિ હરખ્યાં મન માંહે રે;
શંકર તાંડવ નાચ્યો, વ્યાપ્યો ભોવન વિસ્તાર રે ૭

મુકતા વછુટી રે ગંગા, સળકયો વાસુકી નાગ રે;
સહસ્ર અઠ્ઠાસી સરસા, બ્રહ્મા વેદ ભણે જો રે.....૮

જયાં લગી હતો કુંવારડો, પરિબ્રહ્મ વાણીનો ભરથાર રે;
ત્યાં લગી સંકુષ્ટ બંધન, સુખ નહિ એકેક વાર રે ૯

સુખીઆં તે સીયલ બ્રહ્માંડ હવાં, હવે પરણ્યા જોગે જગન્નાથ રે;
આનંદ પરમાનંદ હવાં, ભાંગ્યા સંકુષ્ટ મહાદુઃખ રે....૧૦

દુઃખ તે ભાંગ્યા દોહ્યલાં, બંધન આત્મા નિર્મલ હોય રે;
રૂપ તે લક્ષ ચોરાશીના, ઓડવલાં સર્વે સર્વે ભાંગ્યા રે....૧૧

ભાંગી ત્રિભોવન કલ્પના, એક જ હોય આનંદ રે;
જય પરમાત્મા પરિબ્રહ્મ જૈ જૈ જુગદાધાર રે....૧૨

બ્રહ્માંડ કોડ છે ઘોડલી, ઘેર ઘેર મંગલ ચાર રે;
નહિ દિન રાત ને વેળા, નહિ પળ જુગ કલ્પાંત રે....૧૩

ક્ષુધા તૃષા નહિ નિદ્રા ચીંતા, નહિ ઘેર ઘેર ધંધા રે;
સરરાચર સૌ તૃપ્તું રે, સુખ પરમાનંદ હરખ્યાં રે....૧૪

અવર કાંઈ નવ જોઈએ, ગોથાં સૌ તણાં ભાંગ્યા રે;
રાજાજી બેઠા પરિબ્રહ્મ આગળ, સંત માનીતાં રે.....૧૫

અવર ગુણે સૌ જપ કરો, ચત્રુભુજ રૂપ ધરજો રે;
અવર નહિ મુખ બોલવું, કેવલ રામ જપજો રે.....૧૬

જન્મ જરા મૃત્યુ ભય નહિ, અવર નહિ કોઈ કાજ રે;
એક જ તું અવનેશ્વર, આનંદીઆ સર્વે સંતો રે....૧૭

પદમ-ધોળ

પદ-૭૫૩ શ્રીગુરુ સ્વામીજી તમો પાયે લાગુંએ

આદ-૧

શ્રીગુરુ સ્વામીજી તમો પાયે લાગુંએ, માંગુએ સંત મતિ નિર્મલી એ.....૧
નિર્મલ નગરીએ દ્વારિકા પાટણએ, વૈકુંઠનાથ જયાં અવતર્યા એ.....૨

વલણ

વૈકુંઠનાથ જયાં અવતર્યા રે, દેવ કહે રે સૂધ;
સ્રષ્ટા તે શંકર સહુ મળ્યા રે ધર્મ પૂછવા હરિબૂધ.....૩

અંગ ઉલટ ઉપજયો રે, દેવ શું છે કાજ;
આકાશ વાણી ઓચરી રે, તમો વળો પાછા આજ ૪

આદ પુરષ જયાં અવતર્યા રે, જયાં પાટણ પ્રજાપતિ;
આપ આપણે સ્થાનક જાયો રે, હીંડવા જુગતે રે ૫

બ્રહ્મા તે શંકર ઈન્દ્ર સુર, તેત્રીસ નર ને નાર;
હરિ મૃત્યુ લોકે અવતર્યા, થઈ માનવી સંસાર ૬

શારદાની તીરે જાઓ, વેગે ન લાવો વાર;
પાટણ મધ્યે પદમ કહીએ, જાણીએ કુંભકાર ૭

કરણ કારણ પિતા જેનો, લક્ષ્મી જેની માય;
પાતાળપદે પટરાગણી, જઈ લાગું હરિને પાય.....૮

કરજોડી કરું વિનતિ રે વેગે નામું શિશ;
કાજ કહું જઈ આપણા રે, જયાં અવતર્યા રે જુગદીશ ૯

જનક જોગે અવતર્યા રે, શુકદેવ નારદ રૂપ;
એક થઈ દાસ રહ્યા રે, એક થયા બડ ભૂપ ૧૦

ઢાળ

એક થયા રે બડ ભુપ રે સ્વામી, સ્વરૂપ કળ્યું નવ જાય;
આપ આપણે સ્થાનક મળ્યા, શ્રી પદમનાભ તણે પસાય....૧૧

આદ-૨

સ્વામી સેવક ગુંજ પ્રકાશ્યું, અમો મન આનંદ અતિ ઘણો એ ૧
દેવ કારણ કહો ચરણ પસાયો કરી, વિપરીત અવતર્યા કોણ કાજ એ.....૨

વલણ

વિપરીત ગત હું અવતર્યો, આગે તે અનેકવાર;
મેં સંખ તાર્યો વેદ વાર્યો, મત્સ્ય ને અવતાર ૩

કૂર્મ રૂપે મેરુ મથ્યો રે, રત્ન ચૌદ લીધાં;
મેં મંદિરે પુષ્ટે સમુદ્ર ગાહ્યો, કાજ સુરિનર સિધ્યું....૪

મહીં તે દાઢ અગ્ર રાખી, ધર્યું વરાહ રૂપ;
મેં વિશ્વ ઉપર હેત આણી, ભુર રાખ્યા ભૂપ ૫

નૃસિંહ રૂપે અવતરીને, હણ્યો મેં હિરણ્યાકંસ;
પ્રહલાદ સ્થાપી પદ આપી, અમર સઘળાં સાક્ષી ૬

વામન રૂપે થયો વાડવ, જાચ્યો બલિરાય;
પાતાલ ચાંપ્યો નાગ કંપ્યો, માંગ્યો વર પસાય ૭

પરશુરામે અવતરીને, મોડયા ક્ષત્રિય કરોડ;
વ્રિપને આપી મેદની, ત્યાં રહ્યો હું કરજોડ ૮

રામ રૂપે હણ્યો રાવણ, સીતા વાલી રીંછ;
સાતમે અવતાર આગે, ત્યાં વાનર રીંછ ૯

અષ્ટમે હું અવતર્યો રે, વળી જાદવ વંશ;
કૃષ્ણ હું ગોવાળ થયો, વેગે જીત્યો કંસ ૧૦

ઢાળ

વેગે જીત્યો કંસ રે સ્વામી, આપ ગયા દ્વારામતિ;
બાર જોજન નગર વાસ્યું, તટ નિર્મલ ગોમતિ ૧૧

આદ-૩

નવમેં હું અવતર્યો બોલ જ પાળવા, ટાળવા કારણ કર્મનું એ.....૧
મર્મ ન જાણે મુનિજન મારો રે, વેદ પુરાણ કરે વિનંતી એ.....૨

વલણ

વેદ પુરાણ કરે વિનતિ રે, કોઈ ન જાણે મમ,
હરિ બુદ્ધ રૂપે અવતર્યો રે, જુગ પાળવાને ધર્મ.....૩

કર્મ વિશ્વનું ટાળવા રે ગાલવા ગુણ બીજ;
સંસાર પાર ઉતરવા રે, જાચકને જુગદીશ.....૪

મૂઢ ફેડી ગુણવંત કીધાં રે, દુષ્ટ કીધાં સાધુ;
અમો દીન ઉપર દયા કરી રે, ક્ષમ્યા બહુ અપરાધ.....૫

ભકત દ્રાદશા પ્રગટ થાશે, ગાજશે બ્રહ્માંડ;
વૈષ્ણવ રૂપે વિષ્ણુ અવતર્યા, છોડવા સર્વ ખાણ.....૬

અનેક તે અવતાર તાર્યા, અસુર રૂંધી વાટ;
શ્રી પદ્મનાભ પધાર્યા રે, મુકતા તે કીધા ઘાટ.....૭

કષ્ટ કલિમલ વિમલ્યાં રે, નિર્મલ કીધાં નીર;
અધમ એણી પર ઓધાર્યાં રે, પછી સંત શરીર.....૮

ષટ્ દર્શનને ક્ષમા આપી, સમ દમને સંતોષ;
સંત સંમંત સહુ મળ્યું, ગયો જન્મ જીર્ણ રોગ.....૯

સંસાર સાગર સહુ પડે રે, બૂડતાં નહિ પાર;
જનકની પેરે જુગ સઘળો, ઓધર્યો આ વાર....૧૦

ઢાળ

ઓધર્યો આ વાર રે સ્વામી, વિષ્ણુ પર હેત કરી
શ્રી પદ્મનાભ અવતાર લીધો, ખાણ ચારે ઓધરી....૧૧

દ્વારકા કાશીએ કોટિ શિરામણિ, ખ્યાતિ વાડી તણી કેમ કહું એ....૧
નિરંજન પદથકી અવતર્યા પરિબ્રહ્મ, પાટણ પ્રજાપતિ શ્રી પદ્મનાભ એ...૨

વલણ

શ્રી પદ્મનાભ જોગે અવતર્યા રે, સર્યા અવની કાજ;
અમો રંકને કર રત્ન લાધ્યું રે, અંગ ઉલટ આજ....૩

નિર્ધન ને જેમ ધન લાધ્યું રે, ન મોડયો શત્રુકાર;
લક્ષ ચોરાશી મુક્તિ આપી રે, કીધાં પરઉપકાર ૪

વાડી તે વૈકુંઠ પેરે પ્રગટી રે, જયાં તેજ બ્રહ્મ પ્રકાશ;
પરિબ્રહ્મ પદ નરનાર ગાયે, નિરંજન પદ વાસ ૫

સંત સહુ સમીપ તેડયાં, સર્યા પૃથ્વી કાજ;
તિલક તુલસી સંત સંગત, મુખ લો હરિ નામ ૬

વસુધા ઉપર અવતરીને, પૂજયાં પાવન સાર;
મેગલની પેઠે મલપતાં, થઈ છોડવ્યો સંસાર ૭

સંત સહુ આનંદે બેઠાં હોય છે દિવ્યજ્ઞાન;
વૈકુંઠ રાજા મધ્યે બેઠાં, આપે ઉત્તમ દાન ૮

સંસાર સઘળે શોક ભાંગ્યો, હવો હર્ષ અપાર;
દેવ દુદુંભિ વાગ્યાં રે, બ્રહ્માંડ હવો જૈ જૈકાર ૯

વૈકુંઠ ભણી વિમાને ચાલ્યો, જમ ભાંગી વાટ,
નગર નગર તારણ સોહે, દેવને ગૃહે વાટ ૧૦

ઢાળ

દેવને ગૃહે હોય વાટ રે સ્વામી, શ્રી પદ્મનાભ પસાય કરી;
ભણે વૈષ્ણવ પદ્મનાભ, જન્મનાં જોખમ ગયાં ટળી....૧૧

આરતી

પદ-૭૫૪ શ્રી પદ્મનાભ પરિબ્રહ્મ

શ્રી પદ્મનાભ પરિબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ પેઢે નહિ રે;
હરિ અવિગત ગોવિંદ સંતજી રે, સહાય કરો શ્રીપતિ ધણી રે ૧

હરિ ચત્રુભુજ શ્યામલ વર્ણ, સારંગધર સોહામણો રે;
હરિ રૂંવડેલો વૈકુંઠનાથજી રે, દુષ્કીત હરણ દામોદરો રે ૨

હરિ નિરંજન નિરાકાર, નિષ્કલંક પુરુષ આરાધીએ રે;
ધન્ય ગાઈએ દ્વારીકા નાથજી રે, શ્યામલ વર્ણ સોહામણો રે.....૩

હરિ સેવો સમર્થ સાર, પાર જેનો કોઈ નવ લહે રે;
હરિ સોહે છે અવિનાશ વ્હાલો, વાસ આપે વૈકુંઠધણી રે.....૪

હરિ માધવ મુકુંદ મોરાર, મહાદેવ સોહામણો રે;
હરિ ભક્તિ મુકિત દાતાર લ્યો રે, નારાયણ તો નિર્મળો રે ૫

સદા સારંગધર શું વિચાર, પાર લૈ કનૈયો આતમા રે;
હવે વેગે મળ્યો વિશ્વાસ, તારોને ત્રિભોવન ટળવળે રે ૬

જીવ મોહ્યો છે કુલ માંય, કલિ કાલે જીવ જંપીયો રે;
એ તો હરિ વિના ન લહે શ્વાસ, શ્વાસ સદા સારંગધર રે.....૭

સદા વૈષ્ણવ મન રહે ઉલ્લાસ, આનંદ અંગે ઉલટયો રે;
ભલે આવ્યો પરિબ્રહ્મ રાય, વૈષ્ણવજન માંહે પરવર્યા રે.....૮

હરિનો વર્ત્યો જૈ જૈકાર, સાર બોલો ને હવે સાચા ધણીનો રે;
હરિનો આવ્યો જયારે મન વિશ્વાસ, ત્યારે પાશ છુટયા ચારે ખંડના રે ૯

હરિ ઘેર ઘેર વૈકુંઠ વાસ, દાસ તમારા વિનવે રે;
ભલે આવ્યા પરિબ્રહ્મ રાય, સમર્થ ધણીને સંતે સેવ્યા રે....૧૦

પદ-૭૫૫ સઘળે સ્વામી એક તું

સઘળે સ્વામી એક તું, પરિબ્રહ્મ પસાર;
ભીડ ભકતની ભાગવા, રૂપ ધર્યો તેણીવાર.
પાયે લાગી કરું વિનતિ, સુણજો સ્વામી સાર;
પાર કરો દુઃખ ભાંગીને, પાયે લાગી કરું વિનતિ .....ટેક

બીડલું લઈને આવ્યો, નવ કરી સંભાળ;
સંત સંગતે નાહ્યો નહિ, તોડયો ત્રિવેણી તાર.....પાયે લાગી ૧

જન્મ મરણની વ્યાધિએ, દુઃખ કડવેથી જાય;
આદ પુરુષને ઓળખે, નિર્ભય પદ પાય .....પાયે લાગી ૨

સાહેલી તે સુરતિમાં, વૃત્તિ ના રહી નાથ;
પ્રપંચમાં પરોવાઈ રહ્યો, ભરી મોહશું બાથ.....પાયે લાગી ૩

હેલી હેલાં દે કરો, સુણો આત્મારામ;
પ્રકૃતિનો સંગ ત્યાગતાં, પાવે સુખ ઠામ .....પાયે લાગી ૪

ધોડલી ગુરુગમ જ્ઞાનથી, મદ મત્સર મોડ;
હિમ્મત હરિના નામની, પ્રીત પ્રભુ શું જોડ.....પાયે લાગી ૫

બ્રહ્મારૂલી ના રોલવી, મોહ્યો માયામાં જાળ;
તેણે ચારે ખાણ ભમ્યો, કુટાયો કાંઈ વાર .....પાયે લાગી ૬

પૃથ્વી વિવાહ પરિબ્રહ્મ શું, વળી વરાહ રૂપ;
દાઢ અગ્રે જે લાવ્યા, હણી હિરણાકંસ ભૂપ .....પાયે લાગી ૭

વડું રે ધોળમાં વિવેક શું, સાંપો સુરતા રે શ્યામ;
ટેકા ટાળે કર્મના, પામે નિજ ધામ .....પાયે લાગી ૮

વડી કારજમાં વીંધવા, મોહ કામને લોભ;
જારે અવર સહું વાસના, મટે મનના રે ક્ષોભ ....પાયે લાગી ૯

લોઢી કારજ લક્ષ લઈને, લોઢે અવર વિકાર;
કાયા માયાથી આત્મા, પામે પરિબ્રહ્મ પાર...પાયે લાગી ૧૦

નામ લે હરખ ભોવન શું, રાખી ચોધણો ચાવ;
પરિબ્રહ્મ પદને પામે તે, શુદ્ધ સત્ય સુભાવ.....પાયે લાગી ૧૧

શોક ભોવન સમજયો નહિ, વાહ્યો અવરની સાથ;
કુંડ અઠ્ઠાવીશ ઊભા થયા, ચડયો જમડાને હાથ .....પાયે લાગી ૧૨

વેદ પુરાણે કહ્યું કથી, હરિ મંત્ર જ સાર;
તેનો રાખો એ આસરો, હોય હમણાં નિસ્તાર .....પાયે લાગી ૧૩

સોરંગે રંગ્યો નહિ, રંગ્યો અવર વિકાર;
તેણે ચોરાશી તું ભમ્યો, કુટાયો કંઈ વાર .....પાયે લાગી ૧૪

સંત સોહાગો સોહાગશું, હરિ કિર્તન નામ;
અવર પદાર્થ સૌ વિષે, થવું જો નિષ્કામ .....પાયે લાગી ૧૫

ગુરવા ગણપતિને નમુ, જેણે આપ્યું નામ;
સાર વસ્તુને સમજવી, સધાર્યા સહુ કામ .....પાયે લાગી ૧૬

ચર્તુવદનના રાસમાં, મુખ્ય કહ્યું જ્ઞાન;
ચતુશ્લોકે ચેતવી, દીધું દર્શન ધ્યાન .....પાયે લાગી ૧૭

અહર્નિશ સ્મરણ જે કરે, તોડી ક્રિયા કર્મ;
અક્ષયપદને ઓળખે, છુટે સઘળો બ્રહ્મ .....પાયે લાગી ૧૮

વાડીના રાસમાં વસી રહ્યા, જેમાં સંત ન સત્ય;
પાટણમાં જે પ્રગટયા, તે કહીએ પ્રજાપતિ .....પાયે લાગી ૧૯

લઘુરાસે લાભે ઘણો, લાધે અકલ અરૂપ;
જીવ જુગદીશને સ્મરતાં, દર્શે શ્યામ સ્વરૂપ .....પાયે લાગી ૨૦

પસાવો માગીને વિનવું, સ્વામી કરજો સાર;
અનેક જન્મ અથડાયો, રાખો ચરણમાં જાર .....પાયે લાગી ૨૧

ગોવિંદના ગુણ ગાઈએ, છુટે ખાંડણાં ખાણ;
વાસુદેવ વસી રહ્યો, સર્વત્ર સમાન .....પાયે લાગી ૨૨

હિંદોલાયો નહિ આત્મા, પડયો કોટિ બ્રહ્માંડ;
પુનર્પિ જન્મ મરણ સહ્યાં, ફર્યો નવખંડ .....પાયે લાગી ૨૩

ઉમાવલો જે જપે, રાખે તેનો વિશ્વાસ;
દારિદ્રય ચુર્ણ દામોદરો, લહે લક્ષ્મી નિવાસ .....પાયે લાગી ૨૪

વાણી વરી પરિબ્રહ્મ શું, છુટયો સઘળો દ્વંદ્વ;
પ્રેમ વાધ્યો પ્રીતમશું, હવો અતિશય આનંદ.....પાયે લાગી ૨૫

પદ્મ ધોળથી પધાર્યા, શ્રીકૃષ્ણને રામ;
ભકત મનોરથ પૂર્યા, ધર્યાં અનેક નામ .....પાયે લાગી ૨૬

આરત આરતી વિશે, પકડો એક જ ટેક;
જે જેમ તે તેમ સમજશો, શુદ્ધ સિદ્ધ વિવેક .....પાયે લાગી ૨૭

અક્ષાવીએ અઠાવી ટળે, સાધે સૂધ વિચાર;
કહે જીવણ એ પામશેં, પરિબ્રહ્મમાં જાર .....પાયે લાગી ૨૮

ૐ અનુક્રમ ૩૧

સાખી

અધ્યારૂ પાટણ ભયે, સિદ્ધરાજ કે દિવાન;
પદ્મનાભકી પ્રીતમાં, છોડ દિયા સબ માન ૧

વિવાહના પદો

પદ-૭૫૬ જી રે પગરણે વ્હેલા પધારજો

ધોળ

જી રે પગરણે વ્હેલા પધારજો;
સધારજો રે સધારજો સેવકના કામ.....પગરણ.....ટેક

જી રે તમો વિના સર્વે શોભે નહિ;
ઘણું લોભે રે ઘણું લોભે મળવા મન .....પગરણ.....૧

જી રે વ્હાલાની જોઉં છું વાટડી;
પાવન કરજો રે પાવન કરજો અમારા ધામ .....પગરણ.....૨

જી રે અબલાની આશા પૂરજો;
ઘણું શું કહીએ રે ઘણું શું કહીએ પ્રાણાધાર.....પગરણ.....૩

જી રે રામ કૃષ્ણ પ્રભુજન રંકને;
વ્હાલા પૂરજો રે વ્હાલા પૂરજો જનમની આશ.....પગરણ.....૪

૫૬-૭૫૭ માતા જશોદાજી સાંભળો વાત

માતા જશોદાજી સાંભળો વાત, કન્યા મેં એક દીઠી છે જાત;
કંચનવર્ણ સમાન છે ગાત્ર, તો કહાન કુંવર પરણાવીએ રે .....ટેક

મેં મારા મનમાંહે તપાસ્યું, તે તમો આગળ પ્રકાશ્યું;
તમો વિના મેં કંઈ નવ વાસ્યું, તો કહાન કુંવર પરણાવીએ રે ૧

મેં પૂછી સર્વે કાઢી છે ભાળ, તમારી વાત કરે તત્કાળ;
બેસી નહિ કંઈ કરીએ વિચાર, તો કહાન કુંવર પરણાવીએ રે.....૨

વેવાઈ તમો સરખા અતિ સારા, ભાર ઉંચકશે સર્વે તમારા;
સત્ય કહું મનમાં ધારો, તો કહાન કુંવર પરણાવીએ રે ૩

દિન પૂંઠે દિન હરખમાં જાય, વ્રજાવાસી સૌ આવે જાય;
વલ્લભ વ્રજમેં લાડ લડાવે, તો કહાન કુંવર પરણાવીએ રે ૪

૫૬-૭૫૮ રાવલમાં એક શ્રીવૃષભાન

રાવલમાં એક શ્રીવૃષભાન, કન્યા ત્યાં પરણવા જુગધામ;
વ્રજમેં સહુ કોઈ કરે વખાણ, તો કૃષ્ણ લાયક એ પુતલી રે .....ટેક

ઘેર ઘેર વાત સદા એમ થાય, વાજતી વાજતી રાવલ જાય;
નંદકુવર વરે એ કન્યાય, તો કૃષ્ણ લાયક એ પુતલી રે ૧

કિરતી વાત ઘરમાં હે જણાવી, શ્રી વુષભાનના મનને ભાવી;
ચાલી ચાલી ગોકુલમાં આવી, તો કૃષ્ણ લાયક એ પુતલી રે.....૨

પહેલાં શ્રી એક રાધા અવતાર, પછી સેવે છે નંદકુમાર;
વિવાહ વાત થઈ નિરધાર, તો કૃષ્ણ લાયક એ પુતલી રે ૩

જુગ જીવન પરણે પરણાવે, કલેવર તો બેઉ કારણે આવે;
વલ્લભ વ્રજમેં લાડ લડાવે, તો કૃષ્ણ લાયક એ પુતલી રે.....૪

ॐ અનુક્રમ ૩૧

પદ-૭૫૯ ગોર શ્રી ગર્ગાચાર્ય બોલાવો

ગોર શ્રી ગર્ગાચાર્ય બોલાવો, વિવાહ સામગ્રી સર્વે લખાવો;
જે જોઈએ તે સર્વે મંગાવો, તો મંડપ મંદિર શોભતો રે.....ટેક

શ્રીફલ ફોફળ મિંઢોળ મંગાવો, નાના રંગ ઉત્તમ મંગાવો;
કંકુ પીઠી સર્વે મંગાવો, તો મંડપ મંદિરે શોભતો રે.....૧

સગાં વ્હાલાં સર્વે બોલાવો, જશોદાજી ખાવું ખવડાવો;
લેજો જેને જેવું મન ભાવે, તો મંડપ મંદિરે શોભતો રે.....૨

વ્રજવાસી સૌ આવે ને જાય, મંડપમેં અતિ-આનંદ થાય;
જાચકજન સૌ આવે ને જાય, તો મંડપ મંદિરે શોભતો રે.....૩

વ્રજમેં નિત્ય વખાણ કહેવાય, ગોકુલમાં જો ગમતું થાય;
વલ્લભ સાંજી[૧] વિવાહ ગાઈ, તો મંડપ મંદિરે શોભતો રે.....૪

૧. આરતી ટાણે

૫૯-૭૬૦ નંદ જશોદા હરખે અપાર

નંદ જશોદા હરખે અપાર, સાંભળી વિવાહ વાત વિસ્તારી;
ગોકુલમાં થયો જૈ જૈકાર, તો લાલજીનો વિવાહ ગાઈએ રે .....ટેક

માતાજીએ ઓછંગ લઈને લાલ, વચન સાંભળી ઉપજ્યો વ્હાલ;
ચુંબન ગાલે કીધું તત્કાલ, તે લાલજીનો વિવાહ ગાઈએ રે.....૧

સાંભળી વાત તે શ્રીઘનશ્યામ, માતાજી રૂડાં કરોની કામ;
તમે તમારાં વધારોની નામ, તો લાલજીનો વિવાહ ગાઈએ રે ૨

શ્રીવૃભષાન વેવાઈ થાશે ઠકરાણી રાધાજી કહેવાશે;
વ્રજભૂમિમાં સૌ કોઈ ગાશે, તો લાલજીનો વિવાહ ગાઈએ રે ૩

વિવાહ વાત સદા એમ થાય, વર પરણે પરણ્યા કહેવાય;
વલ્લભ વાત એમ થાય, તો લાલજીનો વિવાહ ગાઈએ રે ૪

૫૯-૭૬૧ ગંગા જમનાના નીર મંગાવો

ગંગા જમનાના નીર મંગાવો, વર વનમાલીને ઉધલાવો;
કેસરીઆં વાગા ને સોળે શણગારો, તો વરઘોડે વર શોભતો રે.....ટેક

પાઘડીએ સોના સેર બંધાવો, ફૂમતડાં લટકે લટકાવો;
બંધુવર ને ખૂંપ ઢોળાવો, તો વરઘોડે વર શોભતો રે ૧

શ્રીફલ ફોફળ લીધાં છે હાથ, મોડ બાંધી જશોદા માત;
વામન દીવડો ગ્રહ્યો છે હાથ, વરઘોડે વર શોભતો રે ૨

ગોકુલમાં સહુ જોવાને મળ્યા, રૂપ દેખી સહુનું ચિત્તડું ચઢયું
વલ્લભનું મન આનંદમાં મળ્યું, વરઘોડે વર શોભતો રે ૩

પદ-૭૬૨ ગોવિંદજી પરણે નંદજી પરણાવે

ગોવિંદજી પરણે નંદજી પરણાવે, તે રે દિવસ સખી ક્યારે આવે;
સાંજી દેવ ત્યાં આવી બોલાવે, તો ચારે મંગલ ગાઈશું રે .....ટેક

જશોદાજી આપણને બોલાવે, ખોળામાં કંઈ નૌતમ લાવે;
નવું નવું કરીને ગવડાવે, તો ચારે મંગલ ગાઈશું રે ૧

વર વનમાલી આવીને આવીને જુએ, સાંભળતા સૌ દુઃખડાં ખુએ;
તે સમે માવડી ગાવડી દુહે, તો ચારે મંગલ ગાઈશું રે.....૨

આવીને ત્યાં કહાનની પાસે, માતાનું મન રૂડું રે થાશે;
નિરખી સ્વરૂપ રસિક સોહાસે, તો ચારે મંગલ ગાઈશું રે ૩

વરઘોડે વર જયારે ચઢશે, વ્રજમેં સૌ કોઈની દષ્ટિએ પડશે;
વલ્લભનું મન ત્યાં ગળશે, તો ચારે મંગલ ગાઈશું રે ૪

૫૬-૭૬૩ રાધાજી રે ઘણું હરખ્યાં છે મન

રાધાજી રે ઘણું હરખ્યાં છે મન, આજ અમારો અવતાર છે ધન્ય,
પ્રગટયું છે પૂર્વજન્મનું પુન્ય,[૧] તો પુરણ બ્રહ્મને પરણીએ રે.....ટેક

મારા રે મનમાં હતી એક વાત, તે તમે જાણી જદુનાથ;
જનમો જનમ તમારી સાથ, તો પુરણ બ્રહ્મને પરણીએ રે.....૧

અંતરીક્ષથી રે બહુ વાજાં રે વાગે, જાણે ગગનમાં મેહુલીઓ રે ગાજે,
દેવતા આવ્યા વધાવવાને કાજે, તો પુરણ બ્રહ્મને પરણીએ રે ૨

સૌ સાજન મળી બેઠાં છે ટોળે, નંદ જશોદાએ લીધાં છે ખોળે;
વલ્લભ ઊભાં વાવ જ ઢોળે, તો પુરણ બ્રહ્મને પરણીએ રે ૩

૧. ગૃહસ્થ બન્યા પછી પણ મનને પ્રભુમાં જોડી મનુષ્ય અવતાર ધન્ય બનાવવાની વાત છે

ૐ અનુક્રમ ૩૧

પદ-૭૬૪ ચાલો સખી નંદભુવન જઈએ

ચાલો સખી નંદભુવન જઈએ, ત્યાં જઈ સૌ સાંજી ગીત ગાઈએ;
સાંભળજો તમો પ્રેમ શું લઈએ, જુગલ સ્વરૂપને ધાઈશું રે .....ટેક

સાંભળી તું ત્યાં પરવરજે પહેલી, હું ફરવા આવું ઘેલી;
વારંવાર તું ચાલની વ્હેલી, જુગલ સ્વરૂપને ધાઈશું રે ૧

અમો કહાન કુંવરને દેખીશું, દિવસ આપણા સફલ લેખીશું;
નંદ જશોદાને પેખીશું, તો જુગલ સ્વરૂપને ધાઈશું રે ૨

કાંઈ કીર્તન બળદેવને કહીએ, શ્રી વૃષભાન સુતા કુલ લઈએ;
આગળ કામ ઘણું એ છે, તો જુગલ સ્વરૂપને ધાઈશું રે ૩

એવું આપણે સાંજે ગાઈશું, વર પરણે ત્યાં દર્શને જઈશું;
વલ્લભ નંદ કુંવર વરશે, તો જુગલ સ્વરૂપને ધાઈશું રે ૪

ૐ અનુક્રમ ૩૧

પદ-૭૬૫ રાધા ને કૃષ્ણ બન્ને ચઢયાં વરઘોડે

રાધા ને કૃષ્ણ બન્ને ચઢયાં વરઘોડે, માંડવડો વધાવયો છે કોડે;
કેડે બેસી બન્ને જાય છે જોડે, તો જુગલ સ્વરૂપે સધાર્યા રે .....ટેક

નંદ જશોદાનાં પગલાં પનોતાં, ગાતાં ને વાતાં પાદરે પહોંચ્યા;
વળાવી આવ્યાં સર્વે સમોતાં, તો જુગલ સ્વરૂપે સધાર્યા રે ૧

વેવાઈ ભેટયા છે આનંદ આણી, ભેટતાં ભેટતાં બાંધ્યા છે તાણી;
મશ્કરીમાં હસ્યાં સૌ પ્રાણી, તો જુગલ સ્વરૂપે સધાર્યા રે ૨

આપ્યું છે દાન ને લીધું છે દામ, છોડાવ્યાં નંદરાય વૃષભાન;
સંગાતે મળીને ચાલી છે જાન તો જુગલ સ્વરૂપે સધાર્યા રે ૩

કેડે બેઠા તેનું દામ જ આપ્યું, જન્મો જનમનું દારિદ્રય કાપ્યું;
આનંદે ઉલટીને સર્વેને આપ્યું, તો જુગલ સ્વરૂપે સધાર્યા રે ૪

કેડેથી વરવધૂ બેઠાં રથમાંહી, તેત્રીશ કરોડ સ્તુતિ કરે ત્યાંહી;
સાસરિયામાં લાગજો સહુને પાય, તો જુગલ સ્વરૂપે સધાર્યા રે ૫

પાછળથી સૈયર સહુ વળાવીને વળ્યાં, જલ જમુનાના ભરીને લાવ્યાં;
ક્યારે દેખીશું બેન હવે મન ભાવ્યાં, તો જુગલ સ્વરૂપે સધાર્યા રે ૬

પાછી ફરી જૂઓ બાઈ બ્હેની, સગાં કુટુંબ કહે દર્શન દેની;
રાધાજી બોલ્યા અંતે હું એની, તો જુગલ સ્વરૂપે સધાર્યા રે ૭

હાંકો રથ રહ્યાં સહુ થોભી, રાધા કૃષ્ણ પર રહ્યાં છે લોભી;
ગોકુલ ગામ રહ્યું સર્વે શોભી, તો જુગલ સ્વરૂપે સધાર્યા રે ૮

કુંવર પરણાવીને નંદ ઘેર આવ્યાં, સુંદર નાર પદ્મણિ લાવ્યાં;
સોનાને ફૂલડે સર્વે વધાવ્યા, જુગલ સ્વરૂપે સધાર્યા રે.....૯

શશિ કોટિ ઉપપા રે જેને, નંદજીનો લાલો પરણ્યો છે તેને;
નિરખીને વલ્લભ થયો છે આનંદ, તો જુગલ સ્વરૂપે સધાર્યા ૧૦

૫૯-૭૬૬ ઉઠો વૃષભાન વરાવે ની જાન

ઉઠો વૃષભાન વરાવે ની જાન, તમે તમારું રાખોની માન;
ઊગે છે ભાણ ને થાય છે તડકો, તો કન્યાને વળાવીએ રે .....ટેક

નંદરાયને એક પામરી જોડ, બેસવાને આપ્યો છે ઘોડો;
સૌ પહોંચ્યા છે મનનાં કોડ, તો કન્યાને વળાવીએ રે.....૧

નૌતમ રંગ તણી એક સાડી, જશોદાજીને પહેરાવવા કાઢી;
ઉઠે છે પહોળીને લાંબી છે સાડી, તો કન્યાને વળાવીએ રે ૨

રોકડાં નાણાં આપ્યાં છે અપાર, જોવા મળ્યા છે સર્વે લોક;
શેરીએ શેરીએ કોલાહલ, તો કન્યાને વળાવીએ રે.....૩

રથ માફા સૌ તૈયાર કીધાં, વહેલતણી બહુ વાગી છે લાહ;
એનો કહેતા નહિ આવે પાર, તો કન્યાને વળાવીએ રે.....૪

સખીઓ મળી સૌ ગાઈ છે ગીત, વિવાહ તણી ભલી રાખે છે રીત;
વલ્લભને વળાવવાની પ્રીત, તો કન્યાને વળાવીએ રે ૫

ॐ

અનુક્રમ ૩૧

પદ-૭૬૭ ગોકુલમાં એક નંદજીનું ધામ

ગોકુલમાં એક નંદજીનું ધામ, ત્યાંથી પ્રગટયા શ્રી સુંદીર શ્યામ;
કરવા સેવક જનના કામ, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે .....ટેક

અંધારી આઠમ અજવાળી, તે દિન પ્રગટયા શ્રી વનમાલી;
મંગલ ગાએ સૌ વ્રજની નારી, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૧

તરીયાં તોરણ બાંધ્યા છે દ્વાર, સાથિયા શોભાતણો નહિ પાર;
દધી છાંટે સૌ નરને નાર, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૨

વેદ કહે છે પુરણ બ્રહ્મ, જાણે નહિ કોઈ એનો મર્મ;
શાં શાં નંદે કીધાં શુભ કર્મ, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૩

વ્રજમેં ન્યાલ કીધાં તે કહીએ, એના ભાગ્યનો પાર ન લઈએ;
હૃદયમાં રાખ્યા નંદને છૈયે, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૪

ભજની ભૂપ નિત બહુ જાગે, ભક્તિ કૃષ્ણ વિના સહુ ત્યાગે;
વ્રજભૂમિ અતિ સુંદર લાગે, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૫

જાચક આવી જનમ જશ ગાએ, નંદ વધાવીને ન્યાલ જ થાય;
એના આપ્યાં મુખથી ના કહેવાએ, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૬

દુદુંભિ દેવતણાં બહુ વાગે, પશુ પંખી પાવલીએ, લાગે;
ભક્તિ ભાવ સદા મુખ માગે, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૭

દિન પુંઠે દિન હર્ષમાં જાય, વ્રજમાં બાલ લીલા નિત્ય થાય;
વલ્લભ વેદ પુરાણે ગવાય, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૮

પદ-૭૬૮ ગોકુલમાં એક નંદજીનું ધામ

ગોકુલમાં એક નંદજીનું ધામ, ત્યાં પ્રગટયા શ્રી સુંદીર શ્યામ;
કરવા સેવકજનના કામ, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે.....ટેક

ભૂતલ ભાર થયો અતિ ભારી, ત્યારે હરિએ મનુષા દેહ ધારી;
કંસાસુરને મારવા નાંખી, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૧

તેત્રીશ કરોડ દર્શને આવે, તનમન સહિત બહુ ભેટ લાવે;
માનુની નિશદિન મંગલ ગાવે, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૨

શિવજી કહે છે સુણો મોરી માય, માતજી અમને આપો વધાઈ;
જાચકજન સહુ આવ્યા ધાઈ, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૩

માણેક મોતીને હીરા ઝવેર, નંદજીને દ્વારે લીલા લહેર;
દાન આપે નિત નવનિધ ધરે, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૪

નાનાવિધના વાજીંત્ર વાગે, પારણે પોઢયા હરિ ભક્તને કાજે;
ટોપી ઉપર કોટિ સુરજ બિરાજે, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે.....૫

કમલનયન હરિની જયોત અપાર, ઉર લ્હેકે મોતીનો હાર;
કેડે કંદોરો ને સાંકળી સારા, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૬

સુંદર સરિતા જમુનાના નીર ત્યાં રમે હરિ બલિભદ્ર વીર;
ગુણવંતા ગુણના ગંભીર, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૭

દર્શન કરે તેના ભવદુઃખ ટળે, મોતીએ વધાવે તેને રૂપ નિહાળે;
જશુમતિ સુતના ચરણ પખાળે, તો ધન્ય જશોદા માવડી રે ૮

ૐ અનુક્રમ ૩૧

પદ-૭૬૯ સતગુરુજી રે લગન લઈ આવ્યા

સતગુરુજી રે લગન લઈ આવ્યા, શબ્દ સંસાર[૧] મારે મન ભાવ્યા;
પ્રેમની આરતી મોતીડે વધાવ્યા, તો ભાગ્ય ફર્યાં પેલા ભવતણા .....ટેક

શબ્દરૂપી ચાંદલિયો ચોડયો, નિવૃત્તિ[૨] કન્યા શું વિવાહ જોડયો;
કામ ક્રોધનો ભય સહુ મોડયો, તો વિવાહ જોડયા જુગતે કરી રે ૧

ગગન મંડલમેં[૩] માંડવો રચાવ્યો, પચરંગી રંગે રંગાયો;
અમી રસ કુપી દોરીએ બંધાયો, તો સાયો કાચે તાર શું રે.....૨

મંડપની શોભા અતિ સારી, રત્ન જડિત જરૂખા ને જારી;
અનંત કલા સુરતિ[૪] જાયે વારી, તો ઝલહલ જયોતિ ત્યાં ઝળહળે રે.....૩

હૃદયમેં હરિવર[૫] તોરણે આવ્યા, સોળે કળા સંપૂર્ણ લાવ્યા;
પ્રેમની આરતી મોતીડે વધાવ્યા, તો નિરખ્યા રૂપ નયણાં ભરી રે ૪

સુષ્મણા સાસુજી પોંકવા આવ્યા, પાંચ પચ્ચીશને વાળી લાવ્યા;
ઈંગલા પિંગલાને બેડલાં ચઢાવ્યાં, તો પોંકણ પોંકયા પ્રેમશું રે.....૫

નિવૃત્તિ કન્યાને પધારાવો સતગુરુ[૬] શબ્દનો હસ્ત મેળવાવો;
રણકાર વેદની ધૂમ મચાવો, તો અનહદ વાજાં ગડગડે રે....૬

ભજન કરી જેણે હરિવર વરીઆ, જન્મ મરણનો ફેરો ટળીઆ;
કહે પ્રેમદાસ સાચા સતગુરૂ મળ્યા, તો અખંડ ચૂડો અમર રહ્યો રે ૭

૧. જ્ઞાનરૂપી સંસાર ૨. સંસારમાં રહી મન સંસારમાં ન પરોવવું પણ પરમાત્મામાં પરોવવું તે નિવૃત્તિ ૩. ધ્યાનમાં બેસી મનરૂપી ગગનમાં પ્રેમરૂપી માંડવો રચવો ૪. મન સ્થિર થાય પછી ચિત્તની વૃત્તિ સંસાર તરફ વળતી નથી પણ પરમાત્માની અનંતકલાથી મોહ પામી તેમાં જ નિમગ્ન રહે છે ૫. હૃદયમાં ધ્યાન કરવાથી આત્મ સાક્ષાત્કાર થાય છે, સ્વરૂપનાં પણ દર્શન થાય છે ૬. જે ગુર જ્ઞાનરૂપી સંસારમાં શિષ્યને ખેંચે છે તે જ ગુરુને સદગુરૂ કહેવાય

પદ-૭૭૦ ગુરુ ચરણે કરજોડી લાગું

ગુરુ ચરણે કરજોડી લાગું, સદા પ્રભુજીની ભક્તિ માંગુ;
હરિ ગુણ ગાઈ આનંદ શું જાગું, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે.....ટેક

ભક્તિ મારગ ભૂધર કાંઈ નવ લેતી, દુઃખ ને સુખ શરીરે સહેતી;
સદા પ્રભુજીના વિશ્વાસે રહેતી, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે ૧

દુર્બલ જાણી પ્રભુ દયા કીજે, ચરણ કમલની સેવા દીજે;
હરિગુણ ગાઈ મારું મન રીઝે, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે ૨

હું અપરાધી ને કોણ મારું ગજું, સંસાર સાગર કયી પેર તજું;
રામનું નામ કયી પેર ભજું, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે.....૩

રામજી વિના કારજ કયી પેર સરશે, મીઠડી માયા પ્રભુ મન મારું હરશે;
લક્ષ ચોરાશીનો ફેરો પડશે, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે.....૪

કાયાવાડીનો કોણ રખેવાળ, સેવક જાણી પ્રભુ સન્મુખ ભાળ;
લક્ષ ચોરાશીનો ફેરો ટાળો, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે ૫

જુગજીવન તમે દેવકીના જાયા, કોઈ ન જાણે પ્રભુ તમારી માયા;
નંદજીના સુત ગોકુલમાં કહેવાયા, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે.....૬

ધન જીવ્યું રે ગોકુલની ગોપી, જાદવકુળની લજ્જા લોપી;
તનમન ધન હરિચરણે સોંપી, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે ૭

ગિરિ ગોવર્ધન નખ પર તોળ્યો, જઈ મથુરામેં કંસને રોળ્યો;
માતપિતાના બંધન છોડાવ્યાં, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ ૮

રામનું નામ પ્રહલાદજી ભણ્યા, નૃસિંહ રૂપે હિરણ્યાકંસ હણ્યા;
સઘળા ભૂપમેં છો તમે બળિયા, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે.....૯

રામાવતારે રાવણને માર્યો, બાંધી સાહ્યર સેના પાર ઉતારી;
ભકત વિભિષણને રાજે બેસાર્યો, તો સાંભળ સ્વામી કરૂં વિનંતિ રે ...૧૦

સુદામાને હરિએ નવનિધિ આપી, જન્મો જનમનું દારિદ્રય કાપ્યું;
ધ્રુવને રાજય અવિચલ આપ્યું, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે...૧૧

રંકા વંકા ને કાલુ કેવલ કુબા, રઘુરાય અયોધ્યાના સુબા;
હનુમાન હરિચરણે સન્મુખ ઉભા, તો સાંભળ સ્વામી કરૂં વિનંતિ રે...૧૨

નરસિંહ મહેતાનું હરિએ પૂર્યું મોસાળું, મીરાંબાઈ કીર્તન ગાઈ રસાળું;
પાંડવનું પ્રભુએ કર્યું રખેવાળું, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે ...૧૩

નાભા પિયાં નામદેવ તમારા, દર્શન દીધાં હરિએ ફેર દ્વારે;
ભક્તિ કરી જેવી ખાંડાની ધાર, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે ...૧૪

ભકત કારણે દશ અવતાર ધર્યા, વામન રૂપે બલિરાજાને યાચ્યા;
લઈ ભૂમિદાન પગ પીઠ પર ધર્યા, સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે...૧૫

અરજ અમારી સુણજો સ્વામી, હું પામર પ્રભુ તમને પામી;
દાસ વલ્લભ કહે શિશ નામી, તો સાંભળ સ્વામી કરું વિનંતિ રે...૧૬

ॐ અનુક્રમ ૩૧

પદ-૭૭૧ પ્રભુજી વિના મારે પલક ના ચાલે

પ્રભુજી વિના મારે પલક ના ચાલે, વેણની વાત વધારી મારે વ્હાલે;
ધન્ય વિધાતા એ વર માંગું, તો બલવંત માંગું બાં'યડી રે .....ટેક

સાંભળ મા મા એ વર રૂડો, જેની દષ્ટિ એ સંસાર છે રૂડો
નાનો છે તો પરાક્રમે પૂરો, તો રૂડો અવિચલ ચાંદલો રે ૧

મોહની મારી નિર્મુખ જોતી, હું ફરું રંગ રસિયો જોતી;
એ વર નજરે ન આવે બીજો કોઈ, તો હું મોહી ગોકુલ કહાનને રે ૨

જોષીડા તેડાવીને જોષ જોવડાવો, ઘડિયાલાં લગન લેવડાવો;
વાત વિવેકી એને વધાવો, તો કહાવો જશોદા નંદને રે.....૩

ધોળીડાં તેડાવીને ધોળ ગવડાવો, નવરંગી ચોળી ચિતરાવો;
ચોંકેલાં ખૂપને ખંતથી લખાવો, તો ધરાવો મુજ હરિને કારણે રે ૪

મારા પિતાજીને લક્ષ તમારૂં, જુઓ બાઈ ભાગ્ય પૂરશે તમારૂં;
પહોંચતા પહોંચે કોડ અમારો, તો રણછોડ બોલ્યા કરગરી રે.....૫

ૐ

અનુક્રમ ૩૧

૫૬-૭૭૨ હેતે હરિ લેજોની પ્રાણી

હેતે હરિ લેજોની પ્રાણી, અવસર આવ્યો રૂડો જાણી;
મટી જાશે માયાની ધાણી, તો જોની વિચારી પ્રાણીઆ રે .....ટેક

માયાનું સુખ છે ઠાલું થોથાં, સંગ કરીને ખવડાવે ગોથાં;
હરિગુરુ સંતનું ઝાલની ઓથું, તો અંત સમે ઉગારશે રે.....૧

ઉગરવાનો એ રે ઓવારો, સફલ ફેરો થાશે તમારો;
અવસર આવ્યો અતિ સારો, તો રામ નિરંતર સેવીએ રે.....૨

રામે અનંત કોટિ લીધાં ઉગારી, પતિત પાવન છો ગિરધારી;
અજામિલ ગજ ગુણકા તારી, તો તારણ તારણ શ્રી હરિ રે.....૩

શું રે બેઠો જીવ રામ વિસારી, અંત સમે શી ગત થાશે તારી,
હરિદાસ હૈયામાં લેજોની ધારી, તો દોહ્યલાં દાસને જાણીને રે.....૪

ૐ

અનુક્રમ ૩૧

પદ-૭૭૩ સતગુરૂ સંતે દયા કરી મુને

સતગુરૂ સંતે દયા કરી મુને, બેસી એકાંત બતાવી વસ્તુને,
કરગ્રહી ઘરે લઈ ગયા મુજને, તો ધૂન લાગી નીજ નામની રે...સતગુરૂ ...ટેક

મહેર કરી મોહજાલ નિવારી, ડૂબ્યો ભવદરિયેથી લીધો ઉગારી;
પોતે ખેવટ[૧] થઈ નૌકા તાલી, તો આંટી મટી અવતારની રે ૧

સાને[૨] સમજાવી સુધા રસ પાયો, અક્ષર બાવન બાજ બતાવ્યો;
સુતા ભરનિદ્રામાંથી જગાવ્યો, તો જીવ ફેડી શિવ સ્થાપ્યો રે ૨

શિવ સદાપદ છે અતિ સારૂં, જીવદશાથી રેહશે ન્યારૂં;
અનુભવ પ્રગટયો ને મટયું અંધારૂં, તો ન્યારા સ્વરૂપને નિહાળીએ રે ૩

અવર પદારથ નહિ એને તોલે, અળગો રહી ઘટ ભીતર બોલે;
સમજયાથી શબ્દ અનહદ ખોલે, ડોલે નહિ મન મારૂં રે ૪

અનહદ દેશ શબ્દ ધૂની લાગી, શબ્દ વિંધી સુરતા ચાલી આગે;
પોતે અગમ પુરુષ ભ્રાંતિ ભાંગી, તો અલેક[૩] પુરુષ જોયા અનુભવી રે ૫

દેહાંતી દર છાંયા રે જાય, અવની ને આકાશ નહિ મળે ત્યાંય;
અખંડ ધામ કછુ કામ ન આવે, તો આકાર તેનો એક નથી રે ૬

નહિ મળે રૂપને રંગની રેખા, નહિ ષટ્ દર્શન વર્ણ વિવેક;
એવા પુરુષ બાહેર ભીતર દેખ્યા, તો ગોવિંદ કહે તેને ભજી લોને રે ૭

૧. નાવિક ૨. ઈશારે ૩. ધ્યાનમાં ન આવે એવા

પદ-૭૭૪ મન તું આધું કયાં અથડાય

મન તું આધું કયાં અથડાય, બીજો નથી બોલતો.....બીજો....ટેક
તું જાગીને જોને તારા રૂપને, ખોળી જોતામેં તું રે ખોવાય.....બીજો.....૧
તારે ઓથે હરિ નથી દેખતો, કુંડલ પૂંઠે કનક ઢંકાય.....બીજો.....૨
તું તો દરિયાની લહેર સમાન છે, લહેરી સમે સમુદ્ર દેખાય.....બીજો.....૩
તારે ઠેકાણે હરિને ઠરાવની, એવું સમજે તો મહાસુખ થાય.....બીજો.....૪
કહે પ્રીતમ એવા અનુભવી, તેને લળી લળી લાગું પાય.....બીજો.....૫

પદ-૭૭૫ સંત પારસ ચંદન બાવના

સંત પારસ ચંદન બાવના, કામધેનુ કલ્પતરુ સાર સમાગમ-સંતનો....ટેક
એમ સમજયાનો અંતર ઘણું, તરુ પારસ ત્રણ પ્રકાર....સમાગમ.....૧
એક પારસથી પારસ બને, એક પારસથી હોય હેમ....સમાગમ.....૨
એક પારસ લોહ કુંદન કરે, સો વરસે હેમનું હેમ....સમાગમ.....૩
એક ચંદનથી વિષ ઉતરે, એક ચંદન અગ્નિ હોલાય....સમાગમ.....૪
એક તલભર જો તેલમાં પડે, ફરી તાતું કબહુ ન થાય....સમાગમ.....૫
સૌ ગજ શિર મોતી ન નીપજે, સૌ નાર સતિ નવ હોય....સમાગમ.....૬
સૌ સેના શુરી નવ જાણીએ, એમ જુક્તિ વિચારીને જોઈ....સમાગમ.....૭
જ્ઞાનહીન ગુરુ નવ કીજીએ, વંઝા[૧] ગાય સેવે શું થાય....સમાગમ.....૮
કહે પ્રીતમ બ્રહ્મપદ ભેરતાં, ભવરોગ સમૂળો જાય....સમાગમ.....૯

૧. વાંઝણી

૫૬-૭૭૬ મળ્યા પ્રેમસ્નેહી પરિબ્રહ્મ

મળ્યા પ્રેમસ્નેહી પરિબ્રહ્મ, અગમ લાગી પ્રીતડી;
જીરે પાંચ તત્વનું બન્યું પુતળું, ગેબી રામ જ્ઞાનની ઘડી ..અગમ.....ટેક
જીરે ઘાટ અવઘાટના ઘાટમાં, ત્યાં છે અલેક પુરુષની મઢી.....૧
જીરે ગગન[૧] ગુફામેં છે ભોંયરું, ત્યાં છે માણેકલોકની મઢી[૨].....૨
જીરે સુરતમાં[૩] એક મુરત છે, જોયું શુન્ય શિખર ગઢ ચઢી.....૩
જીરે અંતરઘટમાં શોધતાં, ઘટમાં અવિચલ ટંકશાલ પડી.....૪
જીરે દાસ કબીરજીની વિનંતી, લાગી રામનામ શું ઝડી.....૫

૧. માથાની ટોચે બ્રહ્મરંધ્ર છે તે ૨. આત્માનો નિવાસ ૩. ધ્યાન

૫૬-૭૭૭ હું તો હરજી જોવાને નિસરી

હું તો હરજી જોવાને નિસરી,
મારા ગુરુજીએ દીધો ઉપદેશ વ્હાલાજીને નિરખવા...ટેક
મારે શીલ સંતોષ કલ્લાં કાંબી, મારે ઝાંઝર પ્રેમ વૈરાગ્ય.....વ્હાલાજીને.....૧
મેં શ્યામ સોનાનું લીધું બેડલું, છોડી ચાલ્યાં ઘરનાં કામ.....૨
વ્હાલો બંસી બજાવે એના રંગમાં, મારા ઘરમાં ઘડી ન રહેવાય.....૩
વ્હાલો શેરીમાં સામો મળ્યો, હું તો લળી લળી લાગું પાય.....૪
વ્હાલે ચુંદડી ઓઢાડી પાકા રંગની, છેડે આત્મારામનો રંગ.....૫
હું તો ભર્મે ભૂલી સેંથો પૂર્યા પૂરી દાસ ગોપાલની આશ.....૬

પદ-૭૭૮ જીરે આ રે લીલા દીનાનાથની

જીરે આ રે લીલા દીનાનાથની, એને મોહ્યાં સર્વે સંસાર-હરિરસ મીઠડો .....ટેક
જીરે ગોકુલમાં હરિ અવતર્યા, ગોપીઓને લડાવ્યા લાડ.....૧
જીરે વેણ વગાડી વન તેડયાં, વૃંદાવનમેં રચ્યો રાસ.....૨
જીરે ગોકુલ રાખ્યું રેલતું, કંસરાયને કરવા કેર.....૩
હરિને પીળાં પીતામ્બર પહેરણા, રાધાજીને નવરંગ ચીર.....૪
હરિને મસ્તકે મુગટ સોહામણો, હરિને કુંડલ ઝલકે કાન.....૫
જીરે કંકુ કેસર રોળ્યાં, રંગે ગાયે નરસૈંયો દાસ.....૬

પદ-૭૭૯ તું તો રામ રટણ કર રંગમાં

તું તો રામ રટણ કર રંગમાં, તારા અંગમાં ઉપજે આનંદ
ગોવિંદ ભજો ભાવશું.....ટેક
પરમાર્થ અર્થ વિચારીએ, તજ સ્વાર્થ માયાનો ફંદ.....ગોવિંદ....૧
કાયા માયા તો કારમી, તેને વણસતાં ન લાગે વાર.....ગોવિંદ.....૨
મૃગતૃષ્ણાના જળે આશભર્યો, એવો જાણ નાસવંત સંસાર.....ગોવિંદ....૩
ગુંજા વહ્નિ તે મરકટે[૧] માનીઓ, તેણે શીત[૨] ટળે ન લગાર.....ગોવિંદ....૪
ઉસ ઉદક બીડી બરસની, તેણે ઉડયા તણો ઈતબાર.....ગોવિંદ....૫
સ્વપ્નામાં સમૃદ્ધિ પામીએ, જાગી જોતાં ન રહે જરાય.....ગોવિંદ....૬
ધુમાડાનો ઢગ શોહામણો, ધુમર મુઠીમાં ન સમાય.....ગોવિંદ....૭
સાચી સંગત સતગુરુ સંતની, તેથી જીવપણું ટળી જાય.....ગોવિંદ....૮
કહે પ્રીતમ પ્રભુને સંભાળતાં, મહા પાપી પાવન થાય.....ગોવિંદ....૯

૧. ચણોઠીને વાંદરાએ અગ્નિ માન્યો ૨ ઠંડી

૫૬-૭૮૦ તું તો રામ રટણ કર રંગમાં

તું તો રામ રટણ કર રંગમાં, હવે રાખો હરિ સાથે હેત

અવસર આવો નહિ મળે.....ટેક

ખોટા ખેલમાં શું રે ખુંચી રહ્યો, ઊઠી આળસ મૂકી અચેત.....અવસર.....૧

પ્રાણી પ્રંપચમાં શું મચી રહ્યો, માની છૈયાતણું સુખસાર.....અવસર.....રે

કાળ ખાશે કહેશે જે કહ્યું નથી, નથી માનતો ગાફેલ ગમાર.....અવસર.....૩

સાચું સ્મરણ કરી શુદ્ધ ભાવશું, ટળે તનમન કેરો વિકાર.....અવસર.....૪

વિષય ભૂતે ભવમેં ભમાવ્યો, ક્ષણ બેઠો નહિ ઠરી ઠામ.....અવસર.....૫

અંતે રંગ પતંગ જશે ઉતરી, કાચી કાયા ન આવે શું કામ.....અવસર.....૬

કહે પ્રીતમ બ્રહ્મ સ્વરૂપને, જેનો મહિમા છે અગમ અપાર.....અવસર....૭

૫૬-૭૮૧ તું તો રામ રટણ કર રંગમાં

તું તો રામ રટણ કર રંગમાં, તારું જાય છે જુવાનીનું જોર

અવસર આવો નહિ મળે.....ટેક

જીરે કાચો કુંભ જલે ભર્યો, તેને ફુટતાં નહિ લાગે વાર.....અવસર.....૧

જીરે કાચા સુતરનો તાંતણો, તેને તૂટતાં નહિ લાગે વાર.....અવસર.....૨

જીરે વાડી ખીલીને ફુલ્યો મોગરો, તેને કરમાતાં નહિ લાગે વાર.....અવસર.....૩

જીરે બાજીગરે બાજી રચી, એને સમેટતાં નહિ લાગે વાર.....અવસર.....૪

જીરે પાંચતત્વનું પુતળું, માંહી બોલન હારો રામ.....અવસર.....૫

જીરે ગગન મંડલમાં ચારી રચી, ત્યાં ચરણે છે આત્મારામ.....અવસર.....૬

જીરે દાસ પ્રીતમની વિનતિ, અમને મળ્યા છે સતગુરૂ શ્યામ.....અવસર.....૭

૫૬-૭૮૨ ભજન કરી લ્યો ભારે રે

ભજન કરી લ્યો ભારે રે ભવ ભટકણ ભાંગે;
સંસાર સાગર તરતાં રે, ક્ષેણુ વાર ન લાગે .....ભજન.....ટેક

માયા મોહ નિદ્રામાં રે, ગાફેલ શું ઘોરે;
પાંચ ચોર વસે પાસે રે, આત્મા ધન ચોરે .....ભજન.....૧

અચેત થઈ શું ઉંઘે રે, જોની આંખ ઉઘાડી;
વેગે વણસી જાશે રે, કાયાની વાડી .....ભજન.....૨

ચેત ચિદાનંદ મળશે રે, ટળશે અંધારૂ;
આ અવસર છે રૂડો રે, થાય કારજ તારું .....ભજન.....૩

મહા પુરુષને મારગ રે, તે પગલું સાજે;[૧]
પ્રીતમ પ્રેમ ધરીને રે, હરિના ગુણ ગાજે .....ભજન.....૪

૧. ભરજે

ॐ અનુક્રમ ૩૨

૫૬-૭૮૩ જા સતગુરુને શરણે રે

જા સતગુરુને શરણે રે, શંશય હરશે;
જીવ દશાને ટાળી રે, હરિ સરખો કરશે .....જા સતગુરુને...ટેક

ઉગ્ર દશા અનુભવીની રે, છે સમજણ મોટી;
મન કંચનને કસવા રે, ગુરુ જ્ઞાન કસોટી.....જા સતગુરુને...૧

હોમ હેમ[૧] લોહ કરે રે, જેને પારસ સ્પર્શે;
થાય મહા મુક્તાફલ રે, જલ સ્વાંતિ[૨] વર્ષે .....જા સતગુરુને...૨

છીપ રહે સાગરમાં રે, માંહે મોતી નીપજે;
જ્ઞાન મીનને સ્પર્શે રે, તેનું ઋતુ ઉપજે.....જા સતગુરુને...૩

સંત સંગે નર સમજે રે, તેની દુઝ્ધા[૩] ટળશે;
પ્રીતમને પ્રાણીનું રે, સહુ કારજ સરશે .....જા સતગુરુને...૪

૧. સુવર્ણ ૨. સ્વાતિ નક્ષત્રમાં જે પાણી વરસે ૩. દ્વિધા

ॐ અનુક્રમ ૩૨

પદ-૭૮૪ જે પરમારથ પ્રીછે રે

જે પરમારથ પ્રીછે રે, તેને પાપ ન સ્પર્શે;
રૂપ અનુપમ હરિનું રે, સચરાચર દર્શે .....જે પરમારથ...૧

સૌ સામગ્રી હરિની રે, હરિનો થઈ રેહજે;
હરિને અર્પણ કરીને રે, ઉગરે તે લેજે.....જે પરમારથ...૨

સાચે સાથે રસિયો રે, પ્રપંચ પરહરજે;
હિતાર્થે હરિજન શું રે, દુર્જનશું ડરજે ....જે પરમારથ...૩

હું મારું હૃદયેથી રે, ટાળીને રમજે;
વિશ્વાત્મા વિષ્ણુ રે, નીરખીને નમજે.....જે પરમારથ...૪

હસ્ત આલાપન કરીને રે; સત વચન ઉચરજે;
પ્રીતમ તે પ્રાણીનું રે, પરમારથ લેખે.....જે પરમારથ...૫

ૐ અનુક્રમ ૩૨

પદ-૭૮૫ કર હરિ સુમરણ સાચું રે

કર હરિ સુમરણ સાચું રે, કાચું તન તારું;
મનથી મુકી દેજે રે, માયાનું લારું[૧].....કર હરિ...ટેક

માયા છે મહા ઠગણી રે ઠગ વિદ્યા કરશે;
જ્ઞાન ધ્યાન ધન ધીરજ રે હેલામાં હરશે.....કર હરિ...૧

માયા બંધન બહુ છે રે, તેને તું તજને;
મોહ ઉપજાવે સૌને રે, સુરનર મુનિ અજને .....કર હરિ...૨

અતિ અપાર બલ માયા રે, ડાહ્યા જન જાણે;
જેણે ગોવિંદ ગુણ ગાયા રે, તે ભય નવ આણે .....કર હરિ...૩

ભજન પ્રતાપે ભવજલ રે, જેમ ગૌપદની પેરે;
અખંડ અભયપદ માણે રે, આનંદની લ્હેરે.....કર હરિ...૪

સદા સર્વદા સુખમાં રે, દુઃખમાં નવ દેખે;
પ્રીતમ તે પ્રાણીનું રે, પરમારથ લેખે.....કર હરિ...૫

૧. ગાંડપણ

૫૬-૭૮૬ સજની તે સ્વપ્નાંતર મુને લાધ્યું રે

સજની

સજની તે સ્વપ્નાંતર મુને લાધ્યું રે મારું મન નંદકુવર શું બાંધ્યું રે.....ટેક
જાણે હું તો પાતળિયા વર પરાણી રે, એ તો મારા કયા જનમની કરણી રે.....૧
આલાલીલા વાંસળિયા વઢાવો રે, તેના રૂડા માંડવડા રચાવો રે.....૨
આવે રૂડી જાદવકુલની જાન રે, વૃષભાન દે છે કન્યાદાન રે.....૩
હરિજીએ હથેવારો સાહ્યો રે, કંઠ માંહી આરોપી વરમાળા રે.....૪
એકઠા મળી આરોગ્યો કંસાર રે, માનુનીઓ મંગલ ગાઈ છે ચાર રે.....૫
કુંકુમ કેસર વર્ણી છે આડ રે, તિલક તો ધર્યા છે લલાટે રે.....૬
જાણે હું તો જશોદાજીને પાયે લાગી રે, એટલે તો ઝબકીને જાગી રે.....૭
પુરણ પુન્યે એ વર પામી રે, ભલે મળ્યા નરસૈંયાના સ્વામી રે.....૮

૫૬-૭૮૭ સજની તું શું બેઠી છે જમવારે

સજની તું શું બેઠી છે જમવા રે, ચાલની તું હરજીની સાથે રમવા રે.....ટેક
વ્હાલે મારે વાહી મધુરી વેણ વનમાં રે, ગોપીજન આનંદ પામ્યા છે મનમાં રે.....૧
એકવાર આવોને અંતર્જામી રે, તો છેલ છબીલો સ્વામી રે.....૨
ગોપીજન ચાલ્યાં પ્રભુજીની સંગે રે, પાલવ મેલ્યો છે તેને અંગે રે.....૩
અમારે તો વ્રેહની વેદના વામી રે, ભલે મળ્યા નરસૈંયાના સ્વામી રે.....૪

પદ-૭૮૮ સજની તું સાંભળને કહું વાત રે

સજની તું સાંભળને કહું વાત રે, વ્હાલો મારો ઊભો છે જમુના ઘાટ રે....ટેક
વ્હાલે મારે કીધું મધુરું જ્ઞાન રે, તેણે મારી ગઈ છે સૂધ ને સાન રે.....૧
મુજને તો મોટું ચેકટ લાગ્યું રે, હદીયામાં કામબાણ થઈ વાગ્યું રે.....૨
મુજને ઘેલી કહે સૌ લોક રે, તેણે મારો ટળ્યો યાને શોક રે.....૩
મેં તો મારા વ્હાલાને ઉર પર લીધા રે, તેણે મારા સકલ મનોરથ સિધ્યા રે.....૪
પુરણ પુન્યે એ વર પામી રે, ભલે મળ્યા મહેતા નરસૈંયાના સ્વામી રે.....૫

પદ-૭૮૯ સજની તને હૈયે હરખ અપાર રે

સજની તને હૈયે હરખ અપાર રે, મંદિર માંહે આવ્યા નંદકુમાર રે....ટેક
દીઠું મેં તો દામોદરજીનું મુખ રે, તેણે મારા સર્વે ભાંગ્યાં દુઃખ રે.....૧
આજનો દિવસ તે કહીએ ધન્ય રે, દુર્લભ નાથતણા દર્શન રે.....૨
બેની મારે ઉલટ ન માયે અંગે રે આજ મારો આળસ ગયો ગંગ રે.....૩
બેની મારું સ્થાનાંતર થયું સાચું રે, હું તો હવે અવર કંઈ નવ જાચું રે.....૪
બ્રહ્માદિક જેનો પાર ન પામે રે, મુનિજન મોટેરાં દર્શન ઈચ્છે રે.....૫
આહીરડાં ઉપર કરૂણા કીધ્ન રે, વ્હાલે મારે વેચાતી કરી લીધી રે.....૬
વ્હાલો માંરો રીઝાસે ઘણું સાચે રે, ગુણ ગાચે નરસૈંયો દાસ રે.....૭

૫૬-૭૯૦ સતગુરૂ સહાય કરો એકવાર રે

સતગુરૂ સહાય કરો એકવાર રે, મારો તો મૂરખનો અવતાર રે;
પત્થર કરતાં કઠણ હૈયું છે મારું રે, તેમાં તો નામ ન ભેદે તમારું રે..સતગુરૂ ...ટેક

સતગુરૂની વાત છે વાંકી રે, સતગુરૂએ પત્થર કાઢયા ટાંકી રે;
ટાંકીને મારગે મુકતા કીધા રે, સતગુરૂએ મંત્ર અવિચલ દીધા રે..સતગુરૂ ...૧

જે કોઈ સંતને આસન આપે રે, તેને વ્હાલો પોતાનો કરીને સ્થાપે રે;
જે કોઈ સંતને ધાઈને ભેટે રે, તેને વ્હાલો જન્મ મરણ દુઃખ મીટે રે..સતગુરૂ ...૨

જે કોઈ સંતને ચરણે નમશે રે, તે તો મારા ગુરૂ ગોવિંદજીને ગમશે;
આત્મજ્ઞાન વિના, ઘર સુનું રે, સગપણ શોધી કાઢો કાંઈ જૂનું રે..સતગુરૂ ...૩

જીવ તું તો જોતો નથી કાંઈ જાગી રે, મુઆ પછી મુકિત શાની માંગે રે;
એ વિષે દાસ હરિની વાણી રે, તે તમો હૃદીઆમાં રાખોની આણી રે..સતગુરૂ...૪

૫૬-૭૯૧ સતગુરૂ જગાડે તમો જાગો રે

સતગુરૂ જગાડે તમો જાગો રે, ત્રિગુણી મોહ નિદ્રાને ત્યાગો રે....ટેક
ચિંતા તો ડાકણે ખાધી કરડી રે, ભ્રમણા તો ભૂતે નાંખ્યો મરડી રે.....૧
આશા તો વેરણ થઈને વળગી રે, તૃષ્ણા તો પાપણી નવ થાય અળગી રે.....૨
વ્યવહારનો વાયદો નહિ થાય અળગો રે, કુટુંબ તો વેરી થઈને વળગું રે.....૩
સતની સંગત જે કોઈ કરશે રે, લક્ષ્મણ દાસ કહે તે તરશે રે ૪

૫૬-૭૯૨ ચાલો ભાઈ આપણે ભણવા જઈએ રે

ચાલો ભાઈ આપણે ભણવા જઈએ રે,
નિશાળમેં ભણીને સમજણ લઈએ રે.....ચાલો ભાઈ.....ટેક

બાલપણમાં કીરપા માબાપે કીધી રે, હેત ધરીને સારી શિખામણ દીધી રે;
પુત્ર જયારે પાંચ વર્ષનો થાય રે, ત્યારે વિદ્યા ભણવા નિશાળે જાઈ રે.....૧

વિદ્યા ભણતાં બુદ્ધિ તો નિર્મળ થઈ રે, જુઠાથી તો સાચાની સંગતે જઈએ રે;
ચોરી ચાડી કોઈ તણી નવ કીજે રે, પડયું જડે તે માલ ધણીને દીજે રે.....૨

વાંકુ બોલી કોઈને દુઃખ નહીં દેવું રે, સંસારમાં સંપ કરીને રહેવું રે;
શિખામણ માનીને સુખીઆં થઈએ રે, સતગુરૂના વચન વિચારમાં લઈએ રે.....૩

૫૬-૭૯૩ આજ ગયાં તો સખી રામસભામાં

આજ ગયાં તો સખી રામસભામાં, પોંસલીએ રસ પીધો હરિરસ પુરણ પાયો...ટેક
પહેલો પ્યાલો મારો ગુરૂજીએ પાયો, બીજે પ્યાલે થઈ છે ઘેલી..હરિરસ.....૧
ત્રીજો પ્યાલો મારે રોમ રોમ પ્રગટયો, ચોથે પ્યાલે ચકચૂર રે..હરિરસ.....૨
રસબસ થઈ છું સ્વામી રસિયાની સાથે, હવે ના જાઉં બીજી વાટે..હરિરસ.....૩
મોટા જોગેશ્વર જેનો મર્મ ન જાણે, તે મારા મંદિરીઆમાં મ્હાલે..હરિરસ.....૪
અગમ અગોચર હરિને જાહેર જાણ્યા, બ્રહ્મા તે વેદ વખાણ..હરિરસ.....૫
પ્રેમ સોહાગણ મારા ગુરૂજીએ કીધાં, અખંડ હેવાતણ અમને દીધા..હરિરસ.....૬
ભલે મળ્યા મહેતા નરસૈંયના સ્વામી, ગોપીઓ તે આનંદ પામી...હરિરસ.....૭

પદ-૭૯૪ ગુરુના વેણનો રાખો વિશ્વાસ

ગુરુના વેણનો રાખો વિશ્વાસ, સતગુરુજી પધાર્યા રે .....ગુરુના.....ટેક

કામ ક્રોધ મદ ત્યાગ્યો મન હરિ નિર્મલ થાય;
મહામંત્ર જયારે મળે, મનના વિષય સઘળા જાય .....ગુરુના.....૧

અમર મંત્ર શીખવે, પાઠ પૂજા કરજે સાર;
સંજીવની મંત્ર એજ છે રે, એની રહેણી ખાંડાની ધાર.....ગુરુના.....૨

મૂળ મંત્ર જે કહ્યો, ભાવ ભરોંસો રાખ સાથ;
તારક મંત્ર આપીને, ગુરૂએ મસ્તક મુક્યો હાથ. ....ગુરુના.....૩

ગુરૂએ મંત્ર શીખવ્યા, તેનું મનન કરજે મન;
એવા સતગુરૂ જેને ન મળ્યા, તેનું જીવન કહીએ ધન.....ગુરુના.....૪

સાંભળે તો સર્વે જન, પણ આચરશે કોઈ એક;
સુખ સાગરને ઝીલજો રે, તમારા ઈષ્ટદેવની ટેક .....ગુરુના.....૫

ૐ અનુક્રમ ૩૨

પદ-૭૯૫ સતગુરૂ શરણે જાય કે

સતગુરૂ શરણે જાય કે તમારા ત્યાગીએ રે;
ત્યાં ભલી બુરી કહીઓ ન જાય, ત્યાં ઊઠ ન લાગીએ રે .....ટેક

ઉઠસે લાગી રાઢ, રાઢ સબ કીચ હૈ;
જા ઘટ ઉપજે ક્રોધ, સોહી નર નીચ ૧

લીંબ ન મીઠો હોય, સીંચે ઘી ગોળ સે;
ઉનકો એહી સ્વભાવ, જાચે વા જીવસે ૨

અમૃત વા કે હાથ, ભાવે નહિ રાઢકો;
શ્વાનકો એહી સ્વભાવ, ગ્રહે નીજ હાડકો ૩

માલા ફેરવે હાથ, કાતરણી કાખમેં;
આગ બુઝી મત જાણ ડબી હૈ ખાખમેં. ૪

કહે કબીર સમજાય, સમજ હૃદયે ધરો;
હંસા જુગન જગન કરો રાજ, દુર્મતિ પરહરો ૫

ॐ

અનુક્રમ ૩૨

પદ-૭૯૬ ચલો સતગુરૂજી કે હાટ

ચલો સતગુરૂજી કે હાટ, જ્ઞાન બોધ લાઈએ;
હંસા લીજે સાહેબજીકો નામ, પરમપદ પાઈએ.....ચલો ટેક

કર્તાએ સખ કછુ કિયો, દેવન કછું ના રહ્યો;
તુમ હો અભાગણ નાર અમૃત તજી વિષ પીઓ.....ચલો ૧

ગઈ'તી પિયાજી કી મહેલ, પિયા સંગ ના રહી;
તેરે હૃદય કપટ રહ્યો સાર, કુમતિ લજજા બસી.....ચલો ૨

જો ગુરૂ રૂઠયા હોય તો, તુરત મનાઈએ;
રહીએ દીન આધીન, ચૂક બક્ષાવીએ .....ચલો ૩

જો ગુરૂ હોયે દયાલ, દયા દિલમેં રહે;
તેર કોટિ કર્મ જાય, પલક ચિત્ત ફેર હૈ ....ચલો ૪

ભલો રે બન્યો સંયોગ, પ્રેમકા ચોલના;
તનમન અર્પી શિશ, સાહેબ હસી બોલના.....ચલો ૫

કહે કબીર વિચાર, ભયા મન ભાવના;
દયા ભજન ચિત્ત લાઈ, બહોર નહિ આવના.....ચલો ૬

ૐ

અનુક્રમ ૩૨

૫૬-૭૯૭ અખંડ સાહેબજીકો નામ

અખંડ સાહેબજીકો નામ ઔર સબ ખંડ હૈ;
સાધુ ખંડિત મેર સુમેર, ખંડિત બ્રહ્માંડ હૈ.....અખંડ.....ટેક

સ્થિર ન રહે ધીર ધ્યાન, જીવનકો ધુંધ હે;
સાધુ લક્ષ રે ચોરાશી જીવ, પડયા જમ ફંદ હૈ ૧

ચંચલ મન સ્થિર રાખ, જબ ભલે રંગ હૈ;
ઉન સંતનકે સંગ, સદા આનંદ હે.....૨

જીનસે સાહેબજીસે હેત, સોઈ નિર્બંધ હૈ;
ઉલટ નિકટ ભર પિયુ, તો અમૃત ગંગ હે ૩

દયા ભાવ ચિત્ત રાખ, ભક્તિ કો અંગ હૈ;
કહે કબીર ચિત્ત ચેત, જગત પતંગ હૈ ૪

ॐ

અનુક્રમ ૩૨

પદ-૭૯૮ મનષા દેહી પાઈ

મનષા દેહી પાઈ, રામ ગુણ ગાઈએ,
સુરતિ અકન કુંવારી, હંસાકો બહાઈએ ...મનષા.....ટેક

સતગુરૂ વિપ્ર બોલાય લગ્ન લખાઈએ;
વેગે કરી લો વિવાહ, ઢીલ મત લાઈએ ૧

પાંચ પચ્ચીશ શું નાર, મંગલ ગાઈએ;
લક્ષ ચોરાશીનો ફેરો, બહોર નહિ આઈએ.....૨

સુરત નુરત દોઉ બૈઠે, હથેવારો જોડીએ,
જમ શું જીવ ઉગાર, તનખાં તોડીએ.....૩

હંસાએ કર્યો વિચાર, સુરતિ શું યોં કહી;
તુમ જુગ જુગ અકન કુંવારી, અતા દિન કયોં કહી ૪

સુરતિએ હંસાને કરી સલામ, પિયુ તુમ સત કહી;
મોહે સતગુરૂ મળ્યા નહિ, એતા દિન કયોં રહી.....૫

પરમ પુરુષકી સેજ, અખંડિત ખેલના;
પિયો રે પ્યાલા પ્રેમ, અધર રહી ઝીલના.....૬

પુરૂષ પુરાતન લાઈ, શબ્દ સુનાઈએ;
કહે કબીર ભજો રામ, પરમપદ પાઈએ .....૭.

ૐ

અનુક્રમ ૩૨

પદ-૭૯૯ છાપા તિલક બનાઈ કે

છાપા તિલક બનાઈ કે નર બેઠો ગાવાહી;
શબ્દ રહેણી નથી હાથ, ચલત પસ્તાવહી...છાપા.....ટેક

ચોરાશી આસન સાધ, કે નિત સુમરણ કરે;
વાકો મન વો ફરે ઉદાસ, મુક્તિ કૈસે મિલે.....૧

દુધ ફાટ કાંજી ભયી, ઘૃત નહિ આવહી;
વાકો દીજીએ ઢોળ, કામ નહિ આવહી.....૨

દરિયા કિનારે બગ બેઠો, મન જાણે હંસ હૈ;
બગલો બડો અવગુણી, મોઢામેં મચ્છ હૈ.....૩

દરિયા ઉપર વાટ, હંસા ત્યાં પગ ધરે;
ઐસા મલે ગુરુ જ્ઞાન, કારજ વાકો સરે.....૪

મંગલ હંસા એક; નિત ઉઠી ગાવહી;
સતગુરૂ દાસ કબીર, પરમ પદ પાવહી.....૫

પદ-૮૦૦ જીવ તું કહાંસે આયો

જીવ તું કહાંસે આયો, કહાં ચલ જાયેગો;
જીવત કર લે પહિચાન, મુએ પસ્તાયેગો.....જીવ તું.....ટેક

સત્ય લોકસે આયો, ત્રિગુણમેં સમાય રહ્યો,
ભૂલ ગયો વો દેશ, માયામેં લપટાય રહ્યો.....જીવ તું.....૧

નહિ તેરો ગામ ને ઠામ, નહિ પુર પાટણ;
હૈ રે બટાવલું લોક, નહિ કોઈ આપણાં.....જીવ તું.....૨

કહે કબીર વિચાર, હંસા મંગલ ગાવહી;
હંસ ગયે સતલોક, બહોર નહિ આવહી.....જીવ તું.....૩

૫૬-૮૦૧ પિયર રહી લોભાય કે

પિયર રહી લોભાય કે, ઘણા દિન બાપ કે;
કરી સતગુરૂજીકો સંગ, કે ચલી ઘર આપકે .....પિયર...ટેક

મામા ઔર મોસાળ, ભૈયા દશ બેનડી;
છાંડયો સબ પરિવાર, કે સન્મુખ મેં ખડી ૧

માતા પિતા સુત વીર, તજયો પરિવારકો;
ઉભા મુકયા લોક, ઉતર ગઈ પારકો ૨

બહોર ન મિલણા હોય, પિયરીઆં લોક શું;
ચલી હૈ આપણે દેશ, પૂર્વના જોગ શું ૩

ચઢયો હૈ કલશ પરિવાર, અગમ ત્યાં ગમ કિયા;
નિરાકાર નિર્લેપ, પિછાના ત્યાં કિયા ૪

ઓળંગ્યા ઓગટ ઘાટ, કમલ દશે કિયા;
ભ્રમર ગુફાકે ઘાટ, નિરંજન દેખ્યા ૫

ગગન મંડલ મેં જઈ મિલી હૈ પિયુકો,
બ્રહ્મ કિયો ભરથાર કે પરહરિ જીવકો ૬

અર્ધ ઉર્ધ્વ કે બીચ, એક કિરતાર હૈ;
સાચી કહે કબીર, સીહી ભરથાર હે. ૭

ॐ

અનુક્રમ 33

પદ-૮૦૨ દેખો માયાકો રુપ

દેખો માયાકો રુપ, તિમિર આગે ધરો;
સાધુ ભક્તિ ગયી બડે દૂર, સમજ કછુ ના પડી.....દેખો...ટેક

જો વળી આળસ હોય, તો અવગુણ ના તજે;
સાધુ કોટિ પુન્ય કરાય, તોએ જીવ ના તરે.....૧

ઔષદ સે ગુરૂ હોય, ભક્તિ સે કર્મ કટે;
જમધર બંદી ન હોય, તો કાળ કાગદ ફટે ૨

તજ કામનીસે સ્નેહ, સ્નેહસે પ્રભુ સ્મરો;
તજ પાખંડ અભિમાન; કે આવાગમન તજે.....૩

કહે કબીર ટંકશાલ કે, તપ દશા રહે;
હંસ ગયે સત્ય લોક, તો નામ આધાર હૈ.....૪

ॐ અનુક્રમ ૩૩

પદ-૮૦૩ હરિને ભજતા હજી કોઈની લાજ

હરિને ભજતા હજી કોઈની લાજ, જતાં નથી જાણી રે;
જેની સુરતા શામળિઆ સાથ, વદે વેદ વાણી રે .....હરિને...ટેક

વ્હાલે ઉગાર્યો પ્રહલાદ, હિરણ્યાકંસ માર્યો રે;
વિભિષણને આપ્યું રાજ, રાવણ સંહાર્યો રે .....હરિને ૧

વ્હાલે નરસિંહ મહેતાનો હાર, હાથોહાથ આપ્યો રે;
ધ્રુવને આપ્યું અવિચલ રાજ, પોતાનો કરી સ્થાપ્યો રે .....હરિને ૨

વ્હાલે મીરાં તે બાઈનાં ઝેર, હલાહલ પીધાં રે;
પંચાળીના પૂર્યા ચીર, પાંડવ કામ કીધાં રે .....હરિને ૩

વ્હાલે અંબરીષની ઓળખાણ, અવતાર દશ લીધાં રે;
વ્હાલે ગજની કીધી સહાય, પૈદલ પરહર્યા રે .....હરિને ૪

આવો હરિ ભજવાનો લ્હાવો, ભજન કોઈ કરશે રે;
કરજોડી કહે પ્રેમળદાસ, ભકતોના દુઃખ હરશે રે .....હરિને ૫

ૐ

અનુક્રમ ૩૩

૫૬-૮૦૪ સતગુરુ દીન દયાળ

સતગુરુ દીન દયાળ, કાળ ભય મીટયા;
પાયો દીપક જ્ઞાન, અમર વર ભેટયા.....સતગુરુ ટેક

જો કછુ ચાહો દેખો, ચલો સંત સંગમે;
ઉનસે કરો સ્નેહ, મિલો ઉસ સાથમેં.....સતગુરુ ૧

અવિગત આગમ અભેવ, અખંડિત પૂર હૈ;
ઝળઝળ ઝળહળ થાય, સદાય બહુ દૂર હૈ.....સતગુરુ ૨

ઇંગલા પીંગલા સાધ, એહી એક ખ્યાલ હે;
ચંદ્ર ભાણ ગમ નાહિ, ત્યાં મેરો લાલ હૈ.....સતગુરુ ૩

કહે કબીર સમજાય, સમજ નર બાવરા;
હંસ ગયો સતલોક, ઉતર ભવ સાગર.....સતગુરુ ૪

ॐ

અનુક્રમ 33

બ્હેનોના ધોળ

૫૬-૮૦૫ જીરે એકાદશી મધુસૂદની

જીરે એકાદશી મધુસૂદની, ત્યાં દિવસે વિવાહ હોય મેદની;
ત્યાં સંત સર્વને હોય નોતરાં, એવા વિવાહનાં નીપજે સાંચરા...ટેક

ચઢે ફૂલે કે હોય બહુ વારણાં, બ્રહ્માંડ બાંધો તરીયાં તોરણ;
ત્યાં ઘર ઘર ઘોડી ઉછળે, ત્યાં સુરનારી ધવલ દે અતિભલા.....૧

પંચ શબ્દ ધન વાગીયાં રે, મળ્યાં સુરનર ત્રિભુવન રાજીયા રે;
હરિની જાન આવી રળિયામણી રે, અતિ હર્ષે તે માગે વધામણી.....૨

ફૂલ તંબોલે સામણ હોયે, ત્યાં અપ્સરા નાચે ઓચ્છવ હોય રે;
વર પહોંચ્યો રે જાનૈયા વાસ રે, ગુરુવરજીનું ગોત્ર પ્રકાશ્યું રે.....૩

ત્યાં ઘડિયું લગ્ન ગુરુએ સાંધ્યું રે, વરને ખુંપ ભર્યો સર્વે પ્રસાદે રે;
હવે લાડીને મોકલો સુખડી રે, જેમ લગ્ન ઘડી હોય ઢુંકડી રે.....૪

વર સ્વાર હોઈને સંચર્યા રે, લક્ષ કોટિ બ્રહ્માંડ શું પરવર્યા રે;
ત્યાં તોરણ હોય છે પોંકણા રે, વર પરિબ્રહ્મ લીજે ઓવરણાં રે ૫

સમો વર્તે સમો વર્તે રે, જોષી સાવધાન રે;
ત્યાં મધુપ હોયે બહુ અર્ધ્યમાન રે; ત્યાં નારી અંતરપટ ધરે;
વરે લગ્ન સમયે કન્યા કરગ્રહી રે.....૬

૫૬-૮૦૬ સખી રે આજ આનંદ મારે ઉલટયો

સખી રે આજ આનંદ મારે ઉલટયો, અલબેલાજી આવ્યા મારે ઘેર..આનંદ ટેક
સખી રે શેરી વરાવું સોહામણી, પથરાવું લીલાં પીળાં પાટ રે.....૧
સખી રે હરિજન આવ્યા મારે બારણે, હું શાનાં આસન આપું રે.....૨
સખી રે હરિજન હરિ સરખા જાણવા, તેની વેદ પૂરાણ પૂરે શાખ રે.....૩
સખી રે ફૂલ ફાલી સૌમાં હું ફરૂં રે, મારે હૈયે હર્ષ ના માંય રે.....૪
સખી રે વાજાં વાગે વિવિધ વિધનાં, મળી માનુની મંગલ ગાય રે.....૫
સખી રે હર્ષે હિંદોલા બંધાવીએ, બાંધ્યા મોતીના તોરણ દ્વાર રે.....૬
સખી રે અગર ચંદનના છાંટણા રે, કરી છે કંકુ કેસરની ગાર રે.....૭
સખી રે મોતીના ચોક પુરાવ્યા રે, બાંધ્યા ચંદરવા ચાંદની ચોક રે.....૮
સખી રે થાળ ભરાવું મોતીની રે, હું વ્હાલાને વધાવવા જાઉં રે.....૯
સખી રે ફૂલડાંએ સેજ સજાવીએ, હું વીંઝણે ઢોળાવું વાયરો રે....૧૦
સખી રે તકીયા ગાલીચાને ગાદીઓ રે, ઉપર પોઢયા સુંદર શ્યામ રે....૧૧
સખી રે ભોજનિયાં નિતનૂતન બહુ ભાતનાં રે, હું જમાડું જુગદાધાર રે....૧૨
સખી રે લવિંગ સોપારી ને એલચી રે, આપ્યાં પાનનાં બિલડાં હાથ રે....૧૩
સખી રે ઘણા દિવસની ગોઠડી રે, મારે કરવી છે સર્વે આજ રે....૧૪
સખી રે પેલા ભવની પ્રીતડી રે, મારો દિન સફલ થયો આજ રે....૧૫
સખી રે પ્રીતમના સ્વામી પધાર્યા રે, મારા સર્યા સઘળાં કાજ રે....૧૬

૫૬-૮૦૭ કંકુ છાંટી કંકોત્રી મોકલે

કંકુ છાંટી કંકોત્રી મોકલે, કાડે કહાવે સુભદ્રા બેન વીરા વ્હેલા આવજો.....ટેક
કૃષ્ણજી ને બલિભદ્ર બેઉ બંધવા, તમો આવો તો થાય સુખે ચેન...વીરા....૧
ભત્રીજા છે સૌ મન ભાવતાં, પવિત્ર પિતા છે વાસુદેવ...વીરા....૨
પનોતાં પિયર પરિવાર છે, નિરખતાં વધશે સ્નેહ...વીરા....૩
મેં તો પ્રેમે પગરણ માંડયા, રુડો જગન રચ્યો રાજા સોહે...વીરા....૪
એક પત્રિકાએ વ્હેલા આવજો, સજન કુટુંબ પરિવાર...વીરા....૫
ભાઈ ભાંડુ હમારી ભાભીઓ, સોળ સહસ્ત્ર એક સો ને આઠ...વીરા....૬
વીરા થોડું કહ્યું ઘણું માનજો, મારે વીરાનો છે આધાર...વીરા....૭
જગત જનુની દેવકી ને રોહિણી, ભાઈ ભવતારણ એવા વીરા...વીરા....૮
અમોને તમો વિના વ્હાલું નથી, કુળવંતુ ગુણવંતુ ગામ...વીરા....૯
રૂડી રુકિમણિ જેને મન વસ્યા, ઠકરાણીના જૂઓ ઠાઠ...વીરા....૧૦
જેઠ દિયર છે કોડામણાં, નિત જપે છે તમારા નામ...વીરા....૧૧
પાંચ પાંડવના તમો વીરા, સૌનું કલ્યાણ કારણ દેવ...વીરા....૧૨
એકી રે બાંયે જશ સાચો, કર્યો શેષ નાગને પાર...વીરા....૧૩
દુઃખ જાશે રે આ દેહનાં, દેખનાં દેશમાં વધશે...વીરા....૧૪
વેદ વાદી વિપ્રને લાવજો, બીજી ઉત્તમ અનેક વરણ...વીરા....૧૫
સંગે જાદવ સર્વને તેડજો, સ્વજન કુટુંબ સર્વ સાથ...વીરા....૧૬
મારા સસરાને લાડીલો દિયર, મારી સાસુને અમર ચીર...વીરા....૧૭
મારા જેઠને કરજો જોડ ધોતિયા, જેઠાણીને રેશમના ચીર...વીરા....૧૮
મારા દિયરની લાવો પામરી, દેરાણીને સાયલની જોડ...વીરા....૧૯
મારી નણંદીને લાવો ચૂડી, મારા નંદોઈને વીરા ઝુલ...વીરા....૨૦

મારી ગેડીને લાવો વીસ ઢીંગલા, કુંવરીઆ રાતો મોડ...વીરા....૨૧

વીરા ઘરમાં ઘોડીનો વીરો હસતો, જેને મોતીડે જડી પલાણ...વીરા....૨૨

મારા જેઠ આવ્યા જેઠાણી સુત, એક ન આવ્યો માડીનો જાયો...વીરા....૨૩

તો ઉચી ચઢું ને નીચે ઉતરું, હું તો જોઉં મારા વીરાની વાટ...વીરા....૨૪

મારી નણંદ સરખા બોલ્યા, ભાભી ના આવ્યા તમારા વીરા...વીરા....૨૫

મારા દિયર વધામણી લાવ્યા, આવ્યા તમારા વીરા...વીરા....૨૮

વીરા દ્વારીકાથી ગાજયો ગડગડયો, વરસ્યો હસ્તિનાપુર મેહ...વીરા....૨૭

હવે તોરણ માંહે ઝબુકીઆ, વળી સળકયાં ઘોડીના સીન...વીરા....૨૮

હવે ઝળકયા વીરા માથે મોડિયાં, હવે ઝળકયા ભાભીના ચીર...વીરા....૨૯

વીરા આવ્યા ને વાડીએ ઉતર્યા, બેન તેડવાને જાય...વીરા....૩૦

ૐ અનુક્રમ ૩૩

૫૬-૮૦૮ રૂકમણિ લખી કાગળ મોકલે રે

રૂકમણિ લખી કાગળ મોકલે રે દ્વારીકાના નાથ જાદવરાય;
કુંદનપુરમેં પધારજો રે...જાદવરાય.....ટેક
તે દિનને કારણે તજી છે, ભુખ ને તરસ....જાદવરાય.....૧
શામળિયા તમો સાંભળો રે, બાલપણાની પ્રીત....જાદવરાય.....૨
શિશુપાલ સૈન્ય લઈ આવ્યો રે, અબલાની કરજો સંભાળ....જાદવરાય.....૩
આંખડલી ઝૂમી રહી રે, ભકત વત્સલ ભગવાન....જાદવરાય.....૪
જશ તમારા સાંભળી રે, તુપ્ત થયાં મારાં મન....જાદવરાય.....૫
અવગુણ ઉર ધરશો નહિ રે, જોશો નહિ કંઈ જાત....જાદવરાય.....૬
હું છું જન્મો જન્મની રે, ચરણ કમલની દાસી....જાદવરાય.....૭
રઘુનાથના સ્વામી શ્યામળા રે, અબલાની પૂરજો આશ....જાદવરાય.....૮

ૐ અનુક્રમ ૩૩

૫૬-૮૦૯ શુકન થઈ આવ્યા રે

શુકન થઈ આવ્યા રે, હૈયે હર્ષ ના માય રે જાદવરાય;
કુંદનપુરમેં પધારજો રે.....ટેક

ભીમકરાય સામા ગયાં રે, તેડીને આપ્યાં છે માન રે.....જાદવરાય.....૧

આપણે વધામણી વહેંચીશું રે, પોતે લાગ્યાં છે પાય રે.....જાદવરાય.....૨

નરનારી વાતો કરે રે, વર છે વરવા લાયક રે.....જાદવરાય.....૩

વિઠ્ઠલ વર જો હોય રે, પુત્રીના ભાગ્ય રે.....જાદવરાય.....૪

વસુદેવ સુત જોઈને રે, લોકો થયા પ્રસન્ન રે.....જાદવરાય.....૫

આધા જઈને નિહાળ્યા રે, દીઠાં છે હરિ સમર્થ રે.....જાદવરાય.....૬

લગનમેં સૌ સુંદરી રે, પૂજન કરવાને જાય રે.....જાદવરાય.....૭

કર મધ્યે કર આલ્યો રે, ઉંચકીને લીધાં રથમેં રે.....જાદવરાય.....૮

હરણ કર્યું રે વ્હાલે હેતમેં રે, રુકિમણિને લઈ ગયા રે.....જાદવરાય.....૯

શિશુપાલે શ્રવણે સાંભળ્યું રે, જોતામેં ઉઠી ઝાર રે.....જાદવરાય.....૧૦

કપટી કપટ કરી ગયો રે ગાયે મદન ગોપાલ રે.....જાદવરાય.....૧૧

ૐ અનુક્રમ 33

૫૬-૮૧૦ વ્રજની શોભા શું કહીએ

વ્રજની શોભા શું કહીએ, આનંદ તોરણ ઉઘલ્યાં;
પ્રગટયા ગિરધર લાલ, વ્રજની શોભા શું કહીએ.....ટેક
ત્રયબંક તોરણ બાંધ્યા, ઝાંઝર ઝમકે ઘરબાર.....વ્રજની....૧
દીપક જયોત ઝળહળ્યાં, ઝમૈયો આપ્યો છે ગોખ.....વ્રજની....૨
રંગે જંગે રે નિસર્યા, સૌને સરખો સંગાત.....વ્રજની....૩
આશા રોપી રે આંગણે, એવા મારા હરજીના હેત.....વ્રજની....૪
બાવાના ચંદન ગોરીએ પૂર્યા, મોતીના ચોક શોભા શું કહીએ....વ્રજની....૫
મોટું સરખું રે મથુરા, રમે રૂડા નંદજીના લાલ.....વ્રજની....૬
નાનુ સરખું રે ગોકુલિયું, વિશ્વાસ જમુનાનો ઘાટ.....વ્રજની....૭
કાલિંદીને કાંઠડે, ત્યાં છે કારણરૂપ -વ્રજની શોભા શું કરીએ.....વ્રજની....૮
તમો છો રે દયાળજી, દિલડાં ખોલો વિશ્રામ.....વ્રજની....૯
માધુદાસની રે, વિનંતિ, પુરણ પુરુષોત્તમ દાસ.....વ્રજની....૧૦

ॐ અનુક્રમ 33

૫૬-૮૧૧ સંતો જ્ઞાન ગલીમેં ગુરુ

સંતો જ્ઞાન ગલીમેં ગુરુ, મળ્યા, મારે રહેવું એ વ્રત ધ્યાન હરિરંગ રૂંઅડલો...ટેક

સંતો વારી તે વિવાહ ગંભીર, જેનાં કરવાં છે બહુ વિચાર.....હરિરંગ.....૧

સંતો માનુ મોસાળાં મોકલ્યાં, તેના પુરવાં મનનાં કોડ.....હરિરંગ.....૨

સંતો ગગન મંડલ હરિનો માંડવો, માંહી બેઠાં હરિજન સંત.....હરિરંગ.....૩

સંતો અચલ ઉતારો ઉલટયો, તેના કરવાં કાંઈ બહુ વિવેક.....હરિરંગ.....૪

સંતો કર્મધેનુ વાદળ કોપ્યાં, હવે ભાંગ્યો છે વાદ વિવાદ.....હરિરંગ.....૫

સંતો દાસ ગોપાલ ગુરુ મળ્યાં, તેનાં સર્યાં સર્વે કામ.....હરિરંગ.....૬

ૐ અનુક્રમ ૩૩

પદ-૮૧૨ અનહદ ગડગડિયાં નિશાન રે

અનહદ ગડગડિયાં નિશાન રે, શુન્ય મંદિરમાં નેજાં ઝલકી રહ્યાં રે;
રવિ શશિ ઉતારે છે ઋણ રે, પરાપરથી[૧] પિયુજી આવ્યા રે.....ટેક
જ્ઞાનની પાલખીએ બેઠાં રે, અનુભવ અમર ધરે ચોંપ કરી રે.....૧
સંત સિહાસનમેં બિરાજયાં રે, મોતીનાં તોરણ ઝબકી રહ્યાં રે.....૨
વિશ્વાસ વાડીમાં ઉતર્યાં રે, પૃથ્વી ગલીચા મૂકયા પાથરી રે.....૩
ગગન મંડલમેં તંબૂ તાણ્યાં રે, ઝળહળ ઝળહળ હીરા ઝબકી રહ્યાં રે.....૪
વિશ્વાસ રૂપી તોરણે આવ્યાં રે, પ્રેમ બાજટ મેલ્યાં પાથરી રે.....૫
અરસ પરસ માંયરામેં આવ્યાં રે, પ્રેમ પીતામ્બર છેડાં ગાંઠયા રે.....૬
મંગલ વર્ત્યાં ચાર રે, લક્ષ ચોરાશી ફેરો મટી ગયો રે.....૭
ચારે જુગમેં ચારે વર્ણ રે, જશ ગાવાં જુગમેં થઈ રહ્યાં રે.....૮
રઘુનાથના સ્વામી સુંદીરવર રે, સઘળે ભોળા ભળી રહ્યાં રે.....૯

૧. પરાત્પરથી

૫૬-૮૧૩ સંત સાથમેં તુલસી સાથમેં

સંત સાથમેં તુલસી સાથમેં, બોઢાણો હરિજન;
મહાજન ઉપર હરિ રાજીઆ, ત્યારે પોતે થયા પ્રસન્ન;
પ્રભુજી પધાર્યા રે હરિ હૈયામેં, હરખે વધાવ્યાં.....ટેક

ચૌટે ચાલવું મારગે ચાલવું, શામળિયો છે અજાણ;
બોઢાણા સાથે પ્રભુ બોલ્યા, હું તો તમારી સાથ....પ્રભુજી...૧

બળદ છોડયાને વહેલે જોડયા, આવ્યા તે મારગ માંહી;
એક દીઠો લીલો લીમડો રે, મારા હરિએ કીધો વિશ્રામ....પ્રભુજી...૨

ગુગરીઓ આવી બેસાડયા ને, કીધો વરવાનો વિચાર;
દ્વારકા ઠાકોર આવ્યા રે; એટલે ઉગ્યો છે તેજોમય ભાણ ....પ્રભુજી...૩

ચંદન ઘોરવા ત્રિકમ તોલવા, લેવા મોંઘેરા મૂલ;
હરિ અળગા થયા રે, જાણે જાવંત્રીના ફૂલ....પ્રભુજી...૪

દહેરા ચણાવ્યા ને પાલખી બંધાવી, થઈ છે લીલા લ્હેર;
ગુગરીએ ગોવિંદજી ઉપડયા રે, એવો ભૂધરજીનો ભાર ....પ્રભુજી...૫

આખા લીમડાની એક ડાળ મીઠી, તે તો નજરે દીઠી જાય;
કડવાશ એનો કયાં ગયો રે, મારા હરિએ ઉતાર્યો હાથ....પ્રભુજી...૬

સામું જોયું મનડું મોહ્યું, નિરખ સુંદિરશ્યામ;
આશા તે રામની અહિં રહી રે, ગુગરીઓ ગયા પોતાને ગામ...પ્રભુજી...૭

ॐ

અનુક્રમ 33

૫૬-૮૧૪ રાજા જનકને માંડવે

જનકનો માંડવો

રાજા જનકને માંડવે, ભાવે મળ્યા છે ભૂપ;
સીતા બેઠાં છે જારીએ; નિરખ્યાં રામચંદ્ર રૂપ .....રાજા ટેક

કન્યા કહાવે રે તે તણી, જે રાય તોડે ત્રંબક;
એવા પણ લીધાં પિતાએ, તેને આપું કન્યાય.....રાજા ૧

અયોધ્યા નગરીનો રાજીઓ, રઘુવર રૂપ રસાલ;
એણે ત્રંબક તોડયા, ઉતર્યા મહીપતિના માન.....રાજા ૨

ત્રંબક ત્રણ કકડાં કરી, સળકયો પાતાલી નાગ;
પરશુરામ ઝબકીને જાગ્યાં, પ્રગટયો ક્ષત્રિયનો વેષ.....રાજા ૩

દેવ ડંડા રે વાગ્યાં, વર્યા ઈશ્વરને દ્વાર;
વાજાં વાગે રે વિધવિધના, રઘુવર પરણવા જાય .....રાજા ૪

રઘુવર તોરણે આવ્યા, સાસુજી પોંકવા આવ્યાં;
અંતરપટ આડા ધર્યાં, માનુની મંગલ ગાય.....રાજા ૫

જુસલ મુશલ ને રવૈયો, સંપજ ને ત્રાક;
ઈડી પીંડી રે ઉછાર્યા, નિરખ્યા સૃષ્ટિના નાથ.....રાજા ૬

રઘુવર માંયરામાં આવ્યા, બેસણ સોનાની પાટ;
સામણ પથરાવ્યા રે, જાનકી ઓઢણા નવરંગ ગાંઠ.....રાજા ૭

ઋષિએ હથેવારો મેળવ્યો રે, કંઠે આરોપી વરમાળ;
ઘુંઘટમેં નિરખ્યાં નાથ રે, નિરખ્યા રામચંદ્ર રુપ .....રાજા ૮

ઋષિએ મંગલ વર્તાવ્યાં રે, સાસુ પીરસે કંસાર;
જનક હરખમાં આવીઆ રે, આપ્યા ઘૃત ભંડાર રે.....રાજા ૯

વેદની ધૂની વિપ્ર ભાગે રે, પરણ્યા સીતા ને શ્રી રામ;
આનંદ ઉત્સવ અતિ ઘણો રે, સર્યાં સેવકના કામ .....રાજા ૧૦

મોહી રહી નગરની નારીઓ, જોયાં જાયાં રામચંદ્ર રૂપ;
અયોધ્યા નગરીનો રાજીઓ દીઠા અકલ સ્વરૂપ .....રાજા ૧૧

ॐ અનુક્રમ 33

પદ-૮૧૫ ત્રંબક તોરણ બાંધ્યાં રે

સીતાજીનો સોયલો

ત્રંબક તોરણ બાંધ્યાં રે, ત્યાં કંકોત્રી લખાય રે;
રાજા જનકે મહાજંગ માંડયો રે, ચોપાશે વધામણી જાય;
.....સીતાજીનો સોયલો ટેક

ગાઓ માનુની રઘુકુલ ધામ, લ્યો રામનું નામ,
મેલો અભિમાન, ...સીતાજીનો સોયલો ૧

મંડપ રચ્યો મોગરે ત્યાં કનક સ્તંભ વિશાલ રે;
જારી જરૂખા ને ગોખ બારી, ત્યાં જડયાં તે રત્ન પરવાળ .....સીતાજીનો ૨

ચોપાશે કરતી કૂંદડી રે, ત્યાં બેસણ છે સુવર્ણપાટ;
મંડપ છાંયો મોગરે રે, ત્યાં મળ્યાં છે જાચક ભાટ.....સીતાજીનો ૩

દેવ દાનવ સૌ ગાંધર્વ રે, રાજાપુરી છત્રીશ રે;
દેશાવર દેશ મહીપતિ રે, હરિ જોઈ જગદીશ.....સીતાજીનો ૪

મોગરેલ તેલ ચોળ્યા રે, ચંદન અરગ જાય અબિલ;
કેસર ગુલાલનાં છાંટણા, સંતો કહે છે બાવન વીર .....સીતાજીનો ૫

માંતો માંડવો રે, ત્યાં ભેટ ભલેરી થાય;
સજતાં આસન છત્ર ચમર, રાજા જનકને હર્ષ ન માય.....સીતાજીનો ૬

ચોપાસે ભાળે જાનકી રે, ત્યાં કંથ શ્રીરઘુરાય;
ન ગમે રાણો રાજીઓ રે, મારે અંગે આભૂષણનો સોહાગ. ....સીતાજીનો ૭

મધ્યે તે મ્હાલે મહાલણી રે, ત્યાં ચોપાસે ચંપા ઝાડ;
ગાંધર્વ બોલે સજતાં રે, ત્યાં થાય છે નાટારંભ.....સીતાજીનો ૮

સાતક સાંધીને વરધ બાંધી, કાંકણ પહેર્યા હાથ;
પીઠી કરે સૌ પદ્મિની, ગુજરી ગુણ ગોરીના થાય....સીતાજીનો ૯

ભવ ભવ ભરથાર મારે, સ્વામી તમો કરજો સહાય;
લગ્નવેળા સજજ થઈ, તેમાં ક્ષણ ના લાગે વાર ....સીતાજીનો ૧૦

ત્રબંક ધનુષ તો સજજ કરો, તમે એ વર વરજો આશિષ;
રાજા જનક પણ પાકયાં, એવાં મૂરખના જાણવાં તાન ....સીતાજીનો ૧૧

દશ વંદન રાવણ રીસે ભર્યો, ઘસીને ઝાલ્યા હાથ;
કર ચંપાયા નવ નીસરે, બલવંત ભરાયો શ્વાસ ....સીતાજીનો ૧૨

તારણ તો લે છે તારુણી, ત્યાં પુરલોક જોવા જાય રે,
લંકેશ ત્યાં લાજીઓ, તેને હસ્યાં સકલ સુર રાય ....સીતાજીનો ૧૩

મુખ હસીને કરીશું કુટકલી, ગુરુજી માંગુ આશિષ;
તમો પ્રતાપે વરું જાનકી રે, જો સજર્યાં હોય જુગદીશ ....સીતાજીનો ૧૪

ગુરુ કહે બાલક બોલ મા, શું થયા બૂધ અજાણ રે;
આ રે સુરિનર વૃન્દશુંરે, આપણે ખોશું સભામેં માન ....સીતાજીનો ૧૫

ઋષિ સભામેં રઘુરામ લક્ષ્મણ, સાથે બન્ને જોડ રે;
ગુરુજી માંગુ આજ્ઞા રે, મને ધનુષ ભાંગ્યાના કોડ રે ....સીતાજીનો ૧૬

મેરુ આગળ માનુષ બાળ રે, ક્યાં રતિ કયાં મૃગબાલ છે;
નથી તે કેળ સાથે બાથ ભીડવી રે,
એ તો કઠણ કંટાળાની જાળ ....સીતાજીનો ૧૭

કોટિ તે કાળે દંડક, ત્યાં કંથ શ્રી રઘુરાય;
મોરપણે ઘેલા કર્યા, કસ્તૂરી કદમ એક ઠામ ....સીતાજીનો ૧૮

સોટી કસોટી ને શિશ સોટી, હરિન કોમલ કોમલ વેષ;
ધિક્ ધિક્ તારા તાતને રે, એવાં કેમ લીધાં વેષ ....સીતાજીનો ૧૯

સીતા કે મન સોચના કરે, હરિના કોમલ કોમલ વેષ;
કેસરી લંકેશ લટકટાં રે, રઘુનાથ છે ભીનેવાન ....સીતાજીનો ૨૦

જયારે મન જોયું સીતાતણું રે, ત્યારે ધનુષ લીધું રીસ ચઢાઈ;
લીલા કરીને લટકારી રે, તેના ક્કડાં કીધા દશાવીસ ....સીતાજીનો ૨૧

દુદુંભિ વાજાં વાગ્યા ત્યાં પુષ્પની વૃષ્ટિ થાય રે;
વરમાળા આરોપી જાનકી રે; ત્યાં તો અંગે ઉલટ ના માય રે ...સીતાજીનો ૨૨

જનક નારી ભરે થાળી રે, માથે કંચન મોડ રે;
સૈયર હસાવે જાનકી રે, ત્યાં સીતા હસાવે રામ રે ....સીતાજીનો ૨૩

કનક રસને રચી ચોળી, નાગ કેરા દામ;
રાય પધાર્યા માંયરા મેં, ત્યાં થઈને બેઠાં છે વર રામ ....સીતાજીનો ૨૪

જનક નારી ભરે જારી, માથે કંચન મોડ રે;
ઓવારણાં લેવાડે સીતારામનાં, ત્યાં પહોંચ્યા છે મનનાં કોડ ....સીતાજીનો ૨૫

મનોરથ માફાં જોડયાં રે, ત્યાં તો રજ ઠેકાણે સુર રે;
મહાદેવના ધનુષ ખંડીને રે, જાન ચાલી છે જાહેરપુર ....સીતાજીનો ૨૬

રામ સીતા બેઉ પરણીને સધાર્યાં; આવ્યા અયોધ્યા મોઝાર;
કૌશલ્યા કરે હરિની આરતી, ત્યાં તુલસીદાસ બલ જાય ....સીતાજીનો ૨૭

ૐ અનુક્રમ ૩૩

૫૬-૮૧૬ નવલંકી રે નવલ શાને કાજે

નવલંકી રે નવલ શાને કાજે, માંડવડો મારો લચી રહ્યો રે.....ટેક

ગુજારાર કંબાડ નિશાન રે, ચોરાશી લક્ષ જો પાંખડી રે.....૧

બાંધો રે બાંધો તોરણ ઘરને બાર, લુણાસ મનષા સુવાસણી રે.....૨

વાગે રે વાગે તાલને મૃદંગ, વાજીંત્ર વાગે શોભતાં રે.....૩

વાગે રે વાગે નોબતને શરણાઈ, ત્યાં ભેર વાગે મેઘના રે.....૪

તેડો રે તેડો ઘોળીડાં સૌ નાર, તેણે મારો રંગ રેહશે રે.....૫

ચેતો રે ચેતો સાધુજનને સંતે, વિવાહ આવ્યા રે ઢુંકડાં રે.....૬

મોટાં રે મોટા સાધુજન સૌ સંત, હરિદાસ લેજો રે ટેલડી રે.....૭

ૐ અનુક્રમ 33

૫૬-૮૧૭ જીરે સખીઓ તે સૌ ટોળે મળી

જીરે સખીઓ તે સૌ ટોળે મળી, ત્યાં ગાયે રે ભલાં મંગલ ચાર
આલા લીલા ભર્યા.....ટેક
જીરે માંડવો છાંયો મોગરે, ફૂલડાંએ રે ભલાં ફગર ભરાય
આલા લીલા ભર્યા.....૧
જીરે કનક મસ્ત કેસર ભર્યા, ત્યાં ઊડે રે ભલાં અબિલ ગુલાલ
આલા લીલા ભર્યા.....૨
જીરે તાલ મૃદંગ વાગે, ત્યાં વાગે રે ભલાં ઢોલ નિશાન
આલા લીલાં ભર્યા.....૩
જીરે અગર ચંદનના છાંટણા, મોતીડે રે ભલા ચોક પૂરાય
આલા લીલાં ભર્યા.....૪
જીરે ગોકુલીયું સુશણગારીએ, શણગાર્યો રે ભલા પરિવાર
આલા લીલાં ભર્યા.....૫
જીરે નરસિંહ મહેતા એમ ભણે, ધન હજો રે ભલા ગોકુલમેં વાસ
આલા લીલાં ભર્યા.....૬

ૐ અનુક્રમ ૩૩

૫૬-૮૧૮ એના વિરલા કોઈ વાંચનહાર

એના વિરલા કોઈ વાંચનહાર, કાગળ સતગુરૂ લખે .....કાગળ ટેક

જ્ઞાન વૈરાગ્યનો દેહ ધર્યો રે, ચઢી જીવપણાની જીવ;
ભક્તિ આભૂષણ પહેર્યાં રે, વાકા સેવક દાસ કબીર ....કાગળ ૧

શીલ રૂપી ખડિયો કર્યો રે, માંહી પ્રેમતણી રે શાહી;
કમલ બુદ્ધિ આ સંતની રે, ત્યાં અભેદ આંક લેખાય ....કાગળ ૨

સુરત નુરતની દોરી લીટી રે, માંહી વિવેક તણો વિચાર;
વિચારી અક્ષર જે લખ્યાં રે, એ તો કાગળ કોરો કહેવાય....કાગળ ૩

જીવપણામેં જુગતે રહો રે, મલી મલી મંગલ ગાય;
એ અક્ષર નહિ ઉકલ્યા રે, થાકયા છે જાણ અજાણ ....કાગળ ૪

અંધે તે અક્ષર વાંચ્યાં રે, બ્હેરે સુણ્યા કાન;
મૂગેં તે ચર્ચા બહુ કરી રે, એના વેદ કરે રે વખાણ ....કાગળ ૫

કોટિ કોટિ પંડિત પઢી મુઆ રે, પઢી પઢી વેદ પૂરાણ;
અનેક અક્ષર ઉકલ્યા રે, તે તો ઉતર્યા પાટણપુર ....કાગળ ૬

અક્ષર કાનો માત્રા છે રે, માયા ઉપર તે શુન્ય;
તે ઉપર પરિબ્રહ્મ છે રે, એને નહિ મળે પાપ ને પુન્ય ....કાગળ ૭

અમરાપુરીની જગતમાં રે, એમાં એનો વાસ;
કરજોડી અખો કહે રે, એવા દુર્લભદાસ કબીર ....કાગળ ૮

૫૬-૮૧૯ રામ લક્ષ્મણ વનમેં સીધાવ્યા

રામ લક્ષ્મણ વનમેં સીધાવ્યા, સતી સીતા ને આવતા સાથ;
કહો રઘુનાથ ..... પધારો પિયર ભણી .....ટેક
નહિ તો અહીં રહો સસરાના રાજમાં, હેતે હળીમળી સાસુસંગાત;
જોડી બન્ને હાથ ..... પધારો પિયર ભણી ૧
અમે વસતીમાં નહિ વસીએ વિનંતિ, અમે રહીશું જઈ વનવાસ;
તમો પામો ત્રાસ, ... પધારો પિયર ભણી ૨
સાથે રથ કે ઘોડા મળે નહિ, સાથે મળે દાસી કે દાસ;
કોઈ તમ પાસ.....પધારો પિયર ભણી ૩
તમે કોશ ન પંથ કીધો નથી, ચરણે ચાલીને પામશો થાક;
લીટી ખેંચો નાક, ...પધારો પિયર ભણી ૪
વનમાં નથી મંદિર માળિયા, નથી પોઢવા સેજ પલંગ;
રંગિત નવરંગ, ... પધારો પિયર ભણી.....૫
અમે વનફલ ખાઈને રહેશું, કોઈ દિવસ કેવલ પાન;
વિના લુણ પાક, ... પધારો પિયર ભણી.....૬
કરશો ઘાસ પાનનું ઝુંપડું સુવા જશો ત્યાં ખુંચશે અંગ;
એમાં શો ઉમંગ, ... પધારો પિયર ભણી.....૭
વનમાં હીરના ચીર મળે નહિ, વનમાં નહિ મળે ફૂલેલ,
કે તેલ ધૂપેલ, ... પધારો પિયર ભણી.....૮
વનમાં નહિ મળે શાણી સાહેલીઓ, કરશો સાથે તંતથી ખેલ;
ઉમંગ ભરેલ, ... પધારો પિયર ભણી.....૯
ઉષ્ણ કાળે ઉના વાયરા, એવું દેખીને થશો ઉદાસ;
જવા રે જેઠ માસ, ... પધારો પિયર ભણી....૧૦
વરસે મેઘ ને ઝબકે વિજળી, તેવે તણે ત્યાં ઘર ઘર વાસ,
છત્ર નહિ પાસ, ... પધારો પિયર ભણી....૧૧

વનમાં ઘાતકી રાક્ષસ વસે ઘણા, ચારે તરફ બહુ ફરે ચોર;
તેનું ઘણું જોર, ... પધારો પિયર ભણી ૧૨
વનમાં વાઘ વરૂ તે વાંદરા ઘણા, ઘણા રીંછ જનાવર જોર;
બચે નહિ ઢોર, ... પધારો પિયર ભણી....૧૩
મોટા પર્વત દેખીને માનુની, તમને નજરે જોયા નહિ જાય;
દીસે ખાવા ધાય, ... પધારો પિયર ભણી....૧૪
તમે રાજકન્યા રે કાયા કુમળી, વનવાસ દુઃખો ન વેઠાય;
કાયા કરમાય, ... પધારો પિયર ભણી....૧૫
વનમાં અંધારૂ દેખી ડરે ઘણા, નથી નીકળ્યા કદી ઘર બાર;
છો નાજુક નાર, ... પધારો પિયર ભણી....૧૬
તમે છો ઉમર વર્ષ સોળના, નથી સંકટ વેઠયાં લગાર;
તમે કોઈવાર, ... પધારો પિયર ભણી....૧૭
પરણી આવી પિયર ગયા નથી, તમને મળવાને ઈચ્છે છે માત;
ચોંપે ચિત્ત જાય, ... પધારો પિયર ભણી....૧૮
રાજા જનકજી તમને ઝંખે ઘણું, તેમના સંદેશા સોહાય;
તેડાં પાછાં જાય, ... પધારો પિયર ભણી....૧૯
ભાત ભાતનાં ભોજન ભાવતાં, તમને મોકલશે મહિ માટ;
પૂરાવીને થાળ, ... પધારો પિયર ભણી....૨૦
અમે અવધ ફરી આવશું, ત્યારે લેશું તમારી સંભાળ;
અમે તત્કાલ, ... પધારો પિયર ભણી....૨૧
રૂડી મિથિલાપુરી મનમાં ભાવતી, તમે પામશો પરમ વિશ્રામ;
છે બાપુનું ગામ, ... પધારો પિયર ભણી....૨૨
ગોરી તમને ગમે તેમ હું કરું, એમ દલપતરામના શ્યામ;
કહે રાજારામ, ... પધારો પિયર ભણી ૨૩

૫૬-૮૨૦ એવું સાંભળી સીતાજી કહે

એવું સાંભળી સીતાજી કહે, તમે સાંભળો સુંદીર શ્યામ;
સુજન પ્યારા, સાથે રાખો સ્નેહથી.....ટેક
જૂદા પડવાની વાત વ્હાલા કહો, તે બોલ તીખાં બાણ;
રઘુકુલ ભાણ, સાથે રાખો સ્નેહથી.....૧
સ્વામી જયાં તમો ત્યાં ઘર મારું, તમથી વેગળી હું પરદેશ;
હું જાણું હંમેશા, સાથે રાખો સ્નેહથી.....૨
તમે જોગીનો વેશ જો ધરશો, હું તો ધરીશ જોગણ વેશ;
જટા કરું શેષ, સાથે રાખો સ્નેહથી.....૩
સ્વામી તમે સુખી તો સુખ મારું, તમે દુઃખી તો દુઃખી મારો દેહ;
એમાં શો સંદેહ, સાથે રાખો સ્નેહથી.....૪
જે કોઈ પરણ્યા પછી રહે પિયરમાં, એનો અવતાર બળ્યો ધિક્ક;
એ મુઆ જેવી દેહ, સાથે રાખો સ્નેહથી.....૫
સ્વામી તમો વિના મંદિર માળીયા, ભાસે મોટા પર્વત સમાન;
વસતીના વેરાન, સાથે રાખો સ્નેહથી.....૬
મહા વનમાં ભરી વસતી ભાસસે, જયારે પામે દર્શનધન;
કૃપાને નિધાન, સાથે રાખો સ્નેહથી.....૭
સાસુ સસરાને માત પિતા કહો, ભલે રાજ કરે મહારાજ;
ઘણાં કાળ સુધી, સાથે રાખો સ્નેહથી.....૮
સ્વામી શું કરૂં ભાઈ ભોજાઈને સ્વામી શું કરું સૈયર સમાજ;
કોઈનું નથી કાજ, સાથે રાખો સ્નેહથી.....૯
સાચું સગપણ જગમાં સ્વામીતણું, સ્વામી બીજો સઘળો સંસાર;
કુટુંબ પરિવાર, સાથે રાખો સ્નેહથી....૧૦
મારા લાડ પાલણ તમો લાલજી, બીજો નથી આંસુનો લેનાર;
કે એક આધાર, સાથે રાખો સ્નેહથી....૧૧

કાયા પ્રાણ થકી જુદી પડે, તો હું તમ થકીજુદી પડું છેક;
જીવવું તજી ટેક સાથે રાખો સ્નેહથી....૧૨
જે કોઈ જુદી પડે જલથી માછલી, રાખે દુધમાં કરીને વિવેક;
જીવ પળ એક, સાથે રાખો સ્નેહથી....૧૩
તમે સુખના સાગર રહો વેગળા, પછી શું કરૂં રાજને પાટ;
હવે લીલા ઠાઠ, સાથે રાખો સ્નેહથી....૧૪
મને હીરના ચીર ગમે નહિ, મને ગમે ઘરેણાં ગાંઠ;
મટાડો ઉચાટ, સાથે રાખો સ્નેહથી....૧૫
હું તો તમ દીઠે દેખણી, અણદેખે આંધળી ભીંત;
જનમની છે રીત, સાથે રાખો સ્નેહથી....૧૬
મેં સ્નેહ તોડયા સહુ લોકથી, બાંધી તમ સંગ પ્રીત;
ચોરાયું મારં ચિત્ત, સાથે રાખો સ્નેહથી....૧૭
જમવું જીવણ તમથી જુદા પડી વિધવિધ ના પકવાન;
તે વિષના નિશાન, સાથે રાખો સ્નેહથી....૧૮
જમવું જીવણ તમ સંગ ભાવથી, હોય કેવળ શાક કે પાન;
તે મેવા સમાન, સાથે રાખો સ્નેહથી....૧૯
પડશે તાપ ને તડકા વૈશાખના તે હું જાણી રામચંદ્ર પ્રકાશ;
રહી તમ પાસ, સાથે રાખો સ્નેહથી....૨૦
મુજને મેલીને પંથ પધારશો, આવી મળવાની નહિ મળે;
હું મરણ પામું ત્રાસ, સાથે રાખો સ્નેહથી....૨૧
કરતી વાત ઢળી પડી ધરણીથી નારી, જાનકીજી થઈ નિરાશ,
કહે લેતી શ્વાસ, સાથે રાખો સ્નેહથી....૨૨
દયા કરી દેવ દલપતરામના, સતી સીતાને દેખી ઉદાસ;
જતાં વનવાસ, સાથે રાખો સ્નેહથી....૨૩

૫૬-૮૨૧ સરસ્વતી શ્રીપુર લંકા શોહામણું

સરસ્વતી શ્રીપુર લંકા શોહામણું, જયાં રાજે છે જનક્કુમારી;

પ્રિતમ લખે પ્યારીને....ટેક

રહો અખંડ એવા તમો, ભલી એવી આશિષ વાંછો અમારી....પ્રીતમ....૧

ગોરી દેહના દેહ જૂદા પડયા, પણ પ્રાણ મારા તુજ પાસ....પ્રીતમ....૨

બેસું બાગ બગીચે કે બંગલે, રહું તમ વિના અધિક ઉદાસ....પ્રીતમ....૩

તારો સ્નેહ ઘડી ઘડી સાંભળે, તારો ભાવ ભૂલ્યો કેમ જાય....પ્રીતમ....૪

તારા હેતથી હૈયું ભરાય છે, તે તે લેખણથી ન લખાય....પ્રીતમ....૫

મારે અર્થે તારે બાલપણથી, તજયો સઘળો પિયર પરિવાર....પ્રીતમ....૬

મારા લેશ વચન નથી લોપ્યા, નથી કોપ્યા કહીએ લગાર....પ્રીતમ....૭

તારી નમ્રતા અમૃતથી વેગળી, વળી શોભતો શાંત સ્વભાવ....પ્રીતમ....૮

જેથી મનની ઉદાસીનતા તુરત મટે, તારા બોલનો એવો બનાવ....પ્રીતમ....૯

ગોરી તારા ગુણ કેમ વિસરૂં, વિલાય ભર્યા વેણ....પ્રીતમ....૧૦

હેતે હસતું વદન તારૂં વનિતા, મારા નીરખવા તલપે છે નેણ....પ્રીતમ....૧૧

દિવસે તુજ વિના નથી ગોઠતું, પીવું પાણી કે જમવું અનાજ....પ્રીતમ....૧૨

રાતે રોઈને રાતી આંખડી થઈ, લોક પૂછે તો આવે લાજ....પ્રીતમ....૧૩

ગોરી વનમાં ઘણી ધીરજ રાખવી, કાલે ભાંગશે ભવનાં વિયોગ....પ્રીતમ....૧૪

જેથી રીઝે આપણને જગપતિ, એવો અહર્નિશ કરીએ જાપોગ....પ્રીતમ....૧૫

જે જે વૃદ્ધવાળો પડોશીઓ શુદ્ધ છે, તેને પ્રીતથી કહેજે પ્રણામ....પ્રીતમ....૧૬

વિભિષણ મિત્ર પવિત્ર ને, કહેજે જરૂરનું હોય કાજ....પ્રીતમ....૧૭

જોઈતી વસ્તૂ જરૂરી મંગાવજો, કશી વાતે દુભાશો ન મન....પ્રીતમ....૧૮

કાલે દેખીશું દિવસ આનંદના, જશે નીકળી દુઃખભર્યા દિન....પ્રીતમ....૧૯

જે જે પ્યારી તમારી સાહેલીઓ, તેને પ્રેમથી કહેજે જુહાર.....પ્રીતમ....૨૦
સાસુ સસરાની આશિષ છે સુંદરી, મળશું ભામિની ને ભરથાર.....પ્રીતમ....૨૧
વધે સ્નેહને સંપ સુજન સાથે, એવી તનમત રાખજો ટેક.....પ્રીતમ....૨૨
અમે થોડી અવધે આવીશું, અમે દલપતરામના દેવ.....પ્રીતમ....૨૩

ॐ અનુક્રમ 33

પદ-૮૨૨ લખે લંકા થકી રે સીતા સુંદરી

લખે લંકા થકી રે સીતા સુંદરી, હેતે બન્ને જોડી હાથ

.....કાગળ લખે કામની....ટેક

પત્ર આવ્યો તમારો પ્રીતે ભર્યો, વ્હાલા વાંચી થઈ વિશ્રામ....કાગળ....૧

પ્રાણજીવન તમથી જૂદી નથી, ઘણા દિવસ થયા ઘનશ્યામ....કાગળ....૨

માટે મળવાને મન અકળાય છે, ઘડી એક તો જુગ જેવી જાય....કાગળ....૩

મારા નયણાં નીરખી નાથજી, સુતા રજનીમાં નયણાં ભીંજાય....કાગળ....૪

ઘેર ચાલો ઘણીવાર થઈ છે, નહિ તો જીવડો જાશે જરૂર....કાગળ....૫

દેવ પાંખ આલી હોય તો, પ્રીતમ ઉડી આવું દેશાવર દૂર....કાગળ....૬

નિત્ય નવીન વાતો વાંચીએ, જેથી પામીએ પુરો પ્રમોદ....કાગળ....૭

ચતુરાઈનો ચોજ હું સાંચવું, એવો વિધાતા કરીએ વિનોદ....કાગળ....૮

મારા વ્હાલા તમારા વિયોગથી, દિલ દાઝે છે દિવસ ને રાત....કાગળ....૯

વાતો તારી મીઠડી મારા વ્હાલા, પ્રીતે પાસે બેસીને કરીએ વાત....કાગળ....૧૦

હું તો મન માની મનમાં મુંઝાવું છું, કહું કયાં જઈ કર્મની વાત....કાગળ....૧૧

તાંબાકુંડી તો ઊંડી આપતી, ભાવે ભરૂં મહી નિર્મળ નીર....કાગળ....૧૨

બેસો બાજટે ચઢી મારા ચોકમાં સ્વામી નવડાવું ચોરી શરીર....કાગળ....૧૩

રૂડી રીતે સરસ રસોઈ બનાવું, પ્રીતે પીરસીને હું બેસું પાસ....કાગળ....૧૪

એવો દિવસ તે કયારે દેખાડશો, કયારે પૂરશો અંતરની આશ....કાગળ....૧૫

સ્વામી તમો વિના પિયુને સાસરું, સુનો લાગે છે સઘળો સંસાર....કાગળ....૧૬

મારા માથાથી મોંઘા પ્રભુ તમે છો, મારા આત્માના છો આધાર....કાગળ....૧૭

આવા પરવશદિન સુખ સર્વને, હું તો શોક ઉદાસ સદાય....કાગળ....૧૮

વર્ષે મેઘ ને ઝબુકે જો વિજળી, આખી નીરખી સેજ ન થાય....કાગળ....૧૯

હું તો સુની દેખું સુખ સેજડી, ખાલી મંદિર ખાવાને ધાય....કાગળ....૨૦

ભરી વસતી ઉજજડ જેવી પાસે છે, એક તમો વિના ત્રિભોવનરાય....કાગળ....૨૧

વ્હાલા હું કેમ વિસરું તમને, કેમ વિસરું દાદાનું વચન....કાગળ....૨૨

પત્ર વાંચીને વ્હેલા પધારજો, સ્વામી શરીરના કરજો જતન....કાગળ....૨૩

કોઈને દુઃખી દેખતાં દુઃખ પામતાં, એવી નાથ તમારી છે ટેવ....કાગળ....૨૪

આવે અવસરે તમો કેમ કઠણ થયા, તમે દલપતરામના શ્યામ....કાગળ....૨૫

ૐ અનુક્રમ 33

પદ-૮૨૩ સતી સીતાજી સાસરે પધારતાં

સતી સીતાજી સાસરે પધારતાં, શીખ દે માતા સુજાણ-ડાહ્યી મારી દીકરી ટેક
દીકરી તારા વિના તન તલપશે, દીકરી પિયરથી કરતાં પલાણ.....ડાહ્યી....૧
દીકરી વચન સાસુજીનું માનજે, દીકરી ઘર મૂકી ન જઈએ પરઘર.....ડાહ્યી....૨
દીકરી કુશળ સમાચાર કહાવજે, દીકરી આવજે પિયર તેડે ગામ.....ડાહ્યી....૩
દીકરી સાસરે રહીએ સંતોષથી, સાસુ સસરાની કરજે સેવા.....ડાહ્યી....૪
દીકરી જુગતીએ રસોઈ જમાડજે, દીકરી મનમાં મદન માની દેવ.....ડાહ્યી....૫
દીકરી જેઠાણીને જમાડજે, દિયર દેરાણીનો કાઢીએ ન દોષ.....ડાહ્યી....૬
દીકરી નણંદીની સાથે રહીએ સ્નેહથી, ન રાખતી મનમાં દોષ.....ડાહ્યી....૭
દીકરી પતિને રીઝવજે પ્રેમથી, હોંશે માનજે હુક્કમ.....ડાહ્યી....૮
દીકરી સ્વામીનું શરીર સંભાળજે, વ્હાલ લાવીને દીકરી વિશેષ.....ડાહ્યી....૯
દીકરી પતિના વચન પ્રેમથી પાળજે, અને પછી પૂજજે ઈશ.....ડાહ્યી....૧૦
દીકરી સદા રહીએ સંતોષથી, શાંતિ રાખીને નમાવજે શિશ.....ડાહ્યી....૧૧
દીકરી મૂરખના વેણ નવ માનીએ, કાચા નવ રાખીએ કાન.....ડાહ્યી....૧૨
દીકરી સગાં વ્હાલાં સર્વે સંપથી, સદા ચાલીએ ચતુર સુજાણ.....ડાહ્યી....૧૩
દીકરી શિયળ નીતિ રીતિ સંભાળજે, કદિ કરીએ ન કલેશ સાસરિએ.....ડાહ્યી....૧૪
દીકરી વિષના ઝાડ ન વાવીએ, દીકરી વ્હાલામાં કરીએ ન વેર.....ડાહ્યી....૧૫
દીકરી હળમળી વસીએ સંપથી, દીકરી ઉલટથી આદરીએ ઉદ્યોગ.....ડાહ્યી....૧૬
દીકરી પતિવ્રતા નારીનો એ ધર્મ છે, સહેજે વૈકુંઠ વાસો હોય.....ડાહ્યી....૧૭
દીકરી કામ હોંશે ઘરનું કરીએ, રહે ઘરધંધાથી શરીર નિરોગી.....ડાહ્યી....૧૮
દીકરી બોલ મધુરા રોજ બોલીએ કદિ બોલીએ ન બોલ કઠોર.....ડાહ્યી....૧૯
દીકરી તક લઈ વાતનો તોલ કરીએ, જેથી વાંધો ના કાઢે કોઈ.....ડાહ્યી....૨૦
દીકરી વડીલનું માન વધારજે, હૈયે હર્ષથી ચાહજે હીત.....ડાહ્યી....૨૧
દીકરી ભાવે ભવાનને પૂજજે, માતપિતા પર લાવજે પ્રીત.....ડાહ્યી....૨૨

પદ-૮૨૪ મંડપ સ્તંભ સોનાતણાં રે

આરતી

મંડપ સ્તંભ સોનાતણાં રે, વર્યા જુગદીશ;
રુકિમણિ કૃષ્ણ પધાર્યા રે, હરિના જે જન હોય દશ વીશ...કનૈયાજી આરતી ટેક

સેજ વારો રે રથ સજજ કરે, સાંધરણી છે સાથ સ્વાર;
અનેક શણગાર્યા રે, સુંદર ચાલી છે હરજીની જાન....કનૈયાજી ૧

કમ્માડું નિશાન વાગે રે, શરણાયું અતિસાર;
મૃદંગ શબ્દ અતિ શોહામણા રે, હરિને નીગમ હોય જૈ જૈ કાર ....કનૈયાજી ૨

કમળા તે કુંડલ કાને ઝલકે, મુગટ શોહે ચારુ
બાંય બાજુ બંધ બેરખાં રે, હરિને કંઠે કૌસ્તુભમણિનો હાર ....કનૈયાજી ૩

જાઈ જાવંત્રીને મોગરો રે, ચોંપે ગૂંથી ને લાવ;
ચોસેંરા હરિના ચીર તપે રે, જીરે મોતીડા તપે રે લલાટ ....કનૈયાજી ૪

છટઠી તે ચોખ, કેસર વર્ણ્યાને, બત્રીશ ભમરીનો મર્મ
સાંસુએ ઈશ્વરને પોંકયા રે, તોરણે રહ્યાં રણછોડ ....કનૈયાજી ૫

ચૂવા ચંદન અગર કસ્તૂરી, રંગ બન્યો અતિસાર;
કેસર કેરાં કછોલાં ને, ઊડે છે અબિલ ગુલાલ ....કનૈયાજી ૬

કોરાં કંકણ બેસાડયા રે, આભૂષણ શોહે અંગ;
રુકિમણિ ને શણગાર્યા રે, રાણી રુકિમણિ છે ધન્ય ધન્ય....કનૈયાજી ૭

રૂપા તે બાજટ ચણાવ્યા રે, ઉપર સોના થાળ;
કલવો લાવે સૌ કામની રે, નાનાવિધ પકવાન ....કનૈયાજી ૮

સીતાએ ચોરી ચીતરી રે, નવરંગી ચોફેર;
ઈશ્વરે ચોરી ચીતરી રે, પરણ્યા છે રુકિમણી ....કનૈયાજી ૯

પીળાં પીતામ્બર કોરી જનોઈ, શોહે શ્યામ શરીર;
ભીમકરાયે કન્યાદાન દીધાં રે, ગંગાના નીર ....કનૈયાજી ૧૦

ચીર જ ખસ્યાં ને વદન હરખ્યાં, દીઠાં વદન પ્રકાશ;
મુખમાં વિધવિધ દીસતાં રે, સ્વર્ગ મૃત્યુને પાતાલ ....કનૈયાજી ૧૧

આનંદ ઉત્સવ અતિ ઘણો રે, ઉલટ અંગે ન માંય;
રુકિમણિ ઘર આવ્યા રે, ગુણ ગાયે નરસૈંયો દાસ ....કનૈયાજી ૧૨

ॐ અનુક્રમ 33

પદ-૮૨૫ પરણ્યા પરણ્યા સીતા ને શ્રીરામ

પરણ્યા પરણ્યા સીતા ને શ્રીરામ, જાદવરાય પરણ્યા રુકિમણી.....ટેક
ગોમતીજીમેં ગડગડિયાં નિશાન, જાદવરાય પરણ્યા રુકિમણી ૧

જનસમાજમેં હસ્તમેળાપ કરાવ્યો રે;
હાથી ઘોડા દે છે કન્યાદાન જાદવરાય પરણ્યા રુકિમણી.....૨

કાશીમાં તો કરવતનું નિશાન;
ભીમકરાય દે છે કન્યાદાન;
ભૂમિના દીધાં છે દાન, જાદવરાય પરણ્યા રુકિમણી.....૩

ભલે મળ્યા મહેતા નરસૈંયાના સ્વામી;
એના પૂર્યા મનના કોડ જાદવરાય પરણ્યા રુકિમણી.....૪

ૐ અનુક્રમ ૩૩

પદ-૮૨૬ રાતી પીળી ગોરમટી મંગાવો રે

રાતી પીળી ગોરમટી મંગાવો રે, તેની નવરંગ ચોરી ચીતરાવો રે;
હોમ વિધિ પાંચ કાષ્ટ મંગાવો રે, નિવૃત્તિ ગાયનું ઘી મંગાવો રે;
હોમવાને કામ ક્રોધ લોભ હોમાવો રે, હોમવિધિ શાંતિમય નીપજાવો રે;
સતગુરુ શબ્દનો હસ્ત મેળવાવો રે, કહે કબીર વર કન્યા પરણી ઊઠયા રે;
તે તે તો વૃત્તિ પ્રભુ પરાયણ થઈ રહ્યા રે.

ૐ અનુક્રમ ૩૪

૫૬-૮૨૭ હરિ તમે દાસ તણા દુઃખ મોડયા રે

ધોળ

હરિ તમે દાસ તણા દુઃખ મોડયા રે;
હરિ આવો વૈકુંઠથી તમે દોડયા રે ૧

વૃંદાવનમેં રાસ રમ્યા ગિરધારી રે;
હરિ તમે પ્રેમે ગૌધેનૂ ચારી રે ૨

રહ્યા તમે સોળ સહસ્ત્રમેં ઓપી રે;
તાર્યા તમે ગજ ગુનકાને ગોપી રે.....૩

હરિ તમે ઈન્દ્ર તણો ગર્વ ટાળ્યો રે;
ગોપી ને સારૂ ગિરિવર ધાર્યો રે ૪

હરિ તમે દાસતણું દુઃખ જાણી રે;
પાયુ તુમ નરસૈંયા ને પાણી રે.....૫

કંઈએક દાનવ નાંખ્યા મારી રે;
રહો છો તમે ભકતતણા વશ હારી રે.....૬

હરિ તે ધનુષ્ય બાણ લઈ મારે રે;
ધાયા તમે સિદ્ધરજીની વ્હારે રે.....૭

ગયા તમે જયમલના યુદ્ધ માંહે રે;
દલને તો પરાજય કીધું તાંહે રે.....૮

હરિ તમે પાછાના ભય ભાંગ્યો રે;
સીવ્યો તમે નામ નામદેવનો વાગો રે ૯

હતી તે લકડેકી તરવાર રે;
કીધી તમે ભવાનજીની સાર રે....૧૦

હરિ તમે સજનાજીના કર આપ્યા રે;
હરિ તમે સેની થઈ પગ ચાંપ્યા રે....૧૧

એવા તમે સમર્થ છો જદુવીર રે;
પૂર્યા તમે દ્રોપદી કેરા ચીર રે ૧૨

કીધી તમે ત્રિલોચન ને લહેર રે;
સેવક થઈ રહ્યા તેને ઘેર રે....૧૩

મોહનજીએ કીધી તે ઘણી મહેર રે;
પીધું તમે મીરાંબાઈનું ઝેર રે ૧૪

એકે તો શીત ચરણામૃત લીધો રે;
હરિ તમે નારીનો નર કીધો રે ૧૫

અંબરીષ સારૂ તમે કિરતાર રે;
હરિ તમે લીધા દશ અવતાર રે....૧૬

પકડી તમે રોહીદાસની બાંય રે;
શ્રીફલ તો લીધું ગંગા માંય રે ૧૭

હિરણા કશ્યપ હાથે હરિ તમે માર્યો રે;
પ્રહલાદ ને અનેકવાર ઉગાર્યો રે ૧૮

પીપો તે જાઈ દરિયામેં દોટે રે;
હરિ તમે વળગાડયો છે કોટે રે ૧૯

હરિ તમે વણજારા થઈ આવ્યા રે;
પોઠ તો કબીરને ઘેર લાવ્યા રે ૨૦

કંઈ એક વિપ્રના મોડયાં માન રે;
શબરી તો કીધી આપ સમાન રે ૨૧

શબરી તો ચરણ ધરે મન ધીર રે;
ત્યા તો શુદ્ધ થયું સરિતા નીર રે ૨૨

હરિ તમે સુપજને વા નાંખ્યો રે;
તેનો તમે પનવારો લઈ ચાખ્યો રે ૨૩

ગયા તમે માધવનું મુખ જોવા રે;
તેનું તમે મળમુત્ર નિત્ય ધોવા રે ૨૪

અલેજીને સારૂં આંબો નમાવ્યો રે;
રાજા પ્રજાને પરચો બતાવ્યો રે....૨૫

કરતા તમે સુધન્વા શું ગેલ રે;
શીતલ કીધું તેનું તેલ રે ૨૬

ભક્તિદાસને પ્રેમ જ આવ્યો રે;
ઘોડો તે સાગરમાં ઝંપલાવ્યો રે ૨૭

ધર્યું તમે સાખ પુર વાદલ માંહે રે;
બુડતાં તે ગામ પધાર્યા પલ માંહે રે ૨૮

એકે તો રાણી કુંવર વિષ દીધો રે;
હરિ તમે તરત સજીવન કીધો રે....૨૯

અંગદે હીરો જલમાં ડાર્યો રે;
લઈ તમે જગન્નાથ ઉર ધર્યો રે ૩૦

લાવ્યા તમે લક્ષ્મીજીને સાથે રે;
લુંટાયા તે સ્નેહ કંચનને હાથે રે ૩૧

ધનાને તો હરિજન ઉપર હેત રે;
નિપજાવ્યું ને વણબીજે તેનું ખેત રે....૩૨

કંઈ એક પતિત ઉદ્ધાર્યા પાર રે;
લાલાને તો તમારો આધાર રે ૩૩

૫૬-૮૨૮ કહો ભાઈ રૂડું તેં શું કર્યું

કહો ભાઈ રૂડું તેં શું કર્યું, પામ્યો મનુષ્ય દેહ;
હરિ રસ પ્રેમે પીધો નહિ, હરિ સંગ કર્યા ન સ્નેહ .....કહો ભાઈ ટેક

રમતાં તે દહાડાં નિર્ગમ્યા જયાં લગી હતો તું બાળ;
ધ્રુવની પેરે સેવ્યો રે, દીનાનાથ દયાળ .....કહો ભાઈ ૧

નાના થકી પરણાવ્યા રે, નાંખ્યો માયાની જાળ;
મહાજુગ મોહ્યો રે નાથદી, ત્યાંથી ભજો રે ગોપાળ .....કહો ભાઈ ૨

સાચાં જૂઠા તેં બહુ કર્યા રે, એમ કર્યું એકત્ર દ્રવ્ય;
હતું છતાં પણ વાપર્યું નહિ, નહિ થયું પુન્ય ને દાન .....કહો ભાઈ ૩

મરતાં દીઠાં રે અતિ ઘણા, અમર રહ્યું નહિ કોઈ;
સહુદેવ જયાં ઉડી ગયા, હૃદયે વિચારી જોઈ .....કહો ભાઈ ૪

એક દિન એવો આવશે, દીવડો વાએ ઓલવાય;
એવું જાણી ભજો ભગવાન, આત્મા સાધન થાય .....કહો ભાઈ ૫

જે જયાં હતું તે ત્યાં રહ્યું, સાથે આવ્યું ના કાંઈ;
ભાલણ સ્વામી સંદેશો કહી ગયાં રે ભાઈઓ પામો સાધન.....કહો ભાઈ ૬

ૐ અનુક્રમ ૩૪

પદ-૮૨૯ પ્રાણી કયાં ફરે રે ઉદાસ

પ્રાણી કયાં ફરે રે ઉદાસ, ગોવિંદ ભજની રે;
જેણે ભરમાવ્યો માયા, સંસાર તજની રે ૧

પ્રાણી માયા છે મોહની જાળ, જંતુ બંધાયો રે;
પ્રાણી ખોટા તે સુતને નાર, ખોટી કાયા રે ૨

પ્રાણી વેચાયો લોભીને હાથ, મિથ્યા વગોવ્યો રે;
પ્રાણી સંસાર તારા જન્મનું લેખું, આળ લાંબો કયાં સુતો રે ૩

તારા કુટુંબ દેખી પોતાને, અંગે શું કુલ્યો રે;
જેમ નિશાચર ને કાગ, ઉંધે મુખે ઝુલ્યો રે ૪

પ્રાણી સાંકુષ્ટ પડે શ્વાન, મિથ્યા તાણી રે;
પ્રાણી હું કરીને વિસાર્યો, સારંગપાણી રે ૫

પ્રાણી નદીઓ તણા જેમ નીર, રાખ્યા નથી રહેતા રે;
પ્રાણી તેમ તારા આયુષ્ય, જાય છે વહેતા રે ૬

પ્રાણી સંત સેવે સુખ થાય, દુઃખને કાપે રે;
પ્રાણી સંતો સેવ્યા, આ ખડક જેવા માય રે ૭

તેને કાળ તણો નહિ માર, ગોવિંદ માથે રે;
પ્રાણી ચેતાય તો ચેત, કહું ફળ ફાડી રે ૮

તમે હરિનું ભજન કરો પ્રેમે; ચિઠી લાખો ફાડી રે;
પ્રાણી ઝાઝું કહ્યેથી શું થાય, થોડામાં રાચું રે ૯

રામકૃષ્ણના સ્વામી નંદલાલ, નીરખીને હું રાચું રે;
પ્રાણી કયાં ફરે રે ઉદાશ, ગોવિંદ ભજની રે ૧૦

૫૬-૮૩૦ પામ્યા શરણ હરિ પરિબ્રહ્મા રાય

પામ્યા શરણ હરિ પરિબ્રહ્મા રાય;
ગર્ભ ટાળવા નથી અનેરો ઉપાર રે .....ટેક

માયા રે સીકોતેર આત્મા ધર્યો;
મલિન મંત્ર વિષયાદીક ભાર્યો રે.....૧

પરિબ્રહ્મા નામે મંડલ પૂરાવ્યો;
સ્મરણ નરસિંહ વીર બોલાવો રે ૨

પરિબ્રહ્મા નામે મહામંત્ર સાધ્યો;
ઈન્દ્રિય સહિત નિશ્ચલ મન બાંધ્યો રે.....૩

ચરાચર પ્રગટ અભ્યાંતર જુગ થાપ્યું;
નરક વિડંબવા જમ કરી આપ્યું ૪

આત્મા પે તું કરમ કરાવે;
કરમ ભોગવવા દેહી ધરાવે રે ૫

જન્મ મરણ વશ આત્મા વગોયો રે;
ડંશ ભર્યો તારા નામ શું ન રોયો રે ૬

ક્ષિતી જલ ગગન પવન નહિ તેજ;
તહીંએ સ્વામીજી મારા પરિબ્રહ્મ એક રે ૭

જઈને સ્વામીજી તમો વડપત્ર સુતા;
તહીએ આત્મા કહો કયાં હુતા રે ૮

અણછતો ભગત વિનતિ કર જોડ;
તું મલે હવે સંકુષ્ટ છોડ રે ૯

ॐ અનુક્રમ ૩૪

પદ-૮૩૧ આવું રૂડું ને રસાળું રે

પધરામણી

આવું રૂડું ને રસાળું રે, આવ્યા અયોધ્યામાં રામજી;
આ પ્રજા લઈને ભરત પરહર્યા રે, હરિના વદન નિહાળું રે.....આવ્યા

આ મલ પરતે ગજરે શણગાર્યા રે, સાથે પખાળ્યા પલાણ રે;
દલ વાદળ દીસે ઘટાર રે, વાગે દેવના નિશાન રે ૧

આવ્યા આવ્યા જુગજીવન ને જાનકી રે, રામ લક્ષ્મણ જોડે રે;
શોભિતા હનુમાન સાથિયા રે, હરિના પ્રસન્ન શરીર રે ૨

અયોધ્યા તો થયું રે સોહામણું રે, હરિના કલ્યાણના કોડ રે;
ચૌદ વર્ષે આવી મળ્યા રે, સાથે રામ લક્ષ્મણ વીર રે ૩

ઘર ઘર ઓચ્છવ અતિ ઘણા રે, વાજે તાલ ને મૃદંગ રે;
ભેરના વાગે ભેરની રે, મૃદંગ ડફને ગાજે રે ૪

હરિને છત્ર ચમર વાયે વીંઝણો રે, હરિને મોતીડે વધાવો રે;
એક એક લે ઓવારણા રે, પો'ડે તોરણ બંધાવો રે.....૫

હરિના ધજા પતાકા ફરહરે રે; ચોક મોતીડે પૂરાવો રે;
સ્હેજે સ્હેજે જુએ સુંદરી રે, હરિના દર્શનો ભાવ રે ૬

હરિના હરિજન હરિજશ ગાતાં રે, વિપ્રને વેદ ભણાવો રે;
ગાયે માનુની મંગલ ચાર રે, દેવ દુદુંભિ બજાવે રે ૭

કોશલ્યા કરે હરિની આરતી રે, હરિ મારે મંદિરે પધારો રે;
અગર ચંદનના ઓવાળવાં ઘણાં રે, હૈયે હર્ષના માંય રે ૮

ત્યાં સઘળા સેવકો આવી મળ્યાં રે પહોંચી મનડાંની આશ રે;
રાજે બેઠા રઘુનાથજી રે, ગુણ ગાયે ભાણાદાસ રે ૯

પદ-૮૩૨ દશરથ રાય વાણી બોલ્યા

(રાગ-પ્રભાત)

દશરથ રાય વાણી બોલ્યા, સુણો શ્રોતા જન;
રામને ગાદીએ બેસાડવા, ખુશી છે સહુ જન ૧

સભામાંહેથી બોલ્યા રામ રાજા રે થાય;
હર્ષ થયો અવધપુરમાં, રામ ગાદીએ બેસે.....૨

શુભ દિવસ શુભ ચોઘડિયું, ચાલો ગુરુ મહારાજ;
ગુરૂએ પોથીમાં જોયું, શુભ કાલ ને દિન ૩

સામગ્રી સહુ તૈયાર કરો, રામ અભિષેક થશે
વાત ચાલી સહુ દેશમાં, હરખ્યાં મોટેરાં રાય ૪

સભા ભરી સહુ દેવની, મનમાં કરે રે વિચાર;
રામ જો વનમાં નહિ જશે, કારજ શી રીતે થશે ૫

કલિને ત્યાં બોલાવ્યો, અવધપુર જોવાં;
શિશ નમાવિ કલિ ચાલ્યો, આવ્યો અવધપુર જયાં.....૬

સત્ય નગર સત્ય લોક છે, કલિની નહિ પહોંચી હાય;
ભાલણના પ્રભુ રઘુનાથના, બાગમાં કીધો મુકામ ૭

ॐ અનુક્રમ ૩૪

પદ-૮૩૩ પ્રભાતે દાસી ઉઠયા

(રાગ-પ્રભાત)

પ્રભાતે દાસી ઉઠયા, ફૂલ વીણવાને કાજે,
ન્હાયી ધોઈ દાસી ચાલ્યા, આવ્યા બાગની માંય-પ્રભાતે.....૧

ખોળો વાળી ફૂલ વીણ્યાં, કલિ થયો રે હોંશિયાર;
રૂદન કરતાં દાસી ચાલ્યાં, આવ્યા રંગભુવન ૨

છાતી સાથે રાણી ચાંપ્યાં, કલિ થયો રે પ્રવેશ,
છુટા કેશે રાણી ચાલ્યાં આવ્યાં રાયની પાસે.....૩

માંગુ માંગુ સ્વામી આપજો, આપો બે રે વચન;
માંગો માંગો સતી સુંદરી, દેહ કરું રે અર્પણ ૪

ભરત મારો રાજ કરશે, રામને આપો વનવાસ
કોમલ અંગ છે રામનું, કેમ કાઢું રે વન ૫

વચન વાગ્યાં હૃદય વિશે, પ્રાણ ઉંચેરા ચઢયા;
વાટ જોઈ ગુરૂ આવ્યા, કેમ લાગી રે વાર ૬

ક્રોધ કરી ચાલ્યા, કેમ બંધ નિશાન;
રુદન કરતા કૌશલ્યા બોલ્યા, રામને આપ્યાં રે વન ૭

મુખ ઉતારી ગુરૂ ચાલ્યા, આવ્યા રામભોવન;
તાતનું વચન પાળવા, રામ પધારે વન ૮

મુખે હસી રામ બોલ્યા, ઘણો આનંદ મન;
ભાલણના પ્રભુ રઘુનાથજી, વસ્ત્ર ઉતાર્યા અંગ ૯

ૐ અનુક્રમ ૩૪

પદ-૮૩૪ વનકુળ અંગે ધર્યા

વનકુળ અંગે ધર્યા, વન જવાને કાજે;
રુદન કરે અવધપુરમાં, છોડી ચાલ્યાં રે રાજ વનકુળ.....ટેક

સતીને મહેલે આવ્યા, આજ્ઞા આપો રે મુજને;
બાર વર્ષ વનમાં જવું, પછી આવશું ઘેર ૧

સંગ લેજો મારા નાથજી, નહીં તો કાઢું મારો પ્રાણ;
રૂદન કરતાં લક્ષ્મણ આવ્યા, આંખે અશ્રુની ધારા ૨

સંગ લેજો મારા બંધવા, નહીં તો કાઢું રે પ્રાણ;
ત્રણે જણે વનકુળ પહેર્યા, વન જવાને કાજ ૩

ત્રણે જણ પંથે પડયાં, આવ્યાં ગ્રહક વન;
ગ્રહક ભકત છે રામના, આવી લાગ્યો રે ચરણે ૪

વનકુળ કેમ અંગે ધર્યા, કહો સાચી રે વાત;
મુખે હસી રામ બોલ્યા, મારે જવું રે વન.....૫

કર ઝાલી ગ્રહક ચાલ્યા, આવ્યા ગંગાને તીર;
ગ્રહકે તરોપો છોડયો બેઠાં ત્રણેય જણ.....૬

ગ્રહકે તરોપો હાંકયો, ગયાં પેલે રે પાર;
ભાલણના પ્રભુ રઘુનાથજી, રહ્યાં પંચવટી માંય.....૭

ॐ અનુક્રમ ૩૪

૫૬-૮૩૫ પંચવટીમાં જઈ રહ્યાં

પંચવટીમાં જઈ રહ્યાં, ગંગાને તીર;
કંદમૂળ ફળ લાવ્યાં, લાવ્યાં લક્ષ્મણ વીર.....પંચવટીમાં ....ટેક

તાતના વચને ત્યાં ગયાં, વસ્યાં વનવાસ;
કર્મ વડે આ દેહ છે, કેમ કાઢો શ્વાસ ૧

એક ઘડીના દિવસ થયાં, દિવસ થયાં રે વર્ષ;
ચૌદ વર્ષ કેમ કાઢીએ, શેં ન આવ્યાં રે મરણ.....૨

લક્ષ્મણ દોષ નવ દીજીએ, કર્મના ભોગી;
વનકુળ ઓઢણ પહેરણે, વળી શવ્યા રે ભૂમિ ૩

જોગીનો વેષ રાવણે ધર્યો, ભિક્ષા લેવાને કાજ;
છાબ ભરી છે વનફળથી, લાવ્યાં સીતા રે માત.....૪

કપટ કરીને સીતાને હર્યા, લંકાપતિ રાયે;
રામ લક્ષ્મણ બેઉં શોધતાં, સુગ્રીવ પાસે રે આવ્યા.....૫

સુગ્રીવ મનમાં હરખ્યાં, ધન આજનો દિન;
ભાલણના પ્રભુ રઘુનાથજી, મળ્યાં જુગજીવન ૬

ૐ અનુક્રમ ૩૪

૫૬-૮૩૬ નોતરું મારે નારાયણનું

નોતરું મારે નારાયણનું, અંતકાળે હરિ આવો;
સારંગ ધરજો વેળાએ, વરજો વેળાએ વાર ન લાગે.....નોતરું....ટેક

સારાં કર્મ તમે જે કર્યા, તેની ગાંઠલડી શિર બાંધી,
ગોપી ચંદન તિલક તુલસીને, નામ નારાયણ બાનુ.....૧

વિપરીત કર્મે કંઠ વિરોધ્યો ને, સગાં થજો રઘુનાથ,
ઘોડલે ચઢી ગોવિંદજી આવ્યાં, સાર્યા સેવકના કામ ૨

મોરલી વગાડતાં મોહનજી રે, આવ્યાં ગોવિંદદાસ;
નોતરું મારે નારાયણનું, અંતકાળે હરિ આવો ૩

ૐ અનુક્રમ ૩૪

૫૬-૮૩૭ સ્વર્ગ ભુવનથી ઉતર્યા રે હંસા

સ્વર્ગ ભુવનથી ઉતર્યા રે હંસા, આવ્યા મૃત્યુ લોક માંય હંસા;
કાયાની વાડી છોડી નવ જઈએ રે....હંસા.....ટેક
આવતાં તે આવ્યા પ્રાણી બે જણા રે,
જતાં તે જુજવો સંગાત.....મારા હંસા.....૧
એક થાણામેં રોપ રોપ્યો, ઉગ્યો કંટાળો ને કેવડો રે હંસા;
હું છે વાડીનો વેલ રે.....હંસા.....૨
ધમણ ધમે ને ખંભા તપે રે હંસા, તેની સાથે ભીડાવે બાય.....હંસા....૩
ધમણા ધમે ને ગોળા તપે રે, ચૌટે કરાવો પતિત.....હંસા....૪
તમે છો તરકસ ભાયડાં રે, હું છું ચોર મજીષ્ટ.....હંસા.....૫
તમે છો બાંયે રૂડાં ચૂડલાં રે, હું છું લાલ કમાલ.....હંસા.....૬
કાયા કાયા રે પ્રાણી શું કરો રે, કાયાના કરીશું કોડિયા રે.....હંસા.....૭
દીવેલ ખૂટયાં ને દીવો નાંદીયો રે, ઓરડીએ ઘોર અંધાર.....હંસા.....૮
ચાલું ચાલું પાણી શું કરે રે, ચાલવું છે નિરાધાર.....હંસા.....૯
ભણે નરસૈંયો એમ વિનવે રે, ચરણે રાખોની નાથ.....હંસા....૧૦

ૐ અનુક્રમ ૩૪

૫૬-૮૩૮ અંતર્યામીને નથી અજાણ્યું

અંતર્યામીને નથી અજાણ્યું, મને માને તેમ મ્હાલો;
કર્યાં કર્મ ભોગેવવાં પડશે, ને જોઈ વિચારી ચાલો .....ટેક

પાપ પુન્યના બે માર્ગ મોટાં, ને જે ગોઠે તેણે જાય;
હરિને ઘેર હિસાબ જ થશે, ને નથી કોઈ વેરી ને વ્હાલા ૧

જોર કરી જીવ બોલાવવો બેઠો, ને જો મારી અવસ્થાની હેલી;
જોર કરી જીવ બોલતો નથી, ફેરા ફર્યા વણ ઠાલી ૨

આવ્યો જીવ ત્યારે મુઠી વાળી, ચઢયો તેમ જમને હાથે;
પીળાં પીતામ્બર પહેરવા મુકયા, ને લોક મળે ને કોળ લાજે.....૩

કાશી ને વાટે તન વેચાયા, નીચ ઘેર પાણી ભર્યા;
વાણી જ કીધાં વ્યાપાર કીધાં, અગ્નિ કહે એ તન મારૂં;
છાપા તિલક કંઠે તુલશીની માલા, ગાયે કબીર જનદાસ.....૪

ૐ અનુક્રમ ૩૪

૫૬-૮૩૯ કયાં થયો પ્રાણી આંધળો

કયાં થયો પ્રાણી આંધળો, તને હરિ મારગ નવ સૂઝે;
સંભાળી યાદ ધરજો રે પ્રાણી, સંસાર કુપ ભરે છે રે .....ટેક

માયા મોહ બંધાયો રે પ્રાણી, લક્ષ ચોર્યાશી રવડશે રે;
કાળ ભોરિંગ ભમ્યા કરે, કોઈ દિન આવીને નડશે.....૧

ચેત વ્હાલા ચેતાવું રે તુજને, તે તો તજી ચિતામેં ગોવશે રે;
કર્મ કુડાં રે કરી રેહશે, રળી રળી ને ભોગવશે ૨

કાલા ઘેલા છોકરા રમાડીને, હરિ ને વિસાર્યા ;
કંચન કામીની કોયલડી, હીરા રત્ન જન્મ સંહાર્યો રે ૩

પરિવાર પોષ્યો પાપ શું રે તું તો હરિ ભજવાને આવ્યો રે;
વહેવારમાં જો ઓછું હશે રે, તો કુટુંબ અમારૂં વગોવશે.....૪

લોક લાજે કુલકી મર્યાદા રે તે તો ગળામેં ફાંસી રે;
જમદુત જયારે લઈ ચાલશે, ત્યારે નથી જવાતું નાસી રે.....૫

સદગુરૂ સેવ્યા પ્રેમ શું રે, હાથ ઘસીને દેખાડયા રે;
સંત વૈદ્ય મળ્યા વિના રે, તારો કર્મ રોગ કોણ કાઢશે રે ૬

ફળ તૂટયું તે તો ડીચથી રે, ફરી નવ લાગે તે ડાળ;
ફરી ફરી અવસર આવો નથી, તમે જો જો મન વિચારી.....૭

સંત વચને તું ઉદરમાં આવ્યો, તું હરિ ભજવાને આવ્યો;
ઉત્તમ જ્ઞાન તારૂં કયાં ગયું રે, તને કારમો સંસાર ભાવ્યો ૮

સાચી શિખામણ માનને પ્રાણી, ભજવા શ્રી ભગવાન;
કૃષ્ણદાસ કહે તમે હરિ ભજો, ભાવે સરશે તમારૂં કાજ ૯

પદ-૮૪૦ પ્રાણી એક દિન એવો આવશે

પ્રાણી એક દિન એવો આવશે, ઘેર મેલી પરોણા ચાલશે;
તારા વ્હાલાં મળીને વળાવશે, વળાવીને આસન વાળશે .....ટેક

તારી દશ દિન કરશે વાર્તા, પછી કોઈ ના જોશે આવતાં;
લીલા વાંશના આવ્યા વહાણ, પછી કોને વરદ કોને આંગણે.....૧

ભોળા કાનુડા કાનુડા કાનુડા, દહાડે હું મોટી તમે નાધડા;
શામળિયાને લેજો સાથે, હરજી હૈયાના છે નાથ ૨

પ્રાણી છે નથી સમ, સંભાળતા, પછી જમરા લઈ જશે મારતા;
કેમ તજયો તેં અમારો સંગ, જેમ તજે તે કાળ ભોરિંગ.....૩

એમ કહે હરજી મન, સંભાળો એક દિન;
એમ ભણે નરસૈંયો સાચું, હરિની ભક્તિ વિના સૌ કાચું.....૪

પદ-૮૪૧ કયાં ગયો રે પંખીડો બોલંતો

કયાં ગયો રે પંખીડો બોલંતો;
બોલંતો પંખીડો ખેલંતો કયાં ગયો રે ..... કયાં ગયો રે ૧

તજી રે ઘોડા ને વાઘ વછેરા;
તો એવા એવા કપડાં પહેરંતો .....કયાં ગયો રે ૨

મૂછ જ મરડે ને, પગ સમારે;
દર્પણમાં મુખ દેખંતો .....કયાં ગયો રે ૩

સુરદાસ પ્રભુ તુમ્હારે મિલનકો;
રાખની વાડીમાં ખેલંતો .....કયાં ગયો રે ૪

પદ-૮૪૨ વ્હાલાને અક્રુર આવ્યા તેડવા રે

વ્હાલાને અક્રુર આવ્યા તેડવા રે, ઉતર્યા નંદજીને દ્વાર;
નંદે અક્રુર પ્રત્યે પૂછયું રે, કેમ આવ્યા ગોકુલ મોઝાર;
કોઈ વારો રે નંદના કુંવરને રે .....કોઈ ટેક

અક્રુર કહે કંસે ધનુષ જંગ માંડયો રે, એ તો તમારે કાજ;
આજે પુત્ર સહિત તમને તેડવા રે, મથુરા ચાલો મહારાજ.....કોઈ ૧

વ્રજ વનિતાએ વાર્તા સાંભળી રે, મથુરા જાશે મોરાર;
ત્યાં દુઃખ દર્દ સૌના જશે રે, વ્યાકુલ થઈ વ્રજનાર.....કોઈ ૨

વ્રજવનિતા સર્વે ટોળે મળ્યા રે, આવી ઉભા નંદજીને દ્વાર;
સૌ કોઈએ દીઠાં આનંદભર્યા રે, મધ્યે દીઠા મહારાજ .....કોઈ ૩

હરિને પીળાં પીતામ્બર પહેરણાં રે, કેડે કંદોરા દીધાં સાર;
હરિને કસ્તૂરી લાંછન ઉર, મુકતાફલનો છે હાર.....કોઈ ૪

હરિના હેમ કાંકણ હાથે જડયાં રે, આંગળીએ રુદ્રકાની જોડ
હરિને બાંયે બાજુબંધ બેરખાં રે, આહેરે દીઠો રણછોડ .....કોઈ ૫

હરિને મસ્તકે મુગટ મણિ જડયા રે, હરિને કુંડલ ઝળકયાં કાન;
અમને હેત દેખાડીને ઓળખાવ્યાં રે, હવે શાને જાઓ તરછોડી.....કોઈ ૬

જશોદા રોહિણી સરખી માવડી રે, ગોકુલ ગામમેં નંદજી છે તાત;
એ તો આપણ સરખી દાસીઓ રે, તેના બલિભદ્ર સરખાં છે વીર.....કોઈ ૭

વ્હાલાનું ગોકુલિયું ઉજજડ થશે રે, મથુરા જાશે જદુનાથ;
ઈન્દ્ર ગોકુલ ઉપર કોપશે રે; ગોવર્ધન કર ધરશે હાથ.....કોઈ ૮

અગાસુર બગાસુર થઈને આવશે રે, આજે ઘેર ઘેર નાનેરાં બાળ;
કાલુડો કાલીનાગ પ્રગટ થશે રે, ત્યારે આપણો કોણ રખેવાળ .....કોઈ ૯

સંખ્યાસુર તણાં વૃન્દ આવશે રે, વૃષભાન કરશે વહારજો રે
ચાલો મથુરાં જતાં હરિને વારીએ રે, નંદજીને કહીએ એક વાત .....કોઈ ૧૦

વ્હાલા અવર કાંઈ સમજયાં નથી રે, વિસર્યા બાલપણાની પ્રીત;
આજ અળગા થઈને ઉભાં રહ્યાં રે, કોઈ કહો જશોદા નંદને .....કોઈ ૧૧

હરિને મથુરા જવાની પેર છે રે, કોઈ કહો રોહિણી નંદને;
રોહિણી રાખતાં વાળીને ઘેર રે, કોઈ વારો રે નંદના કુંવરને.....કોઈ ૧૨

હવે નંદ ભોજન કરીને પરવાર્યા રે, આવી ઉભા નંદજીને દ્વાર;
સૌ કોઈ આહીર પ્રત્યે બોલતાં રે, તમે કેમ ધરો ધીર.....કોઈ ૧૩

જુઓ સખી નંદજી ઉતાવળ કરે રે, વ્રજવાસી આહીરડાંની સાથજો;
જશોદા રોહિણી મુખેથી નથી બોલતાં રે, નથી રાખતાં ઝાલીને હાથ.....કોઈ ૧૪

અક્રુર હાથ જોડીને ઉભા રહ્યા રે, રથે જોડયા અશ્વ ચાર;
રથે ઓધવ કર ઉજવલ કર્યા રે, મુકતા ઝાલરના તેજ અપાર.....કોઈ ૧૫

ત્રિવિધ પવન ધજા ઉડી રહી રે, ક્ષણ ક્ષણ ઉડી ને પલટાઈ;
જાણે નીજ ઘરથી હરિ ચાલ્યાં રે, ફરી ફરી લુણાં રે લેશે ભલાઈ .....કોઈ ૧૬

પાપી પ્રાણ લેવાને આવ્યો રે, કોણે ધર્યું અક્રુર એનું નામ;
કાલુડો નાગ આડો શેં ન ઉતર્યો રે, એને આવતાં ગોકુલ ગામ.....કોઈ ૧૭

અક્રુર શું કરે આપણે પાપણી રે, કુલવંતી મથુરાની નાર;
હરિ રથે બેઠાં નિહાળશે રે, નાગર નંદ તણા કુંવરને.....કોઈ ૧૮

મથુરાની નારે પુરાણ બહુ સાંભળ્યા રે, પૂર્વે કીધાં હશે બહુ દાન;
જપતપ બહુ કર્યો હશે રે, સાધુજનને દીધાં હશે દાન.....કોઈ ૧૯

તે પુન્ય પ્રીતે મથુરા જાય છે રે, પુણ્યવતીના પૂરવા કોડ જો;
સતી સ્ત્રી હરિને નિહાળે આંખથી રે, વશ કરુણાએ વશ થયા રણછોડ .....કોઈ ૨૦

એવું કહીને રથ ઉપર બન્ને ચઢયાં રે, રથ હાંકયો મથુરાની વાટે જો;
રથ ચાલતાં રથને વીંટાઈ વળ્યો રે, સાંભળો અક્રુર જાણ અજાણ જો....કોઈ ૨૧

માર સમ જો મથુરામાં લઈ જાઓ તો રે, તમને કંસ રાજાની આણ;
હરિને મથુરા જવાનું મુર્હુત નથી રે, પૂછી જોષીને બોલાવી જોષ જો...કોઈ ૨૨

રદન કરતાં હ્રદીયું ફાટે છે રે, રુદન કરતાં જશુમતિ માત,
બલિભદ્ર કંસનું તેડું પાછું નવ ફરે રે, જઈ કરવો ઉત્પાત ...કોઈ ૨૩

ભાઈઓ ક્ષણ એક ધીરજ ધરો રે, બોલ્યા બલિભદ્ર વીર જો;
અમો દિવસ ચાર પછી આવીશું રે, માથે નરસૈંયાના નાથે,
દીધી એમ ધીર જો...કોઈ ૨૪

ॐ અનુક્રમ ૩૪

પદ-૮૪૩ મથુરાની વાટે રે હરિ રસ વહી ગયો રે

(રાગ-પ્રભાત)

મથુરાની વાટે રે હરિ રસ વહી ગયો રે .....ટેક
સુરજ તું તો શું રે ઊગ્યો ધૂંધરે,
નાથજી તો તજીને ગયા સ્નેહ .....મથુરાની ૧

પૂરમેંથી અક્રુરને તેડાવ્યા,
ઝીણા રે ઝરમર ઉડે કેશ .....મથુરાની ૨

જમુનાને કાંઠે રે કદમ કેરાં ઝાડવાં;
ઉપર ચઢીને નીરખે વ્રજનાર રે .....મથુરાની ૩

ઓ રથ જાઈ રે મારા નાથનો રે;
હવે અમે ઘસી ને રહ્યા બન્ને હાથ રે.....મથુરાની ૪

રથ વરાવી ને પાછા વર્યા રે;
આવી ઊભા સરોવરની પાળ રે .....મથુરાની ૫

ભરેલાં સરોવર સુકાઈ ગયાં રે;
બગલાં દેશે રે શ્રાપ રે .....મથુરાની ૬

સ્વપ્ના સરખું રે સુખડું વહી ગયું રે;
હવે આવ્યા દુઃખ દરિઆના દિન રે .....મથુરાની ૭

ઝુરે ઝુરે નંદ જશોદા માવડી રે;
ઝુરે ઝુરે ગાયોના ગોવાળ રે .....મથુરાની ૮

ધન ગોકુલ ગામના ગરાશિઆ રે;
વ્હાલે મારે માર્યા મોહના બાણ રે.....મથુરાની ૯

થોભણના સ્વામી શ્રીનાથજી રે;
વ્હાલે મારે ઉતાર્યાં ભવપાર રે.....મથુરાની ૧૦

પદ-૮૪૪ હમચી ચડી રઢિયાળી રે

હમચી[૧] ચડી રઢિયાળી રે, હરિ તારી હમચી ચડી.....ટેક
પ્રથમ મચ્છા રૂપ ધરીને, સાતે સાહેર શોધ્યા રે;
સંખ્યાસુર દાનવને મારી, વેદ બ્રહ્માને વાર્યા રે....હમચી ૧

બીજે કચ્છા રૂપ ધરીને, મેરુ કીધો રવૈયો રે;
ચૌદ રત્ન જતન કરી કાઢયા, વેદ બ્રહ્માને વાર્યા રે....હમચી ૨

ત્રીજે વરાહ રૂપ ધરીને, અવની દાઢમેં રાખી રે;
જૈ જે શિવ જગપતિ રાજા, બ્રહ્મા શિવજીની શાક્ષી રે. ....હમચી ૩

ચોથે નૃસિંહ રૂપ ધરીને, જન પ્રહલાદ ઉગાર્યો રે;
સ્તંભમાંથી પ્રગટ થઈને, હિરણાકંસને માર્યો રે ....હમચી ૪

પાંચમે વામન રૂપ ધરીને, બલિરાજાને જાચ્યો રે;
ત્રણ કદમ પૃથ્વી લઈને, ભર મંડપમેં વધ્યા રે....હમચી ૫

છઠ્ઠે પરશુરામ રૂપ ધરીને, કાપી કાઢયા કાપી રે,
એકવીશવાર નક્ષત્રિ કરીને, પૃથ્વી વિપ્રને આપી રે....હમચી ૬

સાતમે રઘુવર રૂપ ધરીને, સાહેર બાંધી પાર રે;
રાજા રાવણને રણમાં રોળ્યોને, આપ્યું વિભિષણને રાજ રે ....હમચી ૭

આઠમે કૃષ્ણજી રૂપ ધરીને, ગોકુલ ચારી ગાય રે;
સોળ સહસ્ત્ર ગોપી રંગ ભરી રમતાં, મધુરી શી મોરલી બજાવી રે ....હમચી ૮

નવમે બુદ્ધ રૂપ ધરીને, બુદ્ધ વિચારી જોયું રે;
જેને જેવા તેને તેવા, જોઈ જોઈને ફળ આપ્યું રે....હમચી ૯

દશમે કલ્કિ રૂપ ધરીને, નકલંકી એનું નામ રે;
સ્થાવર જંગમ જલ થલ વ્યાપ્યો, ભક્તતણો વિશ્રામ રે ....હમચી ૧૦

હરિની હમચી જે કોઈ ગાશે, પ્રેમ ધરીને કોઈ રે;
આવાગમનનો ફેરો ટળશે, આ અવસર જીતાય રે ....હમચી ૧૧

રાગે ગાવે હરિની હમચી, તાલ રતનીઓ વાયો રે;
રૂમઝુમ કરતાં વૈકુંઠ પહોંચ્યા, સુખસાગરમાં મહાલ્યા રે ....હમચી ૧૨

૧. તાનમાં લેવાતી ધુમરડીને હમચી કહેવામાં આવે છે.
પ્રભુનું ગુણગાન ઉછળતા ઉછળતા ગાવું તે હમચી.

પદ-૮૪૫ રૂડી રામકથા શુકદેવને પૂછે પરિક્ષિતરાય

રૂડી રામકથા શુકદેવને પૂછે પરિક્ષિતરાય;
ત્રણ ભુવનમેં સુણતાં, સૌનાં પ્રાસીત પ્રલય થાય.....રૂડી ટેક

શુકદેવજી વાણી ઓચરે, પરિક્ષિત રાજા શ્રવણે ધરે;
સૌ દેવતા પુષ્પની વૃષ્ટિ કરે.....રૂડી ૧

દશરથ રાયે તેડાવ્યાં જોષી, રામને ગાદીએ બેસાડવાની વાત પૂછી,
સૌ અયોધ્યામાં થયાં ખુશી.....રૂડી ૨

ત્યારે કૈકયી આવી લાગી પાય, વચન માંગુ રામજી વન જાય;
મારા ભરતનું રાજ થાય.....રૂડી ૩

સુણતા દશરથના પ્રાણ ગયા, તે રામજીને સમાચાર થયા;
રામ રાજ મુકી વન ગયા.....રૂડી ૪

રામ પંચવટીમાં પરવર્યા, શિર જટા વનકુળ અંગ ધર્યા,
સૌ દેવતાના કારજ સાર્યા.....રૂડી ૫

રામે અનેક રાક્ષસો માર્યા, ભૂમિનો ભાર જ ઉતાર્યો;
પછી આગળ વન સીધાવ્યા રે.....રૂડી ૬

ત્યારે નારદજી લંકામાં ગયા, જઈ સીતાના સમાચાર કહ્યા;
ચેત રાવણ શું બેસી રહ્યો રે.....રૂડી ૭

તારો શત્રુ તો વનમાં આવ્યો, સાથે જાનકીને તેડી લાવ્યો;
તેનું હરણ કરીને હરી લાવને રે.....રૂડી ૮

વાત સાંભળીને રાવણ વનમાં ગયો, નારદનું કપટ નવ લહયો;
કહે ભુવન ઘરમાં અંધ કર્યો રે.....રૂડી ૯

પદ-૮૪૬ પ્રપંચ કરી સીતાને હરવાને રાવણ આવ્યો

પ્રપંચ કરી સીતાને હરવાને રાવણ આવ્યો;
કાયા કનક તણી માયા ધરીને મૃગતણું રૂપ લાવ્યો ...પ્રપંચ ટેક

મુગ જોઈને સીતા મોહ પામ્યાં, રામજીને જઈને શિશ નામ્યું;
મારે કંચુકી જોઈએ સ્વામી .....પ્રપંચ ૧

રામ ધનુષ્ય લઈને વન જાયે, બાણ માર્યું મૃગના અંગ માહે;
પાપી બાણ લઈ નાશી જાયે .....પ્રપંચ ૨

બીજે બાણે તે મુગના પ્રાણ હર્યા, પડતાં લક્ષ્મણ પોકાર કર્યા;
રામ જાણીને લક્ષ્મણ યુધ્ધે ચઢયા .....પ્રપંચ ૩

બીજે રૂપે તે રાવણ આવી ઉભો, મઢુલીમાં અહાલેક જગાવી;
ત્યારે સીતાજી ભિક્ષા લાવ્યા .....પ્રપંચ ૪

પાપી હરણ કરી લઈ જાય, રામ વિના વહાર કોણ થાય;
એ તો લઈ ગયો લંકા માંહે .....પ્રપંચ ૫

ત્યાં આસો પાલવની લતા ફુલી, વાડીમાં સીતા એકલડી;
ફરતી રાક્ષસની ચોકી મેલી .....પ્રપંચ ૬

મૃગ મારીને રામ લક્ષ્મણ આવ્યા, મઢુલીમાં પેઠા હરખ ભર્યા;
સીતા નહિ દીઠા ત્યારે ધરણે ઢળ્યા .....પ્રપંચ ૭

રામ રુદન કરે ને વનમાં ફરે, મુખે સીતા સીતા ઓચરે;
પશુ પંખીને પૂછી શોધ કરે.....પ્રપંચ ૮

ફરતાં ફરતાં ષટ્ માસ થયાં, રામ સીતા વિના નિરાશ થયાં;
એક પર્વત પાસે જઈ રહ્યા .....પ્રપંચ ૯

બેઠા વાલી વાનરને જાંબુવાન, ત્યાં સુગ્રીવને હનુમાન રહે;
સૌ કોઈએ દીઠાં તે ભગવાન. ....પ્રપંચ ૧૦

હનુમાન કહે મને દાસ કરો, રંક જાણીને મસ્તક હાથ ધરો,
તમે દુઃખ દરિયામાં શીદ ફરો .....પ્રપંચ ૧૧

ત્યારે હનુમાને બીડું લીધું, મહા કાળ જ સરખું રુપ કીધું;
કહે ભટનાગર સૌ સિદ્ધ થશે .....પ્રપંચ ૧૨

ॐ અનુક્રમ ૩૪

પદ-૮૪૭ ચેતી લો ચેતવાનો અવસર

ચેતી લો ચેતવાનો[૧] અવસર, ફરી ફરી નહિ મળશે,
જોબન જાતાં વાર ન લાગે, જરા આવીને ઢળશે ૧

ઢળશે ત્યારે નહિ રેહવાશે, કાયા થર થર ધ્રુજશે,
માયાની અંધારી બાંધી, તેમાં કાંઈ નવ સૂઝે ૨

સૂઝે કયાંથી સમજણ નથી, કુટુંબ કબીલે વાહ્યો,
અવડે સવડે બંધે બંધાયો, હાથે શું બંધાયો ૩

કહો ભાઈઓ એને શું કહીએ, મૂરખ મનમાં ન આણે,
દુર્મતિ આગસ કાંઈ નવ સૂઝે, આપો આપ વખાણે ૪

મોહે ભર્યો મદે ભર્યો, અજ્ઞાને અંજાયો,
નારી સાથે સ્નેહ ઘણોને, ઘણા ઘણાને ધાયો ૫

ધાયો ત્યાં તો ધૂળ કમાયો, ગાંઠે ન બાંધી કોડી,
ઠાલા હાથે ઠાલા જાઉ, શીદ મરે છે દોડી ૬

સંસારના સુખ જોવા માંડે, અંતે સઘળું ખોટું,
આગળ અવસર આવશે એવો, દારુણ દુઃખ છે મોટું ૭

ખોટામાંથી ખરું કરીને, લેજો બંધન તાણી,
સાધુજનની સેવા કરવી, ભજને સારંગપાણી ૮

આ શિખામણ માનવા જેવી માની લે જો કોઈ,
આવ્યા છો તો લાભ કમાવા, જાશો મુડી ખોઈ ૯

ખોઈને જાશો ખત્તાં ખાશો, કેમ કહ્યું નથી કરતાં,
અન્ન માટે અથડાતા ફરશો, પેટ પાપથી ભરતા....૧૦

પરનિંદાથી ખાડો પૂર્યો, કેમ ન પીડા જાણી,
જાણીને તેં બાંધ્યો તાણી, મુકી વાત વખાણી ૧૧

એક ઘડી એકાંતે બેસી, હરિનું નામ ન લીધું,
અમૃત રસને અળગો મૂકી, વિષ હલાહલ પીધું ૧૨

પિતા પુત્ર તું ઘેરાયો, જોયું નહિ વિચારી,
કહો પ્યારી સૌ રામ ભજી લો, નહિ તો જાશો હારી ૧૩

૧. ચેતી જવાનો

ૐ અનુક્રમ ૩૪

૫૬-૮૪૮ પ્રથમ પહેલો શામળિયોને

પ્રથમ પહેલો શામળિયોને, ગુરુ ગણપત લાગુ રે;
રામજીએ ગર્વ કરાવ્યો ને, સીતાજી રમવાને જાય રે ૧

એક ચિત્તે તમે સર્વે સાંભળજો ને, સીતાજી ગરબો ગાય રે;
રામ બેઠા લક્ષ્મણ હિંઢોળે ને, સીતાજી ઢોળે વાય રે.....૨

રૂપાનો ઢોલીઓ ને હીરની પાટી, સોનાની સાંકળ રે;
પંચવટીમાં મહુલી બનાવીને, ત્યાં સીતાજીનો વાસ રે ૩

સીતાની વાડીમાં ડમરો રે, મૃગ ચરી ચરી જાય રે;
મૃગ ચરતો સીતાએ દીઠો તે તેની કચુંબી સીવડાવો રે ૪

સાબ સોનાનો સીતા કચંબુ, ચામડાની સિરળ રે;
આણ લીધા રામ બાણ જ લીધા, મૃગ મારવાને જાય રે.....૫

પહેલું બાણ તાકીને માર્યું, જઈ પડયું સમુદર હેઠ રે
બીજું બાણ રામે સાધીને માર્યું, માર્યું મુગલાને અંગ રે.....૬

પડતા મૃગલે વાચા ધરીને, ધાજો ધાજો લક્ષ્મણ વીર રે;
સીતાને કાન શબ્દ ગયા, લક્ષ્મણ માર્યા તમારા વીર રે ૭

ઘેલી સીતા ઘેલું શું બોલો, રામ માર્યા કેમ જાય રે;
નવખંડ ધરતીના રામ રાજા ને, તે કેમ માર્યા જાય રે.....૮

એટલે લક્ષ્મણને ક્રોધ જ ચઢયો ને, આંખલડી રાતી ચોળ રે;
બાથ ભીડી બળવંત કુધ્યા ને, જઈ રહ્યા રામની પાસ રે ૯

અહીં કેમ આવ્યા લક્ષ્મણ બાંધવા ને, ઘેર થશે સીતા હેરાન રે;
જોગી ને વેષે રાવણ આવ્યો ને, ભિક્ષા દે મોરી માત રે ૧૦

ઉઘાડી ભિક્ષા અમ નવ લઈએ, પાવડીએ બેઉ પગ રે;
થાળ ભરી સીતા વનફળ લાવ્યા ને, લ્યો જોગી રાજ રે ૧૧

ઉઘાડી ભિક્ષા અમ નવ લઈએ, તમને રામ લક્ષ્મણની આણ રે;
એક પગ મેલ્યો આણમાને, બીજો તે ઉમર હેઠે રે ૧૨

કાંધે બેસાડી રાવણ લઈ ગયો લંકા મોઝાર રે;
આસો પાલવને છાંયડે, ત્યાં ઉતર્યા સીતા માત રે ૧૩

સાબ સોનાની કચુંબુ સીવડાવું, જો મેલો રામનું નામ રે.

ૐ અનુક્રમ ૩૪

૫૬-૮૪૯ સરસ્વતિ શ્યામને લાગું પાય

સરસ્વતિ શ્યામને લાગું પાય, કે ગૌરી ગણેશને રે લોલ;
બે કર જોડી લાગું પાય, કે વાણી ઓચરું રે લોલ .....ટેક

રાજા દશરથ કેરે ઘેર, ઋષિ આવ્યા રે લોલ;
બે શણગાર ધુધરી પાસ પાટ, કે ચંદન ચળક્યા રે લોલ ૧

બોલો અમ સરીખું કામ, કે કેમ આવ્યા રે લોલ;
અમે આવ્યા છે ઘણું કામ, કે તમો દુઃખડાં ટાળવા રે લોલ.....૨

આપણા કુળમાં ધર્મ છે એક, આપો તો લીજીએ રે લોલ;
માગ્યા રામ લક્ષ્મણ બેઉ વીર, દશરથ દુઃખીયા રે લોલ.....૩

માથે પુષ્પનો નહિ ભાર, કે લક્ષ્મણ રામના રે લોલ;
વસંત ફૂલ્યા છે અપાર, કે ફરફર્યા કરે રે લોલ ૪

ઋષિ સાથે ચાલ્યા રામ, દંપતિને માર્યા રે લોલ;
મારગ જાતા રાક્ષણી એક, બહુ જાદવે ભરી રે લોલ.....૫

તે તો લાંબી ને વળી ઉંચી, કે બહુ બીહામણી રે લોલ;
રામે તાકીને માર્યું બાણ, વાગ્યું હૈયા વિશે રે લોલ.....૬

તેનો જીવ ગયો તત્કાલ, હરિ ચરણે ગયી રે લોલ;
પાપી દહીત થયા મહાબળિઆ, કે ધ્યાનમાં ભંગ થયો રે લોલ ૭

વનમાં યજ્ઞ કીધા ભરપૂર, કે જૈ જૈકાર હવા રે લોલ;
રાજા જનકતણી કંકોત્રી, કે ઋષિને હાથ ચઢી રે લોલ ૮

વાંચી ને હરખ્યા છે ઘણુ મન, આનંદ અતિ ઘણો રે લોલ;
પત્ર ચાલ્યો વિપ્રની સાથ, અયોધ્યા માહે ગયો રે લોલ ૯

રાજાએ પરડો ફેરવ્યો, કે જાને સૌ આવજો રે લોલ
ઘેર ઘેરથી નીસરી નરનાર, ઘેલી ઘેલી થઈ રે લોલ ૧૦

કોઈએ સાડી વિસારી મેલી, કે ચાદર ઓઢી રે લોલ;
કોઈએ મોજડી વિસારી મેલી, એમ તન્મય થઈ રે લોલ ૧૧

કોઈએ કાજળ કીધી ટીલી, કે કંકુ આંજીઆ રે લોલ;
કોઈએ રાંધ્યા મેલ્યા અન્ન, કે લેવા નવ રહી રે લોલ ૧૨

કોઈએ રડતા મેલ્યા બાળ કે, ધવડાવવા નવ રહી રે લોલ;
રાજાએ વગડાવ્યા નિશાન કે, સૌ આવજો રે લોલ ૧૩

ઉતર્યા ગોમતીજીને દ્વાર, કે સિલ્લા વધાવ્યા રે લોલ;
ઘેરજો હીરા બન્ને વેવાઈ, માન દીધા અતિ ઘણા રે લોલ ૧૪

રાજા જનક તણો ભટ બોલે, તમે સૌ સાંભળો રે લોલ;
જે કોઈ ભાંગે ધનુષ બાણ, કે સીતા તેને વરે રે લોલ ૧૫

રાવણે ભાંગવાને મન કીધું, રે ધનુષ્ય પાસે ગયો રે લોલ;
એના કકડા કરી શું સાત, કે સીતાને હું વરું રે લોલ ૧૬

રામે મેલ્યો છે ઘણો ભાર, કે હાથ કચડાઈ ગયા રે લોલ;
ચીશ પાડી નાઠો રાય, કે લંકા માહી ગયો રે લોલ ૧૭

રામ લક્ષ્મણ ને મન આનંદ, કે રામ તો ઉઠીઆ રે લોલ;
રામે ક્કડા કર્યા છે સાત, કે સીતાને તે વર્યા રે લોલ ૧૮

ૐ અનુક્રમ ૩૪

૫૬-૮૫૦ નળરાજાનું આખ્યાન

નળરાજાનું આખ્યાન,
તમે ધરી લો ને ધ્યાન;
દમયંતી સ્વયંવર કહું તુજને.
નૈષધદેશો નળરાય, તે તો મૃગયા રમવા જાય;
ત્યાંથી લાવ્યો વિહંગ, હંસ પકડી.
હંસ કરવા લાગ્યો વાત, રાજા નળની સંગાત;
મને મૂકી દો મહારાજ.
મારી નારી રૂવે શું કહું તુજને;
સો પુત્રની છે માત; તેને મળી આવું આજ.
આપ્યું વચન છોડી દીધો હંસને;
હંસ ઉડયો ઉડયો જાય, એની નારીની પાસ;
ત્રણ દિવસમાં આવ્યો રાજા કને.

સાખી

રાજા હંસ ઘેર આવ્યા, તેને હૈડે હરખ ન માય;
હંસ વાહન બ્રહ્મતણા, તેને ખોટાં કેમ કહેવાય.
તેં વચન આપ્યું મુજને, રાજા કહે છે હંસને;
તું કન્યા લાવને શોધીને, હંસ ઉડયો ઉડયો જાય.
શોધ્યા શોધ્યા સ્વર્ગ ને પાતાળ, પછી ઉડયો કુંદનપુર નગરીમાં
કુંદનપુરનો જે રાય, રાજા ભીમક કહેવાય.
તેની પુત્રી કુંવારી, નામ દમયંતી;
સુખે રહે છે વાડીમાંય, હંસ જઈ બેઠો એક ઝાડ ઉપર
કરે નળના વખાણ, તે તો થયું કન્યાને જાણ;
જૂઓ કોણ બોલે, નરવાડી માંહે-

સાખી

દમયંતીએ દાસીને કહ્યું, જૂઓ કોણ બોલે નરવાડીમાં;
એવા નળ તે કોણ હશે, વળી કેમ કરી ઓળખાય.
નારી હરતી ફરતી આવી, હંસ બેઠો નીચી ડાળ;
વ્હાલો હાથે કરીને, પકડાઈ ગયો.
નારીએ ચાંપ્યો હૃદીયા સાથ, પૂછી નળની વાત;
એવા નળ કુંવારા કેમ રહ્યા, હંસ કરવા લાગ્યો વાત
કુંવરી દમયંતીની સાથ.

સાખી

રાજા ભીમકની પુત્રી, એની કદળી[૧] સરખી કાય;
ત્રણ ભુવન શોધી વધ્યો, પણ એવી ન મળે કન્યા.
તેના તેજ તણો નહી પાર, તમે શું કરો વિચાર
જઈ પરણી લાવો, કન્યા દમયંતી.
એમ રાજા નળને કહ્યું, નારદમુનિ જે કહેવાય
તે તો દેવસભામેં જાય, જઈ કહ્યા સમાચાર ઇન્દ્રને
વાયુ વરૂણ અગ્નિ આવ્યા જોડે યમરાજાને લાવ્યા
ઘણાં ચરિત્ર કીધાં, દમયંતી છળવાને.

૧. કેળ જેવી કોમળ

સાખી

પાંચે મંડપમાં આવ્યાં, ધરી નળનું રૂપ;
આવી વરમાળા આરોપવા; તે બની ગઈ તદરુપ.
પુત્રી પૂછે પિતાને વાત, માળા કોને આરોપું;
અહીં આવ્યા છે પાંચે નળ બની.
નારી હરતી ફરતી આવી; વરમાળા આરોપી નળરાજાને.

એક એકને દીધાં શાપ, રીંછ રોઝ વાનર બન્યા.
તે તો દેવસભામાં ગયા, તે તો ઓશિયાળાં થયાં;
ઘરની નારીઓ મહેણા, દેશે ઘણા.
એમ કહે છે ખુશાલદાસ, શાબાશ જગજીવન;
એ પછી કળિરાજ, વ્યાપ્યો નળરાજાને.

ॐ અનુક્રમ ૩૪

૫૬-૮૫૧ ધન ધન ગોકુલ આઠમની રાત

ધન ધન ગોકુલ આઠમની રાત, નક્ષત્ર રોહિણી રે લોલ;
ધન ધન માતા દેવકી કહેવાય, વૈકુંઠ જનમ્યા રે લોલ.
ભીડેલાં લોઢેલા કમાડ, તે ઉઘડી ગયા રે લોલ;
લઈને ચાલ્યા કારાગૃહથી, વસુદેવના કુંવરને રે લોલ
ઝીણા ઝરમર વરસે મેહ, શેષ નાગ છાયા ધરે રે લોલ;
આછી વેણ અંધારી રાત, ચાંદે અજવાળા કર્યા રે લોલ.
આવી જમના જાઈ ભરપૂર, જમનાજીએ માર્ગ દીધો રે લોલ;
એટલે થઈ છે કંસને જાણ કે, ઉઠી બે બાકળા રે લોલ.
પાવલે ગ્રહીને પછાડયા બાળ, હાથમાંથી ઉડી ગયા રે લોલ;
હું વીજળી ગઈ આકાશમાં રે, વેરી તારો ગોકુલમાં રે લોલ.
નંદજીને આંગણે ઓચ્છવ થાય, વધામણી હરિ તણી રે લોલ;
અગાસુર બગાસુર મારવા મોકલ્યા, ચરણ સાઈ ચીર્યા રે લોલ.
માશી પુતનાંના શોષ્યા પ્રાણ, તેને પાવન કરી રે લોલ;
ધન ધન માતા જશોદા માડી, હરિ ખોળે રમે રે લોલ.
સાત પાંચ માસના થયા કહાન, ધુંટણીએ ચાલતાં રે લોલ;
હરિ તો રમતા આવ્યા ઘેર, માતા ધવડાવને રે લોલ.
માતા આકુળ વ્યાકલ થાય, દુધ ઉભરાઈ ગયા રે લોલ;
માતા જશોદા મહીડા વલોવે, હરિને રીસ ચઢી રે લોલ.
હરિ રમત ગેડી દલુડા, તે સોના તણા રે લોલ;
ગેડી મારી ગોરી માંય, ગોરીના કકડા કર્યા રે લોલ.
આંગણે મહી રેલાયાં જાય, હરિ માખણ ખાયે રે લોલ;
નવસે નવ્વાણું દમણા દોર, હરિ બંધાયા નહિ રે લોલ.

હરિ તમે એક દમણે બંધાવો, માતાની રીસ ઉતરે રે લોલ;
મુખમાં ચૌદ ભુવન નાથ, મૂર્છા ખાઈ પડયા રે લોલ.
માતાને ઉના ટાઢા વાંયરા નાંખો કે, માતાને બેઠા કરો રે લોલ;
વ્હાલે મારે હાથ લાકલડી ઝાલી, ગૌધન ચારવા રે લોલ.
દલુડો નાંખ્યો જમુના માંય, જઈ મધ્યે પડયો રે લોલ;
વ્હાલો મારો ચડયો કદમની ડાળ, જળ ઝંપલાવ્યું રે લોલ.
હરિ તો પહોંચ્યા પાતાળ માંય, નાગને નાથવા રે લોલ;
આ કયાંથી આવ્યું નાનેરું બાળ, નાગ મારશે રે લોલ.
આવડો ના કર અહંકાર જગાડ તારા નાગને રે લોલ;
ગેડી મારીને નાગને જગાડયો, લઈને ચાલ્યા રે લોલ.
નવસો નાગણ ફરી વળી, મેલો મારા નાગને રે લોલ;
અહીં નહીં મેલું તારો નાગ, મેલું ગોકુલ મથુરામેં રે લોલ.
હરિએ કાલિ નાગ જ નાથ્યો, ગોકુલ આવ્યા રે લોલ;
એટલે થઈ છે કંસને જાણ, ઊઠી બેબાકળો રે લોલ.
ચાલો મામા રાઢ વઢવાડે જઈએ, અંગોઅંગ મળીએ રે લોલ;
મામા ભાણેજ મળ્યા અંગોઅંગ, ભચડી પ્રાણ કાઢયાં રે લોલ.
માતા થાળ ભરી જલ લાવ્યા, હરિના ચરણ ધોયાં રે લોલ;
માતા થાળ ભરી મોતી લાવ્યા, મોતીડે વધાવ્યા રે લોલ.
જે કોઈ ગાઈને ગવડાવે, શીખે સાંભળે રે લોલ;
નરસૈંયો ગાઈ રહ્યો ગુણ વૈકુંઠ પામવા રે લોલ.

૫૬-૮૫૨ પાલવડો મેલો મોહનજી

પાલવડો મેલો મોહનજી, મારગડે મને જાવા દો;
આવતાં આપીશ દાણ તમારૂં મહી મારૂં વેચાવા દો ૧

વેચતાં તને કોણ ખાળે છે, સાંભળને રાધે પ્યારી
મહી ગોરસનું દાણ જ દેની વહેલી થાને બ્રીજનારી ૨

નારી કહીને ના બોલાવીશ, છાનો રહેને છોગાળા;
કઠણ રાજ છે કંસ રાયનું, ગૌ ચારંતા ગોવાળા ૩

હું ગોવાળીઓ તું ગોવાળણી, ફરી ગમે તો આવજે;
કંસ સરીખા સો એક માતા, સાથે તેડી લાવજે ૪

તેડી લાવું દો મને જાવા, રોકી રહ્યા બ્રીજનારી
રઘુનાથના સ્વામી શામળિયા, ઘેલા દીસો ગીરધારી ૫

ઘેલો છું પણ દાણ ન મુકું, દોકલડો એક ઓછો;
ગીરધારીએ ગોકુલ વાસ્યું, ઈન્દ્ર કરતાં કૃષ્ણ મોટો ૬

મોટો છું ત્યારે મથુરા મુકી, અડધી રાતે શું આવ્યો;
પરઘેર રહીને પેટ ભરંતો, તને દાણી કોણે કહાવ્યો ૭

વાંકું બોલી વાર કરે છે, કહે તો હૈયાનો હાર તોડું;
દાણ દધીનું દે રે અબળા, નહીં માથાનું માટ ફોડું ૮

હાર નહીં તૂટે માટ ન ફૂટે, નવા નગરમાં પુછાશે;
રઘુનાથના સ્વામી શામળીયા, કહો ગોકુલ કેમ રહેવાશે.....૯

ગોકુલ રહો કે જાઓ અત્યારે, દાણ દધીનું નહીં મેલું;
ચીર હર્યાં તે ગયા વીસરી, કાનડીયા કારણ પેલું ૧૦

નંદ તણે ઘેર નવલખ ગાયો, નોતુ તે ધન ફાવ્યું છે;
માતા તારી મહી વેચંતી, હમણાં રાજ આવ્યું છે ૧૧

હમણાં હમણાં કરતી રહેજે, મહેણાં દેતી મહીયારી;
ધુતપણામાં છે ધુતારી, ઠગપણામાં છે ઠગારી ૧૨

તું ઠગારો તારી માનો પાળેલો, તારી માને મહેણા દેવરાવે;
રઘુનાથના સ્વામી શામળિયા, ઝાઝું તે શું કહેવરાવે ૧૩

કહ્યા પ્રમાણે કહેતો નથી, તું મોઢું નથી રાખતો;
અમો છીએ રાજા મહારાજા, અમને નથી ઓળખતી ૧૪

ઓળખું છું આવ્યો નાશી, મહા વનમાં તું છાનો છે;
જાદવકુળ મધ્યે જન્મ છે તારો, નંદ તણે ઘેર નાનો છે ૧૫

માતા જશોદા મોટાં બડભાગી, તેના અમો છીએ અધિકારી;
મોટા મુનિવર મર્મ ન જાણે, ગોકુલ વસીએ ગૌચારી....૧૬

ગૌચારી ગોપી ઘેર વળતાં, અમને તે તમે ઉદ્ધાર્યાં,
રઘુનાથના સ્વામી શામળિયા, તમે જીત્યા અમે હાર્યા....૧૭

ॐ અનુક્રમ ૩૫

કલ્યાણદાસ

ગરબો ૧ (રાગ-ઓખા હરણની ચોપાઈ)

૫૬-૮૫૩ ભક્તિ એવી રે ભાઈ એવી

ભક્તિ એવી રે ભાઈ એવી, જેમ તરસ્યાને પાણી જેવી!
એક ગોધન ચારવાને જાય, એની સુરતા વાછરડાં માંય;
ચરણે ફરવું ને ચોદિશ ચરવું, એવું હરિચરણે ચિત્ત ધરવું.....ભક્તિ

એક યુવતી જળ ભરવાને જાય, સામી સખીઓથી વાતો થાય;
માથે બેડું ને લે છે તાળી, મૂખે હસે છે વારી વારી;
બેડું ચિત્તથી નથી રે વિસરવું, એવું હરિચરણે ચિત્ત ધરવું.....ભક્તિ

એક ભ્રમર કમળમાં રહે છે, તેને વાસના કેવી ગમે છે;
સાંજ પડે ને કમળ બિડાયું, અકળાયો ને કયાંય ના જવાયું;
એને કમળની પ્રીતે રે મરવું, એવું હરિચરણે ચિત્ત ધરવું .....ભક્તિ

એક મુઢપતિ નર જેહ, પરનારીની સાથે સ્નેહ;
જાય છે અધમ અધમ ડગ ભરતો, પરનારીની પૂંઠે ફરતો;
એને શુળીની પેરે રે ડરવું, એવું હરિચરણે ચિત્ત ધરવું .....ભક્તિ

એક માછલી જળમાં વસે છે, એને પાણીનો પ્રવાહ ગમે છે,
કો પાપીએ બારણે કાઢી, તલ તલ જીવ થયો રે ઉદાસી;
એને જળ વિનાનું રે મરવું; એવું હરિચરણે ચિત્ત ધરવું .....ભક્તિ

એક ગણિકા નૃત્ય કરે છે, મનગમતા શણગાર સજે છે;
એક આંખ આંજી અણિયાળી, નખશિખ નિરખે છે નારી;
પારકું ચિત્ત પોતાનું કરવું, એવું હરિચરણે ચિત્ત ધરવું .....ભક્તિ

એક ચોર તે ચોરી કરે છે, પર મંદિરે ફેરા ફરે છે;
વળી માઝમ રાત અંધારી, મૂરખ નથી ડરતો રે લગારી;
પારકું ધન પોતાને રે હરવું, એવું હરિચરણે ચિત્ત ધરવું.....ભક્તિ

બપૈયાને વરસાદ વહાલો, એવી પ્રેમભક્તિ તમે ઝાલે;
ચકોર ચિત્ત ચંદ્ર ધાલે, અણપેખતાં દષ્ટિને બાળે;
કહે કલ્યાણ એથી ન ઉતરવું, એવું હરિચરણે ચિત્ત ધરવું .....ભક્તિ

ૐ અનુક્રમ ૩૫

વાત્સલ્ય

(લીલો લીમડો રે લીલો નાગરવેલનો છોડ- એ ઢાળ)

પદ-૮૫૪ શરદ સુધાભરી રે શોભે રઢિયાળી શી રાત

શરદ સુધાભરી રે શોભે રઢિયાળી શી રાત,
આભ ઉજાળતે રે વરસે નેહ નિશાનો નાથઃ
સહિયર સૌ મળી રે રમતી રંગભર્યો કૈં રાસ,
ઘેરા ગાનથી રે ગાજે અવની[૧] ને આકાશ.
રસને રેડતી રે ભૂલી ભામિનીઓ[૨] ઉરભાન,
પડઘા પાડતી રે ગાતી દશ દિશ સંગે ગાન;
રંગે રીઝતો રે ચૂકયો ચાંદલિયો નભચાલ,
થંભ્યા તારલા રે થંભ્યા ડોલંતા દિકપાલ[૩].
વનના વાયરા રે થંભ્યા નદીયો કેરાં નીર,
કર સંકોરતાં રે થંભ્યા તરુવર તેને તીર;
આ શું એકલી રે સહિયર છોડી સહુનો સંગ,
ચાલી ચોંપથી રે રૂડા રંગ તણો કરી ભંગ.
આવ્યો આકરો રે શું કૈં સાસુનો સંદેશ?
ગાણું ના ગમ્યું રે રમતાં રીશ ચડી ગઈ છેક?
ફરતાં કૂદડી રે આવી અંતર માંહિ ઉછાળ?
કાયા કોમળી રે વેઠી ન શકે ઝાઝી વાર,
આવ્યો આકરે ના કૈં સાસુનો સંદેશ;
નહિ-નહિ રૂસણાં રે લાગ્યો થાક નહિ લવલેશ;
પોઢયા પારણે રે આવ્યા બાઇકુંવર કૈં યાદ
રસભર રાસની રે એથી તૂટી મન મરજાદ.

અંતર ઊછળ્યા રે વધતાં પ્રેમતણાં કૈં પૂર;
કંઠે કારમા રે અટકી રોકયા સહેજે સૂર;
સરવરતીરને રે તોડી જલલહરી વહી જાય;
છોડી સંચરી રે એવો સહિયરનો સમુદાય,
કાંટા કાંકરા રે એને એક અડકે નહિ પગમાંય.
ચરણે ચાલતી રે જાણે પંખણી ઉડી જાય,
નિરખે નેણથી રે એને દુનિયા નહિ દેખાય;
વચ્છ[૪] વિજોગણી રે જાણે ધેનુ ઉમળકે ધાય.
મનહર મોઢડાં રે જોતાં હૈયું ઉચરે 'હાશ',
અડતાં અંગને રે ઉપજે અણમૂલો ઉલ્લાશ;
ઉર આલિંગને રે લેતી દેવભવનની લહાણ,
ચારુ ચુંબને રે મળતી મોક્ષ તણી કૈં માણ્ય.
એ છબી આગળે રે ઝાંપા કોટિક શશિયર[૫] સૂર,
એ સુરભિ કને રે ફીકી ફૂલડાંની કૈં ફોર
એ રસ આગળે રે ઓછો રસતણો રસરંગ,
એ પળ આગળે રે સૂકા ભવના ભવ્ય પ્રસંગ.

૧. પુથ્વી-ધરતી ૨. સ્ત્રીઓ ૩. દિશાઓ ૪. વાછરડી ૫. ચંદ્રમા

પદ-૮૫૫ મીઠા મધુ ને મીઠા મેહુલા રે લોલ

મીઠા મધુ ને મીઠા મેહુલા રે લોલ,
એથી મીઠી તે મોરી માત રે;
જનનીની જોડ સખી! નહિ જડે રે લોલ.
પ્રભુના એ પ્રેમતણી પૂતળી રે લોલ;
જગથી જુદેરી એની જાત રે .....જનનીની

અમીની ભરેલ એની આંખડી રે લોલ;
વહાલનાં ભરેલાં એના વેણ રે .....જનનીની

હાથ ગુંથેલ એના હીરનાં રે લોલ;
હૈયું હેમંત કેરી હેલ રે .....જનનીની

દેવોને દૂધ એનાં દોહ્યલાં રે લોલ;
શશિએ[૧] સીંચેલ એની સોડય રે .....જનનીની

જગનો આધાર એની આંગળી રે લોલ;
કાળજામાં કૈંક ભર્યા કોડ રે .....જનનીની

ચિત્તડું ચડેલ એનું ચાકડે રે લોલ;
પળનાં બાંધેલ એના પ્રાણ રે .....જનનીની

મૂંગી આશિશ ઉરે મલકતી રે લોલ;
લેતાં ખુંટે ન એની લ્હાણ રે .....જનનીની

ધરતી માતાએ હશે ધ્રુજતી રે લોલ;
અચળા અચુક એક માત રે .....જનનીની

ગંગાના નીર તો વધે ઘટે રે લોલ;
સરખો એ પ્રેમનો પ્રવાહ રે .....જનનીની

વરસે ઘડીક વ્યોમ વાદળી રે લોલ;
માડીનો મેઘ બારે માસ રે .....જનનીની

ચળતી ચાંદની દીસે ચાંદની રે લોલ;
એનો નહિ આથમે ઉજાસ રે .....જનનીની

૧. ચંદ્રમા

ॐ અનુક્રમ ૩૫

૫૬-૮૫૬ મહિયરથી મોંઘારે માહિયર માતનાં

(ઓધવજી સંદેશો કહેજો શ્યામને- એ ઢાળ)

મહિયરથી મોંઘા રે માહિયર માતનાં,
મોંઘા એના ભાવતણા ભણકાર જો;
મનહરતી શી મહેમાની મામતણી;
શીળા શા એ અંતરના સત્કાર જો; .....મહિયરથી.....૧

મનડાના મહેરામણ મામા મીઠડા,
પળ પળ વદતા વહાલ ભરેલાં વેણ જો;
ઓછાં-ઓછાં અંતર કૈં કૈં આપતાં,
નિરખી નાચે આતુર સરખાં નેણ જો; .....મહિયરથી.....૨

ભાવજળે ભિંજાતા પદ ભાણેજનાં,
સુરબાળક શી દિવ્ય દશા દેખાય જો;
પ્રેમતણા પડછંદા ઘર-ઘરમાં પડે;
રસનાં લહાણાં ઉર ઉરના લેવાય જો;.....મહિયરથી.....૩

જનનીની જનની રે સુખની સીમડી;
જૂની આંખે હીંચે નવલાં હેત જો;
હસતાં એ પંપાળે હળવા હાથથી;
સુકાં ઉર પણ સહેજે થાય સચેત જો; .....મહિયરથી....૪

દિલડાનાં આદર તો જગમાં દોહ્યલા,
એ સુખડાના જ્યાં છલકાય સુકાળ જો;
વિખસાગરમાં અમૃતની કૈં વીરડી;
અમર રહો એ મધઝરતું મોસાળ જો; .....મહિયરથી.....૫

પદ-૮૫૭ મનષા દેહ પામીને સાધન શું કર્યું રે

(ઓધવજી સંદેશો કહેજો શ્યામને- એ રાગ)

મનષા દેહ પામીને સાધન શું કર્યું રે,
ના કીધો સંતો સાથે નેહ જો;
એળે ને વેળે આયુષ્ય વહી ગયું રે,
અવસર ચૂકી શું કરી વરસે મેહ જો; ૧

લક્ષ ચોર્યાશી ફરતાં ફેરો આવ્યો રે,
ગર્ભવાસમાં લીધી તારી શોધ જો;
જનુનીની[૧] જઠર[૨] અગ્નિમાં તને જાળવ્યો રે,
જો ને જનમ્યા પહેલા આપ્યું દુધ જો; ૨

બાલપણું ખોયું બધી રમતમાં રે,
તરુણ પણે ત્રીયા[૩] શું લાગ્યું તાન જો;
ખાન પાન લાગ્યા વ્હાલાં અતિ ઘણા રે,
કોઈ કાળે ન ધર્યું હરિનું ધ્યાન જો; ૩

મહેલ મેડી ને બેઠક મંદિર માળીઆં રે,
ગોખ અટારી કેરું માન્યું સુખ જો;
પુત્ર વસુ[૪] ને પરિવારે વીટાઈ રહ્યો રે,
જોઈ જોઈ રીઝયો કામની કેરું મુખ જો; ૪

હું મારું કરતાં તૃપ્ત નવ થયો રે,
ધન મેળવું એમ અંતર અદકી આશ જો;
ઘણું ઘણું કરતાં ઘડપણ આવ્યું ઢુંકડું રે,
તોય ન સ્મર્યા શ્રી અવિનાશ જો. ૫

દાંત પડયા કર લકુટી લાલચ અતિ ઘણી રે,
નાક ચૂવે ને ગાળવાં લાગ્યાં નેન જો;
કોઈનું બોલ્યું કાને નવ સાંભળે રે,
મુખથી કાઢે જથર વથરના વેણ જો; ૬

અંગ શીતલ ને હૃદય હાલે નહિ રે,
મન તો જાણે પાંચ વર્ષનું બાળ જો;
આશા ને તૃષ્ણા તોયે ટળી નહિ રે,
એમ કરતાં ઓચિંતો આવ્યો કાળ જો ૭

અંત સમે શરીરની શુદ્ધિ નવ રહી રે,
કંઠ રૂંધાયો મુખથી નવ બોલાય જો;
ધર્મરાયના દુતે પાશે બાંધ્યો રે,
ભજન વિના નર હાથ ઘસતો જાય જો ૮

થોડામાં શિખામણ છે ચિતાવની રે,
જે કોઈ માને તેને આવે કામ જો;
નાગરના સ્વામીને ભજતાં ભાવશું રે,
માટે રટવું રસનાએ શ્રી રામ જો ૯

૧. માતા ૨. ગર્ભમાં ૩. સ્ત્રી ૪. ધન

શ્રી હરિ શરણ

૫૬-૮૫૮ ભગવાન આપ દયાલુ હો

ભગવાન આપ દયાલુ હો, ફિર નિર્દયતા કર્યો કરતે હો
હમ લોંગો કો બહકા કરકે, ભક્તરૂપી ધન હર લેતે હો
જબ વહ યહાં પર રહેતે થે, હમ લોગોંમેં ભજન કરેતે થે
અબ કૌન ભજન કરાવેંગે, સદ્ધમારગ કૌન દિખાવેંગે
ભક્ત વહ સુંદર દીપક થા, સમાજમેં વહ ઉજલા થા
હમકો તો અંધેરા હો ગયા, પ્રભુ તુમકો ઉજાલા મીલ ગયા
વૃંદાવનમેં જાકર કે, ભગવાન કો ભજન સુનાયા થા
યમુના કિનારે બૈઠા કરકે, ભગવાન કો ભજન તુમ્હે રિઝાયા થા
શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર પ્રભુ તુમને, ઉસ ભક્તકો અબ અપના લિયા
સદગતિ દિયા પ્રભુ તુમને, ભજન કરતે કરતે બુલા લિયા

-રાધામોહનદાસજી

ॐ અનુક્રમ ૩૫

૫૬-૮૫૯ ભગવાનને નિજ ભક્તકો

ભગવાનને નિજ ભક્તકો, ભજન કરને બુલા લિયા
યહાં ભી ભક્તિ કરતે કરતે, હરિચરણમેં વહ ચલે ગયે
ભક્ત થે વહ રાગી થે, સંત ઔર સુશીલ થે
ભજન કરતે થે વહ નિશદિન, વહ મુક્તિપદવી પા ગયે
દીપક થે વહ ભારત કે, અબ અંધેરા હો ગયા
તુમ તો દયાળુ હો પ્રભુ, અબ નિર્દય ક્યોં હો ગયે
વિયોગ પ્રભુ હમસે કિયા, તુમ ઉચ્ચ પદવી દે દીયા
ભગવાન ભક્તકો મીલ ગયે, હમ અભાગે રહ ગયે
રામનામ નામ થે, ભગવાનને વહ બુલા લિયા
યાત્રા ભારતકી કરાકે, ભક્તકો અપના લિયા

-રાધામોહનદાસજી

ॐ અનુક્રમ ૩૫

૫૬-૮૬૦ સર્વથા સૌ સુખી થાઓ

૧

સર્વથા સૌ સુખી થાઓ, સમતા સૌ સમાચરો;
સર્વત્ર દિવ્યતા વ્યાપો, સર્વત્ર શાન્તિ વિસ્તરો.

૨

ક્ષમું હું સર્વ જીવોને, સર્વ જીવો ક્ષમો મને;
મિત્ર હું સર્વ જીવોનો, વેર કોઈથી ના મને.

૫૬-૮૬૧ ઓમ તત્સત્ શ્રી નારાયણ તૂ

સર્વ ધર્મ સ્મરણ

ઓમ તત્સત્ શ્રી નારાયણ તૂ, પુરુષોત્તમ ગુરુ તૂ
સિદ્ધ બુદ્ધ તૂ, સ્કન્દ વિનાયક, સવિતા પાવક તૂ
બ્રહ્મ મજદ તૂ, યહવ શક્તિ તૂ ઈશુ પિતા પ્રભુ તૂ
રૂદ્ર વિષ્ણુ તૂ, રામ કૃષ્ણ તૂ, રહીમ તાઓ તૂ
વાસુદેવ ગો-વિશ્વરૂપ તૂ, ચિદાનંદ હરિ તૂ
અદ્વિતીય તૂ, અકાલ નિર્ભય આત્મલિંગ શિવ તૂ
ઓમ તત્સત્ શ્રી નારાયણ તૂ, પુરુષોત્તમ ગુરુ તૂ

આદર્શ ચિંતન

[સવારની પ્રાર્થના]

૫૬-૮૬૨ ઈશનું રાજય છે આખું

ઈશનું રાજય છે આખું, જે જે આ જગતી વિષે;
ત્યાગીને ભોગવી જાણો, વાંછો મા ધન અન્યનું ૧
ભેળાં પાળો આપણ બેઉને તે;
ભેળાં તારો આપણા બેઉને તે;
ભેળાં મળીને પુરુષાર્થ કીજિયે.
તેજસ્વી શિક્ષણ આપણું હજો,
દેષીલાં ના મન આપણાં થજો ૨

અસત્ય થકી સત્ય પ્રતિ, લઈ જા રે મને,
લઈ જા રે મને.
તમસ થકી જયોતિ પ્રતિ, લઈ જા રે મને,
લઈ જા રે મને.
મૃત્યુ થકી અમૃત પ્રતિ, લઈ જા રે મને
લઈ જા રે મને.....૩

કર ચરણ તણા વા, વાચ કે કર્મના વા,
શ્રવણ નયના વા, માનસી જેહ દોષો;
કૃત અણકુતના વા, માફ સર્વે કરો હે,
જય જય કરુણાબ્ધે, શ્રી મહાદેવ શંભો ૪

તથી મને કામના રાજયની વા,
ના સ્વર્ગની, ના ભવ છૂટવાની;
છે કામના એક ખપી જવાની,
પીડિતનાં દુઃખ નિવારવામાં ૫
કલ્યાણ સારી જનતા તણું હો,

પાળો પૃથ્વી ન્યાયથી રાજયકર્તા;
ગોબ્રાહ્મણોનું શુભ નિત્ય વર્તો,
સુખી સદા લોક સમસ્ત થાઓ ૬

વિષ્ણુ, શંકર રામ, કૃષ્ણ અથવા
હો બુદ્ધ વા સિદ્ધ વા,
કનફ્યૂશ્યસ જરથુષ્ટ્ હો
અગર હો મહમૂદ ઈસા મુસા
જીત્યા રાગ, દ્વેષ, મોહ, મદ જે
જે ભૂત દુઃખે દ્રવ્યા,
માનું પૂજય, ગુણો વડે જ ગરવા
જે જે મહાત્મા થયા ૭

દુઃખ તે તો નહીં દુઃખ, સુખ તેય નહીં સુખ;
ભૂલીએ પ્રભુ એ દુઃખ, સ્મરીએ રામ એ સુખ.....૮

સ્થિતપ્રજ્ઞનાં લક્ષણો (સાંજની પ્રાર્થના)

વંદના

જેને દિવ્ય સ્તવો વડે સ્તવી રહ્યાં, સૂર્યાગ્નિ વા વાદળાં
જેનાં મંત્ર, પુરાણ, શાસ્ત્ર ભજનો, ગાયે ઋષિ વ્યાકુળાં;
યોગી ધ્યાન ધરી જ, સંયમ કરી, જેની કરે ઝંખના
જેનો પાર ન કોઈ એ લઈ શક્યા, તે દેવને વંદના

શ્રી અર્જુન બોલ્યાઃ

સમાધિમાં સ્થિતપ્રજ્ઞ જાણવો કેમ, કેશવ!
બોલે, રહે, ફરે કેમ, મુનિ જે સ્થિર બુદ્ધિનો ? .....(૧)

શ્રી ભગવાન બોલ્યાઃ

મનની કામના સર્વે છોડીને, આત્મમાં જ જે,
રહે સંતુષ્ટ આત્માથી, તે સ્થિતપ્રજ્ઞ જાણવો .....(૨)

દુઃખે ઉદ્વેગ ના ચિત્તે, સુખોની ઝંખના ગઈ,
ગયા રાગ, ભય, ક્રોધ, મુનિ તે સ્થિર બુદ્ધિનો .....(૩)

આસક્ત નહિ જે ક્યાંયે, મળ્યે કાંઈ શુભાશુભ,
ન કરે હર્ષ કે દ્વેષ, તેની પ્રજ્ઞા થઈ સ્થિર .....(૪)

કાચબો જેમ અંગોને, તેમ જે વિષયો થકી,
સંકેલે ઈન્દ્રિયો પૂર્ણ, તેની પ્રજ્ઞા થઈ સ્થિર .....(૫)

નિરાહારી શરીરિના, ટળે છે વિષયો છતાં,
રસ રહી જતો તેમાં, તે ટળે પેખતાં પરમ .....(૬)

પ્રયત્નમાં રહે તોયે, શાણા એ નર ના હરે,
મનને ઈન્દ્રિયો મસ્ત, વેગથી વિષયો ભણી .....(૭)

યોગથી તે વશે રાખી, રહેવું મત્પરાયણ,
ઈન્દ્રિયો સંયમે જેની, તેની પ્રજ્ઞા થઈ સ્થિર .....(૮)

વિષયોનું રહે ધ્યાન, તેમાં આસક્તિ ઊપજે,
જન્મે આસક્તિથી કામ, કામથી ક્રોધ નીપજે .....(૯)

ક્રોધથી મૂઢતા આવે, મૂઢતા સ્મૃતિને હરે,
સ્મૃતિલોપે બુદ્ધિ નાશ, બુદ્ધિનાશે વિનાશ છે .....(૧૦)

રાગને દ્વેષ છુટેલી, ઈન્દ્રિયો વિષયો ગ્રહે,
વશેન્દ્રિય સ્થિરાત્મા જે, તે પામે છે પ્રસન્નતા.....(૧૧)

પામ્યે પ્રસન્નતા તેનાં, દુઃખો સૌ નાશ પામતાં,
પામ્યો પ્રસન્નતા તેની બુદ્ધિ શીઘ્ર બને સ્થિર.....(૧૨)

અયોગીને નથી બુદ્ધિ, અયોગીને ન ભાવના,
ન ભાવહીનને શાંતિ, સુખ ક્યાંથી અશાંતને .....(૧૩)

ઈન્દ્રિયો વિષયે દોડે, તે પૂંઠે જે વહે મન,
દેહીની તે હરે બુદ્ધિ, જેમ વા નાવને જળે.....(૧૪)

તેથી જેણે બધી રીતે, રક્ષેલી વિષયો થકી,
ઈન્દ્રિયો નિગ્રહે રાખી, તેની પ્રજ્ઞા થઈ સ્થિર.....(૧૫)

નિશા જે સર્વ ભૂતોની, તેમાં જાગ્રત સંયમી,
જેમાં જાગે બધાં ભૂતો, તે જ્ઞાની મુનિની નિશા.....(૧૬)

સદા ભરાતા અચલ પ્રતિષ્ઠ,
સમુદ્રમાં નીર બધાં પ્રવેશે,
જેમાં પ્રવેશે સહુકામ તેમ,
તે શાંતિ પામે નહિ કામકામી....(૧૭)

છોડીને કામના સર્વે, ફરે જે નર નિઃસ્પૃહ;
અહંતા મમતા મૂકી, તે પામે શાંતિ ભારત.....(૧૮)

આ છે બ્રહ્મ દશા એને, પામ્યે ના મોહમાં પડે,
અંત કાળેય તે રાખી, બ્રહ્મ નિર્વાણ મેળવે.....(૧૯)

ત્વમેવ માતા ચ પિતા ત્વમેવ,
ત્વમેવ બંધુશ્ચ સખા ત્વમેવ;
ત્વમેવ વિદ્યા, દ્રવિણં ત્વમેવ,
ત્વમેવ સર્વમ મમ દેવ દેવ

અસત્યો માંહેથી પ્રભુ પરમ સત્યે તું લઈ જા,
ઉંડા અંધારેથી પ્રભુ પરમ તેજે તું લઈ જા,
મહા મૃત્યુમાંથી અમૃત સમીપે નાથ લઈ જા,
તું હીણો હું છું તો, તુજ દરશનાં દાન દઈજા.

ઉપનિષદ ના મંત્રો

હરી ૐ

પૂર્ણ એ છે, પૂર્ણ આ છે,
પૂર્ણથી તો પૂર્ણ ઊગ્યું છે બધું
પૂર્ણ માંથી પૂર્ણ આપી દ્યો ભલે,
શેષ પાછળ પૂર્ણ રહેવાનું સદા

ૐ શાંતિઃ! ૐ શાંતિઃ! ૐ શાંતિઃ!

૫૬-૮૬૪ A

(માણભટ્ટની ભારતકથાનો ઢાળ)

૧

ઈશ-ભવન છે આ સચરાચર,
સ્વર્ણ-નિયમ ત્યાં આવો:
કમાઓ તે દઈ દઈને ખાઓ,
પર-ધન પર ના ધાઓ,
ખાઈ ભોગવી શું ખુશ થાઓ.?
માણસ છો કે ગીધ.?
ત્યાગમાં જ છે ભોગ ખરો ને
ખરું ખાધું જે દીધ.

૨

કામ કરો બહુ, ખૂબ ઘસાઓ,
સુખે શતાયું થાઓ:
માનવ તુજ પથ આ જ, અવર નહિ,
કર્મે કાં ગભરાઓ?

૩

આત્મઘાતકી અંધ જનો જે
આત્મમાર્ગ આ તજશે,
અસૂર્ય તમ-ઘન-ઘોર લોકમાં,
મર્યા પછી જઈ પડશે.

૪

હલે ચલે નહિ તોયે આત્મા
મનથી ગતિમાં વહેલો
દેવો એને શક્યા ન આંબી,
એકલ, આદિમ, પહેલો.
ઊભો આત્મા તો ય અગાડી,

દોડે તે સૌ પડયાં પછાડી;
એ આત્મા તે સૃષ્ટિ-માતા
પાતી જીવન-વારિ.

૫

ચાલે છે પણ નથી ચાલતો,
દૂર છતાં બહુ પાસે,
અંતરમાં એ સભર ભર્યોને
બહાર એ જ ચોપાસે.

૬

જે જન દેખે નિજની માંહી
સર્વે જીવ સમાયા,
સર્વ જીવમાં જુએ આપને,
તેને કોણ પરાયા?

૭

જે જ્ઞાનીને મન નિજ આત્મા
સર્વે જીવ સ્વરૂપી,
એ શિદ કોને દુભે.?
એને કોઈ શકે શેં દૂભી.?;

૮

આત્મતત્વ આ શુદ્ધ બુદ્ધ છે,
શરીર નહિ પણ શુક;
માંદું ન પડે, ચાંદું ન પડે,
પાપે પડે ન છિદ્ર.
કવિ મનીષી શરીર ભૂલી,
આત્મા થઈને રહેતો;
આપે અંદર પ્રગટ સ્વયંભૂ,
બહાર વિશ્વ થઈ વહેતો.
માનવતા શાશ્વત અનુભવના

જે કંઈ જેવા અર્થ-
એ મહાત્માને વર્યા સર્વ તે,
એ નર થયો કૃતાર્થ.

૯

કાળા તમમાં ખાતા ગોથાં,
જે જન ભજે અવિધા;
એથી ઊંડા તમમાં બૂડે,
જેઓ વેચે વિધા.

૧૦

નથી તમારી વિધા આત્મા,
નથી અવિદ્યા આત્મા;
ઋષિઓ મુનિઓ જે કોઈ જાણે
ન્યારો વર્ણે આત્મા.

૧૧

આત્માર્થે જે ભજે જ વિધા,
આત્માર્થે જે તજે અવિધ;
તજી અવિદ્યા મૃત્યુ તરશે,
અમર થશે ભજી વિધા.

૧૨

કાળા તમમાં ખાતા ગોથાં,
જે સંભૂતિ-હીન;
એથી ઊંડા તમમાં બૂડે,
જે સંભૂતિ-લીન.

૧૩

સંભવહીન-પણું નહિ આત્મા,
સંભવલીન-પણું નહિ આત્મા;
ઋષિઓ મુનિઓ જે કોઈ જાણે,
ન્યારો વર્ણે આત્મા.

૧૪

સંભૂતિ-પથ બ્રહ્મચર્ય-વ્રત,
જાણ્યાં તેણે જાણ્યો આતમ;
બ્રહ્મચર્ય થકી તે તરી મૃત્યુ,
સંભૂતિ થકી પીતા અમૃત.

૧૫

હિરણ્મય માયાવી પાત્રે,
સત્યનું મુખડું ઢાકયું;
ખોલ ખોલ હે સૂર્ય ! સત્ય તે,
સત્યધર્મી હું થાયું.

(ઉપજાતિ વૃત્ત)

૧૬

હે સૂર્ય આત્મજ્ઞ! હે વિશ્વપોષક!
હે જન્મદાતા! હે મૃત્યુ મોચક!
તારાં રૂડાં રશ્મિ મુજમાં ભરી દે,
મારાં પ્રતિરશ્મિ તુજમાં હરી લે.
ઊંચે ત્યહાં જોઉં તો જોઉં શું હું ?
કલ્યાણકારી આત્મા પ્રભુ તું;
નીચે અહીં આ હદયે હસી રહ્યો,
ચૈતન્યમૂર્તિ આત્મા પ્રભુ તું.
ત્યાં જે તું દેવ, અહીં તે હું માનવ;
તું તે જ આત્મા, હું તે જ આત્મા.

૧૭

પ્રયાણકાળે સહુ થાય સ્પષ્ટ,
શરીર તો ભસ્મ, આત્મા જ અમૃત;
ત્યારે આત્મા આત્મ વિશે મળી જશે;
વાયુ થઈ વાયુ ભેળો ભળી જશે;
શરીર તો ભસ્મ થઈ ખરી જશે,
કર્યા સુકર્મો સ્મૃતિમાં રહી જશે.
શરીરને ભૂલી ગતાત્મજીવનાં

કરેલ સત્કર્મ સૌ સંધરી લો;
તે ભસ્મ ગંગાજળમાં વહાવી
તેનાં કર્યા જીવનમાં ભરી લો.

૧૮

હે અગ્નિ! હે દેવ! અમને તું દોરજે,
કલ્યાણ પંથે અમને લઈ જજે!
હે વિશ્વના સૌ પથના પથંકરી!
હે આત્મના દ્વારના દ્વાર-સંતરી!
તને હજારો નમનો વળી વળી !
તને કરોડો નમનો ફરી ફરી !
વાટે નડે આવી પાપો હમારાં,
તે હીનને હાંકજે તું લડી લડી !
તને હજારો નમનો વળી વળી !
તને કરોડો નમનો ફરી ફરી !

હરી ૐ

પૂર્ણ એ છે, પૂર્ણ આ છે,
પૂર્ણથી તો પૂર્ણ ઊગ્યું છે બધું
પૂર્ણ માંથી પૂર્ણ આપી દ્યો ભલે,
શેષ પાછળ પૂર્ણ રહેવાનું સદા

ૐ શાંતિઃ! ૐ શાંતિઃ! ૐ શાંતિઃ!

પદ-૮૬૫ નિત્ય યુકત થઈ આમ, જે ભક્ત તમને ભજે

ગીતા : અધ્યાય-૧૨

ભક્તિ તત્વ

અર્જુન બોલ્યાઃ

નિત્ય યુકત થઈ આમ, જે ભક્ત તમને ભજે
ને જે અક્ષર, અવ્યકત તે બે માંહી કયા ચડે? ૧

શ્રી ભગવાન બોલ્યાઃ

મારામાં મનને પ્રોઈ, નિત્ય યુકત થઈ મને
ભજે પરમ શ્રદ્ધાથી, તે યોગી ચડતા ગણું.....૨

જેઓ અચિંત્ય, અવ્યક્ત, સર્વ વ્યાપક, નિશ્ચળ
એકરૂપ, અનિર્દેશ્ય, ધ્રુવ અક્ષરને ભજે ૩

ઈન્દ્રિયો નિયમે રાખી, સર્વત્ર સમબુદ્ધિના
સર્વભૂતહિતે રકત, તેને મને જ પામતા ૪

અવ્યકતે ચિત્ત ચોંટાડે, તેને કલેશ થતો વધુ
મહા પરિશ્રમે દેહી, પામે અવ્યકતમાં ગતિ ૫

મારા સર્વ કર્મોનો, કરી સંન્યાસ મત્પર
અનન્ય યોગથી મારાં, કરે ધ્યાન-ઉપાસના.....૬

મારામાં ચિત્ત પ્રોતા, તે ભક્તોનો ભવસાગરે
વિના વિલંબ ઉદ્ધાર કરું છું, પાર્થ હું સ્વયં.....૭

'હું'-માં જ મનને સ્થાપ, નિષ્ઠા મારી જ રાખ તું
તો મારામાં જ નિઃશંક, તું વસીશ હવે પછી.....૮

જો ન રાખી શકે સ્થિર, 'હું'-માં ચિત્ત સમાધિથી
તો મને પામવા ઈચ્છ, સાધી અભ્યાસ-યોગને.....૯

અભ્યાસેયે જો ન શકિત, થા મત્કર્મપરાયણ
મારા અર્થે કરે કર્મો, તોયે પામીશ સિદ્ધિને ૧૦

જો ન કરી શકે તેયે, આશરી મુજ યોગને
તો સૌ કર્મ ફળો ત્યાગ, રાખીને મનને વશ.....૧૧

ઊંચું અભ્યાસથી જ્ઞાન, જ્ઞાનથી ધ્યાન તો ચડે
ધ્યાનથી ફળનો ત્યાગ, ત્યાગથી શાંતિ સત્વરે ૧૨

અદ્વેષ સર્વ ભૂતોનો, મિત્રતા, કરુણા, ક્ષમા
નિર્મમ, નિરહંકાર, સુખે દુઃખે સમાનતા ૧૩

યોગી સદાય સંતોષી, જિતાત્મા, દઢ નિશ્ચયી
મનબુદ્ધિ મને અર્પ્યાં, તે મદભક્ત મને પ્રિય.....૧૪

જેથી દુભાય ના લોકો, લોકથી જે દુભાય ના
હર્ષ - ક્રોધ - ભય ક્ષોભે છૂટયા, જે તે મને પ્રિય ૧૫

પવિત્ર નિઃસ્પૃહી, દક્ષ ઉદાસીન, વ્યથા નહિ
સૌ કર્મારંભ છોડેલો, મારો ભક્ત મને પ્રિય ૧૬

ન કરે હર્ષ કે દ્વેષ, ન કરે શોક કે સ્પૃહા
શુભાશુભ ત્યજયાં જેણે, ભક્તિમાન મને પ્રિય ૧૭

સમ જે શત્રુને મિત્રે, સમ માનાપમાનમાં
ટાઢે - તાપે, સુખે - દુઃખે, સમ આસકિતહીન જે ૧૮

સમાન સ્તુતિ નિંદામાં, મૌની સંતુષ્ટ જે મળે
સ્થિર બુદ્ધિ, નિરાલંબ, ભકત જે, તે મને પ્રિય.....૧૯

આ ધર્મામૃતને સેવે, શ્રદ્ધાથી જેમ મેં કહ્યું
મત્પરાયણ જે ભક્તો, તે મને અતિશે પ્રિય ૨૦

પદ-૮૬૬ છોડીને સઘળા ધર્મો

ધ્યાન

છોડીને સઘળા ધર્મો, તારું જ શરણું ધર્યું
તું જ સકળ પાપોથી છોડાવ મુજને, પ્રભુ! ૧

વસીને સર્વ ભૂતોનાં હૃદયે, પરમેશ્વર!
માયાથી ફેરવે સૌને, જાણે યંત્ર પરે ધર્યાં ૨

તારે જ શરણે આવું સર્વભાવથી, કેશવ!
તારા અનુગૃહે લઈશ શાંતિ ને શાશ્વત પદ ૩

અનન્ય ચિત્તથી જેઓ કરે તારી ઉપાસના,
તે નિત્યયુકત ભકતોનો યોગક્ષેમ ચલાવતો ૪

પત્રં પુષ્પં ફલં તોયં જે આપે ભક્તિ થી તને,
ભક્તિ એ તે અપાયેલું આરોગે યત્નવાનનું ૫

જે કરું ભોગવું વા જે, જે હોમું, દાન જે કરું;
આચરું તપને વા જે, કરું અર્પણ તે તને ૬

સમ તું સર્વભૂતોમાં, વા'લા-વેરી તને નથી;
પણ જે ભક્તિ થી સેવે, તેમાં તું, તુજમાંહી તે ૭

મોટોયે કો દુરાચારી એકચિત્ત ભજે તને,
શીધ્ર તે થાય ધર્માત્મા, પામે શાશ્વત શાંતિને ૮

સ્ત્રીઓ, વૈશ્યો તથા શૂદ્રો, જીવો પાપીય યોનિના,
જો તારો આશરો લે તો, તેયે પામે પરંગતિ ૯

વીત-રાગ-ભય-ક્રોધ, તને આશ્રિત, તું-મય,
જ્ઞાન-તપે થઈ શુદ્ધ, પામ્યા ત્વદભાવને ઘણા ૧૦

અજન્મા, અવ્યાત્મા ને ભૂતોનો ઈશ્વરે છતાં,
ઊપજે આત્મમાયાથી તારી પ્રકૃતિ પર ચડી ૧૧

પ્રકૃતિ પ્રસેવે સૃષ્ટિ તારી અધ્યક્ષતા વડે;
તેના કારણથી થાય જગનાં પરિવર્તનો ૧૨

અવ્યકતરૂપ તું-થી જ ફેલાયું સર્વ આ જગત;
'તુ'-માં રહ્યાં બધાં ભૂતો તું તેમાંહી રહ્યો નથી ૧૩

નથીયે કો 'તું' -માં ભૂતો, શો તારો યોગ ઈશ્વરી!
ભૂતાધાર ન ભૂતોમાં ભૂત – સર્જક - રૂપ તું! ૧૪

સર્વગામી મહાવાયુ નિત્ય આકાશમાં રહે;
તેમ સૌ ભૂત તારામાં રહ્યા છે એમ જાણું હું ૧૫

તું જ આત્મા, હૃષીકેશ, ભૂતોનાં હૃદયો વિષે;
આદિ, મધ્ય તથા અંત તું જ છું ભૂતમાત્રનાં ૧૬

બીજ જે સર્વ ભૂતોનું જાણું હું તેય તું જ છું;
તું વિનાનું નથી લોકે કોઈ ભૂત ચરાચર ૧૭

જે કોઈ સત્વમાં કાંઈ લક્ષ્મી, વીર્ય વિભૂતિ વા,
જાણું તે સઘળું, તારા તેજના અંશથી થયું ૧૮

ભગવન્ લાભ શો મારે, જાણી વિસ્તારથી ઘણા;
એક જ અંશથી તારા, આખું વિશ્વ ધરી રહ્યો ૧૯

બીજું કોઈ નથી તત્વ , તારાથી પર જે ગણું;
'તું'- માં આ સૌ પરોવાયું, દોરામાં મણકા સમું ૨૦

ભૂતેશ, ભૂતકર્તા હે, દેવદેવ, જગત્પતે!
યોગેશ્વર, નમી માગું અખંડ તુજ યોગને. ૨૧

તું જ આ જગનો ધાતા, પિતા, માતા, પિતામહ;
જ્ઞેય, પવિત્ર ઓંકાર, ઋગ, યજુર, સામવેદ તું ૨૨

પ્રભુ, ભર્તા, સુહૃદ, સાક્ષી, નિવાસ, શરણું, ગતિ;
ઉત્પત્તિ, પ્રલય, સ્થાન, નિધાન, બીજ, અવ્યય ૨૩

સાક્ષીમાત્ર, અનુજ્ઞાતા, ભર્તા, ભોકતા, મહેશ્વર,
કહેવાય પરમાત્માયે, દેહે પુરુષ તું પરં ૨૪

અવ્યવી પરમાત્મા તું, વિના-આદિ, વિના-ગુણો;
તેથી દેહે રહે તોયે, તું અકર્તા, અલિપ્ત રહે ૨૫

સૂક્ષ્મતા કારણે વ્યોમ સર્વવ્યાપી અલિપ્ત રહે;
આત્મા તું તેમ સર્વત્ર વસી દેહે અલિપ્ત રહે ૨૬

કાં જે તું ક્ષરથી પાર, અક્ષરથીય ઉત્તમ,
તેથી તું લોક ને વેદે વર્ણાય પુરુષોત્તમ ૨૭

તમે પરં અક્ષર, જ્ઞેય તત્વ,
તમે મહા આશ્રય વિશ્વનું આ;
અનાશ છો, શાશ્વતધર્મપાળ,
જાણું તમે સત્ય અનાદિ દેવ.....૨૮

પુરાણ છો, પુરુષ, આદિ દેવ,
તમે જ આ વિશ્વનું અંત્ય ધામ;
જ્ઞાતા તમે; જ્ઞેય, પરં પદે છો,
તમે ભર્યું વિશ્વ, અનંત રૂપ!.....૨૯

જેથી પ્રવર્તતાં ભૂતો, જેણે વિસ્તાર્યું આ બધું
તું જ તે સર્વ, દેવેશ, પરંબ્રહ્મ સનાતન.....૩૦

નિવાસ સૌના હૃદયે કરે તું,
'તું' - થી સ્મૃતિ, જ્ઞાન તથા વિવેક;
વેદો બધાનું તું જ એક વેધ
વેદાન્તકર્તા તું જ વેદવેત્તા.....૩૧

જેને કહે 'અક્ષર' વેદવેત્તા,
જેમાં વિરાગી યતિઓ પ્રવેશે;
જે કાજ રાખે વ્રત બ્રહ્મચર્ય,
ઓંકાર શબ્દે પદ વર્ણવે જે, ...૩૨

સૂર્ય જેને પ્રકાશે ના, ના ચંદ્ર, અગ્નિયે નહીં;
જયાં પોંચી ન ફરે પાછા, તારું તે ધામ ઉત્તમ.....૩૩

પરંબ્રહ્મ, પરંધામ, છો પવિત્ર તમે પરં,
આત્મા, શાશ્વત ને દિવ્ય, અજન્મા, આદિ ને વિભુ.....૩૪

તમારું રૂપ જાણે ના, દેવો કે દાનવો, પ્રભુ!
તમે જ આપને આપે જાણતા, પુરુષોત્તમ ૩૫

અવજાણે તમને મૂઢો માનવી દેહને વિષે;
ન જાણતા પરંભાવ તારો ભૂત મહેશ્વરી ૩૬

તારાં જન્મ તથા કર્મ દિવ્ય જે આમ તત્વથી
જાણે, તે ન ફરી જન્મે, મર્યે પામે તેને જ તે ૩૭

મહાત્માઓ તને જાણી ભૂતોનો આદિ અવ્યય,
અનન્ય મનથી સેવે દૈવી પ્રકૃતિ આશર્યા.....૩૮

કીર્તિ તારી સદા ગાતા, યત્નવાન, વ્રતે દઢ,
ભક્તિ થી તુજને વંદી ઉપાસે નિત્ય યોગથી.....૩૯

જ્ઞાનયજ્ઞેય કો ભકતો સર્વવ્યાપી તને ભજે
એકભાવે, પૃથગ્ભાવે, બહુ રીતે ઉપાસતા ૪૦

સતત એક ચિત્ત જે સદા સંભારતો તને,
તે નિત્યયુકત યોગીને સે'જે તું પ્રાપ્ત થાય છે.....૪૧

તને પોં'ચી મહાત્માઓ, પામેલા શ્રેષ્ઠ સિદ્ધિને,
વિનાશી, દુઃખનું ધામ, પુનર્જન્મ ધરે નહીં.....૪૨

રહેલો આત્મભાવે તું, તેજસ્વી જ્ઞાનદીપથી
કરુણા ભાવથી મારા અજ્ઞાન તમને હણ.....૪૩

મને અખંડ યોગીને ભજતા પ્રીતિથી તને,
આપ તે બુદ્ધિનો યોગ, જેથી આવી મળું તને.....૪૪

મન-ભક્તિ તને અર્પુ, તને પૂજું, તને નમું;
નિશ્ચે તને જ પામીશ, 'તુ' - પરાયણ, ઈશ્વર! ૪૫

ॐ અનુક્રમ ૩૫

ध्यानम्

सर्वधर्मान् परित्यज्य त्वमेकं शरणं गतः।
त्वमेव सर्वपापेभ्यो मोक्षयस्व हि मां प्रभो ॥ १ ॥
ईश्वरः सर्वभूतानां त्वमेव हृदये स्थितः।
भ्रामयन् सर्वभूतानि यन्त्रारूढानि मायया ॥ २ ॥
त्वामेव शरणं यामि सर्वभावेन केशव ।
त्वत्प्रसादादवाप्स्येडहं शाखवतं पदमव्ययम् ॥ ३ ॥
अनन्यारिचन्तयन्तस्त्वां ये जनाः पर्युपासते ।
तेषां नित्याभियुकतानां योगक्षेमवहोसि वै ॥ ४ ॥
पत्रं पुष्पं फलै तोयं यस्ते भकत्या प्रयच्छति |
तस्य त्वं भकत्युपहृतमश्नासि प्रयतात्मनः ॥ ५ ॥
यत्करोमि यदश्नामि यज्जुहोमि ददामि यत्।
यत्तपस्यामि हे देव तत्करोमि त्वदर्पणम् ॥ ६ ॥
समस्तवं सर्वभूतेषु न ते देष्योडस्ति न प्रियः |
ये भजन्ति तु त्वां भकत्या त्वयि ते त्वं च तेष्वससि ॥ ७ ॥
अपि चेत्सुदुराचारो भजते त्वामनन्यभाक् ।
क्षिपं भवति धर्मात्मा शश्वच्छान्ति निगच्छति ॥ ८ ॥
त्वां हि देव व्यपाश्रित्य येडपि स्युः पापयोनयः ।
स्त्रियो वैश्यास्तथा शूद्रास्तेडपि यान्ति परां गतिम् ॥ ९ ॥
वीतरागभयक्रोधास्त्वन्मयास्त्वामुपाश्रिताः ।
बहवो ज्ञानतपसा पूतस्त्वदभावमागतः ॥ १० ॥
अजेडपि सन्नव्ययात्मा भूतानामीश्वरोडपि सन् ।
प्रकृतिं स्वामधिष्ठाय संभवस्यात्ममायया ॥ ११ ॥
त्वयाध्क्षेण प्रकृतिः सूयते सचराचरम् ।
हेतुनानेन देवेश तगद्धिपरिवर्तते ॥ १२ ॥

त्वया ततमिदं सर्व जगदव्यकतमूर्तिना ।
त्वत्स्थानि सर्वभूतानि न च त्वं तेष्ववस्थितः ॥ १३ ॥
न च त्वत्सानि भूतानि हन्त ते योगमैश्वरम् ।
भूतभून च भूतस्थस्त्वदात्मा भूतभावनः ॥ १४ ॥
यथाऽऽकाशस्थितो नित्यं वायुः सर्वत्रगो महान् ।
तथा सर्वाणि भूतानि त्वत्स्थानीत्युपधारये ॥ १५ ॥
त्वमेवात्मा हृषीकेश सर्वभूताशयस्थितः ।
त्वमेवादिश्च मध्यं च भूतानामन्त अव च ॥ १६ ॥
यच्चापि सर्वभूतानां बीज तत्त्वमसि प्रभो।
न तदस्ति विना यत्स्यात्त्वया भूतं चराचरम् ॥ १७ ॥
यद्यद्धिभूतिमत्सत्त्वं श्रीमदूर्खितिमिव वा।
तत्तदेवावगच्छामि तव तेर्जेऽशसम्भवम् ॥ १८ ॥
भगवन् बहुनैतेन कि ज्ञातेन मया प्रभो।
विष्टभ्य त्वमिदं कृत्स्नमेकांशेन स्थितो जगत् ॥ १९ ॥
त्वत्तः परतरं नाऽन्यत् किंचिदस्ति जनार्दन ।
त्वयि सर्वमिदं प्रोतं सूत्रे मणिगणा इव ॥ २० ॥
भूतभावन भूतेश देवदेव जगत्पते ।
योगेश्वर नतोऽस्मि त्वां त्वचवित्तं सततं करू ॥ २१ ॥
पिता त्वमस्य जगतो माता धाता पितामहः ।
वेद्यं पवित्रमोडकार ऋक् साम यजुर्वेद च ॥ २२ ॥
गतिर्भर्ता प्रभुः साक्षी निवासः शरणं सुहृत् ।
प्रभवः प्रलयः स्थानं निधा बीजणनव्ययम् ॥ २३ ॥
उपद्रष्टानुमन्ता च मर्ता भोक्ता महेश्वरः ।
परमात्मेति चाप्युकतो देहे त्वं पुरूषः परः ॥ २४ ॥
अनादित्वान्निर्गुणत्वात्परमात्मा त्वमव्ययः ।
शरीरस्थोऽपि देवेश न करोषि न लिप्यसे ॥ २५ ॥

यथा सर्वगतं सौक्ष्म्यादाकाशं नोपलिप्यते ।
सर्वत्रावस्थितो देहे तथा त्वं नोपलिष्यसे ॥ २६ ॥
यस्मात्क्षरमतीतस्त्वमक्षरादपि चोत्तमः ।
अतोऽसि लोके वेदे च प्रथितः पुरूषोत्तमः ॥ २७ ॥

तमक्षरं परमं वेदितव्य
त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।
त्वमव्ययः शाश्वतधर्मगोप्ता
सनातनस्त्वं पुरूषो मतो मे ॥ २८ ॥

त्वमादिदेवः पुरूषः पुराण-
स्त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।
वेत्तासि वेद्यं च परं च धाम “
त्वया ततं विश्वमनन्तरूप ॥ २९ ॥

यतः प्रवृतिर्भूतानां येन् सर्वमिदं ततम्।
तत्त्वमेवासि देवेश परं ब्रह्म सनातनम् ॥ ३० ॥

सर्वस्य च त्वं हृदि सन्निविष्ट-
सत्वतः स्मृतिर्ज्ञानमपोहनं च।
वेदैश्च सर्वैरसि वेद्यमेकं
वेदान्तकृद्वेदविदेव च त्वम् ॥ ३१ ॥

यदक्षरं वेदविदो वदन्ति
विशन्ति यद्यतयो वीतरागाः|
यदिच्छन्तो ब्रह्मचर्य चरन्ति
ओकारवाच्यं पदमव्ययं यत् ॥ ३२ ॥

न यद् भासयते सूर्यो न शशांको न पावकः।
यद् गत्वा न निवर्तन्ते तद् धाम परमं तव ॥ ३३ ॥
पर् ब्रह्म परं धाम् पवित्रं परमं भवान्।
पुरूषः शाश्वतो दिव्य आदिदेवो ह्यजो विभुः ॥ ३४ ॥

न हि ते भगवन् व्यकित विदुर्देवा न दानवाः।
स्वयमेवात्मनाडडत्मानं वेत्थ त्वं पुरूषोतम ॥ ३५ ॥
अवजानन्ति त्वां मूढा मानुषीं तनुमात्रितम्।
परं भावमजानन्तस्तव भूतमहेश्वरम् ॥ ३६ ॥
जन्म कर्म च ते दिव्य जनो यो वेत्ति तत्त्वतः।
त्यकत्वा देहं पुनर्जन्म नैति त्वामेत्यसंशयम् ॥ ३७ ॥
महात्मानो हि त्वां नाथ दैवीं प्रकृतिमाश्रिताः।
भजन्त्यनन्यमनसो ज्ञात्वा भूतादिमव्ययम् ॥ ३८ ॥
सततं कीतैयन्तस्त्वां यतन्तश्च दढव्रताः।
नमस्यन्तश्च त्वां भकत्या नित्ययुक्ता उपासते ॥ ३९ ॥
ज्ञानयज्ञेन चाप्यन्ये यजन्तस्त्वामुपासते।
अओकत्वेन पृथकत्वेन बहुधा विश्वतोमुखम् ॥ ४०॥
अनन्यचेताः सततं यस्त्वां स्मरति नित्यशः।
तस्य त्वं सुलभो देव नित्ययुक्तस्य योगिनः ॥ ४१ ॥
त्वामुपेत्य पुनर्जन्म दुःखालयमशाश्वतम्।
नाप्नुवन्ति महात्मानः संसिद्धिं परमां गताः ॥ ४२ ॥
मम् द्येवानुकम्पार्थ बुद्धेरज्ञानज तमः।
नाशयस्वात्मभावस्थो ज्ञानदीपेन भास्वता ॥ ४३ ॥
मह्यं सततयुक्ताय भजते प्रीतिपूर्वकम् ।
प्रयच्छ बुद्धियोगं तं येन त्वामुपयाम्यहम् ॥ ४४ ॥
त्वन्मना अस्मि ते भवततस्त्वां यजे त्वां नमाम्यहम् ।
त्वामेवैष्यामि विश्वात्मन्सर्वथा त्वत्परायणः ॥ ४५ ॥

ॐ अनुक्रम ३५

પદ-૮૬૭ પહેલાં સમરીએ ગણપતિ દેવને

પહેલાં સમરીએ....ગણપતિ દેવને
હાં રે વ્હાલો વિઘ્નને હરનારો..... સમરીએ રે ગણપતિ દેવને

સર્વે શુભ કાર્યએ પ્રથમ પુજાય છે
શેષને મહેશ ગુણ ગણેશના ગાય છે
હાં રે પાર્વતીનો રખવાળો .....સમરીએ રે

રિદ્ધિ-સિદ્ધિનો એ સ્વામી ગણાય છે
કાર્તિકેય સ્વામી ને બહેન ઓખાનો ભાઈ છે
હાં રે કાર્યો સફળ કરનારો.....સમરીએ રે

અધિપતિને ઊંચે આસન પધરાવીએ
મન ગમતા મોદક ને મેવા ધરાવીએ
હાં રે આરોગશે શિવનો દુલારો .....સમરીએ રે

એ રે સૂંઢાળામાં સદગુણ અમાપ છે
લક્ષ ને લાભ બેઉ બેટાનો બાપ છે
હાં રે રણછોડ બુદ્ધિ દેનારો .....સમરીએ રે

ૐ અનુક્રમ ૩૫

પદ-૮૬૮ શ્રી સત્યનામ કબીર સાહેબની આરતી

શ્રી રામકબીર ભગવાન પ્રભુ રામકબીર ભગવાન
આરતી કરીએ તમારી (૨) દેજો ભક્તિ જ્ઞાન...ઊઁશ્રી રામકબીર ભગવાન

ચૌદસો છપ્પન સંવત જેઠ સુદી પૂનમ (૨)
કાશીમાં લહર તળાવે (૨) પ્રગટયા પૂરણ બ્રહ્મ... ઊઁશ્રી રામકબીર ભગવાન

નીરૂ-નિમાઈને ત્યાંહી દોહી છોટી ગાય પ્રભુ (૨)
રામાનંદ ગુરુ કીધા (૨) રામમંત્ર પાય... ઊઁશ્રી રામકબીર ભગવાન

મહાન કીધો સિકંદર દિલ્હીનો બાદશાહ પ્રભુ (૨)
શેખ તકીને નાથ્યો (૨) હિન્દુ રક્ષણરાહ... ઊઁશ્રી રામકબીર ભગવાન

સમુદ્ર જોરથી ત્રાટક્યો જગન્નાથપુરી માંહી પ્રભુ (૨)
સ્થપાવ્યા કૃષ્ણ પ્રભુને (૨) પૂર્વધામ ચાહે... ઊઁશ્રી રામકબીર ભગવાન

માગસર સુદી અગિયારસ પંદરસો પચ્ચોતેર પ્રભુ (૨)
સત્યલોક પધાર્યા (૨) શાપ ટાળી મગહર... ઊઁશ્રી રામકબીર ભગવાન

સત્ય અહિંસા એકતા એક પરમેશ્વર વાદ પ્રભુ (૨)
વિશ્વબંધુત્વની ભાવના (૨) સ્થાપી બ્રહ્મનાદ... ઊઁશ્રી રામકબીર ભગવાન

આરતી રામકબીરની જે કોઈ ગાશે પ્રભુ (૨)
કહે દયારામ સ્વામી (૨) મોક્ષ ભાથું થાશે... ઊઁશ્રી રામકબીર ભગવાન

રામકબીર ભગવાન, પ્રભુ રામકબીર ભગવાન
સત્યલોક નિવાસી સતમતના કરનાર... ઊઁશ્રી રામકબીર ભગવાન

ઊઁ અનુક્રમ ૩૫

પદ-૮૬૯ સત્યનામ કબીર સત્યનામ કબીર

ધુન

સત્યનામ કબીર સત્યનામ કબીર
ગુરુદેવ કબીર ગુરુદેવ કબીર
આવો આવો રે કબીર આવો આવો રે કબીર
ભીડ ભાંગો રે કબીર, ભીડ ભાંગો રે કબીર
દર્શન દેજો રે કબીર, દર્શન દેજો રે કબીર
સત્યનામ કબીર, સત્યનામ કબીર

ॐ

અનુક્રમ ૩૫

પદ-૮૭૦ નંદ ઘેર આનંદ થાય, ગોકુળમાં

નંદ ઘેર આનંદ થાય,
ગોકુળમાં નંદ ઘેર આનંદ થાય.
અવિનાશીએ અવતાર લીધો,
માતાનું મન હરખાય .....ગોકુળમાં નંદ ઘેર
શ્રાવણ વદ મધ્ય આઠમની રાતે,
મંદ મંદ વાયુ લ્હેરાય .....ગોકુળમાં નંદ ઘેર
નંદના લાલને મોતીડે વધાવ્યા,
ઝળહળ આરતી થાય .....ગોકુળમાં નંદ ઘેર
ગાંડાને ઘેલા ગોવાળિયાઓ,
નાચે કૂદે ને ગાય .....ગોકુળમાં નંદ ઘેર
શણગાર સજી ગોપીઓ આવે,
લઈને પૂજાનો થાળ .....ગોકુળમાં નંદ ઘેર
કંકુ કેસરના સાથિયા પુરાયા,
ઘેર ઘેર તોરણ બંધાય .....ગોકુળમાં નંદ ઘેર
ગાયો નાચે ગોવાળિયા નાચે,
ગોરસના છાંટણા થાય .....ગોકુળમાં નંદ ઘેર
હીરા માણેકના દાનો અપાયાં
વિપ્રોને ગાયો અપાય.....ગોકુળમાં નંદ ઘેર
ઘોડે બેસીને જુવાનો ચાલ્યા
ઘરડાંઓ પાલખીમાંય .....ગોકુળમાં નંદ ઘેર
ચાંદો સૂરજ ને નવલખ તારલાં,
દર્શન કરી હરખાય .....ગોકુળમાં નંદ ઘેર
સનકાદિક બ્રહ્મા, નારદ, શંકર,
સ્વર્ગમાં પુલકિત થાય.....ગોકુળમાં નંદ ઘેર
શિવરામ કહે છે ધર્મ પ્રસારવા,
પ્રભુનો અવતાર થાય .....ગોકુળમાં નંદ ઘેર

પદ-૮૭૧ પગ મને ધોવા દો રઘુરાય

પગ મને ધોવા દો રઘુરાય, પ્રભુ મને શક પડયો મનમાંય.....પગ મને

રામ લક્ષ્મમ જાનકી તીર ગંગાને જાય;
નાવ માંગી નીર તરવા ગુહ બોલ્યો ગમ ખાઈ .....પગ મને

રજ તમારી કામણગારી મારી નાવ નાર બની જાયજી,
તો તો મારા રંક જનની આજીવિકા ટળી જાયજી .....પગ મને

જોઈ ચતુરતા ભીલ જનની જાનકી મુશ્કરાયજી
અભણ કેવું યાદ રાખે ભણેલા ભૂલી જાયજી .....પગ મને

દિન દયાળુ આ જગતમાં ગરજ કેવી ગણાયજી
આપ જેવાને ઉભા રાખી પગ પખાળી જાયજી .....પગ મને

નાવડીમાં બાવડી ઝાલી રામની ભીલરાયજી
પાર ઉતારીને બોલ્યાં તમે શું લેશો ઉતરાઈ.....પગ મને

નાઈની કદી નાઈ લે નહીં આપણે ધંધા ભાઈજી
કાગ ન માગે ખારવો કદિ ખારવાની ઉતરાઈ .....પગ મને

ૐ અનુક્રમ ૩૫

પદ-૮૭૨ પંઢરપુરને પાદર રહેતો કુંભાર

પંઢરપુરને પાદર રહેતો કુંભાર ગોરો નામ રે,
માટીનું એ કામ જ કરતો, રટતો વિઠ્ઠલ નામ રે!.....પંઢરપુર

પત્ની એની બહુ છે શાણી, તે ગઈ છે ભરવાને પાણી,
બાળક સોંપ્યો છે ગોરાને, થઈ ગઈ છે ઝાઝી વાર રે! .....પંઢરપુર

ગોરો માટી ઘડી રહ્યો છે, ધ્યાન ધણીનું ધરી રહ્યો છે,
એના પગની પાસે રે આવ્યો રમતો નાનો બાળ રે! .....પંઢરપુર

પગ તળે ત્યાં બાળક આવ્યો, માટી ભેળો માટી બનાવ્યો,
ટુકડે ટુકડા થઈ ગયા પણ રહ્યું નહીં કાંઈ ભાન રે! .....પંઢરપુર

પાણી ભરીને પત્ની આવી, તરત પતિને પૂછવા લાગી,
બાળક મારો કયાં સંતાડયો, બતાવોને નાથ રે! .....પંઢરપુર

હું બાળકની વાત ન જાણું, ભક્તિમાં છે ધ્યાન મારું,
તેં મૂકયો છે તું શોધી લે, બોલ્યો બોલ કુંભાર રે! .....પંઢરપુર

રડતી ક્કળતી માથું કૂટતી, બેટા બેટા કહીને રડતી,
નજર પડી ત્યાં માટી ઉપર, દીઠાં હાડ ને ચામ રે!....પંઢરપુર

વિઠ્ઠલ મારી વ્હારે ચઢજો, અબળાની એક અરજી સુણજો,
નામ તમારું લેતાં લેતાં માર્યો મારો બાળ રે!.....પંઢરપુર

સાધુ સ્વરૂપે વિઠ્ઠલ આવ્યા, ગોરાને મન ઝાઝા ભાવ્યા,
બાળ સજીવન રમતો કીધો, થઈ ગયા અંતર્ધાન રે!.....પંઢરપુર

ધન્ય છે ગોરા! ભક્તિ તારી, અમ્મર બની ગઈ કહાણી,
ભકતજનો કહે છે કર જોડી, ધરજે એવું ધ્યાન રે! .....પંઢરપુર

પદ-૮૭૩ કોઈ આજ જશે કોઈ કાલ

કોઈ આજ જશે કોઈ કાલ, આ તો પંખીડાંનો મેળો,
માટે ભજી લો દીનદયાળ, આ તો પંખીડાનો મેળો.
આ તો પંખીડાનો મેળો, આ તો યુગદર્શનનો ફેરો .....કોઈ આજ

સહુએ ઋણાનુબંધે મળિયાં, કોઈ જનમનાં સુકૃત ફળિયાં,
સહુ આવ્યાં તેવાં જાય આ તો પંખીડાંનો મેળો .....કોઈ આજ

માયાનો આ ખેલ છે ખોટો, કાયા પાણીનો પરપોટો,
કયારે ફૂટે શું કહેવાય ? આ તો પંખીડાનો મેળો .....કોઈ આજ

સાથે કોઈ આવ્યું ના આવે, સહુએ સહુના રસ્તે જાવે,
જેવાં વાદળિયાં વિખરાય આ તો પંખીડાંનો મેળો .....કોઈ આજ

મળિયો માનવ જન્મ અમોલો, સમજી હરિભજનમાં ડોલો,
શંકર અમૃતવાણી ગાય આ તો પંખીડાંનો મેળો .....કોઈ આજ

ૐ અનુક્રમ ૩૫

પદ-૮૭૪ કોઈ કોઈનું નથી રે

કોઈ કોઈનું નથી રે, કોઈ કોઈનું નથી રે.
નાહકમાં બધા મરે મથી મથી રે.....કોઈ

મનથી માનેલાં કે આ બધાં મારાં,
માની લે જીવડા, ન મારાં કે તારાં;
સ્વાર્થ વિના પ્રીતિ કોઈ કરતું નથી રે.....કોઈ

આ મારો દીકરો, આ મારો તાત છે,
આ મારી ઘરવાળી, આ મારી માત છે;
મૂઆ પછવાડે કોઈ મરતું નથી રે.....કોઈ

કંઈક ગયા ને કંઈક છે જવાના,
નથી કાયમ કોઈ રહેવાના,
ગયા એના નથી કાંઈ સમાચાર રે.....કોઈ

પરમ કૃપાળુએ જનમ દીધો છે,
પાળી પોષીને મોટો કીધો છે;
તારા હૈયે નામ એનું વસતું નથી રે.....કોઈ

ॐ અનુક્રમ ૩૫

પદ-૮૭૫ કોણે તને શામળો કીધો રે ગોવાળિયા

કોણે તને શામળો કીધો રે ગોવાળિયા,
કોણે તને શામળો કીધો રે?
કોણે તને કામળો દીધો રે શામળિયા,
કોણે તને કામળો દીધો રે?
મથુરામાં જન્મ જ લીધો,
ગોકુળમાં જઈ વાસો કીધો રે, ગોવાળિયા.....કોણે તને

દેવકીજીએ જન્મ જ દીધો,
જશોદાના ખોળે જઈ બેઠો રે, ગોવાળિયા.....કોણે તને

માથે મુગટ ને કાનોમાં કુંડળ,
મુખ પર મોરલી ધરી રે, ગોવાળિયા.....કોણે તને

શરદપૂનમનો રાસ રચ્યો છે,
સોળસેં ગોપીમાં એક કાનો રે, ગોવાળિયા.....કોણે તને

વૃંદાવનમાં ધેનુ ચરાવે,
મહીનાં દાણ લેતો દીઠો રે, ગોવાળિયા.....કોણે તને

બાઈ મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરના ગુણ,
ચરણકમળ બલિહારી રે, ગોવાળિયા.....કોણે તને

ૐ અનુક્રમ ૩૫

પદ-૮૭૬ પારણે ઝુલાવું ઝૂલો નંદલાલા

પારણે ઝુલાવું ઝૂલો ઝૂલો નંદલાલા
માતા જશોદા ગાય છે હાલા
હાલા રે હાલા કરું કાલાવાલા
છાનો રહે ચૂપ રે સાકર ને દૂધ લે
પાઉં કનૈયા પીઓ નંદલાલા .....પારણે

છાનો રહેને કુંવર કનૈયા
કાલે મંગાવીશ તારી મોરલીયા
છાનો રહે ચૂપ રે માખણ તે ખૂબ રે
આપું કનૈયા ખાવો નંદલાલા .....પારણે

જરકસી જામો સીવડાવું કાન ટોપી
છાનો રહે તો પરણાવીશ ગોપી
છાનો રહે ચૂપ રે દેતો ના દુઃખ રે .....પારણે

રમવાને આપું તને લખોટી
છાનો રહે નહિતર લાવું હું સોટી
છાનો રહે ચૂપ રે દેતો ના દુઃખ રે .....પારણે

માન્યું નહિ ત્યારે માતાજી ખિજાય
સોટી લીધીને કનૈયા ધ્રુજયા
છાનો રહે ચૂપ રે દેતો ના દુઃખ રે .....પારણે

સોટી દેખીને કનૈયો હસિયો
માત જશોદાનાં અંતરમાં વસીયો
છાનો રહે ચૂપ રે દેતો ના દુઃખ રે .....પારણે

કહે ગજાનંદ કરીને વ્હાલા
નિરંજન નિરાકાર પોતે નંદલાલા
તોય બાળ ચેષ્ટા કરે નંદલાલા .....પારણે

પદ-૮૭૭ અમે મહિયારાં રે ગોકુળ ગામનાં

અમે મહિયારાં રે ગોકુળ ગામનાં
એ જી...મારે મહી વેચવાને જાવાં, મહિયારાં રે
ગોકુળ ગામનાં .....અમે

મથુરાની વાટ મહી વેચવાને નીસરી,
નટખટ એ નંદકિશોર માગે છે દાણ જી;
એ જી...મારે દાણ લેવાં ને દેવાં, મહિયારાં રે
ગોકુળ ગામનાં .....અમે

માડી જશોદાજી કાનજીને વારજો,
દુઃખડા દે છે લાખ નંદજીનો લાલો;
એ જી...મારે દુઃખ સહેવા ને કહેવાં, મહિયારાં રે
ગોકુળ ગામનાં .....અમે

યમુનાને કાંઠે કહાન વાંસળી વગાડતો
ભુલાવે ભાન સાન, ઊંઘથી જગાડતો;
એ જી...મારે ઝટ જાવું ને જોવું, મહિયારા રે
ગોકુળ ગામનાં .....અમે

મહેતા નરસૈંયાનો સ્વામી લાડલો કાનજી,
ઉતારે આતમના ભવ ભવના ભાર જી;
એ જી...નિર્મળ હૈયાની વાત કહેવા, મહિયારાં રે
ગોકુળ ગામનાં .....અમે

ૐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૭૮ મારાં આજે સૌને રામકબીર રે

મારાં આજે સોને રામકબીર રે
બે હાથ જોડી મસ્તક નમાવું રે.....મારાં
જેને જયારે મળે ત્યારે તેને કે'જો રે.....મારાં

ભકત સમાજના ગુરૂ કબીર રે
એને કદી ના વિસરીએ રે.....મારાં

માતા નર્મદાના બેટે કબીરવડ રે
તે તો યાત્રાનું મોટું ધામ રે.....મારાં

સુરત શહેરમાં ખાંગડશેરી રે
તેમાં ભક્તોનું મોટું મંદિર રે .....મારાં

થયું એક મંદિર મુંબઈ શહેરમાં
એનો લાભ પરદેશીઓ લેશે રે .....મારાં

તમે હરતાં ફરતાં કામો કરતાં રે
તમે રામજીનું સ્મરણ કરજો રે.....મારાં

તમો ગામે ગામ સંદેશો મોકલાવજો
તમે પધારો કબીરના પંથ રે .....મારાં

નહિ સમજાય તો સંતને મળજો રે
રામકબીરથી સહુ સુખ મળશે રે .....મારાં

જે કોઈ રામકબીરને વિસરશે રે
તેનો અવતાર એળે જાશે રે .....મારાં

મહિલા મંડળની એવી વિનંતિ રે
જો કોઈ ભૂલ્યા હોય યાદ કર્તા થઈ જાજો રે .....મારાં

પદ-૮૭૯ રામ તમે આવો ઘનશ્યામ તમે આવો

રામ તમે આવો ઘનશ્યામ તમે આવો
અરજી સુણી ને રાધે - શ્યામ તમે આવો .....ટેક

મનના મંદિરયામાં સાથિયા પૂર્યા છે.
આસોપાલવના તોરણ બાંધ્યા છે.
આવો આવો હરિ કહું છું ફરી ફરી, ભગવાન રે.....રામ

તમે ભક્તોના પિતા કહેવાયા.
તમને બોલાવયે શાને ન આવો?
વાટ જોઈ રહ્યો, હું તો રોઈ રહ્યો મારા શ્યામ રે.....રામ

નૈયા નરહરિ પાર ઉતારજો
તમને સોંપી છે, આવી ઉગારજો
મારું કોઈ નથી, થાકયો મથી મથી, મારા રામ રે .....રામ

પદ-૮૮૦ હેરી મેં તો પ્રેમ દિવાની

હેરી મેં તો પ્રેમદિવાની, મેરા દરદ ન જાને કોય,
સૂલી ઉપર સેજ હમારી, કિસ બિધ સોણા હોય?
ગગન-મંડલ પૈ સેજ પિયાકી, કિસ બિધ મિલણા હોય ? .....હેરી

ઘાયલકી ગત ઘાયલ હી જાનૈ, કિ જિન લાગી હોય;
જૌહરી કી ગતિ જૌહરી જાને, કિ જિન જૌહર હોય .....હેરી

દરદકી મારી બન ડોલું, વૈદ મિલ્યા નહીં કોય;
મીરાંકી પ્રભુ પીર મિટેગી, જબ વૈદ સાઁવલિયા હોય .....હેરી

પદ-૮૮૧ ભક્તિ કરતા છૂટે પ્રાણ

ભક્તિ કરતાં છૂટે પ્રાણ પ્રભુ ! એવું માગું રે
રહે જનમ-જનમનો સાથ, પ્રભુ ! એવું માગું રે

તારું મુખડું મનોહર જોયા કરું,
મારું દિલડું તુજમાં પોયા કરું;
રહે પ્રીત તમારી, નાથ! પ્રભુ એવું માગું રે .....ભક્તિ

મારી આશા નિરાશા કરશો નહિ,
મારા અવગુણ હૈયે ધરશો નહિ;
રહે શ્વાસે શ્યામ! પ્રભુ ! એવું માગું રે .....ભક્તિ

મારાં પાપ ને તાપનો નાશ કરો,
તારો નંદુ સેવક, સહાય કરો;
રહે ચરણકમળ વિશ્વાસ, પ્રભુ ! એવું માગું રે .....ભક્તિ

ૐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૮૨ સુખ દુઃખ મનમાં ન આણીએ

સુખદુઃખ મનમાં ન આણીએ, ઘટ સાથે રે ઘડિયાં,
ટાળ્યાં તે કોઈનાં નવ ટળે, રઘુનાથનાં જડિયાં .....સુખ

નળ રાજા સરખો નર નહિ, જેને દમયંતી રાણી,
અડધે વસ્ત્રે વનવન ભમ્યાં, ન મળ્યાં અન્ન કે પાણી .....સુખ

પાંચ પાંડવ સરખા બંધવા, જેને દ્રૌપદી રાણી,
બાર વરસ વન ભોગવ્યાં, નયણે નિંદ્રા ન આણી .....સુખ

સીતા સરખી સતી નહીં, જેને રામજી સ્વામી,
રાવણ તેને હરી ગયો, સતી મહાદુઃખ પામી .....સુખ

રાવણ સરખો રાજિયો, જેની મંદોદરી રાણી,
દશ મસ્તક છેદાઈ ગયાં, બધી લંકા લૂંટાણી .....સુખ

હરિશ્ચંદ્ર રાજા સતવાદિયો, જેની તારામતી રાણી,
તેને વિપત્તિ બહુ રે પડી, ભર્યા નીચ ઘેર પાણી .....સુખ

એ વિચારી હરિને ભજો, તે સહાય જ કરશે,
જુઓ આગે સહાય ઘણી કરી, તેથી અર્થજ સરશે .....સુખ

સર્વ કોઈને જયારે ભીડ પડી, સમર્યા અંતર્યામી,
ભાવટ ભાંગી ભૂધરે, મહેતા નરસૈંયાના સ્વામી .....સુખ

ॐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૮૩ સુણાવો ગીતા-સાર

સુણાવો ગીતા-સાર ઉતારો ભવ-પાર,
ગુરુજી મારા! હું પૂજું ચરણ તમારાં.
હું આવી પડયો છું આ જગમાં,
નથી કોઈ દિલાસો રે દિલમાં
હું રખડી રઝળી થાકયો .....ગુરુજી મારા! હું પૂજું

હજી દિલમાં કંઈ કંઈ આશ મને,
સત્ય પંથ બતાવનારા શોધું તને;
જયોતિમાં જયોત મિલાવો .....ગુરુજી મારા! હું પૂજું

તમે દોષ અમારા સહુ માફ કરો,
અમ દીન-ગરીબને વ્હાર કરો,
તમે દૈવી દયા વરસાવો .....ગુરુજી મારા! હું પૂજું

જો દાસ પર તમે દયા કરો,
તો ભવનો ફેરો પલમાં હરો;
હું એ આશાએ અહીં આવ્યો .....ગુરુજી મારા! હું પૂજું

ૐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૮૪ તૂ દયાલુ, દીન હૌં

(રાગ-દેશી દાદરા તાલ)

તૂ દયાલુ દીન હૌં, તૂ દાની, હૌં ભિખારી;
હૌં પ્રસિદ્ધ પાતકી, તૂ પાપપુંજ હારી .....તૂ

નાથ તૂ અનાથકો, અનાથ કૌન મોસો?
મો સમ આરત નહિ, આરત હર તોસો .....તૂ

બ્રહ્મ તૂ, હૌં જીવ, તૂ ઠાકુર, હૌં ચેરો;
તાત, માત, ગુરુ, સખા તૂ, સબ વિધિ હિતુ મેરો.....તૂ

મોહિં મોહિં નાતે અનેક માનિયે જો ભાવૈ;
જ્યોં ત્યોં તુલસી કૃપાલુ ચરન સરન પાવૈ.....તૂ

ૐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૮૫ યે મારગડા જુદા કબીરકા

(રાગ-કૂમાહી)

યે મારગડા જુદા કબીરકા યે મારગડા જુદા.
ઈંટ પડાવે, મસ્જિદ ચણાવે,
અનેક પીર જ હુઆ;
યે પીરકા કોઈ ભેદ ન જાણે,
નમાજ પઢી પઢી મુઆ, કબીરકા યે મારગડા જુદા.....યે

પથ્થર મંગાવે, મૂર્તિ ટંકાવે,
અનેક દેવ જ હુઆ;
યે દેવકા કોઈ ભેદ ન જાણે,
ભૂવા ધૂણી ધૂણી મુઆ, કબીરકા યે મારગડા જુદા.....યે

વાડી બંધાવે કથા કહાવે,
અનેક સંત જ હુઆ;
કોઈ ભજનકા ભેદ ન જાણે,
કાંસા ઘસી ઘસી મુઆ, કબીરકા યે મારગડા જુદા.....યે

કહત કબીરા સુનો ભાઈ સાધો,
મનુષ્ય અવતાર હુઆ;
ભવ સાગરકી ભૂલ ભૂલૈયાં,
લખ ચોરાશી ફરી મુઆ, કબીરકા યે મારગડા જુદા.....યે

ૐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૮૬ આઠ કૂવાને નવ વાવડી રે

આઠ કૂવા ને નવ વાવડી રે
પાણી ભરે પનિહારી, મારા વ્હાલા !
હવે નહિ જાઉં મહી વેચવા રે લોલ.

સોના રૂપાનું મારું બેડલું રે,
ઈંઢોણી રત્ન જડાવ, મારા વ્હાલા !
હવે નહિ જાઉં મહી વેચવા રે લોલ.

વાંકી વળીને ઘડુલો ભરિયો રે,
બાઈ, મને માથે ચડાવ, મારા વ્હાલા !
હવે નહિ જાઉં મહી વેચવા રે લોલ.

તું રે સરીખા ગોવાળિયા રે,
મારા તે બાપના ગુલામ, મારા વ્હાલા !
હવે નહિ જાઉં મહી વેચવા રે લોલ.

તું રે સરીખી ગોવાલણી રે,
તે તો મારા ઘરની નાર, મારા વ્હાલા !
હવે નહિ જાઉં મહી વેચવા રે લોલ.

નરસિંહનો સ્વામી શામળો રે,
તે તો મારા હૈયાનો હાર, મારા વ્હાલા !
હવે નહિ જાઉં મહી વેચવા રે લોલ

ૐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૮૭ રામૈયાનું ભજન તમે ભૂલશો રે નહિ

રામૈયાનું ભજન તમે ભૂલશો રે નહિ,
વારે વારે માનવ-દેહ આવશે રે નહિ .....ટેક

આ રે કાયાનો રામે કોટ ચણાવ્યો,
કાંગરે કાંગરે ઊડી ગયા કંઈ .....વારે

રાજા રાવણ બહુ હતો અહંકારી,
અતિશે જુલમેં ગઢ લંકારે ગઈ .....વારે

મહીધરના સ્વામી મારે આંગણ પધાર્યા,
આનંદ આનંદની હેલી રે થઈ .....વારે

બાઈ મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરના ગુણ,
મારી જનમ-મરણની પીડા રે ગઈ .....વારે

ૐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૮૮ તારી એક એક પળ જાય

તારી એક એક પળ જાય લાખની,
હાંરે તું માળા જપી લે મારા રામની .....તું માળા

સાથે શું લાવ્યા લઈને શું જાશો?
આવ્યા રે તેવા ખાલી હાથે જાશો;
જીવન ધન્ય બનાવો રે ભક્તિના દામથી .....તું માળા

જૂઠું છે જગ ને જૂઠા છે ખેલ,
માનવ ઓ મૂરખા, મારું-મારું મે'લ,
તું તો છોડી દેને ચિંતા આખા ગામની .....તું માળા

ભક્તિ નો મારગ ખાંડાની ધાર છે,
ચાલો તો તે જ જે ઘણો હોંશિયાર છે,
તું તો જાણી લેને ચાલ ભક્તિના ભાવની .....તું માળા

ૐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૮૯ રોજ રોજ આનંદ થાય ભક્તોની ન્યાતમાં

રોજ રોજ આનંદ થાય ભકતોની ન્યાતમાં,
હસતાં જીવન જીવાય ભકતોની ન્યાતમાં.
ભકતોની ન્યાત જેવી બીજી કોઈ ન્યાત નથી,
ત્યાં રામના ભજન વિના બીજી કોઈ વાત નથી.
અંધારે અજવાળું થાય, ભકતોની ન્યાતમાં .....રોજ

વાગે જયાં ઢોલકાં તો આવે સહુ દોડતાં,
ભેગાં મળે ને બધાં આનંદે ડોલતાં;
સુખ ત્યાં સાચું પમાય, ભકતોની ન્યાતમાં .....રોજ

ન્યાતનો પટેલ મારો રથ રણછોડ છે,
ન્યાતમાં ભળ્યા એના પૂરતા કોડ છે;
નંદુ જ્ઞાન-લ્હાણી વહેંચાય, ભકતોની ન્યાતમાં .....રોજ

ૐ અનુક્રમ ૩૬

૫૬-૮૯૦ હે પ્રભુ ! હે પ્રભુ ! શું કહું

શ્રી સદ્‌ગુરુ ભક્તિ રહસ્ય (ભક્તિના વીશ દોહરા)

હે પ્રભુ, હે પ્રભુ, શું કહું, દીનાનાથ દયાળ,
હું તો દોષ અંનતનું, ભાજન છું કરુણાળ. ૧

શુદ્ધ ભાવ મુજમાં નથી, નથી સર્વ તુજ રૂપ,
નથી લઘુતા કે દીનતા, શું કહું પરમ સ્વરૂપ ૨

નથી આજ્ઞા ગુરુદેવની, અચળ કરી ઉરમાંહિ.
આપ તણો વિશ્વાસ દૃઢ, ને પરમાદર નાંહી ૩

જોગ નથી સત્-સંગનો, નથી સતસેવા જોગ,
કેવળ અર્પણતા નથી, નથી આશ્રય અનુયોગ ૪

'હું પામર શું કરી શકું', એવો નથી વિવેક,
ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક ૫

અચિંત્ય તુજ માહાત્મ્યનો, નથી પ્રફુલ્લિત ભાવ,
અંશ ન એકે સ્નેહનો, ન મળે પરમ પ્રભાવ. ૬

અચળરૂપ આસકિત નહિ, નહિ વિરહનો તાપ,
કથા અલભ્ય તુજ પ્રેમની, નહિ તેનો પરિતાપ ૭

ભક્તિમાર્ગ પ્રવેશ નહિ, નહિ ભજન દૃઢ ભાન,
સમજ નહિ નિજ ધર્મની, નહિ શુભ દેશે સ્થાન ૮

કાળ દોષ કળિથી થયો, નહિ મર્યાદા ધર્મ,
તોયે નહિ વ્યાકુળતા, જુઓ પ્રભુ મુજ કર્મ ૯

સેવાને પ્રતિકૂળ જે, તે બંધન નથી ત્યાગ,
દેહેન્દ્રિય માને નહિ, કરે બાહ્ય પર રાગ. ૧૦

તુજ વિયોગ સ્ફુરતો નથી, વચન નયન યમ નાહિ,
નહિ ઉદાસ અનભક્તથી, તેમ ગૃહાદિક માંહિ ૧૧

અહંભાવથી રહિત નહિ, સ્વધર્મ સંચય નાહિ,
નથી નિવૃત્તિ નિર્મળપણે, અન્ય ધર્મની કાંઈ ૧૨

એમ અનંત પ્રકારથી, સાધન રહિત હું ય,
નહિ એકે સદ્-ગુણ પણ, મુખ બતાવું શું ય ૧૩

કેવળ કરુણા-મૂર્તિ છો, દીનબંધુ દીનાનાથ,
પાપી પરમ અનાથ છું, ગ્રહો પ્રભુજી હાથ ૧૪

અનંત કાળથી આથડયો, વિના ભાન ભગવાન,
સેવ્યા નહિ ગુરુ સંતને, મૂક્યું નહિ અભિમાન ૧૫

સંત-ચરણ આશ્રય વિના, સાધન કર્યાં અનેક,
પાર ન તેથી પામિયો, ઊગ્યો ન અંશ વિવેક ૧૬

સહુ સાધન બંધન થયાં, રહ્યો ન કોઈ ઉપાય,
સત સાધન સમજ્યો નહિ, ત્યાં બંધન શું જાય ૧૭

પ્રભુ પ્રભુ લય લાગી નહિ, પડયો ન સદ્-ગુરુ પાય,
દીઠા નહિ નિજ દોષ તો, તરિયે કોણ ઉપાય ૧૮

અધમાધમ અધિકો પતિત, સકલ જગતમાં હુંય,
એ નિશ્ચય આવ્યા વિના, સાધન કરશે શુંય ૧૯

પડી પડી તુજ પદપંકજે, ફરી ફરી માગું એ જ,
સદ્-ગુરુ સંત સ્વરૂપ તુજ, એ દ્રઢતા કરી દેજ ૨૦

-શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

પદ-૮૯૧ અહો ! અહો ! શ્રી સદ્‌ગુરુ

વંદન તથા પ્રાણિપાતસ્તુતિ

અહો ! અહો ! શ્રી સદ્‌ગુરુ, કરુણાસિંધુ અપાર;
આ પામર પર પ્રભુ કર્યો, અહો ! અહો ! ઉપકાર.
શું પ્રભુ ચરણ કને ધરું, આત્માથી સૌ હીન;
તે તો પ્રભુએ આપીઓ, વર્તું ચરણાધીન.
આ દેહાધિ આજથી, વર્તો પ્રભુ આધીન;
દાસ દાસ હું દાસ છું, આ આપ પ્રભુનો દીન.
ષટ્ સ્થાનક સમજાવીને, ભિન્ન બતાવ્યો આપ;
મ્યાન થકી તલવારવત, એ ઉપકાર અમાપ.
જે સ્વરૂપ સમજ્યા વિના, પામ્યો દુઃખ અનંત;
સમજાવ્યું તે પદ નમું, શ્રી સદ્‌ગુરુ ભગવંત.
પરમ પુરુષ પ્રભુ સદ્‌ગુરુ, પરમજ્ઞાન સુખધામ;
જેણે આપ્યું ભાન નિજ, તેને સદા પ્રણામ.
દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત;
તે જ્ઞાનીના ચરણમાં, હો વંદન અગણિત.

હે પરમકૃપાળુ દેવ ! જન્મ, જરા મરણાદિ સર્વ દુઃખોનો અત્યંત ક્ષય કરનારો એવો વીતરાગ પુરુષનો મૂળધર્મ (માર્ગ) આપ શ્રીમદે અનંતકૃપા કરી મને આપ્યો, તે અનંત ઉપકારનો પ્રતિઉપકાર વાળવા હું સર્વથા અસમર્થ છું; વળી આપ શ્રીમત્ કંઈ પણ લેવાને સર્વથા નિઃસ્પૃહ છો; જેથી હું મન, વચન, કાયાની એકાગ્રતાથી આપના ચરણાવિંદમાં નમસ્કાર કરું છું. આપની પરમ ભક્તિ અને વીતરાગ પુરુષના મૂળધર્મની ઉપાસના મારા હૃદયને વિશે ભવપર્યંત અખંડ જાગ્રત રહો એટલું માગું છું તે સફળ થાઓ.

ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

પદ-૮૯૨ પ્રથમ નમું ગુરુરાજને

શ્રી સદ્ગુરુ ઉપકાર-મહિમા

પ્રથમ નમું ગુરુરાજને, જેણે આપ્યું જ્ઞાન;
જ્ઞાને વીરને ઓળખ્યા, ટળ્યું દેહ-અભિમાન. ૧

તે કારણ ગુરુરાજને પ્રણમું વારંવાર;
કૃપા કરી મુજ ઉપરે, રાખો ચરણ મોઝાર. ૨

પંચમ કાળે તું મળ્યો, આત્મરત્ન-દાતારા;
કારજ સાર્યા માહરાં, ભવ્ય જીવ હિતકાર. ૩

અહો ! ઉપકાર તુમારડો, સંભારું દિનરાત;
આવે નયણે નીર બહુ, સંભાળતાં અવદાત. ૪

અનંતકાઈ હું આથડયો, ન મળ્યા ગુરુ શુદ્ધ સંત;
દુષમ કાળે તું મળ્યો, રાજ નામ ભગવંત. ૫

રાજ રાજ સૌ કો કહે, વિરલા જાણે ભેદ;
જે જન જાણે ભેદ તે, તે કરશે ભવ છેદ. ૬

અપૂર્વ વાણી તાહરી, અમૃત સરખી સાર;
વળી તુજ મુદ્રા અપૂર્વ છે, ગુણગણ રત્ન ભંડાર. ૭

તુજ મુદ્રા તુજ વાણીને, આદરે સમ્યક્ત્વંત;
નહીં બીજાનો આશરો, એ ગુહ્ય જાણે સંત. ૮

બાહ્યાચરણ સુસંતનાં, ટાળે જનનાં પાપ;
અંતરચારિત્ર ગુરુરાજનું, ભાંગે ભવ સંતાપ. ૯

પદ-૮૯૩ શુભ શીતળતામય છાંય રહી

ભક્તિ નો ઉપદેશ

(ત્રોટક છંદ)

શુભ શીતળતામય છાંય રહી, મનવાંછિત જયાં ફળપંકિત કહી;
જિનભક્તિ ગ્રહો તરુકલ્પ અહો, ભજીને ભગવંત ભવંત લહો ૧

નિજ આત્મસ્વરૂપ મુદા પ્રગટે, મનતાપ ઉતાપ તમામ મટે;
અતિ નિર્જરતા વણ દામ ગ્રહો, ભજીને ભગવંત ભવંત લહો. ૨

સમભાવી સદા પરિણામ થશે, જડ મંદ અધોગતિ જન્મ જશે;
શુભ મંગળ આ પરિપૂર્ણ ચહો, ભજીને ભગવંત ભવંત લહો. ૩

શુભ ભાવ વડે મન શુદ્ધ કરો, નવકાર મહાપદને સમરો;
નહિ એહ સમાન સુમંત્ર કહો, ભજીને ભગવંત ભવંત લહો. ૪

કરશો ક્ષય કેવળ રાગ કથા, ધરશો શુભ તત્વસ્વરૂપ યથા;
નૃપચંદ્ર પ્રપંચ અનંત દહો, ભજીને ભગવંત ભવંત લહો. ૫

-શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ॐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૯૪ બિના નયન પાવે નહીં

બિના નયન પાવે નહીં, બિના નયનકી બાત;
સેવે સદ્ગુરુકે ચરન, સો પાવે સાક્ષાત્. ૧

બૂઝી ચહત જો પ્યાસકો, હૈ બૂઝનકી રીત;
પાવે નહિ ગુરુગમ બિના, એહી અનાદિસ્થિત. ૨

એહી નહિ હૈ કલ્પના, એહી નહિ વિભંગ;
કઈ નર પંચમકાળમેં, દેખી વસ્તુ અભંગ. ૩

નહિ દે તું ઉપદેશકું, પ્રથમ લેહિ ઉપદેશ;
સબસેં ન્યારા અગમ હૈ, વો જ્ઞાનીકા દેશ. ૪

જપ, તપ ઔર વ્રતાદિ સબ, તહાં લગી ભ્રમરૂપ;
જહાં લગી નહિ સંતકી, પાઈ કુપા અનૂપ. ૫

પાયાકી એ બાત હૈ, નિજ છંદનકો છોડ;
પિછે લાગ સત્પુરુષકે, તો સબ બંધન તોડ. ૬

-શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ॐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૯૫ બહુ પુણ્યકેરા પુંજથી

અમૂલ્ય તત્વ વિચાર (હરિગીત છંદ)

બહુ પુણ્યકેરા પુંજથી, શુભ દેહ માનવનો મળ્યો,
તોયે અરે ! ભવચક્રનો આંટો, નહિ એક્કે ટળ્યો,
સુખ પ્રાપ્ત કરતાં સુખ ટળે છે, લેશ એ લક્ષે લહો,
ક્ષણ ક્ષણ ભયંકર ભાવમરણે, કાં અહો રાચી રહો? ૧

લક્ષ્મી અને અધિકાર વધતાં, શું વધ્યું તે તો કહો ?
શું કુટુંબ કે પરિવારથી, વધવાપણું એ નય ગ્રહો;
વધવાપણું સંસારનું, નરદેહને હારી જવો,
એનો વિચાર નહીં અહોહો! એક પળ તમને હવો!!! ૨

નિર્દોષ સુખ નિર્દોષ આનંદ, લ્યો ગમે ત્યાંથી ભલે,
એ દિવ્ય શક્તિમાન જેથી, જંજીરેથી નીકળે;
પરવસ્તુમાં નહિ મૂંઝવો, એની દયા મુજને રહી,
એ ત્યાગવા સિદ્ધાંત કે પશ્ચાત્ દુઃખ તે સુખ નહીં.....૩

હું કોણ છું ? કયાંથી થયો? શું સ્વરૂપ છે મારું ખરું ?
કોના સંબંધે વળગણા છે ? રાખું કે એ પરહરું ?
એના વિચાર વિવેકપૂર્વક, શાંત ભાવે જો કર્યા,
તો સર્વ આત્મિકજ્ઞાનનાં સિદ્ધાંતતત્વ અનુભવ્યાં ૪

તે પ્રાપ્ત કરવા વચન કોનું સત્ય કેવળ માનવું ?
નિર્દોષ નરનું કથન માનો "તેહ" જેણે અનુભવ્યું;
રે ! આત્મા તારો આત્મ તારો ! શીધ્ર એને ઓળખો,
સર્વાત્મમાં સમદષ્ટિ ધો, આ વચનને હૃદયે લખો ૫

-શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

પદ-૮૯૬ નીરખીને નવયૌવના

બ્રહ્મચર્ય વિષે સુભાષિત

(દોહરા)

નીરખીને નવયૌવના, લેશ ન વિષયનિદાન;
ગણે કાષ્ટની પૂતળી, તે ભગવાન સમાન.....૧

આ સઘળા સંસારની, રમણી નાયકરૂપ;
એ ત્યાગી; ત્યાગ્યું બધું, કેવળ શોકસ્વરૂપ.....૨

એક વિષયને જીતતાં, જીત્યો સૌ સંસાર;
નૃપતિ જીતતાં જીતિયે, દળ, પુર ને અધિકાર.....૩

વિષયરૂપ અંકુરથી, ટળે જ્ઞાન ને ધ્યાન;
લેશ મદિરાપાનથી, છાકે જયમ અજ્ઞાન ૪

જે નવ વાડ વિશુદ્ધથી, ધરે શિયળ સુખદાઈ;
ભવ તેનો લવ પછી રહે, તત્વ વચન એ ભાઈ ૫

સુંદર શિયળ સુરતરુ, મન વાણી ને દેહ;
જે નરનારી સેવશે, અનુપમ ફળ લે તેહ.....૬

પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.....૭

-શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ૐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૮૯૭ યમનિયમ સંયમ આપ કિયો

કૈવલ્યબીજ શું ?

(ત્રોટક છંદ)

યમનિયમ સંયમ આપ કિયો,
પુનિ ત્યાગ બિરાગ અથાગ લહ્યો;
વનવાસ લિયો મુખ મૌન રહ્યો,
દઢ આસન પદ્મ લગાય દિયો ૧

મનપૌન-નિરોધ સ્વબોધ કિયો,
હઠજોગ પ્રયોગ સુ તાર ભયો;
જપ ભેદ જપે તપ ત્યૌંહિ તપે,
ઉરસેંહિ ઉદાસી લહિ સબપૈં ૨

સબ શાસ્ત્રન કે ધારી હિયે,
મત મંડન ખંડન ભેદ લિયે;
વહ સાધન બાર અનંત કિયો,
તદપિ કછુ હાથ હજુ ન પર્યો ૩

અબ કયૌં ન બિચારત હૈ મનસે,
કછુ ઔર રહાં ઉન સાધનસેં?
બિન સદ્ગુરુ કોય ન ભેદ લહે,
મુખ આગલ હૈં કહ બાત કહે ? ૪

કરુના હમ પાવત હે તુમકી,
વહ બાત રહી સુગુરુગમકી,
પલમેં પ્રગટે મુખ આગલ્સેં,
જગ સદ્ગુરુચર્ન સુપ્રેમ બસેં ૫

તનસેં, મનસેં, ધનસેં, સબસેં,
ગુરુદેવકી આન સ્વ-આત્મ બસેં;
તબ કારજ સિદ્ધ બને અપનો,
રસ અમૃત પાવહિ પ્રેમ ઘનો ૬

વહ સત્ય સુધા દરશાવહિંગે,
ચતુરાંગુલ હે દગસેં મિલહે;
રસ દેવ નિરંજન કો પિવહી,
ગહિ જોગ જોગાજુગ સો જીવહી ૭

પરપ્રેમ-પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં,
સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;
વહ કેવલકો બીજ ગ્યાની કહે,
નિજકો અનુભૌ બતલાઈ દિયે ૮

-શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ॐ અનુક્રમ ૩૬

૫૬-૮૯૮ વાંક નથી કાંઈ મારો

વાંક નથી કંઈ મારો કે લક્ષ્મણ વાંક નથી કંઈ મારો.
સતી સીતાજી રથમાં બેઠા ને, લક્ષ્મણ હાંકનહારો.
ઋષિ મુનીના આશ્રમે આવ્યા, આવ્યો ગંગા કિનારો રે .....લક્ષ્મણ

લક્ષ્મણ કહે સુણો માતાજી, દોષ કર્મનો નિયારો.
કોઈ કારણે રામજી રૂઠીઆ, ત્યાગ કરે રે તમારો રે .....લક્ષ્મણ

રડતે મોઢે સીતાજી બોલ્યા, શું અપરાધ હમારો.
તન મન ધનથી સતીએ સેવીઆ, પત્નીનો ધર્મ બજાવ્યો .....લક્ષ્મણ

નગર વિષે બે નરનારી લડતા, ધોબી બોલ્યો ધુતારો.
રામે સીતાને ઘરમાં રાખી, નથી એવો હું થનારો .....લક્ષ્મણ

વન વગડામાં જીવન વિતાવ્યું, દુઃખનો ન આવ્યો આરો.
ભાવીની જો ખબર હોત તો, પ્રાણ તજીત ત્યાં મારો .....લક્ષ્મણ

ગર્ભવતીને કોણ ઉતારે, વન વગડામાં અકેલી.
લક્ષ્મણ કહે સુણો માતાજી, રામ ધણી રખવાળો .....લક્ષ્મણ

મારે કારણે રાવણ મારીયો, સમુદ્ર બાંધી પાળ.
કહે પુરસોત્તમ સુણો માતાજી, રામધણી સંભાળો .....લક્ષ્મણ

ॐ અનુક્રમ ૩૬

૫૬-૮૯૯ મને વહાલા ઘણા રણછોડ

સોરઠ

મને વહાલા ઘણા રણછોડ, બાઈ મારી સૈયરો,
પુરો મારા મનડાના કોડ બાઈ મારી સૈયરો,
સસરા રે મારા રાક્ષસ સરીખાને, જેઠ રે મારા જમ,
દિયર રે મારા હિરા સરખો, એવી સાસરીયાની વસ.....બાઈ મારી

દેરાણી તો દુશ્મન થઈ લાગી, જેઠાણી જીવની લેણ
નંણદલ કેરૂ મોઢું રે કાપુ, એવા વાંકા બોલે વેણ.....બાઈ મારી

સાસુડી તો સર્પણ થઈ લાગી, તરત મુજને ડંશી,
દુઃખતણુ રે ઝેર કબહુ ન મિટે, એવા સાસરીયાના ઢંગ.....બાઈ મારી

સાસરીયામાં સુખ નથી અમને, દુઃખના દરણા દળીયે,
રામકૃષ્ણ પ્રભુ તમો રે મળો તો, આવા દુઃખમાંથી ટળીયે.....બાઈ મારી

ૐ અનુક્રમ ૩૬

પદ-૯૦૦ જય કાના કાળા

જય કાના કાળા ૐ જય કાના કાળા
મીઠી મોરલી વાળા ગોપીના પ્યારા.....ૐ

કામણગારા કહાન, કામણ કંઈ કીધા પ્રભુ
માખણચોરી મોહન ચીતચોરી લીધા .....ૐ

નંદ યશોદા ઘેર વૈકુંઠ ઉતારી પ્રભુ
કાલીય મર્દન કીધું, ગાયોને ચારી .....ૐ

ગુણ તણો પાર કેમે નહિ આવે પ્રભુ
નેતી વેદ પૂકારે, પુનિત શું ગાવે.....ૐ

ૐ અનુક્રમ ૩૬

૫૬-૯૦૧ હું તારી બોલાવું જે

હું તારી બોલાવું જે, પ્રભુ મારી ખબર તું લે
આ તો તારી મારી બેની વાત છે, કોઈ ત્રીજો ન જાણી લે
મારી વાણી અવિચળ વહે, જો તુ સંગાથે રહે
હો જી હો....મને તારો ઈશારો દે, તારી વાત તું કાને કહે
મને પાગલ બનાવ્યો તે, તારૂં શરણું સ્વીકાર્યું મેં.....હું તારી

મારે જગનું દેવું છે, વ્રત સેવાનું લેવું છે
હો જી હો....પડે કષ્ટ તે સહેવું છે, કોઈને નવ કહેવું છે
તારી સાથે રહેવું છે, મને ફાવે તેવું છે .....હું તારી

મને પુનીત થાવા દે, તારા ગુણલા ગાવા દે
હો જી હો....મને એવા લ્હાવા દે જેમાં સત્ય કમાવા દે
જયાં કાવાદાવા છે, રામભક્ત ન જાવા દે .....હું તારી

ગરબો

પદ-૯૦૨ સરસત શ્યામને લાગુ પાય

(ભક્ત સમાજનાં ગામોનો ગરબો)

સરસત શ્યામને લાગુ પાય, કૃપા કરોને સદાય.
તારી કૃપા થકી રે ગરબો આરંભ થાય.....
ઉદા ભગત પાટીદાર, એના ગામ તણો વિસ્તાર.
સ્મરણ કરવા વારંવાર, મન મારું છે.....ટેક
પ્રથમ સુરત મોટું શહેર, વચ્ચે સડકોની મેર
ખાંગડ શેરીમાં મંદીર જોવા લાયક છે.....
કામરેજ તાલુકાની માંય, ગામ ઓરણા એ કહેવાય.
તેમાં લાયબ્રેરીનું સ્થાન જોવા લાયક છે.....
ગામ ધામણ ને સ્યાદલા, પડધા, ઉવા ને દેગામા.
પથરાડીઆના લોકો સેવા સારી કરે.....
દીગસ, દેરોદ ને સામપુરા, સરઈ, મઢી ને કપુરા.
નનશાડ નાનું ગામ, જોવા લાયક છે.....
આસ્તા, એના ને ધલુડા, વાવ, ઉંભેળ, ને રૂપવાડા.
લોટરવાની શોભા જોઈ જાતે છે.....
ડેલાળ, વાલોડ ને વ્યારા, ખરસદ, અંસુદર ને વરેલી
નાનું સ્ટેશન કહેર ઘણું સારું છે.....
ધાતવા, ડુંગરા, ને ધામધલા, તેના ઘરમાં રહે બે ગોલા.
તે તો ભાત ઘણું સારું ભરડે છે.....
તરસાડી ને મલેકપોર એની શોભા છે કંઈ ઓર
સીસોદ્રાના લોકો મનથી ન્યારા છે.....

છેટું ગામ પાછીઆપુરા, અંભેટી ને બાજીપુરા.
એના ગામ તણા લોકો બહુ સારા છે.....
ભક્તિ દુલ્લભ જે કહેવાય, રહે બાજીપુરાની માંય
બોર્ડીંગ સ્થાપીને લાભ સારો આપ્યો છે.....
સ્વર્ગવાસી કેવળ ભાઈ, રહે કેલ્લીકુવાની માંય
તેની મહેર થકી રે ગરબો પૂરણ થાય.

ॐ અનુક્રમ ૩૭

 સમાપ્ત

We are indebted to Mr. N. M. Dave as he supplied seven selected poems of KABIR from the original book named 'Hundred poems of Kabir' by Tagore:

SONGS OF KABIR

1

For the priest, the warrior, the trades man, and all the thirty-six castes, alike are seeking for God.
It is but folly to ask what the caste of a saint may be:
The barber has sought God, the washerwoman, and the carpenter-
Even Raidas was a seeker after God.
The Rishi swapacha was a tanner by caste.
Hindus and Moslems alike have achieved that End, where remains no mark of distinction.

2

I, 57, sadho bhai, jivat hi karo asa

O FRIEND ! hope for Him whilst you live, know whilst you live, understand whilst you live : for in life deliverance abides.
If your bonds be not broken whilst living, what hope of deliverance in death ?

3

It is but an empty dream, that the soul shall have union with Him because it has passed from the body.
If He is found now, He is found then,
If not, we do but go to dwell in the City of Death
If you have union now, you shall have it hereafter.
Bathe in the truth, know the true Guru, have faith in the true Name !
Kabir says : 'It is the Spirit of the quest which helps; 1 am the slave of this Spirit of the quest.'

4

Ⅰ. 63. avadhu, maya taji na jay

TELL me, Brother, how can I renounce Maya ?
When | gave up the tying of ribbons, still I tied my garment about me :
When I gave up tying my garments, still I covered my body in its folds.
So, when I give up passion, I see that anger remains;
And when I renounce anger, greed is with me still;
And when greed is vanquished, pride and vainglory remain
When the mind is detached and casts Maya away, still it clings to the letter.
Kabir says, 'Listen to me, dear Sadhu ! the true path is rarely found.'

5

Ⅰ. 83. canda jhalkai yahi ghat mahin

The moon shines in my body, but my blind eyes cannot see it:
The moon is within me, and so is the sun.
The unstruck drum of Eternity is sounded within me; but my deaf ears cannot hear it.
So long as man clamours for the I and Mine, his works are as naught :
When all love of the I and the mine is dead, then the work of the Lord is done.
For work has no other aim than the getting of knowledge
When that comes, then work is put away.
The flower blooms for the fruit : when the fruit comes, the flower withers.

6

ⅠⅠ, 45. Hari ne apma aap chhipaya

MY Lord hides Himself, and my Lord wonderfully reveals Himself :
My Lord has encompassed me with hardness, and my Lord

has cast down my limitations.
My Lord bring to me words of sorrow and words of joy,
and He Himself heals their strife.
I will offer my body and mind to my Lord : I will give up
my life, but never can I forget my Lord !

7

II. 75. Omkar siwae koi sirjai

ALL things are created by the Om; The love-form is His
body.
He is without form, without quality, without decay : Seek
thou union with Him !
But that formless God takes a thousand forms in the eyes of
His creatures :
He is pure and indestructible,
His form is infinite and fathomless,
He dance in rapture, and waves of form arise from His
dance.
The body and the mind cannot contain themselves, when
they are touched by His great joy.
He is immersed in all consciousness, all joys, and all
sorrows;
He has no beginning and no end;
He holds all within His bliss.

ॐ અનુક્રમ ૩૭

SHREE RAMKABIR BHAKTA SAMAJ OF U. S. A.

Our History and Background

Bhakta families are found throughout the world. Visit any part of the world you will come across at least one or two families known as Bhaktas, if not more.

The Bhaktas originally are from Surat and kanam Districts near Baroda in the State of Gujarat, India. Leaving their beloved country the Bhaktas have settled down in different countries like the United States of America, Canada, Panama, Trinidad, Fiji, New Zealand, Australia, England, in Africa countries like Zambia, South Africa, Botswana, Zimbabwe, Nigeria, Ghana, Malawi, Tanzania etc.

We are conscious and proud of the fact that our roots are in India. We carry with us our long Indian heritages wherever we go. At the same time we look upon our first settlers with great honour. We would proudly list few of them here: the late Mr. Madhavbhai Bhaktibhai Patel of Orna, the late Mr. Morarji Prabhubhai Patel of Orna, the late Mr. Bhulabhai Haribhai Bhakta of Syadla; the late Mr. Sitaram Ranchhodji Patel of Orna, the late Mr. Dhirajlal Morarji Patel of Orna; the late Mr. Bhagabhai Govandji Bhakta of Orna; the late Mr. Madhavbhai Kalidas Master of Sisodra during 1922 to 1929 and Mr. Narsinghbhai Prabhubhai Bhakta of Sisodra who now residesin India with good health, by the grace of God. America is country made with immigrants, and Bhaktas have contributed with these pioneers. Our special Ramkabir to these men. Besides these, Mr. Bhikhabhai Durlabhbhai Bhakta, known to us as our Mr. D. Lal of Orna who has served in World War II. and Mr. Khusalbhai Rambhai Patel of Orna too were among the pioneers and are now in San Francisco, Californai area. Most of the first settlers came before sixty years i.e. during 1920 and in 1940. Some more families came over from India to settle down for good. All of them had to face grteat hardships in, before and after reaching the American soil.

Fortunately, our two first senior immigrants, Mr. D. Lal and Mr. Khusalbhai R. Patel are in good health and all of us are benefitted by their elderly earmth and guidance.

After 1940, the next flow of Bhakta immigrants came during 1948 to

1954. The most prominent among them are : Mr. Lakhubhai Kalidas Bhakta of Syadla; the late Mr. Narsinghbhai Gokalbhai Bhakta of Ghaluda; Mr. Sanmukhbhai Govindji Bhakta of Bajipura; Mr. Ranchhodji Morarji Patel of Orna and few more like them.

During this time 1954-58 some students came to pursue higher education in the American Universities. The late Mr. Vasantkumar Jivanji Patel of Surat; Mr. Dahyabhai Mohanbhai Patel of Navi Jithardi; Mr. Chhaganbhai Bhulabhai Bhakta of Sarai; Mr. Rameshchandra Dayaram Sura of Orna: Mrs. Ratnaprabhaben Dahyabhai Patel of Navi Jithardi; Mr. Ramanbhai Bhulabhai Bhakta of Sarai, Mr. Bhulabhai Jivanji Bhakta of Ghaluda. Dr. Motibhai R. Patel (Bhagat) of Amadra before 1950 were the first Indian students from Bhakta community. And some of these people have of late realized the need for bringing the Bhakta families closer to each other.

Afterwards in the 1960 few Bhakta families came to the United States both in pursuit of higher education and economic advancement. They had from the example the earlier settlers nurtured the hope of better future in this country. In India all most all of the Bhakatas were doing agriculture-farming and cultivating the land in Gujarat State. Some may have little business experiences.

Bhaktas continued coming here and soon there were Bhaktas in all fields. In most recent years, one finds in business, private enterprises as store keepers, as students. We also have few doctors, engineers, pharmacists, agriculturists, business and commerce experts, teachers, leaders in social and youth activities etc. The period between 1971 and 1979 was most important in this respect.

All these years Bhaktas have felt that they belong to one ground and one country and only one God. They have tried to remain united and are well known for their interity, dedication to work, truthfulness, lively nature and very friendly attitude. They are higher respected for their sense of hospitality, for their unity, and spirit of helping not only Bhaktas but also fellow Indians and Americans. They have strived to merge into the American mainstream like sugar in the milk just as the loving Parsis did and still continue to do so in India.

Bhakta origin goes back to Bhagvad Gita where one may read in as who is a true 'Bhakta'. He is a devotee. This is sensed in most spiritual life. Bhakta's relation to God is unique in the history and there is no doubt about it. Their life is devoted to worship God during this normal way of life.

The chapter 12 of Gita has described in great detail. The readers are urged to follow this guide. The devotional life to God is simple and pure, and hence the family tradition from centuries continued. In America, each Bhakta home has a sacred place-we call it 'Gadi'-a place to worship in the morning and at sunset or evening time. A purified butter called ghee and a cotton wick is used to make a sacred light at this gadhi. A tulshi mala, burning incense signify to rid the devil. The holy book Gita, or other religious teachings books scriptures, a picture of St. Kabir and or Lord Krishna and other deities in alter etc. are kept at this gadi-temple. At a specified time regularly members of the Bhakta family, friends and guests have a common prayer, bhajans, arti, godi and other devotional bhajams (most are listed in this great granth you are about to read.) The prayer is important for meditation and it is a part of each Bhakta family. This teachings come from home and it is spread to where there is Bhakta, like in California, Nevada, Arizona, New Mexico, Texas, Kansas, Oklahoma, Georgia, Florida, Tennessee, Missouri, Missisippi, Nebraska, New Jersey, Pensylvania and all other statesin U.S. A. The plant tulshi is also found in each home which is also deeply rooted in Hindu tradition. A divo-light is kept during prayer. We request you go to get in touch with one of families to learn this traditional values.

This Bhakta Samaj have a modern touch during last 200-300 ycars.Originally they were all Patel group doing agriculture work or trade.Howerver, because of simplicity and devotion to God and bhajans andteachings of St. Poet Kabir this group were also called Uda Patidar, andBhakta Patidar, Puniyad ni gadi in Kanam District that was more popular in Gujarat State. St. Poet Kabir who was born on Vikram Samvat 14.56, Jeth Sud Purnima, He took best from Hindu and Muslim's best tenets and preached sahaja yoga-simple union and that this Bhakta Samaj as Kabirpanthis is more popular during 500 years. Kabir accepted the ideas of reincarnation or transmmigration and the Law of Karma but he

rejected idolatry, asceticism and the caste system. And hence Bhaktas came into light with Hindu Bhakti devotionalism and of Sufi mysticism.

He preached a common religion of human brotherhood in Benares where he was born. It says in literature that when Kabir died in A.D. 1518 Hindus and Muslims claimed his body as one of their own. The devotional verse he composed in Hindi drew freely from both sanskrit and Persian vocabulatories. Even as its contect reflects strong sufi influence on traditional Hindu belif. His teaching is summed up in the following lines :

> 'Hari is in Gast, Allah in the West :
> Look within your heart, for there you will
> find both Karim and Ram." Allthe men and women of
> the World are his living forms...

Four centuries later, Mahatma Gandhiji invoked the same Bhakti-Sufi strain in the Indian ethos when he popularized the verse :

> 'Ishwar aud Allah are both your names,
> Grant us all a good mind.'

Such devotional bhajans were popular in those days and even today in the United States of America. Bhakta Samaj have adapted more teachings from Kabir and hence the word 'Ramkabir.' The space is not enough for other great detail items in this Samaj.

Today this Bhakta Samaj have Shree Ramkabir Mandir in India at the following places. The readers are advised to visit and fill the atmosphere of spiritualism (1) Puniyad ni Gadi;(2) kabirvad (3) Surat; (4) Ville Parle-Bomhay. The original, the Preast the Mahant and Gadi are worth to follow. Soon there will be one in United states of America. The religious feeling and devotion to God must continue where there is Bhakta.

The Bhaktas intend to stay united as a group at the same time they want to mix with others and contribute culturally and otherwise in their modest way. With this in mind Mr. Chhaganbhai Bhulabhai Bhakta i.e. my humble self, tried his best to bring Bhaktas in America together. Others too realized the need of some such organized group and consequently Bhakta Society of U.S.A. came into existence.

21 Bhaktas met on October 5, 1975 in Alhambra, California. We are happy to list them as follows :

	Name	Village in India	Town in LA Area, Calif.
1.	Chhaganbhai Bhulabhai Bhakta	Sarai	Alhambra
2.	Mohanbhai Mathurbhai Patel	Kapura	Lynwood
3.	Dhirajlala Natvarlal Desai	Surat	Alhambra
4.	Vinulhai Bhagvanji Desai	Rajpare	East Los Angeles
5	Ashokkumar Rambhai Bhakta	Kabirgam	Alhambra
6.	Kantilal Khusallbhai Bhakta	Nansarl	Rosemead
7	Ishwarbhai Bhulabhai Bhakla	Parthradia	East Los Angeles
8.	Lallubhai Mathurbhai Bhakta	Kapura	Los Angeles
9.	Hasmukhbhai Ranchhodji Bhakta	Syadla	Hollywood
10.	Mahendrakumar Dahyabhai Bhakta	Kapura	Monterey Park
11.	Bhikhabhai Prabhubhai Patel	Kapura	Los Angeles
12.	Ramanbhai Dahyabhai Bhakta	Orna	Glendale
13.	Munubhai Latlubhai Bhakta	Surat	Norwalk
14.	Gokalbhai Chhotubhai Bhakta	Sisodra	Pico Rivera
15.	Vallabhbhai Chhotabhai Bhakta	Bedoli	Garden Grova
16.	Sanmukhbhai Prabhubhai Bhakta	Orna	Aaisa
17.	Magaulal Lakhabhai Bhakta	Ghata	Glendore
18.	Rambhai Bhikhabhai Bhakta	Orna	Aaisa
19.	Chandravadan Chimanfal Bhakta	Sarai	Ajhambra
20.	Sanmukhbhai Dhirajbhai Bhakta	Vyara	West Los Angeles
21.	Vinodbhai Ramjibhai Bhagat	Navi Jithrdi	South Gate

and organized committee which was empowered to collect funds for buying utensils and other necessary equipments required for marriage functions, Hindu religious festivals, parties etc. The above meeting took place st.Francis Hotel at 3 North Raymond Ave., Alhambra Californiaby the invitation of Mr. Chhaganbhai Bhulabhai Bhakta-myself. Some of the plans during that time were made out on that afternoon as the foundation for this Bhakta Samaj.

During following meeting some members have participate like: Lakubhai Kalidas Bhakta, Ramanbhai Nathubhai Bhakta, Govindbhai Bhaktibhai Bhakta, Bhikhubhai Nathubhai Bhakta, Dhirubhai Narsingh

Bhakta, Dinubhai Bhaktibhai Bhakta, Harivadan Maganbhai Bhakta, Hasmukhbhai Dayarambhai Bhakta etc.

The same year on Dec. 19 and on February 22, 1976 this Committe met again to draft our First Constitution and By-Laws on July 4 to August 8, 1976 which would enable us to form Bhakta Samaj in proper way. This is also a gift towards 200th Anniversary of the birth of the United States of America. The Bhakta Samaj has a History in U.S. A. now and for ever we hope. Through the help of Attorney at Laws Mr. Burt Greenburg of Beverly Hills, California we able to get registered in California State on March 4, 1977.

The Bhaktas greet each other by 'Ramkabir' with joined hands, bowed head, the gesture which is called ‘Namste' in India. Each Bhakta, individually and through this Bhakta Samaj, tries to foster Indian culture outside of India. We try to preserve Indian traditions, Hindu religion, and the most precious knowledge and wisdom on our ancient philosophy which one finds in Bhagvad Gita, Upnishadas, Vedas and other such Holy scriptures. In fact,with us all of us have brought part of this to the united states of America.

The Bhakta families celebrate Hindu religious days like : Janmashtami, Holi, Diwali, Poet Saint Kabir's Birth Day, Ramnavami, Maha Shivratzi etc, etc. They arrange Bhajans, Artis, Kathas and participate in Satsang. In satsang, they find and opportunity to learn in depth about Hindu religious teachingas and also they enter philosophical discussion with each other, and they are also benefitted by the learned authority invited by our Association now and then.

Mahatma Yogeshwarji, Dr. Dileep Vedalanker, Shree Ram Bhakta of Baroda, Swami Ram Swarcopdasji, Her Divine Grace Kumari Uma Bhartiji, Sgt. Tomita of Asian Task Force of Los Angeles Police Department, Mr. Sudafshan and Mr. Singh of State Bank of India, LA, His Divine Grace Gokaldasji of Kabirvad, and His Divine Grace Dayaramdasji Guru Karsandasji of Surat, Dr. Dayarambhai Patel, Ma sarveshwariji, Swami Pragyanandji of Vrindavan, Vaidya Dr. M. M. Pandya of Madhi Vaidya Manishanker Bhatt of Dehli, Dr. Vikram Kamdar of Bombay and many other guests for satsang and discussion in recent times this Samaj have

arranged locally in California and other States where there are more Bhakta families have settled.

Early part of 1979 and 1980 the Bhakta Society of U.S.A. Committee realized that we should once again try for tax exempt institution for Hindu religion and activities with the help of Mr. Indra M. Gandhi the wellknown Attorney at Law in Beverly Hills, Calif. We were able to get 'Shree Ramkabir Bhakta Samaj' as federally and California State Registered religious body for the promotion of Bhakta Samaj's religious activities. Its birth date is on September 16, 1980. The first Board of Trustees are Mr. Chhaganbhai B. Bhakta President; Mr. Vinodbhai R. Bhagat as Vice President; Mr. Mahendrakumar B. Bhakta Ist Vice President; Mr. Govindbhai B. Bhakta Secretary; Mr. vallabhbhai C. Treasurer. The members in general meeting in June 1981 were informed for the future plans by this temporary Board of Rrustees. Over $50,000.00 were promised in that meeting. The need is over 1/2 millon dollars for a Ramkabir Mandir in Los Angeles area to begin with.

A large donation of $25,000.00 from Mr. & Mrs. Gordhanbhai R. patel of Syadla are coming for bhajans to be recorded and 50% of the riachy to be used in education For this Nadbramh Shree Ramkabir Bhakta Sangrah we have a donor also. The list goes on on.

The Bhakta Society also has a wing of Mahila Mandal-Ladies group with its own seperate functions. The members of Mahila Mandal are very active and they take initiative in the program arrangements of the Bhakta Society's main activities. It was formed in 1977 The President is Mrs. Dudhiben Lakhubhai Bhakta of Syadla, the of wife of one of our poineers. The Committee and the rest of members have programs throughout the year.

Besides this, the Association conducts varied cultural programs. For example : We are holding weekly classes for learning Gujarati language From 1981 we are trying to educate in Hindi-the National languange of India. The teacher is Mrs. Suvanaben Thaker and many others including Mr. Ishwarbhai Bhulabhai Bhakta of Pathradia who was college lecturer in Surat. The school is in Alhambra, Calif. and hope it will grow in other centers. This is th 4th year. We want our children not to forget out mother tongue. Being far away from the motherland, and studying through

English medium make learning the mother tongue all the more difficult. So our children will not bte so well versed in Gujarati as their ounterparts in India are, but at least they will know how to read and write Gujrati if we parents make some effort to teach them the language. We have to preserve our culture and tradition while in U.S.A. Though our progress is slow but steady and hope it will improve in time.

The language is the most basic in our culture and communications and hence our religious attitude in the most advanced technologically country like U.S.A. We need to have this spiritual wisdom rather more in material wealth.

One will be pleasantly surprised to know that the Bhakta Society also has a very storng volley ball team. In early 1978 a Volley Ball Team from Panama came here to play with our team. In Los Angeles area on Sunday afternoon at Mark Keppal High School, Alhambra, Calif. we have such games includung cricket and baseball too. We also arrange different games for children on Janmashtami and other such festivals. As for example we had volley ball games tournaments in Los Angeles, CA; Clovis N.M.; Corpus Christi, TX, in Kansas, Oklahoma; TN; Arizona and many States where many Bhakta families live. To encourage cultural and religiours activities, games, spirit of sports we hold tournaments, competitions and distribute cups, prizes, trophies, certificates to the winners, the outstanding individuals and teams. This is very healthy spirit in Bhakta Samaj under Ramkabir. At present, we have such four centers like Los Angeles, Ca.; Las Cruces, Clovis N.M; EL Paso TX; San Antonio-Corpus Christi TX; and Wichita KS areas where within 200 to 500 miles families have get together activities. Other area do have from time to time and such list is not published in this history.

The Bhakta members are also helping the weaker section of the Community and Indians and local Americans through donations, savings, services and sympathy. We have helped schools, temples, hospitals and other charitable institutions in India and America. Few times we have and some regularly donat blood to American Red Cross. We have provided assistance to the bright but needy students by way of scholarships through Trusts etc. In time of National crises like Morbi disaster or Andhra Cyclone, we have donated humbly but generously to the National Relief

fund in India. Shree Ramkabir Mandir in Bombay is built on such community efforts and is one of the finest example of unity, in 1980-81.

To inform about out activities and aims to all concerned and interested, we have of late started News Bulletin, we called it "Bhakta-Vani'. It was started in 1978 and is edited by Mr. vinodbhai R. Bhagat of Valeda Motel, 9706 Long Beach Blvd., South Gate, CA 90280, and from last year we have help from our retired teacher from Madhi near Surat is Mr. Govindbhai L. Bhakta and Mr. Jayeshkumar R. Bhakta of Dungra, Mr. Ramanbhai D. Bhakta of Orna etc. It is published 3-4 times a year and hoped that it will be a monthly Bhaktavani. (help from : Mr. Maganlal L. Bhakta; Mr. Sanmukhbhai p. Bhakta, Mr. Mohanlal M. Patel received). At present, men and women from the one of the following villages or urban towns in Gujarat State, India have settled in U.S.A. For reader's knowledge and history, we list them with proud. Please, pardon us if we have omitted or have forgotten to list:

Timba Paraganu

1. Surat; 2. Bhestan; 3.Sania; 4. Kharsad; 5. Vav; 6. Nansad: 7, Derod,; 8. Dungra,; 9. Dhatva; 10. Netrang: 11. Asta; 12. Dighas, 13. Orana; 14. Delad; 15. Sampura; 16. vareli; 17 Jat Bharthana.

Teladu Pagaganu

1. Chalthan; 2.Ghaluda; 3. Malekpor; 4.Sisodra; 5. Ambati; 6. Patharadia; 7 Mahuva; 8. Navsari; 9. Tarsadi; 10. Padgha; 11. Sarai; 12. Dhaman; 13. Asundar, 14. Sagrampura.

Valod Paraganu

1. Madhi; 2. Orgam; 3. Uva; 4. Syadla; 5. Bajipura; 6. Valod; 7,Degama, 8. Kukadvad; 9. Rupvada; 10. Marotha; 11. Kapura; 12. Pan Vadi-Musa; 13. Vyara; 14. Ghata; 15. Lotarva; 16. Kaher, 17. Kotmunda.

Rajpipada-Navi Vasahat area

1.Bhuleshwar, 2. sevad; 3. Chikhli; 4. Rajpara; 5. Patia; 6. Kameria; 7 Kabirgam; 8. Khadi Pancham; 9. Vaghdevi; 10. Punjabnagri; 11. Bedoli,; 12. Narsinh Pancham; 13. Moriyana, 14. Pathar, 15. Bhanskhater, 16. Devnagar, 17 Shir; 18. Dolatpur; 19. Chanderia; 20. Sukvana; 21. Kelvikuva; 22. Kambodia, 23. Baldeva, 24. Atkhol;

25. Chasvad, 26. Zama; 27. Borkhrdi; 28. Netrang; 29. Kodvav; 30. Ghanikhut, 31. Navanagar; 32. Ankleshwar, 33. Koyali Mandavi.

Vansada Raj & Others

1. Sitapur,; 2. Manpur; 3.Mauvas; 4. Ambabari; 5. Moti Bhamiti; 6. Charanvada; 7 Kharjai; 8. Bombay; 9. Bilimora; 10. Vadodara; 11. Dabhoi, 12. Dthrol-Jamnagar,; 13. Pachhiyapura; 14. Kabirvad; 15. Bhansadra; 16. Narmadanagar-Broach.

Kanam Districts

1. Karjan; 2. Vasana;, 3. Navi-Jitharadi; 4. Chikhodra; 5. Vadodra; 6. Tandalja; 7 Kasampur; 8. Totarmata; 9. Kundanpur; 10. Amadra; 11. Sargai; 12. Chitrali; 13. Patra; 14. Aritha; 15. Karidori; 16. Ganpatpura; 17 Kandari; 18, Sanapura; 19. Deshan,; 20. Avidha: 21. Salpura, 22. Dormar, 23. Dhankiya; 24. Dabhoi, 25. Kosindra; 26. Rajkherva; 27. Zab, 28. Kunvarpura; 29. Govinpura; 30. Sevashi; 31. Kavitha; 32. Chalamali; 33. Ahmedabad. etc.

Bhakta Samaj Rachna is very important due to the fact for better communications and easy to reach-the following names for 1981-82 are nominated and approved by the general meeting in June 1981 : President : Chhaganbhai B. Bhakta; Vice president: Mahendrakumar B. Bhakta, Secretary : Mahendrakumar D. Bhakta; Treasurer: Gokalbhai M. Bhakta, Committee members in LA area: Maganbhai Lakhabhai Bhakta, Ramanbhai Dahyabhai Bhakta, Sanmukhbhai Parbhubhai Bhakta; Manubhai Lallubai Bhakta; Kantilal Khushalbhai Bhakta; Mohanbhai Mathurbhai Patel; Bhagvanbhai Sitarambhai Bhakta; Govindbhai Lallubhai Bhakta; Manharbhai Govindbhai Bhakta; Dr. Jagjivanbhai Gordhanbhai Bhagat.

South California : Bhikhubhai Dahyabhai Bhakta; Central California: Rameshbhai Govindbhai Bhakta, Northern California: Mr. D. Lal, Mohanbhai Makanbhai Bhakta; Jagubhai Sanmukhbhai Bhakta;

Nevada State: Karsanbhai Ramanbhai Bhakta; Arizona State: Madhusudan Gokalbhai Bhakta; Dhirubhai Tulshibhai Padgham; New Mexico state: Sitaram Nathubhai Bhakta; Ashokbhai Rambhai Bhakta;Texas State: Ranjitbhai Dahyabhai Bhakta; Kalidas Morarji Bhakta; Vasant Parbhu,; Oklahoma State: Govindbhai Tulshibhai Bhakta; Jivanbhai Makanjii Bhakta; Kansas State : Lallubhai Mathurbhai Bhakta, Ishvarbhai Gordhanbhai Bhakta; Georgia State: Karsanbhai Sitaram Patel;

Eastern U. S. A. Dr. Ishvarbhai T. Bhagat, Arvindbhai Dharamvir Bhakta; Central U.S. A. Shantilal Bhagabhai Bhakta.

Bhaktas have settled in over 28 States: and there are over 600 families who have adopted this land of opportunity- U.S.A. over 200 students are in our Youth Mandal and are still in the process of making up their minds about the final settlement in this country. This Youth is our future hope and pride, and our biggest economic, religious and social force and far as preservation of culture and ethnic identity are concerned.

So far we have published the list of all Bhakta families three times in a directory in a directory form so that one knows them from back hom in India, We encourage everyone to know them and greet them with "Ramkabair". Now, Ramkabir is our more or less symbol at all occasions like at time of birth, during life and at time of death. We have bhajans, arti and godi. A devotional prayer-bhajan or poem or git are appropriate at all occassion like at marriage, funeral or lord Krishna's birth etc.

'Nadbramh' has been a very religious and spiritual word. Bhaktas have used in order to achieve nirvan- a way to reach God. Each bhajan has a deep meaning and hope you understand it what the poet wants to say in his prayer.

We hope everyone enjoys the spiritual life by following the foot-steps of Lord Rama or teachings of St. Poet Kabir. One American has attended Janmashtami a year ago in 1980 and said- ' It has been an experience to meet and to spend a time with Bhakta Samaj's Satsang.'

Our most gracious Ramkabir to all.

Alhambra, California Chhaganbhai Bhulabhai Bhakta
January 26, 1982 President: Bhakta samaj
(revised 1980)